UCHWAŁA NR LXXXVI/2594/24
RADY MIEJSKIEJ W ŁODZI
z dnia 17 stycznia 2024 r.

zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40, 572, 1463 i 1688) oraz art. 14 ust. 1, art. 19 i art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2021 r. poz. 485 oraz z 2023 r. poz. 28 i 1688), Rada Miejska w Łodzi

uchwala, co następuje:

§ 1. Gminny Program Rewitalizacji miasta Łodzi, stanowiący załącznik do uchwały Nr XXXV/916/16 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 28 września 2016 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi, zmienionej uchwałami Rady Miejskiej w Łodzi Nr LXXIII/1980/18 z dnia 5 lipca 2018 r. i Nr XXXIV/1122/20 z dnia 24 grudnia 2020 r., otrzymuje brzmienie jak w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Łodzi.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Rady Miejskiej w Łodzi

Marcin GOŁASZEWSKI

Załącznik
do uchwały Nr LXXXVI/2594/24
Rady Miejskiej w Łodzi
z dnia 17 stycznia 2024 r.

Gminny Program Rewitalizacji
miasta Łodzi 2026+

Program został po raz pierwszy przyjęty uchwałą Nr XXXV/916/16 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 28 września 2016 r. *w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi*. Zmiany do dokumentu wprowadzone zostały uchwałami Rady Miejskiej w Łodzi Nr LXXIII/1980/18 z dnia 5 lipca 2018 r. oraz Nr XXXIV/1122/20 z dnia 24 grudnia 2020 r.

Prace nad kolejną zmianą Programu zostały zainicjowane uchwałą Nr LXVIII/2008/22 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 16 listopada 2022 r. *w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi*.

Opracowanie: Biuro Rewitalizacji i Mieszkalnictwa w Departamencie Rewitalizacji i Sportu Urzędu Miasta Łodzi we współpracy z Zespołem ds. Rewitalizacji powołanym zarządzeniem Nr 5414/VII/17 Prezydenta Miasta Łodzi z 1 marca 2017 r. w sprawie powołania Komitetu Sterującego ds. Rewitalizacji i Zespołu ds. Rewitalizacji(z późniejszymi zmianami).

Gminny Program Rewitalizacji przygotowany z wykorzystaniem materiałów powstałych w ramach projektu pilotażowego pn. "Opracowanie modelu prowadzenia rewitalizacji obszarów miejskich na wybranym obszarze w Mieście Łodzi" (etap I i II), współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej, Europejskiego Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014 - 2020.

Preambuła

Jak wskazywała Krajowa Polityka Miejska 2023, *problem degradacji dotyczy istotnej części terenów zurbanizowanych w polskich miastach, a miasta z enklawami biedy i wykluczenia, o substandardowych warunkach życia, nie mają szans, by być konkurencyjnymi i dynamicznymi. Ich potencjał rozwojowy pozostaje niewykorzystany. Czynnikami degradacji są najczęściej negatywne zjawiska społeczno – gospodarcze skutkujące segregacją społeczną i dziedziczeniem biedy oraz niekorzystne zmiany infrastrukturalno – przestrzenne (dekapitalizacja tkanki miejskiej, ułomna struktura urbanistyczna), występujące najczęściej w historycznych śródmieściach*.

Łódź nie jest wyjątkiem: jej centrum także przeżywa kryzys. Natomiast wyjątkowa w przypadku Łodzi jest skala problemów – mamy największe wyzwania rewitalizacyjne spośród wszystkich miast w Polsce. Wyjątkowa jest także specyfika czynników tworzących kryzys w Łodzi. Na degradację społeczną Strefy Wielkomiejskiej Łodzi nakłada się głęboka dekapitalizacja tkanki miejskiej, lecz sama struktura urbanistyczna może być zdecydowanym atutem miasta. Jednak kryzys przekłada się na pogorszenie jakości życia, a więc na zmniejszenie atrakcyjności miasta dla jego mieszkańców. Skutkuje to również znacznym pogorszeniem wizerunku Łodzi.

Nie godzimy się na taki stan rzeczy i w odpowiedzi na kryzys w centrum Łodzi podejmujemy rewitalizację. Dla jej zrealizowania ustanawiamy ten Gminny Program Rewitalizacji. Marzy nam się centrum Łodzi, w którym panuje ożywienie społeczne i pulsuje koniunktura gospodarcza. Marzy nam się śródmieście i pozostałe części miasta składające się na Strefę Wielkomiejską, które stają się przyjazną przestrzenią do życia, dobrym miejscem zamieszkania i przedmiotem dumy łodzian. Marzy nam się centrum, które jest zdrowym, mocno bijącym sercem miasta. Marzy nam się Łódź, do której przyjeżdżają Europejczycy by w niej zamieszkać i tutaj – oddychając niepowtarzalną atmosferą naszego miasta – realizować swój osobisty potencjał.

Zrealizujemy to marzenie! Już zaczęliśmy je urzeczywistniać. ŁÓDŹ REWITALIZUJE.

SPIS TREŚCI:

1. WPROWADZENIE 6

1.1. Struktura Gminnego Programu Rewitalizacji 6

1.2. Obszar rewitalizacji objęty Programem 6

1.3.1. Powiązania GPR z dokumentami strategicznymi Łodzi 8
1.3.1.1. Powiązania GPR ze Strategią Rozwoju Miasta Łodzi 2030+ 8
1.3.1.2. Powiązania GPR z Polityką społeczną 2020+ dla miasta Łodzi 9
1.3.1.3. Powiązania GPR ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi 10
1.3.1.4. Powiązania GPR ze Strategią przestrzennego rozwoju Łodzi 2020+ 11
1.3.1.5. Powiązania GPR z Gminnym Programem Opieki nad Zabytkami 11
1.3.1.6. Powiązania GPR z Polityką mieszkaniową miasta Łodzi 2030+ 12
1.3.1.7. Powiązania GPR z Wieloletnim programem gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Łodzi na lata 2023-2030 13
1.3.1.8. Powiązania GPR z Programem Nowe Centrum Łodzi 13
1.3.1.9. Powiązania GPR z Planem gospodarki niskoemisyjnej dla miasta Łodzi 15
1.3.1.10. Powiązania GPR z Programem Atrakcyjne Przestrzenie Miejskie 2020+ 15

1.3.2. Powiązania Programu ze strategicznymi dokumentami Województwa Łódzkiego i Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 16
1.3.2.1. Powiązania GPR ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 16
1.3.2.2. Powiązania GPR z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego oraz Planem Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego 17
1.3.2.3. Powiązania GPR ze Strategią Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+ 18
1.3.2.4. Powiązania GPR z Wojewódzkim programem opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2020 – 2023 18

1.3.3. Powiązania Programu ze strategicznymi dokumentami krajowymi 19
1.3.3.1. Powiązania GPR ze Strategią Odpowiedzialnego Rozwoju 2020 (z perspektywą do 2030 r.) 19
1.3.3.2. Powiązania GPR z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 19
1.3.3.3. Powiązania GPR z Krajową Polityką Miejską 2030 20
1.3.3.4. Powiązania GPR z Krajowym programem ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2023–2026 21

1.3. Odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko 21

1.4. Opiniowanie GPR przez właściwe podmioty 21

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA 23

2.1. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji 24
2.1.1. Podsumowanie działań w latach 2016 – 2023 24
2.1.2. Analiza negatywnych zjawisk i czynników kryzysowych na obszarze rewitalizacji 25
2.1.3. Współwystępowanie negatywnych zjawisk innych, niż społeczne 27
2.1.4. Analiza lokalnych potencjałów obszaru rewitalizacji 32
2.1.5. Zdiagnozowana skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych 35

3.1. Wizja i cele rewitalizacji 39
3.1.1. Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji 39
3.1.2. Misja Gminnego Programu Rewitalizacji 40

3.1.3. Struktura celów rewitalizacji 41
3.1.4. Przyjęte kierunki działań odpowiadających celom rewitalizacji 43
3.1.5. Włączenie interesariuszy rewitalizacji – partycypacja w procesie tworzenia i wdrażania GPR 55

3.2. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne 65
3.2.1. **Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych** 65
3.2.1.1 Podsumowanie listy planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych 65
3.2.1.2 Grupy docelowe podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych 73
3.2.1.3 Opis podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych 74
3.2.2. **Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych** 192

3.3. Niezbędne zmiany w dokumentach strategicznych Łodzi 200
3.3.1. Niezbędne zmiany w polityce mieszkaniowej Łodzi 200
3.3.2. Niezbędne zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego 200

3.4. Specjalna Strefa Rewitalizacji 206

4. CZĘŚĆ ZARZĄDCZA 207

4.1. Struktura zarządzania realizacją Programu 208
4.1.1. Koordynator Rewitalizacji 210
4.1.2. Zespół ds. Rewitalizacji 211
4.1.3. Komitet Sterujący do spraw Rewitalizacji 211
4.1.4. Komitet Rewitalizacji 211

4.2. Harmonogram realizacji procesu rewitalizacji 212
4.2.1. Okres pełnej funkcjonalności GPR (2018 – 2027) 212

4.3. Mechanizmy integrowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych 214
4.3.1. Założenia dotyczące integracji działań rewitalizacyjnych: 214
4.3.2. Komplementarność problemowa 216
4.3.3. Komplementarność przestrzenna 219
4.3.4. Kompleksowość 219
4.3.5. Komplementarność źródeł finansowania 220
4.3.6. Komplementarność proceduralno – instytucjonalna 221
4.3.7. Realizacja zasady partnerstwa i partycypacji 221
4.3.8. Komplementarność międzyokresowa 222

4.4. Szacunkowe ramy finansowe Programu 223

4.5. Monitorowanie realizacji Programu 224
4.5.1. Założenia systemu monitorowania i oceny Programu 224
4.5.2. Założenia do systemu wskaźników monitoringu GPR 225

4.6. System wprowadzania zmian w reakcji na zmienność otoczenia 228

5. SPIS ZAŁĄCZNIKÓW: 229

1. Wprowadzenie

1.1. Struktura Gminnego Programu Rewitalizacji

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2021 r. poz. 485, z późn. zm.), zwana dalej„Ustawą” w art. 15 ust. 1 wskazuje wymagany zakres zawartości gminnego programu rewitalizacji, który został zapewniony w niniejszym programie. Dodatkowo program spełnia warunki przewidziane dla Strategii IIT, o których mowa w art. 36 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021 – 2027 (Dz. U. poz. 1079).

1.2. Obszar rewitalizacji objęty Programem

Uchwała Nr XXV/589/16 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 10 lutego 2016 r. *w sprawie wyznaczenia* obszaru *zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Łodzi* (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego poz. 1197) wyznacza dla Łodzi obszar rewitalizacji o granicach tożsamych z granicami obszaru zdegradowanego, zgodnie z poniższą mapą (ryc. 1). Poniższe mapy prezentują jedynie poglądowo obszar rewitalizacji i obszar zdegradowany miasta, natomiast mapy w skali 1:5000 zostały zamieszczone w uchwale.

Ryc. 1. Obszar rewitalizacji dla Łodzi a granice Strefy Wielkomiejskiej

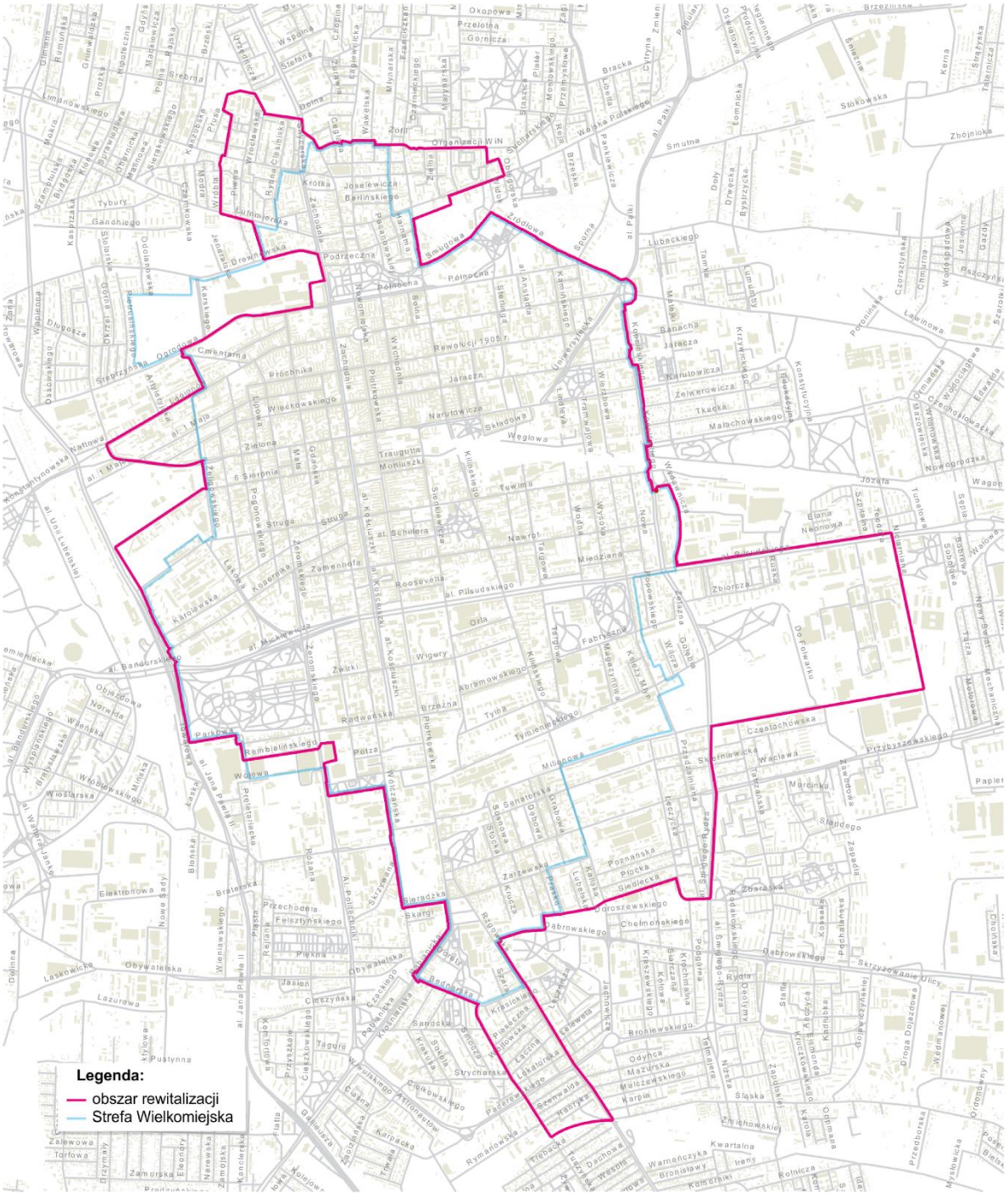

Źródło: Uchwała Nr XXV/589/16 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 10 lutego 2016 r.

Obszar rewitalizacji obejmuje cały obszar Śródmieścia oraz fragmenty: Bałut, Widzewa, Górnej, Polesia i wykracza swoim zasięgiem poza granice Strefy Wielkomiejskiej. Jest on niejednorodny zarówno pod względem pełnionych funkcji, występujących zjawisk kryzysowych jak i potencjałów. Powierzchnia obszaru wynosi 1783 ha co stanowi 6,08% całkowitej powierzchni Łodzi. W chwili wyznaczania obszaru zamieszkiwało go 152 292 osób, co stanowiło 22,83% populacji mieszkańców miasta. Obszar mieści się więc w limitach powierzchni i ludności wyznaczonych ustawą.

1.3.1. Powiązania GPR z dokumentami strategicznymi Łodzi

Niniejszy Program ma bezpośrednie powiązania wdrożeniowe z następującymi dokumentami systemu planowania strategicznego Łodzi:

- Strategią Rozwoju Miasta Łodzi 2030+[1],
- Polityką Społeczną 2020+ dla Miasta Łodzi - Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych[2],
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi[3],
- Strategią Przestrzennego Rozwoju Łodzi 2020+[4],
- Gminnym Programem Opieki nad Zabytkami Miasta Łodzi na lata 2019 – 2022[5],
- Polityką mieszkaniową miasta Łodzi 2030+[6] i Wieloletnim programem gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Łodzi na lata 2023 – 2030[7],
- Programem Nowe Centrum Łodzi[8],
- Planem gospodarki niskoemisyjnej dla miasta Łodzi[9],
- Programem Atrakcyjne Przestrzenie Miejskie 2020+[10].

1.3.1.1. Powiązania GPR ze Strategią Rozwoju Miasta Łodzi 2030+

Program Rewitalizacji stanowi jedno z narzędzi prowadzących do wdrożenia Strategii Rozwoju Miasta Łodzi 2030+ (zwanej dalej Strategią). Zaznaczyć należy, że obowiązująca Strategia powstała już po przyjęciu i obowiązywaniu przez kilka lat GPR, przy jej opisywaniu zadbano o zgodność obu dokumentów. Wskazać należy, że w II celu strategicznym Strategii - Łódź ekonomicznego i społecznego rozwoju – jako jeden z obszarów tematycznych wskazana jest „Rewitalizacja 2.0.”. W dokumencie rozumiana jest ona jako program rozwoju miasta do wewnątrz - kompleksowej odnowy kwartałów miasta borykających się z problemami w sferze zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno – funkcjonalnych i technicznych, łączący sferę społeczną, gospodarczą, przestrzenno – funkcjonalną, techniczną i środowiskową. Celem jest tu zmniejszenie zróżnicowania wewnętrznego miasta oraz poprawa warunków i jakości życia na obszarach zdegradowanych, zapewnienie trwałej, kompletnej i wieloaspektowej rewitalizacji, odbudowy i dalszego zrównoważonego rozwoju miasta przy wykorzystaniu narzędzi współpracy z mieszkańcami i mieszkankami oraz zaangażowaniu kapitału zewnętrznego, stanowiąc jednocześnie jeden z rozpoznawalnych w kraju i na świecie symboli dynamicznego rozwoju Łodzi.

Strategia będzie realizowana w oparciu o jej cele strategiczne poprzez dokumenty wykonawcze odpowiadające na współczesne wyzwania. Do dokumentów tych zaliczyć należy projekty i inicjatywy rozwojowe, polityki sektorowe i programy operacyjne, w tym GPR.

---

[1] Uchwała Nr L/1535/21 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 17 listopada 2021 r.
[2] Uchwała Nr XXIV/570/16 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 3 lutego 2016 r.
[3] Uchwała Nr LXIX/1753/18 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 28 marca 2018 r.
[4] Uchwała Nr LV/1146/13 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 16 stycznia 2013 r.
[5] Uchwała Nr XVI/671/19 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 20 listopada 2019 r.
[6] Uchwała Nr LXX/2107/22 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 21 grudnia 2022 r.
[7] Uchwała Nr LXX/2108/22 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 21 grudnia 2022 r.
[8] Uchwała Nr XVII/279/07 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 28 sierpnia 2007 r.
[9] Uchwała Nr XL/1207/21 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 17 marca 2021 r.
[10] Uchwała Nr XI/211/15 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 29 kwietnia 2015 r.

Program Rewitalizacja 2.0 stanowi przedsięwzięcie strategiczne w ramach przedmiotowej strategii.

Wskazano, że obejmuje on m.in.:

- realizację robót budowlanych oraz prac konserwatorskich i restauratorskich w budynkach komunalnych, poprawę ich standardu technicznego, remont wielorodzinnych budynków mieszkalnych;
- uporządkowanie przestrzeni publicznych, w tym remonty chodników, wymiana i montaż nowych mebli miejskich, rekultywacja trawników, remont/budowa placów zabaw, boisk, skwerów, rewaloryzacja i nadawanie nowych funkcji terenom zieleni istniejącej oraz tworzenie nowych terenów zieleni, jak również nadanie priorytetu zieleni w przestrzeniach publicznych;
- remont istniejących oraz budowę nowych dróg i przebić międzykwartałowych, a także modernizację układu dróg osiedlowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą (ciągami pieszymi, rowerowymi, oświetleniem, meblami miejskimi i zielenią) i zmianą organizacji ruchu;
- zapewnienie infrastruktury do realizacji funkcji społecznych, przeciwdziałających negatywnym zjawiskom społecznym, mających na celu przywrócenie spójności społecznej;
- tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi i ożywieniu lokalnej przedsiębiorczości;
- promocja transportu nisko lub bezemisyjnego;
- tworzenie bezpiecznej infrastruktury, w szczególności dla niechronionych uczestników ruchu drogowego, m.in. przebudowa lub zmiana organizacji ruchu przed placówkami edukacji, przebudowa miejsc, w których najczęściej dochodzi do wypadków, przebudowa miejskich ulic w celu uspokojenia ruchu.

Zapisy te spójne są z GPR.

1.3.1.2. Powiązania GPR z Polityką społeczną 2020+ dla miasta Łodzi

Polityka społeczna 2020+ dla miasta Łodzi była opracowywana podczas pilotażu programu rewitalizacji w Łodzi, w ścisłej zgodności z wcześniejszym dokumentem: *„Lokalny Program Rewitalizacji Łodzi 2020+ ZAŁOŻENIA”*. Polityka społeczna uwzględnia elementy niniejszego Programu i zawiera liczne zapisy, w tym zadania będące bezpośrednio częścią procesu rewitalizacji. Są to w szczególności:

Zapis wizji Polityki społecznej, gdzie czytamy m.in.: *„Rewitalizuje się centrum miasta i widać tam gołym okiem poruszenie społeczne, aktywność i optymizm. Wśród mieszkańców jest poczucie, że wokół wszystko zaczęło się poprawiać”.*

W ramach *Celu strategicznego C.1. Umożliwić Łodzianom zarabianie i życie w poczuciu godności* – następujące programy strategiczne:

- *Program C.1.1.: „Aktywny Krok”*
- *Program C.1.3.: „Ekonomia społeczna – ważna część łódzkiego rynku pracy”*
- *Program C.1.4.: „Jestem dumny, że pracuję”*

W ramach *Celu strategicznego C.2. Pobudzać lokalne miejsca pracy w obszarach koncentracji problemów* – następujące programy strategiczne:

- *Program C.2.2.: „Placówki polityki społecznej – bliżej odbiorców”*
- *Program C.2.3.: „Łodzianie razem – kampania na rzecz solidarności sąsiedzkiej”*
- *Program C.2.4.: „Zintegrowane społecznie przestrzenie publiczne Nowego Centrum Łodzi”*

W ramach *Celu strategicznego D.1. Wzmacniać kapitał społeczny dzieci i młodzieży* – następujący program strategiczny:

- *Program D.1.1.: „Dobry początek (program kluczowy)"*

W ramach *Celu strategicznego D.2. Wesprzeć społeczne komponenty rewitalizacji* – następujące programy strategiczne (KLUCZOWY obszar powiązań polityki społecznej z GPR):

- *Program D.2.1.: „Łódzka tożsamość – PILOTAŻ wieloletniego programu edukacyjnego w łódzkich szkołach pn. »Nasza Łódź«"*
- *Program D.2.2.: „Serce Łodzi – wspólna sprawa (program kluczowy)"*
- *Program D.2.3.: „Łodzianie razem – kampania na rzecz solidarności sąsiedzkiej"*
- *Program D.2.4.: „Zintegrowane społecznie przestrzenie publiczne Nowego Centrum Łodzi"*

W ramach *Celu strategicznego D.3. Budować łódzkie poczucie wspólnej tożsamości i solidarności* – następujące programy strategiczne:

- *Program D.3.1.: „Łódzka tożsamość – wieloletni program edukacyjny w łódzkich szkołach pn. »Nasza Łódź«"*
- *Program D.3.2.: „Łódzka tożsamość – kampania animacyjno – kulturalna"*

W ramach *Celu strategicznego E.5. Zapobiegać ryzykownym zachowaniom seksualnym młodzieży* – następujące programy strategiczne:

- *Program E.5.1.: „Szkolna profilaktyka ryzykownych zachowań seksualnych młodzieży"*
- *Program E.5.2.: „Punkt konsultacyjno – edukacyjny z zakresu poradnictwa młodzieżowego"*

W ramach *Celu strategicznego E.6. Budować solidarność, wyrównywać szanse* – następujący program strategiczny:

- *Program E.6.1.: „Program wyrównywania szans edukacyjnych"*

W ramach *Celu strategicznego F.2. Wygospodarować odpowiedni zasób mieszkań dla celów polityki społecznej* – następujące programy strategiczne:

- *Program F.2.1.: „Analiza bezpośrednich potrzeb mieszkaniowych w ramach celów polityki społecznej"*
- *Program F.2.2.: „Analiza problematyki na styku polityki społecznej i mieszkaniowej"*

Ponieważ oba dokumenty – GPR i Polityka Społeczna – były opracowywane niemal równolegle i procesy ich przygotowania były skoordynowane, nie zachodzi konieczność wprowadzania zmian w Polityce Społecznej w związku z uchwaleniem GPR.

1.3.1.3. Powiązania GPR ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi

Od 2013 roku trwały prace nad zmianą, przyjętego uchwałą Nr XCIX/1826/10 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 27 października 2010 r., Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi. Do opracowania nowego studium przystąpiono uchwałą Nr LXVI/1416/13 Rady Miejskiej z dnia 3 lipca 2013 r. w Łodzi w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi". Prace nad nowym studium poprzedziło opracowanie „Oceny aktualności Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów

zagospodarowania przestrzennego Łodzi", która stanowi załącznik do uchwały Nr LXVI/1415/13 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 3 lipca 2013 r.

28 marca 2018 r. Rada Miejska w Łodzi uchwaliła nowe Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi (uchwała Nr LXIX/1753/18, z późn. zm.). Ponieważ oba dokumenty (zarówno studium, jak i GPR) były opracowywane równolegle i w procesie skoordynowanym, nie zachodzi konieczność wprowadzania zmian w studium instrumentami ustawy o rewitalizacji.

1.3.1.4. Powiązania GPR ze Strategią przestrzennego rozwoju Łodzi 2020+

Treści Strategii przestrzennego rozwoju Łodzi 2020+ przyjętej w styczniu 2013 r. są powiązane z niniejszym Programem[11]. W części III. Dokumentu: „Wytyczne do działań i programów oraz określenie zasad realizacji celów strategicznych" wytyczna nr 4 nosi tytuł „Strategia zintegrowanej rewitalizacji Strefy Wielkomiejskiej – wyznaczenie obszarów priorytetowych rewitalizacji" i jest zgodna co do generalnych zasad z GPR (choć dotyczy nieco inaczej wytyczonego obszaru i – ze względu na swą specyfikę – koncentruje się na kwestiach przestrzennych i technicznych). Zawarte w strategii przestrzennej: schemat postępowania przy planowaniu działań rewitalizacyjnych, zasady finansowania, system monitoringu i wymiany informacji oraz schemat zarządzania działaniami rewitalizacyjnymi – tracą aktualność. Materię tę reguluje – z chwilą uchwalenia – niniejszy Gminny Program Rewitalizacji.

1.3.1.5. Powiązania GPR z Gminnym Programem Opieki nad Zabytkami

Uchwała w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Łodzi na lata 2023 – 2026" jest w przygotowaniu. Między 23 października a 6 listopada 2023 r. przeprowadzono konsultacje społeczne dokumentu.Projekt Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2023-2026, który jest kontynuacją drugiego programu, oparty został na celu strategicznym: odnowa obszaru Strefy Wielkomiejskiej, objętej destrukcyjnymi procesami przestrzennymi, społecznymi i gospodarczymi.

W Programie zapisano: *„Należy przyjąć, iż to historyczny krajobraz miejski Strefy Wielkomiejskiej, wyznaczonej w strategii rozwoju przestrzennego Łodzi, stanowi najcenniejszy element naszego dziedzictwa. Obszar ten zawiera najbogatsze i najbardziej zróżnicowane przejawy naszego wspólnego dziedzictwa kulturowego, które zostały ukształtowane przez kolejne pokolenia. Zachowanie jego wartości kulturowych, estetycznych, historycznych i naukowych stanowi najważniejsze zadanie dla utrzymania tożsamości miasta."*

W Programie wskazano następujące cele operacyjne oraz kierunki działań, które są zbieżne z Gminnym Programem Rewitalizacji:

Cel I – *Zachowanie i ochrona historycznej struktury Miasta oraz obiektów zabytkowych*

- *Kierunek I: Zatrzymanie i przeciwdziałanie degradacji obszarów i obiektów zabytkowych, głównie budynków mieszkalnych, dążenie do poprawy ich stanu zachowania poprzez kompleksową rewaloryzację i adaptację*
- *Kierunek II: Ochrona najcenniejszych układów i elementów urbanistycznych oraz budynków*

[11] Trzeba jednak zaznaczyć, że przyjęcie przez Radę *Strategii przestrzennego rozwoju Łodzi 2020+* miało miejsce na ponad 2,5 roku przed wejściem w życie Ustawy, toteż część zapisów *Strategii przestrzennego rozwoju Łodzi 2020+* jest nieaktualna. W związku z tym w przypadku stwierdzonych niezgodności miedzy dokumentami, aktem nadrzędnym jest GPR.

- *Kierunek III: Zwiększanie atrakcyjności zabytków*

***Cel II** – Edukacja i promocja dziedzictwa kulturowego służąca zwiększeniu świadomości jego znaczenia oraz budowaniu tożsamości lokalnej*
- *Kierunek I: Zapewnienie szerokiego dostępu do informacji na temat dziedzictwa kulturowego*
- *Kierunek II: Edukacja społeczna i upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego*
- *Kierunek III: Promocja zasobów dziedzictwa kulturowego*

***Cel III** – Aktywne, zintegrowane zarządzanie zasobem dziedzictwa kulturowego Miasta*
- *Kierunek I: Gminna ewidencja zabytków – podstawa do tworzenia polityki i programów konserwatorskich*
- *Kierunek II: Włączenie problematyki ochrony zabytków do nowych dokumentów i programów strategicznych miasta*
- *Kierunek III: Koordynacja działań rewitalizacyjnych*
- *Kierunek IV: Współpraca w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami między komórkami organizacyjnymi Urzędu Miasta Łodzi oraz innymi jednostkami i instytucjami*
- *Kierunek V: Prace badawcze i dokumentacyjne zasobów dziedzictwa kulturowego*
  Kierunek VI: Podejmowanie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych zabytkami

***Cel IV** – Wpis obszaru Pomnika Historii „Łódź - wielokulturowy krajobraz miasta przemysłowego" na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO – inicjowanie działań wspierających promocję i współpracę kulturalną, naukową i oświatową*
Kierunek I: Podejmowanie działań umożliwiających wpisanie obszaru Pomnika Historii na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO
Kierunek II: Opracowanie programu zapewnianiającego właściwą ochronę, konserwację, wykorzystanie i prezentację obiektu Światowego Dziedzictwa
Kierunek III: Dokumentowanie i analiza wyjątkowej wartości zabytków znajdujących się na obszarze Pomnika Historii
Kierunek IV: Edukacja i promocja najcenniejszych zabytków miasta znajdujących się na obszarze Pomnika Historii

Powyższe cele i kierunki działań mają być realizowane przez zadania będące, między innymi, podstawowymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi zapisanymi w GPR.

1.3.1.6. Powiązania GPR z Polityką mieszkaniową miasta Łodzi 2030+

Polityka mieszkaniowa miasta Łodzi 2030+ uchwalona w 2022 roku (dalej zwana PM 2030+) jest dokumentem stanowiącym kontynuację oraz aktualizację dotychczas obowiązującej Polityki Miasta Łodzi dotyczącej gminnego zasobu mieszkaniowego 2020+ (dalej zwaną PM 2020+) przyjętej uchwałą Rady Miejskiej w Łodzi w 2012 r. 10 lat po uchwaleniu wspomnianego dokumentu, wyznaczone zostały cele i kierunki działań w zakresie mieszkalnictwa w Łodzi na kolejny okres – do 2030 roku.
Polityka mieszkaniowa miasta Łodzi 2030+ składa się z następujących części: diagnostycznej i strategicznej. Pierwsza zawiera opis stanu gospodarki mieszkaniowej w Łodzi, w tym informacje o zasobie mieszkaniowym miasta oraz jego charakterystykę. Na podstawie dokonanych analiz, zdefiniowane zostały wyzwania dotyczące mieszkalnictwa, z jakimi mierzy się Łódź. W części drugiej wyznaczone zostały cztery cele operacyjne wraz z działaniami kierunkowymi, służącymi osiągnięciu założeń polityki i wizji określonej w przedmiotowym dokumencie. Ponadto przedstawiono sposób monitorowania zmian w zakresie mieszkalnictwa, a także strukturę zarządzania i wdrażania określonych działań.

Dokument Polityki mieszkaniowej miasta Łodzi 2030+ ma cele zgodne z następującym celem strategicznym GPR – *4. Ożywić obszar zamieszkania*

4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania, z uwzględnieniem podniesienia ich efektywności energetyczne oraz zasilania odnawialnymi źródłami energii.

4.5. Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe.

4.6. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w błękitno – zieloną infrastrukturę pozwalającą na adaptację do zmian klimatycznych.

1.3.1.7. Powiązania GPR z Wieloletnim programem gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Łodzi na lata 2023-2030

Uzupełnieniem Polityki mieszkaniowej miasta Łodzi 2030+ są dokumenty wykonawcze przyjmowane w drodze uchwały Rady Miejskiej w Łodzi. Jednym z nich jest Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Łodzi. Ze względu na to, że PM 2030+ stanowi dokument kierunkowy, ramy i źródła finansowania związane z gospodarowaniem mieszkaniowym zasobem miasta Łodzi przedstawione są szczegółowo w Wieloletnim programie gospodarowania mieszkaniowym zasobem miasta Łodzi.

1.3.1.8. Powiązania GPR z Programem Nowe Centrum Łodzi

Program Nowe Centrum Łodzi dotyczy obszaru ograniczonego ulicami: J. Tuwima, G. Narutowicza, Piotrkowskiej oraz S. Kopcińskiego (ok. 100 ha). Teren ten podzielony został na trzy strefy.

Strefa I - (około 40 ha) to teren, na którym toczyć się będzie całodobowe życie dzięki zrównoważonemu rozwojowi funkcji kulturalnych, komercyjnych i mieszkaniowych. Tym celom służyć ma realizacja projektów: Rewitalizacja EC-1 i jej adaptacja na cele kulturalno-artystyczne i Specjalna Strefa Kultury. Miasto podejmie również działania mające na celu analizę możliwości realizacji innych projektów na tym obszarze, takich jak: rynek, brama Miasta, centrum kongresowe. Istotnym czynnikiem zmian urbanistycznych i społecznych w tym obszarze jest przebudowa Dworca Łódź Fabryczna wraz z węzłem multimodalnym i nowym układem komunikacyjnym.

Strefa II - (około 30 ha) to obszar, na którym winny być realizowane przedsięwzięcia komercyjne z uwzględnieniem programów rewitalizacyjnych, mających na celu zachowanie historycznej tkanki miejskiej.

Strefa III - (około 30 ha) to obszar gęstej zabudowy historycznej z przełomu XIX i XX wieku, w postaci kwartałów wielkomiejskich wymagających intensywnej rewitalizacji i uzupełnień.

Ryc. 2. Obszar rewitalizacji a obszar Programu Nowe Centrum Łodzi

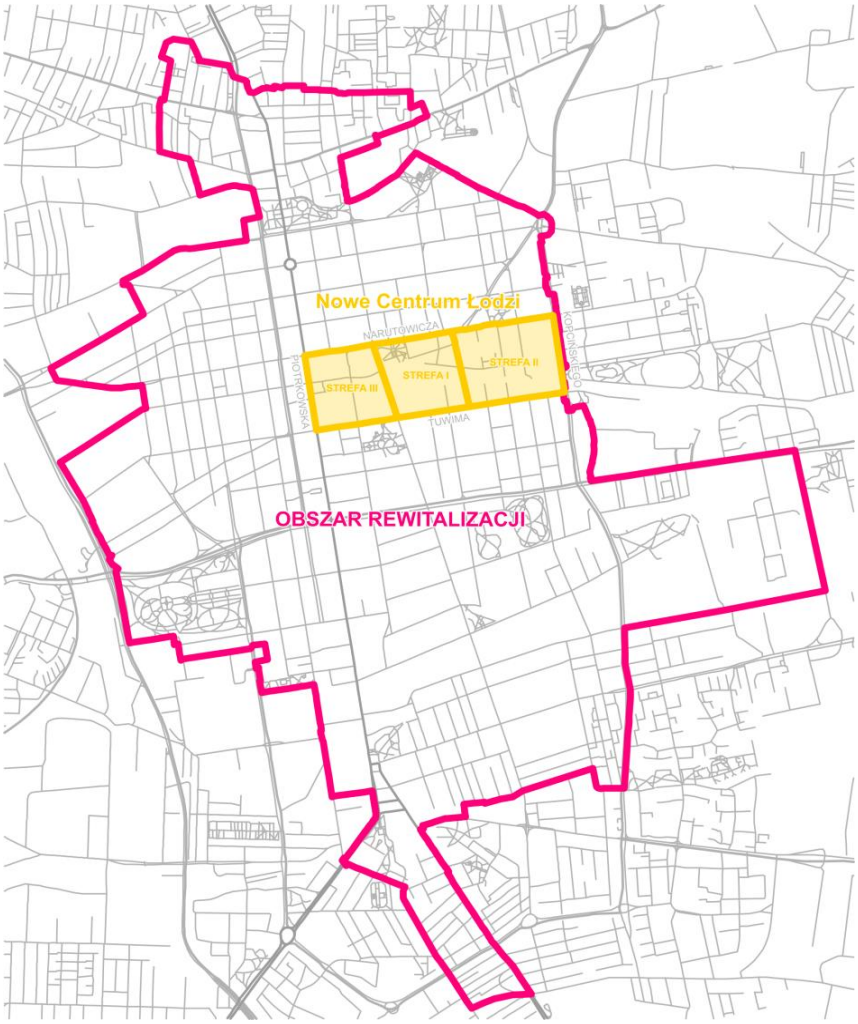

Opracowanie własne

Program ma obecnie cztery grupy celów[12]:

CEL 1: Jakość życia. Wzrost zaufania mieszkańców, turystów i środowiska biznesu do centrum Miasta oraz stworzenie atrakcyjnego miejsca do życia i spotkań poprzez działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa oraz rozwój oferty komercyjnej, kulturalnej i rekreacyjnej.

CEL 2: Rewitalizacja. Rewitalizacja Nowego Centrum Łodzi jako impuls do przyspieszenia procesu odnowy Strefy Wielkomiejskiej oraz rozwoju Miasta do wewnątrz.

CEL 3: Transport. Wdrożenie usprawnień infrastruktury komunikacyjnej oraz rozwiązań organizacji transportu zbiorowego i indywidualnego zwiększających dostępność Śródmieścia oraz Miasta w skali lokalnej, regionalnej, krajowej i międzynarodowej.

CEL 4: Innowacje. Wykorzystanie innowacyjnych rozwiązań wprowadzanych na obszarze Nowego Centrum Łodzi, stanowiącego inkubator dla nowych pomysłów i technologii, jako bodźca do rozwoju całego Miasta.

Część przedsięwzięć Programu NCŁ ma charakter przedsięwzięć rewitalizacyjnych, a pozostałe stanowią przedsięwzięcia nierewitalizacyjne realizowane na obszarze rewitalizacji i mające istotny wpływ na GPR.

[12] Uchwała Nr XII/241/15 przyjmująca aktualizację Programu NCŁ, w tym – masterplan Programu

Wobec tego miasto Łódź będzie dążyło do zachowania komplementarności przedsięwzięć GPR i NCŁ bez dzielenia tych ostatnich na rewitalizacyjne i nierewitalizacyjne.

1.3.1.9. Powiązania GPR z Planem gospodarki niskoemisyjnej dla miasta Łodzi

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej określa działania zmierzające do redukcji zużycia energii, zwiększenia wykorzystania źródeł odnawialnych oraz ograniczania emisji gazów cieplarnianych. Plan wskazuje cele strategiczne i szczegółowe w różnych horyzontach czasowych wraz ze wskazaniem kosztów i źródeł finansowania. Głównymi celami są: rozwój niskoemisyjnych źródeł energii, poprawa efektywności energetycznej, poprawa efektywności gospodarowania surowcami i materiałami, rozwój i wykorzystanie technologii niskoemisyjnych.

Cel strategiczny 1. Zmniejszenie emisyjności gospodarki wraz z poprawą jakości powietrza.
Cele szczegółowe:

1.1. *Ograniczenie niskiej emisji ze źródeł komunalnych, w tym eliminowanie węgla jako paliwa w lokalnych kotłowniach i gospodarstwach domowych i zastępowanie go innymi, bardziej ekologicznymi nośnikami ciepła.*
1.2. *Rozwój komunikacji publicznej oraz wdrożenie energooszczędnych i niskoemisyjnych rozwiązań w transporcie publicznym.*
1.3. *Systematyczne zwiększanie ilości odbiorców ciepła – modernizacja sieci cieplnej.*
1.4. *Usprawnienie systemu transportowego poprzez budowę i modernizację sieci dróg lokalnych, budowę ścieżek rowerowych, parkingów i ciągów pieszych.*
1.5. *Promocja wśród mieszkańców postaw proekologicznych prowadzących do wyboru transportu publicznego i rowerowego przy jednoczesnej rezygnacji z transportu indywidualnego.*

Cel strategiczny 2. Zmniejszanie zapotrzebowania na energię finalną poprzez podniesienie efektywności energetycznej.
Cele szczegółowe:

2.1. Promocja i wdrażanie idei energooszczędnych oraz proekologicznych zachowań konsumenckich.
2.2. Termomodernizacja istniejących budynków oraz promocja energooszczędności w budownictwie.
2.3. Wzrost efektywności produkcji i przesyłu energii.
2.4. Modernizacja oświetlenia drogowego na bardziej energooszczędne.

Cel strategiczny 3. Wspieranie tworzenia i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych – panele fotowoltaiczne, kolektory słoneczne, pompy ciepła.

Powyższe cele są komplementarne z celem strategicznym GPR – *4. Ożywić obszar zamieszkania*

1.3.1.10. Powiązania GPR z Programem Atrakcyjne Przestrzenie Miejskie 2020+

Przedmiotem programu są przestrzenie publiczne Strefy Wielkomiejskiej w Łodzi. Program jest zbiorem wytycznych dla zarządzania i projektowania przestrzeni publicznych oraz wyróżnia kluczowe przestrzenie publiczne Łodzi. Przedmiotowe rekomendacje dotyczą określonych przedsięwzięć, w sposób szczególny rewitalizacji obszarowej.

6 kroków realizacji programu:

1. *Analiza zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i innych zamierzeń inwestycyjnych miasta.*
2. *Diagnoza stanu istniejącego.*
3. *Akcje i wydarzenia – włączanie mieszkańców.*
4. *Tymczasowe zagospodarowanie przestrzeni.*
5. *Poprawa funkcjonalności i estetyki drobnymi działaniami.*
6. *Remont, przebudowa, zmiana organizacji przestrzeni.*

Powyższe cele są komplementarne z celami strategicznym GPR.

1.3.2. Powiązania Programu ze strategicznymi dokumentami Województwa Łódzkiego i Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego

Gminny Program Rewitalizacji miasta Łodzi jest powiązany ze wskazaniami strategicznych i planistycznych dokumentów ponadlokalnych, w szczególności ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030[13], Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego oraz Planem Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego[14], Strategią Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+[15], Wojewódzkim programem opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2020 – 2023[16].

1.3.2.1. Powiązania GPR ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030

Cele rewitalizacji Łodzi są spójne w szczególności z następującymi celami zawartymi w Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030.

W dokumencie, w ramach celów w układzie miasta, obszary wiejskie, dla ośrodka wojewódzkiego zakłada się między innymi działania związane z kompleksową rewitalizacją obszarów zdegradowanych zarówno w centrum Miasta, jak i poza nim, w tym promowanie i wdrażanie modelowych rozwiązań rewitalizacyjnych.

Ponadto odniesienia do rewitalizacji znalazły się w ramach:

Celu operacyjnego 2.3. Ograniczenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego
2.3.1. Wsparcie dla rodzin i osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem, m.in. poprzez:

- *rozwój różnych form wsparcia dla osób i rodzin zagrożonych ubóstwem energetycznym oraz mieszkających w substandardowych lokalach mieszkalnych, w tym położonych na wsi i na terenach starej zabudowy kamienicowej w miastach – poprzez ich kompleksową rewitalizację,*

[13] Uchwała Nr XXXI/414/21 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 6 maja 2021 r.
[14] Uchwała Nr LV/679/18 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 28 sierpnia 2018 r.
[15] Uchwała Nr 12/2022 Rady Stowarzyszenia Łódzki Obszar Metropolitalny z dnia 29 września 2022 r.
[16] Uchwała Nr XXI/352/2020 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 27 października 2020 r.

- *W tym kontekście powinny być podejmowane działania mające na celu poprawę standardu mieszkań pozbawionych podstawowych mediów (WC, łazienka, centralne ogrzewanie) m.in. poprzez kompleksową rewitalizację oraz ograniczenie ubóstwa energetycznego.*

2.3.3. Rozwój ekonomii społecznej i solidarnej, m.in. poprzez:

- *zaangażowanie podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej w rozwiązywanie problemów spo-łecznych na obszarach zdegradowanych i* rewitaliz*owanych, wsparcie zatrudnienia osób, które są zagrożone wykluczeniem.*

Celu operacyjnego 3.2.1. Ochrona wartości dziedzictwa kulturowego, m.in. poprzez:

- *wykorzystanie potencjału dziedzictwa do celów użytkowych (w tym komercyjnych) i promocyjnych (rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz zagospodarowanie obiektów zagrożonych i nieużytkowanych m.in. na funkcje kulturalne, turystyczne i rekreacyjne, zapewnienie należytego stanu zachowania zwłaszcza unikatowych komponentów), z uwzględnieniem walorów krajobrazowych,*
- *zwiększenie skali i skuteczności ochrony zasobów kulturowych, w tym wspieranie projektów rewitalizacji zabytków, rozszerzenie możliwości finansowania, wspieranie alternatywnych form finansowania dziedzictwa kulturowego np. crowdfunding.*

Celu horyzontalnego: efektywnie i odpowiedzialnie zarządzany region, kierunek działania:

c. Wzmacnianie współpracy i partnerstwa samorządów, m.in. poprzez:

- *promowanie i wdrażanie modelowych rozwiązań rewitalizacyjnych, integrujących aspekty społeczne, gospodarcze i techniczno-przestrzenne oraz angażujących możliwie duże grono interesariuszy: samorządowców, przedsiębiorców, naukowców, mieszkańców i społeczników,*

d. Prowadzenie zintegrowanej i terytorialnie ukierunkowanej polityki zrównoważonego rozwoju przestrzennego, m.in. poprzez:

- *wsparcie procesów zwiększających wzrost atrakcyjności przestrzeni miast, w tym w szczególności rewitalizacji, tworzenia przyjaznych przestrzeni publicznych i terenów zielonych.*

1.3.2.2. Powiązania GPR z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego oraz Planem Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego

W zaktualizowanym „Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego oraz Planie Zagospodarowania Przestrzennego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego" wskazano cel strategiczny:

- *Miejski obszar funkcjonalny spójny wewnętrznie, o wysokiej jakości przestrzeni życia, ukształtowanej z poszanowaniem historycznych struktur industrialnych i dbałością o zieloną infrastrukturę*

W jego ramach wskazano kierunek działań:

III.1. Zachowanie zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym krajobrazu kulturowego obszaru między innymi poprzez:

III.1.1. rewitalizacj*ę obszarów zdegradowanych, szczególnie związanych z dziedzictwem poprzemysłowym, w tym m.in.: zintegrowane działania rewitalizacyjne ze szczególnym uwzględnieniem terenów mieszkaniowych i przemysłowych w strefie wielkomiejskiej Łodzi oraz w pozostałych jednostkach osadniczych obszaru odpowiednio do rangi w sieci ośrodków historycznych i miastach – ogrodach.*

1.3.2.3. Powiązania GPR ze Strategią Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+

Strategia Rozwoju Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego 2020+ wskazuje kierunki rozwoju obszaru, w skład którego wchodzi Miasto Łódź oraz jednostki samorządu terytorialnego z terenu czterech powiatów go otaczających: brzezińskiego, łódzkiego wschodniego, pabianickiego i zgierskiego. Pełni też rolę operacyjnej Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). W ramach diagnozy Strategii zidentyfikowano problemy związane ze zdegradowanymi obszarami miejskimi w aspekcie przestrzennym i społeczno – gospodarczym miast ŁOM, w tym Łodzi. Zapisano rekomendację „realizacji zintegrowanych działań rewitalizacyjnych w oparciu o Programy Rewitalizacji". W Strategii wskazano cel *„Rewitalizacja obszarów zdegradowanych w miastach"* wraz z dwoma priorytetami:

Priorytet 2.1: Zintegrowane działania rewitalizacyjne w wymiarze przestrzennym, przyrodniczym, społecznym, gospodarczym i kulturowym.

Priorytet 2.2: Budowanie i ochrona tożsamości ŁOM oraz kreowanie wizerunku w oparciu o spójne dziedzictwo kulturowe.

Projekty wskazane w Strategii zostały uwzględnione w niniejszym GPR, przy czym dokonano weryfikacji zgodności tych projektów w ramach obydwu dokumentów i zagwarantowano właściwe powiązanie na etapie wdrożeniowym zapisów GPR i zapisów Strategii – także poprzez powiązanie niektórych projektów z odrębnymi, komplementarnymi projektami miękkimi, wskutek czego pary takich projektów lepiej realizują cele rewitalizacji.

1.3.2.4. Powiązania GPR z Wojewódzkim programem opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2020 – 2023

W Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami w województwie łódzkim na lata 2020 – 2023 wskazano cel strategiczny: „Zachowanie dla przyszłych pokoleń dziedzictwa kulturowego regionu jako istotnej części spuścizny dziejowej" oraz trzy cele operacyjne:

1. Atrakcyjność krajobrazu kulturowego.
2. Zintegrowany system zarządzania dziedzictwem kulturowym.
3. Tożsamość wielokulturowa regionu.

W ramach celu operacyjnego „Atrakcyjność krajobrazu kulturowego" wskazano następujące działania *oraz zadania do realizacji:*
1.2. Poprawa stanu zachowania zabytków:
1.2.3. Poprawa jakości przestrzeni publicznych historycznych założeń przestrzennych miejskich oraz wiejskich, poprzez:

- *rewaloryzację i rewitalizację historycznych założeń przestrzennych miejskich i wiejskich.*

W przypadku Łodzi w przypisie podano uzasadnienie wskazania ośrodka: „Ze względu na skalę potrzeb i ciągły deficyt w tym obszarze działań."

Natomiast w ramach celu operacyjnego „Tożsamość wielokulturowa regionu", wskazano następujące działania i zadania:
3.1. Kreowanie marki Łódzkie poprzez produkty związane z dziedzictwem kulturowym
3.1.1. Tworzenie, znakowanie i promocja szlaków kulturowych, poprzez:

- *promocję oraz oznakowanie obiektów na planowanych i istniejących szlakach kulturowych, z zastosowaniem jednolitego systemu identyfikacji wizualnej dziedzictwa kulturowego.*

Ponadto w ramach innych działań w dokumencie wskazano zadania związane ze wsparciem organizacyjnym działań rewitalizacyjnych (aktualizacja gminnych programów rewitalizacji, ekspertyzy, działania promocyjne).

Gminny Program Rewitalizacji miasta Łodzi został wskazany jako dokument strategiczny, w którym uwzględnia się realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych na obiektach zabytkowych.

Powyższe powiązania wskazują na istotną spójność GPR z programem wojewódzkim: w GPR zawarto – wśród innych aspektów rewitalizacji – troskę o historyczne struktury zabytkowe miasta.

1.3.3. Powiązania Programu ze strategicznymi dokumentami krajowymi

1.3.3.1. Powiązania GPR ze Strategią Odpowiedzialnego Rozwoju 2020 (z perspektywą do 2030 r.)[17]

W strategii sformułowano cel:

3. Aktywne gospodarczo i przyjazne mieszkańcom Miasta, a w ramach celów operacyjnych:

3.1. Poprawa warunków rozwojowych polskich miast, działania do 2020 r.:

- *Wspieranie realizacji zintegrowanych działań rewitalizacyjnych na podstawie programów rewitalizacji ukierunkowanych na przekształcenie obszarów zdegradowanych (w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno – funkcjonalnym, technicznym).*
- *Promowanie podejścia partycypacyjnego w podejmowaniu decyzji oraz w zakresie zarządzania miastami i realizacji działań rewitalizacyjnych, w tym nacisk na realizację niskoemisyjnych strategii miejskich oraz strategii zrównoważonej mobilności miejskiej na funkcjonalnych obszarach zurbanizowanych.*

3.2. Pełniejsze wykorzystanie potencjału największych polskich aglomeracji, a w ramach celu zapisano:
„Duże znaczenie będzie miało przygotowywanie w formule kontraktu terytorialnego, specjalnych programów dla aglomeracji borykających się ze szczególnie znaczącymi problemami strukturalnymi (na dzisiaj dotyczy to Śląska, Łodzi i Szczecina).”

1.3.3.2. Powiązania GPR z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030[18]

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (zwana dalej KSRR) rozwija postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), określone w filarze rozwój

[17] Uchwała nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r.
[18] Uchwała nr 102 Rady Ministrów z dnia 17 września 2019 r.

społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. KSRR jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r.
W dokumencie zapisano cel:
Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym oraz przestrzennym
W jego ramach wskazano:
1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych:
„W dążeniu do zapewnienia spójności terytorialnej i wyrównywania szans obszarów borykających się z problemami rozwojowymi lub restrukturyzacyjnymi wykorzystana zostanie rewitalizacja – jako proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych (tj. terytoria wewnętrzne gminy, na których zidentyfikowano stan kryzysowy w sferze, przede wszystkim, społecznej, a także gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno – funkcjonalnej lub technicznej). Działania rewitalizacyjne będą prowadzone na różnego typu obszarach miejskich i wiejskich, które nie są w stanie poradzić sobie same ze skalą lokalnych wyzwań i problemów spowodowanych degradacją zabudowy, czy pozostałymi elementami tkanki miejskiej, licznymi problemami gospodarczymi, demograficznymi, przestrzennymi i środowiskowymi. Rewitalizacja będzie wykorzystana jako jeden z impulsów przyspieszających procesy restrukturyzacyjne na obszarach zurbanizowanych, zmagających się głównie z trudnościami przemian społecznych czy też degradacją materialną."

W dokumencie wskazano odpowiedzialności poszczególnych jednostek administracji publicznej:
„W tym zakresie wspierane będą zintegrowane działania rewitalizacyjne na podstawie programów rewitalizacji ukierunkowanych na przekształcenie obszarów zdegradowanych (w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno – funkcjonalnym, technicznym).

1.3.3.3. Powiązania GPR z Krajową Polityką Miejską 2030[19]

W ramach projektów strategicznych funkcjonował program *Regiony Rewitalizacji – wzmacnianie zdolności gmin do programowania i wdrażania działań rewitalizacyjnych.*

Celem programu jest wzmocnienie zdolności gmin do programowania i wdrażania działań rewitalizacyjnych. Program jest realizowany przez Zespoły do spraw rewitalizacji funkcjonujące w urzędach marszałkowskich, które dzięki udzielonej dotacji ze środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014 – 2020, zapewniają wsparcie doradcze i szkoleniowe dla gmin w czterech modułach tematycznych: dostępność w rewitalizacji – wzmocnienie zdolności samorządów do uwzględniania problematyki dostępności zarówno w programowaniu strategicznym (w tym w strategiach rozwoju, programach rewitalizacji), planowaniu przestrzennym, jak i w przygotowywaniu i realizacji konkretnych projektów (w tym rewitalizacyjnych), zgodnie ze standardami określonymi w Programie Dostępność Plus 2018 – 2025; zarządzanie rewitalizacją i włączenie społeczności lokalnej we wdrażanie programów rewitalizacji – wzmocnienie kompetencji samorządów w zakresie uspołeczniania procesu rewitalizacji poprzez m.in. tworzenie systemowych mechanizmów wzmacniania wspólnot lokalnych i partycypacji społecznej w kształtowaniu przestrzeni publicznej, a także wzmocnienie zdolności gmin do dywersyfikacji źródeł finansowania działań rewitalizacyjnych, tj. większe zaangażowanie inwestorów prywatnych, wspólnot/spółdzielni mieszkaniowych i TBS-ów

[19] Uchwała nr 136 Rady Ministrów z dnia 14 czerwca 2022 r.

oraz NGO – sów w realizację programów rewitalizacji; wykorzystanie narzędzi wynikających z ustawy o rewitalizacji – podniesienie świadomości samorządów i wzmocnienie zdolności gmin do stosowania ustawowych narzędzi rewitalizacyjnych (gminny program rewitalizacji, Komitet Rewitalizacji, Specjalna Strefa Rewitalizacji, miejscowy plan rewitalizacji); monitoring i ewaluacja działań rewitalizacyjnych – wzmocnienie zdolności gmin do tworzenia efektywnych systemów monitorowania rozwoju lokalnego (na poziomie gminnym i uwzględniającym zróżnicowanie wewnętrzne gminy), w tym monitorowania i ewaluacji programów rewitalizacji.

1.3.3.4. Powiązania GPR z Krajowym programem ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2023–2026[20]

Rada Ministrów przyjęła 1.12.2023 r. Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2023-2026. Opracowany w Departamencie Ochrony Zabytków MKiDN na użytek generalnego konserwatora zabytków dokument opiera się na diagnozie stanu ochrony zabytków w Polsce. Istotnym postulatem wpływającym na ocenę działalności organów administracji państwowej jest realizacja założenia otwartego rządu, działających transparentnie i sprawnie instytucji państwowych, których działalność jest opisywana za pomocą powszechnie dostępnych danych. Trwająca od 2020 r. pandemia COVID-19 wymusiła cyfryzację procesów budowlanych i przeniesienie baz dokumentacyjnych wielu instytucji do Internetu. Głównym celem „Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2023-2026" jest zwiększenie odporności zasobu zabytkowego w Polsce.

1.3. Odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

W odpowiedzi na wniosek Miasta Łodzi Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi na podstawie art. 46 ust. 1 pkt 2, art. 48 oraz art. 57 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2023 r. poz. 1094 z późn. zm.), pismem z dnia 23 października 2023 r., uzgodnił odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi 2026+. W uzasadnieniu Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska uznał, przychylając się do argumentacji wnioskodawcy, że realizacja postanowień GPR nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko.

1.4. Opiniowanie GPR przez właściwe podmioty

Prezydent Miasta Łodzi po przeprowadzonych konsultacjach społecznych, zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt. 4 Ustawy wystąpił do właściwych podmiotów o zaopiniowanie projektu Gminnego Programu Rewitalizacji, a zaakceptowane zmiany wynikające z uzyskanych opinii zostały wprowadzone do projektu Gminnego Programu Rewitalizacji. Ta sama procedura – zgodnie z dyspozycją Ustawy – była powtórzona w procesie dokonywania aktualizacji Programu w 2018, 2020.

[20] Program przyjęty przez Radę Ministrów 1.12.2023 r. .

Pisma otrzymali:
- Marszałek Województwa Łódzkiego,
- Wojewoda Łódzki,
- Szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego,
- Komendant Nadwiślańskiego Oddziału Straży Granicznej - Oddział Łódź,
- Komendant Wojewódzki Policji w Łodzi,
- Komendant Miejski Policji w Łodzi,
- Komendant Miejski Państwowej Straży Pożarnej w Łodzi,
- Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny,
- Miejska Komisja Architektoniczno-Urbanistyczna,
- Prezes Zarządu Zakładu Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o.,
- Dyrektor generalny PGE Dystrybucja S.A. - Oddział Łódź,
- Dyrektor Polskiej Spółki Gazownictwa sp. z o.o., Oddział Zakład Gazowniczy w Łodzi,
- Prezes Zakładu Sieci Cieplnej Veolia Energia Łódź,
- Prezes Zarządu Łódzkiej Spółki Infrastrukturalnej sp. z o.o.,
- Dyrektor Zarządu Dróg i Transportu,
- Dyrektor Oddziału Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad w Łodzi,
- Dyrektor Zakładu Linii Kolejowych w Łodzi, PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.,
- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi,
- Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków,
- Prezes Krajowego Zasobu Nieruchomości,
- Komitet Rewitalizacji.

W ramach opiniowania 14 instytucji przekazało odpowiedzi. Spośród nich 13 było pozytywnych i 1 negatywna. W ramach pozytywnych odpowiedzi uwagi zostały wniesione przez 7 instytucji. Dotyczyły one zakresów kompetencyjnych poszczególnych jednostek.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Niniejsza szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji odnosi się do obszaru wyznaczonego uchwałą nr XXV/589/16 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 10 lutego 2016 r. *w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Łodzi*. Diagnoza składa się z czterech rozdziałów:

- W rozdziale 2.1. przedstawiono streszczenie poprzedniej wersji diagnozy (Diagnozy 2016);
- W rozdziale 2.2. zawarto wyniki monitoringu realizowanych zadań i zmian zachodzących w obszarze rewitalizacji pomiędzy poprzednią diagnozą a niniejszą aktualizacją programu;
- W rozdziale 2.3. przedstawiono ocenę postępów osiągania celów rewitalizacji w tym okresie.

2.1. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji[21]

2.1.1. Podsumowanie działań w latach 2016 – 2023

W latach 2016-2020 prowadzono I etap działań rewitalizacyjnych.

1) **Przedsięwzięcia rewitalizacyjne**

Po aktualizacji Gminnego Programu Rewitalizacji w 2018 roku na liście przedsięwzięć znajdowało się 106 podstawowych przedsięwzięć przeznaczonych do realizacji. W ramach zmiany dokumentu uchwałą z 24 grudnia 2020 r. 13 przedsięwzięć wykreślono z GPR. W wyniku czego 93 przedsięwzięcia znajdują się na liście podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, z których 4 zakończyły się przed uchwalaniem zmiany. Do końca 2023 r. zakończono lub planowane jest zakończenie 32 przedsięwzięć Miasta oraz 9 przedsięwzięć partnerów zewnętrznych.

2) **Badanie ewaluacyjne na podstawie opinii mieszkańców co do osiągnięcia jego celów**

W 2021 r. przeprowadzono na zlecenie Urzędu Miasta Łodzi badanie ewaluacyjne Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi na podstawie opinii mieszkańców co do osiągnięcia jego celów. Badanie obejmowało między innymi 300 wywiadów kwestionariuszowych z mieszkańcami obszaru rewitalizacji, ze szczególnym uwzględnieniem środowisk, które zamieszkały w budynkach zmodernizowanych w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych, środowisk, które zamieszkują w budynkach niepodlegających działaniom rewitalizacyjnym, zlokalizowanych w bliskim sąsiedztwie budynków rewitalizowanych oraz środowisk, które przeprowadziły się z budynków podlegających działaniom rewitalizacyjnym.

Uczestnicy badań ilościowych poddali ocenie zmiany zachodzące na obszarze zamieszkania, w tym w najbliższym sąsiedztwie i na obszarze rewitalizacji. Zachodzące przekształcenia najczęściej oceniane są korzystnie przez znaczną część uczestników badania (39% dla zmian zachodzących w najbliższym sąsiedztwie i 53,66% dla zmian zachodzących na obszarze rewitalizacji). Kolejno, często wyrażanym poglądem była ocena „przeciętnie" (47,67% dla zmian zachodzących w najbliższym sąsiedztwie i 42% dla zmian zachodzących na obszarze rewitalizacji).

Przeważająca większość uczestników badania, bo aż 97,67% zauważa potrzebę dalszej realizacji kolejnych projektów na obszarze rewitalizacji.

Analiza wyników badania ankietowego wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji wykazała, że zapotrzebowanie na realizację dalszych działań istnieje przede wszystkim w zakresie:

- wsparcia kierowanego do osób starszych ze względu na zwiększającą się liczbę seniorów;
- kierowania działań na przeciwdziałanie i leczenie uzależnienia i przeciwdziałanie aktom wandalizmu na obszarze rewitalizacji, w tym w szczególności w miejscach, które zostały odnowione i przystosowane do potrzeb mieszkańców;
- zwiększenia zaangażowania mieszkańców w wydarzenia sportowo – rekreacyjne i kulturalne realizowane na obszarze rewitalizacji;
- zwiększenie dostępności miejsc parkingowych.

Szerszy opis wyników ww. badania zawarty został w Załączniku 1 do Programu – Diagnoza stanu obszaru rewitalizacji.

[21] Poszerzona analiza stanu obszaru rewitalizacji znajduje się w załączniku nr 1

2.1.2. Analiza negatywnych zjawisk i czynników kryzysowych na obszarze rewitalizacji

1) Demografia

- Zgodnie z danymi z ewidencji ludności w Łodzi liczba ludności w całym mieście jak i na obszarze rewitalizacji sukcesywnie zmniejsza się. Procesy te przebiegają w podobnym tempie. W chwili wyznaczania obszaru rewitalizacji zamieszkiwało go ponad 152 tys. osób, przy populacji Łodzi wynoszącej niecałe 699 tys. co stanowiło 22,83% populacji mieszkańców miasta. Na koniec 2022 r. na obszarze było zameldowanych prawie 132 tys. ludności, a w całym mieście ponad 604 tys. zatem mieszkańcy obszaru stanowili 21,85% ogółu populacji Łodzi.

- Powyższe dane, pochodzące z baz GUS, nie odzwierciedlają jednak w pełni zjawisk demograficznych w mieście. Nie uwzględniają m.in. rosnącej migracji, przede wszystkim z Ukrainy oraz Białorusi (wcześniej zarobkowej, ale i uchodźców uciekających przed prześladowaniami politycznymi czy działaniami wojennymi). Według różnych analiz związanych np. z telekomunikacją[22], w 2021 r. w Łodzi mieszkało i pracowało już co najmniej kilkadziesiąt tysięcy osób więcej, niż wynikałoby to ze statystyk GUS (badania firmy Selectiv wskazują na liczbę ponad 740 tys. mieszkańców). Brak jest w tych badaniach szczegółowych danych dotyczących obszaru rewitalizacji.
- Obszar rewitalizacji można uznać za najmłodszy pod względem średniej wieku zamieszkujących go osób, w porównaniu z resztą miasta. Obszary wielkich osiedli mieszkaniowych – blokowisk są obecnie lokalizacjami o największym współczynniku mieszkających tam seniorów.

- Najstarszymi pod względem wieku mieszkańców rejonami obszaru rewitalizacji są zlokalizowane w okolicach skrzyżowania ulic Piotrkowskiej, Mickiewicza i Piłsudskiego (szczególnie wyróżnia się tu teren łódzkiego Manhattanu). Ponadto jego północno – wschodnia część, znajdująca się pomiędzy linią wyznaczoną przez ulicę Kamińskiego a wschodnią granicą obszaru rewitalizacji, jak również południowo-wschodnia, znajdująca się przy samej granicy obszaru rewitalizacji, gdzie znajdują się kompleksy bloków mieszkalnych, zbudowanych w latach 50., 60., i 70.

2) Bezrobocie

- Nadal (dane dotyczące roku 2022) utrzymuje się zróżnicowanie poziomu bezrobocia między obszarem rewitalizacji i resztą miasta, odpowiednie jest to 80 i 45 osób na 1000 mieszkańców.
- Od początku funkcjonowania GPR zmniejszył się poziom bezrobocia na obszarze z ponad 110 osób na 1000 mieszkańców do 80. Krótkotrwałym zakłóceniem tego trendu spadkowego był okres pandemii Covid 19.
- Bezrobocie jest równomiernie rozłożone na obszarze rewitalizacji z niewielką koncentracją w centrum „Starych Bałut”[23], zachodniej części „podkowy” „Starego Widzewa” oraz kilku kwartałów starej zabudowy, zawartych pomiędzy ul. Piotrkowską, Milionową, Kilińskiego oraz ulicami Sieradzką i Zarzewską.

[22] https://selectivv.com/ile-osob-mieszka-w-lodzi/

[23] Szczegółowy opis podziału obszaru rewitalizacji na mniejsze części analityczne nawiązujące do historycznych dzielnic zawarty został w Załącznikach.

- Największym wyzwaniem jest stosunkowo wysoki poziom bezrobocia długotrwałego, gdyż długotrwale bezrobotni stanowią ok. 60% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych na obszarze rewitalizacji. Łódź charakteryzuje najwyższy udział tego rodzaju bezrobocia spośród największych miast w Polsce.

3) Ubóstwo

- Podobnie, jak w przypadku bezrobocia, utrzymuje się różnica w natężeniu występowania problemów ubóstwa między obszarem rewitalizacji i pozostałą częścią miasta. Zjawisko to mierzone jest w ramach corocznego monitorowania GPR poziomem pobierania zasiłków pomocy społecznej. M.in. w 2022 r. liczba osób przyjmujących pomoc na dożywianie dzieci na 1000 mieszkańców była prawie 4 – krotnie wyższa na obszarze niż poza nim (odpowiednio 38,99 i 10,94), a zasiłków stałych dwukrotnie wyższa (13,66 i 5,55).
- Można obserwować stały trend zmniejszania ilości pobieranych świadczeń, którego nie zakłóciła pandemia COVID 19 co świadczy o systematycznym zmniejszaniu intensywności problemu.
- Na obszarze rewitalizacji można wyróżnić enklawy, w których intensywność problemów jest nieco wyższa, niż w pozostałej części, są to: „Stare Bałuty", „Stare Polesie", „Centrum", „Stary Widzew", „Górna-Północ", „Południe".

4) Edukacja

- Uczniowie szkół podstawowych zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji osiągają średnie wyniki egzaminu ośmioklasisty gorsze niż uczniowie szkół zlokalizowanych poza obszarem.
- Należy zwrócić uwagę, iż w zasadzie lokalizacja występowania niższych wyników na samym obszarze pokrywa się z występowaniem wysokich współczynników bezrobocia we wszystkich wskaźnikowych aspektach. Niskie wyniki punktowe egzaminów mogą mieć zatem związek z ogólnymi trudnościami w zakresie funkcjonowania gospodarstw domowych (w tym również w aspekcie finansowym).

5) Bezpieczeństwo

- Sytuacja w zakresie bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji monitorowana jest na podstawie danych dotyczących wykroczeń oraz nielegalnego spożywania alkoholu, które są pozyskiwane ze Straży Miejskiej.
- Obszar rewitalizacji cechuje znacznie wyższy poziom wykroczeń niż pozostałą część miasta. Jednak trzeba mieć na uwadze, że z jednej strony działania Straży Miejskiej koncentrują się w centrum miasta a drugiej jest to miejsce koncentracji usług noclegowych, gastronomicznych, wzmożonego ruchu turystycznego itp., co może wpływać na pozyskane dane do analizy.
- Obszar zwiększonej intensywności wykroczeń wedle danych za 2022 rok wypełniał teren problemowy „Centrum" niemal w całości i z niego rozlewał się wzdłuż ważniejszych arterii komunikacyjnych śródmieścia na „Stare Polesie", „Stare Bałuty", „Katedralną", „Śródmieście – Wschód". Niekorzystnie wyglądała w tym kontekście również sytuacja obszarów „Starych Bałut", które niemal całe pokryte są wysoką wartością wskaźnika oraz „Górnej – Północ", której najgęściej zamieszkana część pomiędzy Piotrkowską, Milionową, Kilińskiego i Dąbrowskiego stanowiła także teren częstszego występowania tego zjawiska. Obszary „Południa" i „Starego Widzewa" wydawały się nieco bezpieczniejsze z uwagi na przeplatanie się miejsc o wyższych i nieco niższych wartościach wskaźnika.

6) Aktywność społeczna

- Jednym ze wskaźników obrazujących zaangażowanie obywateli w wygląd i życie ich najbliższej okolicy jest uczestnictwo w Łódzkim Budżecie Obywatelskim. To demokratyczny proces,

w ramach którego mieszkańcy współdecydują o wydatkach publicznych w Łodzi w perspektywie kolejnego roku budżetowego. Liczba wniosków składanych do budżetu obywatelskiego przez mieszkańców obszaru rewitalizacji jest nieco mniejsza niż w pozostałej części miasta. W 2022 r. wyniosła 11 na 10 tys. mieszkańców, w porównaniu do 13 poza centrum.

- Frekwencja wyborcza w wyborach przeprowadzanych w latach 2015 – 2020 była zdecydowanie niższa na centralnym obszarze miasta, wpisującym się w granice obszaru rewitalizacji w porównaniu z obszarem wskazującym na udział mieszkańców w wyborach na poziomie przekraczającym 64,32%, pokrywającym gros obszaru miasta. Niższe wskaźniki widoczne były w szczególności: w centralnej części „Starych Bałut", północnej części „Starego Polesia" i obszaru problemowego „Centrum", podkowy „Starego Widzewa" z wyłączeniem prostokąta zawartego pomiędzy ulicami Przędzalnianą, Piłsudskiego, Niciarnianą, a Milionową oraz w zachodniej i środkowej części „Górnej – Północ".

2.1.3. Współwystępowanie negatywnych zjawisk innych, niż społeczne

Ustawa w art. 9 ust. 1 wskazuje, iż na obszarze gminy, gdzie stwierdzono koncentrację negatywnych zjawisk społecznych, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim negatywnych zjawisk **gospodarczych**, **środowiskowych**, **przestrzenno – funkcjonalnych** albo **technicznych** (wystarczy występowanie jednego z tych rodzajów zjawisk). W Łodzi na obszarze koncentracji problemów społecznych zdiagnozowano występowanie wszystkich czterech zjawisk.

1) Negatywne zjawiska gospodarcze

Na obszarze rewitalizacji obserwujemy wysoki lub bardzo wysoki stopień przedsiębiorczości w porównaniu z innymi częściami miasta. **Sfera gospodarcza stanowi potencjał tego obszaru**. Pewnym wyzwaniem wskazującym na potrzebę wzmacniania kondycji przedsiębiorstw są zaległości czynszowe odnotowywane w miejskich lokalach użytkowych.

- **Natężenie zadłużenia lokali użytkowych**
  Natężenie zadłużenia lokali użytkowych w zasobie komunalnym na obszarze rewitalizacji niewiele odbiega od reszty miasta (należy jednak pamiętać, że zasoby lokalowe gminy znajdują się w przeważającej większości na obszarze rewitalizacji) i jest prawie równomiernie rozłożone na całym obszarze, z niewiele większą intensywnością na Bałutach i Starym Polesiu. Między 2018 a 2020 r. nastąpił spadek poziomu zadłużenia lokali z ok. 45% do 27% i od tego momentu utrzymuje się na stałym poziomie.

2) Negatywne zjawiska środowiskowe

Wyzwaniem dla obszaru rewitalizacji jest przede wszystkim problem niskiej emisji (z palenisk indywidualnych oraz ze źródeł transportowych).

- **Problem niskiej emisji**
  Problem niskiej emisji z palenisk indywidualnych w obszarze rewitalizacji Łodzi wynika z niepełnego podłączenia zasobu mieszkaniowego do ciepła sieciowego. Największe nasilenie tego problemu od lat zauważalne jest w niemal tych samych miejscach i utrzymuje się na podobnym poziomie. Szczególnie zła sytuacja widoczna jest na północnej części obszaru rewitalizacji (Stare Bałuty) i na południu (charakterystyczny ogonek ciągnący się pomiędzy ulicami

Rzgowską lub przekraczają 40%. Kłopotliwa jest również sytuacja w północno – zachodniej części Starego Polesia i północnej części „Starego Widzewa". Na całym obszarze wskaźnik ten utrzymuje się na poziomie ok. 21% i niewiele różni się od reszty miasta. Proces rewitalizacji, w jego wymiarze inwestycji remontowych, jest olbrzymią szansą, aby odwracać negatywne trendy i niwelować infrastrukturalne niedostatki Łodzi. Od rozpoczęcia realizacji wdrażana są szeroko rozwiązania mające na celu przeciwdziałanie niekorzystnemu zjawisku „niskiej emisji", które dotyka niemal wszystkich Łodzian (nie tylko tych mieszkających na obszarze rewitalizacji):

- remonty budynków mieszkalnych mające na celu ograniczenie utraty energii w procesie ogrzewania (koniecznym staje się podkreślenie faktu, iż nie zawsze stosowanie ociepleń murów budynków jest możliwe, z uwagi na ich obecność w ewidencji lub rejestrze zabytków);
- podłączanie remontowanych budynków do miejskiej sieci ciepłowniczej i gazowej, umożliwiające eliminację punktowych, nieekologicznych źródeł ciepła;
- wdrożenie programu wymiany pieców dla nieruchomości nie znajdujących się w zasobie komunalnym zarówno dla wspólnot mieszkaniowych, jak i właścicieli indywidualnych (mogą z niego korzystać mieszkańcy całej Łodzi);
- ograniczenie emisji komunikacyjnej, pochodzącej z ruchu samochodowego, poprzez uspokajanie ruchu na śródmiejskich ulicach oraz unowocześnianie transportu publicznego.

- **Niedostatek zieleni w centrum**

1) Obszar rewitalizacji wyposażony jest w kilka dużych parków miejskich oraz mniejszych terenów zielnych jednakże w dyskusji publicznej coraz częściej podnoszona jest kwestia potrzeby bardziej intensywnego zazieleniania terenów publicznych takich jak place, drogi, ciągi piesze, czy nawet podwórka, ze szczególnym naciskiem na zachowanie dużych drzew i wzbogacanie miejskich ulic o zieleń wysoką. Powiązane jest to z szerszą dyskusją o konieczności adaptacji przestrzeni miasta do postępującej zmiany klimatu, zwiększania obszarów małej retencji, ograniczania zjawiska miejskiej wyspy ciepła. O niedostatku terenów zielonych pośrednio można wnioskować na podstawie zakresu projektów składanych do Budżetu Obywatelskiego oraz tych, które wygrywają w głosowaniach. Kwestia nasadzeń, w szczególności drzew, oraz tworzenia lub podnoszenia atrakcyjności skwerów, zieleńców itp. stanowi coraz większą pulę projektów zgłaszanych i wygrywających.

3) Negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne

Większość wniosków zawartych w diagnozie obszaru rewitalizacji opisanych w GPR z 2016, 2018 i 2020 r. pozostaje zasadnych.

- Łódź w obrębie obszaru rewitalizacji ma wyjątkową w skali kraju liczbę unikatowych, zabytkowych fabryk, pałaców, willi miejskich oraz kamienic, tworzących niepowtarzalny charakter tego obszaru. Różnorodność typów historycznej zabudowy oraz ich wymieszanie w strukturze miasta znacznie zwiększa atrakcyjność inwestowania na obszarze rewitalizacji. Przy znacznym zasobie niewykorzystanej zabudowy umożliwia to adaptowanie obiektów historycznych na potrzeby zróżnicowanych funkcji, co może wpływać korzystnie na jakość życia w centrum.
- Charakterystyczny układ łódzkich podwórzy pozwala na ich przekrywanie w celu stworzenia atrakcyjnych przestrzeni użytkowych: socjalnych (również prywatnych lub półprywatnych) lub handlowo – usługowych, co w połączeniu z dobrym systemem komunikacji miejskiej,

dodatkowo może podnieść dostępność usług i handlu stanowiąc konkurencję dla centrów handlowych. Jednocześnie, zabytkowe budynki mieszkalne, ze względu na swoją specyfikę, pozwalają na stworzenie wyjątkowych mieszkań, o standardzie niedostępnym poza Strefą Wielkomiejską.

- Jakość przestrzeni publicznej oraz sposób jej zagospodarowania wpływa w decydującym stopniu na postrzeganie całego miasta. Według badań „Jakość życia mieszkańców Łodzi i jej przestrzenne zróżnicowanie" (Uniwersytet Łódzki 2012) do osiedlania się w centrum Łodzi najbardziej zniechęca – obok degradacji zabudowy – **zła jakość przestrzeni publicznych**.
- W ramach realizacji Strategii przestrzennego rozwoju Łodzi Biuro Architekta Miasta UMŁ opracowało program Atrakcyjne Przestrzenie Miejskie 2020+[24] zawierający diagnozę przestrzeni publicznej oraz sposoby jej poprawy. Program obejmuje także procesy związane z rewitalizacją Strefy Wielkomiejskiej, zawiera wytyczne dla działań remontowych ulic Strefy Wielkomiejskiej. Wytyczne zostały oparte na zasadzie przebudowy ze zmianą geometrii ulic, co jest niezbędne do zlikwidowania konfliktów funkcjonalnych i poprawy jakości przestrzeni publicznej poprawiającej jakość całego zagospodarowania ulic. Z przeprowadzonej analizy wynika, iż konieczne jest zastosowanie w Strefie Wielkomiejskiej parametrów ulic ruchu uspokojonego, co pozwoli na zwężenie pasa jezdnego do 2,75 m w przypadku braku komunikacji autobusowej w obrębie danego pasa ruchu. Takie rozwiązanie pozwala na swobodniejsze gospodarowanie przestrzenią w obszarze wyznaczonym przez pierzeje.
- Transport miejski w Łodzi, mimo wielu inwestycji, jakie zostały przeprowadzone w ostatnich latach, nadal boryka się z problemami. W efekcie obszar rewitalizacji jest poddany szczególnej presji ze strony indywidualnego ruchu samochodowego, co odbija się na warunkach życia jego mieszkańców. Na terenie miasta planowane są działania, które służyć mają minimalizowaniu tej presji, w szczególności dzięki zwiększeniu liczby użytkowników transportu zbiorowego oraz niezmotoryzowanego.
- Ważną inwestycją, która wpłynie na dostępność obszaru centralnego i atrakcyjność transportu zbiorowego, jako środka dojazdu do centrum, będzie planowana inwestycja w tunel kolejowy pomiędzy dworcami Łódź Fabryczna i Łódź Kaliska. Planowany przystanek kolejowy w rejonie skrzyżowania ul. Zielonej i al. T. Kościuszki oraz planowany przystanek w rejonie ul. Ogrodowej i ul. Karskiego zapewnią masowy dostęp do centralnego punktu strefy wielkomiejskiej z obszaru aglomeracji łódzkiej.
- Diagnoza przestrzeni publicznej Łodzi i sugerowane kierunki jej poprawy zawarte w programie Atrakcyjne Przestrzenie Miejskie 2020+ są istotne dla programu rewitalizacji, ponieważ tworzą ramę koncepcyjną dla szerszego myślenia o przestrzeniach publicznych Łodzi. Krajobraz kulturowy Łodzi jest jej unikalną przewagą konkurencyjną, która – jako być może jedyna – nie jest zagrożona skopiowaniem przez inne miasta. Niewątpliwie krajobraz kulturowy obszaru, jako fundament jego tożsamości lokalnej, należy uspójniać i wzbogacać. Jednak diagnoza z Pilotażu I wykazała także, że w opinii wielu mieszkańców należy myśleć nie tylko w kategoriach konserwowania warstw historycznych, ale też – harmonijnego dobudowywania do nich warstwy współczesnej. W opinii respondentów trzeba raczej budować współczesną atrakcyjność obszaru rewitalizacji w oparciu o odważny, twórczy dialog z historią.

[24] Program Atrakcyjne Przestrzenie Miejskie 2020+ przyjęty został uchwałą Rady Miejskiej Nr XI/211/15 z dnia 29 kwietnia 2015 r.

- Diagnoza wykazała, że akceptacji mieszkańców nie znajduje wizja przestrzeni homogenicznie historyzującej, będącej naiwną rekonstrukcją miasta XIX-wiecznego[25]. Zdiagnozowano raczej oczekiwanie urozmaicania przestrzeni, szczególnie wewnątrzkwartałowych czy pobocznych względem głównych ulic i osi, które spełniałyby potrzeby różnych grup (młodzieży, dzieci, seniorów). Konsultacje potwierdziły także, że trzeba konsekwentnie kierować się zasadą „rozwoju miasta do wewnątrz": zagęszczać centrum, nie zaś zabudowywać peryferie. Trzeba stwarzać preferencje dla mądrego uzupełniania struktury urbanistycznej, w tym uzupełniania ubytków w zabudowie pierzejowej współczesnymi budynkami plombowymi dobrze wpisanymi w kontekst.
- Dodatkowo – na styku problemów przestrzennych i gospodarczych – zdiagnozowano słabość polegającą na chaotycznym wymieszaniu funkcji: „w Łodzi wszystko może być wszędzie i przez to niczego nie można znaleźć". Tymczasem przestrzenie świadomie i planowo aranżowane, co do przemyślanej kompozycji funkcji, jak OFF Piotrkowska czy kompleks Manufaktury – odnoszą sukces przez czytelność ich odpowiedzi na potrzeby mieszkańców. Diagnoza pośrednio wykazała potrzebę rozszerzenia tej filozofii na inne kwartały w centrum miasta. Potrzebne są „myśli przewodnie" lub „tematy wiodące" poszczególnych obszarów, związane nie tylko z charakterem prowadzonej działalności, dominującymi funkcjami, ale także z dominującym sposobem kształtowania przestrzeni. Podejście takie powinno wpłynąć pozytywnie na łatwość identyfikowania konkretnych przestrzeni w centrum Miasta, a w efekcie na budowanie więzi z danym miejscem.
- Odrębnym problemem przestrzennym jest „zaśmiecanie" krajobrazu miejskiego agresywnymi reklamami i szyldami[26]. Problem ten w centrum Łodzi bywa bardzo dotkliwy, znacząco obniżając jakość przestrzeni miejskiej, choć są też udane przykłady porządkowania tej sfery. Z diagnozy wynika bardzo wyraźna potrzeba jeszcze głębszego uporządkowania obecności szyldów i reklam w krajobrazie centrum miasta. Należy inicjować i wspierać wzbogacanie przestrzeni miejskiej o dobrze zaprojektowany system szyldów i reklam, trafnie wkomponowany w krajobraz kulturowy Łodzi. Warto też opublikować katalogi dobrej praktyki, budować wśród przedsiębiorców poczucie wspólnej odpowiedzialności za standard przestrzeni wokół ich biznesów. Warto byłoby stworzyć też zachętę w postaci choćby miejskiej nagrody za estetykę szyldów i aranżacji lokali.
- Diagnoza potwierdziła także wniosek z doświadczeń Pilotażu I: mieszkańcy zgłaszają postulat włączania ich w projektowanie własnego otoczenia, w szczególności przestrzeni publicznych, których współużytkownikami staną się potem. W szczególności dotyczy to przestrzeni wewnątrz kwartałów, gdzie zasadą powinno być otwieranie przejść i udostępnianie wnętrz kwartałów nie tylko ich mieszkańcom, ale szerszej grupie użytkowników miasta. Należy jak najszerzej angażować mieszkańców w projektowanie placów, skwerów, woonerfów, ciągów pieszych, enklaw zieleni, kameralnych miejsc wypoczynku i spotkań, wkomponowanych pomiędzy funkcje techniczne

[25] W opiniach z badań przeprowadzonych w ramach Pilotażu I pojawiały się negatywne lub ironiczne konotacje, jak „drobnomieszczański gust", „miasto na wysoki glanc" czy „muzeum". Zasadność podejścia w duchu odważnego dialogu współczesności z dziedzictwem potwierdza niekwestionowany sukces OFF Piotrkowska.

[26] Regulują tą kwestię: uchwała Nr XXI/483/15 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 9 grudnia 2015 r. w sprawie utworzenia Parku Kulturowego ulicy Piotrkowskiej oraz uchwała Nr XXXVII/966/16 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 16 listopada 2016 r. w sprawie ustalenia zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, ich gabarytów, standardów jakościowych oraz rodzajów materiałów budowlanych, z jakich mogą być wykonane, dla miasta Łodzi.

przestrzeni miejskiej. Jeśli chodzi o aranżowanie przestrzeni wewnątrz kwartałów, włączenie mieszkańców powinno być bezwzględną zasadą.

- Diagnoza wykazała też, że mieszkańcy uważają za niewykorzystany zasób tereny wokół budynków instytucji publicznych: przedszkoli, szkół, bibliotek i ich filii[27], instytucji kultury itd., które często są zamknięte poza godzinami pracy instytucji. Tymczasem zdaniem respondentów tereny takie – szczególnie, jeśli są to tereny z zielenią lub urządzeniami rekreacyjnymi czy sportowymi – należy otwierać i udostępniać mieszkańcom. Istnieje silne społeczne oczekiwanie, aby przy każdej instytucji publicznej na obszarze rewitalizacji aranżować otwarte mikroprzestrzenie publiczne.
- Wreszcie, zdiagnozowanym zjawiskiem o charakterze funkcjonalno – przestrzennym jest nieodpowiadający potrzebom mieszkańców standard projektowania terenów rekreacyjnych i placów zabaw. Bardzo brakuje głębszego przyjrzenia się specyficznym potrzebom różnych grup wiekowych i osób o różnym stanie sprawności. Dopiero po takim analitycznym i pogłębionym przyjrzeniu się potrzebom możliwe jest projektowanie uniwersalne. Należy włączyć grupy mieszkańców w różnym wieku, różnej sytuacji życiowej i zdrowotnej do wypracowania łódzkiego standardu przestrzeni rekreacyjnej dostosowanej do potrzeb łodzian, w szczególności – zgodnej ze standardami projektowania uniwersalnego, zasadami „przestrzeni przyjaznej seniorom" i standardem CPTED (przeciwdziałania zagrożeniom kryminalnym przez właściwe projektowanie otoczenia).

4) Negatywne zjawiska techniczne

- **Stan techniczny budynków**

Miasto Łódź zarządza zasobem 3 020 nieruchomości będących w 100% własnością gminy (stan na 05.07.2023 r.). Znajduje się w nich 4 933 budynków mieszkalnych i 807 użytkowych, 24 411 lokali mieszkalnych i 3 017 użytkowych. Jest to relatywnie największy spośród dużych polskich miast zasób lokali gminnych względem całości zasobu mieszkaniowego w mieście. Udział procentowy mieszkań komunalnych w liczbie wszystkich lokali mieszkalnych w Łodzi wynosi blisko 11%. Znaczna część tego zasobu znajduje się na obszarze rewitalizacji, ponad 37% lokali mieszkaniowych miasta skupia się na obszarze o powierzchni 1400 ha.

Standard użytkowy mieszkań mierzony wyposażeniem w podstawowe instalacje pozostaje na niewystarczającym poziomie. Udział mieszkań wyposażonych w wodociąg według stanu na dzień 30 czerwca 2022 r. wynosił 91,13%, w centralne ogrzewanie 29,38%, w sieć gazową 48,02%. Jedynie 17,15% lokali mieszkalnych będących w dyspozycji miasta posiadało komplet instalacji. WC w lokalu ma 59,47% mieszkań, a 43,88% lokali ma wyodrębnione łazienki.[28]

Ponad połowa (58,6%) budynków mieszkalnych, stanowiących własność Miasta Łodzi, wspólnot mieszkaniowych z udziałem gminy i Skarbu Państwa, to budynki powstałe w latach 1901-1945. Budynki najstarsze, powstałe przed 1900 r. oraz budynki powojenne wybudowane do 1990 r. stanowią łącznie nieco ponad 40% zabudowy gminnej (odpowiednio 19,4% i 21%). Budynki wybudowane po 1990 roku stanowią 1,0% wszystkich budynków gminnych. W grupie 2 828 budynków, które stanowią w 100% własność Miasta Łodzi 95 budynków posiada zużycie techniczne mniejsze bądź równe 30% (dane na dzień 31 grudnia 2021). Kolejne dwie grupy stanowią budynki, których

[27] Obecnie – jednolita Biblioteka Miejska i jej filie.

[28] Szersze dane przedstawione zostały w Polityce Mieszkaniowej miasta Łodzi 2030+– uchwała Nr LXX/2107/22 z dnia 21 grudnia 2022 roku

zużycie techniczne mieści się w przedziale 31-70%, jest ich łącznie 2 206. Wspomniane trzy grupy zawierają zbiór budynków o dobrym i dostatecznym stanie technicznym. Zużycie powyżej 71% wskazano dla łącznie 527 budynków. Z tej grupy według stanu na dzień 30 czerwca 2022 roku z użytkowania na stałe zostało wyłączonych 2 198 lokali.[29]

Od 2011 r. Miasto Łódź skoncentrowało działania na kompleksowej poprawie stanu technicznego istniejącego mieszkaniowego zasobu, wdrażając program remontowy budynków „Miasto Kamienic" finansowany z budżetu Miasta Łodzi. Na jego realizację Miasto Łódź dotychczas przeznaczyło 272 697 086 zł. Dotychczas w ramach programu zrealizowano inwestycje remontowo – modernizacyjne w 226 budynkach, w tym w 193 budynkach mieszkalnych, poprawiając ich stan techniczny. Ponadto od 2016 r. rozpoczęto działania inwestycyjne w ramach projektów „Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi" i „Szlakiem Architektury Włókienniczej. Rewitalizacji Księżego Młyna". W ich ramach do końca 2023 r. zaplanowano zmodernizowanie 203 budynków, z czego 108, to budynki mieszkalne. Zlokalizowano w nich 1100 lokali mieszkalnych. Mimo wyjątkowo dużego zakresu przedsięwzięć rewitalizacyjnych miasta, udało się objąć nimi tylko niewielką cześć zasobu wymagającego modernizacji.

- **Stan budynków znajdujących się w ewidencji i rejestrze zabytków**
  Jedynie ok. 35% budynków na obszarze rewitalizacji wpisanych do gminnej ewidencji zabytków i prawie 46% wpisanych do rejestru zabytków nie wymaga remontu.

PODSUMOWUJĄC:

Na stwierdzoną poprzednio koncentrację **negatywnych zjawisk społecznych** nakładają się zarówno **problemy gospodarcze** (zła kondycja lokalnych przedsiębiorstw), **problemy środowiskowe** (w szczególności niska emisja), **problemy funkcjonalno – przestrzenne** (np.: niska jakość przestrzeni publicznych, niewystarczająca infrastruktura społeczna i techniczna, niska jakość niektórych usług społecznych), a przede wszystkim – **problemy techniczne**: zły stan budynków mieszkalnych i niemieszkalnych (w tym także budynków o istotnej wartości zabytkowej).

2.1.4. Analiza lokalnych potencjałów obszaru rewitalizacji

Dotychczasowa analiza negatywnych zjawisk w obszarze rewitalizacji została zestawiona z analizą lokalnych potencjałów. Za potencjały obszaru uznano w szczególności: krajobraz kulturowy i potencjał dziedzictwa kulturowego, potencjał aktywności gospodarczej, potencjał aktywności obywatelskiej oraz potencjał demograficzny.

1) Krajobraz kulturowy

Krajobraz kulturowy w przypadku Łodzi to w szczególności zasób chronionego dziedzictwa kulturowego składający się na wielokulturowy krajobraz miasta przemysłowego oraz specyficzne dziedzictwo awangardy artystycznej. Potencjał stanowi zarówno znakomita łódzka tradycja sztuki awangardowej, jak i obecność współczesnych twórców i inicjatyw artystycznych. Łódzkie inicjatywy kulturalne i przedsiębiorczość kreatywna związana z dizajnem, rzemiosłem, modą, filmem, multimediami

[29] Szersze dane przedstawione zostały w Wieloletnim programie gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Łodzi na lata 2023-2030 – uchwała nr LXX/2108/22 z dnia 21 grudnia 2022 roku

i grafiką użytkową, ma cechy niepowtarzalności, niemożliwej do skopiowania w innym mieście. Swoiste creative milieu Łodzi, jej specyficzna atmosfera przesiąknięta duchem awangardy artystycznej, filmu i dizajnu, powinna być traktowana jako bardzo istotna część jej potencjału, sprzyjająca rozwojowi gospodarki kreatywnej.

Łódź ma w obrębie Strefy Wielkomiejskiej zabudowę wyjątkową w skali kraju. Różnorodność typów historycznej zabudowy oraz ich wymieszanie w strukturze Miasta znacznie zwiększa atrakcyjność inwestowania w obszarze rewitalizacji. Przy znacznym zasobie niewykorzystanej zabudowy możliwa jest adaptacja obiektów historycznych na potrzeby zróżnicowanych funkcji, co wpływa korzystnie na zwiększenie dostępności m.in. usług i handlu. Zabytkowe budynki mieszkalne, ze względu na swoją specyfikę, pozwalają na stworzenie wyjątkowych mieszkań o niedostępnym poza Strefą Wielkomiejską standardzie. Kluczowa część potencjału kulturowego Łodzi koncentruje się w obszarze rewitalizacji**.** Jak czytamy w *Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami Miasta Łodzi na lata 2014-2017*[30]:

„W skali całego kraju, Łódź stanowi najważniejszy i największy pod względem rozplanowania, kompletności i różnorodności form zabudowy zespół miejski, który ukazuje unikatowy krajobraz wielokulturowego miasta ukształtowanego planistycznie i architektonicznie niemal całkowicie w okresie od początku XIX w. do wybuchu II wojny światowej. Prezentuje wybitne walory indywidualne m.in. jako najważniejszy historyczny ośrodek rozwoju przemysłu włókienniczego na ziemiach polskich, dorównując pod tym względem największym postindustrialnym miastom Europy."

„Obiekty i obszary o największej wartości dla dziedzictwa kulturowego Łodzi, dokumentujące XIX-wieczny rozwój Miasta i okres międzywojenny, skoncentrowane są przede wszystkim na obszarze Strefy Wielkomiejskiej, której zwarta zabudowa śródmiejska zdominowana przez budynki mieszkalne wraz z obszarami poprzemysłowymi, decyduje obecnie o wyjątkowości Miasta w skali Polski, a także stanowi wyróżniający się historyczny krajobraz miejski na terenie Europy."

„Miasto przetrwało II wojnę światową w dobrym stanie, ale radykalnie zmienił się przekrój jego mieszkańców (znacząca absencja dotychczasowej ludności głównie pochodzenia żydowskiego i niemieckiego, intensywny napływ i migracja ludności zewnętrznej w pierwszych latach powojennych). Co więcej, tuż po zakończeniu działań wojennych rozpoczął się proces nacjonalizacji łódzkiego przemysłu. Kamienice opuszczone przez prawowitych właścicieli były obejmowane zarządem komunalnym oraz zasiedlane ludnością napływającą do Miasta".

Zasób chronionego dziedzictwa kulturowego Łodzi, składający się na wielokulturowy krajobraz miasta przemysłowego, jest kluczowym potencjałem Łodzi. Skalę i stan tego zasobu obrazują mapy przedstawione w Załączniku 1. W poprzednich latach Miasto zainwestowało istotne środki w remonty kamienic współtworzących łódzki wielokulturowy krajobraz miasta przemysłowego. Najwięcej środków zainwestowano w ramach wieloletniego programu remontów *Mia100 kamienic,* kontynuowanego następnie pod skorygowaną nazwą *Miasto Kamienic*. W programie tym nie tylko wyremontowano kompleksowo wybrane kamienice miejskie, ale także zgromadzono bardzo istotny zasób wiedzy i doświadczenia instytucjonalnego w zakresie prowadzenia wielkoskalowych przedsięwzięć remontowych w obiektach zamieszkałych (kwestie przekwaterowań), a zarazem wpisanych do rejestru lub ewidencji

[30] Uchwała Nr XCVI/2002/14 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 22 października 2014 r. Na moment aktualizacji GPR: przygotowywana aktualizacja Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Łodzi na lata 2014-2017.

zabytków. Należy uznać, że krajobraz kulturowy Łodzi – szczególny zasób chronionego dziedzictwa kulturowego składającego się na wielokulturowy krajobraz miasta przemysłowego – przez swą wyjątkowość i skalę powinien być w programie rewitalizacji traktowany jako jeden z potencjałów kluczowych równolegle z potencjałem społecznym i gospodarczym.

2) Potencjał aktywności gospodarczej

Potencjał gospodarczy to działające w obszarze podmioty gospodarcze, szczególnie mikroprzedsiębiorstwa. Obszar rewitalizacji wyróżnia się pozytywnie pod względem liczby rejestrowanych firm. Liczba ta pozostaje na mniej więcej stałym poziomie, z wyjątkiem lekkiego zachwiania w okresie pandemii COVID-19. W latach 2016 – 2019 największa liczba takich firm lokowała się wzdłuż osi wschód-zachód, wyznaczonej przez ul. Mickiewicza i Piłsudskiego na odcinku pomiędzy ul. Żeromskiego a Kilińskiego. W 2020 r. tendencja zmieniła się, gdyż najwięcej nowych podmiotów gospodarczych pojawiło się na kierunku północ-południe, wzdłuż osi ul. Piotrkowskiej na odcinku pomiędzy Radwańską/Brzeźną a Więckowskiego/Jaracza. W swojej środkowej części rejon rozlewa się szerzej z delikatną tendencją na korzyść Starego Polesia. W 2021 r. najbardziej widoczne pozostały enklawy z wysoką wartością wskaźnika w okolicach Białej Fabryki oraz na terenie Księżego Młyna. Wyraźna przestała być oś północ – południe, wzdłuż ul. Piotrkowskiej. W 2022 r. natomiast widoczny jest powrót do lokowania się firm wzdłuż kręgosłupa obszaru rewitalizacji, czyli ulicy Piotrkowskiej ze szczególnym uwzględnieniem jej przecięcia się z ulicami Mickiewicza i Piłsudskiego.

Mamy więc do czynienia z bardzo istotnym potencjałem lokalnym: doświadczeniem rynkowym i gotowością podejmowania ryzyka, a więc tymi elementami kapitału ludzkiego, które najtrudniej byłoby na tym obszarze wytworzyć od zera.

Wskaźnikiem regularnie obserwowanym od 2016 roku potwierdzającym tezę, że sfera gospodarcza stanowi potencjał obszaru jest stała nadwyżka liczby firm powstających nad tymi, które zamykają swoją działalność. Od pięciu lat utrzymuje się stałe, pozytywne saldo wskazujące na nadwyżkę firm nowo rejestrowanych w stosunku do zamykanych. Odsetek ten jest wyższy na obszarze rewitalizacji, niż poza nim. Można za to wskazać miejsca, gdzie sytuacja wygląda szczególnie niekorzystnie. Strefy, gdzie występuje przewaga firm zamykanych, niż nowo tworzonych, to „Górna – Północ", południowej części „Starego – Widzewa" i obszaru „Południe".

3) Potencjał aktywności obywatelskiej

Obszar rewitalizacji wyróżnia się zauważalnie pod względem rejestrowanej obecności siedzib NGO w porównaniu z terenami największych łódzkich osiedli mieszkalnych (i innych terenów o wysokiej gęstości zaludnienia), znajdujących się poza strefą wielkomiejską. Sytuacja ta spowodowana jest najprawdopodobniej faktem, iż to na terenie centrum miasta zlokalizowanych jest najwięcej nieruchomości, wchodzących w skład zasobu gminnego, których wynajem lub dzierżawa kosztują stosunkowo mniej niż najem lokali użytkowych u właścicieli prywatnych. Ponadto Miasto stosuje w najmie dla organizacji pozarządowych preferencyjne stawki czynszu, a czasami, jako formę wsparcia organizacji pozarządowych, formułę użyczenia lokalu. Liczba zarejestrowanych organizacji na obszarze utrzymywała się na podobnym poziomie do 2020 r., po którym zaczęła rosnąć. Należy uznać, że potencjał społecznej aktywności na tym obszarze jest zauważalny a nawet wyraźny. Jeżeli nawet nie ma podstaw, aby uznać go za docelowo wystarczający, to w każdym razie jest z kim rozpoczynać pracę.

4) Elementy potencjału demograficznego

Jak wskazano we wcześniejszej części diagnozy, stereotyp na temat strefy wielkomiejskiej każe postrzegać ją jako dzielnicę demograficznie starą, zdominowaną przez seniorów (a więc – mniej aktywną, zdominowaną przez konserwatywny styl życia i zachowawcze wzorce konsumpcji). Badania pokazują jednak zupełnie przeciwny obraz. Udział seniorów w populacji jest – wbrew stereotypowemu postrzeganiu tego obszaru – nieco niższy, niż średnio w mieście. Jest to więc obszar demograficznie młody. Obecnie grupą nadreprezentowaną są dzieci i młodzież w przedziale wieku 8 – 25 lat. Jednak z kolei dzieci do lat siedmiu są grupą lekko niedoreprezentowaną. Perspektywiczność demograficzna populacji obszaru rewitalizacji nie jest więc obecnie trwała.

2.1.5. Zdiagnozowana skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Powyższa analiza negatywnych zjawisk na obszarze rewitalizacji oraz jego potencjałów wskazuje, że mimo podjętych działań rewitalizacyjnych oraz poprawy stanu obszaru, nadal istnieje potrzeba kontynuacji procesów rewitalizacji, a wskazane w poprzednich wersjach GPR cele pozostają wciąż zasadne.

1) Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przywracania spójności społecznej

Skala i charakter potrzeb w zakresie przezwyciężania negatywnych zjawisk społecznych i przywracania utraconej spójności społecznej zostały ocenione następująco:

1) Nadal istotne jest, aby zmniejszać skalę narażenia na ubóstwo, a w szczególności – zahamować proces dziedziczenia ubóstwa: trzeba odbudowywać i wzmacniać sieć wzajemnego wsparcia w środowiskach dotkniętych ubóstwem. Potrzeba bardzo dużo różnorodnych form pracy z dziećmi i młodzieżą nakierowanych na przerwanie cyklu dziedziczenia ubóstwa. Niezbędne jest wspieranie wszelkich form animacji społecznej, w tym animacji kultury i sportu, oraz pobudzania do uczestnictwa w życiu społecznym (w tym – aktywności kulturowych, ekologicznych, sportowych, edukacyjnych, prozdrowotnych i profilaktycznych) poprzez pracę animatorów w terenie. Potrzebne jest traktowanie problemu ubóstwa jako jednego z problemów węzłowych, splecionych jednak siecią współzależności z dużą ilością innych problemów. W tej sieci współzależności konieczne jest szerokie uwzględnianie profilaktyki społecznej.

2) Zdiagnozowano bardzo pilną potrzebę zwiększenia szans edukacyjnych młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji, w szczególności na poziomie szkoły podstawowej. Istnieje też potrzeba edukacji powszechnej i ustawicznej. Chodzi nie tyle o mechaniczne ukierunkowanie na wzmocnienie edukacji w układzie przedmiotów szkolnych, lecz o poszukiwanie kierunków edukacji zwiększających szanse życiowe.

3) Trzeba kontynuować budowę wspólnoty łodzian wokół dobra wspólnego, wzmacniać tożsamość lokalną i poczucie związku z tą tożsamością, ale równolegle trzeba budować pomostowy kapitał społeczny – zapobiegającą efektowi getta sieć relacji przekraczających granice własnego środowiska społecznego, szczególnie wśród młodzieży.

4) Bezwzględnie należy zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar rewitalizacji: priorytetem musi być prawo powrotu na obszar każdego, kto został poza obszar czasowo przeniesiony w związku z remontami. Tworzenie nowego miksu społecznego nie może się odbywać inaczej, niż tylko w oparciu o dotychczasowych mieszkańców jako główny składnik tego miksu. Beneficjentami zmiany na lepsze muszą być także dotychczasowi użytkownicy bezumowni lokali w tym obszarze – faktyczni mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Należy poszukiwać formuły uregulowania z nimi najmu lokali zajmowanych dotychczas lub podobnych.

2) Potrzeby poprawy wizerunku centrum i odbudowania tożsamości lokalnej

Skala i charakter potrzeb w zakresie poprawy wizerunku centrum i odbudowania tożsamości lokalnej zostały ocenione następująco:

1) Bardzo ważne jest, aby konsekwentnie kontynuować budowę wizerunku centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej. W szczególności trzeba dbać o pełną wiedzę o planowanym przebiegu procesów rewitalizacyjnych wśród bezpośrednich mieszkańców obszaru, których procesy te mają dotyczyć. Warto kontynuować medialną kampanię promocyjną rewitalizacji rozpoczętą w Pilotażu I: promować przedsięwzięcia rewitalizacyjne i zmiany zachodzące dzięki nim.

2) Bardzo ważne jest tworzenie przesłanek do odczuwania dumy z faktu zamieszkiwania w centrum Łodzi (obecnie niektóre obszary centrum mają opinię obszarów, w których wstyd jest mieszkać). Trzeba wprowadzać do centrum obiekty, wydarzenia i funkcje budujące prestiż: rozszerzać tu działalność wyższych uczelni, koncentrować wydarzenia kulturalne, naukowe, obywatelskie, biznesowe i polityczne. Trzeba – szanując historyczny krajobraz kulturowy Łodzi – mądrze rozwijać go o wątki współczesne i zorientowane w przyszłość.

3) Potrzeby w zakresie pobudzania przedsiębiorczości i ożywienia gospodarczego

Skala i charakter potrzeb w zakresie pobudzania przedsiębiorczości zostały ocenione następująco:

1) Potrzebne są nowe zróżnicowane przestrzenie dla działalności gospodarczej. Trzeba też tworzyć warunki dla ożywiania gospodarczego wnętrz kwartałów: wspierać ożywianie parterów w oficynach, innych powierzchni i obiektów. Należy wspierać zagospodarowywanie obiektów pofabrycznych na działalność gospodarczą: powierzchnie biurowe, usługowe, produkcyjne lub handlowe.

2) Należy wspierać inkubatory, klastry i sieci współpracy przedsiębiorców. Trzeba planować i wspierać tematyzację przestrzeni miejskiej: terytorialne zagęszczenia i skupiska działalności o podobnym lub uzupełniającym się charakterze, np.: skupiska działalności gastronomicznej, tradycyjnych rzemiosł, usług kreatywnych, usług rekreacyjno – lifestylowo – prozdrowotnych, kwartały tematyczne itd.

3) Potrzebne jest wspieranie przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.

4) Należy wspierać inicjatywy polegające na przestrzennym koncentrowaniu oferty kreatywnej i unikatowej oraz tradycyjnej działalności rzemieślniczej w określonych częściach obszaru rewitalizacji, w tym wspieranie nauki młodych adeptów rzemiosł oraz osób przekwalifikowujących się do wykonywania tradycyjnych rzemiosł. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

5) Ważne jest, aby kreować postawy przedsiębiorcze wśród dzieci i młodzieży. „Przedsiębiorczość" to nie tylko 'prowadzenie przedsiębiorstwa', ale także postawa bycia przedsiębiorczym, samosterowność, gotowość do wyznaczania sobie celów i podejmowania ryzyka.

6) Trzeba budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy, inicjować wzbogacanie przestrzeni miejskiej o dobrze zaprojektowany system szyldów i reklam, trafnie wkomponowany w krajobraz kulturowy Łodzi.

7) Jest także konieczne oddziaływanie na rzecz nowoczesnych branż gospodarki i synergii z nauką.

4) Potrzeby w zakresie poprawy jakości obszaru zamieszkania

Skala i charakter potrzeb w zakresie poprawy jakości obszaru zamieszkania są następujące:

1) Mimo realizacji projektów o niespotykanej skali, nadal pozostaje pilną potrzebą poprawa standardu technicznego miejsc zamieszkania (remonty). Trzeba wspierać właścicieli w ich staraniach o podniesienie technicznego standardu mieszkań i części wspólnych budynków. Jednak musi się to odbywać ze szczególnym ukierunkowaniem na działania wspólnototwórcze: aranżowanie części przestrzeni, np.: poddaszy, podwórek, kondygnacji podziemnych na funkcje współużytkowane, służące zawiązaniu i umocnieniu autentycznej, a nie tylko formalnej wspólnoty sąsiedzkiej. Trzeba też stworzyć warunki sprzyjające termomodernizacji budynków i podniesieniu ich ogólnej efektywności energetycznej. Trzeba poprawić wyposażenie w sieciową infrastrukturę ciepłowniczą. W obiektach zabytkowych oprócz typowych prac budowlanych niezbędne są prace konserwatorskie, restauratorskie.

2) Bardzo ważne jest, aby powstawały przestrzenie publiczne i półpubliczne (parapubliczne) aranżowane z udziałem mieszkańców: chodzi tu o przestrzenie w sensie formalnym prywatne np.: w podwórzach i wnętrzach kwartałów, jednak z zapewnionym otwartym dostępem i funkcjonujące jak przestrzeń publiczna; przestrzenie takie są szczególnie pożądane we wnętrzach kwartałów z uliczkami bądź ciągami pieszymi łączącymi przeciwległe ulice.

3) Trzeba włączać mieszkańców w kształtowanie takich przestrzeni wspólnych, jak: place, skwery, woonerfy (podwórce miejskie), trakty piesze, parki, zielone enklawy, kameralne miejsca wypoczynku i spotkań, wkomponowane pomiędzy funkcje techniczne przestrzeni miejskiej. Trzeba wytwarzać przestrzenie publiczne wokół instytucji samorządowych świadczących usługi publiczne: przedszkoli, szkół, bibliotek i ich filii, jednostek administracyjnych itd.

4) Koniecznie trzeba włączyć mieszkańców w różnym wieku, różnej sytuacji życiowej i zdrowotnej do wypracowania łódzkiego standardu przestrzeni rekreacyjnej dostosowanej do potrzeb łodzian, w szczególności – zgodnej ze standardami projektowania uniwersalnego i zasadami „przestrzeni przyjaznej seniorom”.[31]

5) Trzeba poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w infrastrukturę drogową z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego, rowerowego oraz transportu publicznego oraz z uwzględnieniem traktowania ulicy jako przestrzeni kulturowej, a nie tylko technicznej. Trzeba dostosowywać przestrzeń pieszą do zmian klimatycznych; należy stworzyć dostęp do zieleni: miejsc zacienionych i przewietrzanych oraz w możliwie największym stopniu lokalizować źródła wody w formie m.in. fontann płaskich, zdrojów ulicznych, etc. Zadbać o inne elementy dostosowania obszaru rewitalizacji do zmian klimatycznych.

6) Trzeba wyznaczyć na poziomie planów miejscowych lokalizację w Łodzi przedsięwzięć społecznego budownictwa czynszowego (celu publicznego). Budownictwo to powinno być realizowane w różnych konstrukcjach formalnych m.in. poprzez wykorzystanie spółek miejskich.

7) Trzeba poświęcić uwagę ochronie zieleni (w tym drzewom) rosnącej w parkach miejskich, parkach kieszonkowych i na skwerach. Projektowane prace inwestycyjne nie powinny kolidować z istniejącą zielenią wysoką. Nasadzenia drzew powinny być uzupełnieniem istniejących naniesień roślinnych. Bezzasadne wycinki przyczyniają się do zubożenia przyrodniczego obszaru Łodzi objętego rewitalizacją. Postawić nacisk na ochronę najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych oraz zapewnienie ciągłości systemu ekologicznego (np. poprzez kształtowanie ciągłości systemów przyrodniczo-kulturowych w granicach obszaru kształtowania powiązań funkcjonalnych Aglomeracji Łódzkiej).

[31] Zarządzenie Nr 7120/VII/17 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 20 października 2017 r. w sprawie wprowadzenia "Łódzkiego standardu dostępności”.

Zazielenianie obszaru rewitalizacji ma na celu stworzenie warunków przyjaźniejszych do codziennego życia i funkcjonowania jego mieszkańców, zapewnienie dostępu do terenów zielonych w pobliżu miejsca zamieszkania a także uczynienie miasta bardziej odpornym na zjawiska związane ze zmianami klimatu. Działania te podejmowane są i powinny być kontynuowane w ramach realizowanych inwestycji, prowadzonych w istniejących już parkach, ale przewidujących również tworzenie nowych zielonych przestrzeni (parki kieszonkowe, zielone ulice, skwery) na terenach, gdzie do tej pory drzew i krzewów nie było, lub rosły tam w sposób dziki, nieuporządkowany. Elementami kluczowymi wielu inwestycji kubaturowych, jak również tych prowadzonych w pasach drogowych, stał się „zielony" komponent, wprowadzający zadbaną, odporną na trudne miejskie warunki roślinność tam, gdzie to tylko możliwe oraz stopniowe zwiększanie bioretencji.

3.1. Wizja i cele rewitalizacji

Ustawa w art. 15 ust 1 pkt. 3 i 4 stanowi, że gminny program rewitalizacji zawiera w szczególności opis **wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji**, a także **cele rewitalizacji** oraz odpowiadające im **kierunki działań** służące eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych poprzednio negatywnych zjawisk społecznych oraz powiązanych z nimi problemów gospodarczych, przestrzenno – funkcjonalnych i technicznych. Wizja i uporządkowany system celów rewitalizacji powinny stanowić spójną całość w tym sensie, że każdy z celów rewitalizacji musi w sposób czytelny i nie budzący wątpliwości przyczyniać się do realizacji określonego fragmentu wizji oraz – wizji jako całości.

3.1.1. Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Punktem wyjścia do opracowania niniejszej wizji była wizja zawarta w dokumencie „Lokalny Program Rewitalizacji Łodzi 2020+. ZAŁOŻENIA", w którym nie sformułowano wprawdzie celów rewitalizacji, ale zdefiniowano pierwszą wersję wizji stanu po pomyślnym zrealizowaniu rewitalizacji. W niniejszym Programie wizja ta została znacznie rozwinięta i uszczegółowiona. Ponieważ proces rewitalizacji z istoty ma charakter ciągły i wieloletni, zdecydowano się sformułować nie tyle wizję statycznego stanu po zrealizowaniu wszystkich celów rewitalizacji[32], co wizję „procesu w toku", na którą składają się zrealizowane etapy i jasna perspektywa etapów kolejnych.

Niniejszy GPR ma *de facto* perspektywę długoterminową (rok 2026), a więc przekracza dość znacznie horyzont *Strategii Zintegrowanego Rozwoju Łodzi 2020+*, w której zadeklarowano następującą wizję:

> *Przyjazne, twórcze i dynamiczne Miasto zrównoważonego rozwoju o konkurencyjnych warunkach życia, pracy i inwestowania, wykorzystujące historyczny, infrastrukturalny i kreatywny potencjał.*

Wizja niniejszego GPR, dotycząca perspektywy 2026+, uszczegóławia powyższą wizję dla samego obszaru rewitalizacji, ale też przekracza ją w niektórych elementach z uwagi na dłuższy horyzont**.**

WIZJA OBSZARU REWITALIZACJI 2030:

*W roku 2030 na **obszarze rewitalizacji** panuje powszechne poczucie trwającego ożywienia i stopniowego odradzania się centrum Łodzi, które staje się przyjazną przestrzenią do życia, dobrym miejscem zamieszkania i przedmiotem dumy łodzian. Serce miasta – Strefa Wielkomiejska – bije znów mocno.*

Została odtworzona i wzmocniona spójność społeczna, przede wszystkim przez tworzenie i utrwalanie więzi sąsiedzkich i mnogość oddolnych mikro – inicjatyw. Zjawisko wykluczenia społecznego – choć nie znikło – jest dobrze rozpoznane i cały czas mądrze ograniczane. Radykalnie wzmocniła się zaradność gospodarcza

[32] Nie byłoby to w praktyce możliwe, ponieważ niektóre cele rewitalizacji mają charakter aproksymatywny: są nie tyle zamkniętymi stanami rzeczy, jakie mają zostać osiągnięte, co swego rodzaju idealnymi modelami, „punktami na horyzoncie" wytyczającymi kierunek ciągłego dążenia miasta Łodzi.

i społeczna mieszkańców. Stale rośnie liczba przedsięwzięć indywidualnych i wspólnych. Wśród łodzian odrodziło się poczucie, że małe sukcesy też się liczą i są doceniane. Społeczeństwo powoli bogaci się.

Odtworzył się patriotyzm łódzki, a w jego ramach – mikro – patriotyzmy poszczególnych ulic, kwartałów i podwórek. Sieć instytucji i publicznych, i obywatelskich sprzyja powstawaniu oddolnych inicjatyw. Otoczenie pięknieje nie tylko dzięki wielkim inwestycjom publicznym, lecz także – a może przede wszystkim – dzięki odbudowanej zaradności i inicjatywie samych mieszkańców. Powszechnie odczuwana jest kreatywna atmosfera, która udziela się coraz większej ilości ludzi. Łódź rzeczywiście kreuje. Kreatywność jest doceniana, a rynek jest gotów płacić za nią coraz więcej.

Partery wyremontowanych kamienic zapełniają się sklepami i lokalami usługowymi, miejscami kultury i przestrzeniami aktywności obywatelskiej zaspokajającymi potrzeby mieszkańców. W wielu kamienicach działają pracownie artystów, świetlice dla dzieci, młodzieżowe kluby i sąsiedzkie miejsca spotkań.

Władze miejskie czuwają, aby nowe inwestycje w obszarze rewitalizacji uzupełniały nadane jej funkcje i przyczyniały się do poprawy jakości życia mieszkańców, a nie konkurowały z nimi. Wszystkie te czynniki wpływają pozytywnie na zmianę wizerunku: Łódź jest powszechnie postrzegana jako miasto rozwijające się w sposób zrównoważony, planujące swój rozwój z mieszkańcami i dla mieszkańców.

Powszechnie doceniana jest niepowtarzalna atmosfera Łodzi – miasta przedsiębiorczego, otwartego na różnorodność społeczną, kreatywnego i tętniącego żywą kulturą, w którym unikatowe dziedzictwo architektury przełomu XIX i XX wieku jest pożądanym w Europie tłem dla kreatywnych mieszkańców i gości.

W Europie pojawia się moda na osiedlanie się w Łodzi.

3.1.2. Misja Gminnego Programu Rewitalizacji

Misja to generalna wartość, do której dążenie jest niezmiennym celem samorządu miasta Łodzi w perspektywie długoletniej. Misja rewitalizacji miasta Łodzi musi stanowić inspirującą odpowiedź na zdefiniowane problemy w długoterminowej perspektywie rozwoju, wskazując na korzyści oczekiwanych przemian płynące dla wszystkich mieszkańców.

Misja rewitalizacji Łodzi:

WYZWOLIĆ POTENCJAŁ CENTRUM ŁODZI I JEGO MIESZKAŃCÓW

Rozumiemy tę misję następująco:

- Łódź będzie wyciągać pomocną dłoń do każdego, kto znalazł się w trudnej sytuacji życiowej i stwarzać szanse na udział w pozytywnych efektach procesu rewitalizacji.
- Łódź będzie aktywnie wspierać rozwój przedsiębiorczości mieszkańców, którzy coraz chętniej będą chcieli brać sprawy zawodowe we własne ręce.
- Łódź przywróci dumę z zamieszkiwania w centrum, zmieni je w obszar inspirujący.
- Łódź będzie utrwalać wśród mieszkańców poczucie wspólnoty i współodpowiedzialności za własne miasto.

- Łódź zmieni przestrzenie martwe i opuszczone w miejsca tętniące życiem miejskim.
- Łódź dołączy do największych atrakcji turystycznych kraju jako kreatywna przestrzeń miejska stworzona na unikatowej w skali Europy poprzemysłowej zabudowie mieszkalnej, rezydencjonalnej oraz pofabrycznej.
- Łodzianie są postrzegani w kraju i na świecie jako społeczność przyjazna różnorodności kulturowej, żyjąca z poszanowaniem środowiska naturalnego, kreatywna i przedsiębiorcza, a przede wszystkim solidarna i dbająca o słabszych.
- Dziedzictwo architektury i urbanistyki przełomu XIX i XX wieku, zostanie docenione i wykorzystane we współczesnych działaniach będąc powodem do dumy i fundamentem tożsamości lokalnej.

Tak rozumiemy misję rewitalizacji Łodzi „WYZWOLIĆ POTENCJAŁ CENTRUM ŁODZI I JEGO MIESZKAŃCÓW”.

3.1.2.1. Hasło promocyjne rewitalizacji – promocyjne sformułowanie misji

W sensie zadaniowym formułujemy misję w sposób postulatywny: WYZWOLIĆ POTENCJAŁ CENTRUM ŁODZI I JEGO MIESZKAŃCÓW. Jednak dla celów promocyjnych oraz tworzenia przekazu komunikacyjnego będzie używane równolegle hasło promocyjne „ŁÓDŹ REWITALIZUJE”. Oba sposoby sformułowania misji są **tożsame co do treści**, różnią się jedynie zakresami użycia:

- w zastosowaniach zarządczych i operacyjnych używa się postulatywnego sformułowania misji WYZWOLIĆ POTENCJAŁ CENTRUM ŁODZI I JEJ MIESZKAŃCÓW,
- natomiast w sferze promocji celów rewitalizacji częściej będzie używane sformułowanie – hasło „ŁÓDŹ REWITALIZUJE”, które dobrze promuje samo pojęcie rewitalizacji, a ponadto jest spójne z hasłami *Łódź kreuje* czy *Łódź włącza*.

3.1.3. Struktura celów rewitalizacji

W myśl ustawy (art. 15 ust 1 pkt. 4) **cele rewitalizacji** powinny być wybrane tak, aby implikowały następnie kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk ujawnionych w diagnozie. Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom powinno z kolei polegać na wykorzystaniu potencjałów zidentyfikowanych w drugiej części diagnozy.

3.1.3.1. Przyjęty układ celów rewitalizacji

W niniejszym Programie definiuje się cztery podporządkowane misji cele strategiczne, oraz strukturę celów operacyjnych podporządkowanych celom strategicznym. Struktura celów jest więc *de facto* trójstopniowa: *misja – cele strategiczne – cele operacyjne.*

Układ misji i celów strategicznych Programu należy traktować jako stały w całym okresie jego obowiązywania. W miarę możliwości powinien on także być utrzymany w kolejnym programie opracowywanym na okres po 2026 roku. Natomiast cele operacyjne mogą być dołączane do Programu (lub wykreślane z Programu po ich ewentualnym zrealizowaniu) w trybie śródokresowej aktualizacji GPR.

Ryc. 3. Ideowy schemat struktury celów rewitalizacji Łodzi

Opracowanie własne

Struktura przyjętych w niniejszym GPR **czterech celów strategicznych** i podporządkowanych im **dwudziestu jeden celów operacyjnych** przedstawia się następująco:

Cel strategiczny 1. **UZYSKAĆ SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNĄ**

Cel operacyjny 1.1. *Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.*

Cel operacyjny 1.2. *Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną.*

Cel operacyjny 1.3. *Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.*

Cel operacyjny 1.4. *Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*

Cel operacyjny 1.5. *Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.*

Cel operacyjny 1.6. *Budować pomostowy kapitał społeczny.*

Cel operacyjny 1.7. *Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.*

Cel strategiczny 2. **POPRAWIĆ DZIĘKI REWITALIZACJI WIZERUNEK MIASTA I JEGO CENTRUM**

Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

Cel operacyjny 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez uznanie wartości architektury przełomu XIX i XX wieku oraz wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*

Cel operacyjny 2.3. *Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*

Cel operacyjny 2.4. ** wykreślono*

Cel strategiczny 3. **WZMOCNIĆ LOKALNĄ PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ**

Cel operacyjny 3.1. *Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.*

Cel operacyjny 3.2. *Wspierać synergię przedsiębiorczości.*

Cel operacyjny 3.3. *Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.*

Cel operacyjny 3.4. *Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.*

Cel operacyjny 3.5. *Budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy.*

Cel strategiczny 4. **ODNOWIĆ OBSZAR CENTRUM W SFERZE PRZESTRZENNEJ i TECHNICZNEJ**

Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania, z uwzględnieniem podniesienia ich efektywności energetycznej oraz zasilania odnawialnymi źródłami energii.*

Cel operacyjny 4.2. *Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.*

Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

Cel operacyjny 4.4. *Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.*

Cel operacyjny 4.5. *Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe.*

Cel operacyjny 4.6. *Poprawić wyposażenie w błękitno – zieloną infrastrukturę pozwalającą na adaptację do zmian klimatycznych.*

3.1.4. Przyjęte kierunki działań odpowiadających celom rewitalizacji

Ustawa – w art. 15 ust. 1 pkt. 4 – wskazuje jako obowiązkowy element programu rewitalizacji – **kierunki działań** służących eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych wcześniej negatywnych zjawisk, **ściśle odpowiadające przyjętym celom rewitalizacji**. Toteż w niniejszym Programie kierunki działań zostały opisane właśnie w układzie celów rewitalizacji.

Cel strategiczny 1. **UZYSKAĆ SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNĄ**

W myśl definicji stosowanej przez Radę Europy *spójność społeczna* to zdolność społeczeństwa do zapewnienia dobrobytu wszystkim swoim członkom, zminimalizowania różnic i uniknięcia społecznej polaryzacji. W praktyce istotą spójności społecznej jest budowanie takich relacji społecznych, aby naturalna różnorodność wzbogacająca społeczeństwo nie przeradzała się w bolesne podziały generujące nieufność i wrogość między grupami społecznymi a nawet w segregację społeczną.

Kierunek działania: w ramach 1 celu skupiają się działania ukierunkowane na: zmniejszenie bezrobocia i zwiększanie liczby trwałych miejsc pracy dobrej jakości, przeciwdziałanie ubóstwu i jego dziedziczeniu, wyrównywanie szans edukacyjnych, budowanie zaangażowania obywatelskiego w dobro wspólne oraz pomostowego kapitału społecznego. Uszczegółowienie kierunków działań jest przypisane do poszczególnych celów operacyjnych.

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Kierunki działania:

- Wspierać aktywizację zawodową, poprzez zlecanie podmiotom ekonomii społecznej w trybie bezprzetargowym – zgodnie z ustawą o rewitalizacji, zadań w ramach procesu rewitalizacji, takich jak: prace porządkowe, utrzymanie zieleni itp. Wspierać zlecanie podmiotom ekonomii społecznej niektórych zadań integrujących społeczność lokalną.
- Wspierać tworzenie trwałego zatrudnienia wysokiej jakości, w szczególności zatrudnienia dla kobiet, między innymi poprzez wspieranie programów budowania wśród łodzianek i łodzian kompetencji poszukiwanych w sektorze IT, (w tym – kompetencji programistycznych i front – endowych)[33]. Kierunek ten jest komplementarny problemowo z trzecim kierunkiem w ramach celu 1.3.
- Intensywnie wykorzystywać instrumenty ustawy o promocji zatrudnienia i instrumentach rynku pracy[34] ze szczególnym ukierunkowaniem na wspieranie bezrobotnych zagrożonych w największym stopniu oddaleniem od rynku pracy lub niegotowych do podjęcia zatrudnienia. Zaplanowane zostaną programy indywidualnej pomocy wspierające osoby bezrobotne ze średnią gotowością do pracy i średnim oddaleniem do rynku pracy. Szeroko wdrożyć w miejskich zamówieniach publicznych klauzule społeczne oraz instrumenty ustawy o rewitalizacji wspierające zatrudnienie lokalne u wykonawców przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Stosować kryterium podstawy zatrudnienia personelu w przetargach/konkursach na wykonawstwo zadań w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych, także w odniesieniu do organizacji pozarządowych jako wykonawców tych zadań.
- Wspierać programy podnoszenia kompetencji zawodowych u pracowników niewykwalifikowanych, dające możliwość zmiany zatrudnienia i zwiększenia swoich dochodów.
- Współpracować z pracodawcami z obszaru rewitalizacji w celu wspierania instrumentami CSR (Społeczna Odpowiedzialność Biznesu) zatrudnienia godziwej jakości; promować pracodawców przez przyznawanie certyfikatu „Dobre zatrudnienie w Łodzi".
- Wytworzyć model preferencji dla handlu targowiskowego i ulicznego. Badania Pilotażu I, oraz Polityka Społeczna wyraźnie wskazują na potrzebę szczególnej uwagi poświęconej temu zagadnieniu[35].

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną.

[33] Wzorcowym przedsięwzięciem w tym zakresie jest międzynarodowa niekomercyjna inicjatywa Rails Girls, organizująca w różnych krajach otwarte kursy programowania dla kobiet, w oparciu o zasadę braku odpłatności od beneficjentek i pracy trenerów w etapach wstępnych na zasadzie wolontariatu. Zasada darmowego dostępu dla beneficjentek powinna być przestrzegana we wszystkich przedsięwzięciach w ramach tego kierunku.

[34] Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2020 poz. 1409, z późn. zm.).

[35] Model rewitalizacji w oparciu o „Handel uliczny i targowiskowy" jest dostępny w Centrum Wiedzy, pod adresem: http://centrumwiedzy.org/wp-content/uploads/2015/10/Zalacznik_3-Model-6_Handel-uliczny-i-targowiskowy.pdf

Kierunki działania:

- Wspierać mikro – inicjatywy samopomocowe, współdziałanie sąsiedzkie, projekty wymiany usług i współużytkowania dóbr, w celu budowania trwałej sieci wzajemnego wsparcia w środowiskach dotkniętych ubóstwem.
- Intensywnie wspierać wszelkie formy pracy z dziećmi i młodzieżą nakierowane na przerwanie cyklu dziedziczenia ubóstwa. Preferencja obejmuje także modele pracy środowiskowej z rodziną, w których obecne są nie tylko elementy interwencji w zastane problemy, ale i profilaktyka.
- Stosować preferencyjne wsparcie dla działań nastawionych na zintegrowaną pracę modelem *Labiryntu Problemów* – złożonej sieci współzależnych przyczyn problemów społecznych, z których ubóstwo jest jednym z problemów węzłowych.

Ryc. 4. „Labirynt Problemów" – preferowany model pracy z problemem ubóstwa i wykluczenia

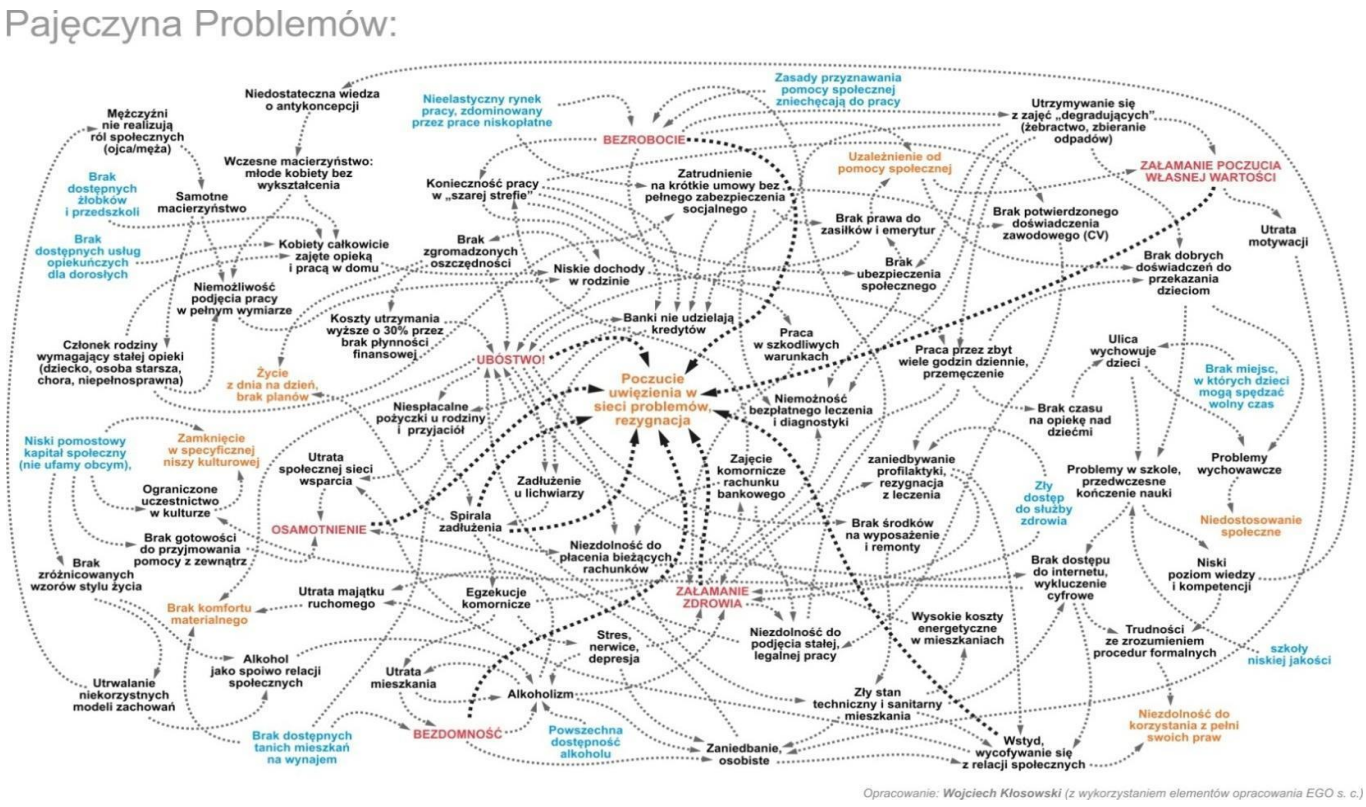

Opracowanie: Wojciech Kłosowski

- Wpierać wszelkie formy aktywizacji środowisk i osób, w tym poprzez animację kultury i sportu, oraz pobudzanie do żywego uczestnictwa w życiu społecznym: aktywności kulturowych, ekologicznych, sportowych, edukacyjnych, prozdrowotnych i profilaktycznych itp.
- Rozwijać na obszarze rewitalizacji usługi społeczne, takie jak placówki wsparcia dziennego (opiekuńcze, specjalistyczne i w formie pracy podwórkowej), świetlice środowiskowe, świetlice socjoterapeutyczne i inne formy pracy z dziećmi i młodzieżą, instrumenty wsparcia rodziny, w tym rodziny sprawującej stałą opiekę nad osobą od tej opieki zależną, usługi

na rzecz seniorów, a także różne mieszkania specjalnego przeznaczenia: chronione, treningowe, wspomagane itd.

- Rozwijać programy rozwiązywania problemu nawarstwionych, nieściągalnych zadłużeń czynszowych; programy powinny uwzględniać m.in. mechanizm stopniowego umarzania wynegocjowanej części zadłużenia pod warunkiem spłaty w ratach pozostałej części, możliwość odpracowania zadłużenia oraz możliwość zamiany lokalu mieszkalnego na mniejszy.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Kierunki działania:

- Podjąć współpracę ze szkołami w celu maksymalizowania szans edukacyjnych uczniów, nie tylko w aspekcie postępów w ramach przedmiotów szkolnych.
- Wspierać programy kształcenia zawodowego i aktywizacji zawodowej u młodzieży na etapie szkół średnich. Programy powinny być skierowane zwłaszcza do liceów ogólnokształcących, a dodatkowo jako działanie uzupełniające dla szkół zawodowych oraz techników (a po reformie również szkół branżowych).
- Szczególną uwagą objąć dzieci i młodzież przekwaterowywanych z obszaru rewitalizacji. Zapewnić wsparcie pedagogiczne w nowych miejscach nauki, (w tym przeszkolenie pedagogów i wychowawców z tematyki antydyskryminacyjnej i antyprzemocowej), wspierać utrzymywanie sieci kontaktów ułatwiających powrót do pierwotnego miejsca zamieszkania po zakończeniu remontów. Kierunek jest komplementarny z działaniami remontowymi wymagającymi przekwaterowań w ramach celu operacyjnego 4.1.
- Wspierać inicjatywy w zakresie edukacji pozaformalnej i nieformalnej, zwiększającej potencjał sukcesu osobistego (komplementarność problemowa z pierwszym kierunkiem celu operacyjnego 1.1.).
- Wspierać inicjatywy edukacji ustawicznej ze świadomością, że edukacja ustawiczna seniorów pełni rolę wzorcotwórczą dla młodzieży i podnosi ogólny poziom aspiracji edukacyjnych wśród mieszkańców obszaru.
- Realizować wieloletni program edukacyjny na rzecz odbudowania poczucia tożsamości lokalnej, wspierający świadomość zakorzenienia w historii Miasta, najbliższej okolicy, i lokalny patriotyzm. Kontynuować projekty edukacyjne przetestowane w Pilotażu I, w tym – wykorzystywać powstałe w Pilotażu I scenariusze, wiedzę metodyczną, pomoce. Kontynuować i poszerzać program Klubów Detektywów Łódzkich.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Kierunki działania:

- Pracować nad odbudową dobrego wizerunku centrum Łodzi, jako podstawy do dumy z mieszkania tutaj. Wspierać przedsięwzięcia budujące prestiż centrum (kierunek komplementarny z działaniami w ramach wszystkich kierunków celu operacyjnego 2.1).
- Przełamać efekt bierności wobec lokalnych procedur demokratycznych, poprzez inicjowanie i rozwijanie procedur włączających mieszkańców w proces współdecydowania o swoim mieście.
- Wykorzystywać oddolne inicjatywy zawiązane w celu realizacji *wspólnego interesu* (bezpośredniej korzyści) danej grupy, poprzez zapraszanie ich w kolejnym etapie do projektów nakierowanych na dobro wspólne (na korzyść szerszej wspólnoty);

wykorzystać aktywność w sprawach partykularnych, jako zalążek budowania aktywności *pro publico bono* (kierunek komplementarny do działań w ramach celu operacyjnego 4.2.).

- Zwiększać zakres i wachlarz tematów, w których decyzje publiczne zapadają ze współdecydującym udziałem mieszkańców; budować wśród mieszkańców poczucie „bycia rzeczywistym współgospodarzem swego terenu" (kierunek komplementarny do działań w ramach celu operacyjnego 4.2.).
- Rozwijać współpracę z mieszkańcami oraz innymi interesariuszami procesów rewitalizacji na poziomie sąsiedztw oraz angażowanie ich w sprawy dotyczące ich najbliższej okolicy.

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Kierunki działania:

- Zgodnie z zaleceniami Krajowej Polityki Miejskiej 2030 tworzyć na obszarze rewitalizacji zróżnicowany miks społeczny, zapobiegać gettoizacji, tworzeniu się zwartych skupisk mieszkańców dotkniętych jednym typem problemów, a w przypadkach zjawisk gettoizacji, już zastanej – przeciwdziałać ich pogłębianiu, szczególnie poprzez tworzenie formalnych ośrodków integracji społecznej (np. Klub Integracji Społecznej), lub nieformalnie przy współpracy z organizacjami pozarządowymi.
- Wprowadzając na obszar rewitalizacji nowe budownictwo wielorodzinne planować zawczasu i gwarantować odpowiednimi narzędziami prawnymi zasiedlanie takiego zasobu przemyślanym miksem społecznym nowych mieszkańców, w tym wspierać oddolne inicjatywy mieszkaniowe.
- Zgodnie z zaleceniami Wojewódzkiej Strategii w zakresie Polityki Społecznej 2020 wspierać rozwiązywanie problemów mieszkaniowych osób starszych np. poprzez modernizację mieszkań dla osób starszych czy tworzenie zespołów małych mieszkań (4-8 mieszkań) dla osób starszych.

Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.

Kierunki działania:

- Przełamywać „efekt getta" (ograniczenia kręgu zaufania do osób z najbliższego środowiska) przez budowanie sieci relacji zaufania, lojalności i solidarności ponad barierami środowisk społecznych, pokoleń, klas i grup zawodowych, czy dzielnic zamieszkania.
- Szczególnie wspierać programy dla młodzieży, których celem jest budowanie osobistej sieci kontaktów ponad barierami własnego środowiska i otwieranie się na wzory zachowań, normy i style życia spoza tego środowiska.
- Preferować mikrodziałania na obrzeżach obszaru rewitalizacji „rozmywające granicę" tego obszaru poprzez włączanie bezpośredniego sąsiedztwa do działań rewitalizacyjnych i przeciwdziałanie „ucinaniu" działań na granicy wytyczonego formalnie obszaru.

Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

Kierunki działania:

- Monitorować ruchy ludności związane z przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, w tym – przekwaterowaniami związanymi z remontami i powroty po zakończeniu

remontów. Należy dążyć do stanu, w którym możliwie najwyższy odsetek mieszkańców pozostanie na obszarze rewitalizacji po zakończeniu tego procesu zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji.

- Wypracować formułę pracy z użytkownikami bezumownymi lokali w obszarze rewitalizacji; zapobiegać ich niekontrolowanemu wysiedlaniu bez przeprowadzenia właściwej diagnozy przyczyn niepłacenia czynszu i przedstawienia oferty wsparcia; elementem takiej pracy powinny być indywidualne plany działań. Stworzyć jasną procedurę możliwości dojścia do odzyskania tytułu prawnego do lokalu oraz system ostrzegania przed jego utratą. Rozwijać działania prowadzące do umarzania długu, m.in. poprzez mapę drogową dla dłużnika z wykazem zadań jakie przed nim stoją, dołączając mechanizm kontroli przez jednostki terenowe.

Cel strategiczny 2. POPRAWIĆ DZIĘKI REWITALIZACJI WIZERUNEK MIASTA I JEGO CENTRUM

Wizerunek miasta i jego centrum jest nie tylko sam w sobie istotnym czynnikiem rozwoju (może wspierać lub hamować rozwój), ale także wpływa decydująco na powodzenie pozostałych działań rewitalizacyjnych: spójność społeczna, czy aktywizacja gospodarcza mają większe szanse na urzeczywistnienie się w obszarze, w który ludzie wierzą, który postrzegają jako obszar szans rozwojowych, a nie zapaści.

Kierunek działania:

W ramach celu drugiego skupiają się działania ukierunkowane na: (1) budowanie w obszarze rewitalizacji przesłanek do postrzegania go jako przestrzeń żywą, aktywną, kreatywną, ciekawą i przyjazną; (2) kreowanie w wybranych lokalizacjach przestrzeni prestiżowych, wokół których mogłaby się budować duma mieszkańców; (3) tworzenie poprzez rewitalizację nowego wizerunku Łodzi o oddziaływaniu kontynentalnym i światowym (miasto rewitalizowane modelowo). Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej*

Kierunki działania:

- Kontynuować kampanię informacyjną o rewitalizacji rozpoczętą w Pilotażu I, adresowaną zarówno do ogółu obywateli, jak i do poszczególnych grup interesariuszy. W szczególności dbać o pełną wiedzę o planowanym przebiegu procesów rewitalizacyjnych wśród bezpośrednich mieszkańców obszaru, których procesy te mają dotyczyć. Dobry wizerunek musi być oparty na pełnej i rzetelnej informacji.
- Kontynuować medialną kampanię promocyjną procesu rewitalizacji rozpoczętą w Pilotażu I. Promować i nagłaśniać przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Budować pozytywny wizerunek obszaru rewitalizacji poprzez obszerne relacjonowanie całego strumienia przedsięwzięć rewitalizacyjnych i zmian zachodzących dzięki nim.
- Wspierać promowanie wizerunku centrum Łodzi jako obszaru bezpiecznego (kierunek komplementarny z kierunkami: 2 i – częściowo – 3 celu operacyjnego 4.3.).
- Zwiększać dostępność obszaru rewitalizacji z uwzględnieniem potrzeb i wymogów ruchu turystycznego.

Cel operacyjny 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*

Kierunki działania:

- Sprzyjać lokowaniu w centrum funkcji i obiektów, które będą budować prestiż tego obszaru. W szczególności dotyczy to obszaru objętego programem Nowe Centrum Łodzi, który powinien stać się obszarem koncentracji funkcji budujących prestiż.
- Wspierać rozszerzanie działalności uczelni wyższych w centrum miasta (w tym – rozbudowę bazy akademickiej) jako istotnego czynnika prestiżotwórczego.
- Koncentrować w centrum Łodzi coroczne wydarzenia prestiżotwórcze: kulturalne, naukowe, obywatelskie, biznesowe, polityczne.

Cel operacyjny 2.3. *Uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej. Uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*

Kierunki działania:

- Przyjmując, że unikalny krajobraz kulturowy Łodzi jest jej kluczową przewagą konkurencyjną niemożliwą do skopiowania przez inne miasta, zachować i chronić historyczną strukturę miasta oraz obiekty zabytkowe istotne dla krajobrazu kulturowego Łodzi – miasta przemysłowego o wielokulturowej przeszłości.
- Konsekwentnie kierować się zasadą „rozwoju miasta do wewnątrz: stwarzać preferencje dla uzupełniania ubytków w kamienicznej zabudowie pierzejowej, szczególnie brakujących budynków narożnych, współczesnymi budynkami plombowymi.
- Budować współczesną atrakcyjność obszaru rewitalizacji w oparciu o odważny, twórczy dialog z historią. Wizja przestrzeni homogenicznej, będącej naiwną rekonstrukcją miasta XIX-wiecznego musi być zastąpiona wizją przestrzeni urozmaiconej (szczególnie wewnątrz kwartałów czy w bocznych ulicach) spełniającej potrzeby różnych grup (młodzieży, dzieci, seniorów). Stąd szczególnie ważna jest umiejętność dobrego wpisania nowych obiektów w zabytkowy kontekst, z uwzględnieniem audytu krajobrazowego województwa łódzkiego, w tym lokalnych form architektonicznych charakterystycznych dla danego fragmentu Łodzi
- Dodatkowo zakłada się – w zależności od specyfiki danego kwartału/okolicy – wskazywanie tzw. „myśli przewodniej/tematu wiodącego” dla danego obszaru na przykład związanego z charakterem prowadzonej działalności gospodarczej, specyfiką zagospodarowania przestrzeni, dominującymi funkcjami – rekreacyjną, kulturalną, gospodarczą etc. Podejście takie powinno wpłynąć pozytywnie na możliwość identyfikowania konkretnych przestrzeni w centrum Miasta, a w efekcie budowanie więzi z danym miejscem, ale również zwiększać zainteresowanie zarówno nowych mieszkańców, przedsiębiorców czy też turystów. Wpłynie to pozytywnie na ożywianie przestrzeni miejskich, a tym samym wzrost poczucia bezpieczeństwa, tworzenie nowych miejsc pracy, poprawę jakości przestrzeni. Kierunek ten jest komplementarny z działaniami w ramach celu operacyjnego 3.3.

Cel strategiczny 3. WZMOCNIĆ LOKALNĄ PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Przez *przedsiębiorczość* rozumiemy tutaj nie tylko prowadzoną działalność gospodarczą: produkcję, handel czy usługi, ale także – życiową postawę „bycia przedsiębiorczym” – samosterowność, aktywność i gotowość do podejmowania skalkulowanego ryzyka. Choć przedsiębiorczość rozumiana jako „bycie przedsiębiorcą” jest

nadal rdzeniem celu strategicznego 3, to nie tracimy z pola uwagi cechy „bycia przedsiębiorczym", ważnej także poza obszarem biznesu.

Kierunek działania: w ramach celu trzeciego skupiają się działania ukierunkowane na: tworzenie fizycznych przestrzeni dla działalności gospodarczej, inkubacja startujących przedsiębiorstw wybranych branż, wspieranie synergii między przedsiębiorcami, w tym z udziałem sektora nauki, wspieranie lokalnej przedsiębiorczości, w tym drobnego handlu i usług, sektora kreatywnego, tradycyjnych rzemiosł, oraz nowoczesnych gałęzi przemysłu, rozwijanie postawy „bycia przedsiębiorczym", budowanie spójnych systemów identyfikacji wizualnej i reklamy oraz promowanie oddolnego tworzenia standardów.

Cel operacyjny 3.1. *Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.*

Kierunki działania:

- Tworzyć bodźce dla przeznaczania przez wspólnoty i właścicieli lokali na parterach kamienic na cele użytkowe. Zagospodarowywać na cele użytkowe w uzasadnionych przypadkach inne części budynków (piwnice, lokale na pierwszym piętrze itd.).
- Tworzyć warunki dla ożywiania gospodarczego wnętrz kwartałów: wspierać ożywianie oficyn, innych powierzchni i obiektów.
- Wspierać zagospodarowywanie i renowację/remont obiektów dziedzictwa poprzemysłowego, w tym zasobów pofabrycznych oraz przestrzeni miejskich na działalność gospodarczą: powierzchnie biurowe, usługowe, produkcyjne lub handlowe.
- Tworzyć programy wsparcia dla przedsiębiorców, wynajmujących lokale, w tym w prywatnych nieruchomościach w związku z prowadzonymi inwestycjami.

Cel operacyjny 3.2. *Wspierać synergię przedsiębiorczości.*

Kierunki działania:

- Planować i wspierać tematyzację przestrzeni miejskiej: terytorialne zagęszczenia i skupiska działalności o podobnym lub uzupełniającym się charakterze, np. skupiska działalności gastronomicznej, tradycyjnych rzemiosł, usług kreatywnych itp.
- Wspierać organizowanie i działalność inkubatorów przedsiębiorczości, inicjatyw klastrowych, sieci współpracy, w szczególności o profilu tematycznym lub branżowym zgodnym ze zdiagnozowanymi potrzebami rozwoju centrum miasta.
- Wspierać działania uczelni i przedsiębiorców skutkujące tworzeniem centrów badań i rozwoju, projektów badawczych skutkujących wdrożeniami biznesowymi, oraz stymulujące rozwój start – upów.
- Wspierać inicjatywy kreujące Łódź jako centrum wydarzeń naukowo – biznesowych.
- Wspierać na obszarze rewitalizacji rozwój gałęzi przemysłu lub usług kluczowych lub perspektywicznych dla rozwoju Łodzi, w zakresie, w jakim rozwój ten realizuje cele rewitalizacji, np. – stwarza na obszarze rewitalizacji zatrudnienie wysokiej jakości.

UWAGA: kierunki tego celu operacyjnego będą w przyszłości realizowane w sposób komplementarny z celami przyszłej miejskiej polityki wspierania gałęzi przemysłu lub usług kluczowych lub perspektywicznych dla rozwoju Łodzi, kiedy polityka taka zostanie sformułowana. Linia demarkacyjna między oboma programami strategicznymi będzie wyznaczona w ten sposób, że przyszła polityka wspierania branż kluczowych będzie uwzględniać rozwój gospodarczy całej Łodzi i rozwiązywanie problemów w skali całego miasta, natomiast Gminny Program Rewitalizacji –

zgodnie z Ustawą – uwzględnia i rozwiązuje zdiagnozowane problemy wyznaczonego uchwałą obszaru rewitalizacji, zaspokajając jego konkretne, zdiagnozowane potrzeby i rozwiązując jego zdiagnozowane problemy.

Cel operacyjny 3.3. *Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.*

Kierunki działania:

- Wspierać i promować inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, przedsiębiorców z sektorów kreatywnych oraz tradycyjnych rzemiosł poprzez różnego rodzaju preferencje, ułatwienia i zachęty do działalności tego rodzaju. Sformułować w tym zakresie oficjalną długoterminową politykę miejską.
- Wspierać inicjatywy polegające na przestrzennym koncentrowaniu oferty kreatywnej i unikatowej oraz tradycyjnej działalności rzemieślniczej w określonych częściach obszaru rewitalizacji: tworzeniu „ulic kreatywnych" czy „podwórek rzemiosł".
- Wspierać naukę młodych adeptów rzemiosł oraz osób przekwalifikowujących się do wykonywania tradycyjnych rzemiosł.
- Wspierać współpracę uczelni i przedsiębiorców z sektorów kreatywnych oraz tradycyjnych rzemiosł.
- Wspierać działalność cechów rzemieślniczych skupiających mistrzów w danej dziedzinie.
- Wspierać i wzmacniać podmioty ekonomii społecznej.

Cel operacyjny 3.4. *Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.*

„Przedsiębiorczość" w rozumieniu tego Programu to nie tylko 'prowadzenie przedsiębiorstwa' ale także postawa bycia zawodowo i życiowo operatywnym, samosterowność, gotowość do wyznaczania sobie samemu celów i podejmowania ryzyka.

Kierunki działania:

- Kreować postawy przedsiębiorcze, innowacyjne i kreatywne wśród dzieci i młodzieży poprzez programy aktywizacji i edukacji pozaszkolnej, nastawione na wzbudzanie i utrwalanie takiej postawy z inkubacją młodzieżowych inicjatyw.
- Kreować postawy przedsiębiorcze, innowacyjne i kreatywne wśród dorosłych poprzez programy aktywizacji i edukacji dorosłych, ukierunkowane na wzbudzanie i utrwalanie takiej postawy zawodowej.
- Wspierać rozwój edukacji i promować kształcenie zawodowe i techniczne wśród dzieci, młodzieży i osób dorosłych, w tym na poziomie akademickim.

Cel operacyjny 3.5. *Budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy.*

Kierunki działania:

- Inicjować i wspierać wzbogacanie przestrzeni miejskiej o dobrze zaprojektowany system szyldów i reklam, trafnie wkomponowany w krajobraz kulturowy Łodzi.
- Tworzyć i publikować katalogi dobrej praktyki, budować wśród przedsiębiorców poczucie wspólnej odpowiedzialności za standard.
- Ustanowić miejską nagrodę przyznawaną coroczne w trybie konkursowym dla naj-lepszych szyldów, wystaw oraz aranżacji lokali, szczególnie trafnie wpisujących się w krajobraz kulturowy miasta.

Cel strategiczny 4. **ODNOWIĆ OBSZAR CENTRUM W SFERZE PRZESTRZENNEJ I TECHNICZNEJ**

Przez *obszar zamieszkania* rozumiemy tutaj nie tylko same miejsca zamieszkania: budynki mieszkalne i lokale mieszkalne, ale też ich otoczenie powiązane z nimi funkcjonalnie i współtworzące jakość życia na danym terenie: budynki mieszczące usługi publiczne, przestrzenie publiczne oraz półpubliczne, ważne jako miejsca spotkań i dające poczucie wspólnoty. Przez „ożywienie" obszaru zamieszkania rozumiemy podniesienie jakości życia poprzez poprawę standardu technicznego budynków oraz wprowadzanie na ten obszar funkcji współużytkowanych przez mieszkańców i innych użytkowników centrum miasta (lub – w niektórych, rzadszych przypadkach – przez samych mieszkańców obszaru rewitalizacji, a nawet – wyłącznie mieszkańców bezpośredniego otoczenia lokalizacji danej funkcji). Miarą sukcesu „ożywienia" danego obszaru będzie obiektywne podwyższenie standardu technicznego budynków mieszkalnych i usługowych oraz podniesienie jakości przestrzeni publicznych, dzięki czemu wzrośnie faktyczna intensywność korzystania z funkcji wspólnych.

Kierunek działania: w ramach celu czwartego skupiają się działania ukierunkowane na: poprawie standardu technicznego budynków mieszkalnych, w tym również z uwzględnieniem tworzenia w tych budynkach i przy nich przestrzeni wspólnych dla ich mieszkańców, oraz poprawa standardu technicznego budynków mieszczących usługi dla mieszkańców, w tym termomodernizację budynków, promowanie powstawania dostępnych niewielkich przestrzeni publicznych, włączenia mieszkańców w projektowanie i zagospodarowywanie otwartych przestrzeni publicznych, wprowadzanie błękitno – zielonej infrastruktury poprzez przede wszystkim zwiększanie powierzchni wodochłonnych lub biologicznie czynnych, tworzenie preferencji dla ruchu pieszego, rowerowego i transportu publicznego (z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych), oraz stopniowym uspójnianiem i wzbogacaniem krajobrazu kulturowego obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania, z uwzględnieniem podniesienia ich efektywności energetycznej oraz zasilania odnawialnymi źródłami energii.*

Kierunki działania:

- Wspierać właścicieli budynków mieszkalnych, wspólnoty mieszkaniowe oraz użytkowników wieczystych w ich staraniach o podniesienie technicznego standardu mieszkań i części wspólnych budynków, ze szczególnym ukierunkowaniem na działania wspólnototwórcze: aranżowanie części przestrzeni, np. poddaszy, podwórek, kondygnacji podziemnych itd. na funkcje współużytkowane, służące zawiązaniu i umocnieniu autentycznej, a nie tylko formalnej wspólnoty sąsiedzkiej.
- Sprzyjać podniesieniu standardu technicznego budynków zarówno mieszkalnych jak i usługowych w obszarach zamieszkania, w tym termomodernizacji i podnoszeniu ogólnej efektywności energetycznej, w szczególności dzięki likwidacji indywidualnych palenisk, poprawie izolacyjności termicznej budynków i instalowaniu źródeł energii odnawialnej.

- Przekształcać przestrzenie publiczne pod kątem zwiększania ich dostępności dla osób niepełnosprawnych, wspierać likwidowanie barier architektonicznych zgodnie z zasadą uniwersalnego projektowania.
- Wspierać rozwój systemu mieszkań chronionych i wspomaganych poprzez ich tworzenie oraz dalsze prowadzenie.

Cel operacyjny 4.2. *Promować podnoszenie jakości oraz powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych (parapublicznych) aranżowanych z udziałem mieszkańców.*

Kierunki działania:

Przez *przestrzenie półpubliczne (parapubliczne)* rozumiemy tutaj przestrzenie w sensie formalnym prywatne np. w podwórzach i wnętrzach kwartałów, jednak z zapewnionym otwartym dostępem i funkcjonujące jak przestrzeń publiczna; przestrzenie takie są szczególnie pożądane we wnętrzach kwartałów z uliczkami bądź też ciągami pieszymi łączącymi przeciwległe ulice.

- Angażować mieszkańców w kształtowanie takich przestrzeni wspólnych jak: place, skwery, woonerfy (podwórce miejskie), trakty piesze, parki, zielone enklawy, kameralne miejsca wypoczynku i spotkań, wkomponowane pomiędzy funkcje techniczne przestrzeni miejskiej. Konsekwentnie stosować do przebudowy ulic standardy opisane w programie „Atrakcyjne przestrzenie miejskie" (kierunek komplementarny do kierunku 2 w ramach celu operacyjnego 4.3.).
- Wspierać aranżowanie niewielkich przestrzeni publicznych wewnątrz kwartałów, również przez wspólnoty i właścicieli nieruchomości, koordynować i integrować działania w tym zakresie w celu otwierania przejść przez kwartały i ożywiania społeczno – gospodarczego ich wnętrz (kierunek komplementarny do kierunku 3 i 4 w ramach celu operacyjnego 1.4.).
- Wytwarzać przestrzenie publiczne wokół instytucji publicznych i jednostek organizacyjnych samorządu miasta świadczących usługi publiczne: przedszkoli, szkół, bibliotek i ich filii, jednostek administracyjnych itd. Jako podstawowy sposób projektowania przestrzeni publicznych przyjęta będzie zasada włączania mieszkańców na każdym etapie tego procesu (kierunek komplementarny do kierunku 3 i 4 w ramach celu operacyjnego 1.4.).
- Włączyć mieszkańców w różnym wieku, różnej sytuacji życiowej i zdrowotnej do wypracowania łódzkiego standardu przestrzeni rekreacyjnej dostosowanej do potrzeb łodzian, w szczególności – zgodnej ze standardami CPTED 2.0, standardami projektowania uniwersalnego i zasadami „przestrzeni przyjaznej seniorom".

Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

Kierunki działania:

- Poprawić wyposażenie obszaru w niezbędną sieciową infrastrukturę ciepłowniczą.
- Poprawić wyposażenie obszaru w niezbędną sieciową infrastrukturę teletechniczną, w tym w szczególności infrastrukturę teleinformatyczną oraz infrastrukturę monitoringu bezpieczeństwa (kierunek komplementarny z kierunkiem 3 celu operacyjnego 2.1).
- Poprawić wyposażenie obszaru w infrastrukturę drogową z uwzględnieniem poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu, preferencji dla ruchu pieszego, rowerowego oraz transportu publicznego, oraz z uwzględnieniem traktowania ulicy jako przestrzeni kulturowej,

a nie tylko technicznej (kierunek komplementarny do kierunku 1 w ramach celu operacyjnego 4.2. oraz – w aspekcie poprawy bezpieczeństwa w obszarze rewitalizacji – do kierunku 3 celu operacyjnego 2.1).

Cel operacyjny 4.4. *Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego, rowerowego oraz transportu publicznego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.*

Kierunki działania:

- Uznać konsekwentnie, że ruch pieszy, rowerowy i transport publiczny w centrum miasta mają znaczenie priorytetowe; tworzyć i rozwijać infrastrukturę przyjaznej komunikacji miejskiej: wysokiej jakości infrastrukturę transportu publicznego, zaawansowaną infrastrukturę rowerową i infrastrukturę traktów pieszych z miejscami wytchnienia, oraz rozwiązania intermodalne.
- Zadbać o stopniowe usuwanie wszelkich kolizji innych funkcji z ruchem pieszym, rowerowym i transportem publicznym, ze szczególnym ukierunkowaniem na kolizyjność parkowania przyulicznego samochodów indywidualnych.
- Uwzględnić systemowo fakt, że pieszy w mieście użytkuje przestrzeń inaczej, niż osoba w samochodzie; stworzyć dostęp do zieleni: miejsc zacienionych i przewietrzanych oraz w możliwie największym stopniu lokalizować źródła wody w formie m.in. fontann płaskich, zdrojów ulicznych etc.
- Opracować i wdrożyć standardy dla rozwoju ruchu pieszego.

Cel operacyjny 4.5. *Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe.*

Kierunki działania:

- Wyznaczyć na poziomie planów miejscowych lokalizację w Łodzi przedsięwzięć społecznego budownictwa czynszowego (celu publicznego).
- Ustalić czytelne i przejrzyste zasady dostępu do wynajmu lokali (korzystniejszego, niż na rynku) w ramach tworzonego zasobu społecznego budownictwa czynszowego.

Cel operacyjny 4.6. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w błękitno – zieloną infrastrukturę pozwalającą na adaptację do zmian klimatycznych.*

Kierunki działania:

- Przygotować i wdrożyć strategię zazieleniania miasta.
- Przygotować i wprowadzić lokalny sposób wartościowania różnych form zieleni i rozwiązań opartych na naturze w planowaniu przestrzennym uwzględniający ich wpływ na sytuację hydrologiczną, m.in. na retencję.
- Projektować i tworzyć we współpracy z mieszkańcami nowe tereny zieleni, w tym poprzez zagospodarowanie nieużytków, promowanie zieleni pnącej, ogrodów wertykalnych, oraz chronić i pielęgnować istniejącą zieleń, w szczególności wysoką i przyuliczną.
- Zmierzać do zwiększania powierzchni wodochłonnych lub biologicznie czynnych, w szczególności przy realizacji inwestycji w centrum miasta.
- Dążyć do wyrównania deficytów w częściach homogenicznych obszaru rewitalizacji w zakresie zieleni publicznej różnego typu oraz funkcji społecznych.
- Zadbać o inne elementy dostosowania obszaru rewitalizacji do zmian klimatycznych.

3.1.5. Włączenie interesariuszy rewitalizacji – partycypacja w procesie tworzenia i wdrażania GPR

Mieszkańcy miasta mają możliwość uczestnictwa w procesie rewitalizacji w szczególności poprzez organizowane przez Biuro ds. Rewitalizacji konsultacje społeczne oraz inne działania partycypacyjne zrealizowane w ramach projektu pt. „Opracowanie modelu prowadzenia rewitalizacji obszarów miejskich na wybranym obszarze w mieście Łodzi" realizowanego we współpracy z Ministerstwem Rozwoju w latach 2014 – 2016 r.

3.1.5.1. Uczestnictwo mieszkańców w procesie tworzenia GPR w 2016 r.

Działania partycypacyjne rozpoczęto na długo przed uchwaleniem ustawy. Pierwsze z nich prowadzono w centrum Miasta (tj. na terenie Rdzenia Strefy Wielkomiejskiej). W I kwartale 2014 r. zorganizowano **spotkanie ze wspólnotami mieszkaniowymi funkcjonującymi na tym terenie.** Celem spotkania było przedstawienie planów rewitalizacyjnych Urzędu Miasta Łodzi w perspektywie 2014 – 2020 oraz skonfrontowanie ich z planami remontowymi prywatnych właścicieli i wspólnot mieszkaniowych. Uczestnicy spotkania zostali poproszeni o wypełnienie ankiety dotyczącej problemów, z jakimi borykają się właściciele nieruchomości.

Konsultacje społeczne projektów 1 – 8 Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi przeprowadzone na przełomie kwietnia i maja 2014 r. przez Biuro ds. Rewitalizacji, na podstawie Zarządzenia Nr 6083/VI/14 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 7 kwietnia 2014 r. Ich przedmiotem były priorytetowe projekty rewitalizacji obszarowej centrum Łodzi na lata 2014-2020+.

Kolejnym działaniem partycypacyjnym były prowadzone na przełomie maja i czerwca 2015 r. konsultacje społeczne, których przedmiotem były priorytetowe projekty Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi na lata 2014 – 2020+ (projekty 9 – 20). Konsultacje prowadzone były z wykorzystaniem następujących form:

1) mobilnych punktów konsultacyjnych, czynnych od 8 maja do 1 czerwca 2015 r., w których były zbierane, na formularzu konsultacyjnym, opinie i propozycje mieszkańców Łodzi;
2) 8 otwartych spotkań z mieszkańcami Miasta Łodzi z wykorzystaniem metody pracy warsztatowej umożliwiającej wyrażenie opinii i składanie propozycji i opinii do protokołu;
3) 4 spacerów badawczych;
4) zbierania propozycji i opinii na formularzu konsultacyjnym.

Organizatorem konsultacji społecznych obszarów 9 – 20, zrealizowanych w ramach zamówienia H „Program Partycypacyjny" projektu pilotażowego (Pilotaż I) pt. „Opracowanie modelu prowadzenia rewitalizacji obszarów miejskich na wybranym obszarze w mieście Łodzi" była Fundacja „Urban Forms". W 2015 r. Miasto Łódź przeprowadziło również konsultacje społeczne, których przedmiotem były założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Łodzi 2020+ (zgodnie z Zarządzeniem Nr 732/VII/15 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 31 marca 2015 r.). Konsultacje miały na celu zebranie od mieszkańców opinii i propozycji dotyczących założeń Programu. Konsultacje przeprowadzone były w okresie **od dnia 15 kwietnia 2015 r. do dnia 5 maja 2015** r..

Kolejnym działaniem partycypacyjnym były **Fajranty po Łódzku**: tzw. badania w działaniu, prowadzone w ramach akcji animacji społecznej (Zamówienie H, Pilotaż I). Namioty animatorów zostały rozstawione na kilkunastu podwórkach oraz w przestrzeni miejskiej (place, skwery, parki). Każdy fajrant trwał 5 dni. W tym czasie zbierano opinie mieszkańców podczas prowadzonych rozmów, animacji i działań, które cieszyły się dużą popularnością wśród Łodzian. Celem było zbudowanie relacji mieszkańców z samorządem oraz uzyskanie danych na temat stosunku mieszkańców do kwestii rewitalizacji, polityk przestrzennych łódzkiego magistratu i stanu przestrzeni miasta w ogóle, a śródmieścia w szczególności.

W okresie od 26 listopada 2015 r. do 28 grudnia 2015 r. odbyły się **konsultacje w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Łodzi.** Konsultacje miały na celu zebranie od interesariuszy rewitalizacji opinii, propozycji oraz uwag dotyczących wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Łodzi oraz wprowadzenia do uchwały prawa pierwokupu dla wszystkich nieruchomości położonych na obszarze rewitalizacji.

Po wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji uchwałą Nr XXV/589/16 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 10 lutego 2016 r. oraz po podjęciu uchwały Nr XXVII/678/16 Rady Miejskiej w Łodzi w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi z dnia 30 marca 2016 r. Urząd Miasta Łodzi, zaprosił wszystkich interesariuszy rewitalizacji do zgłaszania przedsięwzięć rewitalizacyjnych do opracowywanego projektu Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi. Nabór przedsięwzięć cieszył się dużym zainteresowaniem różnych grup interesariuszy, w tym: prywatnych właścicieli, instytucji kultury, uczelni wyższych, szpitali oraz organizacji pozarządowych. W trakcie tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji, Miasto zaprosiło do udziału wszystkich interesariuszy rewitalizacji – na stronie internetowej Urzędu Miasta Łodzi zamieszczony został „Materiał Roboczy" oraz informacje o obowiązującej strukturze dokumentu wraz z formularzem, na którym można było złożyć propozycję do dokumentu. Na podstawie wspólnej pracy Miasta z interesariuszami oraz przy udziale Pana Wojciecha Kłosowskiego – eksperta rewitalizacji powstał projekt dokumentu, który został przedłożony mieszkańcom do konsultacji.

Konsultacje społeczne projektu Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi zostały przeprowadzone przez Prezydenta Miasta Łodzi na podstawie art. 17 ust. 2 pkt. 3 w zw. z art. 6 ustawy o rewitalizacji oraz zarządzenia Nr 3762/VII/16 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 15 czerwca 2016 r. Przedmiotem konsultacji społecznych było zaprezentowanie i omówienie projektu Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi 2026+ oraz poznanie opinii, zebranie propozycji i uwag do projektu dokumentu. Konsultacje rozpoczęły się w dniu 23 czerwca 2016 r. Obejmowały zbieranie uwag w postaci papierowej i elektronicznej na formularzach konsultacyjnych, zamieszczonych na stronie internetowej gminy, w tym w Biuletynie Informacji Publicznej oraz w formie spotkań otwartych z częścią warsztatową i debaty z możliwością składania uwag i propozycji do protokołu.

3.1.5.2. Włączenie mieszkańców w proces aktualizacji GPR w roku 2018

Przedmiotem konsultacji społecznych był projekt zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi stanowiący załącznik do uchwały Nr XXXV/916/16 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 28 września 2016 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi.

Celem konsultacji było zebranie uwag dotyczących wprowadzenia zmian do Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi. Konsultacje odbyły się w terminie 19 kwietnia – 21 maja 2018 r.

3.1.5.3. Włączenie mieszkańców w proces aktualizacji GPR w roku 2020

Przedmiotem konsultacji społecznych był projekt zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi stanowiący załącznik do uchwały Nr XXXV/916/16 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 28 września 2016 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi, zmienionej uchwałą Nr LXXIII/1980/18 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 5 lipca 2018 r.

Celem konsultacji było zebranie uwag dotyczących wprowadzenia zmian do Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi (GPR). Konsultacje odbyły się w terminie od dnia 8 do dnia 30 października 2020 r.

3.1.5.4. Włączenie mieszkańców w proces aktualizacji GPR w roku 2023

Kluczowym partnerem do dyskusji na temat propozycji zmian GPR był Komitet Rewitalizacji[36]. Planowany harmonogram prac oraz zakres zmian w GPR zaprezentowany i omówiony został podczas posiedzenia 9 marca 2023 roku. Dyskusję kontynuowano podczas kolejnego posiedzenia – 13 kwietnia, w tym omawiając zasady naboru nowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych do Programu. Ponadto kluczowe przedsięwzięcie dotyczące kontynuacji rewitalizacji obszarowej centrum Łodzi omawiane były już podczas posiedzenia 17 listopada 2022 roku.

Między 22 maja 2023 r. a 12 czerwca 2023 r. zorganizowano nabór przedsięwzięć rewitalizacyjnych partnerów w procesie aktualizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Łodzi na lata 2026+. Interesariusze procesu rewitalizacji mogli składać propozycje własnych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Określono następujące kryteria przyjmowania zgłaszanych projektów:

1. realizacja przedsięwzięcia ma miejsce na obszarze rewitalizacji lub działanie prowadzone jest na rzecz mieszkanek i mieszkańców obszaru rewitalizacji,
2. przedsięwzięcie jest zgodne/przyczynia się bezpośrednio do realizacji celów operacyjnych rewitalizacji Łodzi wskazanych w Gminnym Programie Rewitalizacji. Weryfikacji podlegała również spójność między celami GPR, zaproponowanymi wskaźnikami rezultatu przedsięwzięcia i opisanym zakresem, a także możliwość wpływu przedsięwzięcia na eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk zdiagnozowanych na obszarze rewitalizacji,
3. wskazanie potencjalnego źródła finansowania przedsięwzięcia. W przypadku przedsięwzięć, w których planowane jest pozyskanie środków zewnętrznych, weryfikowane będzie wskazanie konkretnych funduszy (programu, priorytetu, grant dawcy), z których planuje się pozyskać środki.

Wymagane było prawidłowe i kompletne wypełnienie karty przedsięwzięcia rewitalizacyjnego pozwalające na ocenę wskazanych powyżej warunków.

Zorganizowano też w dniu 29 maja 2023 r. spotkanie informacyjne on – linie poświęcone procesowi aktualizacji GPR oraz naborowi przedsięwzięć.

[36] Komitet Rewitalizacji – II kadencja został powołany Zarządzeniem Prezydent Miasta Łodzi Nr 9204/VIII/21 z dnia 30 grudnia 2021r.

W trakcie naboru wpłynęło 8 propozycji przedsięwzięć od 5 podmiotów. Na liście przedsięwzięć podstawowych GPR umieszczono 7 z nich.

Między 8 września 2023 r., a 2 października 2023 r. przeprowadzono konsultacje społeczne, których celem konsultacji jest zebranie uwag dotyczących wprowadzenia zmian do Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi.

Formy konsultacji społecznych:

1) dyżury konsultacyjne ze zbieraniem uwag ustnych, które odbyły się w Biurze Aktywności Miejskiej w Departamencie Strategii i Rozwoju Urzędu Miasta Łodzi przy ul. Tuwima 10, w dniu 26 września od godz. 16.00 do godz. 18.00 oraz w Biurze Rewitalizacji i Mieszkalnictwa w Departamencie Rewitalizacji i Sportu Urzędu Miasta Łodzi przy ul. Piotrkowskiej 171 w dniach roboczych między 18 września a 2 października 2023 r. od godz. 12.00 do godz. 16.00;

2) protokołowane publiczne spotkanie z interesariuszami rewitalizacji umożliwiającego wymianę propozycji i opinii, które przeprowadzono za pomocą środków porozumiewania się na odległość, zapewniających jednoczesną transmisję wizji i dźwięku, w dniu 12 września 2023 r. od godz. 14.00 do godz. 15.30;

3) protokołowane publiczne spotkanie z interesariuszami rewitalizacji umożliwiającego wymianę propozycji i opinii, które odbyło się w Biurze Aktywności Miejskiej w Departamencie Strategii i Rozwoju Urzędu Miasta Łodzi przy ul. Tuwima 10, w dniu 14 września 2023 r. od godz. 17.00 do godz. 19.00;

4) zbieranie uwag w postaci papierowej i elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego oraz formularza zgłoszenia przedsięwzięcia rewitalizacyjnego do Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi, dostępnych:

a) w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta Łodzi pod adresem http://bip.uml.lodz.pl,
b) na stronie internetowej Urzędu Miasta Łodzi pod adresami http://www.uml.lodz.pl/konsultacje oraz http://www.uml.lodz.pl/rewitalizacja,
c) na portalu VOX POPULI pod adresem https://vox.uml.lodz.pl/,
d) w sekretariacie Biura Rewitalizacji i Mieszkalnictwa w Departamencie Rewitalizacji i Sportu Urzędu Miasta Łodzi, ul. Piotrkowska 171, II piętro, w godzinach pracy Urzędu Miasta Łodzi,
e) podczas spotkań i dyżurów, o których mowa w pkt 1 i 3.

W ramach konsultacji społecznych 3 osoby wzięły udział w spotkaniach konsultacyjnych, złożono 1 formularz konsultacyjny poprzez portal VOX POPULI oraz 1 formularz konsultacyjny został przesłany na adres poczty elektronicznej, 3 osoby wzięły również udział w dyżurach konsultacyjnych. Zgłoszono 12 uwag i opinii oraz partnerzy zewnętrzni zgłosili 3 nowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

3.1.5.5. Włączenie interesariuszy w proces wdrażania rewitalizacji

Działania podejmowane przez Miasto odnoszące się do poszczególnych aspektów rewitalizacji wymagają współpracy oraz włączenia w ten proces jak najszerszego grona interesariuszy. Wiąże się to szczególnie z koniecznością rozważenia powodzenia realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w perspektywie długookresowej, jak również z ograniczonymi możliwościami finansowania ze środków publicznych.

W szczególności konieczne jest podjęcie działań inwestycyjnych przez wspólnoty mieszkaniowe oraz prywatnych inwestorów, które przyczynią się do kompleksowej przemiany przestrzeni publicznych i półpublicznych (np. fasady budynków, otwarte podwórka). Poza możliwością zgłaszania do Programu własnych przedsięwzięć przez podmioty publiczne i prywatne kluczowe było zachęcanie właścicieli nieruchomości

do zaangażowania ich własnych środków w poprawę ich stanu. W tym celu uruchomiona została możliwość starania się o dotacje w ramach konkursu na wykonanie robót budowlanych (polegających na remoncie lub przebudowie) oraz wykonanie prac konserwatorskich i prac restauratorskich w odniesieniu do nieruchomości niewpisanych do rejestru zabytków, położonych na obszarze Specjalnej Strefy Rewitalizacji (SSR). Pierwsza edycja tego konkursu dotycząca remontu budynków, których wykonanie przewidziano w 2018 roku odbyła się w roku 2017 – o dotację można było się ubiegać w naborze trwającym do 31 lipca 2017 r.. W kolejnych latach konkurs był kontynuowany, w roku 2023 ogłoszono już VII jego edycję. Kontynuacja tego mechanizmu przewidziana jest do końca istnienia SSR. Mechanizm ten stanowi treść Przedsięwzięcia 1.

Istotnym aspektem jest również włączenie społeczności lokalnej w działania realizowane na obszarze objętym projektami rewitalizacyjnymi, w tym organizacji pozarządowych realizujących inicjatywy m.in. na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego i wyrównywania szans. Tego rodzaju działania podejmowane są szeroko w ramach tzw. cross – financingu będącego elementem projektów Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi.

Dojrzała partycypacja społeczna jest podstawowym warunkiem zapewnienia komplementarności pomiędzy obranymi kierunkami działań i poszczególnymi przedsięwzięciami. Formy dojrzałej partycypacji społecznej wskazane zostały ustawą o rewitalizacji: warunkiem dojrzałości wskazanym w art. 5 ust. 3 jest dążenie do wypowiedzenia się wszystkich interesariuszy, o których mowa w art. 2 ust. 2 pkt. 1, oraz wszystkich interesariuszy prowadzących na obszarze rewitalizacji działalność, o której mowa w art. 2 ust. 2 pkt. 3 i 4 na etapie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji. Partycypacja społeczna realizowana powinna być z wykorzystaniem co najmniej form wskazanych w ustawie. Dla zapewnienia powodzenia przedsięwzięć rewitalizacyjnych wskazane jest jednak rozważenie także innych, możliwych form współpracy pomiędzy interesariuszami, takich jak spotkania, warsztaty czy też imprezy okolicznościowe itp.

Kolejnym mechanizmem zapewnienia komplementarności jest funkcjonowanie jednostki koordynującej przedsięwzięcia rewitalizacyjne na danym obszarze (tzw. operatora rewitalizacji). Jak wskazywała Krajowa Polityka Miejska 2023 w celu zapewnienia sprawnego realizowania programu rewitalizacji władze miasta ustanowić muszą skuteczny system wdrożeniowy, który z jednej strony zapewni dobrą koordynację między poszczególnymi aktorami (w tym jednostkami organizacyjnymi gminy), z drugiej strony będzie dostosowany do uwarunkowań instytucjonalnych, skali działań rewitalizacyjnych itd. Jako taką jednostkę wskazano Biuro ds. Rewitalizacji.

Planując i realizując konkretne zadania należy w optymalny sposób wykorzystywać dostępny potencjał znajdujący się na danym obszarze – zarówno społeczny jak i przestrzenny - zapewniając właściwą koordynację działań rewitalizacyjnych oraz wykorzystując dostępne instrumenty wsparcia. Rolą jednostki koordynującej jest zatem rozpoznanie potencjału na danym obszarze już na etapie planowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych, ale także wskazanie możliwych instrumentów finansowego oraz pozafinansowego wsparcia tych przedsięwzięć, jak również instrumentów eliminacji potencjalnych barier.

W ramach koordynacji działań rewitalizacyjnych warto mieć również na uwadze fakt, że grono interesariuszy takich działań jest dość szerokie, więc zasadne jest dążenie do ich integracji w celu optymalizacji wykorzystania dostępnych zasobów (w tym funduszy unijnych). Istnieje zatem potrzeba ścisłej współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi a miastem w celu podejmowania działań, w tym pozyskiwania środków finansowych na przedsięwzięcia wynikające z GPR.

3.1.5.6. Mieszkańcy

Ustawa o rewitalizacji wskazuje mieszkańców – w szczególności mieszkańców obszaru rewitalizacji, ale też w wielu aspektach mieszkańców całego miasta – jako podstawową grupę interesariuszy rewitalizacji. Należy więc ustalić, kto będzie w tym Programie uważany za mieszkańca obszaru rewitalizacji. Kategoria *zameldowania* (kategoria prawa administracyjnego) jest w tym przypadku zdecydowanie za wąska; ustawodawca nie mówi o *zameldowanych,* lecz o *mieszkańcach,* a więc właściwa będzie kategoria *zamieszkania* (kategoria prawa cywilnego). W świetle art. 25 Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 459, z późn. zm.) „miejscem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu". Nie jest więc wymagane zameldowanie pod konkretnym adresem. Decyduje raczej uwiarygodniony zamiar stałego pobytu w danym miejscu. Wobec tego niniejszy Program nie może tracić też z horyzontu faktycznych mieszkańców obszaru, którzy nie są na nim zameldowani, w tym – użytkowników bezumownych lokali mieszkalnych na obszarze rewitalizacji. W myśl zasady komplementarności terytorialnej żaden z mieszkańców obszaru rewitalizacji nie może być ze względu na swoje problemy skłaniany do opuszczenia obszaru rewitalizacji.

3.1.5.7. Wspólnoty mieszkaniowe

Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się znaczącym udziałem własnościowym nieruchomości w formie wspólnot mieszkaniowych. Podmioty te tworzą małe społeczności funkcjonujące na zasadzie wyłanianego demokratycznie przedstawicielstwa w formie Zarządów i decydują o działaniach podejmowanych na terenie nieruchomości – remontach budynków, zagospodarowaniu przestrzeni podwórek, wykorzystaniu części usługowych i wspólnych. Wydaje się, że taka forma funkcjonowania jest jednym z najlepszych rozwiązań pozwalających na budowanie więzi sąsiedzkich, postaw przedsiębiorczych i poczucia odpowiedzialności za otaczające przestrzenie. Z uwagi na fakt, że wspólnoty mieszkaniowe są swoistą „mozaiką społeczną" stopień zróżnicowania ich sytuacji finansowej, a tym samym stan techniczny nieruchomości są bardzo zróżnicowane. W celu zapewnienia możliwości poprawy stanu technicznego budynków, tworzenia stref spędzania czasu wolnego sprzyjających utrwalaniu więzi sąsiedzkich a także w celu poprawy jakości powietrza w centrum Łodzi planowane jest w ramach tworzenia Specjalnej Strefy Rewitalizacji funduszu dotacji dla właścicieli i użytkowników wieczystych, w tym do remontów budynków wspólnot mieszkaniowych i prywatnych właścicieli kamienic. Szczegółowe kryteria przydzielania środków zostały wskazane w uchwale powołującej Specjalną Strefę Rewitalizacji i powinny uwzględniać m.in. stan techniczny budynków oraz oddziaływanie na otoczenie (w tym w aspekcie społeczno-gospodarczym). Powyższe działania zostały ujęte w ramach jednego z podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w niniejszym dokumencie. Łącznie w latach 2018-2023 przyznano 108 dotacji na prace remontowe, konserwatorskie i restauratorskie w budynkach położonych na obszarze Specjalnej Strefy Rewitalizacji na kwotę 19 478 400 zł. Finansowy wkład własny właścicieli nieruchomości wyniósł ponadto ponad 20 mln złotych (dotacje obligatoryjnie przyznawane są w wysokości 50% ogólnej wartości prac). Znaczące zwiększenie w budżecie miasta środków finansowych na ten cel w latach 2022-2023 pozwoliło na zintensyfikowanie prac rewitalizacyjnych.

3.1.5.8. Właściciele kamienic

Zgodnie z analizą stanów własnościowych obszaru rewitalizacji do gminy należy ok. 25% ogółu nieruchomości. Stan techniczny większości budynków zgodnie z diagnozą wymaga podjęcia pilnych działań remontowych. Na podstawie szerokiego dialogu prowadzonego przez Miasto Łódź z właścicielami i zarządcami prywatnych nieruchomości wynika, że potrzebują oni wsparcia w usuwaniu barier ograniczających możliwość inwestowania w swoje nieruchomości. Do podstawowych barier zaliczone zostały lokale mieszkalne

zajmowane przez osoby z wyrokami eksmisyjnymi z prawem do najmu socjalnego. Z uwagi na niewystarczający zasób lokali przeznaczonych do najmu socjalnego, wyroki eksmisyjne są realizowane w małym zakresie. Miasto w wielu przypadkach jest zmuszone do wypłacania właścicielom nieruchomości odszkodowań, których celem jest rekompensowanie strat właścicieli wynikających z braku możliwości wynajęcia lokali na wolnym rynku. Sytuacja taka jest bardzo niekorzystna zarówno w aspekcie technicznym – budynki pozostają w złym stanie i negatywnie oddziałują na jakość otoczenia, jak i w aspekcie społecznym – osoby z wyrokami eksmisyjnymi pozostają w stanie niepewności z poczuciem bycia niepożądanym co może bardzo ograniczać możliwości budowania więzi zarówno z sąsiadami jak i z miejscem. W ramach procesu rewitalizacji podejmowane będą działania w celu rozwiązania powyższego problemu z uwzględnieniem potrzeb interesariuszy, w tym przypadku właścicieli kamienic oraz mieszkańców z wyrokami eksmisyjnymi. Podejście do sposobu zapewnienia właściwych lokali socjalnych dostosowanych do sytuacji rodzinnej i stanu zdrowia będzie uwzględniało udział w tym procesie przedstawicieli właściwych jednostek gminy w szczególności odpowiedzialnych za politykę lokalową oraz pomoc społeczną. Zakłada się, że osoby pozbawione tytułu prawnego do lokali mieszkalnych będą obejmowane odpowiednimi projektami oferującymi ścieżki wyjścia z trudnej sytuacji i umożliwiającymi aktywny udział w życiu społeczności lokalnych. Drugą z barier wskazywanych przez właścicieli kamienic jest niska atrakcyjność otoczenia tj. przestrzeni publicznych i stan budynków sąsiadujących. Zgodnie z diagnozą i oczekiwaniami mieszkańców wyrażanymi podczas licznych konsultacji społecznych na wstępnych etapach przygotowywania założeń programu rewitalizacji, w ramach podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych wymienione zostały projekty skierowane na znaczące podniesienie jakości przestrzeni publicznych – w tym przebudowa ciągów komunikacyjnych, zagospodarowanie skwerów czy też modernizacja parków. Dodatkowo zaplanowane zostały kompleksowe remonty kamienic komunalnych a zgodnie z treścią punktu 3.1.5.5 również wsparcie finansowe wspólnot mieszkaniowych. Ostatnią ze zdiagnozowanych barier jest brak wystarczających środków finansowych szczególnie w odniesieniu do prac związanych z remontami elewacji frontowych czy też budową instalacji sieci tzw. centralnego ogrzewania. Odpowiedzią w tym zakresie jest fundusz dotacji utworzony na etapie powoływania Specjalnej Strefy Rewitalizacji, który przewiduje możliwość dotowania również prywatnych nieruchomości.

3.1.5.9. Uczelnie i szkoły wyższe

Łódź jako miasto akademickie w procesie rewitalizacji zamierza aktywnie wykorzystywać potencjał uczelni i szkół wyższych i w tym celu na wstępnym etapie przygotowywania procesu rewitalizacji podpisane zostały pomiędzy władzami największych uczelni i władzami Miasta listy intencyjne wyrażające deklaracje chęci współpracy w przygotowaniu i prowadzeniu procesu rewitalizacji w Łodzi. Do kluczowych partnerów zaliczyć tu należy Politechnikę Łódzką, Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet Medyczny oraz Akademię Sztuk Pięknych. Wyrazem chęci środowiska akademickiego do aktywnego udziału w procesie rewitalizacji są przedsięwzięcia zgłoszone i ujęte w niniejszym Programie.

3.1.5.10. Organizacje pozarządowe

Przy planowanym zakresie działań oraz posiadanym w mieście potencjale III sektora trudno wyobrazić sobie przygotowanie i realizację procesu rewitalizacji bez udziału organizacji pozarządowych. Organizacje w Łodzi posiadają szerokie doświadczenia w realizacji działań związanych z wieloaspektową pomocą osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym w różnej sytuacji życiowej, zdrowotnej oraz w różnym wieku – zarówno dzieci i młodzież, samotne matki, seniorzy. Łódź w procesie rewitalizacji będzie z pełną

determinacją realizować zasadę pomocniczości państwa poprzez aktywne włączanie NGO w realizację konkretnych projektów skierowanych na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów. Jednym ze sposobów współpracy jest planowane przygotowywanie lokali użytkowych w ramach remontów kamienic dla potrzeb prowadzenia świetlic środowiskowych oraz innych form organizowania czasu wolnego i wspierania mieszkańców prowadzonych przez organizacje pozarządowe. Szczegółowe założenia w zakresie realizacji projektów w formie międzysektorowego partnerstwa publiczno – pozarządowego zostały opisane w punkcie 3.1.5.11.1 niniejszego Programu Rewitalizacji. W ramach realizowania GPR będą przestrzegane następujące ogólne zasady współpracy z organizacjami pozarządowymi:

3.1.5.11. Zasady tworzenia partnerstwa z organizacjami pozarządowymi.

Realizacja projektów w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie mogła odbywać się w partnerstwie z organizacjami pozarządowymi. Zasady tworzenia partnerstw są regulowane przez Program Współpracy Miasta Łodzi z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2018 r. poz. 450). Program uchwalany jest corocznie a zawarte w nim zadania są konsultowane z organizacjami pozarządowymi. Program współpracy zawiera wyszczególnione zadania publiczne, które realizowane są w 2 formach współpracy: finansowej i pozafinansowej. Program reguluje też zasady realizacji projektów partnerskich (rozdział 11). Powstanie partnerstwa może nastąpić wówczas, gdy planowane zadanie dotyczy zadań priorytetowych wpisanych w Programie bądź wpisuje się w cele strategiczne Miasta. W przypadku GPR partnerstwo może zostać zawiązane przy realizacji projektów stanowiących kluczowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne i/lub w odpowiedzi na wyznaczone w GPR cele. Partnerstwo może być zawiązane z inicjatywy władz miasta bądź organizacji pozarządowej. W przypadku, gdy z inicjatywą występuje Miasto, ogłasza nabór na partnerów w drodze otwartego konkursu ofert. Ogłoszenie zamieszcza na stronie internetowej i w BIP w celu umożliwienia potencjalnym partnerom zapoznanie się z inicjatywą i zgłoszenia zamiaru wspólnego działania. W przypadku, gdy z inicjatywą występuje organizacja pozarządowa, przedstawia ona Miastu koncepcję zawierającą cel zadania, założenia merytoryczne, planowane działania i proponowany udział partnera (Miasta) w projekcie. Decyzję o realizacji projektu w partnerstwie z organizacją władze miasta podejmują w oparciu o spójność działań z celami strategicznymi oraz listą przedsięwzięć rewitalizacji.

2.1.1.2.2. Zasady użyczania lokali użytkowych

Miasto może użyczać organizacjom pozarządowym[37] lokale użytkowe znajdujące się w obszarze rewitalizacji do realizacji zadań publicznych zgodnych z GPR, w tym przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Lokale mogą być oddawane w użyczenie organizacjom pozarządowym w trybie konkursowym lub pozakonkursowym. W trybie konkursowym stosuje się następujące kryteria oceny wniosków o lokale:

[37] Zasady powyższe mogą być rozszerzone na ogół podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego.

1. Kryteria oceny wniosków o przyznanie lokalu dla NGO w obszarze rewitalizacji

Kryteria formalne:	Kryteria merytoryczne:
Prowadzić nieprzerwaną działalność w danym obszarze priorytetowym przez okres 3 lat, a w danym lokalu przez okres co najmniej 1 roku;	Harmonogram planowanych działań;
Prowadzić w lokalu działalność statutową lub działalność odpłatną pożytku publicznego, a w przypadku prowadzenia działalności gospodarczej, cześć lokalu użytkowego wykorzystywana na prowadzenie działalności gospodarczej nie może przekraczać 35% powierzchni użytkowej najmowanego lokalu, przy czym zyski z jej prowadzenia przeznaczane są w całości na działalność pożytku publicznego służącą realizacji zadań Miasta Łodzi określonych w programach i politykach Miasta Łodzi, przyjętych odrębnymi uchwałami Rady Miejskiej w Łodzi;	Zgodność celów działań prowadzonych przez organizację pozarządową z programami i politykami Miasta Łodzi, przyjętymi odrębnymi uchwałami Rady Miejskiej w Łodzi;
Dysponować budżetem pozwalającym na pokrycie kosztów użytkowania lokalu;	Efektywność ekonomiczna użyczenia;
Nie posiadać zaległości finansowych wobec Miasta Łodzi;	Efektywność społeczna użyczenia;
Posiadać rekomendację komórki organizacyjnej Urzędu Miasta Łodzi lub miejskiej jednostki organizacyjnej.	Zapewnienie dostępności lokalu dla osób z niepełnosprawnościami.

W trybie pozakonkursowym przekazany może być lokal, w przypadku:

1) wypowiedzenia organizacji pozarządowej umowy użyczenia obecnie zajmowanego lokalu w związku ze sprzedażą nieruchomości;
2) przeniesienia praw do użyczenia z obecnie zajmowanego lokalu użytkowego na inny, w przypadku dalszej realizacji zadania publicznego Miasta Łodzi przez organizację pozarządową;
3) konieczności przyznania organizacji pozarządowej lokalu użytkowego w użyczenie na prowadzenie zadania publicznego ze względu na oddziaływanie siły wyższej np. klęski żywiołowej;
4) innej nadzwyczajnej sytuacji, na podstawie decyzji Prezydenta Miasta Łodzi.

Umowy o użyczenie co do zasady zawierane są na okres 3 lat lub na okres nieoznaczony, z założeniem corocznej weryfikacji celowości użyczenia, ze względu na charakter realizowanych zadań i sposobu ich prowadzenia.

3.1.5.12. Instytucje kultury

Istotnym potencjałem obszaru rewitalizacji mogącym przyczynić się do osiągnięcia zakładanych celów procesu jest koncentracja szeregu instytucji kultury – teatrów, muzeów, galerii sztuki, bibliotek. Instytucje te powinny odegrać ważną rolę w zakresie zwiększania dostępu do kultury dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, ale również jako potencjał do podejmowania nowych inicjatyw ukierunkowanych na wykorzystywanie dostępnych instrumentów i zasobów w celu realizacji różnych form wspierania procesu

budowania społeczności lokalnych. W ramach zaplanowanych przedsięwzięć realizowane będą zadania związane z modernizacją oraz dostosowaniem nowych przestrzeni m.in. do prowadzenia animacji społeczności lokalnych poprzez wykorzystanie narzędzi jakie dają różne formy obcowania z kulturą – sztuka teatralna, działania artystyczne, w tym wychodzące w przestrzeń Miasta. Zakłada się również kontynuowanie i rozwijanie takich inicjatyw jak „Lokale dla studentów", program „Strych", „Zielone podwórka" czy „Lokale dla Kreatywnych" (w tym – pracownie twórcze), które są pozytywnym przykładem projektów komplementarnych do zadań inwestycyjnych i mogą być adaptowane do każdego z obszarów na poziomie uszczegółowienia konkretnych rozwiązań funkcjonalno – przestrzennych poszczególnych kwartałów.

3.1.5.13. Gestorzy sieci

Jednym z głównych czynników negatywnie wpływających na jakość życia na obszarze rewitalizacji jest niska jakość powietrza, na którą istotny wpływ ma sposób ogrzewania budynków. W celu niwelowania tzw. *niskiej emisji* konieczne jest wprowadzanie alternatywnych źródeł ogrzewania nie powodujących emisji CO_2 w centrum Miasta. W celu realizacji powyższego niezbędne jest włączenie w proces rewitalizacji gestorów sieci ciepłowniczych, elektrycznych oraz gazowych. Dla osiągnięcia zakładanych rezultatów konieczne jest zbudowanie partnerskich relacji i poczucia współodpowiedzialności za miasto czego wyrazem są podpisane pomiędzy władzami Miasta i spółkami Veolia PGE oraz PGNiG listy intencyjne z deklaracją chęci współpracy w procesie rewitalizacji. Współpraca będzie koncentrować się głównie na aspekcie właściwej koordynacji prac związanych z przebudową ulic, chodników oraz budynków z modernizacjami oraz rozbudową odpowiednich sieci energetycznych. Gestorzy będą również prowadzić własne działania marketingowe zachęcające właścicieli do wymiany źródeł ogrzewania na źródła nie powodujące emisji CO_2 w centrum Miasta.

3.2. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Ustawa wskazuje[38], że obowiązkowym elementem gminnego programu rewitalizacji jest opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno – funkcjonalnym lub technicznym, w tym lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych i charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Lista planowanych **podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,** zgodnie z Ustawą, powinna mieć formę opisów zawierających w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia: nazwę, wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.

3.2.1. Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

3.2.1.1 Podsumowanie listy planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Realizator	Kwota (PLN)	Finansowanie w ramach działania FELD.05.02
1	Przedsięwzięcia właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości obejmujące roboty budowlane, prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie	Miasto Łódź	350 000 000	
2	Miejski program współpracy z organizacjami pozarządowymi – rewitalizacja	Miasto Łódź	46 800 000	
3	Budowa lub przebudowa budynków służących rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego	Miasto Łódź	194 326 000	
4	Tworzenie przyjaznych przestrzeni miejskich	Miasto Łódź	10 000 000	
13	Rewitalizacja i rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź Miasto Kultury” w Łodzi	Miasto Łódź	246 963 951	
17	Teatr Powszechny w Łodzi – Europejskie Centrum Komedii i Edukacji Teatralnej	Miasto Łódź	40 000 000	
18	Nowe funkcje łódzkich domów kultury	Miasto Łódź	11 853 911	

[38] W art. 15 ust. 1 pkt 5, litera a.

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Realizator	Kwota (PLN)	Finansowanie w ramach działania FELD.05.02
35	Program ochrony powietrza	Miasto Łódź	36 199 050	
46	Budowa drogi podziemnej wraz z płytą rynku NCŁ i parkingiem pod rynkiem	Miasto Łódź	180 000 000	
56	Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Sienkiewicza 3 w Łodzi	Zarząd Nieruchomości Województwa Łódzkiego	50 000 000	TAK
59	Modernizacja budynku kina „Polonia" zlokalizowanego przy ul. Piotrkowskiej 67 w Łodzi	Zarząd Nieruchomości Województwa Łódzkiego	500 000	TAK
61	Modernizacja budynku kina „Bałtyk" zlokalizowanego przy ul. Narutowicza 20 w Łodzi	Zarząd Nieruchomości Województwa Łódzkiego	500 000	TAK
62	Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Mielczarskiego 35 w Łodzi	Zarząd Nieruchomości Województwa Łódzkiego	4 000 000	TAK
63	Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Kamińskiego 7/9 w Łodzi	Zarząd Nieruchomości Województwa Łódzkiego	3 000 000	TAK
64	Kompleksowa odbudowa willi Reinholda Richtera	Politechnika Łódzka	30 000 000	TAK
65	Rewitalizacja zabytkowego Parku Klepacza w Łodzi – zagospodarowanie terenu i rewaloryzacja zieleni	Politechnika Łódzka	5 000 000	TAK
66	Remont konserwatorski willi Józefa Richtera, obecnie budynek administracji rektorskiej Politechniki Łódzkiej	Politechnika Łódzka	2 500 000	TAK
67	Przebudowa parkingu na terenie kampusu „A" Politechniki Łódzkiej przy ul. Żeromskiego 116	Politechnika Łódzka	3 000 000	TAK
68	Rewitalizacja kompleksu pałacowego przy ul. Piotrkowskiej 266 w Łodzi (Pałac Scheiblera z zabudowaniami towarzyszącymi)	Politechnika Łódzka	60 000 000	TAK

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Realizator	Kwota (PLN)	Finansowanie w ramach działania FELD.05.02
69	Modernizacja zabytkowych budynków przy ul. Narutowicza 60	Uniwersytet Medyczny	99 300 000	TAK
70	Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Wschodnią, Rewolucji 1905 r., Jaracza i Kilińskiego	Veolia Energia Łódź S. A.	1 722 000	
71	Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Piotrkowska, Kilińskiego, Narutowicza, Tuwima	Veolia Energia Łódź S. A.	1 722 000	
72	Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Kilińskiego, Jaracza, Narutowicza, Składowa, Tuwima, POW, Targowa	Veolia Energia Łódź S. A.	3 800 000	
73	Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Zachodnia, Ogrodowa, Północna, Wschodnia, Próchnika, Rewolucji 1905 r.	Veolia Energia Łódź S. A.	2 540 000	
74	Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Piotrkowska, Kilińskiego, Tuwima, Nawrot	Veolia Energia Łódź S. A.	1 370 000	
75	Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Sienkiewicza, Al. Piłsudskiego, Piotrkowska, Nawrot	Veolia Energia Łódź S. A.	900 000	

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Realizator	Kwota (PLN)	Finansowanie w ramach działania FELD.05.02
76	Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Ogrodowa, Gdańska, Legionów, Cmentarna	Veolia Energia Łódź S. A.	850 000	
77	Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Ogrodowa, Gdańska, Legionów, Zachodnia	Veolia Energia Łódź S. A.	850 000	
78	Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków ul. Abramowskiego pomiędzy ul. Sienkiewicza, a ul. Kilińskiego	Veolia Energia Łódź S. A.	1 090 000	
79	Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków kwartał ulic Szczecińska, Sosnowa, Przybyszewskiego, Stocka	Veolia Energia Łódź S. A.	800 000	
80	Modernizacja kamienicy wielkomiejskiej Pinkusa, dla uruchomienia w niej innowacyjnych aktywności	Firma Kościuszki 1 Sp. z o.o.	16 000 000	TAK
81	Modernizacja obiektu szpitalnego USK im. WAM – CSW w Łodzi przy ul. Sterlinga 1/3, 3 i 5	Uniwersytecki Szpital Kliniczny im. Wojskowej Akademii Medycznej	110 000 000	TAK
82	Modernizacja zabytkowego budynku Rektoratu Uniwersytetu Medycznego w Łodzi	Uniwersytet Medyczny	36 200 000	TAK
83	Modernizacja zabytkowej kamienicy wielkomiejskiej wraz z pozostałymi budynkami, dziedzińcem i otoczeniem nieruchomości zlokalizowanej w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej 4 oraz wprowadzenie funkcji społecznych	Parafia Ewangelicko – Augsburska św. Mateusza w Łodzi	9 500 000	TAK

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Realizator	Kwota (PLN)	Finansowanie w ramach działania FELD.05.02
84	Prace konserwatorskie, restauratorskie oraz remontowe w celu nadania nowych funkcji społecznych w obiektach należących do Parafii Ewangelicko – Augsburskiej św. Mateusza w Łodzi	Parafia Ewangelicko – Augsburska św. Mateusza w Łodzi	33 357 600	TAK
88	Modernizacja Zespołu Pofabrycznego Karola Scheiblera z lat 1855 – 1870; Framac Sp. z o.o.	Framac Sp. z o.o.	6 000 000	TAK
94	„Nowa Łódka”	MONNARI TRADE SA – Miss Domain Sp. z o. o.	22 000 000	TAK
95	Ogrody Geyera – modernizacja budynków zabytkowych oraz zagospodarowanie terenu poprzez nową zabudowę	MONNARI TRADE SA – Miss Domain Sp. z o. o.	230 000 000	TAK
96	Adaptacja dawnego budynku przędzalni M. Lubińskiego polegająca na rozbudowie, nadbudowie i przebudowie budynków produkcyjno-usługowo-handlowych ze zmianą sposobu użytkowania na obiekty zamieszkania zbiorowego oraz budowa garażu podziemnego – CENTRUM AKADEMICKIE Łódź	Med Properties sp. z o.o.	49 965 012	TAK
98	Utworzenie nowego podziału na osi wschód – zachód kwartału ul. Gdańska, Mickiewicza, Kościuszki, Żwirki poprzez budowę pasywnego biurowca przy ul. Wólczańskiej 143	Stanisław Marzec prowadzący działalność gospodarczą pod firmą „Inter-Mar” Stanis	16 000 000	
101	Przekształcenie pustostanu ul. Zachodnia 84 w obiekt funkcjonujący Centrum Animacji Środowiskowej	Stowarzyszenie Synergia Rewitalizacji	21 500 000	TAK
102	Coroczna inwentaryzacja stanu walorów krajobrazu kulturowego Łodzi	Miasto Łódź	0,00	
103	Poprawa efektywności energetycznej siedziby Zespołu Tańca Ludowego “Harnam” w Łodzi	Miasto Łódź	3 500 000	
104	Zagospodarowanie nieruchomości przy pl. Wolności 2	Miasto Łódź	2 000 000	

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Realizator	Kwota (PLN)	Finansowanie w ramach działania FELD.05.02
105	Rewitalizacja siedziby głównej Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi wraz z nadaniem nowych funkcji w budynku przy ul. Gdańskiej 13	Muzeum Tradycji Niepodległo-ściowych	25 000 000	
106	Tworzenie przyjaznej przestrzeni sportowej poprzez rewitalizację hal sportowych przy ulicy Północnej 36	Miasto Łódź	25 000 000	
107	Prace konserwatorskie i restauratorskie w dawnym zespole pałacowo – parkowym Karola Poznańskiego w Łodzi	Akademia Muzyczna im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi	49 870 000	TAK
108	Upowszechnienie błękitno – zielonej infrastruktury	Miasto Łódź	14 929 311	
109	Program rozwoju edukacji przedszkolnej na obszarze rewitalizacji – II etap	Miasto Łódź	1 100 000	
110	Program rozwoju edukacji ogólnej na obszarze rewitalizacji – II etap	Miasto Łódź	1 760 000	
111	Program rozwoju kształcenia zawodowego na obszarze rewitalizacji – II etap	Miasto Łódź	2 200 000	
112	Program rozwoju edukacji włączającej na obszarze rewitalizacji – II etap	Miasto Łódź	1 012 000	
113	Program rozwoju usług społecznych i zdrowotnych na obszarze rewitalizacji – II etap	Miasto Łódź	16 000 000	
114	Integracja i społeczeństwo obywatelskie	Miasto Łódź	16 000 000	
115	Włączenie społeczne	Miasto Łódź	16 000 000	
116	Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 9	Miasto Łódź	242 000 000	TAK
117	Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 10	Miasto Łódź	100 100 000	
118	Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 11	Miasto Łódź	245 020 000	
119	Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 12	Miasto Łódź	87 100 000	

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Realizator	Kwota (PLN)	Finansowanie w ramach działania FELD.05.02
120	Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 13	Miasto Łódź	50 000 000	
121	Przebudowa linii tramwajowej na ul. Legionów, Zielonej, Konstantynowskiej i Srebrzyńskiej wraz z infrastrukturą zasilającą i przystankową.	Miasto Łódź	225 000 000	
122	Budowa nowej linii tramwajowej na ul. Nowowęglowej od ul. Tramwajowej do włączenia w ul. Kopcińskiego wraz z przebudową wiaduktu na ul. Kopcińskiego	Miasto Łódź	105 000 000	
123	Przebudowa torowiska w ul. Rzgowskiej na odcinku od ul. Dąbrowskiego (bez skrzyżowania) do ul. Broniewskiego (bez skrzyżowania)	Miasto Łódź	51 000 000	
124	Przebudowa linii tramwajowej na ul. Franciszkańskiej na odcinku od ul. Wojska Polskiego do ul. Północnej wraz z infrastrukturą zasilającą i przystankową.	Miasto Łódź	50 000 000	
125	Przebudowa linii tramwajowej w al. Politechniki i ul. Żeromskiego wraz z infrastrukturą zasilającą i przystankową	Miasto Łódź	104 000 000	
126	Modernizacja infrastruktury przystankowej komunikacji miejskiej na terenie miasta Łodzi	Miasto Łódź	10 000 000	
127	Rozbudowa sieci dróg rowerowych w mieście	Miasto Łódź	15 000 000	
128	Program przebudowy/modernizacji dróg na obszarze rewitalizacji	Miasto Łódź	70 000 000	
129	Zwiększenie oferty kulturalnej Muzeum Kinematografii poprzez rewaloryzację zabytkowego kompleksu K. Scheiblera wraz z jego otoczeniem	Miasto Łódź	10 920 000	
130	Modernizacja infrastruktury Centralnego Muzeum Włókiennictwa w Łodzi	Miasto Łódź	26 520 000	
131	Twórcza przestrzeń – remont budynków pofabrycznych na potrzeby Fabryki Sztuki w Łodzi	Miasto Łódź	17 550 000	

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Realizator	Kwota (PLN)	Finansowanie w ramach działania FELD.05.02
132	Modernizacja, remont, przebudowa i doposażenie Teatru Nowego im. Kazimierza Dejmka w Łodzi	Miasto Łódź	44 564 000	
133	Zagospodarowanie kwartału u zbiegu ulic Zachodniej i Zgierskiej o pow. 5.5 ha, tzw. "Bałucki Serek"	Miasto Łódź z partnerem prywatnym	710 000 000	
134	Modernizacja budynku B4 Politechniki Łódzkiej – Pałacyk Inżynierii Procesowej i Ochrony Środowiska IPOŚ – Willa Oskara Schweikerta	Politechnika Łódzka	3 000 000	TAK
135	Modernizacja budynku B11 Politechniki Łódzkiej – Pałacyk FTiMS – budynek administracyjny w Zespole Fabryki Towarzystwa Akcyjnego Manufaktury Wełnianej Fryderyka Schweikerta.	Politechnika Łódzka	3 000 000	TAK
136	Modernizacja budynku A13 Politechniki Łódzkiej – Willa miejska Stanisława i Stanisławy Myszkowskich.	Politechnika Łódzka	435 700,00	TAK
137	Centrum badawcze Jerzego Giedroycia i studiów nad współczesną historią Polski i Europy Wschodniej	Uniwersytet Łódzki	50 000 000	TAK
138	Rewitalizacja i termomodernizacja willi Juliusza Lange – siedziby Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego Oddział w Łodzi	PTE	3 000 000	TAK
139	Centra aktywności lokalnej – sieć wzmacniająca kapitał społeczny	Centrum Promocji i Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich OPUS oraz Fundacja Strefa	10 000 000	
140	Centrum Rozwoju Ekonomii Społecznej	Centrum Promocji i Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich OPUS oraz Fundacja Strefa	4 000 000	

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Realizator	Kwota (PLN)	Finansowanie w ramach działania FELD.05.02
141	Poprawa stanu zachowania obiektów zabytkowych	Łódzka Spółka Infrastruktu-ralna/Łódzkie Inwestycje	96 890 000	
142	Utworzenie nowoczesnego Centrum Opieki Koordynowanej w budynku WOMP CPL przy ul. Gdańskiej 117a	Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy Centrum Profilaktyczno – Lecznicze w Łodzi	10 000 000	TAK
143	Przebudowa budynku Wojewódzkiego Ośrodka Medycyny Pracy przy al. Piłsudskiego 133b w Łodzi na potrzeby utworzenia Dziennego Domu Seniora	Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy Centrum Profilaktyczno – Lecznicze w Łodzi	10 000 000	TAK
144	Przebudowa budynku Wojewódzkiego Ośrodka Medycyny Pracy przy ul. Tymienieckiego w Łodzi na potrzeby utworzenia Centrum Rehabilitacji Leczniczej	Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy Centrum Profilaktyczno – Lecznicze w Łodzi	10 000 000	TAK

3.2.1.2 Grupy docelowe podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne skierowane są do następujących grup:

- Mieszkańcy obszaru rewitalizacji, szczególnie osoby wykluczone społecznie
- Przedsiębiorcy działający na obszarze rewitalizacji
- Właściciele nieruchomości i wspólnot mieszkaniowych z obszaru rewitalizacji
- Mieszkańcy miasta spoza, klienci usług realizowanych na obszarze rewitalizacji
- Organizacje pozarządowe prowadzące działalności na terenie rewitalizacji

3.2.1.3 Opis podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Przedsięwzięcie nr 1.: Przedsięwzięcia właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości obejmujące roboty budowlane, prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

  Pomocniczo:

  Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji. Przewiduje wykonanie robót budowlanych, prac konserwatorskich i prac restauratorskich nieruchomości położonych na obszarze Specjalnej Strefy Rewitalizacji. Zadanie ma charakter naboru wniosków o udzielenie dotacji na ww. roboty lub prace, jeżeli wnioskowane działania służą realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, a także wkładów finansowych Miasta we wspólnotach mieszkaniowych, które realizują roboty remontowo – modernizacyjnych w częściach wspólnych.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź, właściciele (w tym wspólnoty mieszkaniowe) lub użytkownicy wieczyści.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  350 000 000 zł

  Środki będą wydatkowane w szczególności w ramach limitów ustalanych dla Budżetu Miasta oraz z uwzględnieniem wkładów właścicieli oraz prywatnych członków wspólnot mieszkaniowych. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych oraz innych źródeł zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Według badań „Jakość życia mieszkańców Łodzi i jej przestrzenne zróżnicowanie" (Uniwersytet Łódzki 2012) do osiedlania się w centrum Łodzi najbardziej zniechęca – obok złej jakości przestrzeni publicznych – **głęboka degradacja zabudowy**. Przedsięwzięcie bezpośrednio oddziałuje na zmniejszenie zdiagnozowanej degradacji jako czynnika kryzysu.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Planowany rezultat to **poprawa jakości miejsc zamieszkania** poprzez poprawę estetyki oraz podwyższenie standardu technicznego budynków stanowiących istotny element

tożsamości miasta. Sposób pomiaru: powierzchnia użytkowa w budynkach objętych interwencją. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik będzie corocznie narastający.

Przedsięwzięcie nr 2.: Miejski program współpracy z organizacjami pozarządowymi – rewitalizacja Miejski program współpracy z organizacjami pozarządowymi – rewitalizacja

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 3.2. Wspierać synergię przedsiębiorczości.

Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

Cel operacyjny 4.4. Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

W ramach corocznie uchwalanego Programu Współpracy Miasta Łodzi z organizacjami pozarządowymi oraz na podstawie Wieloletniego Programu współpracy Miasta Łodzi z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie będą realizowane zadania odpowiadające powyższym celom.

Od 2021 roku będą uruchamiane usługi społeczne w dedykowanych lokalach w nieruchomościach zmodernizowanych w ramach Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi (opisanej w przedsięwzięciach 5 – 12). Zadania realizowane będą przez instytucje miejskie, a przede wszystkim, organizacje pozarządowe. Zadania będą zlecane organizacjom pozarządowym oraz podmiotom, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w formule konkursowej, a także realizowane w formule partnerskiej.

Zgodnie z założeniami projektów, zakłada się, że działania będą prowadzone w nieruchomościach pod adresami: ul. Rewolucji 1905 r. 15, ul. Rewolucji 1905 r. 17,

ul. Wschodnia 45, ul. Kilińskiego 36, ul. Narutowicza 4, ul. Narutowicza 12, ul. Tuwima 33, ul. Piotrkowska 115, ul. Sienkiewicza 56, ul. Gdańska 1, ul. Włókiennicza 3, ul. Wschodnia 42, ul. Wschodnia 35, ul. Gdańska 8, ul. Kilińskiego 39, ul. Zachodnia 56, ul. Sienkiewicza 79, ul. Mielczarskiego 22, ul. Legionów 20, ul. Sienkiewicza 22, ul. Północna 23, ul. Pomorska 11, ul. Piotrkowska 118, ul. Legionów 44, ul. Wólczańska 168.

Działania w ramach przedsięwzięcia obejmą, m.in.:

- Prowadzenie Centrów i Miejsc Aktywności Lokalnej (CAL/MAL)
- Prowadzenie świetlic środowiskowych i świetlicy artystycznej
- Prowadzenie mieszkań chronionych dla absolwentów pieczy zastępczej, osób z zaburzeniami psychicznymi, osób z niepełnosprawnością intelektualną i ruchową
- Prowadzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej
- Prowadzenie środowiskowych domów samopomocy i klubów samopomocy
- Prowadzenie działań animacyjnych i integracyjnych

W budynku dawnej szkoły przy ulicy Pogonowskiego 34 zostanie uruchomione Centrum Wsparcia i Rozwoju Społecznego w Łodzi (ŁCWiRS), które jako część Projektu 1 Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi ma wspierać rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców Obszaru 1 ROCŁ oraz poprzez swój wymiar aktywizacyjny i integrujący społeczność lokalną tworzyć przyjazną przestrzeń dla pozostałych łodzian podejmujących swoje aktywności życiowe. Funkcje, które zostaną uruchomione w ŁCWiRS są wielowymiarowe i odpowiadają równocześnie na kilka problemów społecznych występujących w Łodzi. Koncepcja CWiRS została opracowana w ramach realizacji **projektu Pilotażowego II pn. „Opracowanie modelu prowadzenia rewitalizacji obszarów miejskich na wybranym obszarze w Mieście Łodzi – etap 2”.** Działania w ramach CWiRS obejmują m.in.:

- Prowadzenie mieszkań treningowych z elementami wsparcia umiejętności społecznych
- Prowadzenie Centrum Aktywizacji Społeczno-Zawodowej
- Prowadzenie Centrum Działań Organizacji Pozarządowych
- Prowadzenie Łódzkiego Centrum Wielokulturowego
- Prowadzenie Łódzkiego Centrum Obywatelskiego
- Prowadzenie Medycznego Punktu Konsultacyjnego
- Prowadzenie Środowiskowego Domu Samopomocy
- Prowadzenie Punktu konsultacyjno-edukacyjnego dla młodzieży

Organizacje pozarządowe mogą się także włączyć w realizację pozostałych dopuszczalnych typów przedsięwzięć rewitalizacyjnych opisanych w rozdziale 3.2.5, wspieranych w ramach programów współpracy Miasta Łodzi z organizacjami.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź oraz wnioskodawcy w procedurze konkursowej.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  46,8 mln zł (średnio rocznie 7,8 mln)

  Środki będą wydatkowane w szczególności w ramach limitów ustalanych dla Budżetu Miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych oraz innych źródeł zewnętrznych.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się bardzo szerokie i kluczowo istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia, przede wszystkim na następujące zdiagnozowane czynniki kryzysu:
  - Cały obszar zdiagnozowanych problemów ubóstwa (działania naprawcze, edukacyjne, animacyjne, opiekuńcze i wspierające, diagnostyczno – badawcze);
  - Obszar problemów bezrobocia (w szczególności inicjatywy na rzecz podnoszenia kompetencji, samoorganizowania się i przyjmowania postawy przedsiębiorczej);
  - Problemy przestępczości (w szczególności poprzez inicjatywy w obszarze problemu przemocy domowej, oraz na rzecz bezpieczeństwa w przestrzeniach publicznych, a także poprzez przedsięwzięcie kluczowe – program resocjalizacyjny dla osób wychodzących z uzależnienia oraz dla osób opuszczających zakłady karne);
  - Obszar problemów edukacyjnych (w szczególności inicjatywy na rzecz edukacji pozaformalnej oraz na rzecz budowania pomostowego kapitału społecznego);
  - Obszar problemów niewystarczającego uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, w tym w szczególności inicjatywy animacji społecznej i animacji kultury;

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  UWAGA: ROZWIĄZANIE SZCZEGÓLNE. Z uwagi na specyfikę tego przedsięwzięcia, którego istotą jest coroczny konkurs pomysłów na wspieranie dwunastu różnych celów rewitalizacji (a w szerszym ujęciu – całej rewitalizacji), zaplanowanie już w GPR konkretnych rezultatów merytorycznych zawężałoby możliwość zgłaszania przedsięwzięć wykraczających poza te rezultaty, a potencjalnie wartościowszych dla celów rewitalizacji. Stąd **szczegółowe wskaźniki rezultatów będą wyznaczane dopiero na poziomie corocznych konkursów**. Natomiast na poziomie GPR **przyjmuje się ogólny wskaźnik: osiągnięcie co najmniej 95% wskaźników rezultatu założonych w każdym kolejnym rocznym konkursie na dany rok.**

Przedsięwzięcie nr 3.: Budowa lub przebudowa budynków służących rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

  Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

  Cel operacyjny 4.5. *Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe.*

  Pomocniczo:

  Cel operacyjny. 1.4. *Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  W ramach przedsięwzięcia przewiduje się budowę lub przebudowę i modernizację budynków służących rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego oraz usług dla potrzeb wspieranej społeczności lokalnej jak również odzyskanie pełnej własności nieruchomości położonych na obszarze rewitalizacji wraz z ich przebudową w celu podniesienia stanu technicznego gminnego zasobu mieszkaniowego.

  W ramach przedsięwzięcia przewiduje się realizację inwestycji w odniesieniu do nieruchomości położonych na obszarze rewitalizacji m.in. wskazanych w Wieloletnim

programie gospodarowania mieszkaniowym zasobem miasta Łodzi lub innych dokumentach i aktach prawnych.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź oraz spółki zależne Miasta w tym: Widzewskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego, Łódzka Spółka Infrastrukturalna.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  194 326 000 zł. Środki będą wydatkowane w szczególności w ramach limitów ustalanych dla Budżetu Miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, programów Banku Gospodarstwa Krajowego oraz innych źródeł zewnętrznych, w tym partnerstwa publiczno – prywatnego.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - zły stan techniczny budynków mieszkalnych i niemieszkalnych (w tym budynków o wartości zabytkowej) położonych w obszarze rewitalizacji;
  - niedostosowanie zasobu mieszkań czynszowych do potrzeb mieszkańców;
  - ubóstwa wydatkowego (niska dostępność mieszkań komunalnych z powodu niespełniania kryterium dochodowego);
  - niskiej emisji wynikającej z niepełnego podłączenia zasobu mieszkaniowego do ciepła sieciowego.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Prognozowane rezultaty to powstanie zasobu lokali mieszkalnych przeznaczonych na wynajem na zasadach specjalnych, korzystniejszych niż rynkowe. Wskaźnikiem będzie liczba lokali mieszkalnych oddanych do użytkowania. Wartość bazowa wskaźnika 0. Zakłada się, że wskaźnik będzie narastał corocznie.

Przedsięwzięcie nr 4.: Tworzenie przyjaznych przestrzeni miejskich

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 4.2. *Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.*

  Pomocniczo:

  Cel operacyjny 1.4. *Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego (realizacją tego celu będzie angażowanie mieszkańców w projektowanie przestrzeni)*

  Cel operacyjny 4.4. *Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach. W jego ramach przewiduje się zaprojektowanie i urządzenie atrakcyjnych przestrzeni miejskich o cechach inkluzywnych, z zaangażowaniem mieszkańców w ich projektowanie. Przez „atrakcyjną przestrzeń miejską o cechach inkluzywnych" rozumie się tu otwartą, bezpłatnie dostępną dla mieszkańców przestrzeń publiczną odpowiadającą wytycznym miejskiego programu Atrakcyjne Przestrzenie Miejskie, a dodatkowo „zapraszającą", świadomie zaaranżowaną – poprzez wysoką estetykę i odpowiednio dobrane funkcje – tak, aby skłaniać mieszkańców do bezinteresownego przebywania w niej (korzystania z niej nie tylko w celach techniczno – użytkowych). Przestrzeń taka musi każdorazowo spełniać łącznie następujące warunki:

  1) ruch pieszy ma być w niej priorytetowy w stosunku do innych rodzajów transportu, zarówno w sensie uprzywilejowania funkcjonalnego (np. pierwszeństwa), jak i priorytetu w korzystaniu z przestrzeni i dostępie do infrastruktury;
  2) muszą być w niej zaprojektowane dostępne bezpłatnie miejsca do siedzenia[39] – meble miejskie albo odpowiadające im funkcją elementy architektoniczne – odpowiadające wymogom ergonomii i dostosowane do potrzeb różnych grup użytkowników;
  3) elementem jej aranżacji musi być zieleń miejska (z priorytetem dla zieleni wysokiej);
  4) elementem jej infrastruktury musi być oświetlenie zapewniające przyjazne warunki przebywania w niej w porze wieczornej; w przestrzeniach zadrzewionych preferowane są niskie lampy typu parkowego, zapewniające oświetlenie poniżej koron drzew.

  Weryfikującym kryterium dla przestrzeni już zrealizowanych jest obserwowana w nich bezinteresowna obecność ludzi. „Atrakcyjną przestrzenią miejską o cechach inkluzywnych" NIE JEST na ogół przebudowana ulica, jeśli spełnia tylko funkcje techniczne (arterii komunikacyjnej). Jest natomiast taką przestrzenią niemal zawsze woonerf, skwer lub park, czy plac miejski z infrastrukturą do wypoczynku i spotkań oraz zielenią. Atrakcyjne przestrzenie miejskie o cechach inkluzywnych powinny być projektowane w zgodzie z zasadami projektowania uniwersalnego, standardem przestrzeni przyjaznej seniorom i standardem CPTED 2.0 (przestrzeni o niskim poziomie zagrożeń kryminalnych).

  Zasadą dla nowo tworzonych przestrzeni inkluzywnych jest włączenie mieszkańców w etap proponowania lokalizacji i funkcji oraz projektowania rozwiązań, w tym przykładowo:

  - tworzenie tzw. parków kieszonkowych – niewielkich enklaw zieleni blisko miejsc zamieszkania z infrastrukturą dla wypoczynku;
  - przebudowy dróg z preferencją dla podniesienia wygody i bezpieczeństwa ruchu pieszego oraz estetyki przestrzeni i jej inkluzywności („zapraszającego" charakteru).

  Biuro Rewitalizacji i Mieszkalnictwa prowadzi WYKAZ atrakcyjnej przestrzeni miejskiej o cechach inkluzywnych, wpisując do niego zarówno przestrzenie nowo tworzone, jak i – stopniowo – przestrzenie już istniejące, a spełniające powyższe kryteria. Wykaz zawierający lokalizacje poszczególnych atrakcyjnych przestrzeni jest corocznie podstawą sporządzania *mapy dostępności atrakcyjnych przestrzeni*, która służy ustalaniu w systemie monitoringu GPR wartości wskaźnika *G_{18} Deficyt dostępu do atrakcyjnych przestrzeni*[40].

[39] Warunek ten spełniają także meble miejskie przeznaczone do siedzenia w pozycji półleżącej lub w pełni leżącej

[40] Wskaźnik G_{18} jest obliczany jako liczba mieszkańców zamieszkujących dalej niż 350 m od najbliższej atrakcyjnej przestrzeni miejskiej jako odsetek liczby mieszkańców ogółem.

Biuro Rewitalizacji i Mieszkalnictwa dokonuje wpisu danej przestrzeni publicznej do wykazu na wniosek właściwej jednostki organizacyjnej Miasta lub komórki organizacyjnej UMŁ, na wniosek interesariuszy rewitalizacji albo z własnej inicjatywy, po stwierdzeniu spełniania przez tę przestrzeń warunków, o których mowa powyżej. Wpis może być usunięty z wykazu, jeśli dana przestrzeń zmieni swój charakter i przestanie spełniać powyższe kryteria. Przestrzeń publiczna, która spełnia większość powyższych kryteriów, lecz nie wszystkie, może być warunkowo wpisana do wykazu na jeden rok pod warunkiem uzupełnienia aranżacji przestrzeni w ciągu tego roku.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź; podmiot koordynujący – Biuro Rewitalizacji i Mieszkalnictwa UMŁ.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  10 mln zł.

  Środki będą wydatkowane w szczególności w ramach limitów ustalanych dla Budżetu Miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych oraz innych źródeł zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu uniwersalnego podejścia do projektowania przestrzeni, uwzględniającego obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - niewystarczające uczestnictwo mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym;
  - niski poziom kapitału społecznego;
  - zły stan techniczny ulic niedostosowanych do ruchu pieszego i rowerowego.

  Przedsięwzięcie bezpośrednio oddziałuje na zwiększenie poczucia tożsamości lokalnej mieszkańców, wzrost zaangażowania w kształtowanie przestrzeni publicznej w najbliższym otoczeniu, pogłębienie relacji zaufania i solidarności w celu aktywizacji jednostek.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Planowany rezultat to **zwiększenie** w obszarze rewitalizacji **dostępności** do dobrze zagospodarowanych, inkluzywnych przestrzeni publicznych. Sposób pomiaru: **odsetek mieszkańców** zamieszkujący w odległości nie większej niż 5 minut pieszego dojścia[41] od najbliższej atrakcyjnej przestrzeni miejskiej o cechach inkluzywnych. Wartością bazową wskaźnika będzie odsetek mieszkańców obszaru rewitalizacji spełniający ten warunek przed rozpoczęciem programu, zamieszkałych w odległości 5 minut pieszego dojścia do obecnie istniejących przestrzeni inkluzywnych (parków, woonerfów itp.). Wartość bazową wskaźnika należy wyliczyć przed przystąpieniem do realizacji przedsięwzięcia na podstawie mapy aktualnie istniejących *atrakcyjnych przestrzeni miejskich*, wykonanej przez Biuro Architekta Miasta we współpracy z Miejską Pracownią Urbanistyczną. Przecięcie obszaru 350 – metrowej strefy dostępności wokół istniejących przestrzeni inkluzywnych z liczbą ludności w

[41] Dla osoby o ograniczonej sprawności lub osoby z małym dzieckiem zakłada się prędkość poruszania ok. 4 km/h, a więc odległość umożliwiającą ok. 5-minutowy czas dojścia przyjmuje się umownie jako 350 m.

punktach adresowych w tej strefie da wartość wskaźnika. Zakłada się, że wartość ta będzie corocznie narastająca.

Przedsięwzięcie nr 5.:	**[przedsięwzięcie zakończone] Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 1**[42]
Przedsięwzięcie nr 6.:	**[przedsięwzięcie zakończone] Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 2**[43]
Przedsięwzięcie nr 7.:	**[przedsięwzięcie zakończone] Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 3**
Przedsięwzięcie nr 8.:	**[przedsięwzięcie zakończone] Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 4**[44]
Przedsięwzięcie nr 9.:	**[przedsięwzięcie zakończone] Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 5**[45]
Przedsięwzięcie nr 10.:	**[przedsięwzięcie zakończone] Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 6**

[42] Na podstawie aneksu z 28 grudnia 2023 r. do umowy o dofinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 nr UDA-RPLD.06.03.03-10-0002/17-00 zmieniono datę zakończenia projektu na 30.06.2024 r.

[43] Na podstawie aneksu z 27 grudnia 2023 r. do umowy o dofinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 nr UDA-RPLD.06.03.01-10-0003/17-06 zmieniono datę zakończenia projektu na 31.12.2024 r.

[44] Na podstawie aneksu z 22 grudnia 2023 r. do umowy o dofinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 nr UDA-RPLD.06.03.03-10-0001/17-00 zmieniono datę zakończenia projektu na 30.06.2024 r.

[45] Na podstawie aneksu z 22 grudnia 2023 r. do umowy o dofinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 nr UDA-RPLD.06.03.01-10-0001/17-00 zmieniono datę zakończenia projektu na 30.06.2024 r.

Przedsięwzięcie nr 11.: [przedsięwzięcie zakończone] Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 7[46]

Przedsięwzięcie nr 12.: [przedsięwzięcie zakończone] Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 8[47]

Przedsięwzięcie nr 13.: Rewitalizacja i rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź Miasto Kultury" w Łodzi

- Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie

  Cel operacyjny 1.2. *Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną.*

  Cel operacyjny 1.3. *Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.*

  Cel operacyjny 1.4. *Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*

  Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

  Cel operacyjny 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*

  Cel operacyjny 2.3. *Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Lokalizacja w obszarze rewitalizacji: 90-022 Łódź, ul. Targowa 1/3.

  Projekt przyczyni się do poprawy dostępu mieszkańców do kultury.

  Przedsięwzięcie w szczególności obejmuje następujące projekty, współfinansowane ze środków EFRR realizowane w latach 2018-2023:

  - Rewitalizacja EC – 1 Południowy – Wschód:
    - Utworzenie Centrum Komiksu i Narracji Interaktywnej w ramach instytucji „EC1 Łódź – Miasto Kultury" w Łodzi;
    - Niezbędne prace adaptacyjno – aranżacyjne w budynku EC1 Południowy – Wschód.
  - Rozwój funkcji wystawienniczo – edukacyjnych Centrum Nauki i Techniki w Łodzi wraz z zapleczem warsztatowym:

[46] Na podstawie aneksu z 22 grudnia 2023 r. do umowy o dofinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 nr UDA-RPLD.06.03.03-10-0002/17-00 zmieniono datę zakończenia projektu na 30.06.2024 r.

[47] Na podstawie aneksu z 22 grudnia 2023 r. do umowy o dofinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 nr UDA-RPLD.06.03.03-10-0003/17-00 zmieniono datę zakończenia projektu na 30.06.2024 r.

- Utworzenie wystaw stałych Centrum Nauki i Techniki w ramach instytucji „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi.
- Utworzenie zaplecza warsztatowego niezbędnego dla realizacji funkcji Centrum Nauki i Techniki w Łodzi.

- Poszerzenie oferty kulturalno – edukacyjnej Narodowego Centrum Kultury Filmowej:
  - Wdrożenie wystaw stałych i ścieżek edukacyjnych w budynku EC1 Wschód dotyczących kultury filmowej dla Narodowego Centrum Kultury Filmowej.
- Rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi:
  - Aranżacja i wykonanie ekspozycji i wyposażenia Centrum Nauki i Techniki wykonanie, dostarczenie i zamontowanie elementów ekspozycyjnych do Centrum Nauki i Techniki;
  - Narodowe Centrum Kultury Filmowej – rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi – stworzenie nowoczesnej, interaktywnej oferty Narodowego Centrum Kultury Filmowej, która umożliwi prezentację i popularyzację historii kina polskiego poprzez utworzenie atrakcyjnej ścieżki dydaktycznej o nazwie „Kino Polonia” oraz przestrzeni edukacji filmo-wej i cyfryzacji;
  - Pozostałe zakupy inwestycyjne zgodnie z potrzebami Instytucji.

W latach 2024-2027 planuje się zrealizować projekty:

- Narodowe Centrum Kultury Filmowej PLUS (Poszerzenie oferty kulturalno – edukacyjnej NCKF II);
- Wzrost efektywności energetycznej kompleksu budynków „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

246 963 951 zł. Przewiduje się zaangażowanie środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**

Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;
- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem rewitalizacji i rozwoju funkcji i usług „EC1 Łódź – Miasto Kultury” w Łodzi będzie zwiększenie poziomu żywego uczestnictwa w kulturze mieszkańców obszaru rewitalizacji. Wskaźnikiem rezultatu będzie:

stopniowy wzrost rocznej liczby osób korzystających z nowych funkcji, objętych przedsięwzięciem. Wartość bazowa wskaźnika (1) wynosi 0.

Przedsięwzięcie nr 14.: **[przedsięwzięcie połączone z przedsięwzięciem 13] Aranżacja i wykonanie ekspozycji i wyposażenia Centrum Nauki i Techniki w Łodzi**

Przedsięwzięcie nr 15.: **[przedsięwzięcie połączone z przedsięwzięciem 13] Poszerzenie oferty kulturalno – edukacyjnej Narodowego Centrum Kultury Filmowej**

Przedsięwzięcie nr 16.: **[przedsięwzięcie zakończone] Zwiększenie dostępności dorobku polskiej kinematografii poprzez zachowanie zabytkowej infrastruktury Pałacu Scheiblera**

Przedsięwzięcie nr 17.: **Teatr Powszechny w Łodzi – Europejskie Centrum Komedii i Edukacji Teatralnej**

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.1 *Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym poprzez animację społeczną.*

  Cel operacyjny 1.2 *Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.*

  Pomocniczo:

  Cel operacyjny 2.1 *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

  Cel operacyjny 2.2 *Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Kompleksowa modernizacja, remont, przebudowa i nadbudowa Teatru Powszechnego w Łodzi przy ulicy Legionów 21 na potrzeby utworzenia – Europejskiego Centrum Komedii i Edukacji Teatralnej. Przeprowadzone roboty budowlane umożliwią również dostępność dla osób niepełnosprawnych. Realizacja przedsięwzięcia obejmuje w części budowlanej: budynki A, B, C, D. Zadanie obejmuje zaprojektowanie i wykonanie przebudowy widowni i „Dużej Sceny" Teatru oraz jej zaplecza wraz z instalacjami i niezbędnymi urządzeniami i wyposażeniem. Przedstawione prace remontowe służą realizacji celu przedsięwzięcia jakim jest rozwój i zwiększenie dostępności Teatru Powszechnego.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Teatr Powszechny w Łodzi.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  40 000 000 zł, Projekt znajduje się w wykazie przedsięwzięć priorytetowych finansowanych w ramach Programu Regionalnego – Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021 – 2027.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Celem przedsięwzięcia jest rozwój i zwiększenie dostępności Teatru Powszechnego w Łodzi poprzez kompleksową modernizację, remont i doposażenie instytucji kultury na potrzeby utworzenia – Europejskiego Centrum Komedii i Edukacji Teatralnej. Budynek zostanie kompleksowo dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Nastąpi likwidacja barier

architektonicznych i innych barier uniemożliwiających osobom z niepełnosprawnościami (m.in. ruchu, wzroku, słuchu) wizytę w teatrze i odbiór spektaklu (lub uczestnictwo w projektach edukacyjnych).

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego
- niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym
- negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem przedsięwzięcia będzie ożywienie uczestnictwa w kulturze mieszkańców poprzez realizację programu rozwoju widowni w Teatrze – równolegle z realizowanymi działaniami inwestycyjnymi oraz możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej w budynku o wyższej jakości.

Wskaźnikiem rezultatu będzie:

(1) liczba widzów (w tym osób wykluczonych z życia kulturalnego i osób z niepełnosprawnościami) rocznie.

Wartość bazowa wskaźnika (1) zostanie ustalona na postawie sprawozdania Teatru o liczbie widzów w ostatnim pełnym roku sprawozdawczym poprzedzającym realizację przedsięwzięcia. Zakłada się że wskaźnik będzie corocznie rosnący.

Przedsięwzięcie nr 18.: Nowe funkcje łódzkich domów kultury

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną.

Pomocniczo:

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Lokalizacja przedsięwzięcia znajduje się częściowo poza obszarem rewitalizacji : Łódź, ul. Struga 90, ul. Krzemieniecka 2a, ul. Piłsudskiego 133, ul. Sacharowa 18 (poza obszarem rewitalizacji), ul. Siedlecka 1, ul. Limanowskiego 166 (poza obszarem rewitalizacji).

W latach 2016 – 2022 zrealizowano pierwszą fazę przedsięwzięcia, która objęła Ośrodek Kultury Górna przy ul. Siedleckiej 1, Widzewski Dom Kultury – Dom Kultury „502” przy ul. A. Sacharowa 18, Poleski Ośrodek Sztuki przy ul. Krzemienieckiej 2a.

Opis realizowanych zadań:

1) Opracowanie z udziałem społecznym (odbiorców i potencjalnych odbiorców działalności poszczególnych domów kultury) strategicznych planów działania każdego z domów kultury, z uwzględnieniem potrzeby realizacji celów rewitalizacji, w szczególności – zmniejszenia skali narażenia na ubóstwo i zahamowania procesu dziedziczenia ubóstwa poprzez animację kultury. Strategie takie winny obejmować między innymi:
   a. działania na rzecz zwiększenia uczestnictwa w kulturze mieszkańców obszaru rewitalizacji,
   b. uczestnictwo mieszkańców obszaru rewitalizacji w planowaniu rozwoju instytucji,
   c. zatrudnianie i inne formy aktywizacji społeczno – zawodowej mieszkańców obszaru, w szczególności wychodzących z bezrobocia,
   d. stworzenie systemu zlecania zadań dla podmiotów ekonomii społecznej z obszaru rewitalizacji,
   e. organizowanie wydarzeń we współpracy z lokalnymi organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami.
2) Prace remontowe umożliwiające sprawną realizację opracowanych strategii.
3) Zakup nowego wyposażenia potrzebnego dla realizacji tych strategii.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź/instytucje kultury.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  11 853 911zł - środki z EFRR i budżetu miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - ubóstwo;
  - niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;
  - niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem modernizacji i zakupu wyposażenia domów kultury będzie zwiększenie poziomu żywego uczestnictwa w kulturze mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez wprowadzenie w tych placówkach nowych funkcji. Wskaźnikiem rezultatu będzie:

  (1) powstanie strategii i planów rozwoju widowni w każdym z domów kultury objętych przedsięwzięciem, oraz

  (2) liczba uczestników zajęć regularnych rocznie.

Przedsięwzięcie nr 19.:	**[przedsięwzięcie zakończone] Budowanie nowoczesnego muzeum dzięki innowacyjnym rozwiązaniom. Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi placówką kreatywną**
Przedsięwzięcie nr 20.:	**[przedsięwzięcie zakończone] Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek**
Przedsięwzięcie nr 21.:	**[przedsięwzięcie zakończone] Program kształcenia zawodowego i ustawicznego**
Przedsięwzięcie nr 22.:	**[przedsięwzięcie zakończone] Program edukacji ogólnej**
Przedsięwzięcie nr 23.:	**[przedsięwzięcie zakończone] Program podnoszenia jakości edukacji przedszkolnej**
Przedsięwzięcie nr 24.:	**[przedsięwzięcie zakończone] Program podnoszenia jakości nauczania w zakresie kształcenia ogólnego**
Przedsięwzięcie nr 25.:	**[przedsięwzięcie zakończone] Program podniesienia kluczowych kompetencji osób dorosłych znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, w obszarze TIK i języków obcych**
Przedsięwzięcie nr 26.:	**[przedsięwzięcie zakończone] Program poprawy zdolności do zatrudnienia absolwentów kształcenia i szkolenia zawodowego oraz dostosowanie kierunków kształcenia i szkolenia zawodowego do regionalnego rynku pracy we współpracy z otoczeniem społeczno – gospodarczym.**
Przedsięwzięcie nr 27.:	**[przedsięwzięcie zakończone] Program aktywizacji społeczno – zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem**

Przedsięwzięcie nr 28.:	**[przedsięwzięcie wykreślone] Program aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem finansowany w ramach ZIT**
Przedsięwzięcie nr 29.:	**[przedsięwzięcie zakończone] Program wsparcia usług społecznych i zdrowotnych**
Przedsięwzięcie nr 30.:	**[przedsięwzięcie zakończone] Program wzrostu zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo i poszukujących pracy**
Przedsięwzięcie nr 31.:	**[przedsięwzięcie zakończone] Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-up'ów)**
Przedsięwzięcie nr 32.:	**[przedsięwzięcie wykreślone] Program zwiększania liczby trwałych, nowopowstałych przedsiębiorstw (start-up'ów) finansowany w ramach ZIT**
Przedsięwzięcie nr 33.:	**[przedsięwzięcie zakończone] Racjonalizacja zużycia energii – termomodernizacja obiektów edukacyjnych Łodzi**
Przedsięwzięcie nr 34.:	**[przedsięwzięcie zakończone] Program niskoemisyjnego transportu miejskiego[48]**

[48] Na podstawie aneksu z 22 grudnia 2023 r. do umowy o dofinansowanie realizacji projektu „Program niskoemisyjnego transportu miejskiego – przebudowa linii tramwajowej w ul. Przybyszewskiego na odcinku od Placu Reymonta do posesji nr 42 wraz z budową węzła przesiadkowego i przebudową torowiska od wiaduktów Przybyszewskiego do ul. Lodowej" w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020, stanowiącego część przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr 34, zmieniono datę zakończenia projektu na 30.06.2024 r.

Przedsięwzięcie nr 35.: Program ochrony powietrza

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.5. *Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.*

  Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Celem projektu jest lepsza jakość powietrza. W ramach programu przewiduje się realizację zadań związanych z modernizacją źródeł ciepła, w tym z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, oświetleniem publicznym bazującym na urządzeniach energooszczędnych oraz podwyższeniem parametrów energetycznych budynków, w tym poprzez termomodernizację uwzględniającą odpowiednio ocieplenie dachu/stropodachu, elewacji i ścian piwnic, wymianę okien, drzwi zewnętrznych oraz oświetlenia na energooszczędne, przebudowę systemów grzewczych wraz z wymianą i podłączeniem do źródła ciepła, co powinno prowadzić do obniżenia kosztów eksploatacyjnych, poprawy charakterystyki energetycznej budynków oraz przynosić efekt ekologiczny.

  Ponadto planowane przedsięwzięcia wpłyną na racjonalizację rozproszonych systemów gospodarowania energią i ciepłem użytkowym oraz oszczędnością w zużyciu energii pierwotnej, co w znacznym stopniu spowoduje ograniczenie emisji dwutlenku węgla oraz zwiększy efektywność energetyczną.

  Ze względu na zdiagnozowane potrzeby w zakresie ochrony powietrza oraz scharakteryzowane obszary kryzysowe, które oddziałują poza obszar rewitalizacji niezbędne jest objęcie wsparciem w ramach niniejszego Programu obszaru Miasta Łodzi, a w szczególności obszaru rewitalizacji.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  36 199 050 zł, środki z EFRR i budżetu miasta. Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, programów operacyjnych, środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy: niska emisja.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CO34),

  Wskaźnik produktu: Liczba budynków uwzględniających standardy budownictwa pasywnego (szt.).

Przedsięwzięcie nr 36.:	**[przedsięwzięcie zakończone] Szlakiem Architektury Włókienniczej. Rewitalizacja Księżego Młyna.**
Przedsięwzięcie nr 37.:	**[przedsięwzięcie zakończone] Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ul. Moniuszki 3, 5 i ul. Tuwima 10 (Program Nowe Centrum Łodzi)[50]**
Przedsięwzięcie nr 38.:	**[przedsięwzięcie zakończone] Zagospodarowanie obiektów pofabrycznych i kompleksu pałacowego Steinertów**
Przedsięwzięcie nr 39.:	**[przedsięwzięcie wykreślone] Program termomodernizacji budynków – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi**
Przedsięwzięcie nr 40.:	**[przedsięwzięcie wykreślone] Program uzbrojenia terenów inwestycyjnych**
Przedsięwzięcie nr 41.:	**[przedsięwzięcie zakończone] Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi**
Przedsięwzięcie nr 42.:	**[przedsięwzięcie zakończone] Budowa systemów teleinformatycznych wspierających realizację I Etapu Programu Inteligentna Polityka Społeczna w Łodzi – IPS**
Przedsięwzięcie nr 43.:	**[przedsięwzięcie wykreślone] Modernizacja oraz rozbudowa szlaków i tras turystycznych w Łodzi, w tym „Wille i pałace", „Architektura przemysłowa", „Ulica Piotrkowska" „Łódź Bajkowa"**

[50] W Kontrakcie Terytorialnym dla Województwa Łódzkiego rozumiany jako Rewitalizacja przestrzeni miejskiej przy ulicy Moniuszki w Łodzi.

Przedsięwzięcie nr 44.: [przedsięwzięcie wykreślone] Program rozwoju gospodarki turystycznej – program komplementarny w stosunku do Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi

Przedsięwzięcie nr 45.: [przedsięwzięcie zakończone] Program promocji gospodarczej

Przedsięwzięcie nr 46.: Budowa drogi podziemnej wraz z płytą rynku NCŁ i parkingiem pod rynkiem[51]

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.4. *Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*

  Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

  Cel operacyjny 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*

  Cel operacyjny 2.3. *Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*

  Cel operacyjny 4.2. *Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.*

  Cel operacyjny 4.4. *Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji.

  W ramach przedsięwzięcia wybudowano drogę podziemną w śladzie ul. Hasa o długości prawie 500 m. W drugim etapie planuje się budowa rynku Kobro wraz z podziemnym parkingiem pod płytą rynku. Przedmiotowe przedsięwzięcie realizowane będzie w ramach ogłoszonego w formule partnerstwa publiczno – prywatnego postępowania pn.: „Zaprojektowanie, wybudowanie i zarządzanie nową siedzibą Urzędu Miasta Łodzi przy rynku Kobro wraz z parkingiem podziemnym oraz zaprojektowaniem i zagospodarowaniem płyty rynku Kobro”.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Miasto Łódź i partner prywatny.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  180 000 000zł. Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

[51] W Kontrakcie Terytorialnym Województwa Łódzkiego rozumiany jako „Kompleksowy program integracji sieci niskoemisyjnego transportu publicznego w metropolii łódzkiej wraz z zakupem taboru do obsługi trasy W-Z oraz innych linii komunikacyjnych i modernizacją zajezdni tramwajowych w Łodzi”.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;
  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

  Przedsięwzięcie wpłynie na uporządkowanie i zwiększenie dostępności miejsc parkingowych na terenie Nowego Centrum Łodzi, w tym likwidacja dzikiego parkowania degradującego przestrzeń miejską.

- **Zapewnienie dostępności dla niepełnosprawnych**
  Projekt zakłada dostosowanie Rynku Kobro wraz z parkingiem podziemnym do osób niepełnosprawnych.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Prognozowanym rezultatem jest powstanie przestrzeni mixed – use w terenie zrewitalizowanym. Wskaźniki sprawozdawcze:
  - powierzchnia obszaru objętego rewitalizacją;
  - liczba nowopowstałych miejsc parkingowych.

Przedsięwzięcie nr 47.: **[przedsięwzięcie zakończone] Remont, przebudowa i rozbudowa Muzeum Przyrodniczego Uniwersytetu Łódzkiego wraz z infrastrukturą techniczną**

Przedsięwzięcie nr 48.: **[przedsięwzięcie zakończone] Renowacja elewacji budynków Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego w Łodzi przy ul. Matejki 32/38**

Przedsięwzięcie nr 49.: **[przedsięwzięcie zakończone] Dostosowanie frontonu budynku głównego do standardu zrewitalizowanego otoczenia ulicy Jaracza (Teatr im. Stefana Jaracza w Łodzi)**

Przedsięwzięcie nr 50.: **[przedsięwzięcie wykreślone] Remont i modernizacja budynku Starej Fabryki Termometrów przy ul. Targowej 57**

Przedsięwzięcie nr 51.: **[przedsięwzięcie wykreślone] Modernizacja budynku Wydziału Postępowań Administracyjnych Komendy Wojewódzkiej Policji w Łodzi**

Przedsięwzięcie nr 52.: **[przedsięwzięcie zakończone] Modernizacja budynku Komendy Miejskiej Policji w Łodzi przy ul. Tuwima 12a**[52]

Przedsięwzięcie nr 53.: **[przedsięwzięcie zakończone] Rewitalizacja budynku Komendy Miejskiej Policji w Łodzi przy ul. Sienkiewicza 28/30**[53]

Przedsięwzięcie nr 54.: **[przedsięwzięcie wykreślone] Modernizacja budynku dawnego kina „Przedwiośnie" zlokalizowanego przy ul. Żeromskiego 74/76 w Łodzi**

Przedsięwzięcie nr 55.: **[przedsięwzięcie wykreślone] Modernizacja budynku zabytkowego kina „Tatry" zlokalizowanego przy ul. Sienkiewicza 40 w Łodzi**

Przedsięwzięcie nr 56.: **Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Sienkiewicza 3 w Łodzi**

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

  Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

[52] Na podstawie aneksu z 27 grudnia 2023 r. do umowy o dofinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 nr UDA-RPLD.06.03.01-10-0003/17-06 na realizację projektu pn. "Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi - Projekt 2", którego przedsięwzięcie jest częścią, zmieniono datę zakończenia projektu na 31.12.2024 r.

[53] Na podstawie aneksu z 27 grudnia 2023 r. do umowy o dofinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 nr UDA-RPLD.06.03.01-10-0003/17-06 na realizację projektu pn. "Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi - Projekt 2", którego przedsięwzięcie jest częścią, zmieniono datę zakończenia projektu na 31.12.2024 r.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Sienkiewicza 3).

  Przewiduje się wykonanie generalnego remontu polegającego na:

  - wymianie instalacji elektrycznej,
  - wymianie integrowanego systemu ochrony i zabezpieczenia p.poż.,
  - wymianie dwóch dźwigów osobowych,
  - modernizacji instalacji wentylacji mechanicznej i klimatyzacji,
  - wymianie instalacji c.o. i wod – kan,
  - adaptacji wnętrz,
  - termomodernizacji budynku wraz z remontem kamiennych okładzin ścian, kamiennych balustrad, dachów i tarasów oraz wymiany części okien i drzwi wejściowych do budynku.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Zarząd Nieruchomości Województwa Łódzkiego.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  50 000 000 zł. Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**

  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku będącym miejscem świadczenia usług publicznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 57.: [Przedsięwzięcie zakończone] Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Roosevelta 15 w Łodzi

Przedsięwzięcie nr 58.: [przedsięwzięcie wykreślone] Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Pomorskiej 54 w Łodzi

Przedsięwzięcie nr 59.: Modernizacja budynku kina „Polonia” zlokalizowanego przy ul. Piotrkowskiej 67 w Łodzi

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.2. *Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną.*

  Cel operacyjny 1.4. *Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*

  Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

  Cel operacyjny 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*

  Cel operacyjny 2.3. *Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*

  Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

  Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Piotrkowska 67).

  Celem jest zachowanie unikalnych wartości budynku, składających się na tożsamość Miasta. Racjonalne, zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju, wykorzystanie możliwości, zasobów dziedzictwa kulturowego dla zaspokajania potrzeb i rozkwitu współczesnego Miasta o funkcji metropolitalnej, poprzez:

  - przywrócenie funkcji kina,
  - prace polegające na remoncie dachu, modernizacja instalacji centralnego ogrzewania.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Zarząd Nieruchomości Województwa Łódzkiego.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  500 000 zł. Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**

  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku będącym miejscem świadczenia usług publicznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 60.: [przedsięwzięcie wykreślone] Modernizacja budynków zlokalizowanych przy ulicy Narutowicza 58 w Łodzi

Przedsięwzięcie nr 61.: Modernizacja budynku kina „Bałtyk" zlokalizowanego przy ul. Narutowicza 20 w Łodzi

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 1.2. *Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną.*

  Cel operacyjny 1.4. *Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*

  Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

  Cel operacyjny 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*

  Cel operacyjny 2.3. *Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*

  Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

  Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Narutowicza 20).

  Wynikiem przedmiotowego projektu będzie m.in.: poprawienie stanu technicznego budynku, przystosowanie instalacji wewnętrznych do obowiązujących norm i przepisów, przystosowanie budynku do obowiązujących przepisów higieniczno – sanitarnych, poprawę oraz usprawnienie warunków użytkowania budynku, przystosowanie obiektu do obowiązujących przepisów przeciwpożarowych, przystosowanie obiektu pod względem użytkowania przez osoby niepełnosprawne. Remont pokrycia papowego dachu wraz z kominami.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Zarząd Nieruchomości Województwa Łódzkiego.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  500 000 zł. Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;
  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku będącym miejscem świadczenia usług publicznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 62.: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Mielczarskiego 35 w Łodzi

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.2. *Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną.*

  Cel operacyjny 1.4. *Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*

  Cel operacyjny 1.5. *Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.*

  Cel operacyjny 1.7. *Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.*

  Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

  Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Mielczarskiego 35).

  Budynek wymaga termomodernizacji, docieplenia ścian i dachu, wymiany stolarki okiennej i drzwiowej, modernizacji instalacji wewnętrznych C.O. i pionu wodno-kanalizacyjnego, ponadto generalnego remontu wnętrz, wymiany oświetlenia, wymiany instalacji elektrycznej, dostosowanie budynku dla osób niepełnosprawnych oraz dostosowanie do obecnych norm p. pożarowych.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Zarząd Nieruchomości Województwa Łódzkiego

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  4 000 000 zł. Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego do projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku będącym miejscem świadczenia usług publicznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 63.: Modernizacja budynku zlokalizowanego przy ul. Kamińskiego 7/9 w Łodzi

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

  Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Kamińskiego 7/9).

  Dostosowanie budynku do potrzeb budynku biurowego, spełniającego wymogi p.poż, przystosowanie instalacji wewnętrznych do obowiązujących przepisów higieniczno – sanitarnych, wykonanie termomodernizacji z wymiana okien zespolonych na klatkach schodowych w celu zmniejszenia zużycia ciepła, wymiana oświetlenia na energooszczędne, dostosowanie budynku do użytku przez osoby niepełnosprawne.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Zarząd Nieruchomości Województwa Łódzkiego.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  3 000 000 zł. Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku będącym miejscem świadczenia usług publicznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 64.: Kompleksowa odbudowa willi Reinholda Richtera

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

  Cel operacyjny 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*

  Cel operacyjny 2.3. *Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*

  Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

  Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji.

  Ma na celu przywrócenie świetności zabytkowych wnętrz, usunięcie skutków pożaru i akcji gaszenia pożaru – zalania oraz powstrzymanie dalszej destrukcji zabytkowej tkanki budynku mającej na celu zapewnienie bezpieczeństwa konstrukcji budynku. Zakres zadania:
  - odbudowa dachu w tym m.in. odbudowa więźby dachowej wraz z odtworzeniem historycznego pokrycia dachowego z dachówki,
  - odtworzenie wieży w narożniku północno – wschodnim,
  - odbudowę kominów,
  - kontynuacja remontu konserwatorskiego elewacji wraz z renowacją stolarki obejmującą m.in. czyszczenie ścierne lub chemiczne murów z wystrojami architektonicznymi, wzmacnianie tynków, wykonanie profili ciągnionych, wykonanie tynków zewnętrznych oraz szpachlowanie istniejących, malowanie tynków zewnętrznych wraz z ozdobami, wykonanie izolacji fundamentów, renowacja zabytkowej stolarki i snycerki,
  - dostosowanie budynku dla potrzeb osób niepełnosprawnych przez wbudowanie windy oraz dostosowanie toalet.

  Wszelkie niezbędne prace mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa konstrukcji takie jak np.: ewentualne wzmocnienia lub wymiana stropów – na podstawie ekspertyzy. Pełny remont konserwatorski wnętrz obejmujący zakres m.in. badania stratygraficzne, wymianę tynków w niezbędnym zakresie, oczyszczenie, odtworzenie, cyzelowanie elementów sztukatorskich, usunięcie zniszczonych parkietów oraz prace odtworzeniowe, pełną konserwację

oryginalnych boazerii i stolarki, konserwację dzieł sztuki będących wyposażeniem budynku (m.in. sklepienie w westybulu, płaskorzeźby, obrazy), konserwację wraz z częściową rekonstrukcją mebli, zakup niezbędnego wyposażenia wnętrz. Przy prowadzonych pracach wewnątrz prace towarzyszące takie jak:

- wymiana instalacji wewnątrz budynku,
- kontynuacja remontu konserwatorskiego elewacji obejmujący m.in. zabytkową stolarkę, naprawę i wymianę tynków, prace związane z izolacją fundamentów, prace odtworzeniowe na podstawie archiwalnych zdjęć.

Z uwagi na zły stan techniczny konstrukcji nośnej konieczna jest rozbiórka i odtworzenie balkonu na elewacji południowej.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Politechnika Łódzka.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  30 000 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem projektu – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie uspójnienie krajobrazu historycznego miasta i stworzenie mieszkańcom obszaru rewitalizacji możliwości korzystania z przestrzeni publicznej o wyższej jakości. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 65.: Rewitalizacja zabytkowego Parku Klepacza w Łodzi zagospodarowanie terenu i rewaloryzacja zieleni

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.
  Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.
  Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.
  Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji. Opis realizowanych zadań: zagospodarowanie terenu, wykonanie rewaloryzacji zieleni, wykonanie ogrodzenia oraz przeprojektowanie układu ścieżek.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Politechnika Łódzka

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  5 000 000zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące problemy:
  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem będzie zwiększenie dostępu mieszkańców do atrakcyjnych przestrzeni publicznych wysokiej jakości. Wskaźnikiem będzie wzrost[54] liczby ludności zamieszkującej w strefie 5 – minutowego pieszego dojścia (= 350 m.) do urządzanych przestrzeni, przy czym wartością bazową jest (zbadana) liczba osób, które obecnie zamieszkują w strefie 350 m od planowanych inwestycji i nie mają w promieniu 35 m innej atrakcyjnej przestrzeni publicznej.

Przedsięwzięcie nr 66.: Remont konserwatorski willi Józefa Richtera, obecnie budynek administracji rektorskiej Politechniki Łódzkiej

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*
  Cel operacyjny 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*
  Cel operacyjny 2.3. *Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*
  Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

[54] Przez wzrost rozumiemy całkowitą liczbę ludności zamieszkującej w strefie 350 – metrowego dojścia do przebudowywanych przestrzeni, pomniejszoną o liczbę osób które już wcześniej miały taki dostęp do innej atrakcyjnej przestrzeni miejskiej.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji.

  Kontynuacja remontu konserwatorskiego elewacji wraz z renowacją stolarki obejmująca m.in.:

  - czyszczenie ścierne lub chemiczne murów z wystrojami architektonicznymi, w tym z okładziny z piaskowca,
  - wzmacnianie tynków,
  - wykonanie tynków zewnętrznych oraz szpachlowanie istniejących,
  - malowanie tynków zewnętrznych wraz z ozdobami,
  - wykonanie izolacji fundamentów,
  - renowacja zabytkowej stolarki i snycerki,
  - wymiana pokrycia dachowego wraz remontem więźby dachowej w niezbędnym zakresie,
  - sukcesywna rewitalizacja wnętrz willi.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Politechnika Łódzka.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  2 500 000zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem projektu – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie uspójnienie krajobrazu historycznego miasta i stworzenie mieszkańcom obszaru rewitalizacji możliwości korzystania z przestrzeni publicznej o wyższej jakości. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 67.: Przebudowa parkingu na terenie kampusu „A" Politechniki Łódzkiej przy ul. Żeromskiego 116

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 4.2. Promować podnoszenie jakości oraz powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych (para publicznych) aranżowanych z udziałem mieszkańców.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji.

  Przebudowa parkingu przy głównej bramie wjazdowej na teren kampusu Politechniki Łódzkiej obejmowała będzie:

  - wykonanie niezbędnej wymiany infrastruktury podziemnej (energetycznej, teleinformatycznej, kanalizacji deszczowej i sanitarnej),
  - wymianę oświetlenia,
  - wykonanie nowej nawierzchni parkingu i chodników,
  - montaż elementów małej architektury,
  - pielęgnacja zieleni, zwiększenie ilości nasadzeń, w tym zieleni wysokiej.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Politechnika Łódzka.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  3 000 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu uniwersalnego podejścia do projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem projektu – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie ograniczenie parkowania przyulicznego w centrum miasta, co z kolei umożliwi uwolnienie przestrzeni publicznej pobliskich ulic na inne funkcje. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie parkingu stwarzającego możliwość rezygnacji z parkowania przyulicznego (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 68.: Rewitalizacja kompleksu pałacowego przy ul. Piotrkowskiej 266 w Łodzi (Pałac Scheiblera z zabudowaniami towarzyszącymi)

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

  Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

  Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

  Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

  Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

  Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie zlokalizowano w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Piotrkowska 266).

  Przedsięwzięcie polega na rewitalizacji Pałacu Scheiblera wraz z zabudowaniami towarzyszącymi w Łodzi, przy ul. Piotrkowskiej 266. W ramach przedsięwzięcia zostaną przeprowadzone działania podnoszące efektywność zabytkowego obiektu w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska oraz poprawę warunków, funkcjonalności oraz dostępności do usług publicznych (edukacyjnych) w tym dla osób z niepełnosprawnościami.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Politechnika Łódzka.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  60 000 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**

  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;
  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem projektu – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie uspójnienie krajobrazu historycznego miasta i stworzenie mieszkańcom obszaru rewitalizacji możliwości

korzystania z przestrzeni publicznej o wyższej jakości. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 69.: Modernizacja kompleksu budynków przy ul. Narutowicza 60

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną.

  Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

  Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (ul. Narutowicza 60).

  W ramach prac rewitalizacyjnych w budynku frontowym (dawny Przytułek dla Starców i Kalek Łódzkiego Chrześcijańskiego Towarzystwa będący obiektem zabytkowym) planowane jest: odtworzenie wnętrz z jednoczesnym przystosowaniem obiektów biurowych do obecnie obowiązujący przepisów, dostosowanie obiektu do osób z niepełnosprawnościami, szczególnie przez montaż windy. Niezbędny także będzie remont i odtworzenie elewacji budynku.
  W dawnym Szpitalu św. Teresy (budynek w lewej oficynie) – planowane jest przeprowadzenie remontu elewacji, drzwi zewnętrznych, posadzek. W obiekcie tym nastąpi naprawa elewacji, elementów konstrukcyjnych oraz wnętrz. Wyburzeniu ulegną obiekty dobudowane po wojnie, takie jak aula, pomieszczenia prosektorium, oficyna prawa powstała w latach 60-tych ubiegłego wieku. Ponownej aranżacji ulegnie otoczenie obiektów oraz parking, w którym odtworzona zostanie fontanna. Nastąpi restauracja ogrodzenia.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Uniwersytet Medyczny w Łodzi.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  99 300 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**

  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - ubóstwo;
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie stworzenie mieszkańcom obszaru rewitalizacji (w szczególności osobom starszym) bezpośredniego dostępu do usług medyczno – społecznych najwyższej jakości. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie Centrum Opieki Koordynowanej (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 70.: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Wschodnią, Rewolucji 1905 r., Jaracza i Kilińskiego

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

  Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (kwartał ulic: Wschodnia/ Rewolucji 1905r / Jaracza / Kilińskiego).

  Realizowane zadania: budowa sieci ciepła systemowego (szacowana moc – 8,8 MW)

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  VEOLIA ENERGIA ŁÓDŹ S. A.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  1 722 000 zł – 100% środki Veolia Energia Łódź S. A. – budowa sieci ciepłowniczej.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem będzie podniesienie technicznego standardu miejsc zamieszkania. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba mieszkańców w budynkach, które w ramach tego przedsięwzięcia uzyskały podłączenie do sieci ciepła systemowego. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną należy wyliczyć na podstawie planów wykonawczych, sumując liczbę mieszkańców wszystkich budynków, które uzyskają techniczną możliwość podłączenia do ciepła systemowego w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie nr 71.: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Piotrkowska/ Kilińskiego/Narutowicza/Tuwima

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

  Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (kwartały ulic: Piotrkowska / Narutowicza / Sienkiewicza / Traugutta, Narutowicza / Kilińskiego / Traugutta / Sienkiewicza, Piotrkowska / Traugutta / Sienkiewicza / Tuwima oraz Sienkiewicza / Traugutta / Kilińskiego / Tuwima).

  Opis realizowanych zadań: budowa sieci ciepła systemowego.

  Przy realizacji przedsięwzięcia należy wziąć pod uwagę ewentualność kolizji z inwestycją kolejową tj. tunelem średnicowym.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  VEOLIA ENERGIA ŁÓDŹ S. A.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  1 722 000 zł – 100% środki Veolia Energia Łódź S. A. – budowa sieci ciepłowniczej.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem będzie podniesienie technicznego standardu miejsc zamieszkania. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba mieszkańców w budynkach, które w ramach tego przedsięwzięcia uzyskały podłączenie do sieci ciepła systemowego. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną należy wyliczyć na podstawie planów wykonawczych, sumując liczbę mieszkańców wszystkich budynków, które uzyskają techniczną możliwość podłączenia do ciepła systemowego w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie nr 72.: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Kilińskiego/Jaracza/Narutowicza/Składowa/Tuwima/ POW/Targowa

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

  Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (kwartał ulic: Kilińskiego / Jaracza / Narutowicza / Składowa / Tuwima / POW / Targowa).

  Opis realizowanych zadań: budowa sieci Ciepła Systemowego (szacowana moc – 33,09 MW)

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  VEOLIA ENERGIA ŁÓDŹ S. A.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  3 800 000 zł – 100% środki Veolia Energia Łódź S. A. – budowa sieci ciepłowniczej.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem będzie podniesienie technicznego standardu miejsc zamieszkania. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba mieszkańców w budynkach, które w ramach tego przedsięwzięcia uzyskały podłączenie do sieci ciepła systemowego. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną należy wyliczyć na podstawie planów wykonawczych, sumując liczbę mieszkańców wszystkich budynków, które uzyskają techniczną możliwość podłączenia do ciepła systemowego w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie nr 73.: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Zachodnia/ Ogrodowa - Północna/Wschodnia/Próchnika - Rewolucji 1905 r.

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (kwartały ulic: Zachodnia / Ogrodowa / Nowomiejska / Pl. Wolności / Legionów, Nowomiejska / Północna / Wschodnia / Pomorska / Pl. Wolności, Zachodnia / Legionów / Pl. Wolności / Piotrkowska / Próchnika oraz Piotrkowska / Pl. Wolności / Pomorska / Wschodnia / Rewolucji 1905 r.).

  Budowa sieci Ciepła Systemowego (szacowana moc – 14,7 MW).

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  VEOLIA ENERGIA ŁÓDŹ S. A.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  2 540 000 zł – 100% środki Veolia Energia Łódź S. A. – budowa sieci ciepłowniczej.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem będzie podniesienie technicznego standardu miejsc zamieszkania. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba mieszkańców w budynkach, które w ramach tego przedsięwzięcia uzyskały podłączenie do sieci ciepła systemowego. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną należy wyliczyć na podstawie planów wykonawczych, sumując liczbę mieszkańców wszystkich budynków, które uzyskają techniczną możliwość podłączenia do ciepła systemowego w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie nr 74.: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Piotrkowska/ Kilińskiego/Tuwima/Nawrot

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

  Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (kwartały ulic: Sienkiewicza / Nawrot / Piotrkowska / Tuwima, Sienkiewicza / Tuwima / Kilińskiego / Nawrot).

  Budowa sieci Ciepła Systemowego. Szacowana moc – 6,9 MW.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  VEOLIA ENERGIA ŁÓDŹ S. A.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  1 370 000 zł – 100% środki Veolia Energia Łódź S. A. – budowa sieci ciepłowniczej.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem będzie podniesienie technicznego standardu miejsc zamieszkania. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba mieszkańców w budynkach, które w ramach tego przedsięwzięcia uzyskały podłączenie do sieci ciepła systemowego. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną należy wyliczyć na podstawie planów wykonawczych, sumując liczbę mieszkańców wszystkich budynków, które uzyskają techniczną możliwość podłączenia do ciepła systemowego w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie nr 75.: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Sienkiewicza/Al. Piłsudskiego/Piotrkowska/Nawrot

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

  Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (kwartał ulic: Sienkiewicza / Al. Piłsudskiego / Piotrkowska / Nawrot).

  Opis realizowanych zadań: budowa sieci Ciepła Systemowego. Szacowana moc – 5,45 MW.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  VEOLIA ENERGIA ŁÓDŹ S. A.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  900 000 zł – 100% środki Veolia Energia Łódź S. A. – budowa sieci ciepłowniczej.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem będzie podniesienie technicznego standardu miejsc zamieszkania. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba mieszkańców w budynkach, które w ramach tego przedsięwzięcia uzyskały podłączenie do sieci ciepła systemowego. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną należy wyliczyć na podstawie planów wykonawczych, sumując liczbę mieszkańców

wszystkich budynków, które uzyskają techniczną możliwość podłączenia do ciepła systemowego w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie nr 76.: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Ogrodowa/ Gdańska/Legionów/Cmentarna

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

  Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (kwartał ulic: Ogrodowa / Gdańska / Legionów / Zachodnia).

  Opis realizowanych zadań: budowa sieci Ciepła Systemowego. Szacowana moc – 8,3 MW.

  Przy realizacji przedsięwzięcia należy wziąć pod uwagę ewentualność kolizji z inwestycją kolejową tj. tunelem średnicowym.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  VEOLIA ENERGIA ŁÓDŹ S. A.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  850 000 zł – 100% środki Veolia Energia Łódź S. A. – budowa sieci ciepłowniczej.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem będzie podniesienie technicznego standardu miejsc zamieszkania. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba mieszkańców w budynkach, które w ramach tego przedsięwzięcia uzyskały podłączenie do sieci ciepła systemowego. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną należy wyliczyć na podstawie planów wykonawczych, sumując liczbę mieszkańców wszystkich budynków, które uzyskają techniczną możliwość podłączenia do ciepła systemowego w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie nr 77.: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków z obszaru ograniczonego ulicami Ogrodowa/ Gdańska/Legionów/Zachodnia

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

  Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (kwartał ulic: Ogrodowa / Gdańska / Legionów / Zachodnia).

  Budowa sieci Ciepła Systemowego. Szacowana moc – 3,5 MW.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  VEOLIA ENERGIA ŁÓDŹ S. A.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  850 000 zł – 100% środki Veolia Energia Łódź S. A. – budowa sieci ciepłowniczej.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem będzie podniesienie technicznego standardu miejsc zamieszkania. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba mieszkańców w budynkach, które w ramach tego przedsięwzięcia uzyskały podłączenie do sieci ciepła systemowego. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną należy wyliczyć na podstawie planów wykonawczych, sumując liczbę mieszkańców wszystkich budynków, które uzyskają techniczną możliwość podłączenia do ciepła systemowego w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie nr 78.: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków ul. Abramowskiego pomiędzy ul. Sienkiewicza, a ul. Kilińskiego

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

  Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (kwartał ulic: Sienkiewicza / ogródki działkowe (ROD „Sielanka") / Kilińskiego / Pasaż Abramowskiego).

  Opis realizowanych zadań: budowa sieci Ciepła Systemowego. Szacowana moc – 4,2 MW.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  VEOLIA ENERGIA ŁÓDŹ S. A.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  1 090 000 zł – 100% środki Veolia Energia Łódź S. A. – budowa sieci ciepłowniczej.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem będzie podniesienie technicznego standardu miejsc zamieszkania. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba mieszkańców w budynkach, które w ramach tego przedsięwzięcia uzyskały podłączenie do sieci ciepła systemowego. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną należy wyliczyć na podstawie planów wykonawczych, sumując liczbę mieszkańców wszystkich budynków, które uzyskają techniczną możliwość podłączenia do ciepła systemowego w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie nr 79.: Budowa sieci ciepłowniczej i przyłączy w Łodzi wraz z likwidacją niskiej emisji w Strefie Wielkomiejskiej obejmująca przyłączenie do ciepła systemowego budynków kwartał ulic Szczucińska/Sosnowa/ Przybyszewskiego/Stocka

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

  Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (kwartał ulic: Szczucińska / Sosnowa / Przybyszewskiego / Stocka).

  Opis realizowanych zadań: budowa sieci Ciepła Systemowego; szacowana moc – 1,7 MW.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  VEOLIA ENERGIA ŁÓDŹ S. A.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  800 000 zł – 100% środki Veolia Energia Łódź S. A. – budowa sieci ciepłowniczej.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem będzie podniesienie technicznego standardu miejsc zamieszkania. Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba mieszkańców w budynkach, które w ramach tego przedsięwzięcia uzyskały podłączenie do sieci ciepła systemowego. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjną należy wyliczyć na podstawie planów wykonawczych, sumując liczbę mieszkańców wszystkich budynków, które uzyskają techniczną możliwość podłączenia do ciepła systemowego w wyniku zrealizowania przedsięwzięcia.

Przedsięwzięcie nr 80.: Modernizacja kamienicy wielkomiejskiej Pinkusa, dla uruchomienia w niej innowacyjnych aktywności

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.
  Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.
  Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.
  Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.
  Cel operacyjny 3.1. Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.
  Cel operacyjny 3.2. Wspierać synergię przedsiębiorczości.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (al. Kościuszki 1).

  Po blisko 60 latach bezprawnej wyniszczającej eksploatacji przywrócenie wysokiej jakości wnętrz (9000 m2) reprezentacyjnej elewacji oraz przekształcenie dziedzińca w patio. Adaptowanie ich do potrzeb nowych innowacyjnych firm i organizacji współpracujących z zagranicą.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Firma Kościuszki 1 Sp. z o.o.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  16 000 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przedsięwzięcie poprawi zdegradowany krajobraz kulturowy w centrum Łodzi, a jednocześnie stworzy powierzchnie użytkowe wysokiej jakości dla innowacyjnej działalności gospodarczej i społecznej w wyremontowanym zabytkowym obiekcie.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem będzie powstała dzięki realizacji przedsięwzięcia możliwość zlokalizowania innowacyjnych funkcji gospodarczych i społecznych w wyremontowanym zabytkowym budynku. Wskaźnikiem rezultatu będzie powierzchnia użytkowa efektywnie wykorzystywana (wynajęta) na powyższe funkcje. Wartość bazowa = 0. Wartość referencyjna = 9 tys. m^2. Wskaźnik faktycznie osiągnięty powinien zmierzać do wartości referencyjnej. Za pomyślną realizację projektu przyjmuje się wartość wskaźnika nie mniejszą, niż 7,5 tys. m^2.

Przedsięwzięcie nr 81.: Modernizacja obiektu szpitalnego USK im. WAM – CSW w Łodzi przy ul. Sterlinga 1/3, 3 i 5

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*
  Cel operacyjny 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*
  Cel operacyjny 2.3. *Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*
  Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Projekt jest w całości zlokalizowany w obszarze rewitalizacji (ul. Sterlinga 1/3, 3 i 5).

  Za główny cel projektu należy uznać poprawę estetyki i podniesienie atrakcyjności obszaru śródmiejskiego poprzez poprawę stanu technicznego i uwydatnienie walorów zabytkowych obiektów dawnego Szpitala Żydowskiego im. Małżeństwa Poznańskich.

  W ramach zaplanowanego zadania przewiduje się:

  - prace konserwatorskie i inne roboty budowlane dopuszczalne w przypadku zabytku nieruchomego w celu utrzymania dotychczasowych funkcji obiektu oraz poprawienia stanu technicznego obiektu,
  - wymianę i modernizację infrastruktury technicznej.

  Projekt zakłada:

  - kompleksowy remont i odtworzenie elewacji wraz z detalem architektonicznym,
  - wymianę stolarki zewnętrznej okiennej i drzwiowej na stolarkę drewnianą, z zachowaniem rysunku i podziału istniejącej stolarki,
  - częściową termomodernizację budynku (docieplenie dachu i stropodachu, docieplenie ścian fundamentowych i piwnic),
  - remont nawierzchni terenu dookoła budynków oraz odświeżenie i renowację terenu zielonego,

- dostosowanie budynku do potrzeb osób niepełnosprawnych,
- dobudowę zewnętrznego szybu windowego i montaż windy,
- dostosowanie budynków do obowiązujących wymogów przeciwpożarowych,
- wymianę lub modernizację wszystkich instalacji.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Samodzielny Publiczny ZOZ Uniwersytecki Szpital Kliniczny im. Wojskowej Akademii Medycznej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  110 000 000 zł - środki z EFRR i środki własne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku będącym miejscem świadczenia usług publicznych. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 82.: Modernizacja zabytkowego budynku Rektoratu Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

  Cel operacyjny 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*

  Cel operacyjny 2.3. *Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*

  Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji (al. Kościuszki 4).

  Celem projektu jest wykonanie prac konserwatorskich w budynku dawnego Pałacu Hertza, obecnej siedzibie Rektoratu Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. W ramach realizacji projektu rewitalizacji budynek nie zmieni swojej funkcji administracyjnej a zarazem funkcji

reprezentacyjnych Uniwersytetu. W ramach rewitalizacji planujemy renowację podłóg, sufitów, zdobień, naprawę lub wymianę posadzki, renowacji podlegać będzie również dach oraz świetliki, wymianie ulegnie instalacja elektryczna i c.o. Planowana jest wymiana okien wraz z drewnianymi żaluzjami. Planowane jest dostosowanie obiektu do osób z niepełnosprawnościami, szczególnie poprzez montaż windy.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Uniwersytet Medyczny w Łodzi.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  36 200 000zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem realizacji projektu będzie możliwość korzystania przez mieszkańców z przestrzeni publicznej o wyższej jakości w budynku (parter) i jego otoczeniu. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 83.: Modernizacja zabytkowej kamienicy wielkomiejskiej wraz z pozostałymi budynkami, dziedzińcem jak i otoczeniem nieruchomości zlokalizowanej w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej 4 oraz wprowadzenie funkcji społecznych

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.1. *Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.*

  Cel operacyjny 1.2. *Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną.*

  Cel operacyjny 1.4. *Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.*

  Cel operacyjny 1.5. *Budować pomostowy kapitał społeczny.*

  Cel operacyjny 1.6. *Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.*

  Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

  Cel operacyjny 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Lokalizacja w obszarze rewitalizacji: 90-270 Łódź, ul. Piotrkowska 4.
  Zakres prac obejmie termomodernizację budynków z rozbudową węzła c. o., wykonanie robót budowlanych i konserwatorskich polegających na remoncie i renowacji elewacji podwórzowych jak i frontowych zabytkowej kamienicy, kompleksowy remont pomieszczeń po byłym przedszkolu w celu nadania nowych funkcji społecznych, zagospodarowanie terenu zielonego i montaż monitoringu oraz remont nawierzchni dziedzińca.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Parafia Ewangelicko – Augsburska św. Mateusza w Łodzi.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  9 500 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia, przede wszystkim na następujące zdiagnozowane czynniki kryzysu:
  - wysokie bezrobocie;
  - ubóstwo;
  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Zwiększenie efektywności korzystania z istniejących zdegradowanych obiektów budowlanych, tworzenie zabudowy mieszkaniowej i usługowej o wysokim standardzie, rewaloryzacja istniejących przestrzeni zielonych znajdujących się w ścisłej zabudowie miejskiej. Rezultaty mierzone będą przez beneficjenta na podstawie danych własnych, protokołów odbioru oraz faktur.

Przedsięwzięcie nr 84.: Prace konserwatorskie, restauratorskie oraz remontowe w celu nadania nowych funkcji społecznych w obiektach należących do Parafii Ewangelicko – Augsburskiej św. Mateusza w Łodzi

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.2. *Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną.*

Cel operacyjny 1.4. *Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.*

Cel operacyjny 1.5. *Budować pomostowy kapitał społeczny.*

Cel operacyjny 1.6. *Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.*

Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

Cel operacyjny 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*

Cel operacyjny 2.3. *Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*

Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

Cel operacyjny 4.2. *Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Roboty konserwatorskie i budowlane we wnętrzu kościoła wraz z pracami konserwatorskimi instrumentów organowych, wykonanie izolacji pionowych i poziomych fundamentów i ścian piwnic kościoła, zagospodarowanie terenów zielonych w tym remont zabytkowych latarń przed kościołem wraz z odtworzeniem pierwotnego oświetlenia gazowego, wykonanie systemu zbierania wód opadowych z połaci dachowych i instalacją do podlewania zieleni oraz rozbudowa monitoringu. Lokalizacja w obszarze rewitalizacji: ul. Piotrkowska 279/283, ul. Wólczańska 232.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Parafia Ewangelicko – Augsburska św. Mateusza w Łodzi.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  33 357600 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się bardzo szerokie i kluczowo istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia, przede wszystkim na następujące zdiagnozowane czynniki kryzysu:
  - wysokie bezrobocie;
  - ubóstwo;
  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Poszerzenie trwałej możliwości nieodpłatnego uczestnictwa w kulturze, zwiększenie efektywności z korzystania z istniejących obiektów budowlanych dla szerszej liczby osób w ramach działań Parafii, powiększenie zdegradowanego niewykorzystanego terenu zielonego w centrum miasta, przeciwdziałanie niszczeniu obiektu zabytkowego wraz z jego unikatowym wyposażeniem. Rezultaty mierzone będą przez beneficjenta na podstawie danych własnych, protokołów odbioru oraz faktur.

Przedsięwzięcie nr 85.: [przedsięwzięcie połączone z przedsięwzięciem 13] Rozwój funkcji i usług oferowanych przez „EC1 Łódź Miasto Kultury" w Łodzi

Przedsięwzięcie nr 86.: [przedsięwzięcie wykreślone] Promocja Łodzi i regionu łódzkiego poprzez markę instytucji kultury działających w obszarze rewitalizacji

Przedsięwzięcie nr 87.: [Przedsięwzięcia zakończone] Dostosowanie budynku przy ul. Ogrodowej 28d na potrzeby Regionalnej Izby Obrachunkowej w Łodzi

Przedsięwzięcie nr 88.: Modernizacja Zespołu Pofabrycznego Karola Scheiblera z lat 1855 – 1870; Framac Sp. z o.o.

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

  Cel operacyjny 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*

  Cel operacyjny 2.3. *Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*

  Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji.

  Pofabryczne zabudowania przy Placu Zwycięstwa 2, jak i zespół fabryczny Karola W. Scheiblera przy Wodnym Rynku w Łodzi ukształtował się zasadniczo w latach 1855 – 1870 na parceli nr hip. 1253. w 1855 r. W latach 1857 – 58 zbudowano tkalnię o stu krosnach mechanicznych. W następnych latach powstał budynek kantoru i tkalnia II, wykończalnia oraz magazyn ze ślusarnią i stolarnią. Fabryka początkowo nosiła nazwę „Fabryka Wyrobów Bawełnianych, Wełnianych i Lnianych – Przędzalnia Bawełny Karola Scheiblera". Po zakupie przez K. Scheiblera posiadłości na Księżym Młynie, nad rzeką Jasień i zniesieniu tam nowej

przędzalni, opisywana fabryka uzyskała nazwę „Centrali". Fabryka w 1881 r. została przekształcona w spółkę akcyjną. W 1921 r. połączyła się ze spółką akcyjną L. Grohmana i przyjęła nazwę „K. Scheibler i L. Grohman Spółka akcyjna w Łodzi Zjednoczone Zakłady Przemysłowe". W 1945 r. zakłady upaństwowiono. W latach 90 – tych XX w. tereny pofabryczne zostały sprywatyzowane. W 1998 r. budynki drugiej tkalni i magazynu nabyła firma FRAMAC Sp. z o.o. Zabudowę fabryczną otacza ze wszystkich stron bujna roślinność Parku Źródliska.

Przestrzeń publiczna centrum Łodzi generalnie charakteryzuje się katastrofalnym stanem spójności i jakości. Remontując wskazane budynki wpływamy bezpośrednio na jakość przestrzeni publicznej centrum i obszaru przyległego decydującego o tożsamości Łodzi. Rewitalizacja ma wartości kulturowe dla miasta, które można upatrywać w zachowanej strukturze śródmiejskiej oraz strukturach przemysłowych odznaczających się najwyższymi walorami architektury przemysłowej występującej w osobnych kompleksach poza zwartym centrum. Zespół pofabryczny K. Scheiblera jest wpisany do rejestru zabytków. Są to najbardziej wartościowe obszary dziedzictwa architektonicznego, jednak część z nich odznacza się daleko posuniętym procesem destrukcji materialnej. Księży Młyn – obejmuje ośrodek poprzemysłowej struktury łączącej niegdyś funkcję przemysłową, rezydencjonalną i mieszkalną osiedla robotniczego. W chwili obecnej budynki są przeznaczone i zaadaptowane na biura, powierzchnie magazynowe i magazynowo – biurowe z przeznaczeniem na wynajem.

Łódź jest miastem kreatywnych działań, dlatego też naszym obecnym i przyszłym najemcom chcemy stworzyć miejsce gdzie jego siła będzie wspierać potencjały ludzi, mających zapał i chęci do podejmowania aktywności na wielu płaszczyznach. Nasze tereny skupiają się wokół muzyków, artystów, designerów, animatorów kultury, projektantów mody i innych twórców szeroko pojętej kultury i sztuki. Stare fabryczne mury są miejscem, w którego atmosferze rozwija się kreatywny biznes. Siedziby mają tu firmy architektoniczne, projektowe, produkcji filmowej itp.

Rewitalizacja ma służyć miastu, jego społeczeństwu i kreatywnemu biznesowi.

Prace rewitalizacyjne będą obejmować wyłącznie rewitalizację obiektów na zewnątrz tj. elewację budynków, drogę i bramę wjazdową z kantorem.

Działanie to ma polegać na wzbogaceniu struktury funkcjonalnej terenu oraz zabudowań w celu aktywizacji turystyki, które jest szczególnie uzasadnione znaczeniem zespołu dla dziedzictwa kulturowego, przemysłu i Miasta. Działanie to będzie sprzyjało przeciwdziałaniu niskiemu poziomowi uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym występowaniu negatywnych zjawisk społecznych, poprawę lokalnej gospodarki, a na pewno wpłynie i poprawi dostęp do usług publicznych i przestrzeni publicznej. Technicznie zaś poprawi się stan kolejnych budynków, drogi, wpływając na jej efektywniejsze korzystanie. Po rewitalizacji obiektu zespół stanie się terenem otwartym i jeszcze bardziej atrakcyjnym dla szlaku wycieczkowego „Księżego Młyna".

90-312 Łódź, Plac Zwycięstwa 2

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Framac Spółka z Ograniczoną Odpowiedzialnością.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  6 000 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**

Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem projektu – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie uspójnienie krajobrazu historycznego miasta i stworzenie mieszkańcom obszaru rewitalizacji możliwości korzystania z przestrzeni para – publicznej o najwyższej jakości dzięki odnowie elementów krajobrazu kulturowego miasta. Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie tej przestrzeni (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 89.: [przedsięwzięcie wykreślone] Remont i przebudowa kamienicy zlokalizowanej przy ul. Więckowskiego 33 z przeznaczeniem na nową siedzibę Kuratorium Oświaty w Łodzi

Przedsięwzięcie nr 90.: [przedsięwzięcie zakończone] Renowacja i modernizacja budynku Uniwersytetu Łódzkiego przy Rewolucji 1905 r. nr 66 na potrzeby Domu Seniora Uniwersytetu Łódzkiego

Przedsięwzięcie nr 91.: [przedsięwzięcie wykreślone] Modernizacja nieruchomości zabudowanej przy ul. Tuwima 28 w Łodzi z przeznaczeniem na siedzibę administracji publicznej

Przedsięwzięcie nr 92.: [przedsięwzięcie wykreślone] Masterplan iluminacji dla miasta Łodzi

Przedsięwzięcie nr 93.: [przedsięwzięcie zakończone] Uruchomienie hotelu przy ul. Piotrkowskiej 40 w Łodzi

Przedsięwzięcie nr 94.: „Nowa Łódka”

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

  Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

  Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

  Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

  Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

  Cel operacyjny 3.1. Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.

  Cel operacyjny 3.2. Wspierać synergię przedsiębiorczości.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w obszarze rewitalizacji – ul. Dąbrowskiego 4.

  Plan zakłada powstanie budynku z funkcjami biurową, mieszkaniową, garażową, usługowo-handlową o powierzchni netto 5,6 tys. m^2. Inwestycja pod nazwą Nowa Łódka obejmuje budowę nowego budynku z funkcją biurową, mieszkaniową, garażową, usługowo – handlową nawiązującą charakterem do istniejącej historycznej zabudowy wraz z nową infrastrukturą techniczną. Inwestycja obejmuje również budowę nowych wewnętrznych dróg dojazdowych oraz modernizację istniejących zjazdów publicznych z ulicy Dąbrowskiego.

  UWAGA: projekt powinien być starannie monitorowany w zakresie zachowania zasady nieogradzania i niezamykania przestrzeni publicznej ani półpublicznej. Rozwiązania projektu nie mogą zawierać ograniczeń dostępu do terenu obiektu, a zamknięcia (zamki z domofonem) mogą się pojawiać dopiero na wejściach do klatek schodowych.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  MONNARI TRADE SA –Modern Profit S. A.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  22 000 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**

  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - wysokie bezrobocie;
  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem będzie zwiększenie atrakcyjności obszaru zamieszkania poprzez wprowadzenie na obszar obiektu wielofunkcyjnego, w tym nowych funkcji. Wskaźnikiem rezultatu będzie

całkowita powierzchnia użytkowa obiektu. Wartość bazowa = 0, a wartość referencyjną określi projekt budowlany.

Przedsięwzięcie nr 95.: Ogrody Geyera – modernizacja budynków zabytkowych oraz pełne zagospodarowanie terenu poprzez nową zabudowę

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

  Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

  Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

  Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

  Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

  Cel operacyjny 3.1. Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.

  Cel operacyjny 3.2. Wspierać synergię przedsiębiorczości.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w obszarze rewitalizacji – ul. Piotrkowska 293/305.

  Ogrody Geyera to:

  - 19 zabytkowych budynków, które wymagają remontu. Celem Inwestora jest przywrócenie tym obiektom historycznego piękna, jak również nadanie nowych funkcji, które pozwolą zaistnieć im w aktualnej rzeczywistości.
  - Pozostała powierzchnia według koncepcji architektonicznej przewiduje zespół zabudowy o funkcji usługowo – handlowej, wystawowej biznesowej oraz mieszkaniowej z garażami oraz z zieloną infrastrukturą miejską.
  - Stworzenie kolejnej wielofunkcyjnej przestrzeni w centrum miasta.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  MONNARI TRADE SA. Modern Profit S. A.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  230 000 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**

  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- wysokie bezrobocie;
- negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
Rezultatem będzie zwiększenie atrakcyjności obszaru zamieszkania poprzez wprowadzenie na obszar obiektu wielofunkcyjnego, w tym nowych funkcji. Wskaźnikiem rezultatu będzie całkowita powierzchnia użytkowa obiektu. Wartość bazowa = 0, a wartość referencyjną określi projekt budowlany.

Przedsięwzięcie nr 96.: Adaptacja dawnego budynku przędzalni M. Lubińskiego polegająca na rozbudowie, nadbudowie i przebudowie budynków produkcyjno – usługowo – handlowych ze zmianą sposobu użytkowania na obiekty zamieszkania zbiorowego oraz budowa garażu podziemnego – CENTRUM AKADEMICKIE Łódź

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1.	*Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.*
Cel operacyjny 1.3.	*Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.*
Cel operacyjny 1.4.	*Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*
Cel operacyjny 1.5.	*Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.*
Cel operacyjny 1.7.	*Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.*
Cel operacyjny 2.1.	*Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*
Cel operacyjny 2.2.	*Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*
Cel operacyjny 2.3.	*Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*
Cel operacyjny 3.1.	*Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.*
Cel operacyjny 3.4.	*Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.*
Cel operacyjny 4.1.	*Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
Inwestycja będzie realizowana w dzielnicy Łódź-Śródmieście przy ul. Wierzbowej 18 (na obszarze rewitalizacji) Projekt obejmuje budynki dawnej Przędzalni M. Lubińskiego, które są wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków. Z uwagi na przeprowadzone analizy funkcjonalności obiektu, jego położenie i zbieżne plany rozwoju aglomeracji miejskiej Łodzi – Miasta Akademickiego Inwestor zaplanował dostosowanie i rozbudowę historycznego obiektu do funkcji centrum akademickiego dla studentów. Obiekt po przeprowadzonej modernizacji będzie centrum akademickim oferującym nowoczesne i wygodne pokoje dla studentów, sklepy, punkty usługowo-handlowe, bezprzewodowy Internet, pralnię, infrastrukturę sportową. Zmodernizowany budynek ze względu na swą otwartość wpłynie na atrakcyjność okolicy i miasta. Realizacja projektu wiąże się z prowadzeniem usług towarzyszących, ukierunkowanych na zwiększenie zatrudnienia i aktywizację społeczną.

■ **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
Med Properties Sp. z o.o.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  49 965 012 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem zwiększenie atrakcyjności obszaru zamieszkania poprzez wprowadzenie na obszar obiektu wielofunkcyjnego, w tym funkcji. Wskaźnikiem rezultatu będzie całkowita powierzchnia użytkowa obiektu. Wartość bazowa = 0, a wartość referencyjną określi projekt budowlany.

Przedsięwzięcie nr 97.: [przedsięwzięcie wykreślone] Powołanie Miejskiego Centrum Aktywnego Seniora

Przedsięwzięcie nr 98.: Utworzenie nowego podziału na osi wschód – zachód kwartału ul. Gdańska, Mickiewicza, Kościuszki, Żwirki poprzez budowę pasywnego biurowca przy ul. Wólczańskiej 143

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.
  Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przedsięwzięcie inwestora prywatnego. W jego ramach powstał pasywny budynek biurowy z wykorzystaniem innowacyjnych technologii chroniących środowisko, który ma stworzyć nowe miejsca pracy w ilości około 450. Dodatkowo planuje się stworzenie lokalu dla przedsięwzięć społecznych (działalność non – profit) w wyremontowanym budynku miejskim przy ul. Wólczańskiej 143 (na obszarze rewitalizacji). Kolejnym krokiem będzie utworzenie parku kieszonkowego – Zielonego Pasażu Synergii, którego „głowa" znajdować się będzie przy pomniku przyrody 100 letniej krzewu sofory – Wólczańska 145. Działanie zaprojektowanie jest tak, aby miasto ułatwiło tak inwestorom jak i mieszkańcom zbudowanie pasażu w „czynie społecznym". Powstanie nowa zorganizowana przestrzeń publiczna dostępna dla każdego.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Stanisław Marzec prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą „Inter – Mar" Stanisław Marzec.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  16 000 000 zł – środki prywatne. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się bardzo szerokie i kluczowo istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia, przede wszystkim na następujące zdiagnozowane czynniki kryzysu:
  - wysokie bezrobocie;
  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne;
  - brak poczucia dumy z faktu zamieszkiwania w centrum Łodzi.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem będzie zwiększenie potencjału zatrudnienia w obszarze rewitalizacji poprzez udostępnienie powierzchni biurowej na działalność komercyjną. Wskaźnikiem rezultatu będzie całkowita powierzchnia użytkowa obiektu. Wartość bazowa = 0, a wartość referencyjną określi projekt budowlany.

Przedsięwzięcie nr 99.: [przedsięwzięcie zakończone] Wzbogacenie oferty Centralnego Muzeum Włókiennictwa w Łodzi poprzez modernizację infrastruktury, prace konserwatorskie i zakup wyposażenia

Przedsięwzięcie nr 100.: [przedsięwzięcie zakończone] Rewitalizacja, modernizacja i poprawa infrastruktury zabytkowego obiektu Muzeum Miasta Łodzi – Pałac Poznańskiego

Przedsięwzięcie nr 101.: Przekształcenie pustostanu ul. Zachodnia 84 w obiekt funkcjonujący Centrum Animacji Środowiskowej

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.4. *Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*

  Cel operacyjny 1.5. *Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach zrewitalizowanych.*

  Pomocniczo:

  Cel operacyjny 1.2. *Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną.*

  Cel operacyjny 1.7. *Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.*

  Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji.

  Przedsięwzięcie zawiera zintegrowanie działań inwestycyjnych, przestrzennych, społecznych, kulturowych oraz gospodarczych poprzez przekształcenie pustostanu w Centrum Animacji Środowiskowej – miejsca spotkań i działań społeczności lokalnej.

  Zakres planowanych robót budowlanych obejmie w szczególności rozbiórkę części budynków, rozbudowę, przebudowę oraz nadbudowę dwóch kondygnacji na jednym z budynków w standardach budownictwa pasywnego.

  Przedsięwzięcie ma na celu:

  - zaangażowanie młodych mieszkańców Łodzi do budowania wspólnoty łodzian wokół dobra wspólnego i kapitału społecznego,
  - zapobieganie segregacji przestrzennej oraz tworzeniu zatomizowanych społeczności sąsiedzkich na obszarach rewitalizowanych,
  - aktywizację społeczno – zawodową studentów i absolwentów łódzkich uczelni,
  - motywowanie społeczności sąsiedzkich do podjęcia działań animacyjnych o charakterze edukacyjnym, artystycznym i gospodarczym,
  - inspirowanie procesów innowacji organizacyjnych, społecznych i ekologicznych w zakresie zwiększania adaptacyjności miast do zmian klimatu w tym umożliwiających oddolne inicjatywy w zakresie wdrażania NBS (Nature – basedsolutions) na obszarze rewitalizacji,
  - inicjowanie procesów współzarządzania oraz współtworzenia rozwiązań opartych na przyrodzie. Wsparcie lokalnych wspólnot i liderów w budowaniu świadomości ekologicznej wśród mieszkańców Łodzi.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Stowarzyszenie Synergia rewitalizacji.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  21 500 000 zł. Przewiduje się możliwość zaangażowania środków programów operacyjnych, budżetu miasta i innych środków zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**

  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Prognozuje się pozytywne oddziaływanie projektu na przezwyciężanie negatywnych zjawisk społecznych i przywracania utraconej spójności społecznej na obszarze rewitalizacji poprzez działania sprzyjające budowaniu wspólnoty oraz aktywizujące lokalną społeczność.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Wskaźniki produktu:

  1) Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją.

2) Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach.
3) Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich.
4) Liczba partycypacyjnych implementacji NBS w przestrzeni miejskiej

Przedsięwzięcie nr 102.: Systematyczna inwentaryzacja stanu walorów krajobrazu kulturowego Łodzi

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

Cel operacyjny 2.3. *Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

W celu monitorowania stanu kluczowego zasobu strategicznego miasta Łodzi, jakim jest historycznie ukształtowany krajobraz kulturowy miasta, nie rzadziej niż raz na trzy lata będzie przeprowadzona inwentaryzacja z natury stanu krajobrazu kulturowego. Inwentaryzacja będzie dotyczyć wszystkich obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków, a dla obiektów wpisanych dodatkowo do rejestru zabytków będzie miała specjalne, rozszerzone zasady.

Inwentaryzacja będzie polegać na:

1) sporządzeniu dla każdego obiektu zabytkowego[55] podstawowej (powtarzalnej) dokumentacji fotograficznej składającej się przede wszystkim z:

a. widoku lub widoków obiektu z punktów i kątów widzenia, z jakich najczęściej jest widziany przez użytkowników przestrzeni miejskiej;

b. zdjęć detali obiektu dokumentujących widoczne „gołym okiem" aspekty stanu technicznego i stanu utrzymania obiektu.

2) Zaliczenia na tej podstawie danego obiektu do jednej z pięciu kategorii stanu zadbania obiektu i rodzaju jego oddziaływania na krajobraz kulturowy miasta (od [-2] – „plama w krajobrazie miasta" do [2] – „ozdoba krajobrazu miasta", gdzie stopień [0] to „oddziaływanie neutralne na krajobraz".

3) Jednocześnie obiekty zabytkowe zostaną zaliczone do jednej z pięciu kategorii „ważności dla krajobrazu kulturowego miasta", od obiektów o znaczeniu kluczowym dla całego miasta (kategoria 5), do obiektów o małym indywidualnym oddziaływaniu na krajobraz (kategoria 1), przy czym zabytki rejestrowe nie mogą mieć przyznanej kategorii niższej niż 3.

Inwentaryzacja posłuży sporządzeniu map przewidzianych w systemie monitoringu GPR wskaźników ilustrujących *Potencjał kulturowy zabytków rejestrowych,* oraz *Potencjał kulturowy zabytków wpisanych do gminnej ewidencji*. Wskaźniki są liczone jako suma oddziaływania na krajobraz kulturowy obiektów zabytkowych (iloczyn współczynnika ważności

[55] Chodzi przede wszystkim o zabytki nieruchome wpisane do gminnej ewidencji zabytków. Inwentaryzowane mogą być także inne obiekty (np. planowane do wpisania do gminnej ewidencji, lub stanowiące dobra kultury współczesnej) wskazane przez miejskie służby konserwatorskie, Architekta Miasta lub interesariuszy rewitalizacji.

obiektu i wykazanego przez inwentaryzację współczynnika stanu zadbania tego obiektu). Obiekty w złym stanie zadbania obniżają współczynnik G a obiekty zadbane podwyższają go – proporcjonalnie do swej kategorii ważności dla krajobrazu kulturowego.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Biuro Rewitalizacji i Mieszkalnictwa UMŁ

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  Realizowane w ramach własnych zasobów.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przedsięwzięcie ma charakter narzędziowy: przygotowuje materiał do monitorowania stanu obszaru rewitalizacji. Prognozuje się pośrednie pozytywne oddziaływanie przedsięwzięcia na przezwyciężanie negatywnych zjawisk technicznych i funkcjonalno – przestrzennych poprzez uzyskanie dzięki przedsięwzięciu przekrojowej, całościowej wiedzy o stanie elementów krajobrazu kulturowego.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Przeprowadzona skutecznie Inwentaryzacja.

  Wskaźniki produktu: wskaźnik binarny TAK/NIE.

Przedsięwzięcie nr 103.: Poprawa efektywności energetycznej siedziby Zespołu Tańca Ludowego “Harnam” w Łodzi

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.3. *Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.*

  Cel operacyjny 1.4. *Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*

  Cel operacyjny 1.7. *Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.*

  Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

  Cel operacyjny 2.3. *Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*

  Pomocniczo:

  Cel operacyjny 4.2. *Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Lokalizacja przedsięwzięcia: ul. Piotrkowska 282A.

  Przedsięwzięcie będzie realizowane na obszarze rewitalizacji. Przedmiotem projektu jest modernizacja energetyczna zabytkowego budynku zgodnie z opracowaną dokumentacją, w tym: ocieplenie obiektu, wykonanie izolacji przeciw wilgociowej i cieplnej, wymiana okien i drzwi, wymiana instalacji grzewczej.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  3 500 000 zł, środki z EFRR i budżetu miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przedsięwzięcie będzie realizowane w strefie wielkomiejskiej przy obiekcie zabytkowym. Realizacja projektu przyczyni się do kompleksowej rewitalizacji obszarów o nasileniu niekorzystnych zjawisk społecznych i gospodarczych na terenie m. Łodzi, w tym stopniowego uspójniania i wzbogacenia krajobrazu kulturowego obszaru jako fundamentu tożsamości lokalnej, ożywienia obszaru rewitalizacji poprzez poprawę standardu technicznego budynku oraz zwiększenia szans edukacyjnych młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;
  - niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;
  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne;
  - negatywne zjawiska techniczne.

  Rezultatem przedsięwzięcia będzie wzrost uczestników oferty kulturalnej Miejskiej Strefy Kultury w Łodzi (rezultat mierzalny na podstawie monitorowania liczby odbiorców – sprawozdania instytucji), poprawa wizerunku Łodzi, poprawa stanu zabytku i efektywności energetycznej (rezultat twardy, mierzalny).

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem przedsięwzięcia będzie wzrost uczestników oferty kulturalnej Miejskiej Strefy Kultury w Łodzi (rezultat mierzalny na podstawie monitorowania liczby odbiorców - sprawozdania instytucji), poprawa wizerunku Łodzi, poprawa stanu zabytku i efektywności energetycznej.

Przedsięwzięcie nr 104.: Zagospodarowanie nieruchomości przy pl. Wolności 2

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.4. *Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*

  Cel operacyjny 1.7. *Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.*

  Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

  Cel operacyjny 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez uznanie wartości architektury przełomu XIX i XX wieku oraz wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przedsięwzięcie będzie realizowane na obszarze rewitalizacji. Przedmiotem projektu jest modernizacja zabytkowej infrastruktury należącej do Muzeum Miasta Łodzi, w tym: roboty budowlane, remont elewacji kamienicy, częściowa wymiana i modernizacja instalacji, adaptacja pomieszczeń do pełnienia nowych funkcji kulturalnych, uporządkowanie otoczenia kamienicy i nadanie mu nowych funkcji kulturalno – rekreacyjno – edukacyjnych.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  2 000 000 zł, środki z EFRR i budżetu miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przedsięwzięcie będzie realizowane w strefie wielkomiejskiej przy obiekcie zabytkowym.

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne;
  - negatywne zjawiska techniczne.

Przedsięwzięcie nr 105.: Rewitalizacja siedziby głównej Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi wraz z nadaniem nowych funkcji w budynku przy ul. Gdańskiej 13

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

  Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

  Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

  Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez uznanie wartości architektury przełomu XIX i XX wieku oraz wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

  Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

  Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przedmiotem projektu jest rewitalizacja siedziby głównej Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi wraz z nadaniem nowych funkcji w budynku przy ul. Gdańskiej 13. Obecny stan budynku wymaga przeprowadzenia kompleksowych robót budowlanych i remontowych. W ramach projektu planuje się również uczynić obiekt bardziej funkcjonalnym, atrakcyjnym i dostępnym dla szerszego grona odbiorców. Planuje się m.in. poszerzenie oferty Muzeum (stworzenie sali sensorycznej z odpowiednimi sprzętami) oraz dostosowanie obiektu dla osób z niepełnosprawnościami. W planach znajduje się również zagospodarowanie terenu poprzez wykonanie nowej nawierzchni z kostki granitowej i betonowej, modernizację ogrodzenia oraz nasadzenia zieleni wraz z małą architekturą.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  25 000 000 zł, środki z EFRR i budżetu miasta

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przedsięwzięcie będzie realizowane w strefie wielkomiejskiej przy obiekcie zabytkowym.

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;
  - niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;
  - bezrobocie;
  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne;
  - negatywne zjawiska techniczne.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Projekt przedsięwzięcia zakłada wdrożenie rozwiązań ułatwiających dostęp do obiektu dla osób z niepełnosprawnościami takich jak winda oraz sanitariat przystosowane dla osób niepełnosprawnych, dostosowanie ekspozycji oraz likwidacja różnic poziomów kondygnacji poprzez zastosowanie pochylni. Oprócz tego zostanie opracowana oferta kulturalno – edukacyjna dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz osób wykluczonych.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie projektu na następujące zdiagnozowane problemy: ubóstwo, niski poziom edukacji historyczno – kulturalnej oraz kapitału społecznego, niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  – Najważniejszym rezultatem projektu, obok ocalenia od dalszej degradacji budynku będącego miejscem pamięci i martyrologii, będzie zwiększenie poziomu uczestnictwa w kulturze mieszkańców obszaru objętego rewitalizacją oraz udostępnienie tego miejsca osobom o specjalnych potrzebach.

Wskaźniki:

– Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem, liczba instytucji kultury objętych wsparciem.
– Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne – sposób monitorowania zakłada skorzystanie z księgi frekwencji wraz z opisem sprzedanych biletów. Z pomocą tych materiałów możliwe będzie bieżące monitorowanie liczby odwiedzających. Ponadto każde warsztaty i wydarzenia realizowane przez Muzeum będą posiadać informacje o liczbie uczestniczących.

Przedsięwzięcie nr 106.: Tworzenie przyjaznej przestrzeni sportowej poprzez rewitalizację hal sportowych przy ulicy Północnej 36

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.2. *Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną.*

  Cel operacyjny 1.3. *Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.*

  Cel operacyjny 1.7. *Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.*

  Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

  Cel operacyjny 4.2. *Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie będzie realizowane na obszarze rewitalizacji. W ramach przedsięwzięcia w całości zrewitalizowany zostanie zabytkowy obiekt tzw. starej hali sportowej, a także zmodernizowany pawilon i tor kolarski.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  25 000 000 zł, środki z EFRR i budżetu miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków z budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**

  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na stworzenie centrum, które oprócz funkcji sportowej będzie pełniło również funkcję społeczną, w ramach miejskiego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi. Zwiększenie skali uczestnictwa mieszkańców obszaru rewitalizacji w działaniach mających na celu promocję aktywnego trybu życia i uprawiania sportu

przyczyni się do zahamowania procesu dziedziczenia ubóstwa, jak również poprawi skuteczność miejskich profilaktycznych programów przeciwuzależnieniowych.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Miernikiem efektów będzie wzrost frekwencji w przedmiotowych obiektach związany z rozszerzeniem oferty zarówno dla zawodniczek oraz zawodników uprawiających sport w klubie „Społem", młodzieży szkolnej, jak i okolicznych mieszkańców.

Szacuje się, że z hal przy ul. Północnej 36, będzie korzystać ok. 2000 os./rok.

Przedsięwzięcie nr 107.: Prace konserwatorskie i restauratorskie w dawnym zespole pałacowo – parkowym Karola Poznańskiego w Łodzi

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.2. *Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną.*

Cel operacyjny 1.3. *Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.*

Cel operacyjny 1.6. *Budować pomostowy kapitał społeczny.*

Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

Cel operacyjny 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez uznanie wartości architektury przełomu XIX i XX wieku oraz wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*

Cel operacyjny 2.3. *Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*

Cel operacyjny 4.2. *Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.*

Pomocniczo:

Cel operacyjny 1.4. *Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*

Cel operacyjny 1.5. *Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie będzie realizowane na obszarze rewitalizacji. W ramach przedsięwzięcia w całości zrewitalizowany zostanie zabytkowy zespół pałacowo – parkowy Karola Poznańskiego w Łodzi przy ul. Gdańskiej 32.

Celem głównym projektu jest: zachowanie dziedzictwa kulturowego, jakim jest Pałac Karola Poznańskiego w Łodzi, jak również stworzenie i poprawa warunków dla prowadzenia działalności kulturalnej i edukacyjnej w obszarze kultury.

Realizacja celu głównego pozwoli na osiągnięcie następujących celów szczegółowych:

1) Odrestaurowanie kolejnych przestrzeni w zespole pałacowym Karola Poznańskiego:
   a. przeprowadzenie prac konserwatorskich w budynku kordegardy;

b. prace konserwatorskie dawnego, neoregencyjnego antichambre stanowiącego przedsionek salonu muzycznego, jak i sam monumentalny salon muzyczny w stylistyce Ludwika XVI (sale 10 i 11);

c. prace budowlane i konserwatorskie pomieszczeń kondygnacji przyziemia w południowym skrzydle pałacu i stworzenia tam „Kawiarni Muzycznej";

d. prace budowlano – instalatorskie i konserwatorskie poddasza w południowym skrzydle Pałacu w celu stworzenia przestrzeni kulturalno – edukacyjnej;

e. prace budowlano – instalatorskie i konserwatorskie zabytkowych sal Pałacu Karola Poznańskiego (sale 3, 32, 33, 34, 35 wraz z przyległymi korytarzami).

Realizacja przedmiotowego projektu pozwoli Akademii na odzyskanie kolejnych zdegradowanych przestrzeni kompleksu pałacowego do prowadzenia działalności kulturalnej. W ramach projektu odrestaurowany zostanie monumentalny salon muzyki wraz z antichambre, gdzie odbywać się będą cykliczne koncerty fortepianowe oraz koncerty muzyki dawnej, która cieszy się nieustającą popularnością w murach Pałacu. Koneserzy tego gatunku muzyki doceniają kunszt artystyczny mistrzów tej muzyki prezentujących swe wykonania jak i samo miejsce. Dodatkowo zagości tam nowy cykl spotkań muzyczno – edukacyjnych przeznaczony dla różnych grup wiekowych: od przedszkolaków do seniorów. Cykl tych spotkań poświęcony będzie zarówno muzyce jak i historii Pałacu i Łodzi. Zupełnie nowy repertuar zaoferowany zostanie w Kawiarni Muzycznej. Możliwość tę stworzy kompleksowy remont przyziemia skrzydła południowego Pałacu, gdzie będzie umiejscowiona Kawiarnia. Miejsce to stanie się dodatkową, małą sceną Pałacu. Kawiarnia Muzyczna będzie wprowadzeniem nowoczesnych form scenicznych do historycznych wnętrz. Odrestaurowana kordegarda, tak jak historycznie zostało to zaplanowane, będzie budynkiem pomocniczym, gdzie umiejscowione będą sale ćwiczeń oraz biura wydarzeń i promocji.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Akademia Muzyczna im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  49 870 000 zł.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;
  - niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;
  - wysokie bezrobocie.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Wskaźniki rezultatu:

  (1) Liczba odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne - 2000 odwiedzin/rok.

  (2) Liczba osób korzystających z obiektów objętych wsparciem - 7000 osób/rok.

Sposób pomiaru:

- (1) Statystyki własne Akademii
- (2) Statystyki własne Akademii

Przedsięwzięcie nr 108.: Upowszechnienie błękitno – zielonej infrastruktury

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

  Cel operacyjny 4.6. *Poprawić wyposażenie w błękitno – zieloną infrastrukturę pozwalającą na adaptację do zmian klimatu*

  Pomocniczo:

  Cel operacyjny 1.4. *Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*

  Cel operacyjny 4.2. *Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie będzie realizowane na obszarze rewitalizacji oraz poza nim (w lokalizacjach, które ze względów hydrologicznych i środowiskowych znacząco wpływają na obszar rewitalizacji). W ramach przedsięwzięcia przewiduje się wprowadzanie różnorodnych kompleksowych rozwiązań opartych na naturze oraz wyposażanie terenów zieleni miejskiej w błękitno – zieloną infrastrukturę zwiększającą wodochłonność oraz bioróżnorodność zgodnie z dobrą praktyką oraz wiedzą w tym zakresie. W ramach przedsięwzięcia podejmowane będą działania na rzecz wyprowadzenia na powierzchnię wybranych fragmentów łódzkich rzek, ich przywrócenia naturze oraz/lub zasilania przy wykorzystaniu wód opadowych i roztopowych po ich odpowiednim podczyszczeniu. Ponadto zakłada się także prowadzenie działań edukacyjnych nt. problemów związanych ze zmianami klimatu oraz sposobów na łagodzenie i przystosowanie się do nich poprzez realizację dedykowanych rozwiązań adaptacyjnych i mitygacyjnych wraz z realizacją pilotażowych rozwiązań z zakresu małej retencji w placówkach edukacyjnych. Zakłada się także prowadzenie działań nastawionych na tworzenie mikroklimatu w mieście; odbetonowanie i zazielenienie miasta poprzez m.in. tworzenie ogrodów fasadowych, zielonych ścian, ogrodów deszczowych oraz rozwiązań z zakresu małej retencji.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  14 929 311 zł, środki z Programu Ramowego Unii Europejskiej Horyzont 2020, programu LIFE, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i budżetu miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**

  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

- zła jakość przestrzeni publicznych;
- negatywne zjawiska środowiskowe w tym problem niskiej emisji;
- niski poziom kapitału społecznego;
- negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Wskaźniki rezultatu:

(1) Powierzchnia przestrzeni wyposażonej w nowe kompleksowe rozwiązania oparte na naturze;

(2) Liczba osób objętych zajęciami edukacyjnymi nt. problemów związanych ze zmianami klimatu i sposobów ich mityzacji oraz adaptacji do nich.

Przedsięwzięcie nr 109.: Program rozwoju edukacji przedszkolnej na obszarze rewitalizacji – II etap

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.3. *Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.*

Pomocniczo:

Cel operacyjny 1.1. *Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.*

Cel operacyjny 1.2. *Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną.*

Cel operacyjny 1.4. *Budowa wspólnoty łodzian wokół dobra wspólnego.*

Cel operacyjny 1.6. *Budować pomostowy kapitał społeczny.*

Cel operacyjny 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*

Cel operacyjny 3.4. *Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci oraz młodzieży.*

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

W ramach przedsięwzięcia realizowane będą następujące typy projektów:

1. Generowanie miejsc wychowania przedszkolnego na obszarach deficytowych,
2. Poprawa jakości edukacji w ośrodkach wychowania przedszkolnego (OWP).

Poniżej wskazano przykładowe rodzaje działań, możliwych do realizacji w ramach powyższych typów projektów:

1. Zapewnienie przez okres nie dłuższy niż 12 miesięcy działalności bieżącej nowo utworzonego miejsca wychowania przedszkolnego m. in.: koszty wynagrodzenia nauczycieli i personelu zatrudnionego w OWP, koszty żywienia dzieci.
2. a) Dostosowanie istniejących miejsc wychowania przedszkolnego do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami.

b) Rozszerzanie oferty ośrodków wychowania przedszkolnego o organizację i prowadzenie dodatkowych zajęć wspierających na rzecz zwiększania szans edukacyjnych dzieci w zakresie wyrównywania stwierdzonych deficytów.
c) Kształtowanie i rozwijanie u dzieci kompetencji kluczowych, społecznych i uniwersalnych.
d) Doskonalenie zawodowe nauczycieli w zakresie umiejętności i kompetencji niezbędnych do pracy z dziećmi, w tym z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, doświadczeniem migracji.
e) Działania w zakresie edukacji włączającej.
f) Poradnictwo edukacyjne i doradztwo zawodowe, preorientacja zawodowa i funkcjonowanie na rynku pracy.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  1 100 000 zł, środki europejskie, budżet kraju, wkład własny samorządu, wkład prywatny.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Działania będą ukierunkowane przede wszystkim na zwiększanie dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w szczególności osób z niepełnosprawnościami, w celu zapewnienia warunków do indywidualnego rozwoju, w tym na obszarach charakteryzujących się słabym dostępem do edukacji. Efektem będzie wzrost dostępności edukacji dla osób z niepełnosprawnością w celu zwiększenia ich szans edukacyjnych, rozwojowych i przeciwdziałanie wykluczeniu.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Wsparcie infrastrukturalne w przedszkolach zostanie ukierunkowane na tworzenie nowych miejsc przedszkolnych lub innych form edukacji przedszkolnej, w szczególności na obszarach o słabym dostępie do tego typu usług. Działania dotyczące infrastruktury, obejmującej także wyposażenie, w celu tworzenia nowych miejsc dla dzieci w wieku przedszkolnym i wypełniania luki w dostępie do tego typu usług, muszą uwzględniać trendy demograficzne zachodzące na danym obszarze w celu zapewnienia trwałości ich funkcjonowania.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego.
  Liczba dzieci/uczniów o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych, objętych wsparciem.
  Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami.

  Wskaźniki rezultatu
  Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu.

Przedsięwzięcie nr 110.: Program rozwoju edukacji ogólnej na obszarze rewitalizacji – II etap

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 1.1 Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną

Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

W ramach przedsięwzięcia realizowane będą następujące typ projektów:

1. Wsparcie szkół realizujących podstawę programową kształcenia ogólnego (szkoły ogólne), ich uczniów i nauczycieli, w ramach kompleksowych programów, podnoszących jakość edukacji, obejmujących rozwój kompetencji kluczowych, w tym proinnowacyjnych, kreatywnych, przedsiębiorczych, uniwersalnych, przekrojowych, kompetencji społecznych i społeczno – emocjonalnych, cyfrowych, realizację działań społeczno – wychowawczych.

Poniżej wskazano przykładowe rodzaje przedsięwzięć, możliwych do realizacji w ramach powyższego typu projektu:

a) Rozwój kompetencji kluczowych społecznych i uniwersalnych
b) Pomoc psychologiczno – pedagogiczna
c) Doskonalenie zawodowe nauczycieli w zakresie umiejętności i kompetencji niezbędnych do pracy z uczniami, w tym z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, doświadczeniem migracji.
d) Poradnictwo edukacyjne i doradztwo zawodowe, preorientacja zawodowa i funkcjonowanie na rynku pracy. Doradztwo będzie przeciwdziałać stereotypom związanym z płcią i będzie wspierać promowanie nauk ścisłych (STEM). Elementem doradztwa będzie popularyzacja i propagowanie kształcenia zawodowego w klasach VII i VIII SP, działania świadomościowe dla uczniów i ich rodziców lub opiekunów w celu podniesienia prestiżu oraz znaczenia kształcenia zawodowego.
e) Wsparcie kompetencji cyfrowych, w tym cyfryzacji danej placówki.
f) Wsparcie rozwijania kompetencji, umiejętności, uzdolnień, zainteresowań uczniów poza edukacją formalną.
g) Działania w zakresie edukacji włączającej.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

1 760 000, UE, budżet krajowy, wkład własny samorządu, wkład prywatny

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**

Działania będą ukierunkowane przede wszystkim na zwiększanie dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w szczególności osób z niepełnosprawnościami, w celu zapewnienia warunków do indywidualnego rozwoju, w tym na obszarach charakteryzujących się słabym dostępem do edukacji. Efektem będzie wzrost dostępności edukacji dla osób z niepełnosprawnością w celu zwiększenia ich szans edukacyjnych, rozwojowych i przeciwdziałanie wykluczeniu.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Wsparcie ma na celu podniesienie jakości i dostępu do kształcenia oraz dalsze doskonalenie systemu edukacji w kierunku bardziej innowacyjnego podejścia do kształcenia i lepszego dopasowania do wymagań rozwijającej się gospodarki, ale również wzmocnienia odporności szkolnictwa na sytuacje kryzysowe, takie jak pandemia.

- **Prognozowane produkty i rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich ocen**

  Liczba dzieci/uczniów o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych, objętych wsparciem.
  Liczba ogólnodostępnych szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem w zakresie edukacji włączającej.
  Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie.
  Wskaźniki rezultatu
  Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu.
  Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu.

Przedsięwzięcie nr 111.: Program rozwoju kształcenia zawodowego na obszarze rewitalizacji – II etap

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.1. *Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia*

  Cel operacyjny 1.2. *Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną*

  Cel operacyjny 1.3. *Zwiększyć szansę edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji*

  Cel operacyjny 1.5. *Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych*

  Cel operacyjny 3.4. *Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  W ramach przedsięwzięcia realizowane będą następujące typy projektów:

  1. Wsparcie i propagowanie szkół zawodowych
  2. Wsparcie ukierunkowanych branżowo centrów kształcenia zawodowego (CZK) i centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego (CZKiU) we współpracy z pracodawcami
  3. Wsparcie szkół realizujących podstawę programową kształcenia ogólnego (szkoły zawodowe) ich uczniów i nauczycieli, w ramach kompleksowych programów podnoszących jakość edukacji, obejmujących rozwój kompetencji kluczowych, w tym proinnowacyjnych, kreatywnych, przedsiębiorczych, uniwersalnych, przekrojowych, kompetencji społecznych i społecznoemocjonalnych, cyfrowych, realizację działań społeczno – wychowawczych,
  4. Wsparcie organów prowadzących szkoły i placówki systemu oświaty w celu zwiększenia jakości i efektywności pracy szkół lub jednostek
  5. Wsparcie uczniów szczególnie uzdolnionych należących do grupy defaworyzowanych

  Przykładowe rodzaje działań możliwych do realizacji w ramach powyższych typów projektów:

1. a) Wsparcie szkół lub placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe w zakresie realizacji programów kształcenia zawodowego w powiązaniu z otoczeniem społeczno – gospodarczym.

   b) Podnoszenie umiejętności, kompetencji oraz uzyskiwanie kwalifikacji zawodowych przez uczniów i słuchaczy oraz wzmacnianie ich zdolności do zatrudnienia, w szczególności poprzez realizację wysokiej jakości staży uczniowskich

   c) Doskonalenie umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli, w tym nauczycieli kształcenia zawodowego i instruktorów praktycznej nauki zawodu.

   d) Poradnictwo edukacyjne i doradztwo zawodowe, preorientacja zawodowa i funkcjonowanie na rynku pracy. Doradztwo będzie przeciwdziałać stereotypom związanym z płcią

   e) Modernizacja oferty kształcenia zawodowego i dostosowanie jej do potrzeb regionalnego rynku pracy, w szczególności poprzez współpracę z przedsiębiorcami włączającą ich w proces kształcenia zawodowego i egzaminowania.

   f) Działania w zakresie edukacji włączającej.

2. a) Przygotowanie szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie

   zawodowe do utworzenia CKZ lub CKZiU lub innego zespołu realizującego zadania

   CKZ lub CKZiU dla określonej branży, zawodu.

   b) Wsparcie realizacji zadań dla określonych branż, zawodów przez CKZ, CKZiU lub inne zespoły realizujące zadania CKZ lub CKZiU.

   Działania w zakresie tworzenia lub wsparcia CKZ i CKZiU będą komplementarne z działaniami realizowanymi na poziomie krajowym w ramach KPO w zakresie tworzenia Branżowych Centrów Umiejętności.

3. a) Rozwój kompetencji kluczowych społecznych i uniwersalnych.

   b) Wsparcie kompetencji cyfrowych, w tym cyfryzacji danej placówki.

   c) Wsparcie rozwijania kompetencji, umiejętności, uzdolnień, zainteresowań uczniów poza edukacją formalną.

   d) Działania w zakresie edukacji włączającej.

4. a)Podnoszenie kompetencji nauczycieli i kadry zarządzającej dotyczących pomocy i wsparcia psychologiczno-pedagogicznego uczniów i ich opiekunów, profilaktyki, aktywności fizycznej uczniów oraz promowania zdrowego trybu życia.

   b) Propagowanie kształcenia zawodowego w klasach VII i VIII SP, działania świadomościowe dla uczniów i ich rodziców lub opiekunów w celu podniesienia prestiżu oraz znaczenia kształcenia zawodowego, promowanie nauk ścisłych (STEM).

   c) Poradnictwo edukacyjne i doradztwo zawodowe, preorientacja zawodowa i funkcjonowanie na rynku pracy. Doradztwo będzie przeciwdziałać stereotypom związanym z płcią.

   d) Działania rozwijające świadomość i zachowania proekologiczne.

   e) Działania w zakresie edukacji włączającej.

5. Wsparcie uczniów szkół prowadzących kształcenie zawodowe szczególnie uzdolnionych w zakresie nauk ścisłych (STEM) poprzez dostosowanie oferty kształcenia m.in. we współpracy z uczelniami o statusie uniwersytetu lub politechniki w celu implementacji rozwiązań indywidualizujących ścieżkę rozwoju.

Wsparciem w ramach działania nie mogą być objęte szkoły kształcenia ogólnego.
Wszelkie zakupy sprzętu lub działania dotyczące infrastruktury będą możliwe tylko jeżeli są niezbędne do realizacji celu projektu.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  2 200 000 zł, dofinansowanie z UE, budżet kraju, wkład własny samorządu, wkład prywatny

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Działania będą ukierunkowane przede wszystkim na zwiększanie dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w szczególności osób z niepełnosprawnościami, w celu zapewnienia warunków do indywidualnego rozwoju, w tym na obszarach charakteryzujących się słabym dostępem do edukacji. Efektem będzie wzrost dostępności edukacji dla osób z niepełnosprawnością w celu zwiększenia ich szans edukacyjnych, rozwojowych i przeciwdziałanie wykluczeniu.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Inwestycje w infrastrukturę kształcenia zawodowego i ustawicznego będą skoncentrowane na dostosowaniu szkolnictwa do wymogów, jakie stawia regionalny rynek pracy oraz tworzeniu warunków zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy zawodowej, w tym w zakresie zawodów związanych z zieloną gospodarką, zawodów przyszłości czy Przemysłu 4.0. W przypadku edukacji zawodowej obserwuje się znaczące rozbieżności pomiędzy tym, co oferowane jest w szkołach, a tym czego wymagają pracodawcy.

  Nauczanie w szkołach zawodowych odbywa się z wykorzystaniem przestarzałej bazy techniczno – dydaktycznej. Potrzeby rynku pracy determinują przystosowanie kierunków kształcenia poprzez przeprofilowanie szkół i zakup właściwego wyposażenia, zwłaszcza dla szkół zawodowych powiązanych z regionalnymi inteligentnymi specjalizacjami województwa łódzkiego. Wsparcie inwestycyjne szkół i placówek kształcenia zawodowego i ustawicznego będzie obejmowało m.in. istniejącą infrastrukturę, w szczególności pracownie lub warsztaty kształcenia praktycznego, jak również pracownie wykorzystywane w procesie kształcenia i rozwoju kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych zorientowanych na potrzeby regionalnego rynku pracy. Działania dotyczące poprawy jakości warunków kształcenia będą dotyczyć doposażenia w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne pracowni, tak by uczniowie mogli przygotowywać się do pracy w zawodzie na nowoczesnym sprzęcie, który będzie wykorzystywany w miejscu pracy.

- **Prognozowane produkty i rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich ocen**
  Liczba dzieci lub uczniów o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych, którzy zostali objęci usługami asystenta.
  Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem.
  Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach uczniowskich.
  Wskaźniki rezultatu.
  Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu.
  Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu.

Przedsięwzięcie nr 112.: Program rozwoju edukacji włączającej na obszarze rewitalizacji – II etap

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 1.1 Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.5 Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych

Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  W ramach przedsięwzięcia realizowane będą następujące typy projektów:

  1. Działania w zakresie edukacji włączającej w edukacji przedszkolnej,
  2. Działania w zakresie edukacji włączającej w kształceniu ogólnym,
  3. Działania w zakresie edukacji włączającej w kształceniu zawodowym.

  Przykładowe rodzaje działań, możliwych do realizacji w ramach wszystkich powyższych typów projektów.

  1. Przygotowanie infrastruktury pod kątem dostępności dla dzieci, uczniów, nauczycieli, rodziców z niepełnosprawnościami.
  2. Wyposażenie, doposażenie pomieszczeń niezbędne dla dzieci, uczniów i nauczycieli z niepełnosprawnością.
  3. Wsparcie dzieci, uczniów z niepełnosprawnościami w zakresie zaspokajania indywidualnych potrzeb w kontekście nauki, opieki i wychowania.
  4. Wsparcie usprawniające organizację pracy placówki w zakresie wsparcia osób z indywidualnymi potrzebami.
  5. Wsparcie kadry szkół i placówek systemu oświaty z zakresu zapobiegania przemocy motywowanej uprzedzeniami, w tym zapobieganie dyskryminacji i przemocy ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność oraz orientację seksualną i tożsamość płciową, poprzez podnoszenie kompetencji, wsparcie eksperckie, wymianę dobrych praktyk, wspieranie tworzenia systemowych rozwiązań wspierających zapobieganie przemocy.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródła finansowania**

  1 012 000, dofinansowanie z UE, budżet kraju, wkład własny samorządu, wkład prywatny

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**

  Działania będą ukierunkowane przede wszystkim na zwiększanie dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w szczególności osób z niepełnosprawnościami, w celu zapewnienia warunków do indywidualnego rozwoju, w tym na obszarach charakteryzujących się słabym dostępem do edukacji. Efektem będzie wzrost dostępności edukacji dla osób z niepełnosprawnością w celu zwiększenia ich szans edukacyjnych, rozwojowych i przeciwdziałanie wykluczeniu.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Działania służyć będą zapewnieniu odpowiedniej infrastruktury dla równego dostępu do edukacji sprzyjającej włączeniu społecznemu. Edukacja włączająca zostanie zapewniona m.in. dzięki wykorzystaniu edukacyjnego standardu dostępności, czy Modelu Dostępnej Szkoły. Umożliwi uczestnictwo w życiu szkoły każdego ucznia, bez względu na ograniczenia wynikające z niepełnosprawności czy specjalnych potrzeb.

- **Prognozowane produkty i rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Liczba dzieci/uczniów o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych, objętych wsparciem.
  Liczba ogólnodostępnych szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem w zakresie edukacji włączającej.
  Liczba osób obcego pochodzenia objętych wsparciem w programie.

  Wskaźniki rezultatu
  Liczba przedstawicieli kadry szkół i placówek systemu oświaty, którzy uzyskali kwalifikacje po opuszczeniu programu.
  Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu.

Przedsięwzięcie nr 113.: Program rozwoju usług społecznych i zdrowotnych na obszarze rewitalizacji – II etap

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych

  Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  W ramach przedsięwzięcia realizowane będą następujące typy projektów:

  1. rozwój usług społecznych,

  2. wsparcie tworzenia i funkcjonowania centrów usług społecznych (CUS),

  3. rozwój zdeinstytucjonalizowanych usług zdrowotnych,

  4. podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej oraz zapewnienie dostępu do superwizji.

  Poniżej wskazano przykładowe rodzaje działań, możliwych do realizacji w ramach powyższych typów projektów.

  1. Wsparcie w zakresie usług społecznych dotyczy wyłącznie świadczonych w społeczności lokalnej.

  a) Usługi opiekuńcze tj. m.in. usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, dzienne formy usług opiekuńczych (kluby, środowiskowe domy pomocy, dzienne domy pomocy, dzienne domy pobytu); usługi krótkookresowego całodobowego i krótkookresowego dziennego pobytu.

  b) Usługi asystenckie

  c) Usługi w rodzinnym domu pomocy, o którym mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

  d) Usługi w ośrodkach wsparcia, o których mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

  e) Usługi w postaci mieszkań chronionych, o których mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

  f) Usługi w postaci mieszkań wspomaganych.

  g) Działania wspierające opiekunów faktycznych w opiece nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

  h) Deinstytucjonalizacja placówek całodobowych o charakterze długoterminowym.

i) Działania wspierające osoby przebywające w całodobowych instytucjach opieki prowadzące do usamodzielnienia się tj. poradnictwo specjalistyczne, poradnictwo i wsparcie indywidualne w zakresie podniesienia kompetencji życiowych, treningi kompetencji i umiejętności społecznych (rozwijanie kontaktów społecznych, umiejętności interpersonalnych, treningi gospodarowania budżetem domowym, itp.), grupy wsparcia, usługi asystenckie, praca socjalna, terapia psychologiczna lub psychospołeczna, mieszkania wspierane, treningowe.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródła finansowania**
  16 000 000, dofinansowanie z UE, budżet kraju, wkład własny samorządu, wkład prywatny.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Działania będą adresowane do osób wykluczonych oraz znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, w tym osób starszych i z niepełnosprawnościami, które są najbardziej narażone na zjawisko ubóstwa. W wyniku realizowanych projektów nastąpi poprawa dostępu do usług społecznych i zdrowotnych w wymiarze terytorialnym (na obszarach z niskim dostępem do tych usług) oraz indywidualnym, poprzez eliminację barier fizycznych i mentalnych w dostępie do usług. Możliwe do realizacji będą działania antydyskryminacyjne, w tym podnoszenie kwalifikacji i kompetencji pracowników instytucji ochrony zdrowia w zakresie osób narażonych na dyskryminację, w tym osób z niepełnoprawnościami. Poprzez wdrażanie standardu dostępności: komunikacyjnego i organizacyjnego, instytucje ochrony zdrowia dostępne będą dla ogółu społeczeństwa, w tym będą odpowiadać na specyficzne potrzeby osób w niekorzystnej sytuacji: z niepełnosprawnościami, starszych, o ograniczonych możliwościach poruszania się.

  Projekty będą też musiały spełniać kryteria i wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  W ramach celu szczegółowego realizowane będą usługi społeczne lub zdrowotne w formie zdeinstytucjonalizowanej. Usługi adresowane będą do osób wymagających wsparcia m.in. z powodu wieku, niepełnosprawności, długotrwałej choroby, problemów zdrowia psychicznego. Realizowane będą również działania mające na celu poprawę dostępu mieszkańców regionu do podstawowych usług zdrowotnych i profilaktyki.
  W przypadku usług społecznych preferowane będą usługi opiekuńcze, asystenckie, usługi w środowiskowych domach samopomocy, w dziennych domach pomocy, klubach seniora. Równie istotne będą rozwiązania łączące wsparcie społeczne i mieszkaniowe, w tym mieszkania chronione i wspomagane, mieszkalnictwo adaptowalne oraz społeczne agencje najmu. Ważnym elementem poprawy dostępu do usług będzie również upowszechnianie systemów opartych o nowe technologie informacyjno – komunikacyjne (np. teleopieka, systemy przywoławcze), upowszechnianie transportu indywidualnego typu door – to – door dla osób o ograniczonej mobilności jako przykłady działań wspierających proces deinstytucjonalizacji i element kompleksowości wsparcia usług opiekuńczych. Wsparcie świadczone będzie w środowisku lokalnym, w miejscu zamieszkania uczestników projektów. W ramach usług społecznych wspierany będzie również proces usamodzielniania osób przebywających w placówkach całodobowych doprowadzający do podejmowania przez te osoby samodzielnego, dojrzałego życia poza placówką oraz integracji ze środowiskiem lokalnym. Dopełnieniem działań będzie wsparcie procesu deinstytucjonalizacji placówek całodobowych o charakterze długoterminowym.

Zwiększanie dostępu do usług społecznych będzie też realizowane dzięki możliwości tworzenia centrów usług społecznych (CUS).

W zakresie usług zdrowotnych realizowane będzie wsparcie procesu deinstytucjonalizacji opieki medycznej, w tym zwiększana będzie dostępność do usług świadczonych głównie w miejscu zamieszkania osoby potrzebującej wsparcia w codziennym funkcjonowaniu lub jej środowisku lokalnym. Działania te dotyczyć będą m.in. pielęgniarskiej opieki długoterminowej, zespołów długoterminowej opieki domowej, domowej opieki hospicyjnej, geriatrycznej, opieki w Dziennych Domach Opieki Medycznej (DDOM), środowiskowej opieki psychiatrycznej dla osób dorosłych. Zaplanowane działania w zakresie opieki psychiatrycznej realizowane będą w formie środowiskowej opieki psychiatrycznej (bez finansowania kosztów leczenia) i odpowiadać będą na potrzeby (białe plamy) wskazane w Wojewódzkim Planie Transformacji Województwa Łódzkiego, ponadto zapewniona zostanie koordynacja usług zdrowotnych i społecznych w tym zakresie. Wsparcie podstawowe dotyczące usług zdrowotnych będzie uzupełniane m.in. o teleopiekę np. medyczną, czy też systemy przywoławcze. Podejmowane będą również działania zwiększające dostępność do usług takich jak opieka ambulatoryjna, podstawowa opieka zdrowotna zwłaszcza w tych regionach, w których usługi te są na niewystarczającym poziomie oraz działania zachęcające pracowników służby zdrowia do pracy, tam gdzie dostęp do usług jest utrudniony.

Ważnym elementem będzie też wdrażanie w placówkach podstawowej opieki zdrowotnej (POZ), wypracowanego w ramach projektu grantowego POWER pn. „Dostępność Plus dla zdrowia", standardu komunikacyjnego oraz organizacyjnego. Obok wdrażania standardu dostępności dla POZ możliwe będzie wdrażanie standardu dostępności AOS, który zostanie opracowany w ramach FERS 2021 – 2027. Wspieranie POZ i AOS będzie kontynuacją działań zapoczątkowanych w perspektywie 2014 – 2020 oraz przyczyni się do odwrócenia piramidy świadczeń zdrowotnych.

Zarówno w przypadku usług społecznych, jak i zdrowotnych, uwaga będzie zwrócona również na pomoc opiekunom faktycznym osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, np. wsparcie psychologiczne, wytchnieniowe, szkoleniowe i doradcze w zakresie sprawowania opieki**.**

- **Prognozowane produkty i rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Wskaźniki produktu

Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
Liczba opiekunów faktycznych/nieformalnych objętych wsparciem w programie.
Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie.
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie.

Wskaźniki rezultatu

Liczba osób świadczących usługi w społeczności lokalnej dzięki wsparciu w programie.
Liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług.
Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej.
Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w mieszkaniach chronionych i wspieranych.

Przedsięwzięcie nr 114.: Integracja i społeczeństwo obywatelskie

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach zrewitalizowanych

Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

W ramach przedsięwzięcia realizowane będą następujące typy projektów:

1. programy obejmujące instrumenty aktywizacji społecznej, zawodowej, zdrowotnej, edukacyjnej i kulturalno – rekreacyjnej, w tym działania w ramach inicjatywy ALMA,
2. usługi aktywizacji społecznej i zawodowej w ramach podmiotów reintegracji społecznej (m.in. CIS, KIS, WTZ, ZAZ),
3. budowa zdolności organizacji społeczeństwa obywatelskiego,
4. budowa zdolności partnerów społecznych,
5. działania antydyskryminacyjne.

Przykładowe rodzaje działań, możliwych do realizacji w ramach powyższych typów projektów.

1.

a) Instrumenty aktywizacji społecznej ukierunkowane na przywrócenie zdolności do prawidłowego wypełniania ról społecznych tj.:
- poradnictwo specjalistyczne (psychologiczne, prawne, obywatelskie, itp.),
- poradnictwo i wsparcie indywidualne w zakresie podniesienia kompetencji życiowych (coach, mentor itp.),
- treningi kompetencji i umiejętności społecznych (rozwijanie kontaktów społecznych oraz umiejętności interpersonalnych, prawo jazdy kat. B, kursy komputerowe o profilu ogólnym, itp.),
- praca socjalna i środowiskowa.

b) Instrumenty aktywizacji zawodowej ukierunkowane na podniesienie kwalifikacji zawodowych, poszerzenie wiedzy i umiejętności w celu uzyskania lub utrzymania zatrudnienia tj.:
- pośrednictwo pracy,
- poradnictwo zawodowe,
- kursy i szkolenia zawodowe,
- staże zawodowe,
- praktyki zawodowe,
- wolontariat,
- subsydiowane zatrudnienie,
- zatrudnienie wspomagane,
- trener pracy,
- prace społecznie użyteczne.

c) Instrumenty aktywizacji edukacyjnej ukierunkowane na poszerzenie wiedzy i umiejętności podnoszących kompetencje ogólne, wpływające na status społeczny tj.:
- zajęcia i konsultacje z brokerem edukacyjnym,
- zajęcia podnoszące kompetencje ogólne (kursy językowe o profilu ogólnym, itp.),
- zajęcia wyrównujące szanse edukacyjne (korepetycje, itp.),
- wspieranie edukacji formalnej (zakup podręczników i pomocy naukowych, sfinansowanie kosztów dojazdu i noclegu, itp.).

d) Instrumenty aktywizacji zdrowotnej ukierunkowane na wyeliminowanie lub złagodzenie barier zdrowotnych utrudniających funkcjonowanie w społeczeństwie lub powodujących oddalenie od rynku pracy tj. działania o charakterze diagnostycznym lub profilaktycznym.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródła finansowania**
  16 000 000, dofinansowanie z UE, budżet kraju, wkład własny samorządu, wkład prywatny.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Zapisy dokumentów programowych będą niedyskryminacyjne, przejrzyste, gwarantując równouprawnienie płci i realizację postanowień Karty praw podstawowych UE. W dokumentach określających warunki realizacji projektów (m.in. kryteriach wyboru projektów) i procedurach wskazane będą wymogi, dotyczące przestrzegania zasad horyzontalnych, a zasada równości kobiet i mężczyzn weryfikowana będzie w oparciu o kryterium dotyczące tzw. Standardu minimum. Dzięki temu instytucje zaangażowane we wdrażanie programu będą zapobiegać wszelkiej dyskryminacji na każdym etapie realizacji programu: podczas jego przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji. Umożliwi to też wybór do dofinansowania przedsięwzięć zgodnych z zasadami horyzontalnymi i ich przestrzeganie przez beneficjentów na każdym etapie wdrażania projektów, gwarantując spełnienie wymogów dotyczących równości, niedyskryminacji i dostępności usług lub infrastruktury. Przy projektowaniu działań integracyjnych uwzględnione zostaną potrzeby wszystkich grup odbiorców, w tym osób z niepełnosprawnościami, dzieci i młodzieży.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  W ramach dopełnienia wsparcia adresowanego do dzieci i młodzieży oraz młodych dorosłych wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu m.in. z powodu choroby czy niepełnosprawności będzie można świadczyć usługi społeczne i zdrowotne w społecznościach lokalnych (m.in. usługi opiekuńcze, asystenckie, usługi w środowiskowych domach samopomocy, w dziennych domach pomocy, w klubach, pielęgniarska opieka długoterminowa, domowa opieka hospicyjna).

  W ramach ośrodków lub punktów interwencji kryzysowej możliwe będzie zapewnienie dostępu do specjalistycznych usług, w tym poradnictwa, konsultacji, grup wsparcia, mieszkań interwencyjnych lub innych miejsc noclegowych oraz przeciwdziałanie przemocy, w tym przemocy w rodzinie.

  Dzieci i młodzież stanowią szczególną kategorię w ramach grup docelowych szeroko rozumianej polityki społecznej. Doświadczanie sytuacji trudnych, deprawacji, marginalizacji powoduje, że dzieciństwo nie jest radosnym, spokojnym etapem życia. Kumulacja negatywnych zjawisk w tym okresie prowadzi do ograniczenia możliwości rozwojowych w kolejnych fazach życia oraz zwiększa ryzyko niepełnej integracji społecznej w dorosłości. W związku z powyższym w ramach programu zaplanowano wsparcie adresowane do dzieci i młodzieży i ich opiekunów znajdujących się w szczególnej sytuacji życiowej.

  Planuje się objęcie ich m.in. działaniami wychowawczymi, opiekuńczymi, edukacyjnymi, profilaktycznymi, np. w ramach placówek wsparcia dziennego.

  Wspierane będą również procesy deinstytucjonalizacji urzędowych form pieczy zastępczej oraz placówek całodobowych o charakterze długoterminowym, w tym procesy przekształcania placówek w formy środowiskowe świadczące zintegrowane wsparcie oraz rozszerzania działania placówek o świadczenie usług w środowisku lokalnym. W ramach celu planuje

się również działania aktywizujące społecznie osoby najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym poprzez wsparcie o charakterze terapeutycznym, profilaktycznym, poradnictwa specjalistycznego.

Szczególna uwaga będzie również zwrócona na problem bezdomności. Bezdomność to zjawisko złożone, wielowymiarowe, różnorodnie uwarunkowane i dynamiczne, dlatego przeciwdziałanie i rozwiązanie tego problemu jest niezwykle trudne i wymagające nie tylko szybkiej interwencji, lecz wskazania skutecznych sposobów wyjścia z trudnej sytuacji. W związku z powyższym planuje się świadczenie usług dla osób zagrożonych bezdomnością (wykluczenie mieszkaniowe) oraz osób w kryzysie bezdomności w tym m.in.: rozwój usług środowiskowych (np. streetworking), wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań chronionych i wspomaganych oraz wykorzystania innych rozwiązań łączących wsparcie społeczne i mieszkaniowe, w tym społecznych agencji najmu oraz modelu Najpierw Mieszkanie.

W celu dopełnienia oferty w zakresie usług społecznych planuje się realizację działań podnoszących kwalifikacje i kompetencje kadry na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej oraz zapewnienie dostępu do superwizji. Wsparcie będzie stanowić uzupełnienie do działań realizowanych przez RCPS w Łodzi w projekcie koordynacyjnym w ramach FERS.

Działania w zakresie usług społecznych będą wynikały z regionalnego planu rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji, opracowanego przez RCPS w Łodzi oraz innych dokumentów regionalnych dotyczących usług społecznych.

- **Prognozowane produkty i rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich ocen**

Liczba organizacji partnerów społecznych objętych wsparciem.
Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie.
Liczba osób niezatrudnionych objętych wsparciem w programie.
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie.
Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami.
Liczba przedstawicieli organizacji partnerów społecznych objętych wsparciem.
Liczba organizacji partnerów społecznych, które zwiększyły swój potencjał.
Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu.

Przedsięwzięcie nr 115.: Włączenie społeczne

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.2. *Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną*

Cel operacyjny 1.4. *Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego*

Cel operacyjny 1.5. *Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach zrewitalizowanych*

Cel operacyjny 1.6. *Budować pomostowy kapitał społeczny*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

W ramach przedsięwzięcia realizowane będą następujące typy projektów:

1. rozwój usług dla osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osób w kryzysie bezdomności,

2. podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej oraz zapewnienie dostępu do superwizji.

Przykładowe rodzaje działań, możliwych do realizacji w ramach powyższych typów projektów.

1.

a) Aktywizacja społeczna, zawodowa, zdrowotna, edukacyjna tj. m.in.: poradnictwo specjalistyczne, poradnictwo i wsparcie indywidualne w zakresie podniesienia kompetencji życiowych, streetworking, animacja lokalna, treningi kompetencji i umiejętności społecznych (rozwijanie kontaktów społecznych, umiejętności interpersonalnych, treningi gospodarowania budżetem domowym, prawo jazdy kat. B, itp.), grupy wsparcia, usługi asystenckie, praca socjalna, terapia psychologiczna lub psychospołeczna, kursy i szkolenia umożliwiające podniesienie kwalifikacji i kompetencji zawodowych, zajęcia wyrównujące szanse edukacyjne, poradnictwo zawodowe, praktyki zawodowe, staże.

b) Wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań chronionych i wspomaganych.

c) Wykorzystanie innych rozwiązań łączących wsparcie społeczne i mieszkaniowe, w tym społecznych agencji najmu oraz modelu Najpierw Mieszkanie

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź wraz z partnerami.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródła finansowania**
  16 000 000 zł, dofinansowanie z UE, budżet kraju, wkład własny samorządu, wkład własny

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Planuje się realizację projektów bezpośrednio związanych ze zwalczaniem wszelkich form dyskryminacji, tj. uwzględniających wsparcie dla osób dyskryminowanych, działania promocyjno-komunikacyjne, podnoszenie świadomości na temat przepisów i polityk antydyskryminacyjnych. Możliwe do realizacji będą działania antydyskryminacyjne z zakresu m.in. niwelowania barier spowodowanych negatywnymi stereotypami i dyskryminacją (szkolenia, warsztaty dla uczestników i kadry projektu). Działanie będzie adresowane m.in. do osób wykluczonych oraz znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, w tym osób z niepełnosprawnościami, które są bardzo narażone na zjawisko ubóstwa i wykluczenia. Projekty będą musiały również spełniać kryteria i wymogi dotyczące zastosowania uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  W ramach tego przedsięwzięcia realizowane będą działania z zakresu aktywnej integracji osób będących w szczególnej sytuacji społeczno – zawodowej.
  Dotyczy to osób i rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym w szczególności osób pozostających w kryzysie bezdomności. Mając na uwadze szerokie spectrum problemu, duży nacisk zostanie położony na kompleksowość wsparcia oraz dostosowanie go do indywidualnie zdiagnozowanych potrzeb i predyspozycji uczestników projektów. W celu nabycia i rozwoju umiejętności wykorzystane będą programy oparte na instrumentach społecznych, zawodowych, edukacyjnych lub zdrowotnych.

- **Prognozowane produkty i rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich ocen**
  Wskaźniki produktu.
  Liczba osób w kryzysie bezdomności lub dotkniętych.
  Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie.
  Wskaźniki rezultatu.
  Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu.
  Liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług.
  Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w mieszkaniach chronionych i wspieranych.

Przedsięwzięcie nr 116.: Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 9

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. *Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.*

Cel operacyjny 1.2. *Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną.*

Cel operacyjny 1.4. *Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*

Cel operacyjny 1.5. *Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.*

Cel operacyjny 1.6. *Budować pomostowy kapitał społeczny.*

Cel operacyjny 1.7. *Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.*

Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

Cel operacyjny 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*

Cel operacyjny 2.3. *Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*

Cel operacyjny 3.1. *Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.*

Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania, z uwzględnieniem podniesienia ich efektywności energetycznej oraz zasilania odnawialnymi źródłami energii*

Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną*

Cel operacyjny 4.6. *Poprawić wyposażenie w błękitno – zieloną infrastrukturę pozwalającą na adaptację do zmian klimatycznych*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji w wielu lokalizacjach. Dotyczy obszaru ograniczonego ulicami: Próchnika, Rewolucji, Wschodnia, Jaracza, Kilińskiego, Narutowicza, Zielona, Zachodnia oraz terenów bezpośrednio sąsiadujących ze wskazanym kwartałem.

Zakres projektu to zestaw działań w szczególności o charakterze społecznym, które wspierają oddolną aktywność mieszkańców obszaru na rzecz poprawy jakości zamieszkania m.in. poprzez programy wzorowane na programie „Zielone podwórka" oraz realizowanym w ramach działań cross – financingu (w projekcie 8 Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi) programie Sąsiedzkie Podwórko. Działania będą skierowane m.in. do mieszkańców kamienic nie objętych remontami i będą nastawione na poprawę jakości życia mieszkańców i estetyki obszaru jak też rozwój wspólnot i społeczności lokalnych na obszarze rewitalizowanym (np. poprzez wsparcie w zakresie zaprojektowania i zaaranżowania na nowo przestrzeni podwórek, aby stały się miejscami sąsiedzkiej integracji i dawały możliwość nowych form spędzania wolnego czasu). Jednocześnie prowadzone działania wspierać będą proces wzmacniania lokalnej tożsamości, budowania więzi ludzi z ich miejscem zamieszkania i edukować w zakresie odpowiedzialności za najbliższą przestrzeń. Przewidywane są działania animacyjne i integracyjnych obejmujące m.in. popularyzację i koordynację wolontariatu, organizowania działań społecznych, kulturalnych, sportowych itp. dla mieszkańców w formie mieszkańców w formie wydarzeń, warsztatów, szkoleń, turniejów, programów mikrograntów na oddolne

działania sąsiedzkie oraz zawiązywania partnerstw działających na rzecz rozwoju społecznego danego obszaru miasta.

Ponadto do zakresu rzeczowego projektu włączono działania inwestycyjne obejmujące remont/przebudowę/rozbudowę/nadbudowę/prace konserwatorskie jak też i prace restauratorskie kamienic i budynków w 100% gminnych. Miasto Łódź realizując zadania własne gminy do tych budynków wprowadza funkcje społeczne takie jak m.in. lokale z przeznaczeniem pod działalność NGO oraz pod mieszkania chronione lub inne funkcje, np. komercyjne zgodnie z celami GPR.

Zakres rzeczowy projektu obejmuje również działania inwestycyjne w odniesieniu do układu komunikacyjnego i zagospodarowanie terenu na obszarze projektu uwzględniającego wprowadzenie w ścisłą strukturę miasta zieleni – wysokiej i niskiej – oraz innych rozwiązań służących mitygacji i adaptacji do zmian klimatu (w tym rozwiązania z zakresu poprawy warunkowo dla zrównoważonego transportu) oraz stworzenie (także modernizacja istniejących) przestrzeni publicznych o wysokim standardzie jakościowym i estetycznym, wprowadzenie rozwiązań poprawiających poziom bezpieczeństwa publicznego oraz bezpieczeństwa ruchu drogowego.

W ramach projektu planowane jest uporządkowanie przestrzeni publicznych na obszarze zgodnie z zapisami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (obejmujące odpowiednio wywłaszczenie/zamianę nieruchomości pod budowę ulic, pasaży, terenów publicznych oraz stworzenie terenu inwestycyjnego do sprzedaży lub inwestycji własnej miasta) w szczególności: poprawa dostępności dla pieszych, rowerzystów i transportu publicznego oraz zazielenienie ulic zlokalizowanych na obszarze; realizacja przebicia wewnątrzkwartałowego tj. wyznaczenie i wybudowanie nowej ulicy wewnętrznej – dojazdowej obsługującej obszar zabudowań pomiędzy ulicami Więckowskiego i Próchnika oraz aranżacja Placu 4. Czerwca wraz z terenami sąsiadującymi – zagospodarowanie jako ogólnodostępnej przestrzeń publicznej uwzględniającej indywidualne rozwiązania przestrzenne identyfikujące miejsce, ze szczególnym uwzględnieniem estetyki użytych materiałów.

Przedsięwzięcie to jest bardzo istotne dla wizerunku centrum miasta ze względu na bliskość realizowanego przystanku Śródmieście na trasie tunelu średnicowego oraz dworca Łódź Fabryczna.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  242 mln zł - środki EFRR – program regionalny Fundusze Europejskie dla Łódzkiego, budżetu państwa i budżetu miasta.

- **Zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami**
  Projekt zakłada dostosowanie rewitalizowanej przestrzeni do potrzeb osób niepełnosprawnych zgodnie z obowiązującymi przepisami, stosowanie Łódzkiego Standardu Dostępności.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - *wysokie bezrobocie;*
  - *ubóstwo;*
  - *przestępczość;*
  - *niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;*

- *niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;*
- *negatywne zjawiska gospodarcze w tym niski stopień przedsiębiorczości oraz słaba kondycja przedsiębiorstw;*
- *negatywne zjawiska środowiskowe w tym problem niskiej emisji;*
- *negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.*

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Planowane rezultaty to:

1) Rezultat bezpośredni - poprawa jakości miejsc zamieszkania poprzez podwyższenie standardu technicznego budynków.

   Sposób pomiaru: powierzchnia użytkowa w budynkach objętych interwencją. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik ma być corocznie narastający, aż do osiągnięcia 100% powierzchni zaplanowanej do objęcia interwencją.

2) Rezultat pośredni - aktywizacja społeczna mieszkańców:

   Objęcie różnymi formami aktywizacji społecznej osób z obszaru rewitalizacji w tym w szczególności działaniami animacyjnymi, integracyjnymi.

   Sposób pomiaru – ilość osób objętych aktywizacją jako odsetek zamieszkujących obszar realizacji projektu. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik ma być corocznie narastający, aż do osiągnięcia 100% liczby osób zaplanowanej do objęcia interwencją

3) Wskaźniki sprawozdawcze:

a. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją;

b. Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach;

c. Liczba wspartych budynków mieszkalnych;

d. Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami;

e. Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich;

f. Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji.

Przedsięwzięcie nr 117.: Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 10

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. *Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.*

Cel operacyjny 1.2. *Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną.*

Cel operacyjny 1.3. *Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.*

Cel operacyjny 1.4. *Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*

Cel operacyjny 1.5. *Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.*

Cel operacyjny 1.6. *Budować pomostowy kapitał społeczny.*

Cel operacyjny 1.7. Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 3.1. Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.

Cel operacyjny 3.2. Wspierać synergię przedsiębiorczości.

Cel operacyjny 3.3. Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.

Cel operacyjny 3.4. Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

Cel operacyjny 3.5. Budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy.

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

Cel operacyjny 4.4. Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.

Cel operacyjny 4.5. Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach; Dotyczy obszaru ograniczonego ulicami: Narutowicza, Piotrkowska, Mickiewicza, Kościuszki, oraz terenów bezpośrednio sąsiadujących ze wskazanym kwartałem.

Zakres projektu to zestaw działań w szczególności o charakterze społecznym, które wspierają oddolną aktywność mieszkańców obszaru na rzecz poprawy jakości zamieszkania. Przewidywane są działania animacyjne i integracyjnych obejmujące m.in. popularyzację i koordynację wolontariatu, organizowania działań społecznych, kulturalnych, sportowych itp. dla mieszkańców w formie mieszkańców w formie wydarzeń, warsztatów, szkoleń, turniejów, programów mikrograntów na oddolne działania sąsiedzkie oraz zawiązywania partnerstw działających na rzecz rozwoju społecznego danego obszaru miasta.

Ponadto do zakresu rzeczowego projektu włączono także działania inwestycyjne obejmujące remont/przebudowę/rozbudowę/nadbudowę/prace konserwatorskie jak i prace restauratorskie kamienic w 100 % gminnych. Miasto Łódź realizując zadania własne gminy do tych budynków wprowadza funkcje społeczne.

Ponadto zakres rzeczowy projektu obejmuje również działania inwestycyjne w odniesieniu do układu komunikacyjnego i zagospodarowanie terenu na obszarze projektu.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  100 100 000 zł – UE, budżetu państwa i budżetu miasta.

- **Zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami**
  Projekt zakłada dostosowanie rewitalizowanej przestrzeni do potrzeb osób niepełnosprawnych zgodnie z obowiązującymi przepisami, stosowanie Łódzkiego Standardu Dostępności.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - *wysokie bezrobocie;*
  - *ubóstwo;*
  - *przestępczość;*
  - *niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;*
  - *niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;*
  - *negatywne zjawiska gospodarcze w tym niski stopień przedsiębiorczości oraz słaba kondycja przedsiębiorstw;*
  - *negatywne zjawiska środowiskowe w tym problem niskiej emisji;*
  - *negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.*

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Planowane rezultaty to:

  1) Rezultat bezpośredni - poprawa jakości miejsc zamieszkania poprzez podwyższenie standardu technicznego budynków.

     Sposób pomiaru: powierzchnia użytkowa w budynkach objętych interwencją. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik ma być corocznie narastający, aż do osiągnięcia 100% powierzchni zaplanowanej do objęcia interwencją.

  2) rezultat pośredni - aktywizacja społeczna mieszkańców :

     Objęcie różnymi formami aktywizacji społecznej osób z obszaru rewitalizacji w tym w szczególności działaniami animacyjnymi, integracyjnymi.

     Sposób pomiaru – ilość osób objętych aktywizacją jako odsetek zamieszkujących obszar realizacji projektu. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik ma być corocznie narastający, aż do osiągnięcia 100% liczby osób zaplanowanej do objęcia interwencją

  3) Wskaźniki sprawozdawcze:

  g. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją;

  h. Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach;

  i. Liczba wspartych budynków mieszkalnych;

  j. Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami;

  k. Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich

  l. Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji

Przedsięwzięcie nr 118.: Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 11

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. *Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.*

Cel operacyjny 1.2. *Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną.*

Cel operacyjny 1.3. *Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.*

Cel operacyjny 1.4. *Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*

Cel operacyjny 1.5. *Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.*

Cel operacyjny 1.6. *Budować pomostowy kapitał społeczny.*

Cel operacyjny 1.7. *Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.*

Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

Cel operacyjny 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*

Cel operacyjny 2.3. *Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*

Cel operacyjny 3.1. *Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.*

Cel operacyjny 3.2. *Wspierać synergię przedsiębiorczości.*

Cel operacyjny 3.3. *Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.*

Cel operacyjny 3.4. *Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.*

Cel operacyjny 3.5. *Budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy.*

Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

Cel operacyjny 4.2. *Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.*

Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

Cel operacyjny 4.4. *Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.*

Cel operacyjny 4.5. *Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach; Dotyczy obszaru ograniczonego ulicami: Tuwima, Targowa, Mickiewicza, Sienkiewicza, Nawrot, Kilińskiego, oraz terenów bezpośrednio sąsiadujących ze wskazanym kwartałem.

Zakres projektu to zestaw działań w szczególności o charakterze społecznym, które wspierają oddolną aktywność mieszkańców obszaru na rzecz poprawy jakości zamieszkania.

Przewidywane są działania animacyjne i integracyjnych obejmujące m.in. popularyzację i koordynację wolontariatu, organizowania działań społecznych, kulturalnych, sportowych itp. dla mieszkańców w formie mieszkańców w formie wydarzeń, warsztatów, szkoleń, turniejów, programów mikrograntów na oddolne działania sąsiedzkie oraz zawiązywania partnerstw działających na rzecz rozwoju społecznego danego obszaru miasta.

Ponadto do zakresu rzeczowego projektu włączono także działania inwestycyjne obejmujące remont/przebudowę/rozbudowę/nadbudowę/prace konserwatorskie jak i prace restauratorskie kamienic w 100 % gminnych. Miasto Łódź realizując zadania własne gminy do tych budynków wprowadza funkcje społeczne takie jak m.in. świetlice artystyczne i środowiskowe, domy dziecka, Centrum Interwencji Kryzysowej, Centrum Obywatelskie, Punkt Konsultacyjno – Edukacyjny, powstaną także lokale z przeznaczeniem pod mieszkania chronione.

Ponadto zakres rzeczowy projektu obejmuje również działania inwestycyjne w odniesieniu do układu komunikacyjnego i zagospodarowanie terenu na obszarze projektu.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  245 020 000 zł - UE, budżetu państwa i budżetu miasta.

- **Zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami**
  Projekt zakłada dostosowanie rewitalizowanej przestrzeni do potrzeb osób niepełnosprawnych zgodnie z obowiązującymi przepisami, stosowanie Łódzkiego Standardu Dostępności.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - *wysokie bezrobocie;*
  - *ubóstwo;*
  - *przestępczość;*
  - *niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;*
  - *niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;*
  - *negatywne zjawiska gospodarcze w tym niski stopień przedsiębiorczości oraz słaba kondycja przedsiębiorstw;*
  - *negatywne zjawiska środowiskowe w tym problem niskiej emisji;*
  - *negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.*

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Planowane rezultaty to:

  1) Rezultat bezpośredni - poprawa jakości miejsc zamieszkania poprzez podwyższenie standardu technicznego budynków.

     Sposób pomiaru: powierzchnia użytkowa w budynkach objętych interwencją. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik ma być corocznie narastający, aż do osiągnięcia 100% powierzchni zaplanowanej do objęcia interwencją.

  2) Rezultat pośredni - aktywizacja społeczna mieszkańców :

Objęcie różnymi formami aktywizacji społecznej osób z obszaru rewitalizacji w tym w szczególności działaniami animacyjnymi, integracyjnymi.

Sposób pomiaru - ilość osób objętych aktywizacją jako odsetek zamieszkujących obszar realizacji projektu. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik ma być corocznie narastający, aż do osiągnięcia 100% liczby osób zaplanowanej do objęcia interwencją

3) Wskaźniki sprawozdawcze:

m. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją;

n. Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach;

o. Liczba wspartych budynków mieszkalnych;

p. Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami;

q. Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich

r. Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji

Przedsięwzięcie nr 119.: Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 12

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. *Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.*

Cel operacyjny 1.2. *Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną.*

Cel operacyjny 1.3. *Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.*

Cel operacyjny 1.4. *Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*

Cel operacyjny 1.5. *Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.*

Cel operacyjny 1.6. *Budować pomostowy kapitał społeczny.*

Cel operacyjny 1.7. *Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.*

Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

Cel operacyjny 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*

Cel operacyjny 2.3. *Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*

Cel operacyjny 3.1. *Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.*

Cel operacyjny 3.2. *Wspierać synergię przedsiębiorczości.*

Cel operacyjny 3.3. *Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.*

Cel operacyjny 3.4. *Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.*

Cel operacyjny 3.5. *Budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy.*

Cel operacyjny 4.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.

Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

Cel operacyjny 4.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

Cel operacyjny 4.4. Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.

Cel operacyjny 4.5. Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach. Dotyczy obszaru ograniczonego ulicami: Północna, Kilińskiego, Rewolucji 1905 r., Wschodnia, oraz terenów bezpośrednio sąsiadujących ze wskazanym kwartałem.

  Zakres projektu to zestaw działań w szczególności o charakterze społecznym, które wspierają oddolną aktywność mieszkańców obszaru na rzecz poprawy jakości zamieszkania. Przewidywane są działania animacyjne i integracyjnych obejmujące m.in. popularyzację i koordynację wolontariatu, organizowania działań społecznych, kulturalnych, sportowych itp. dla mieszkańców w formie mieszkańców w formie wydarzeń, warsztatów, szkoleń, turniejów, programów mikrograntów na oddolne działania sąsiedzkie oraz zawiązywania partnerstw działających na rzecz rozwoju społecznego danego obszaru miasta.

  Ponadto do zakresu rzeczowego projektu włączono także działania inwestycyjne obejmujące remont/przebudowę/rozbudowę/nadbudowę/prace konserwatorskie jak i prace restauratorskie kamienic w 100 % gminnych. Miasto Łódź realizując zadania własne gminy do tych budynków wprowadza funkcje społeczne takie jak m.in. świetlice artystyczne i środowiskowe, domy dziecka, Centrum Interwencji Kryzysowej, Centrum Obywatelskie, Punkt Konsultacyjno – Edukacyjny, powstaną także lokale z przeznaczeniem pod mieszkania chronione.

  Ponadto zakres rzeczowy projektu obejmuje również działania inwestycyjne w odniesieniu do układu komunikacyjnego i zagospodarowanie terenu na obszarze projektu.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  87 100 000 zł – środki UE, budżetu państwa i budżetu miasta.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - *wysokie bezrobocie;*
  - *ubóstwo;*
  - *przestępczość;*
  - *niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;*
  - *niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;*
  - *negatywne zjawiska gospodarcze w tym niski stopień przedsiębiorczości oraz słaba kondycja przedsiębiorstw;*

- *negatywne zjawiska środowiskowe w tym problem niskiej emisji;*
- *negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.*

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Planowane rezultaty to:

1) Rezultat bezppośredni - poprawa jakości miejsc zamieszkania poprzez podwyższenie standardu technicznego budynków.

   Sposób pomiaru: powierzchnia użytkowa w budynkach objętych interwencją. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik ma być corocznie narastający, aż do osiągnięcia 100% powierzchni zaplanowanej do objęcia interwencją.

2) Rezultat pośredni - aktywizacja społeczna mieszkańców :

   Objęcie różnymi formami aktywizacji społecznej osób z obszaru rewitalizacji w tym w szczególności działaniami animacyjnymi, integracyjnymi.

   Sposób pomiaru – ilość osób objętych aktywizacją jako odsetek zamieszkujących obszar realizacji projektu. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik ma być corocznie narastający, aż do osiągnięcia 100% liczby osób zaplanowanej do objęcia interwencją

3) Wskaźniki sprawozdawcze:

s. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją;

t. Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach;

u. Liczba wspartych budynków mieszkalnych;

v. Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami;

w. Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich

x. Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji

Przedsięwzięcie nr 120.: Rewitalizacja Obszarowa Centrum Łodzi – Projekt 13

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. *Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.*

Cel operacyjny 1.2. *Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną.*

Cel operacyjny 1.3. *Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.*

Cel operacyjny 1.4. *Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*

Cel operacyjny 1.5. *Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.*

Cel operacyjny 1.6. *Budować pomostowy kapitał społeczny.*

Cel operacyjny 1.7. *Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.*

Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

Cel operacyjny 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*

Cel operacyjny 2.3. *Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*

Cel operacyjny 3.1. *Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej.*

Cel operacyjny 3.2. *Wspierać synergię przedsiębiorczości.*

Cel operacyjny 3.3. *Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł.*

Cel operacyjny 3.4. *Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.*

Cel operacyjny 3.5. *Budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy.*

Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania.*

Cel operacyjny 4.2. *Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.*

Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

Cel operacyjny 4.4. *Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.*

Cel operacyjny 4.5. *Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przedsięwzięcie będzie realizowane w całości na obszarze rewitalizacji, w wielu lokalizacjach; Dotyczy obszaru ograniczonego ulicami: Rewolucji 1905 r., Sterlinga, Jaracza, Plac Dąbrowskiego, Narutowicza, Kilińskiego, oraz terenów bezpośrednio sąsiadujących ze wskazanym kwartałem.

Zakres projektu to zestaw działań w szczególności o charakterze społecznym, które wspierają oddolną aktywność mieszkańców obszaru na rzecz poprawy jakości zamieszkania Przewidywane są działania animacyjne i integracyjnych obejmujące m.in. popularyzację i koordynację wolontariatu, organizowania działań społecznych, kulturalnych, sportowych itp. dla mieszkańców w formie mieszkańców w formie wydarzeń, warsztatów, szkoleń, turniejów, programów mikrograntów na oddolne działania sąsiedzkie oraz zawiązywania partnerstw działających na rzecz rozwoju społecznego danego obszaru miasta.

Ponadto do zakresu rzeczowego projektu włączono także działania inwestycyjne obejmujące remont/przebudowę/rozbudowę/nadbudowę/prace konserwatorskie jak i prace restauratorskie kamienic w 100 % gminnych. Miasto Łódź realizując zadania własne gminy do tych budynków wprowadza funkcje społeczne takie jak m.in. świetlice artystyczne i środowiskowe, domy dziecka, Centrum Interwencji Kryzysowej, Centrum Obywatelskie, Punkt Konsultacyjno – Edukacyjny, powstaną także lokale z przeznaczeniem pod mieszkania chronione.

Ponadto zakres rzeczowy projektu obejmuje również działania inwestycyjne w odniesieniu do układu komunikacyjnego i zagospodarowanie terenu na obszarze projektu.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  50 000 000 zł – środki UE, budżetu państwa i budżetu miasta.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:
  - *wysokie bezrobocie;*
  - *ubóstwo;*
  - *przestępczość;*
  - *niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;*
  - *niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;*
  - *negatywne zjawiska gospodarcze w tym niski stopień przedsiębiorczości oraz słaba kondycja przedsiębiorstw;*
  - *negatywne zjawiska środowiskowe w tym problem niskiej emisji;*
  - *negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.*

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny:**
  Planowane rezultaty to:

  1) Rezultat bezppośredni - poprawa jakości miejsc zamieszkania poprzez podwyższenie standardu technicznego budynków.

     Sposób pomiaru: powierzchnia użytkowa w budynkach objętych interwencją. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik ma być corocznie narastający, aż do osiągnięcia 100% powierzchni zaplanowanej do objęcia interwencją.

  2) Rezultat pośredni - aktywizacja społeczna mieszkańców :

     Objęcie różnymi formami aktywizacji społecznej osób z obszaru rewitalizacji w tym w szczególności działaniami animacyjnymi, integracyjnymi.

     Sposób pomiaru - ilość osób objętych aktywizacją jako odsetek zamieszkujących obszar realizacji projektu. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik ma być corocznie narastający, aż do osiągnięcia 100% liczby osób zaplanowanej do objęcia interwencją

  3) Wskaźniki sprawozdawcze:
     a. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją;
     b. Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach;
     c. Liczba wspartych budynków mieszkalnych;
     d. Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami;
     e. Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich
     f. Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji

Przedsięwzięcie nr 121.: Przebudowa linii tramwajowej na ul. Legionów, Zielonej, Konstantynowskiej i Srebrzyńskiej wraz z infrastrukturą zasilającą i przystankową.

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

  Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

  Cel operacyjny 4.4. *Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przebudowa linii tramwajowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Modernizacja torów, sieci trakcyjnej, podstacji energetycznych, budowa i przebudowa węzłów komunikacyjnych. Przebudowa i budowa chodników, dróg rowerowych i jezdni. Budowa przystanków komunikacyjnych niezbędnych do obsługi pasażerów ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych i niepełnosprawnych. Uwzględnienie zieleni w postaci zielonych torowisk, drzew i krzewów.
  1. Zielona: odc. Wólczańska – Włókniarzy
  2. Legionów: odc. Żeligowskiego – Włókniarzy
  3. Srebrzyńska: odc. Cmentarna – Włókniarzy
  4. Konstantynowska: odc. Unii – Krakowska

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  225 000 000 zł, UE, środki własne miasta.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na zdiagnozowany problem niskiej jakości sieciowej infrastruktury technicznej.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych.
  Liczba zainstalowanych inteligentnych systemów transportowych.
  Długość wspartej infrastruktury rowerowej.
  Całkowita długość nowych lub zmodernizowanych linii tramwajowych i linii metra (CI15).
  Całkowita długość nowych lub przebudowanych linii autobusowych komunikacji miejskiej.
  Liczba przewozów komunikacją miejską na przebudowanych i nowych liniach komunikacji miejskiej.
  Liczba przewożonych pasażerów środkami publicznego transportu zbiorowego.

Przedsięwzięcie nr 122.: Budowa nowej linii tramwajowej w ul. Nowowęglowej od ul. Tramwajowej do włączenia w ul. Kopcińskiego wraz z przebudową wiaduktu na ul. Kopcińskiego.

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

  Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

  Cel operacyjny 4.4. *Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przebudowa linii tramwajowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Modernizacja torów, sieci trakcyjnej, podstacji energetycznych, budowa i przebudowa węzłów komunikacyjnych. Przebudowa i budowa chodników, dróg rowerowych i jezdni. Budowa przystanków komunikacyjnych niezbędnych do obsługi pasażerów ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych i niepełnosprawnych. Uwzględnienie zieleni w postaci zielonych torowisk, drzew i krzewów.
  Lokalizacja: ul. Grohmanów: odc. Kopcińskiego – Tramwajowa

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  105 000 000 zł, UE, środki własne miasta.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na zdiagnozowany problem niskiej jakości sieciowej infrastruktury technicznej.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych.
  Liczba zainstalowanych inteligentnych systemów transportowych.
  Długość wspartej infrastruktury rowerowej.
  Całkowita długość nowych lub zmodernizowanych linii tramwajowych i linii metra (CI15).
  Całkowita długość nowych lub przebudowanych linii autobusowych komunikacji miejskiej.
  Liczba przewozów komunikacją miejską na przebudowanych i nowych liniach komunikacji miejskiej.
  Liczba przewożonych pasażerów środkami publicznego transportu zbiorowego.

Przedsięwzięcie nr 123.: Przebudowa torowiska w ul. Rzgowskiej na odcinku od ul. Dąbrowskiego (bez skrzyżowania) do ul. Broniewskiego (bez skrzyżowania)

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

  Cel operacyjny 4.4. *Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przebudowa linii tramwajowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Modernizacja torów, sieci trakcyjnej, podstacji energetycznych, budowa i przebudowa węzłów komunikacyjnych. Przebudowa i budowa chodników, dróg rowerowych i jezdni. Budowa przystanków komunikacyjnych niezbędnych do obsługi pasażerów ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych i niepełnosprawnych. Uwzględnienie zieleni w postaci zielonych torowisk, drzew i krzewów.
  Lokalizacja: ul. Rzgowska: Broniewskiego - Kurczaki

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  51 000 000 zł, UE, środki własne miasta.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na zdiagnozowany problem niskiej jakości sieciowej infrastruktury technicznej.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych.
  Liczba zainstalowanych inteligentnych systemów transportowych.
  Długość wspartej infrastruktury rowerowej.
  Całkowita długość nowych lub zmodernizowanych linii tramwajowych i linii metra (CI15).
  Całkowita długość nowych lub przebudowanych linii autobusowych komunikacji miejskiej.
  Liczba przewozów komunikacją miejską na przebudowanych i nowych liniach komunikacji miejskiej.
  Liczba przewożonych pasażerów środkami publicznego transportu zbiorowego.

Przedsięwzięcie nr 124.: Przebudowa linii tramwajowej w ul. Franciszkańskiej na odcinku od ul. Wojska Polskiego do ul. Północnej wraz z infrastrukturą zasilającą i przystankową.

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

  Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

  Cel operacyjny 4.4. *Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przebudowa linii tramwajowej w ul. Franciszkańskiej na odcinku od ul. Wojska Polskiego do ul. Północnej wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Modernizacja torów, sieci trakcyjnej, podstacji energetycznych, budowa i przebudowa węzłów komunikacyjnych. Przebudowa i budowa chodników, dróg rowerowych i jezdni. Budowa przystanków komunikacyjnych niezbędnych do obsługi pasażerów ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych i niepełnosprawnych. Uwzględnienie zieleni w postaci zielonych torowisk, drzew i krzewów.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  50 000 000 zł, UE, środki własne miasta.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na zdiagnozowany problem niskiej jakości sieciowej infrastruktury technicznej.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych.
  Liczba zainstalowanych inteligentnych systemów transportowych.
  Długość wspartej infrastruktury rowerowej.
  Całkowita długość nowych lub zmodernizowanych linii tramwajowych i linii metra (CI15).
  Całkowita długość nowych lub przebudowanych linii autobusowych komunikacji miejskiej.
  Liczba przewozów komunikacją miejską na przebudowanych i nowych liniach komunikacji miejskiej.
  Liczba przewożonych pasażerów środkami publicznego transportu zbiorowego.

Przedsięwzięcie nr 125.: Przebudowa linii tramwajowej w al. Politechniki i ul. Żeromskiego wraz z infrastrukturą zasilającą i przystankową.

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

  Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

  Cel operacyjny 4.4. *Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przebudowa linii tramwajowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Modernizacja torów, sieci trakcyjnej, podstacji energetycznych, budowa i przebudowa węzłów komunikacyjnych. Przebudowa i budowa chodników, dróg rowerowych i jezdni. Budowa przystanków komunikacyjnych niezbędnych do obsługi pasażerów ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych i niepełnosprawnych. Uwzględnienie zieleni w postaci zielonych torowisk, drzew i krzewów.
  Lokalizacja: Politechniki i Żeromskiego: odc. Kopernika - rondo Lotników Lwowskich

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  104 000 000 zł, UE, środki własne miasta.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na zdiagnozowany problem niskiej jakości sieciowej infrastruktury technicznej.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych.
  Liczba zainstalowanych inteligentnych systemów transportowych.
  Długość wspartej infrastruktury rowerowej.
  Całkowita długość nowych lub zmodernizowanych linii tramwajowych i linii metra (CI15).
  Całkowita długość nowych lub przebudowanych linii autobusowych komunikacji miejskiej.
  Liczba przewozów komunikacją miejską na przebudowanych i nowych liniach komunikacji miejskiej.
  Liczba przewożonych pasażerów środkami publicznego transportu zbiorowego.

Przedsięwzięcie nr 126.: Modernizacja infrastruktury przystankowej komunikacji miejskiej na terenie miasta Łodzi.

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

  Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

  Cel operacyjny 4.4. *Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Modernizacja infrastruktury przystankowej: wiaty, platformy peronowe, tablice informacji pasażerskiej.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**

  10 000 000 zł, UE, środki własne miasta

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**

  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na zdiagnozowany problem niskiej jakości infrastruktury technicznej.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Wskaźnikiem rezultatu będzie:
  Liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych.
  Liczba zainstalowanych inteligentnych systemów transportowych.
  Liczba przewozów komunikacją miejską na przebudowanych i nowych liniach komunikacji miejskiej.
  Liczba przewożonych pasażerów środkami publicznego transportu zbiorowego.

Przedsięwzięcie nr 127.: Rozbudowa sieci dróg rowerowych w mieście

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

  Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

  Cel operacyjny 4.4. *Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Budowa odcinków dróg rowerowych w mieście, np. kontynuacja drogi rowerowej Koci Szlak, droga rowerowa wzdłuż ulicy Północnej do parku Helenów, droga rowerowa w ulicy Radwańskiej pomiędzy Żeromskiego i Stefanowskiego.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródła finansowania**
  15 000 000 zł, UE, środki własne miasta.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany problem**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na zdiagnozowany problem niskiej jakości sieciowej infrastruktury technicznej.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Długość wspartej infrastruktury rowerowej.

Przedsięwzięcie nr 128.: Program przebudowy/modernizacji dróg na obszarze rewitalizacji

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

  Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.*

  Cel operacyjny 4.4. *Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  W ramach przedsięwzięcia planuje się przebudowę lub modernizację ulic znajdujących się na obszarze rewitalizacji. Planowane działania: przebudowa jezdni, chodników, budowa dróg rowerowych, przebudowa zjazdów, odwodnienia pasa drogowego, oświetlenia ulicznego, wprowadzenie elementów uspokojenia ruchu, małej architektury, nasadzenia zieleni.

  Planowane zadania:

  1. Przebudowa ul. 28 Pułku Strzelców Kaniowskich na odcinku od ul. 6 Sierpnia do ul. M. Skłodowskiej – Curie
  2. Przebudowa ul. Pogonowskiego na odcinku od ul. Zielonej do ul. M. Skłodowskiej – Curie
  3. Przebudowa ul. Lipowej na odcinku od ul. Zielonej do ul. Kopernika

4. Przebudowa ul. Żwirki na odcinku od ul. Żeromskiego do ul. Kościuszki
5. Przebudowa ul. Radwańskiej na odcinku od ul. Żeromskiego do ul. Piotrkowskiej
6. Przebudowa ul. Czerwonej na odcinku od ul. Piotrkowskiej do ul. Wólczańskiej
7. Przebudowa ul. Fabrycznej na odcinku od ul. Kilińskiego do ul. Żelaznej
8. Przebudowa ul. Tylnej na odcinku od ul. Sienkiewicza do ul. Kilińskiego
9. Przebudowa ul. Tymienieckiego na odcinku od ul. Piotrkowskiej do ul. Przędzalnianej

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródło finansowania**
  70 000 000 zł, UE, środki własne miasta.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na zdiagnozowany problem niskiej jakości sieciowej infrastruktury technicznej.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Długość przebudowanych/zmodernizowanych ulic.
  Długość utworzonych dróg dla rowerów.
  Liczba nowych nasadzeń.

Przedsięwzięcie nr 129.: Zwiększenie oferty kulturalnej Muzeum Kinematografii poprzez rewaloryzację zabytkowego kompleksu K. Scheiblera wraz z jego otoczeniem.

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

  Cel operacyjny 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez uznanie wartości architektury przełomu XIX i XX wieku oraz wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*

  Cel operacyjny 2.3. *Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Zakres przedsięwzięcia obejmuje prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane kompleksu K.W. Scheiblera przy ul. Plac Zwycięstwa 1 w Łodzi (Muzeum Kinematografii), niezbędne do zachowania istniejących i rozwoju nowych funkcji kulturalnych. Planowany zakres prac obejmuje kompleksową modernizację zabytkowych obiektów oraz zabytkowego terenu, wykonanie nowego ogrodzenia nawiązującego do otaczającej przestrzeni Parku Źródliska, wykonanie nowego oświetlenia zewnętrznego oraz architektury światła, odtworzenie małej architektury zgodnie z przekazami historycznymi, odnowienie zieleni niskiej i nowe

nasadzenia drzew i krzewów, monitoring obiektów wraz z terenem przyległym oraz remont z uzupełnieniem części utwardzonych kostką brukową i powiększeniem wejść do budynków.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródła finansowania**
  10 920 000 PLN, UE, źródła krajowe, wkład własny (Budżet Miasta Łodzi)
  Trzeba mieć na uwadze, że w związku z niestabilną sytuacją gospodarczą, będącą wynikiem rosyjskiej agresji na Ukrainę (skutkującą m.in. odpływem pracowników z branży budowlanej, trudną sytuacją na rynku surowców, rosnącą inflacją oraz wzrostem cen robót budowlano-montażowych i materiałów budowlanych) wartość inwestycji można szacować jako wyższą.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Przedsięwzięcie będzie zgodne z zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami**.**

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Prace konserwatorskie, zagospodarowanie terenu i udostępnienie nowej przestrzeni pozwolą na realizację nowego atrakcyjnego programu oraz poszerzenie oferty kulturalnej filmowej Łodzi, w szczególności uwzględniającego potrzeby osób niepełnosprawnych, osób starszych i dzieci, co będzie miało wpływ na zwiększenie liczby odbiorców oferty instytucji kultury, którą jest Muzeum Kinematografii w Łodzi – instytucja ważna dla Łodzi, jako Miasta Filmu UNESCO. Dodatkowo ww. prace wpłyną na poprawę jakości przestrzeni publicznej i zwiększą obszar działań rewitalizacyjnych na terenie zdegradowanym społecznie i gospodarczo. Realizacja przedsięwzięcia wpłynie pozytywnie na wzrost atrakcyjności turystycznej regionu, poprzez wyeksponowanie cennego obiektu kulturowego, budując tym samym tożsamość regionalną.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Przykładowe wskaźniki produktu i rezultatu, które będzie realizował projekt:
  Liczba instytucji kultury objętych wsparciem [wartość docelowa: 1 szt.]
  Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami [wartość docelowa: 1 szt.]
  Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem [wartość docelowa: 1 szt.]
  Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem [zgodnie z wynikami analizy popytu, która zostanie wykonana dla projektu]

Przedsięwzięcie nr 130.: Modernizacja infrastruktury Centralnego Muzeum Włókiennictwa w Łodzi

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia

  Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji

  Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przedsięwzięcie w całości realizowane na obszarze rewitalizacji. Obejmuje kompleksowe prace konserwatorskie, modernizacyjne i remontowe części zespołu fabrycznego Białej Fabryki Ludwika Geyera oraz budynków Łódzkiego Parku Kultury Miejskiej.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródła finansowania**
  26 520 000 PLN, środki z UE, budżetu państwa oraz budżetu miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków własnych i innych środków zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Kompleksowe przystosowanie infrastruktury, wystaw stałych oraz strony internetowej CMWŁ do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się bardzo szerokie i kluczowo istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia, przede wszystkim na następujące zdiagnozowane czynniki kryzysu:
  - niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;
  - niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym;
  - negatywne zjawiska przestrzenno – v funkcjonalne;
  - brak utożsamiania się mieszkańców centrum Łodzi z lokalnym dziedzictwem i zasobami kulturowymi.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Prognozowany rezultat to wzmocnienie uczestnictwa w kulturze mieszkańców obszaru rewitalizacji.
  Wskaźnikiem rezultatu będzie:
  (1) frekwencja odbiorców oferty wystawienniczej i edukacyjnej Muzeum
  (2) liczba godzin edukacji muzealnej prowadzonej dla zorganizowanych grup odwiedzających Muzeum w ciągu roku.

Przedsięwzięcie nr 131.: Twórcza przestrzeń – remont budynków pofabrycznych na potrzeby Fabryki Sztuki w Łodzi.

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji

Cel operacyjny 1.6. Budować pomostowy kapitał społeczny.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej

Cel operacyjny 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez uznanie wartości architektury przełomu XIX i XX wieku oraz wprowadzenie do centrum projektów budujących prestiż obszaru*

Cel strategiczny 3: *Ożywić lokalną przedsiębiorczość – Cel operacyjny: Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł*

Cel operacyjny 3.3. *Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł*

Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania, z uwzględnieniem podniesienia ich efektywności energetycznej oraz zasilania odnawialnymi źródłami energii*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Zakres przedsięwzięcia obejmuje realizację prac budowlanych i instalacyjnych w dwóch pofabrycznych budynkach magazynowych wpisanych do rejestru zabytków przy ul. Tymienieckiego 3 w Łodzi (m.in. prace rozbiórkowe, konstrukcyjne, konserwatorskie, wymiana poszycia dachu, wykonanie izolacji pionowych i poziomych, wykonanie nowej stolarki). Pomieszczenia zostaną zaadaptowane do pełnienia funkcji kulturalnych oraz dostosowane dla osób z niepełnosprawnościami. Zakupione zostanie wyposażenie, w tym m.in. nagłośnienie i oświetlenie sceniczne, system multimedialny, wyposażenie pracowni warsztatowych. Ponadto zostanie wykonany remont zabytkowego ogrodzenia oraz zagospodarowanie terenów zewnętrznych.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródła finansowania**
  17 550 000,00 zł, FEŁ2027, budżet państwa, środki własne.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Działania w przedsięwzięciu prowadzą do poprawy infrastruktury instytucji kultury, wprowadzając rozwiązania architektoniczne i technologiczne, dzięki którym nastąpi zwiększenie dostępności i pełniejsze otwarcie się instytucji na odbiorców z niepełnosprawnościami.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Realizowane przedsięwzięcia oddziaływać będzie pozytywnie w dwóch płaszczyznach funkcjonowania instytucji kultury. Pierwszy dotyczy sfery materialnej – remont konserwatorski zabytkowych budynków pofabrycznych znajdujących się pod zarządem instytucji kultury. Druga sfera to obszar działań społeczno – programowych. Realizacją przedsięwzięcia zwiększy możliwości instytucji do pełnienia funkcji aktywizujących i integrujących lokalną społeczność oraz umożliwi utworzenie nowej atrakcyjnej oferty kulturalnej. Realizowane przedsięwzięcie przyczyni się do zwiększenia spójności społecznej i atrakcyjności kulturalnej Łodzi i regionu, a co za tym idzie do odbudowy lokalnej gospodarki. Zwiększy się również poczucie tożsamości kulturowej w społeczeństwie.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Oczekiwane rezultaty i wskaźniki rezultatu i produktu powiązane z realizacją FEŁ2027
  Proponowane mierniki efektów realizacji:
  Liczba wyremontowanych obiektów infrastruktury kultury;

Liczba wspartych instytucji kultury;
Wzrost liczby odwiedzin;
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Przedsięwzięcie nr 132.: Modernizacja, remont, przebudowa i doposażenie Teatru Nowego im. Kazimierza Dejmka w Łodzi.

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.2. *Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną*

  Cel operacyjny 1.3. *Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji*

  Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej*

  Cel operacyjny 2.3. *Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji – ul. Zachodnia 93s. Zadanie ma na celu kompleksową modernizację, remont i przebudowę Teatru Nowego im. K. Dejmka w Łodzi na potrzeby utworzenia Centrum Edukacji Teatralnej dla Młodych. Budynek zostanie także dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. W zakres zadania wchodzą:

  1) Roboty remontowo – budowlane w siedzibie Teatru – kompleksowa modernizacja i remont Teatru Nowego w Łodzi na potrzeby utworzenia Centrum Edukacji Teatralnej dla Młodych wraz z dostosowaniem do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
  2) Zakup nowego wyposażenia niezbędnego dla realizacji zadania (między innymi nagłośnienie, oświetlenie).

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Miasto Łódź.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródła finansowania**

  44 564 000 – EFRR i budżet miasta. Ponadto przewiduje się możliwość zaangażowania środków budżetu państwa i innych środków zewnętrznych.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**

  Działania w przedsięwzięciu prowadzą do poprawy infrastruktury instytucji kultury, wprowadzając rozwiązania architektoniczne i technologiczne, dzięki którym nastąpi zwiększenie dostępności i pełniejsze otwarcie się instytucji na odbiorców z niepełnosprawnościami.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  – niski poziom edukacji oraz kapitału społecznego;

  – niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem modernizacji Teatru Nowego w Łodzi – Centrum Edukacji Teatralnej dla Młodych będzie zwiększenie poziomu żywego uczestnictwa w kulturze mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez wdrożenie w Teatrze – równolegle z realizowanymi działaniami inwestycyjnymi – programu rozwoju widowni (audience development).

  Wskaźnikiem rezultatu będzie:

  (1) liczba widzów i uczestników rocznie.

  Wartość bazowa wskaźnika (1) zostanie ustalona na postawie sprawozdania Teatru o liczbie widzów w ostatnim pełnym roku sprawozdawczym poprzedzającym realizację przedsięwzięcia. Zakłada się, że wskaźnik będzie corocznie wyższy.

Przedsięwzięcie nr 133.: Rewitalizacja przestrzeni miejskiej w rejonie ulic Limanowskiego, Zachodniej, Zgierskiej, Krótkiej tzw. „Bałucki Serek”

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej*

  Cel operacyjny 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania, z uwzględnieniem podniesienia ich efektywności energetycznej oraz zasilania odnawialnymi źródłami energii*

  Cel operacyjny 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną*

  Cel operacyjny 4.6. *Poprawić wyposażenie w błękitno – zieloną infrastrukturę pozwalającą na adaptację do zmian klimatycznych*

- **Opis realizowanych działań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedmiotem Przedsięwzięcia jest rewitalizacja przestrzeni miejskiej ograniczonej ulicami Limanowskiego, Zachodniej, Zgierskiej, Krótkiej, a w szczególności: przebudowa, rozbudowa, remont lub całkowita wymiana istniejącej zdegradowanej zabudowy we wskazanym obszarze na współczesną; przebudowa i rozbudowa ulic Limanowskiego, Zgierskiej, Krótkiej i Zachodniej w celu uporządkowania istniejącego układu komunikacyjnego oraz budowa drogi wewnątrz kwartału pomiędzy ulicami Limanowskiego, Zgierską i Zachodnią umożliwiającej obsługę kwartału; Dodatkowo planuje się wprowadzenie zieleni w tereny zdegradowane i utworzenie przestrzeni przyjaznych mieszkańcom.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Partnerstwo publiczno – prywatne (Miasto wraz z partnerem prywatnym)

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródła finansowania**

  710 000 000 zł brutto, Partner Prywatny oraz Miasto Łódź

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**

  Projekt zakłada dostosowanie rewitalizowanej przestrzeni do osób niepełnosprawnych.

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy:

  - negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne,
  - negatywne zjawiska środowiskowe w tym problem niskiej emisji,

- zły stan techniczny budynków mieszkalnych i usługowych oraz infrastruktury drogowej i instalacyjnej;

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Prognozowanym rezultatem jest powstanie przestrzeni mixed – use w terenie zrewitalizowanym wraz ze zmodernizowanym układem drogowym. Wskaźnikiem rezultatu będzie więc liczba ludności zamieszkałej na obszarze objętym przedsięwzięciem. Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CO34). Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba budynków podłączonych do miejskiej sieci centralnego ogrzewania. Wskaźniki sprawozdawcze: powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją.

Przedsięwzięcie nr 134.: Modernizacja budynku B4 Politechniki Łódzkiej – Pałacyk Inżynierii Procesowej i Ochrony Środowiska IPOŚ – Willa Oskara Schweikerta.

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.
  Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną.
  Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.
  Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.
  Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.
  Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez uznanie wartości architektury przełomu XIX i XX wieku oraz wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.
  Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.
  Cel operacyjny 3.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania, z uwzględnieniem podniesienia ich efektywności energetycznej oraz zasilania odnawialnymi źródłami energii.
  Cel operacyjny 3.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  W neorenesansowej Wilii Oskara Schweikerta przy ulicy Wólczańskiej 213 obecnie mieści się dziekanat Wydziału Inżynierii Procesowej i Ochrony Środowiska Politechniki Łódzkiej. Planowane prace inwestycyjne obejmują remont elewacji, naprawę spękań ścian oraz prace przy renowacji wnętrz.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Politechnika Łódzka.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródła finansowania**
  3 000 000 zł, UE, środki własne.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Działania w przedsięwzięciu prowadzą do poprawy infrastruktury, wprowadzając rozwiązania architektoniczne i technologiczne, dzięki którym nastąpi zwiększenie dostępności i pełniejsze otwarcie się instytucji na odbiorców z niepełnosprawnościami.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany problem**
  Przewiduje się oddziaływanie przedsięwzięcia na następujący zdiagnozowany problem: negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  W ramach niniejszej inwestycji nastąpi uspójnienie krajobrazu historycznego miasta i stworzenie mieszkańcom obszaru rewitalizacji możliwości skorzystania z przestrzeni publicznej o wyższej jakości. Wskaźnikiem rezultatu będzie również wsparcie w rozwoju dziedzictwa kulturowego, w tym promowanie regionalnych i lokalnych walorów kulturowych, a także wsparcie infrastruktury turystycznej miasta. Ponadto podniesienie atrakcyjności obszaru rewitalizacji i zwiększenie dostępności dla mieszkańców, w tym seniorów oraz osób niepełnosprawnych.
  Proponowany sposób pomiaru wskaźników:
  Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – szt.
  Sposób pomiaru: podpisana umowa z Wykonawcą, podpisany protokół odbioru inwestycji.
  Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (m2); liczba zmodernizowanych m2 objętych inwestycją.
  Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji (tys.), na podstawie danych uzyskanych z GUS.
  Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (szt.).

Przedsięwzięcie nr 135.: Modernizacja budynku B11 Politechniki Łódzkiej – Pałacyk FTiMS – budynek administracyjny w Zespole Fabryki Towarzystwa Akcyjnego Manufaktury Wełnianej Fryderyka Schweikerta.

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

  Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

  Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

  Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

  Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez uznanie wartości architektury przełomu XIX i XX wieku oraz wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

  Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

  Cel operacyjny 3.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania, z uwzględnieniem podniesienia ich efektywności energetycznej oraz zasilania odnawialnymi źródłami energii.

Cel operacyjny 3.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  W budynku B11 Politechniki Łódzkiej przy ulicy Wólczańskiej 215 (dawniej Budynek administracyjny w Zespole Fabryki Towarzystwa Akcyjnego Manufaktury Wełnianej Fryderyka Schweikerta) obecnie mieści się dziekanat Wydziału Fizyki Technicznej, Informatyki i Matematyki Stosowanej. Planowane prace inwestycyjne obejmują izolację fundamentów, naprawę spękanych ścian elewacyjnych oraz pracę przy renowacji wnętrz.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Politechnika Łódzka.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródła finansowania**
  3 000 000 zł, UE, środki własne.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Działania w przedsięwzięciu prowadzą do poprawy infrastruktury, wprowadzając rozwiązania architektoniczne i technologiczne, dzięki którym nastąpi zwiększenie dostępności i pełniejsze otwarcie się instytucji na odbiorców z niepełnosprawnościami.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy: negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  W ramach niniejszej inwestycji nastąpi uspójnienie krajobrazu historycznego miasta i stworzenie mieszkańcom obszaru rewitalizacji możliwości skorzystania z przestrzeni publicznej o wyższej jakości. Wskaźnikiem rezultatu będzie również wsparcie w rozwoju dziedzictwa kulturowego, w tym promowanie regionalnych i lokalnych walorów kulturowych, a także wsparcie infrastruktury turystycznej miasta. Ponadto podniesienie atrakcyjności obszaru rewitalizacji i zwiększenie dostępności dla mieszkańców, w tym seniorów oraz osób niepełnosprawnych.
  Proponowany sposób pomiaru wskaźników rezultatu:
  Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt.
  Sposób pomiaru: podpisana umowa z Wykonawcą, podpisany protokół odbioru inwestycji.

Przedsięwzięcie nr 136.: Modernizacja budynku A13 Politechniki Łódzkiej – Willa miejska Stanisława i Stanisławy Myszkowskich.

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

  Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną.

  Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

  Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

  Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez uznanie wartości architektury przełomu XIX i XX wieku oraz wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 3.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania, z uwzględnieniem podniesienia ich efektywności energetycznej oraz zasilania odnawialnymi źródłami energii.

Cel operacyjny 3.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną.

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  Przedsięwzięcie jest zlokalizowane w całości na obszarze rewitalizacji przy ul. Radwańskiej 29, Budynek A13 Dział Rekrutacji, Sekcja Dyplomów – Willa Miejska Stanisława i Stanisławy Myszkowskich. Planowane prace inwestycyjne obejmują izolację fundamentów oraz naprawę spękanych ścian i elewacji.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Politechnika Łódzka.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródła finansowania**
  435 700 zł, UE, środki własne.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Działania w przedsięwzięciu prowadzą do poprawy infrastruktury, wprowadzając rozwiązania architektoniczne i technologiczne, dzięki którym nastąpi zwiększenie dostępności i pełniejsze otwarcie się instytucji na odbiorców z niepełnosprawnościami.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany problem**
  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na następujące zdiagnozowane problemy: negatywne zjawiska przestrzenno – funkcjonalne.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  W ramach niniejszej inwestycji nastąpi uspójnienie krajobrazu historycznego miasta i stworzenie mieszkańcom obszaru rewitalizacji możliwości skorzystania z przestrzeni publicznej o wyższej jakości. Wskaźnikiem rezultatu będzie również wsparcie w rozwoju dziedzictwa kulturowego, w tym promowanie regionalnych i lokalnych walorów kulturowych, a także wsparcie infrastruktury turystycznej miasta. Ponadto podniesienie atrakcyjności obszaru rewitalizacji i zwiększenie dostępności dla mieszkańców, w tym seniorów oraz osób niepełnosprawnych.
  Proponowany sposób pomiaru wskaźników rezultatu:
  Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt.
  Sposób pomiaru: podpisana umowa z Wykonawcą, podpisany protokół odbioru inwestycji.
  Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (m2); liczba zmodernizowanych m2 objętych inwestycją.
  Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji (tys.), na podstawie danych uzyskanych z GUS.
  Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (1 szt.).

Przedsięwzięcie nr 137.: Centrum Badawcze Jerzego Giedroycia i studiów nad współczesną historią Polski i Europy Wschodniej.

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną.

Cel operacyjny 1.3. Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Cel operacyjny 1.4. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.

Cel operacyjny 1.5. Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych.

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej

Cel operacyjny 2.2. Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez uznanie wartości architektury przełomu XIX i XX wieku oraz wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.

Cel operacyjny 2.3. Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.

Cel operacyjny 3.1. Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania, z uwzględnieniem podniesienia ich efektywności energetycznej oraz zasilania odnawialnymi źródłami energii.

Cel operacyjny 3.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.

Cel operacyjny 3.3. Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

W budynku Uniwersytetu Łódzkiego przy ulicy Sienkiewicza 21 w Łodzi planuje się stworzenie Centrum Badawczego Jerzego Giedroycia i studiów nad współczesną historią Polski i Europy Wschodniej. Planowane prace obejmują kompleksową modernizację i konserwację budynku, termomodernizację oraz zainstalowanie kompletu instalacji sanitarnych. Dodatkowo niezbędne jest doprowadzenie mediów oraz wyposażenie obiektu w urządzenia, sprzęt, meble i zabezpieczenia. Budynek zostanie również dostosowany dla osób niepełnosprawnych**.**

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Uniwersytet Łódzki.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródła finansowania**

50 000 000,00 zł, UE, środki własne, środki publiczne.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Przedsięwzięcie odpowiada na problemy z zakresu głębokiej degradacji zabudowy, czyli złą jakość przestrzeni publicznych, podczas realizacji prac budowlanych i konserwatorskich budynek uzyska nowe funkcje, a przestrzeń publiczna zostanie zagospodarowana. Podczas realizacji projektu częściowo rozwiążą się problemy społeczne jakimi są koncentracja ubóstwa oraz zdiagnozowany deficyt form wsparcia i aktywizacji poprzez intensywny rozwój usług naukowo – dydaktycznych**.**

■ **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposoby ich oceny**

Przewidywane rezultaty:

- liczba i powierzchnia zmodernizowanych obiektów, w tym obiektów użyteczności publicznej.
- przywrócenie terenom zdegradowanym funkcji społeczno – gospodarczych
- zwiększenie potencjału centrum miasta
- ochrona dóbr dziedzictwa kulturowego
- poprawa jakości przestrzeni publicznej
- stworzenie trwałej możliwości nieodpłatnego uczestnictwa w kulturze

Proponowany sposób pomiaru rezultatów:

- liczba i powierzchnia zmodernizowanych obiektów, w tym obiektów użyteczności publicznej. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik będzie narastający 1.
- liczba powierzchni, którym nadano nowe funkcje. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik będzie narastający 1.
- liczba powierzchni, którym nadano nowe funkcje. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik będzie narastający – 1
- liczba i powierzchnia zmodernizowanych obiektów, w tym obiektów użyteczności publicznej. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik będzie narastający.
- liczba powierzchni, którym nadano nowe funkcje. Wartością bazową wskaźnika będzie 0. Zakłada się, że wskaźnik będzie narastający.

Przedsięwzięcie nr 138.: Rewitalizacja i termomodernizacja willi Juliusza Lange – siedziby Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego Oddział w Łodzi.

■ **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.4 *Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*

Cel operacyjny 2.2 *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez uznanie wartości architektury przełomu XIX i XX wieku oraz wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*

Cel operacyjny 4.1 *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania, z uwzględnieniem podniesienia ich efektywności energetycznej oraz zasilania odnawialnymi źródłami energii.*

■ **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Projekt przewiduje przeprowadzenie prac rewitalizacyjnych oraz termomodernizacyjnych historycznej, XIX-wiecznej willi Juliusza Lange – obecnej siedziby Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego Odział w Łodzi (ul. Wólczańska 51). Aktualny zły stan wizualno – techniczny budynku zaburza spójność wizerunkową tworzoną przez prowadzone w okolicach prace rewitalizacyjne innych obiektów, a także utrudnia pozyskiwanie przez PTE o. w Łodzi partnerów do wspólnej realizacji różnorodnych projektów pożytku publiczno – prywatnego. Budynek w chwili obecnej wymaga całkowitej rewitalizacji (dach, ściany i elewacja, stolarka okienna, instalacja elektryczna, wnętrze budynku). Projekt sprowadza się do kompletnej rewitalizacji i termomodernizacji ww. obiektu (budynek o powierzchni zabudowy 369m^2 i kubaturze

3928m^3) oraz zakłada przeprowadzenie prac remontowo – rewitalizacyjnych i termomodernizacyjnych.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Polskie Towarzystwo Ekonomiczne Oddział w Łodzi.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródła finansowania**

  3 000 000 mln zł, UE, środki własne.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**

  Realizacja przedsięwzięcia będzie uwzględniała dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność będzie zapewniona przede wszystkim dzięki stosowaniu podejścia uniwersalnego projektowania przestrzeni, uwzględniając obowiązujące przepisy prawa, standardy dostępności, a także poprzez usuwanie istniejących barier.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany problem**

  Przewiduje się istotne oddziaływanie tego przedsięwzięcia na problemy związane z negatywnymi zjawiskami przestrzenno – funkcjonalnymi.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultat główny: zatrzymanie i przeciwdziałanie degradacji obiektu zabytkowego, jakim jest willa Juliusza Langego wybudowana w latach 90. XIX wieku, obecnie – siedziba Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego Oddział w Łodzi, mieszcząca się w strefie rewitalizacji miasta Łodzi, ul. Wólczańska 51. W wyniku przeprowadzenia projektu budynek powróciłby do czasów dawnej świetności, a to oznacza, że obiekt na trwale wkomponowałby się w „historyczny krajobraz miejski" Strefy Wielkomiejskiej. Zrewitalizowany budynek dobrze wpisywał się będzie w spójność wizerunkową tworzoną przez prowadzone w okolicach prace rewitalizacyjne innych obiektów. Integralną częścią budynku jest taras/ogród – mógłby on funkcjonować jako tzw. „inkluzywne" miejsce spotkań w przestrzeni publicznej (wycieczki dydaktyczne, spotkania tematyczne itp.). Ze względu na swoją historię oraz walory estetyczne (z czasów świetności) po zrewitalizowaniu budynek będzie też atrakcją turystyczną, w czym utwierdza nas zainteresowanie łódzkich przewodników turystycznych oraz przechodniów.

  Realizacja projektu spowoduje także znaczny wzrost komfortu pracy pracowników biura i członków PTE Oddział w Łodzi, a także najemców lokali użytkowych. Zwiększy jakość realizowanych projektów społecznych skierowanych, min. Do osób bezrobotnych oraz wykluczonych.

  Wskaźniki sprawozdawcze:

  a. Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach;
  b. Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami;
  c. Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich;
  d. Powierzchnia budynków poddanych termomodernizacji.

Przedsięwzięcie nr 139.: Centra aktywności lokalnej – sieć wzmacniająca kapitał społeczny.

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną

Cel operacyjny 1.2. Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego

Cel operacyjny 1.3. Budować pomostowy kapitał społeczny

Cel operacyjny 2.1. Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej

Cel operacyjny 4.2. Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**
  W ramach przedsięwzięcia powstanie minimum 6 Centrów Aktywności Lokalnej (CAL), co z powstającymi obecnie stworzy sieć kilkunastu placówek współpracujących na rzecz aktywności mieszkanek i mieszkańców Łodzi. Do działań jakie zostaną podjęte w ramach projektu będą należeć uruchomienie i funkcjonowanie sieci CALi poprzez prowadzenie prac animacyjnych takich jak organizowanie spotkań z mieszkańcami czy diagnozowanie lokalnych wyzwań oraz budowanie sieci współpracy CALi przez włączenie operatorów CALi do współpracy, wspólnego standardu działania oraz wspólnych działań edukacyjnych. CALe zostaną zlokalizowane w 6 wybranych lokalizacjach w obszarze rewitalizacji.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Centrum Promocji i Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich OPUS oraz Fundacja Strefa we współpracy z innymi organizacjami pozarządowymi (np. Kamienica 56, Społecznie Zaangażowani).

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródła finansowania**
  10 000 000 zł, Środki krajowych programów finansujących działania w sferze pożytku, w tym środki w dyspozycji Narodowego Instytutu Wolności.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  Działania w przedsięwzięciu prowadzą do poprawy infrastruktury, wprowadzając rozwiązania architektoniczne i technologiczne, dzięki którym nastąpi zwiększenie dostępności i pełniejsze otwarcie się instytucji na odbiorców z niepełnosprawnościami.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**
  Ideą Centrów Aktywności Lokalnej, które są zlokalizowane w obszarze rewitalizacji jest realizacja działań na rzecz budowanie wspólnoty lokalnej. Zgodnie z celami GPR Centra Aktywności Lokalnej włączą się w pracę na budowaniem pomostowego kapitału społecznego. CAL–e mogą pełnić funkcję animacyjną, środowiskowo – twórczą, aktywizującą oraz pomocową w sytuacjach kryzysowych. Ponadto miejsca typu CAL są miejscami, w których działania takie jak tworzenie więzi międzyludzkich, budowanie mechanizmów samostanowienia, wzmacnianie osób z obszaru wykluczenia społecznego prowadzone są poprzez animację.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Prognozowane rezultaty:
  - Zaaranżowanie 4 nowych i wzmocnienie min. 2 istniejących inkluzywnych miejsc spotkań w przestrzeni publicznej – łącznie 6 centrów aktywności lokalnej
  - Zmniejszenie skali narażenia na wykluczenie, dziedziczenie ubóstwa poprzez animację społeczną

- Zwiększanie poziomu pomostowego kapitału społecznego w obszarze rewitalizacji i na jego obrzeżach poprzez działania animacyjne idące w kierunku sprawczości
- Poprawa wizerunku miejsc uznawanych za enklawy problemów społecznych
- Zwiększenie liczby przestrzeni publicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców

W realizacji całego przedsięwzięcia będzie monitorowana m in:

- liczba osób korzystających z centrów aktywności lokalnej,
- liczba osób korzystających z CAL–i więcej niż raz / regularnie
- liczba osób podejmujących realizację własnych inicjatyw w ramach CALi
- liczba projektów i wydarzeń realizowanych przez mieszkańców w CAL–ach
- liczba miejsc wokół CAL–i, które zostaną zaaranżowane przez mieszkańców

Przedsięwzięcie nr 140.: Centrum Rozwoju Ekonomii Społecznej

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

  Cel operacyjny 1.1. Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia

  Cel operacyjny 1.2. Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym – poprzez animację społeczną

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Przedsięwzięcie zakłada prowadzenie funkcji Centrum Rozwoju Ekonomii Społecznej. W ramach projektu CRES będzie obejmował funkcje Centrum Aktywizacji Społeczno – Zawodowej, które będzie prowadzone w formie podmiotu integracji społecznej z pracowniami (np. gastronomicznymi, hotelarskimi, usługami komunalnymi i społecznymi) oraz Centrum Ekonomii Społecznej obejmujące funkcje Łódzkiego Centrum Obywatelskiego i lokale dla NGO, co będzie prowadzić do wzmocnienia aktywności społecznej. Przedsięwzięcie będzie realizowane w partnerstwie pomiędzy Ośrodkiem Wsparcia Ekonomii Społecznej przy Centrum OPUS, Fundacji Usług Lokalnych.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Centrum Promocji i Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich OPUS

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródła finansowania**

  4 000 000 zł, UE, FIO

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

  Przedsięwzięcie odpowiada na problem długotrwałego bezrobocia skoncentrowanego w obszarze rewitalizacji oraz braku instytucjonalnych działań w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej prowadzonych przez podmioty ekonomii społecznej w obszarze. Przedsięwzięcie odpowiada również na problem niewystarczającej liczby pomiotów reintegracja społecznej w Łodzi, szczególnie centrów integracji społecznej. Projekt tworzy kompleksową koncepcję aktywizacji społecznej i zawodowej osób długotrwale bezrobotnych, w tym zagrożonych bezdomnością.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Prognozowane rezultaty:

  - Utworzenie centrum integracji społecznej
  - Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców obszaru rewitalizacji (liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych działaniami)

- Wsparcie tworzenia miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej (liczba miejsc pracy)

W projekcie do oceny rezultatów będą wykorzystywane:

- Wyciąg z rejestru CIS
- Zestawienie list uczestników CIS
- Zestawienie list osób podejmujących aktywność zawodową
- Zestawienie liczby miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych

Przedsięwzięcie nr 141.: Poprawa stanu zachowania obiektów zabytkowych – ul. Ogrodowa 24.

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 2.1 *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

Cel operacyjny 2.2 *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez uznanie wartości architektury przełomu XIX i XX wieku oraz wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru.*

Cel operacyjny 2.3 *Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej.*

Cel operacyjny 4.1 *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania, z uwzględnieniem podniesienia ich efektywności energetycznej oraz zasilania odnawialnymi źródłami energii.*

Cel operacyjny 4.6 *Poprawić wyposażenie w błękitno – zieloną infrastrukturę pozwalającą na adaptację do zmian klimatycznych.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Przebudowa, nadbudowa i remont konserwatorski wraz ze zmiana sposobu użytkowania budynków położonych przy ul. Ogrodowej 24 w Łodzi.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Spółka Łódzkie Inwestycje sp. z o.o.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródła finansowania**

96 890 000 zł. Środki zwrotne.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**

Działania w przedsięwzięciu prowadzą do poprawy infrastruktury, wprowadzając rozwiązania architektoniczne i technologiczne, dzięki którym nastąpi zwiększenie dostępności i pełniejsze otwarcie się na odbiorców z niepełnosprawnościami.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany kryzys**

Poprawa stanu technicznego i estetycznego nieruchomości, wprowadzenie nowych funkcji do budynków.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Prognozowane rezultaty:
- wysoki standard techniczny budynków,
- podniesienie efektywności energetycznej budynków poprzez zastosowanie odnawialnych źródeł energii,
- stworzenie atrakcyjnej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej przestrzeni w centrum Łodzi.

Sposób oceny:
- procentowa ocena zaawansowania inwestycji.

Przedsięwzięcie nr 142.: Utworzenie nowoczesnego Centrum Opieki Koordynowanej w budynku WOMP CPL przy ul. Gdańskiej 117a

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1	*Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.*
Cel operacyjny 1.4	*Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*
Cel operacyjny 1.7	*Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.*
Cel operacyjny 2.1	*Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*
Cel operacyjny 4.1	*Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania, z uwzględnieniem podniesienia ich efektywności energetycznej oraz zasilania odnawialnymi źródłami energii.*
Cel operacyjny 4.2	*Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Lokalizacja przedsięwzięcia: ul. Gdańska 117a
W ramach prac rewitalizacyjnych w budynku planowane jest zaprojektowanie nowego układu przestrzennego tak aby rozkład pomieszczeń był bardziej funkcjonalny i dostosowany do nowych funkcji obiektu. Cały obiekt zostanie dostoswany do osób z niepełnosprawnościami zgodnie z obowiązującymi przepisami. Budynek będzie wyposażony w instalację SSP i DSO oraz tam gdzie to niezbędne w systemy wezwaniowe. Planowane jest przeprowadzenie remontu elewacji, drzwi zewnętrznych, posadzek, okien. W obiekcie nastąpi naprawa elewacji, elementów konstrukcyjnych oraz wnętrz. Wyburzeniu ulegną zbędne przegrody wewnątrz obiektu. Ponownej aranżacji ulegnie otoczenie obiektu.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy Centrum Profilaktyczno – Lecznicze w Łodzi.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródła finansowania**

10 000 000 mln zł, UE, środki własne.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**

W zakresie dostępności architektonicznej zapewnione zostaną wolne od barier poziomych i pionowych przestrzenie komunikacyjne budynku, zainstalowane zostaną urządzenia umożliwiające dostęp do wszystkich pomieszczeń budynku, zapewniona zostanie informacja na temat rozkładu pomieszczeń w budynkach. Natomiast w zakresie dostępności informacyjno – komunikacyjnej zainstalowane zostaną urządzenia do obsługi osób słabosłyszących w szczególności pętle indukcyjne a na stronie internetowej zostanie zamieszczony tekst odczytywany maszynowo dotyczący działalności placówki.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany problem**

Przedsięwzięcie bezpośrednio oddziałuje na poprawę bezpieczeństwa socjalnego i opieki zdrowotnej na obszarze rewitalizacji, w szczególności w zakresie opieki nad osobami

zależnymi (niesamodzielnymi), osobami po 65 roku życia, wymagającymi opieki – w zakresach odpowiadających specyfice zadań realizowanych w placówce.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

Rezultatem będzie poprawa dostępności udzielanych świadczeń medycznych dla mieszkańców obszaru objętego rewitalizacją. W ramach opieki koordynowanej lekarz podstawowej opieki zdrowotnej współpracuje z lekarzami specjalistami, pielęgniarką POZ i dietetykiem. Zajmuje się profilaktyką, diagnozowaniem, leczeniem i edukacją pacjenta na temat wybranych chorób z dziedziny: kardiologii, diabetologii, endokrynologii, pulmonologii. Realizacja świadczeń w opiece koordynowanej odbywa się na postawie działania w tzw. Indywidualnym Planie Opieki Medycznej, który lekarz POZ ustala razem z pacjentem.
Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba osób którym udzielono świadczeń w opiece skooordynowanej (średniorocznie). Wartość bazowa wskaźnika wynosi 0.
Rezultatem – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie stworzenie mieszkańcom obszaru rewitalizacji (w szczególności osobom starszym) bezpośredniego dostępu do usług medycznych najwyższej jakości.
Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie Centrum Opieki kooordynowanej (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

Przedsięwzięcie nr 143.: Przebudowa budynku Wojewódzkiego Ośrodka Medycyny Pracy przy al. Piłsudskiego 133b w Łodzi na potrzeby utworzenia Dziennego Domu Seniora

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**

Cel operacyjny 1.1 *Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.*

Cel operacyjny 1.4 *Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*

Cel operacyjny 1.7 *Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.*

Cel operacyjny 2.1 *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

Cel operacyjny 4.1 *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania, z uwzględnieniem podniesienia ich efektywności energetycznej oraz zasilania odnawialnymi źródłami energii.*

Cel operacyjny 4.2 *Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

Lokalizacja: al. Piłsudskiego 133b.
W ramach prac rewitalizacyjnych w budynku planowane jest zaprojektowanie nowego układu przestrzennego tak aby rozkład pomieszczeń był bardziej funkcjonalny i dostoswany do nowych funkcji obiektu. Cały obiekt zostanie dostoswany do osób z niepełnosprawnościami zgodnie z obowiązującymi przepisami. Cały budynek będzie wyposażony w instalację SSP i DSO oraz tam gdzie to niezbędne w systemy wezwaniowe. Planowane jest przeprowadzenie remontu elewacji, drzwi zewnętrznych, posadzek, okien. W obiekcie nastąpi naprawa elewacji, elementów konstrukcyjnych oraz wnętrz. Wyburzeniu ulegną zbędne przegrody wewnątrz obiektu. Ponownej aranżacji ulegnie otoczenie obiektu

oraz parking dla pacjentów i ich rodzin. Utworzone zostanie ogrodzenie terenu wraz z monitoringiem.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**
  Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy Centrum Profilaktyczno – Lecznicze w Łodzi.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródła finansowania**
  10 000 000 mln zł, UE, środki własne.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**
  W zakresie dostępności architektonicznej zapewnione zostaną wolne od barier poziomych i pionowych przestrzenie komunikacyjne budynku, zainstalowane zostaną urządzenia umożliwiające dostęp do wszystkich pomieszczeń budynku, zapewniona zostanie informacja na temat rozkładu pomieszczeń w budynkach. Natomiast w zakresie dostępności informacyjno – komunikacyjnej zainstalowane zostaną urządzenia do obsługi osób słabosłyszących w szczególności pętle indukcyjne a na stronie internetowej zostanie zamieszczony tekst odczytywany maszynowo dotyczący działalności placówki.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany problem**
  Przedsięwzięcie bezpośrednio oddziałuje na poprawę bezpieczeństwa socjalnego i opieki zdrowotnej na obszarze rewitalizacji, w szczególności w zakresie opieki nad osobami zależnymi (niesamodzielnymi), osobami po 65 roku życia, wymagającymi opieki – w zakresach odpowiadających specyfice zadań realizowanych w placówce.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**
  Rezultatem będzie poprawa sytuacji rodzin, których członkami są osoby zależne, wymagające opieki medycznej i codziennej rehabilitacji, poprzez zapewnienie takiej opieki przez placówki w ciągu dnia i umożliwienie podejmowania przez członków rodziny innej aktywności w czasie, w którym opiekę nad członkiem rodziny sprawuje placówka.
  Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba wymagających opieki, korzystających z pomocy i wsparcia placówek (średniorocznie). Wartość bazowa wskaźnika wynosi 0.
  Rezultatem – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie stworzenie mieszkańcom obszaru rewitalizacji(w szczególności osobom starszym) bezpośredniego dostępu do usług medycznospołecznych najwyższej jakości.
  Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie Dziennego Domu Opieki Medycznej (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).
  Wskaźniki:
  - Liczba osób którym udzielono wsparcie.
  - Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług opiekuńczych istniejących po zakończeniu projektu.

  Należy dążyć do tego, aby wskaźnik (faktyczna liczba pensjonariuszy) osiągnięty był co najmniej na poziomie 85% wartości referencyjnej (liczby miejsc).

Przedsięwzięcie nr 144.: Przebudowa budynku Wojewódzkiego Ośrodka Medycyny Pracy przy ul. Tymienieckiego w Łodzi na potrzeby utworzenia Centrum Rehabilitacji Leczniczej

- **Cel rewitalizacji realizowany przez to przedsięwzięcie**
  Cel operacyjny 1.1 Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia.

Cel operacyjny 1.4 *Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego.*

Cel operacyjny 1.7 *Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar.*

Cel operacyjny 2.1 *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej.*

Cel operacyjny 4.1 *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania, z uwzględnieniem podniesienia ich efektywności energetycznej oraz zasilania odnawialnymi źródłami energii.*

Cel operacyjny 4.2 *Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców.*

- **Opis realizowanych zadań i lokalizacja przedsięwzięcia**

  Lokalizacja: ul. Tymienieckiego 18.

  W ramach prac rewitalizacyjnych w budynku planowane jest zaprojektowanie nowego układu przestrzennego tak aby rozkład pomieszczeń był bardziej funkcjonalny i dostoswany do nowych funkcji obiektu. Cały obiekt zostanie dostoswany do osób z niepełnosprawnościami zgodnie z obowiązującymi przepisami. Budynek będzie wyposażony w instalację SSP i DSO oraz tam gdzie to niezbędne w systemy wezwaniowe. Planowane jest przeprowadzenie remontu elewacji, drzwi zewnętrznych, posadzek, okien. W obiekcie nastąpi naprawa elewacji, elementów konstrukcyjnych oraz wnętrz. Wyburzeniu ulegną zbędne przegrody wewnątrz obiektu. Ponownej aranżacji ulegnie otoczenie obiektu.

- **Podmiot realizujący przedsięwzięcie**

  Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy Centrum Profilaktyczno – Lecznicze w Łodzi.

- **Szacowana wartość przedsięwzięcia i źródła finansowania**

  10 000 000 mln zł, UE, środki własne.

- **Zapewnienie dostępności dla osób niepełnosprawnych**

  W zakresie dostępności architektonicznej zapewnione zostaną wolne od barier poziomych i pionowych przestrzenie komunikacyjne budynku, zainstalowane zostaną urządzenia umożliwiające dostęp do wszystkich pomieszczeń budynku, zapewniona zostanie informacja na temat rozkładu pomieszczeń w budynkach. Natomiast w zakresie dostępności informacyjno – komunikacyjnej zainstalowane zostaną urządzenia do obsługi osób słabosłyszących w szczególności pętle indukcyjne a na stronie internetowej zostanie zamieszczony tekst odczytywany maszynowo dotyczący działalności placówki.

- **Opis oddziaływania przedsięwzięcia na zdiagnozowany problem**

  Przedsięwzięcie bezpośrednio oddziałuje na poprawę bezpieczeństwa socjalnego i opieki zdrowotnej na obszarze rewitalizacji, w szczególności w zakresie opieki nad osobami zależnymi (niesamodzielnymi), osobami po 65 roku życia, wymagającymi opieki – w zakresach odpowiadających specyfice zadań realizowanych w placówce.

- **Prognozowane rezultaty przedsięwzięcia i sposób ich oceny**

  Rezultatem będzie poprawa sytuacji rodzin, których członkami są osoby zależne, wymagające opieki medycznej i codziennej rehabilitacji, poprzez zapewnienie takiej opieki przez placówki w ciągu dnia i umożliwienie podejmowania przez członków rodziny innej aktywności w czasie, w którym opiekę nad członkiem rodziny sprawuje placówka.

  Wskaźnikiem rezultatu będzie liczba osób którym udzielono świadczeń rehabilitacyjnych (średniorocznie). Wartość bazowa wskaźnika wynosi 0.

Rezultatem – z punktu widzenia celów rewitalizacji – będzie stworzenie mieszkańcom obszaru rewitalizacji (w szczególności osobom starszym) bezpośredniego dostępu do usług medycznych najwyższej jakości.
Wskaźnikiem rezultatu będzie powstanie Centrum Rehabilitacji Leczniczej (jednorazowy wskaźnik binarny TAK/NIE).

3.2.2. Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Dla realizacji kierunków działań służących eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych wcześniej negatywnych zjawisk, **ściśle odpowiadających przyjętym celom rewitalizacji**, o których mowa w rozdziale 3.1.4., niniejszy Program charakteryzuje poniższe **typy pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych**. Celem realizacji przedsięwzięć wyszczególnionych w ramach poniższych typów jest niwelowanie i rozwiązywanie problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych i przestrzennych realizowanych przez różnych interesariuszy. Skala oraz zakres działań mogą być bardzo różne w zależności od specyfiki danego przedsięwzięcia. Zakłada się, że znacząca liczba przedsięwzięć będzie dotyczyć lokalnych inicjatyw oddziałujących na sytuacje kryzysowe m.in.: niską aktywność społeczną, ubóstwo, niski poziom edukacji, niski stan techniczny obiektów etc. Na obecnym etapie nie jest możliwe określenie precyzyjnej listy konkretnych przedsięwzięć, które będą mogły być realizowane przez różnych interesariuszy. Dla tych przedsięwzięć ustala się indykatywne ramy finansowe (z podziałem na środki publiczne i prywatne), z wyjątkiem środków europejskich, które zostaną określone w przypadku pojawienia się oszczędności w środkach przeznaczonych na finansowanie przedsięwzięć z listy przedsięwzięć podstawowych lub z innych źródeł zewnętrznych. Typy pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostały przedstawione w układzie celów rewitalizacji.

3. Indykatywne ramy finansowe pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Wkład UE	Środki publiczne	Środki prywatne
x	200 000 000 zł	x

Opracowanie własne

Indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do środków publicznych to suma kwot wynikających z projektów rocznych budżetów (przeliczona w 4 – letniej perspektywie) przeznaczonych na zadania własne komórek i jednostek organizacyjnych Urzędu Miasta Łodzi, których realizacja dotyczy pozostałych dopuszczalnych typów przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Wskazana wyżej suma zwiększa całkowitą wartość przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Nie wskazano szacunkowej sumy środków prywatnych ze względu na brak możliwości monitorowania przedmiotowych kwot.

W ramach celu strategicznego 1. UZYSKAĆ SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNĄ:

- Dla Celu operacyjnego 1.1. *Tworzyć bodźce dla lepszego zatrudnienia* **– typy przedsięwzięć przeciwdziałających bezrobociu**:

Typ 1: Programy wspierające kompetencje poszukiwane przez gałęzie przemysłu, usługi kluczowe lub perspektywiczne dla rozwoju Łodzi, w tym w sektorze IT (w szczególności programistyczne), z preferencją programów skierowanych do kobiet.

Typ 2: Programy wspierające bezrobotnych, w szczególności bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łodzi, obejmujące m.in. uzyskiwanie kwalifikacji z zakresu tradycyjnych rzemiosł oraz zawodów pożądanych przy prowadzonych inwestycjach w ramach rewitalizacji.

Typ 3: Programy promowania godziwego zatrudnienia instrumentami CSR, promocja pracodawców przez przyznawanie certyfikatu „Dobre zatrudnienie w Łodzi".

Typ 4: Zlecanie podmiotom ekonomii społecznej z obszaru rewitalizacji usług utrzymania czystości, konserwacji zieleni, prowadzenia jadłodajni itp.

- Dla celu operacyjnego 1.2. *Zmniejszyć skalę narażenia na ubóstwo, zahamować proces dziedziczenia ubóstwa, w tym - poprzez animację społeczną* **– typy przedsięwzięć zmniejszających skalę narażenia na ubóstwo i hamujących proces dziedziczenia ubóstwa**:

Typ 5: Programy wspierające, aktywizacyjne i budujące kompetencje osób doświadczających ubóstwa, szczególnie programy oparte o model Labiryntu Problemów.

Typ 6: Mikro – inicjatywy samopomocowe, współdziałanie sąsiedzkie, projekty wymiany usług i współużytkowania dóbr. Budowanie trwałej sieci wzajemnego wsparcia. Wspieranie tworzenia się nieformalnych wspólnot, grup sąsiedzkich, nawiązywania relacji.

Typ 6.1: Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców i uzyskanie akceptacji dla planowanych zmian, złagodzenie niedogodności związanych z przeprowadzkami, wsparcie mieszkańców w rozwiązywaniu problemów społecznych, zapewnienie interesariuszom rzetelnej wiedzy nt. zmian wynikających z przebiegu rewitalizacji oraz usprawnienie tego procesu – praca Zespołu Wsparcia Społecznego.

Typ 7: Formy pracy z młodzieżą nakierowane na przerwanie cyklu dziedziczenia ubóstwa.

Typ 8: Formy animacji kultury, działania na rzecz żywego uczestnictwa w kulturze.

Typ 9: Inicjatywy tworzenia i rozwijania podmiotów ekonomii społecznej.

Typ 10: Tworzenie oferty lokali mieszkalnych o niskim czynszu całkowitym i niskich kosztach eksploatacyjnych, oraz program ułatwiania zamian lokali zadłużonych na takie lokale.

Typ 11: Powszechne programy na rzecz ułatwiania zamian mieszkań.

Typ 12: Programy na rzecz odpracowywania zadłużenia czynszowego.

Typ 13: Całościowe indywidualne programy naprawcze wychodzenia z zadłużeń nawarstwionych, w tym – zadłużeń odziedziczonych, przewidujące częściowe umarzanie zadłużeń w zamian za realizację kontraktu naprawczego.

- Dla celu operacyjnego 1.3. *Zwiększyć szanse edukacyjne młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji* **– typy przedsięwzięć przeciwdziałających ograniczeniom szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji***:*

Typ 14: Projekty przedszkoli i szkół, zwiększające szanse edukacyjne uczniów, w tym dotyczące tutoringu szkolnego.

Typ 15: Inicjatywy edukacji pozaformalnej i nieformalnej.

Typ 15.1: Programy edukacji prozdrowotnej i profilaktyki chorób, w szczególności – profilaktyki chorób układu krążenia, edukacji na rzecz wczesnej diagnostyki przesiewowej, zróżnicowanej i szeroko dostępnej profilaktyki uzależnień i edukacji o zagrożeniach uzależnieniami, edukacji seksualnej i profilaktyki ryzykownych zachowań seksualnych, profilaktyki zaburzeń łaknienia, profilaktyki chorób psychicznych, w tym depresji oraz zaburzeń demencyjnych wieku starszego, edukacji antydyskryminacyjnej i antyprzemocowej.

Typ 16: Przedsięwzięcia z zakresu edukacji ustawicznej.

Typ 17: Przedsięwzięcia edukacyjne na rzecz odbudowy poczucia tożsamości lokalnej.

- Dla celu operacyjnego 1.4. *Budować wspólnotę łodzian wokół dobra wspólnego* **– typy przedsięwzięć przeciwdziałających niskiemu uczestnictwu w życiu publicznym**:

Typ 18: Inicjatywy lokalne na rzecz bezpośredniego otoczenia.

Typ 19: Realizacja działań finansowanych z budżetu obywatelskiego.

Typ 20: Inicjatywy grup realizujących projekty dla szerszej wspólnoty.

Typ 21: Inicjatywy na rzecz szerszego włączenia mieszkańców w lokalne decyzje.

- Dla celu operacyjnego 1.5. *Zapobiegać segregacji przestrzennej, tworzyć zróżnicowaną społeczność na obszarach rewitalizowanych* **– typy przedsięwzięć zapobiegających ewentualnej segregacji przestrzennej**:

Typ 22: Programy niwelujące i zapobiegające tworzeniu w obszarze rewitalizacji enklaw „gorszego” i „lepszego” profilu społecznego mieszkańców, programy nakierowane na budowanie korzystnego miksu społecznego, „wspólnot stylu życia” (zamiast wspólnot poziomu zamożności).

Typ 23: Programy włączające osoby narażone na utrwalone wykluczenie społeczne, w szczególności programy resocjalizacyjne, terapeutyczno-resocjalizacyjne oraz środowiskowe.

Typ 24: Typ 23.1: Programy wspierające rozwiązywanie problemów mieszkaniowych osób starszych np. poprzez modernizację mieszkań dla osób starszych czy tworzenie zespołów małych mieszkań (4-8 mieszkań) dla osób starszych.

- Dla celu operacyjnego 1.6. *Budować pomostowy kapitał społeczny* **– typy przedsięwzięć zapobiegających niskiemu poziomowi kapitału społecznego**:

Typ 25: Inicjatywy budowania sieci relacji zaufania, lojalności i solidarności ponad barierami środowisk społecznych, pokoleń, klas i grup zawodowych, czy dzielnic zamieszkania.

Typ 24.1: Programy rozwijające wolontariat jako narzędzie aktywizacji społecznej.

Typ.24.2: Programy skierowane do seniorów, których celem jest ich aktywizacja społeczna w miejscu zamieszkania, w tym Centra Zdrowego i Aktywnego Seniora w Łodzi – placówki działające przy Miejskich Centrach Medycznych.

Typ 26: Programy skierowane do młodzieży, których celem jest budowanie właściwych relacji z rówieśnikami ponad barierami własnego środowiska, w tym poprzez sport.

Typ 25.1: Programy antydyskryminacyjne i przeciwdziałające przemocy w szkole.

Typ 27: Mikrodziałania na obrzeżach obszaru rewitalizacji „rozmywające granicę" obszaru.

- Dla celu operacyjnego 1.7. *Zapobiegać eksportowaniu problemów społecznych poza obszar* – **typy przedsięwzięć umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych oraz przeciwdziałające ich przenoszeniu poza obszar rewitalizacji**:

Typ 28: Programy ułatwiające powrót na obszar rewitalizacji wszystkich jego mieszkańców, którzy z różnych przyczyn opuścili go czasowo i wyrażają wolę powrotu.

W ramach celu strategicznego 2. POPRAWIĆ DZIĘKI REWITALIZACJI WIZERUNEK MIASTA I JEGO CENTRUM.

- Dla celu operacyjnego 2.1. *Budować wizerunek centrum Łodzi jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej i przyjaznej* – **typy przedsięwzięć przeciwdziałających niskiej atrakcyjności obszaru rewitalizacji**:

Typ 29: Przedsięwzięcia zlokalizowane w centrum Łodzi, tworzące jego wizerunek jako przestrzeni atrakcyjnej, żywej, kreatywnej, ciekawej, przyjaznej i dostępnej, z uwzględnieniem potrzeb ruchu turystycznego.

Typ 30: Projekty promujące wizerunek centrum Łodzi jako obszaru bezpiecznego, wolnego od zagrożeń przestępczością.

- Dla celu operacyjnego 2.2. *Tworzyć przesłanki do odczuwania dumy z centrum Łodzi przez wprowadzanie do centrum projektów budujących prestiż obszaru* – **typy przedsięwzięć przeciwdziałających niskiej identyfikacji mieszkańców z obszarem rewitalizacji**:

Typ 31: Projekty lokujące w centrum Łodzi coroczne wydarzenia prestiżotwórcze: kulturalne, naukowe, obywatelskie, biznesowe, polityczne.

Typ 32: Projekty lokujące w centrum Łodzi funkcje i obiekty, które będą budować prestiż tego obszaru. W szczególności dotyczy to obszaru objętego programem Nowe Centrum Łodzi, który powinien stać się obszarem koncentracji funkcji budujących prestiż.

Typ 33: Projekty uczelni wyższych w centrum miasta (w tym – rozbudowa bazy akademickiej) jako istotnego czynnika prestiżotwórczego.

- Dla celu operacyjnego 2.3. *Stopniowo uspójniać i wzbogacać krajobraz kulturowy obszaru jako fundament tożsamości lokalnej* – **typy przedsięwzięć poprawiających stan techniczny obiektów i jakość przestrzeni publicznej**:

Typ 34: Zachowanie i ochrona historycznej struktury miasta oraz obiektów zabytkowych istotnych dla krajobrazu kulturowego Łodzi.

Typ 35: Preferencje dla dogęszczania zabudowy śródmiejskiej, w tym uzupełniania ubytków w zabudowie pierzejowej współczesnymi budynkami plombowymi.

Typ 36: Budowanie atrakcyjności obszaru rewitalizacji w oparciu o historię miasta i działania podejmujące z nią dialog.

- Cel operacyjny 2.4. – wykreślony.

W ramach celu strategicznego 3. WZMONIĆ LOKALNĄ PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

- Dla celu operacyjnego 3.1. *Tworzyć przestrzenie dla działalności gospodarczej* **– typy przedsięwzięć przeciwdziałających niskiemu poziomowi przedsiębiorczości**.

Typ 37: Tworzenie lokali użytkowych w obszarach zamieszkania, szczególnie w dolnych kondygnacjach kamienic (aktywne partery), oraz innych powierzchni odpowiednio do planowanej funkcji, zarówno w częściach przyulicznych, jak i w oficynach.

Typ 38: Przystosowywanie na cele działalności gospodarczej obiektów pofabrycznych.

- Dla celu operacyjnego 3.2. *Wspierać synergię przedsiębiorczości* **– typy przedsięwzięć zwiększających poziom innowacyjności lokalnej gospodarki**:

Typ 39: Projekty tematyzacji przestrzeni miejskiej.

Typ 40: Działalność inkubatorów przedsiębiorczości, inicjatyw klastrowych, sieci współpracy, w szczególności o profilu tematycznym lub branżowym zgodnym ze zdiagnozowanymi potrzebami rozwoju centrum miasta.

Typ 41: Działania wspólne uczelni i przedsiębiorców: centra badań i rozwoju, projekty badawcze skutkujące wdrożeniami biznesowymi, projekty stymulujące rozwój start – upów.

Typ 42: Wydarzenia naukowo – biznesowe: konferencje, wystawy, sympozja.

Typ 43: Projekty wspierające na obszarze rewitalizacji rozwój gałęzi przemysłu lub usług kluczowych lub perspektywicznych dla rozwoju Łodzi – jedynie w zakresie, w jakim rozwój ten realizuje cele rewitalizacji, np.: – stwarza na obszarze rewitalizacji zatrudnienie wysokiej jakości.

- Dla celu operacyjnego 3.3. *Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców, w tym przedsiębiorców z branży kreatywnej oraz tradycyjnych rzemiosł* **– typy przedsięwzięć przeciwdziałających zanikaniu tradycyjnych rzemiosł i wspierających sektor kreatywny**:

Typ 44: Projekty wspierające działalność lokalnych przedsiębiorstw z sektorów kreatywnych oraz tradycyjnych rzemiosł na rzecz poprawy efektywności ich działalności w obszarze rewitalizacji.

Typ 43.1: Wspieranie działalności cechów rzemieślniczych, jako miejsc skupiających mistrzów w danej dziedzinie.

Typ 43.2: Projekty wspierające współpracę uczelni i przedsiębiorstw z sektorów kreatywnych oraz tradycyjnych rzemiosł.

Typ 45: Projekty szkoleniowe dla młodych adeptów rzemiosł oraz osób przekwalifikowujących się do wykonywania tradycyjnych rzemiosł.

Typ 44.1: Projekty promujące działalność przedsiębiorstw z sektorów kreatywnych oraz tradycyjnych rzemiosł.

- Dla celu operacyjnego 3.4. *Rozwijać postawę przedsiębiorczą, szczególnie wśród dzieci i młodzieży* **– typy przedsięwzięć przeciwdziałających niskiemu poziomowi postawy przedsiębiorczej wśród dzieci i młodzieży**:

Typ 46: Projekty kształtujące postawę przedsiębiorczą, innowacyjną i kreatywną wśród dzieci: programy aktywizacji i edukacji, nastawione na wzbudzanie i utrwalanie takiej postawy.

Typ 47: Projekty kształtujące postawę przedsiębiorczą, innowacyjną i kreatywną wśród młodzieży: programy aktywizacji i edukacji, nastawione na wzbudzanie i utrwalanie takiej postawy.

- Dla celu operacyjnego 3.5. *Budować spójne systemy identyfikacji wizualnej i reklamy* **– typy przedsięwzięć uspójniających krajobraz kulturowy i jednocześnie poprawiających warunki prowadzenia działalności gospodarczej**:

Typ 48: Wzbogacanie przestrzeni miejskiej o dobrze zaprojektowany system szyldów i reklam, trafnie wkomponowany w krajobraz kulturowy Łodzi.

Typ 49: Katalogi dobrej praktyki, budowanie wśród przedsiębiorców poczucia wspólnej odpowiedzialności za standard.

W ramach celu strategicznego 4. ODNOWIĆ OBSZAR CENTRUM W SFERZE PRZESTRZENNEJ I TECHNICZNEJ

- Dla celu operacyjnego 4.1. *Poprawić standard techniczny budynków mieszkalnych i usługowych w obszarze zamieszkania* **– typy przedsięwzięć przeciwdziałających niskiemu standardowi miejsc zamieszkania**:

Typ 50: Programy wspierające przyłączanie nieruchomości do sieci ciepłowniczej lub/oraz gazowej, likwidujące niską emisję z palenisk domowych na paliwa stałe.

Typ 49.1: Programy poprawy standardu wyposażenia lokali mieszkalnych m.in. w węzły sanitarne.

Typ 51: Programy poprawy termoizolacyjności nieruchomości: wymiany okien i drzwi, poprawy izolacyjności ścian (z zachowaniem zasady, że izolowanie elewacji nie może odbywać się kosztem ich wartości architektonicznej, szczególnie w przypadku obiektów zabytkowych) stropów i dachów oraz przestrzeni pustych w budynku.

Typ 52: Programy wspierające instalowanie źródeł energii odnawialnej, w szczególności źródeł solarnych (cieplnych i fotowoltaicznych) oraz pomp ciepła.

Typ 53: Programy wspierające rewaloryzację i rozwój zieleni miejskiej w bezpośrednim sąsiedztwie nieruchomości, w tym podwórka, ogrody społeczne, ogrody deszczowe i inne powierzchnie retencyjne i biologicznie czynne oraz programy projektowania i urządzania zielonych elewacji i dachów czynnych biologicznie.

Typ 52.1: Budowa parkingów wielopoziomowych, mająca na celu ograniczanie parkowania w podwórkach (zwiększenie obszaru zieleni) oraz zmniejszenie liczby miejsc parkingowych przy ulicy (ułatwienie przekształcania ulic w ulice z ograniczonym ruchem).

- Dla celu operacyjnego 4.2. *Promować powstawanie przestrzeni publicznych i półpublicznych aranżowanych z udziałem mieszkańców* **– typy przedsięwzięć przeciwdziałających niskiej jakości przestrzeni publicznych**:

Typ 54: Kształtowanie z udziałem mieszkańców przestrzeni publicznych, takich jak: place, skwery, woonerfy, trakty piesze, parki, ogrody społeczne i ogrody deszczowe oraz inne powierzchnie biologicznie czynne i powierzchnie retencyjne, zielone enklawy, kameralne miejsca wypoczynku i spotkań.

Typ 55: Aranżowanie przestrzeni publicznych wewnątrz kwartałów, również przez wspólnoty i właścicieli nieruchomości.

Typ 56: Tworzenie przyjaznych przestrzeni publicznych wokół instytucji publicznych i jednostek organizacyjnych świadczących usługi publiczne: przedszkoli, szkół, bibliotek itd.

- Dla celu operacyjnego 4.3. *Poprawić wyposażenie obszarów zamieszkania w niezbędną sieciową infrastrukturę techniczną* **– typy przedsięwzięć zapewniające właściwe wyposażenie obszarów zamieszkania w infrastrukturę techniczną**:

Typ 57: Poprawa wyposażenia obszaru w niezbędną infrastrukturę sieciową, w tym: ciepłowniczą, gazową i teletechniczną.

Typ 56.1: Modernizacja infrastruktury drogowej jako zadanie komplementarne do innych działań rewitalizacyjnych.

Typ 58: Infrastruktura bezpieczeństwa: programy rozwoju systemu monitoringu bezpieczeństwa z preferencją dla podsystemów wpiętych w ogólny system monitoringu miejskiego, tworzenie lokalnych systemów bezpieczeństwa (alarmy, domofony, monitoring obiektowy), remont i oznakowanie schronów ludności – przy rygorystycznym przestrzeganiu zasady, że bezpieczeństwo lokalne nie może być budowane kosztem dostępu do przestrzeni publicznych.

- Dla celu operacyjnego 4.4. *Tworzyć konsekwentną preferencję dla ruchu pieszego z uwzględnieniem dostosowania do zmian klimatycznych* **– typy przedsięwzięć poprawiających pieszą dostępność komunikacyjną obszaru**:

Typ 59: Infrastruktura transportu publicznego, zaawansowana infrastruktura rowerowa i trakty piesze z miejscami wytchnienia oraz rozwiązania intermodalne (z uwzględnieniem poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu, preferencji dla ruchu pieszego, rowerowego, transportu publicznego oraz z uwzględnieniem traktowania ulicy jako przestrzeni kulturowej).

Typ 60: Usuwanie kolizji innych funkcji z ruchem pieszym, rowerowym i transportem publicznym.

Typ 61: Projekty polegające na urządzaniu miejsc zacienionych i przewietrzanych z dostępem do wody, wyposażonych w inne elementy dostosowania do zmian klimatycznych, takie jak powierzchnie biologicznie czynne i powierzchnie retencyjne.

- Dla celu operacyjnego 4.5. *Rozwijać w Łodzi społeczne budownictwo czynszowe* – **typy przedsięwzięć dostosowujące zasób mieszkań czynszowych do potrzeb mieszkańców:**

Typ 62: Przygotowanie i realizacja inwestycji służących rozwojowi i podnoszeniu jakości zasobu mieszkań czynszowych.

- Dla celu operacyjnego 4.6. *Poprawić wyposażenie w błękitno – zieloną infrastrukturę pozwalającą na adaptację do zmian klimatycznych* – **typy przedsięwzięć rozwijające błękitno – zieloną infrastrukturę:**

Typ 63: Przygotowanie i realizacja inwestycji służących rozwojowi istniejącej zieleni, w szczególności wysokiej i przyulicznej, wzbogacanie jej o rozwiązania z zakresu błękitno – zielonej infrastruktury, w szczególności tworzenie ogrodów deszczowych i urządzeń małej retencji oraz programy wspierające takie inwestycje.

Typ 64: Projektowanie i tworzenie we współpracy z mieszkańcami nowych terenów zieleni, w tym poprzez zagospodarowanie nieużytków, wprowadzanie zieleni pnącej, ogrodów wertykalnych oraz innych rozwiązań z zakresu błękitno – zielonej infrastruktury.

3.3. Niezbędne zmiany w dokumentach strategicznych Łodzi

Ustawa przewiduje możliwość wprowadzenia gminnym programem rewitalizacji zmian w gminnych dokumentach strategicznych i wynikających z nich aktach prawa miejscowego.

3.3.1. Niezbędne zmiany w polityce mieszkaniowej Łodzi

W 2022 roku dokonano zmian w uchwałach Rady Miejskiej w Łodzi definiujących politykę mieszkaniową gminy:

- **Uchwała Nr LXX/2107/22 Rady Miejskiej z dnia 21 grudnia 2022 r.** w sprawie przyjęcia Polityki mieszkaniowej miasta Łodzi 2030+.
- **Uchwała LXX/2108/22 Rady Miejskiej 21 grudnia 2022 r.** w sprawie przyjęcia Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Łodzi na lata 2023 – 2030.

Nie przewiduje się zmian w powyższych dokumentach.

3.3.2. Niezbędne zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

Od 2013 roku trwały prace nad zmianą, przyjętego uchwałą Nr XCIX/1826/10 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 27 października 2010 r., *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi.* Do opracowania nowego studium przystąpiono uchwałą Nr LXVI/1416/13 Rady Miejskiej w Łodzi w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi" z dnia 3 lipca 2013 r. Prace nad nowym studium poprzedziło opracowanie „Ocena aktualności Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego Łodzi", które stanowi załącznik do uchwały Nr LXVI/1415/13 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 3 lipca 2013 r.

Ponieważ oba dokumenty były opracowywane równolegle i w procesie skoordynowanym, nie zachodzi konieczność wprowadzania zmian w studium instrumentami ustawy o rewitalizacji. 28 marca 2018 r. Rada Miejska uchwaliła nowe *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Łodzi* (uchwała Nr LXIX/1753/18).

Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego są zgodne z niniejszym Gminnym Programem Rewitalizacji. Zgodne z GPR są także plany miejscowe opracowywane na obszarze rewitalizacji w chwili uchwalania Programu. Poniżej przedstawiono wykaz planów obowiązujących oraz obecnie opracowywanych na obszarze rewitalizacji.

4. Uchwalone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

Numer MPZP	Numer uchwały	Obszar Miasta
101	LVIII/1398/17	Wschodnia, Rewolucji 1905 r., Kilińskiego, Włókiennicza, Jaracza, Piramowicza i Narutowicza
103	LXVI/1687/18	Ogrodowa, Zachodnia, Legionów i Cmentarna

Numer MPZP	Numer uchwały	Obszar Miasta
105	LXVI/1684/18	Piotrkowska, Czerwona, Wólczańska, Radwańska, Brzeźna, E. Abramowskiego J. Kilińskiego, Tylna, H. Sienkiewicza i ks. bp. W. Tymienieckiego
107	LXVI/1682/18	Tuwima, Kilińskiego, Nawrot i Piotrkowska
109	LXVI/1683/18	Zachodnia, Krótka, Joselewicza, Franciszkańska, Ogrodowa i Północna
11	XL/776/2000	Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna – kompleks Centrum
112	LXXI/1860/18	Rybna, Ciesielska, Zgierska i Krótka
113	LXXIII/1970/18	Piotrkowska, ks. bp. W. Tymienieckiego, J. Kilińskiego i Milionowa
115	III/58/18	Piłsudskiego, Śmigłego – Rydza, Milionowa, Kilińskiego, Fabryczna i Przędzalniana
116	VI/212/19	Kościuszki, Struga, Żeromskiego, Skłodowskiej – Curie, Łąkowa, Żeligowskiego oraz 6 Sierpnia
117-140	VI/214/19	Piłsudskiego, Kopcińskiego, Konstytucyjna
119	VI/213/19	Adama Mickiewicza, Tadeusza Kościuszki, Łąkowa, Marii Skłodowskiej – Curie, Stefana Żeromskiego, Andrzeja Struga, Gdańska, Mikołaja Kopernika i Wólczańska
121	IX/316/19	Piłsudskiego, Przędzalniana, Tuwima i Kopcińskiego
124	XV/634/19	Łagiewnicka, Spacerowa, Pasterska, Franciszkańska i płk. Berka Joselewicza
125	XV/653/19	Piłsudskiego, Sienkiewicza, Nawrot i Kilińskiego
129	XVII/712/19	Piłsudskiego, Wodna, Tuwima i Przędzalniana
130	XVII/711/19	Park im. księcia Józefa Poniatowskiego, Jana Pawła II, Adama Mickiewicza, Stefana Żeromskiego, Radwańska, Inżynierska, Parkowa
17	LI/1098/2000	Al. Politechniki, Radwańska, Wólczańska, płn. granica dz. nr 87 w obrębie p-30, płn. Granica terenów Łódzkiego Ośrodka Sportu
37	LXV/1219/06	Sienkiewicza, Tylna, Kilińskiego, ks. Bp. W. Tymienieckiego
47	XVIII/333/11	Obszar dawnej fabryki położonej w Łodzi przy ulicy Senatorskiej 70
48	XVIII/334/11	Obszar zespołu fabrycznego położonego w Łodzi przy ulicy Senatorskiej 14/16
49	XIX/347/11	Obszar dawnej fabryki Teodora Steigerta z willą, położonej w Łodzi przy ulicy Milionowej 53/55
52	XXVIII/483/11	Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna – kompleks Centrum
53	XXXV/648/12	Dawna fabryka Ejtingtona Nahuma i Spółki – Radwańska 30, Stefanowskiego 17
54	XXXV/649/12	Stefana Jaracza, Polskiej Organizacji Wojskowej Prezydenta Gabriela Narutowicza i Grzegorza Piramowicza
61	LXXVI/1569/13	Marii Skłodowskiej – Curie, Wólczańskiej, Mikołaja Kopernika i Gdańskiej
62	LXXX/1684/14	Stanisława Więckowskiego, Zachodnia, Zielona i Wólczańska
63	LXXX/1685/14	Adama Próchnika, Zachodnia, Stanisława Więckowskiego i Wólczańska
65	LXXXVIII/1823/14	Stanisława Przybyszewskiego, Kruczej, Zarzewskiej, Łomżyńskiej, gen. Jarosława Dąbrowskiego, Rzgowskiej, Bednarskiej, Wólczańskiej, Sieradzkiej i Piotrkowskiej oraz placu Reymonta
69	XCIV/19990/14	Dawny browar Gustawa Keilicha z budynkiem mieszkalnym – Orla 25
71-138	III/40/14	Narutowicza, Kopcińskiego, Tuwima na wschód od planowanego przedłużenia ul. Uniwersyteckiej

Numer MPZP	Numer uchwały	Obszar Miasta
72-139-159	III/41/14	Narutowicza, Lindleya, Wodna, Tuwima i Sienkiewicza
82-160	XXIII/566/16 oraz LVII/1722/22	Piłsudskiego, Sobolowa, Przybyszewskiego, Konstytucyjna
85-186	XXIX/756/16 oraz LXXIV/2230/23	Kościuszki, Zachodnia, Ogrodowa, Północna, Wschodnia, Narutowicza, Sienkiewicza, Tuwima i Struga
91	XXXVII/972/16	Politechniki, W. Wróblewskiego, Wólczańska i inż. Stefana Skrzywana
92	XL/1074/17	Andrzeja Struga, Łąkowa i aleja Włókniarzy
93	XL/1073/17	Andrzeja Struga i Łąkowa
97	XLVIII/1227/17	Piłsudskiego, Piotrkowska, Nawrot i Sienkiewicza
98	XLVIII/1228/17	Kościuszki, Mickiewicza, Struga i Piotrkowska
118	VI/211/19	Tadeusza Kościuszki, 6 Sierpnia, Generała Lucjana Żeligoswskiego, św. Jerzego, Cmentarna, Legionów, Zachodnia i Wólczańska
133	XXVII/904/20	Kościuszki, Zamenhofa i Piotrkowska
134	XXXIII/1086/20	Wierzbowa 44, 44a, 46
137	XXXIII/1089/20	Bolesława Limanowskiego, Zachodnia, Drewnowska, Żytnia i Rybna
138	III/40/14 oraz XXXIII/1087/20	Cz. 1 – Zmiana planu nr 71 Narutowicza, Kopcińskiego, Tuwima na wschód od planowanego przedłużenia ul. Uniwersyteckiej
138	III/40/14 oraz XXXIII/1087/20	Cz. 2 – Zmiana planu nr 71 Narutowicza, Kopcińskiego, Tuwima na wschód od planowanego przedłużenia ul. Uniwersyteckiej
139	III/41/14 oraz XXXIII/1088/20	Cz. 1 – Zmiana planu nr 72 Narutowicza, Lindleya, Wodna, Tuwima i Sienkiewicza
139	III/41/14 oraz XXXIII/1088/20	Cz. 2 – Zmiana planu nr 72 Narutowicza, Lindleya, Wodna, Tuwima i Sienkiewicza
140	VI/214/19 oraz XXXVIII/1170/21	Zmiana planu nr 117 – Piłsudskiego, Kopcińskiego, Konstytucyjna, tereny kolejowe
143	XLII/1302/21	Piotrkowska, Sieradzka, Wólczańska, Czerwona, Milionowa i S. Przybyszewskiego
159	III/41/14 oraz LVII/1722/22	Zmiana planu nr 72 Narutowicza, Lindleya, Wodna, Tuwima i Sienkiewicza
160	XXIII/566/16 oraz LVII/1722/22	Zmiana planu nr 82 Piłsudskiego, Sobolowa, Przybyszewskiego, Konstytucyjna
164	LXII/1883/22	Aleja Rodziny Scheiblerów oraz ulic: Juliana Tuwima, Jana Kilińskiego i Krzysztofa Kieślowskiego
167	LXIII/1918/22	Kościuszki, Struga, Piotrkowska
168	LXV/1938/22	Piłsudskiego, Targowa, Fabryczna, Abramowskiego i Sienkiewicza
173	LXIX/2061/22	Drewnowska, Zachodnia, Ogrodowa i Karskiego
186	LXXIV/2230/23	Tadeusza Kościuszki, Zachodnia, Ogrodowa, Północna, Wschodnia, Prezydenta Gabriela Narutowicza, Henryka Sienkiewicza, Juliana Tuwima i Andrzeja Struga

5. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na etapie opracowywania:

Numer przystąpienia	Numer uchwały	Obszar Miasta
147	IX/171/15	Piłsudskiego, Kilińskiego, Tuwima i Targowa
194	XLII/1599/17	Wólczańska, Zachodnia, Zielona
221	LXXII/1929/18	Zgierska, Goplańska, Łagiewnicka i Bałucki Rynek
214	LXXII/1922/18	Lutomierskiej, Żytniej i Drewnowskiej
215	LXXII/1923/18	Bolesława Limanowskiego, Rybna, Lutomierska i Modra
212	LXXII/1920/18	Aleja Włókniarzy oraz ulic: 6 Sierpnia, gen. Lucjana Żeligowskiego i Andrzeja Struga
219	LXXII/1927/18	Aleja Włókniarzy i Adama Mickiewicza oraz ulice Łąkowa i Andrzeja Struga
199	LXXII/1907/18	Aleja Politechniki, ulica Wólczańska oraz Park im. Księdza Biskupa Michała Klepacza
201	LXXII/1909/18	Zarzewska, Łomżyńska, gen. Jarosława Dąbrowskiego i płk. Jana Kilińskiego
202	LXXII/1910/18	Milionowa, Słowiańska, Dębowa, Praska, Zarzewska i płk. Jana Kilińskiego
220	LXXII/1928/18	Aleja Politechniki oraz ulic: Radwańska, Inżynierska i Wołowa
200	LXXII/1908/18	Aleja Marszałka Józefa Piłsudskiego oraz ulice: Przędzalniana, Fabryczna i Targowa
238	LXXII/1946/18	Piłsudskiego, Targowa, Tuwima i Wodna
257	XXIX/973/20	Mickiewicza, Kościuszki, Żwirki i Gdańska
258	XXIX/974/20	Mickiewicza, Kościuszki, Gdańska, Żwirki, Radwańska i Żeromskiego
260	XXXIII/1091/20	Milionowa, Stanisława Przybyszewskiego, Krucza, Zarzewska, Praska i Dębowa
261	XXXIII/1090/20	Skrzyżowanie ulic Milionowej i Sosnowej
262	XXXIV/1116/20	Aleja Rodziny Scheiblerów i Rodziny Poznańskich oraz ulic Henryka Sienkiewicza i Prezydenta Gabriela Narutowicza
263	XXXIV/1117/20	Henryka Sienkiewicza, Jana Kilińskiego i Juliana Tuwima
206	LXXII/1919/18	Północna, płk. Jana Kilińskiego, Rewolucji 1905 r. i Wschodnia
209	LXXII/1918/18	Północna, Wierzbowa, Uniwersytecka i hm. Aleksandra Kamińskiego
216	LXXII/1924/18	Franciszkańska, Smugowa, Źródłowa i Północna
269	XLV/1424/21	Mickiewicza, Piłsudskiego, Sienkiewicza, Wigury, Piotrkowska (Manhattan Północ)
268	XLV/1423/21	Kościuszki, Mickiewicza, Piotrkowska, Wigury, Sienkiewicza, Brzeźna, Radwańska (Manhattan Południe)
283	LII/1609/21	Smugowa
295	LIX/1783/22	Srebrzyńska, św. Jerzego, Legionów, Kasprzaka
210	LXXII/1916/18	Północna, Źródłowa, Pomorska, Stefana Banacha, dr. Stefana Kopcińskiego, Stefana Jaracza, Uniwersytecka i Wierzbowa oraz Rondo Solidarności
207	LXXII/1915/18	Północna, dr. Seweryna Sterlinga, Stefana Jaracza i płk. Jana Kilińskiego
208	LXXII/1914/18	Północna, hm. Aleksandra Kamińskiego, Stefana Jaracza i dr. Seweryna Sterlinga
211	LXXII/1917/18	Stefana Jaracza, dr. Stefana Kopcińskiego, Prezydenta Gabriela Narutowicza i Polskiej Organizacji Wojskowej
344	LXXIII/2197/23	Piotrkowska, ks. bp. Wincentego Tymienieckiego, Jana Kilińskiego i Milionowa

Ryc. 5. Mapa obszarów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego oraz przystąpieniami do sporządzenia mpzp (opracowanie Miejska Pracownia Urbanistyczna)

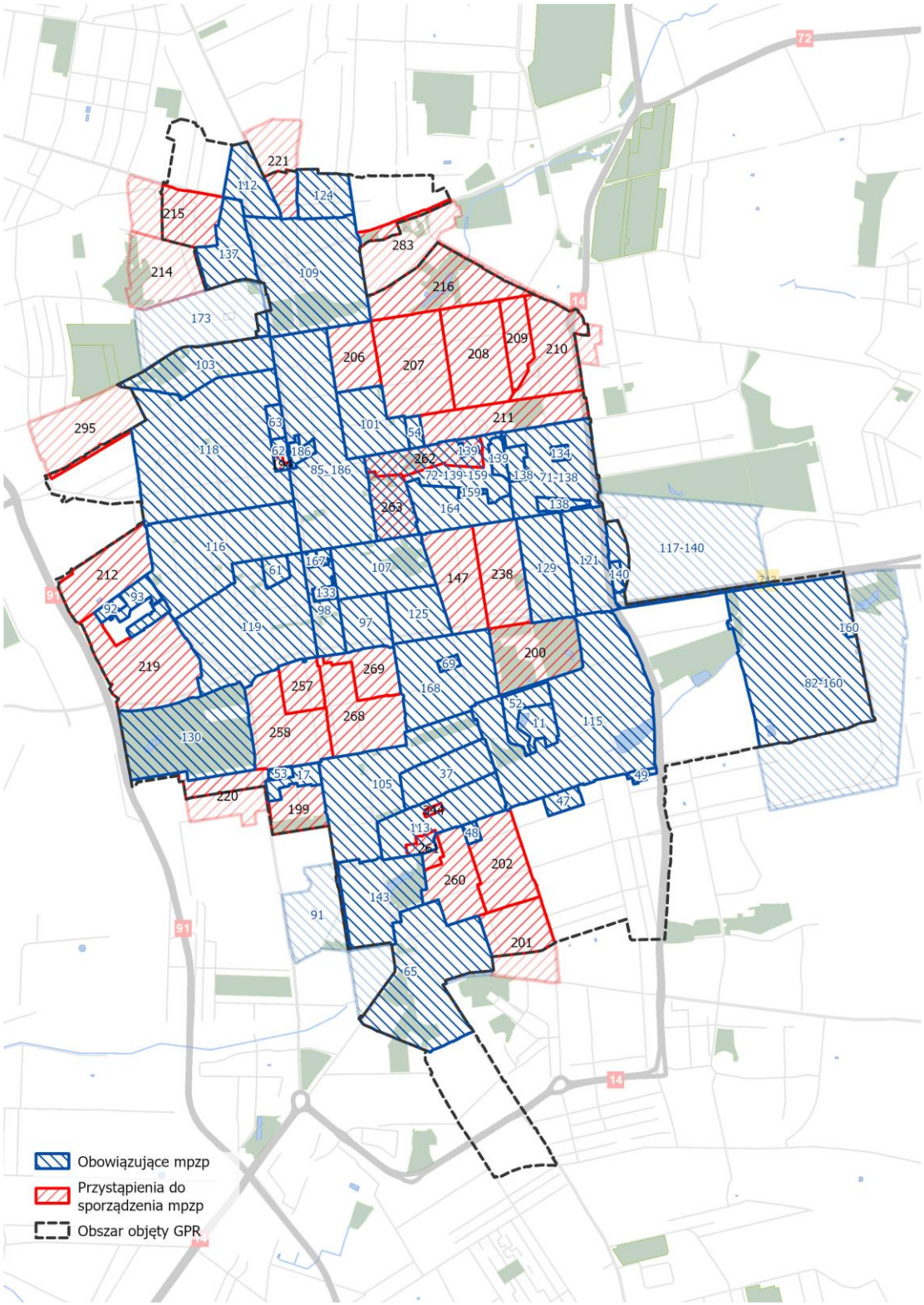

W związku z uchwaleniem niniejszego Programu **nie wskazuje się miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany**. Nie przewiduje się także

konieczności uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37f ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Jako priorytet uznaje się opracowanie MPZP dla całego obszaru rewitalizacji, zgodnie z harmonogramem sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

3.4. Specjalna Strefa Rewitalizacji

W celu zapewnienia sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zgodnie z art. 25 ustawy o rewitalizacji na całym obszarze rewitalizacji ustanowiono Specjalną Strefę Rewitalizacji na okres 10 lat. Ustanowienie Strefy oraz dokładny zakres jej regulacji jest przedmiotem **uchwały Nr XLII/1095/17 Rady Miejskiej w Łodzi z dnia 22 lutego 2017 r.** w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji miasta Łodzi Specjalnej Strefy Rewitalizacji (z późń. zm).

4. CZĘŚĆ ZARZĄDCZA

Z uwagi na usytuowanie niniejszego Programu w fundamencie struktury zarządzania strategicznego oraz operacyjnego miasta Łodzi, jako definicję przyjęto wykorzystanie wiedzy, doświadczeń oraz dobrych praktyk z zakresu zarządzania programami, rozumianymi jako zespoły projektów powiązanych ze sobą i realizowanych dla osiągnięcia celu strategicznego określonego w ramach programu. Niezbędne przy tym staje się zapewnienie i utrzymanie wszystkich wymaganych komplementarności dotyczących rewitalizacji: problemowej, przestrzennej, źródeł finansowania, proceduralno – instytucjonalnej, a także zasady partycypacji oraz kompleksowości.

Rozwiązania zarządcze opisane w tej części Programu mają charakter etapowy i mogą zostać udoskonalone – w razie potrzeby – i wprowadzone w ramach jego kolejnej zmiany.

4.1. Struktura zarządzania realizacją Programu

Zarządzanie rewitalizacją w Łodzi składa się z dwóch zasadniczych segmentów: 1) zarządzania strategicznego – odnoszącego się do koordynacji całości Programu i obejmującego problematykę rewitalizacji całościowo jako proces angażujący różne komórki Urzędu i podmioty zewnętrzne w celu realizacji określonych założeń oraz 2) z zarządzania operacyjnego odnoszącego się do realizacji poszczególnych przedsięwzięć oraz projektów rewitalizacyjnych.

Zarządzanie operacyjne rewitalizacją w Łodzi odnosi się w szczególności do koordynowania przedsięwzięć przypisanych w ramach Programu do realizacji komórkom UMŁ lub jego jednostkom organizacyjnym. W zakresie pozostałych przedsięwzięć zapisanych w niniejszym Programie, których realizatorami są podmioty zewnętrzne, niezależne od UMŁ, zarządzanie rewitalizacją oznacza uwzględnianie zasad zapisanych w art. 3, ust. 1 ustawy o rewitalizacji, tj.: przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy. Gmina może zarządzać tego typu przedsięwzięciami (czy koordynować je z przedsięwzięciami własnymi) wyłącznie na podstawie dobrowolnych umów z realizatorami poszczególnych przedsięwzięć i tylko w ramach wyznaczonych takimi umowami.

Poziom zarządzania strategicznego czyli koordynacja całości Programu oraz jego realizacja zgodnie z właściwością gminy prowadzona będzie w strukturach organizacyjnych Miasta. Decyzje strategiczne podejmować będzie Komitet Sterujący ds. Rewitalizacji, powołany Zarządzeniem Nr 5414/VII/17 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 1 marca 2017 r. w sprawie powołania Komitetu Sterującego ds. Rewitalizacji i Zespołu ds. Rewitalizacji (z późniejszymi zmianami), w skład którego wchodzą przedstawiciele Prezydenta Miasta Łodzi, Rady Miejskiej oraz kierownicy właściwych z punktu prowadzenia procesu rewitalizacji komórek/jednostek organizacyjnych. Komitet Sterujący ds. Rewitalizacji w sprawach dotyczących interpretacji zgodności realizowanych działań z założeniami GPR będzie zasięgał opinii Komitetu Rewitalizacji.

Koordynator Rewitalizacji pełni rolę zarządzającego Programem. Wykonuje swoje zadania za pośrednictwem Biura Rewitalizacji i Mieszkalnictwa (lub komórki/jednostki organizacyjnej właściwej do spraw rewitalizacji), mając do współpracy odpowiedni Zespół ds. Rewitalizacji stanowiący forum dyskusji i współpracy pomiędzy różnymi komórkami i jednostkami w ramach struktury organizacyjnej Urzędu Miasta Łodzi[56].

W ramach swoich kompetencji, każda z komórek/jednostek organizacyjnych będzie realizowała zadania rewitalizacyjne dostosowując swoje zasoby do potrzeb w sposób elastyczny w ramach istniejących struktur hierarchicznych (formalnych). W ramach budżetów poszczególnych komórek/jednostek wyodrębnione zostaną zadania służące realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Dla projektów służących realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych o wysokim stopniu złożoności przewiduje się możliwość powoływania odrębnych Komitetów Sterujących. Decyzje Komitetów dotyczące istotnych zmian w projektach mogących obniżyć lub wpłynąć na osiąganie celów GPR muszą zostać zgłoszone

[56] Zarządzenie Nr 5414/VII/17 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 1 marca 2017 r. w sprawie powołania Komitetu Sterującego ds. Rewitalizacji i Zespołu ds. Rewitalizacji (z późn. zm.).

do Koordynatora Rewitalizacji i zatwierdzone przez Komitet Sterujący ds. Rewitalizacji. W zarządzaniu realizacją przedsięwzięć rewitalizacyjnych o charakterze głównie inwestycyjnym miasto Łódź wykorzystuje system zarządzania projektami, zatwierdzony zarządzeniem Nr 6676/VIII/21 z dnia 3 marca 2021 r. w sprawie określenia sposobu inicjowania i monitorowania projektów o charakterze inwestycyjnym w Urzędzie Miasta Łodzi oraz miejskich jednostkach organizacyjnych.

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji powołany został Komitet Rewitalizacji, stanowiący forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy. Komitet pełni funkcję opiniodawczo – doradczą a za jego obsługę odpowiada Koordynator Rewitalizacji.

Przy Biurze Rewitalizacji i Mieszkalnictwa na wniosek organizacji pozarządowych[57] może powstać Komisja Dialogu Obywatelskiego ds. Rewitalizacji (KDO), która wspiera proces partycypacji społecznej i pełnić funkcję opiniodawczo – doradczą dla Koordynatora Rewitalizacji. Koordynator Rewitalizacji w ramach procesu partycypacji społecznej współpracować będzie również z innymi KDO w zakresie ich udziału merytorycznego w procesie rewitalizacji.

Ryc. 6. Schemat zarządzania procesem rewitalizacji z uwzględnieniem przykładowego poziomu operacyjnego.

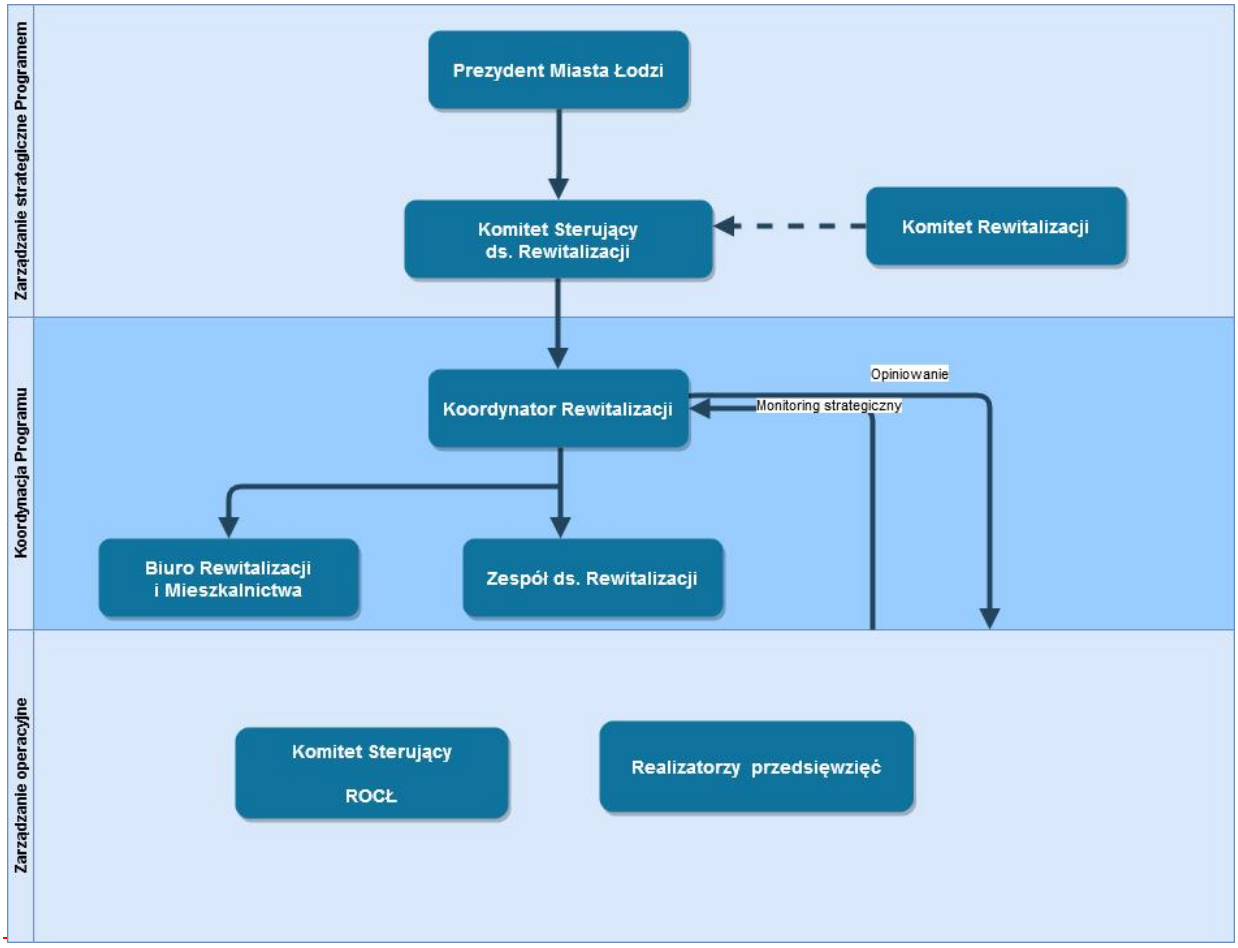

[57] Zgodnie z procedurą wskazaną w Zarządzeniu Prezydenta Miasta Łodzi Nr 5971/VIII/20 z dnia 15 grudnia 2020 r. w sprawie wprowadzenia "Trybu powoływania, sposobu organizacji i działania komisji dialogu obywatelskiego w Mieście Łodzi".

Opracowanie własne.

Rozwiązania wypracowane w ramach projektów modelowych realizowanych w pilotażu są uwzględnianie jako zadania towarzyszące realizacji przedsięwzięć GPR, w szczególności przedsięwzięć Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi, tam gdzie zidentyfikowano podobne problemy społeczne i gospodarcze jak w przesłankach do konkretnych rozwiązań modelowych. Decyzje co do ich wdrożenia, zwłaszcza w przypadku rozwiązań modelowych mających charakter polityk i zasad prowadzenia współpracy z podmiotami zewnętrznymi, podejmowane są przez Komitet Sterujący ds. Rewitalizacji. Następnie określana jest procedura wdrażania rozwiązań modelowych w ramach zarządzania procesem rewitalizacji.

Dopuszcza się możliwość realizacji kolejnych projektów pilotażowych mających na celu wypracowanie nowych rozwiązań w zakresie prowadzenia skutecznych działań rewitalizacyjnych, w tym z uwzględnieniem systemu zarządzania wielopłaszczyznowym procesem przemian jakim jest rewitalizacja obszarów miejskich.

4.1.1. Koordynator Rewitalizacji

Za zarządzanie Gminnym Programem Rewitalizacji, jako ramą operacyjną dla przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji oraz wszystkich innych działań miasta Łodzi, które merytorycznie wchodzą w zakres rewitalizacji, odpowiada Koordynator Rewitalizacji pełniący funkcję Dyrektora **Biura Rewitalizacji i Mieszkalnictwa**.

Koordynator współpracuje z wyznaczonymi Kierownikami Projektów i kieruje Zespołem ds. Rewitalizacji. Koordynator podlega Prezydentowi i współpracuje z Komitetem Sterującys.ds. Rewitalizacji, któremu przewodniczy Prezydent. Koordynator Rewitalizacji pełni również nadzór merytoryczny nad instytucjami i spółkami miejskimi w zakresie odpowiadającym powierzonym im do realizacji przedsięwzięciom rewitalizacyjnym. W zakresie koordynacji zadań oraz osiągnięcia celów GPR Koordynator współpracuje także z zewnętrznymi podmiotami, których projekty zostały wpisane na listę przedsięwzięć GPR.

Projekty rewitalizacyjne są zarządzane według wspólnego schematu. Metodyka wypracowana przez Miasto wykorzystuje i opiera się na szczegółowym i indywidualnym podejściu do poszczególnych projektów na każdym z etapów ich realizacji, począwszy od etapu planowania i przygotowania projektu po etap realizacji i monitorowania. Metodyka ta może znaleźć zastosowanie także w zarządzaniu programami i działaniami rewitalizacyjnymi w poszczególnych obszarach. Kierowanie poszczególnymi przedsięwzięciami i projektami jest niezależne, rozproszone pomiędzy komórkami Urzędu i jednostkami organizacyjnymi, które dalej ewentualnie delegują zadania do realizacji podmiotom zewnętrznym, w tym podmiotom podległym lub współpracują z tymi podmiotami przy ich realizacji. Kierownicy projektów ściśle współpracują z Koordynatorem Rewitalizacji w ramach Zespołu ds. Rewitalizacji.

Struktura Biura Rewitalizacji i Mieszkalnictwa musi zapewniać możliwość skutecznego koordynowania i monitorowania GPR w celu zapewnienia uzyskania właściwego poziomu poszczególnych wskaźników oraz zachowania wysokiego stopnia partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji. Struktura Biura może ulegać zmianom wynikającym ze stopnia zaawansowania realizacji Programu.

4.1.2. Zespół ds. Rewitalizacji

Prezydent Miasta powołał zarządzeniem[58] Zespół ds. Rewitalizacji, który stanowi forum dyskusji i współpracy na poziomie Urzędu Miasta Łodzi. Skład Zespołu został dostosowany do specyfiki przyjętych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz zadań z zakresu rewitalizacji realizowanych na mocy innych polityk miejskich. Szczegółowy skład zespołu ustala Prezydent Miasta na podstawie rekomendacji Koordynatora Rewitalizacji pełniącego równocześnie funkcję przewodniczącego Zespołu. Skład ten może się zmieniać adekwatnie do zakresu przedsięwzięć realizowanych na poszczególnych etapach. Członkowie Zespołu wykonują swoje zadania w ramach zadań służbowych z możliwością otrzymywania dodatkowego wynagrodzenia. Za obsługę techniczną i administracyjną Zespołu odpowiada Koordynator Rewitalizacji wykonujący swoje zadania za pośrednictwem Biura Rewitalizacji i Mieszkalnictwa.

Dyrektorzy poszczególnych komórek/jednostek organizacyjnych, których przedstawiciele zostali powołani do Zespołu, mają obowiązek umożliwienia wyznaczonym pracownikom pełnego zaangażowania w realizację zadań związanych z uczestnictwem w Zespole.

4.1.3. Komitet Sterujący do spraw Rewitalizacji

Komitet Sterujący ds. Rewitalizacji został powołany Zarządzeniem Nr 5414/VII/17 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 1 marca 2017 r. w sprawie powołania Komitetu Sterującego ds. Rewitalizacji i Zespołu ds. Rewitalizacji (z późn. zm.). W jego skład wchodzą przedstawiciele zarządu Miasta, Rady Miejskiej oraz kierownicy kluczowych dla realizacji Programu komórek/jednostek organizacyjnych.

Komitet Sterujący ds. Rewitalizacji odpowiada za podejmowanie decyzji o charakterze strategicznym wpływających na realizację założeń GPR. Koordynator Rewitalizacji kieruje sprawy do rozstrzygnięcia pod obrady Komitetu lub zgłoszone na wniosek jego członków.

Komitet Sterujący ds. Rewitalizacji w sprawach dotyczących interpretacji zgodności realizowanych działań z założeniami GPR zasięga opinii Komitetu Rewitalizacji.

4.1.4. Komitet Rewitalizacji

Komitet Rewitalizacji, przewidziany w ustawie jako obligatoryjne ciało doradcze Prezydenta Miasta w zakresie rewitalizacji został powołany zarządzeniem Nr 9204/VIII/21 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie powołania Komitetu Rewitalizacji.

Zasady wyznaczania składu Komitetu oraz zasady jego działania określiła Rada Miejska w załączniku do uchwały Nr XXXIX/1035/16 z dnia 28 grudnia 2016 r. w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji.

[58] Zarządzenie Nr 5414/VII/17 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 1 marca 2017 r. w sprawie powołania Komitetu Sterującego ds. Rewitalizacji i Zespołu ds. Rewitalizacji (z późn. zm.).

4.2. Harmonogram realizacji procesu rewitalizacji

Okres realizacji procesu rewitalizacji objętego niniejszym GPR wynosi 10 lat (lata 2017 – 2026). Okres ten został podzielony na trzy podokresy trzyletnie pełnej funkcjonalności GPR poprzedzone rocznym okresem uruchamiania Programu.

6. Ramowy harmonogram realizacji procesu rewitalizacji w Łodzi 2018 – 2027

I poł. 2018	2018 – 2020	2021 – 2023	2024 – 2027
Aktualizacja GPR:	Pierwszy okres pełnej funkcjonalności GPR:	Drugi okres pełnej funkcjonalności GPR:	Trzeci okres pełnej funkcjonalności GPR:
Wprowadzenie do GPR nowych przedsięwzięć i usunięcie przedsięwzięć wykreślonych.	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2018 – 2020	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2021 – 2023	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2024 – 2027 (z możliwością wydłużenia do 2029 r.)
Wprowadzenie do GPR systemu monitorowania i oceny	Coroczne monitorowanie i ocena postępów	Coroczne monitorowanie i ocena postępów	Coroczne monitorowanie i ocena postępów
Opracowanie modelu zarządzania GPR (Pilotaż II)		Ocena (ewaluacja) realizacji GPR w poprzednim trzyletnim okresie	Ocena (ewaluacja) realizacji GPR w poprzednim trzyletnim okresie
			W 2027 – opracowanie GPR na kolejny okres (rekomendacja: 10 lat) oraz w 2027 ocena (ewaluacja) całości GPR.

Opracowanie własne

4.2.1. Okres pełnej funkcjonalności GPR (2018 – 2027)

Dziewięcioletni okres 2018 – 2026 został podzielony na trzy podokresy: 2018 – 2020, 2021 – 2023 i 2024 – 2027, w których rytm działań będzie w znacznym stopniu powtarzalny. W każdym z trzyletnich podokresów przewiduje się w szczególności:

1. W pierwszym roku każdego okresu – ocenę (ewaluację) realizacji GPR w okresie poprzednim, w tym sprawdzenie stopnia osiągnięcia celów rewitalizacji; wyciągnięcie wniosków z ewaluacji i wprowadzenie ewentualnych poprawek korygujących realizację GPR w kolejnych latach;
2. Realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych (lub ich etapów) przewidzianych na dany trzyletni okres ze szczególnym uwzględnieniem bieżącego dbania o synergię pomiędzy przedsięwzięciami (w tym korygowanie harmonogramów realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych

w taki sposób, aby przedsięwzięcia potencjalnie synergiczne były uruchamiane w sposób maksymalnie skoordynowany);

3. W ostatnim roku ostatniego okresu (2027) – w razie potrzeby – opracowanie nowego GPR. W 2027 roku opracowanie raportu ewaluacyjnego z 10 – letniego okresu realizacji GPR.

4.3. Mechanizmy integrowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Integrowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych objętych niniejszym programem zostanie zrealizowane poprzez wpisanie w system realizacyjny Programu stałej dbałości o:

- Komplementarność problemową,
- Komplementarność przestrzenną,
- Kompleksowość,
- Komplementarność źródeł finansowania,
- Komplementarność proceduralno – instytucjonalną,
- Realizację zasady partnerstwa i partycypacji.
- Komplementarność międzyokresowa

4.3.1. Założenia dotyczące integracji działań rewitalizacyjnych:

1. Wykorzystanie szansy na rozwój poprzez rewitalizację (wykreowanie w obszarze rewitalizacji nowych ofert i warunków rozwoju dla sektora prywatnego, a także dla obecnych mieszkańców i właścicieli nieruchomości).
2. Zwiększanie nacisku na organizację finansowania dla działań rewitalizacyjnych z uwzględnieniem celów bieżących i perspektywicznych poprzez ujęcie potrzeb rewitalizacyjnych w Wieloletniej Prognozie Finansowej, zapewnienie odpowiednich wkładów własnych z budżetu miasta dla projektów z zewnętrznym finansowaniem, wykorzystanie środków ze sprzedaży nieruchomości na realizację działań rewitalizacyjnych.
3. Planowanie działań rewitalizacyjnych przez pryzmat celów długookresowych. Zakłada się planowanie działań rewitalizacyjnych nie ograniczone wyłącznie do programów pomocowych, w tym nowej perspektywy unijnej 2021 – 2027.
4. Podporządkowanie celów sektorowych celom procesu rewitalizacji. Proces rewitalizacji w takiej skali, w jakiej występuje z Mieście Łodzi powinien stanowić cel nadrzędny względem pozostałych celów sektorowych, w szczególności w zakresie polityki społecznej, komunikacyjnej i mieszkaniowej, zarówno na etapie planowania jak i wdrażania.
5. Umacnianie aktywnego sąsiedztwa poprzez kreowanie sąsiedztwa w rozumieniu fizycznym i funkcjonalnym oraz odbudowywanie relacji społecznych.
6. Rewitalizacja w sferze mieszkaniowej powinna być adresowana do mieszkańców zarówno ubogich jak i zamożnych, lokatorów i najemców lokali socjalnych. Akcja remontowa nie powinna prowadzić do segregacji przestrzennej mieszkańców. Z tego punktu widzenia, interesujący jest przykład niemiecki np. Berlin (Kreuzberg, Prenzlauerberg), gdzie określono katalog dofinansowywanych standardów remontowych, aby ich wynik nie powodował nadmiernego wzrostu czynszów. Wprowadzono, zatem regulowany czynsz określający maksymalną stawkę rocznego wzrostu czynszu w obszarach rewitalizowanych otrzymujących wsparcie publiczne. Dzięki temu działaniu ograniczono spekulację i ekonomiczną segregację mieszkańców oraz ochroniono strukturę sąsiedztwa. Uznano, że wzrost standardów powinien być stopniowy lub umiarkowany. Konieczne jest zaprogramowanie tzw. instrumentów przeciwdziałających gentryfikacji. W obecnych uwarunkowaniach prawnych możliwość ustanowienia tego rodzaju instrumentów przez Miasto jest istotnie ograniczona, gdyż brakuje dedykowanych instrumentów prawnych. Wobec powyższego rozważać należy wprowadzanie stosownych mechanizmów w umowach, polegających na wprowadzaniu dotkliwych kar umownych

w przypadku naruszenia narzuconych przez Miasto warunków udzielania wsparcia na rewitalizację (np. utrata udzielonej dotacji remontowej w przypadku naruszenia ustalonych zasad regulowania czynszu w danej nieruchomości).

7. Zapewnienie właściwego rozumienia procesu rewitalizacji i jego potrzeb przez wszystkie jednostki i podmioty zaangażowane w ten proces. Przy tak rozległym zakresie potrzeb w obszarze rewitalizacji, jaki występuje w Łodzi, świadomość i wiedza wszystkich zaangażowanych podmiotów zarówno dotycząca wagi całego procesu, jak i sposobów prowadzenia działań rewitalizacyjnych oraz koniecznych obszarów współdziałania poszczególnych jednostek i podmiotów w tym procesie jest bardzo istotnym czynnikiem powodzenia procesu rewitalizacji (polityka edukacyjna dotycząca rewitalizacji, jako szansy rozwojowej).
8. Zaangażowanie/współpraca z potencjalnymi inwestorami na etapie przygotowania terenu poprzez: (1) konsultacje programów rozwojowych z potencjalnymi inwestorami, promocja wśród inwestorów, dopasowanie rozmiarów działań do potencjalnego popytu, (2) uwzględnienie kwestii społecznego władania przestrzenią oraz (3) uwzględnienie potrzeb społeczności lokalnych oraz zespołów sąsiadujących z obszarem rewitalizacji.
9. Wzmacnianie oraz integracja działań rewitalizacyjnych w obszarach: społecznym, ekonomicznym, przestrzennym, kulturowym.
10. Systemowe przygotowywanie terenów inwestycyjnych, jako element aktywnej gospodarki zasobami, celem wzmocnienia aspektu ekonomicznego i społecznego rewitalizacji, w tym analiza popytu, tworzenie katalogu nieruchomości, kreowanie oferty atrakcyjnej dla inwestowania, np. z pustymi kwartałami w centrum miasta pod zabudowę. Działania te powinny być prowadzone równolegle do konsultacji z potencjalnymi inwestorami. Umożliwia to wprowadzenie nowych funkcji na obszarze rewitalizowanym lub stworzenie oferty dla prywatnych inwestorów (zarówno osób fizycznych na cele mieszkaniowe, jak i przedsiębiorców na cele usługowe). Działanie to ma na celu zwiększenie i przyspieszenie efektu ożywienia rewitalizowanego obszaru poprzez wprowadzenie działań towarzyszących. Stworzenie katalogu terenów inwestycyjnych oraz ramowych planów dla ich zagospodarowania, które następnie mogą być poddane konsultacjom z potencjalnymi inwestorami lub procedurze konkursowej w zakresie pomysłów na zagospodarowanie. Lepsza organizacja promocji i rozpowszechniania informacji wśród potencjalnie zainteresowanych. Scalenie struktury właścicielskiej i porządkowanie podziałów własnościowych powinno być prowadzone, jako działanie równoległe. Jest to możliwe pod warunkiem zbudowania planu ramowego, który wskaże obszary Miasta problemowe pod względem własnościowym i pozwoli dopasować plan działań w tym zakresie.
11. Zmiana podejścia do rewitalizacji wnętrz kwartałów, polegająca na umożliwieniu realizacji zupełnie nowych obiektów mieszkalnych i mieszkalno – usługowych w miejscu braków w zabudowie wynikających z „niedokończenia miasta" (w tym miejskich form zabudowy jednorodzinnej, tzw. *townhouses*) lub przestrzeni otwartych dla mieszkańców (niekoniecznie publicznych). Ideą takiego podejścia jest utrzymanie historycznej struktury miasta, przy jednoczesnym wprowadzeniu nowoczesnych standardów techniczno – funkcjonalnych. Oferta mieszkaniowa powinna być adresowana do szerszego grona użytkowników, dziś zmuszonych do wyboru lokalizacji poza centrum, tj. mieszkańców takich jak duże rodziny, młode małżeństwa z dziećmi. Taki kierunek wskazują zarówno doświadczenia zagraniczne (np. Lipsk, Liverpool), jak i interpretacja wyników ankiet badania preferencji mieszkańców Łodzi dotyczących zamieszkania w śródmieściu. Wymaga to podjęcia prac studialnych nad nowymi rozwiązaniami architektoniczno – urbanistycznymi (energooszczędność, nowe modele zabudowy śródmiejskich kwartałów, tj. co – housing, kooperatywy, modele rewaloryzacji zabudowy z użyciem pracy własnej mieszkańców) we współpracy z wiodącymi uczelniami i ich wydziałami architektury w kraju i za granicą.

12. Zaangażowanie prywatnych właścicieli nieruchomości w procesy rewitalizacyjne poprzez wdrożenie konkretnych modeli współpracy oraz stworzenie instrumentów wspierających ich indywidualne działania.
13. Inicjowanie przez Miasto działań rewitalizacyjnych skutkujących wytworzeniem silnego punktowego impulsu rozwojowego wywołującego efekt reakcji łańcuchowej, aktywizującej podmioty prywatne. W długim okresie skutkuje to pozytywnym oddziaływaniem na rozległy obszar oraz działa zachęcająco dla pozostałych właścicieli nieruchomości. Jednym z istotnych narzędzi, jakie Miasto posiada jest możliwość inwestycji infrastrukturalnych i włączanie w ten proces właścicieli nieruchomości oraz udostępnianie na cele inwestycyjne poszczególnych terenów oraz polepszanie wizerunku istniejących obiektów.
14. Wykorzystanie różnorodnych form współfinansowania – zarówno bezzwrotnych (EFRR, EFS), jak i zwrotnych oraz PPP. Należy jednak zadbać, aby całość działań rewitalizacyjnych nie była podporządkowana jedynie celom programów pomocowych. Wykorzystanie środków zewnętrznych rozumiane, jako wykorzystanie szansy, a nie cel sam w sobie. W tym kontekście zakłada się także podział dużych programów na zadania inwestycyjne dla celów aplikacji o środki z UE. Pozwoli to uniknąć ryzyka odrzucenia wniosku dla całego programu.
15. Stworzenie oferty i wsparcia dla działań z zakresu ekonomii społecznej i umacniania roli III sektora w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego i skutecznego systemu wspierania mieszkańców.

4.3.2. Komplementarność problemowa

Niniejszy Program spełnia wszystkie wymogi komplementarności problemowej i jest dokumentem merytorycznie spójnym, harmonijnie włączonym w system zarządzania strategicznego Łodzi:

- opis powiązań niniejszego Programu z dokumentami strategicznymi gminy zawiera w zwartej formie rozdział 1.3.;
- wizja stanu obszaru po zrealizowaniu programu rewitalizacji została przedstawiona w rozdziale 3.1.1.;
- cele rewitalizacji w układzie hierarchicznym przedstawiono w rozdziałach:
  - 3.1.2 misja (cel generalny);
  - 3.1.3. cele strategiczne i operacyjne;
- kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie zdiagnozowanych negatywnych zjawisk przedstawiono w rozdziale 3.1.4.;
- listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wraz z ich opisami zawierającymi w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia: nazwę i wskazanie podmiotów je realizujących, cele do których się odnoszą, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny, przedstawiono w rozdziale 3.2.2.;
- charakterystykę 73 typów pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, realizujących kierunki działań przedstawiono w rozdziale 3.2.5.;
- planowane podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą realizowane zarówno przez jednostki miejskie oraz partnerów zewnętrznych, między innymi uczelnie publiczne, firmy prywatne, organizacje pozarządowe, inne podmioty administracji publicznej. W przypadku wybranych przedsięwzięć planowane jest partnerstwo podmiotów.
- kompleksowość działań – oddziaływanie na obszar rewitalizacji w aspekcie społecznym, gospodarczym, przestrzennofunkcjonalnym, technicznym i środowiskowym, jest zapewniona zarówno:
  - na poziomie programu – zaplanowane przedsięwzięcia oddziaływają na każdą ze sfer

- na poziomie poszczególnych przedsięwzięć – zaplanowane przedsięwzięcia w wielu przypadkach oddziaływują na więcej niż jedną sferę

7. Macierz odziaływania przedsięwzięć na poszczególne sfery obszaru rewitalizacji. Pogrubieniem zaznaczono główną sferę oddziaływania.

Nr przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera przestrzenno – funkcjonalna	Sfera gospodarcza	Sfera techniczna	Sfera środowiskowa
1				tak	
2	tak				
3				tak	tak
4		tak			tak
13	tak	tak			tak
17	tak			tak	
18	tak	tak		tak	
35				tak	tak
46		tak			
56				tak	
59				tak	
61				tak	
62				tak	tak
63				tak	tak
64				tak	
65		tak		tak	
66				tak	
67		tak			
68	tak			tak	tak
69	tak	tak			
70				tak	
71				tak	
72				tak	
73				tak	
74				tak	
75				tak	
76				tak	
77				tak	
78				tak	
79				tak	

Nr przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera przestrzenno – funkcjonalna	Sfera gospodarcza	Sfera techniczna	Sfera środowiskowa
80	tak		tak	tak	
81				tak	
82				tak	
83	tak			tak	tak
84	tak			tak	
88				tak	
94		tak	tak	tak	
95		tak	tak	tak	
98		tak			
101	tak	tak	tak	tak	tak
102		tak		tak	
103	tak	tak		tak	
104	tak			tak	
105	tak	tak		tak	
106	tak	tak		tak	
107	tak			tak	tak
108		tak			tak
109	tak				
110	tak				
111	tak		tak		
112	tak				
113	tak				
114	tak				
115	tak				
116	tak	tak	tak	tak	tak
117	tak	tak	tak	tak	tak
118	tak	tak	tak	tak	tak
119	tak	tak	tak	tak	tak
120	tak	tak	tak	tak	tak
121		tak		tak	
122		tak		tak	
123		tak		tak	
124		tak		tak	
125		tak		tak	

Nr przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera przestrzenno – funkcjonalna	Sfera gospodarcza	Sfera techniczna	Sfera środowiskowa
126		tak		tak	
127		tak			
128		tak			
129		tak		tak	
130	tak			tak	
131	tak			tak	
132	tak			tak	
133		tak			
134		tak		tak	
135		tak		tak	
136		tak		tak	
137		Tak			
138		Tak		tak	
139	tak				
140	tak				
141		tak		tak	

4.3.3. Komplementarność przestrzenna

Niniejszy Program spełnia wymogi komplementarności przestrzennej, był budowany ze szczególną dbałością o nieprzenoszenie negatywnych zjawisk poza obszar rewitalizacji:

- Wskazane podstawowe przedsięwzięcia zlokalizowane są na obszarze rewitalizacji, za wyjątkiem:
  - Przedsięwzięć o charakterze miękkim (113 – 115), w których nie można wskazać lokalizacji realizacji. Skierowane one będą głównie do mieszkańców obszaru rewitalizacji, gdy ci dominują w grupie beneficjentów planowanych projektów.
  - Przedsięwzięć w zakresie transportu – gdzie wybrane odcinki planowanych do modernizacji tras wykraczają poza obszar rewitalizacji, natomiast stanowią obsługę transportową obszaru.

4.3.4. Kompleksowość

Niniejszy Program spełnia wymogi kompleksowości:

- Wskazane przedsięwzięcia odnoszą się do problemów oddziałujących realizację różnorodnych, powiązanych ze sobą i wspólnie oddziałujących na sytuację kryzysową przedsięwzięć. Przedsięwzięcia odpowiadają na zdiagnozowany kryzys w aspekcie:
  - społecznym

- gospodarczym
- przestrzenno – funkcjonalnym
- technicznym
- środowiskowym

- Zamieszczona w podrozdziale 4.3.2 tabela ilustruje odziaływanie poszczególnych przedsięwzięć na sfery problemowe obszaru rewitalizacji

4.3.5. Komplementarność źródeł finansowania

Program spełnia wymogi komplementarności źródeł finansowania:

- Na liście przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujęto przedsięwzięcia finansowane lub współfinansowane z różnych źródeł publicznych i prywatnych, w tym w szczególności z:
  - Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
  - Europejskiego Funduszu Społecznego,
  - Budżetu Miasta Łodzi,
  - Środków beneficjentów niepublicznych: wspólnot mieszkaniowych, przedsiębiorców, osób fizycznych, organizacji pozarządowych itd.
- Program zawiera indykatywne ramy finansowe dla wszystkich przedsięwzięć z listy przedsięwzięć podstawowych, w tym kwoty finansowania dla każdego z nich;
  - W przypadku pozyskania dodatkowych środków finansowych przewiduje się zwiększenie kwot dla następujących przedsięwzięć podstawowych:
    - Przedsięwzięcia właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości obejmujące roboty budowlane, prace konserwatorskie oraz prace restauratorskie: remonty podnoszące standard miejsca zamieszkania z elementem wytworzenia przestrzeni wspólnej – planowane źródło finansowania: środki w ramach limitów zadania budżetowego *Rewitalizacja obszarowa centrum Łodzi – udział Gminy we wspólnotach mieszkaniowych Cel: Przestrzeń i środowisko – rewitalizacja;*
    - Miejski program współpracy z organizacjami pozarządowymi – rewitalizacja – środki zostaną określone corocznie na podstawie rocznego programu współpracy Miasta Łodzi z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
    - Budowa lub przebudowa budynków służących rozwojowi społecznego budownictwa czynszowego - wywłaszczenia, budownictwo społeczne – planowane źródło finansowania – środki z budżetu Miasta i środki zapewnione w ramach pozyskanych środków zewnętrznych, między innymi z Banku Gospodarstwa Krajowego. Możliwość realizacji zadania przez spółki zależne Miasta.
- Dla przedsięwzięć dodatkowych, których charakterystykę zawiera rozdział 3.2.5., ustala się szacunkowe kwoty finansowania.
- Przy każdym przedsięwzięciu na liście, dla którego dane takie są znane w chwili opracowywania tego Programu, wskazano komplementarne źródła finansowania.

4.3.6. Komplementarność proceduralno – instytucjonalna

- System wdrażania GPR został opisany w Części IV Programu, a jego podsystem opisujący strukturę zarządzania wdrażaniem GPR – w szczególności w rozdziale 4.1.
- System monitorowania został opisany w rozdziale 4.5. zaś system oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych (oceny postępów realizacji celów Programu) – w rozdziale 4.6.
- Mechanizm wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmienność otoczenia programu (w tym na zmiany wywołane przez sam program) przedstawiono w rozdziale 4.7.
- Obecnie system zarządzania rewitalizacją jest wpięty jako podsystem w ogólny system zarządzania Łodzią w następujący sposób:
  - poprzez wyspecjalizowaną jednostkę organizacyjną – Biuro ds. Rewitalizacji i Mieszkalnictwa, koordynujące całość działań rewitalizacyjnych,
  - poprzez specjalnie powołane ciało: Komitet Sterujący do spraw projektów Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi i Zespół do spraw Rewitalizacji. Komitet Sterujący jest odpowiedzialny za wypracowywanie kluczowych decyzji, a Zespół ds. Rewitalizacji wspiera Dyrektora Biura ds. Rewitalizacji w zarządzaniu bieżącym.

4.3.7. Realizacja zasady partnerstwa i partycypacji

- Niniejszy Program realizuje zasadę partnerstwa i partycypacji poprzez angażowanie interesariuszy na każdym etapie jego realizacji. Poniżej omówiono szczegółowo sposób realizacji tej zasady.

4.3.7.1. Partnerstwo

- Przewiduje się zawieranie szerokich partnerstw z podmiotami spoza sektora finansów publicznych. Miasto Łódź planując tego typu partnerstwa będzie w szczególności opierać się na zasadach określonych w ustawie. Partnerstwa będą zawierane w oparciu o cztery typy projektów wymienione w ustawie:
  - projekt **zintegrowany** (taki typ projektu będzie stosowany bardzo szeroko),
  - projekt **partnerski** (ten typ projektu będzie stosowany w odniesieniu do partnerstw z organizacjami pozarządowymi, w ramach wyznaczonych przez instytucję zarządzającą regionalnym programem operacyjnym),
  - projekt **hybrydowy** (będzie używany do realizacji w partnerstwie niektórych przedsięwzięć budowlanych, których elementem będzie też wyposażenie a następnie zarządzanie wytworzonym majątkiem),
  - projekt **grantowy** (będzie stosowany prawdopodobnie bardzo szeroko w realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie celu strategicznego 1 i 3, a także niektórych celów operacyjnych celu strategicznego 4).

4.3.7.2. Partycypacja

- Ważnym narzędziem partycypacji interesariuszy we wdrażaniu rewitalizacji jest Komitet Rewitalizacji, który został powołany niezwłocznie po zatwierdzeniu przez Radę tego programu. Komitet jest ciałem doradczym Prezydenta Miasta w sprawach dotyczących rewitalizacji, reprezentującym wobec Prezydenta interesariuszy rewitalizacji.
- Realizacja projektów w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie mogła odbywać się również w partnerstwie Miasta z organizacjami pozarządowymi.
  - Zasady tworzenia partnerstw reguluje Program Współpracy Miasta Łodzi z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 Ustawy o działalności pożytku

publicznego i o wolontariacie. Program uchwalany jest corocznie a zawarte w nim zadania są konsultowane z organizacjami pozarządowymi. Program współpracy zawiera wyszczególnione zadania publiczne, które realizowane są w dwóch formach współpracy: finansowej i pozafinansowej. Program reguluje też zasady realizacji projektów partnerskich (rozdział 10).

- Powstanie partnerstwa może nastąpić przy realizacji projektów stanowiących przedsięwzięcia rewitalizacyjne i/lub w odpowiedzi na wyznaczone w GPR cele.
- Partnerstwo może być zawiązane z inicjatywy Miasta bądź organizacji pozarządowej. W przypadku, gdy z inicjatywą występuje Miasto, ogłasza nabór na partnerów w drodze otwartego konkursu ofert. Ogłoszenie zamieszcza na stronie internetowej i w BIP w celu umożliwienia potencjalnym partnerom zapoznania się z inicjatywą i zgłoszenia zamiaru wspólnego działania. W przypadku, gdy z inicjatywą występuje organizacja pozarządowa, przedstawia ona Miastu koncepcję zawierającą cel zadania, założenia merytoryczne, planowane działania i proponowany udział Miasta w projekcie, a także ewentualnych innych partnerów z sektora organizacji pozarządowych.
- Decyzję o realizacji projektu w partnerstwie z organizacją Miasto podejmuje w oparciu o spójność działań z celami strategicznymi i listą przedsięwzięć rewitalizacji, a także potencjał zasobów ludzkich, organizacyjnych, technicznych i finansowych organizacji biorących udział w partnerstwie. Miasto może również zorganizować nabór na liderów projektów w wybranych obszarach tematycznych, oraz zastosować preferencje lokalne (wybrać ofertę partnera ze środowiska, w którym ma być realizowane działanie, zamiast oferty wykonawcy zewnętrznego).

Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przez poszczególnych interesariuszy będzie zapewniać na każdym etapie partnerskie relacje i zasady współpracy.

4.3.8. Komplementarność międzyokresowa

Ponadto niniejszy Program budowano z myślą o spełnieniu wymogów komplementarności między-okresowej i spójności jego przedsięwzięć rewitalizacyjnych z działaniami finansowanymi w poprzednim okresie programowania:

- Planowane w latach 2024 – 2027 przedsięwzięcia są kontynuacją realizowanych w latach 2016 – 2021:
  - Przedsięwzięcia 1, 2, 3, 4, 13, 18, 46, 102, 103, 104, 105, 106, 108, 56, 59, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 88, 94, 95, 96, 98, 101, 107 są kontynuacją przedsięwzięć rozpoczętych w latach poprzednich
  - Przedsięwzięcia Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi Projekty 9 – 13 stanowią kontynuacją projektów ROCŁ 1 – 8 realizowanych w latach 2016 – 2023
  - Nowe przedsięwzięcia w obszarze kultury stanowią kontynuacją zakończonych przedsięwzięć realizowanych przez instytucje kultury w poprzedniej perspektywie finansowej
  - Nowe przedsięwzięcia w obszarze transportu są kontynuacją zakończone przedsięwzięcia „Program niskoemisyjnego transportu miejskiego”.

4.4. Szacunkowe ramy finansowe Programu

Szacunkowe[59] ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji dotyczące zadań wpisanych na listę przedsięwzięć finansowych przedstawiają się następująco:

1. Całkowitą wartość przedsięwzięć rewitalizacyjnych Programu szacuje się na **4 423 680 535 zł.**
2. Wkład budżetu Miasta Łodzi szacuje się na **1 793 925 343 zł.**
3. Wkład środków unijnych szacuje się na **1 506 771 612 zł.**
4. Wkład publicznych środków krajowych szacuje się na **217 582 015 zł.**
5. Wkład środków prywatnych szacuje się na **935 401 565 zł.**

[59] Szacunkowe ramy finansowe przedstawiono z dokładnością możliwą do oszacowania na koniec sierpnia 2023. Dokładność ta jest bardzo zróżnicowana dla poszczególnych przedsięwzięć: w odniesieniu do niektórych z nich kwoty są znane na poziomie kosztorysu wykonawczego, ale dla innych znane jest tylko szacowanie parametryczne (przez porównawcze odniesienie się do projektów podobnych), które należy uznać za przybliżone z dokładnością +/- 30%.

4.5. Monitorowanie realizacji Programu

4.5.1. Założenia systemu monitorowania i oceny Programu

Monitoring w odniesieniu do procesu rewitalizacji, którego ramą jest Program, realizowany jest w czterech podstawowych wymiarach, tj.:

- monitoring i ewaluacja Gminnego Programu Rewitalizacji;
- monitoring stanu i zmian rewitalizowanego obszaru;
- monitoring przedsięwzięć i zadań rewitalizacyjnych na poziomie strategicznym;
- monitoring przedsięwzięć i zadań rewitalizacyjnych na poziomie operacyjnym.

Ryc.7. Schemat zarządzania procesem rewitalizacji z uwzględnieniem przykładowego poziomu operacyjnego.

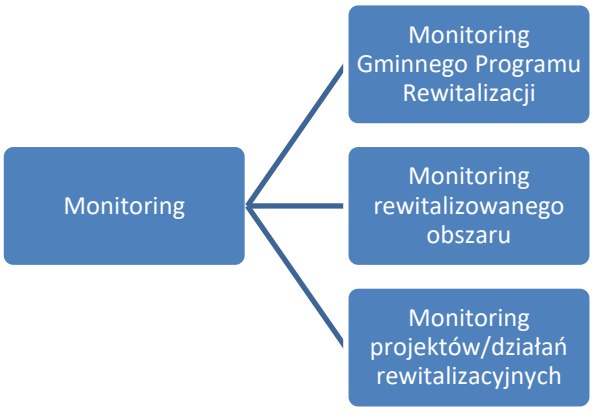

1. Monitoring Gminnego Programu Rewitalizacji, leży w kompetencji Koordynatora Rewitalizacji, odbywa się w cyklach 3 letnich i rozumiany jest jako:

    a. ocena **stopnia/poziomu osiągnięcia celów strategicznych zapisanych w Programie.** Dla każdego celu strategicznego określona zostanie syntetyczna paleta dostępnych wskaźników (około 5/7 dla każdego celu). Wybrane wskaźniki mogą być obserwowane także w cyklach rocznych. Dobór wskaźników, określenie ich wartości bazowej i docelowej, ewentualna aktualizacja listy monitorowanych wskaźników, a także wskazanie roku startowego/bazowego dla wykonania ww. oceny leży w kompetencji Koordynatora Rewitalizacji wykonującego swoje zadania za pośrednictwem Biura Rewitalizacji i Mieszkalnictwa.

    b. **ewaluacja realizacji Programu**. W jej ramach prowadzona jest pogłębiona analiza wskaźników ilościowych, które wraz z danymi jakościowymi stanowić mają podstawę do interpretacji obserwowanych w ramach monitoringu (1) stanu i zmian obserwowanych na rewitalizowanym obszarze oraz (2) stopnia/poziomu realizacji GPR. Ewaluacja prowadzić ma do odpowiedzi na pytania o trafność, efektywność, skuteczność i trwałość

podejmowanych interwencji oraz przygotowania rekomendacji w zakresie ewentualnych zmian do wdrożenia w sposobie prowadzenia procesu rewitalizacji. Ewaluacja może także dotyczyć w sposób szczegółowy interwencji prowadzonych w ramach Programu, tj. przyjętych kierunków działań i prowadzonych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Temat i zakres badań oraz analiz koniecznych do przeprowadzenia ewaluacji ustalany jest przez Koordynatora Rewitalizacji, a efektem ma być opracowanie raportu z ewaluacji Programu.

2. Monitoring stanu i **zmian zachodzących na obszarze rewitalizacji**, leży w kompetencji Koordynatora Rewitalizacji, realizowany jest w cyklach rocznych w dwóch wymiarach:

    a. obserwacji problemów i stanu kryzysowego na obszarze rewitalizacji w ujęciu 5 sfer: społecznej, gospodarczej, technicznej, środowiskowej oraz przestrzenno – funkcjonalnej;

    b. obserwacji potencjału rozwojowego obszaru rewitalizacji.

3. **Monitoring przedsięwzięć** i zadań rewitalizacyjnych **na poziomie strategicznym** leży w kompetencji Koordynatora Rewitalizacji i dotyczy podstawowych, ogólnych cech projektów składających się na ich realizację, m. in. ich liczby, struktury, poniesionych nakładów finansowych, stanu ich realizacji. Monitoring ten realizowany jest w odniesieniu do przedsięwzięć, których realizatorem jest Miasto Łódź i jego jednostki organizacyjne przynajmniej w cyklach półrocznych natomiast w odniesieniu do przedsięwzięć realizowanych przez inne podmioty publiczne lub podmioty prywatne w cyklach przynajmniej rocznych.

4. **Monitoring przedsięwzięć** i zadań rewitalizacyjnych **na poziomie operacyjnym.** Równolegle do monitoringu strategicznego projekty rewitalizacyjne posiadają własny, operacyjny system monitorowania i oceny, obejmujący m.in. kosztorys, harmonogram realizacji, wskaźniki produktu, itp., za przygotowanie i prowadzenie którego odpowiadają realizatorzy poszczególnych przedsięwzięć oraz projektów na nie się składających. System ten może być realizowany w ramach obowiązujących w Urzędzie Miasta Łodzi procedur monitoringu realizacji projektów i zadań budżetowych, które wskazują zakres odpowiedzialności poszczególnych komórek organizacyjnych za te zadania.

4.5.2. Założenia do systemu wskaźników monitoringu GPR

Podstawowym założeniem systemu monitorowania wdrażania GPR jest odnotowanie zmiany w czasie wartości poszczególnych wskaźników ilustrujących monitorowane zjawiska na obszarze rewitalizacji w odniesieniu do okresu bazowego. Za rok bazowy należy uznać rok 2016, w którym opracowano diagnozy stanowiące podstawę wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz opracowanie założeń Programu. Dla poszczególnych wskaźników dodawanych do systemu jako rok bazowy przyjmuje się rok ich włączenia do systemu i monitoruje zmiany w kolejnych latach obowiązania Programu, chyba, że dostępne są rzetelne dane historyczne, które pozwalają na obserwację zmian przed rokiem włączenia wskaźnika do sytemu (od 2016 roku włącznie).

Zakłada się, że obserwacja zmian dotyczy obszaru rewitalizacji. Jednak zbieranie danych i wykonywanie szerszych analiz prowadzone jest dla całego miasta ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji i jego charakterystyki na tle sytuacji w Łodzi. Tego typu dane mogą się okazać niezbędne na etapie aktualizacji programu rewitalizacji, weryfikacji granic wyznaczonego obszaru rewitalizacji i ich ewentualnej

zmiany. Punktem odniesienia dla wielkości poszczególnych zjawisk zanotowanych na obszarze rewitalizacji może być średnia dla miasta lub też średnia dla obszaru miasta z wyłączeniem obszaru rewitalizacji.

4.5.2.1. Wskaźniki w systemie monitoringu

Wskaźniki składające się na system monitoringu powinny spełniać następujące warunki:

- normatywny charakter (wskaźniki powinny stosować pojęcia jednoznacznie zdefiniowane przez prawo/statystykę publiczną);
- dostępność (wskaźniki powinny wykorzystywać dane zbierane na bieżąco z możliwością ich cyklicznego generowania);
- responsywność w stosunku do interwencji publicznej (tzn. należy wybrać wskaźniki wykazujące podatność na zmiany pod wpływem realizacji procesu rewitalizacji);
- należy unikać wyboru wskaźników, dla których nie można uzyskać wiarygodnych danych umożliwiających śledzenie ich zmian dla całego okresu realizacji programu rewitalizacji.

Należy wyraźnie odróżnić wskaźniki ilustrujące zjawiska kryzysowe, objawiające się na obszarze rewitalizacji od zjawisk potencjalnie kryzysowych, które nie wykazują szczególnej koncentracji na tym obszarze oraz zjawisk stanowiących wyraźny potencjał tego obszaru. System monitoringu powinien wskazywać grupę wskaźników podstawowych, natomiast pozostałe wskaźniki mogą być przedmiotem monitoringu jako wskaźniki uzupełniające. Wśród wskaźników uzupełniających mogą się znaleźć m.in. wskaźniki, których dane w momencie ich włączenia do systemu są niepełne lub niemożliwe do pozyskania, jednak w przyszłości oczekuje się ich pozyskania. W miarę pozyskiwania nowych danych, system monitoringu może być uzupełniony o nowe wskaźniki, które pozwolą pogłębić wiedzę i pełniej ocenić zmiany w obszarze rewitalizacji, czy też stopień realizacji celów GPR.

4.5.2.2. Wskaźniki stopnia realizacji celów Programu

Wskaźniki stosowane w zakresie pomiaru stopnia realizacji celów Programu powinny spełniać następujące warunki:

- stosuje się wskaźniki proste, których ocena oraz interpretacja jest stosunkowo łatwa i czytelna dla potencjalnych odbiorców wyników monitorowania, w tym interesariuszy procesów rewitalizacji. Wskaźniki te powinny być stałe w całym okresie analizy, co umożliwi porównanie ich wartości w momencie dokonywania oceny stopnia realizacji celów procesu rewitalizacji z wartością bazową;
- pomiar stopnia realizacji celów powinien polegać co do zasady na (1) badaniu zmienności przeciętnej wartości wskaźnika obliczonej dla obszaru rewitalizacji jako całości lub (2) śledzeniu skali przyrostu wskaźnika w ujęciu bezwzględnym. W uzasadnionych przypadkach, w stosunku do celów wyraźnie wykraczających poza obszar rewitalizacji możliwe jest uwzględnienie w analizie danych dla całego miasta. Dla każdego wskaźnika należy określić jego

charakter (stymulanta, destymulanta, nominanta) i pożądany kierunek jego zmian, oznaczający osiąganie postępów w realizacji celów;

- określa się wartości bazowe oraz docelowe poszczególnych wskaźników;
- dla każdego ze wskaźników uwzględnionego w systemie pomiaru zmian na obszarze rewitalizacji, jak i stopnia realizacji celów programu tworzy się metryczki. Metryczka powinna zawierać informacje istotne na etapie zbierania danych, kalkulacji wskaźników i ich interpretacji zapewniając pozyskiwanie w kolejnych latach prowadzenia monitoringu danych o tym samym charakterze.

Szczegółowo rodzaj wskaźników używanych do monitoringu oraz zakres i sposób zbierania danych określa się w zarządzeniu[60].

[60] Zarządzenie Nr 1172/VIII/19 Prezydenta Miasta Łodzi z dnia 16 maja 2019 roku w sprawie przyjęcia zasad dotyczących realizacji i monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi w tym określenia zakresu zadań komórek organizacyjnych Urzędu Miasta Łodzi oraz miejskich jednostek organizacyjnych w związku z obowiązkiem przekazywania danych

4.6. System wprowadzania zmian w reakcji na zmienność otoczenia

Coroczna ewaluacja będzie przesłanką do reakcji na zmienność otoczenia i korekt na poziomie pojedynczych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Korekty takie będą w miarę potrzeby wprowadzane raz do roku, a w przypadkach uzasadnionych – także śródrocznie (doraźnie).

W razie nagromadzenia w ramach któregoś z celów operacyjnych przedsięwzięć wymagających korekty w liczbie ponad 20% całości przedsięwzięć danego celu operacyjnego – zostanie rozważona korekta sformułowania tego celu i ewentualnie – skorygowanie przypisanych mu wskaźników.

Na 2024 rok zaplanowano **ewaluację etapową,** w ramach której zostanie przeprowadzony przegląd uzasadnień dla korekt celów operacyjnych w reakcji na zmienność otoczenia Programu, a w przypadku uznania konieczności korekty co najmniej dwóch celów operacyjnych w ramach tego samego celu strategicznego – zostanie przeanalizowana także ewentualność korekty takiego celu strategicznego.

Zmiany misji nie przewiduje się w całym horyzoncie Programu.

5. Spis załączników:

Załącznik nr 1.: Diagnoza stanu obszaru rewitalizacji

Załącznik nr 2.: Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno – przestrzennych obszaru rewitalizacji sporządzony na mapie w skali 1:5000 opracowanej z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej.

Załącznik 1
Diagnoza stanu obszaru rewitalizacji

W niniejszym Załączniku do GPR zawarto diagnozę stanu obszaru rewitalizacji[1] na tle sytuacji całego miasta. Dane tu zawarte oparte zostały o wyniki prowadzonego cyklicznie monitoringu stanu obszaru wykorzystującego obiektywne i weryfikowalne mierniki i metody badawcze ilustrujące zjawiska występujące w 5 sferach: społecznej, gospodarczej, technicznej, środowiskowej oraz przestrzenno – funkcjonalnej.

W niniejszej diagnozie zestawione ze sobą zostały dane z monitoringu stanu obszaru rewitalizacji aktualne w chwili rozpoczęcia realizacji GPR, a więc na koniec 2016 r., z danymi dotyczącymi kolejnych lat aż do 2022 roku. Pozwala to na prześledzenie dynamiki zmian od początku wdrażania Programu. W 2016 r., koncentrowano się na diagnozie stanu obszaru w punkcie wyjścia oraz na ocenie skali wyzwań rewitalizacyjnych. W kolejnych latach możliwe jest już obserwowanie pierwszych efektów realizowanych w jego ramach działań. Należy jednak mieć na uwadze, że największe procesy transformacji przestrzennej centrum Łodzi są nadal w toku a ich zakończenie planowane jest na koniec 2023 roku.

Powyższe dane uzupełnione zostały o wyniki badań ankietowych wykonanych na obszarze rewitalizacji. Ich celem było poznanie opinii mieszkańców na temat prowadzonych w Łodzi działań rewitalizacyjnych oraz stopnia osiągania przez miasto 4 celów strategicznych GPR. Badanie objęło grupę mieszkańców kwartałów priorytetowych, którzy zostali bezpośrednio objęci działaniami rewitalizacyjnymi o charakterze obszarowym oraz tych, którzy takimi działaniami objęci byli pośrednio. Badania oraz analizę ich wyników na zlecenie Urzędu Miasta Łodzi przeprowadziła firma „EU-CONSULT" Sp. z o.o. w okresie październik – listopad 2021 r.

[1] Obszar rewitalizacji wyznaczony został uchwałą NR XXV/589/16 Rady Miejskiej w Łodzi z 10 lutego 2016 roku w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji miasta Łodzi

Spis treści

ANALIZA STANU OBSZARU REWITALIZACJI 3
1. Metodologia zbierania i analizy danych 3
2. Analiza zmian stanu obszaru 6
2.1. Sfera społeczna 7
2.2. Sfera gospodarcza 73
2.3. Sfera techniczna 86
2.4. Sfera środowiskowa 98
2.5. Sfera przestrzenno–funkcjonalna 103
OCENA DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH PRZEZ MIESZKAŃCÓW 106
1. Metodologia badania 106
2. Wybrane wyniki badania ilościowego. 106
3. Wnioski 113

ANALIZA STANU OBSZARU REWITALIZACJI

1. Metodologia zbierania i analizy danych

Do analizy przestrzennej każdego zjawiska w mieście konieczne jest podzielenie jego obszaru na mapie na mniejsze jednostki. Pozwala to na określenie natężenia poszczególnych zjawisk w danym miejscu w mieście a nie tylko średnich dla całej gminy. Jednostki podziału stanowią najmniejsze, niepodzielne obszary, dla których zestawiane są dane. W przypadku Łodzi, dla potrzeb systemu monitorowania postępów rewitalizacji na teren całego miasta – a tym samym również na obszar rewitalizacji – nałożona została siatka geometryczna ("plaster miodu") składająca się z 10 115 sześciokątów foremnych (heksagonów) o wielkości oczka równej 3 ha (dłuższa przekątna sześciokąta równa 214,4 m). W dalszej części analizy prezentowane są mapy Łodzi z zaznaczeniem obszaru rewitalizacji oraz sposobu nałożenia siatki heksagonalnej używanej do analiz na obszarze miasta.

Mapa Łodzi z oznaczonym obszarem rewitalizacji

Mapa 1. Obszar rewitalizacji

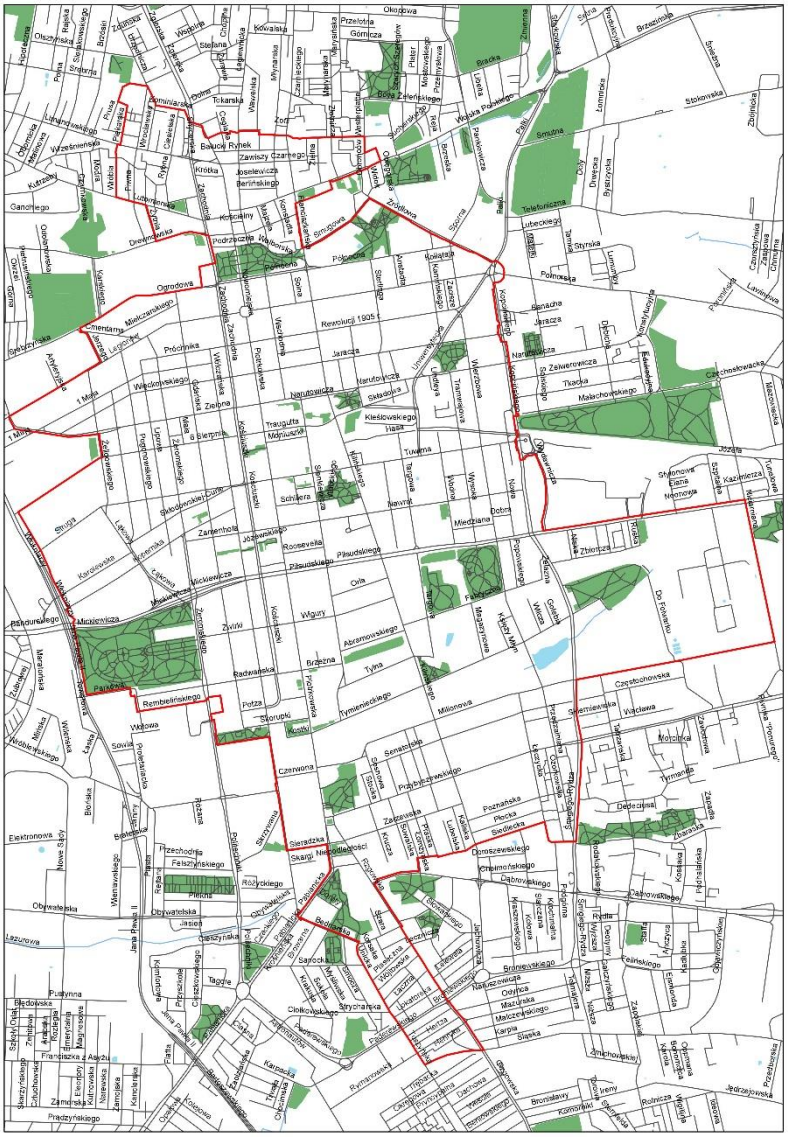

Mapa 2. Obszar rewitalizacji i naniesioną siatką heksagonów

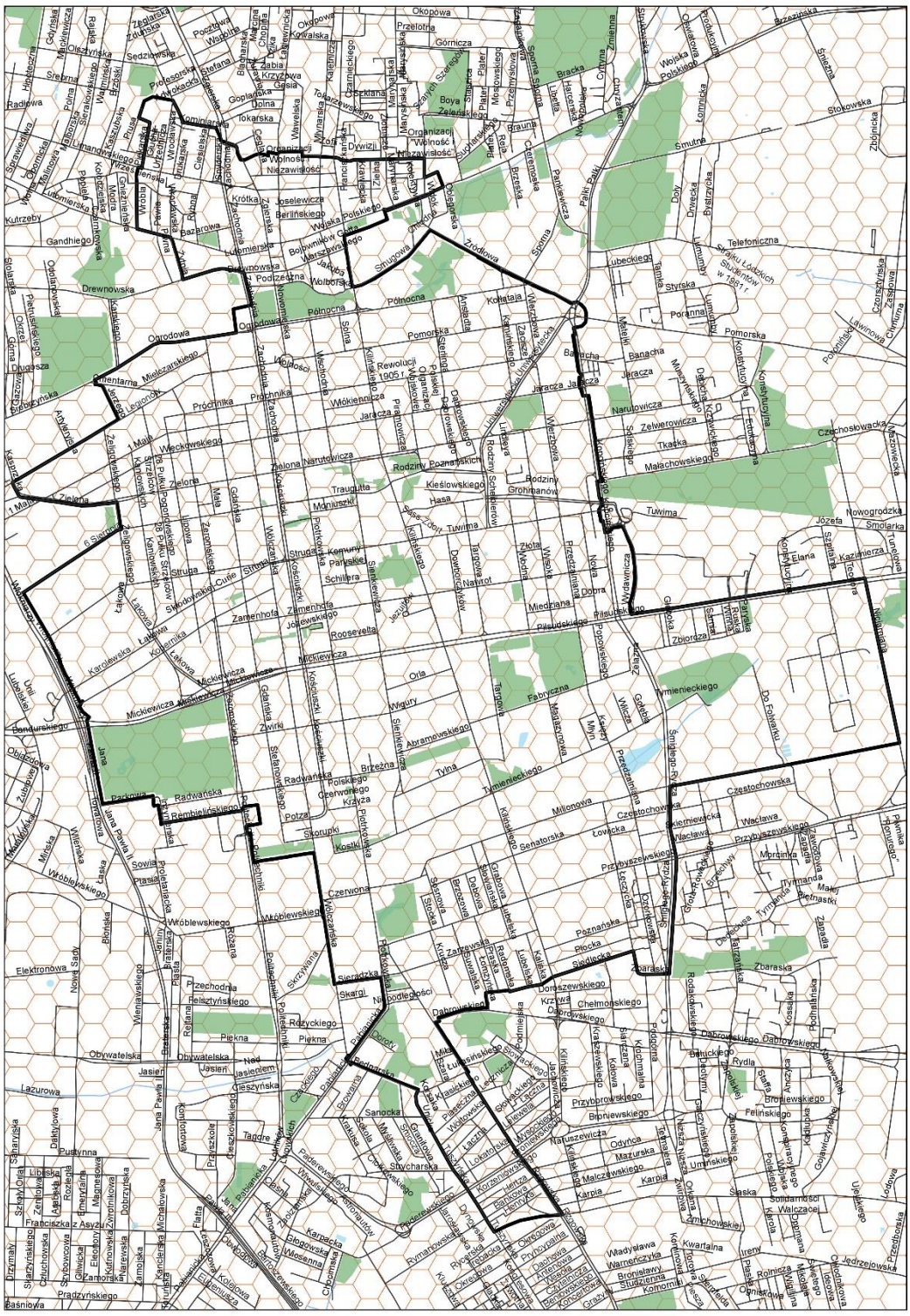

2. Analiza zmian stanu obszaru

Poniżej opisane zostały wyniki monitoringu stanu obszaru rewitalizacji, które odniesiono do danych z 2016 r. Pod pojęciem „monitoringu stanu obszaru rewitalizacji" rozumie się w tym przypadku zbieranie i analizę danych generowanych przez poszczególne jednostki miejskie, instytucje oraz inne podmioty prowadzące rejestry danych, dotyczące różnorodnych zjawisk – zgodnie z kompetencjami. Dane te pozyskiwane są przez Biuro Rewitalizacji i Mieszkalnictwa oraz Łódzki Ośrodek Geodezji raz do roku, według stanu na dzień 31 grudnia. W dalszej części rozdziału zaprezentowany został rozkład przestrzenny poszczególnych zjawisk badanych w ramach systemu monitorowania GPR. W miarę możliwości dane te prezentowane są na tle sytuacji w całej Łodzi oraz Polsce, z naciskiem na porównanie do danych z innych dużych miast.

Do analizy przestrzennej każdego zjawiska w mieście konieczne jest podzielenie jego obszaru na mapie na mniejsze jednostki. Pozwala to na określenie natężenia poszczególnych zjawisk w danej lokacji na terenie miasta, a nie tylko średnich dla całej gminy. W przeciwnym razie niemożliwym byłoby stwierdzenie np. czy zarobki łodzian przekładają się na miejsce zamieszkania, czy (i gdzie) na obszarze miasta znajdują się dzielnice, w których mieszkają głównie ludzie zamożniejsi, a w których częściej spotkamy gospodarstwa osób gorzej sytuowanych. Takie analizy pozwalają na celniejsze adresowanie działań i projektów na obszarze miasta, wskazują nie tylko, jakie problemy (lub potencjały) występują, ale także w jakich lokalizacjach się one kumulują. Jednostki podziału stanowią najmniejsze, niepodzielne obszary, dla których zestawiane są dane. Zatem nie przyglądamy się informacji np. o korzystaniu z bibliotek czy o bezrobociu w całym mieście, ale sprawdzamy, jak wygląda rozkład wartości nasilenia zjawiska w wybranej, najmniejszej przestrzennie jednostce (obszarze analizy).

Szczególną uwagę mogą zwracać te powierzchnie na mapach przedstawiających Łódź – występują one również wewnątrz granic wyznaczających obszar rewitalizacji – na które nie zostały naniesione wartości w siatce heksagonalnej. Wynika to z faktu, iż na danym terenie w zasadzie nie występuje funkcja mieszkaniowa, w związku z czym zaludnienie jest szczątkowe lub nie występuje w ogóle (parki, obszary przemysłowe lub inne o charakterze niemieszkalnym). Z tego też powodu brak jest podstaw dla prowadzenia analiz natężenia wskaźników podstawowych służących monitoringowi obszaru rewitalizacji w tych lokalizacjach.

Wyjątkowa w tym zakresie jest sytuacja dwóch rejonów na obszarze rewitalizacji, które w przyszłości – przynajmniej częściowo – pokryte zostaną siatką heksagonalną, gdyż na ich terenie uwzględniona została (w połączeniu z innymi) funkcja mieszkaniowa. Pierwszym z nich jest teren tzw. Nowego Centrum Łodzi, z powstaniem którego wiąże się diametralna zmiana charakteru przestrzeni otaczającej nowy dworzec kolejowy Łódź Fabryczna. W jego bezpośrednim sąsiedztwie znajdują się tereny, które przeznaczone zostały głównie do komercjalizacji podmiotom prywatnym pod realizację nowych inwestycji, w tym również mieszkaniowych.

Drugą przestrzenią o zbliżonym charakterze, jest rejon doliny, którą niegdyś płynęła rzeka Jasień. To tam znajdowały się dawne imperia przemysłowe Scheiblerów, Grohmanów i Geyerów. Pozostałe po nich budynki poprzemysłowe również poddawane są modernizacji z udziałem prywatnych inwestorów, a w realizowanych projektach przewidziane zostało stworzenie mieszkań lub apartamentów (np. Lofty u Scheiblera) lub inne funkcje z uwzględnieniem mieszkaniowej (np. kompleksy Fuzja, Ogrody Geyera). Po ukończeniu zaplanowanych tam inwestycji i ich zasiedleniu, uprawnione będzie zastosowanie dla nich siatki heksagonalnej na mapach i włączenie w zakres prowadzonych analiz.

Istotnym dla dalszych analiz i właściwego odczytania map jest umowne podzielenie obszaru rewitalizacji na strefy, które ułatwią opis ich sytuacji. Jest to wyłącznie podział roboczy, oparty nie na granicach administracyjnych, a raczej na zarysowujących się na mapach obszarach problemowych, które wykazują określone nasycenie opisywaną cechą. Ich granice wewnętrzne (przebiegające wewnątrz obszaru rewitalizacji) nie są sztywno ustalone i w zależności od zasięgu występowania zjawiska mogą nieco powiększać lub zmniejszać swój zasięg. Mając powyższe na uwadze, wyróżnić można 8 umownych– termin ten należy szczególnie podkreślić – obszarów/stref:

1. „Stare Bałuty" – teren zawierający się wewnątrz granic północnego „cypla" obszaru rewitalizacji, dla którego granicę południową stanowi park Staromiejski;
2. „Stare Polesie" – teren ograniczony zachodnią granicą obszaru rewitalizacji, ulicami Ogrodową na północy, od wschodu Zachodnią i Kościuszki, od południa natomiast al. Mickiewicza;
3. „Centrum" – strefa wyodrębniona podczas analiz dotyczących 2020 r., w związku rysującą się na licznych mapach jej odrębnością od „Starego Polesia", zarówno pod względem charakterystyki problemów, jak i odrębnością przestrzenną (wyraźne oddzielenie szeroką arterią komunikacyjną w postaci ul. Kościuszki i ul. Zachodniej) – wyznaczona przebiegiem ul. Kościuszki i Zachodniej na zachodzie, Ogrodowej i Północnej na północy, ul. Sterlinga, pl. Dąbrowskiego, Składową, Rodziny Poznańskich i Kilińskiego na wschodzie oraz alejami Piłsudskiego i Mickiewicza na południu;
4. „Śródmieście-Wschód" – obejmujący wschodnią część dawnej dzielnicy Śródmieście, ograniczony od zachodu ulicami Sterlinga, pl. Dąbrowskiego, Składową, od północy i wschodu granicą obszaru rewitalizacji, a od południa al. Rodziny Grohmanów i al. Rodziny Poznańskich;
5. „Stary Widzew" – ulokowany pomiędzy ul. Kilińskiego (od zachodu), al. Grohmanów i al. Poznańskich (od północy), granicą obszaru rewitalizacji (od wschodu) a ul. Milionową (od południa);
6. „Katedralna" – pomiędzy zachodnią granicą obszaru rewitalizacji, al. Mickiewicza i Piłsudskiego, ul. Kilińskiego a ul. Milionową i Czerwoną;
7. „Górna-Północ" – kwartały zawarte pomiędzy Milionową i Czerwoną a południowo-wschodnią, południową i południowo-zachodnią granicą obszaru rewitalizacji, spięte obszarem pl. Niepodległości i Górniaka;
8. „Południe" – charakterystyczny ogonek stanowiący południową część obszaru rewitalizacji rozciągający się pomiędzy pl. Niepodległości, linią kolei obwodowej, Rzgowską a Pabianicką, Bednarską i Tuszyńską.

2.1. Sfera społeczna

Jednym z uwarunkowań rozwoju miasta jest jego potencjał demograficzny. W znacznym stopniu zmiany w jego obszarze zależą od długookresowych, cywilizacyjnych trendów demograficznych, obserwowanych w odniesieniu do całego kraju. Przekształcenia demograficzne w Łodzi wpisują się w te prawidłowości. Łódź od 2007 r. była trzecim, po Warszawie i Krakowie, miastem w Polsce pod względem liczby mieszkańców. W 2022 r. – na skutek systematycznego spadku liczby mieszkańców - utraciła tę pozycję na korzyść Wrocławia. Wedle danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2016 r. Łódź zamieszkiwana była przez 696 503 osób. „Raport o stanie miasta. Łódź 2016" wskazywał, iż ludność Łodzi stanowi 28,1% populacji województwa łódzkiego. Ten sam dokument dotyczący 2020 r. wskazuje, iż odsetek wyniósł 27,6% (zmniejszenie wartości o 0,1% w porównaniu z poprzednim rokiem) przy

liczbie mieszkańców wynoszącej 677,3 tys. Według stanu na dzień 31 grudnia 2021 r. Łódź liczyła blisko 664,1 mieszkańców, co stanowiło 27,5% populacji województwa łódzkiego. W ciągu 18 miesięcy (pomiędzy lipcem 2020 r. a grudniem 2021 r.) liczba mieszkańców miasta spadła o 13,2 tys. osób, tj. o niemal 2 punkty procentowe. 30 czerwca 2022 r. Łódź zamieszkiwana była przez 661 329 osób, co stanowiło 27,7% mieszkańców województwa. Warto zauważyć, że populacja kurczy się w całym regionie a nie tylko w jego stolicy.

Powyższe dane pozyskane z GUS nie odzwierciedlają jednak w pełni zjawisk demograficznych w mieście. Nie uwzględniają m.in. rosnącej migracji, przede wszystkim z Ukrainy (wcześniej zarobkowej, ale i uchodźców uciekających przed działaniami wojennymi). [2] Według różnych analiz związanych np. z telekomunikacją, w 2021 r.[3] w Łodzi mieszkało i pracowało już co najmniej kilkadziesiąt tysięcy osób więcej, niż wynikałoby to ze statystyk GUS. Systematycznie rosła też liczba dzieci imigrantów (większość z nich także pochodzi z rodzin ukraińskich) w łódzkich szkołach i przedszkolach. Rozpoczęcie działań wojennych na terenie Ukrainy spotęgowało napływ uchodźców również do Łodzi. Z biegiem czasu wiele osób podjęło jednak decyzje o powrocie na Ukrainę mimo zagrożenia wynikającego z prowadzonych nadal na wschodnich i południowych obszarach kraju działań wojennych i zagrożenia bombardowaniami i ostrzałami rakietowymi pozostałych terytoriów. Opisane zjawiska znaczeni utrudniają określenie w sposób realny liczby mieszkańców miasta.

W 2020 r. ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 56,1 % mieszkańców Łodzi, czyli o 0,7 punktu procentowego mniej niż w końcu 2019 r. Wzrósł natomiast udział ludności w wieku poprodukcyjnym (o 0,5 punktu procentowego i – co istotne – także w wieku przedprodukcyjnym (o 0,1 punktu procentowego). Rok później osoby w wieku produkcyjnym stanowiły 55,7% mieszkańców Łodzi, 15,3% było w wieku przedprodukcyjnym, a 29,0% mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Dane z czerwca 2022 r. wskazywały, że ludność w wieku produkcyjnym to 374 570, co stanowiło 56,6%, przedprodukcyjnym 97 768 – 14,8%, a poprodukcyjnym 188 991 – 28,6%.

Obserwowany od wielu lat umiarkowany ubytek liczby ludności to rezultat ujemnego przyrostu naturalnego (w dużo mniejszym stopniu migracji mieszkańców na pobyt stały, przede wszystkim na obszar Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego). Główną jego przyczyną jest od lat ubytek naturalny (przewaga zgonów nad narodzinami – odpowiada ona za 80% ujemnego salda demograficznego miasta, pomiędzy grudniem 2021 r. a czerwcem 2022 r. było to 82,4%).

Przekształcenia demograficzne w Łodzi dokonują się w rytmie prawidłowości, zauważalnych w poprzednich latach. Nadal następuje spadek liczby mieszkańców – średnio o 0,7-0,8% rocznie. Pomiędzy czerwcem 2021 r. a czerwcem 2022 r. odsetek ten wzrósł do 1,1% (7 383 osób). Nadal był to umiarkowany trend, nie mający decydującego wpływu na bieżący potencjał rozwojowy miasta.

Gęstość zaludnienia

Wskaźnik ten jest analizowany dopiero od 2020 r., dlatego dopiero wówczas można było rozpocząć tworzenie porównań pomiędzy poszczególnymi rocznikami. Mapa nr 3 pokazuje, iż obszar rewitalizacji jest zróżnicowany pod względem gęstości zaludnienia. W porównaniu z danymi z lat 2020-21 widać na mapie dotyczącej 2022 r. niewielkie zmiany. Być może przyczyną tego stanu rzeczy jest zmiana rodzaju mapy z mapy rastrowej na – tak jak w przypadku wszystkich kolejnych grafik – mapę pokryta siatką heksagonalną. Obszar rewitalizacji w niektórych lokalizacjach wykazuje gęstość zaludnienia tak wysoką,

[2] Źródło: 1. https://businessinsider.com.pl/gospodarka/te-polskie-miasta-najbardziej-upodobali-sobie-uchodzcy-z-ukrainy/2l7epqs

2. https://metropolie.pl/artykul/miejska-goscinnosc-wielki-wzrost-wyzwania-i-szanse-raport-o-uchodzcach-z-ukrainy-w-najwiekszych-polskich-miastach

[3] Źródło: https://lodz.pl/artykul/liczba-ludnosci-lodzi-jest-wyzsza-niz-wynika-z-gus-ile-osob-mieszka-w-lodzi-45067/

jak największe łódzkie blokowiska (znajdujące się poza linią kolei obwodowej Retkinia, Teofilów czy Widzew lub znajdujące się wewnątrz jej pętli Dąbrowa). Najbardziej zaludnione jego rejony wskazują duże skupiska heksagonów w kolorze czerwonym, symbolizującym zagęszczenie na poziomie powyżej 17 800 osób na 1 km². Znajdują się one w środkowej i wschodniej części „Starych Bałut" oraz w jego sercu pomiędzy ulicami 28. pułku Strzelców Kaniowskich, Zieloną, Wólczańską i Marii Curie-Skłodowskiej. Pewne różnice zauważalne są w sytuacji północnej części „Starego Polesia", które w 2021 r. rysowała się jako dość rozległa przestrzeń o najwyższych wskaźnikach zaludnienia. W 2022 r. widoczna jest tam znacząca grupa niepokolorowanych heksagonów, graniczących bezpośrednio z tymi zaznaczonymi na czerwono, symbolizującymi wysoką gęstość zaludnienia. Domniemywać można, iż sytuacja tej lokalizacji nie zmieniła się znacząco, ale z jakichś przyczyn zabrakło informacji ilustrujących gęstość zaludnienia remontowanych właśnie ulic Mielczarskiego czy Legionów i zlokalizowane tam heksagony pozostały niepokolorowane. Podobnie wygląda sprawa po wschodniej stronie przecinającej Śródmieście arterii komunikacyjnej, którą stanowi ciąg ulic Zachodniej i Kościuszki, w północnej części rejonu „Centrum", ulokowanej pomiędzy Zachodnią, Północną, Kilińskiego, Narutowicza. Z drugiej strony widoczne jest powiązanie wzrastającego zagęszczenia zaludnienia z sukcesywnie oddawanymi do użytku inwestycjami mieszkaniowymi na rynku prywatnym.

Koncentracja pomarańczowych pól z pojedynczymi czerwonymi kwadratami występuje na obszarze „Górnej-Północ" pomiędzy Suwalską i Sosnową, Milionową, Kilińskiego oraz Kaliską, a także przy wschodniej granicy obszaru rewitalizacji: pomiędzy ulicami Narutowicza, Uniwersytecką, Kamińskiego a granica obszaru oraz pomiędzy Łęczycką, Przybyszewskiego a al. Śmigłego-Rydza. W obu tych przypadkach pomiędzy starą zabudową znajdują się również bloki mieszkalne oraz wieżowce, które z pewnością wpływają na wyższą wartość wskaźnika, co odróżnia je od enklaw znajdujących się na północnej części obszaru rewitalizacji, gdzie dominują kompleksy starej zabudowy w postaci kamienic czynszowych.

Na pozostałym obszarze obszaru rewitalizacji, pokrytym siatką heksagonalną, kolory charakteryzujące gęstość zaludnienia, układają się mozaikowo.

Mapa 3. Gęstość zaludnienia

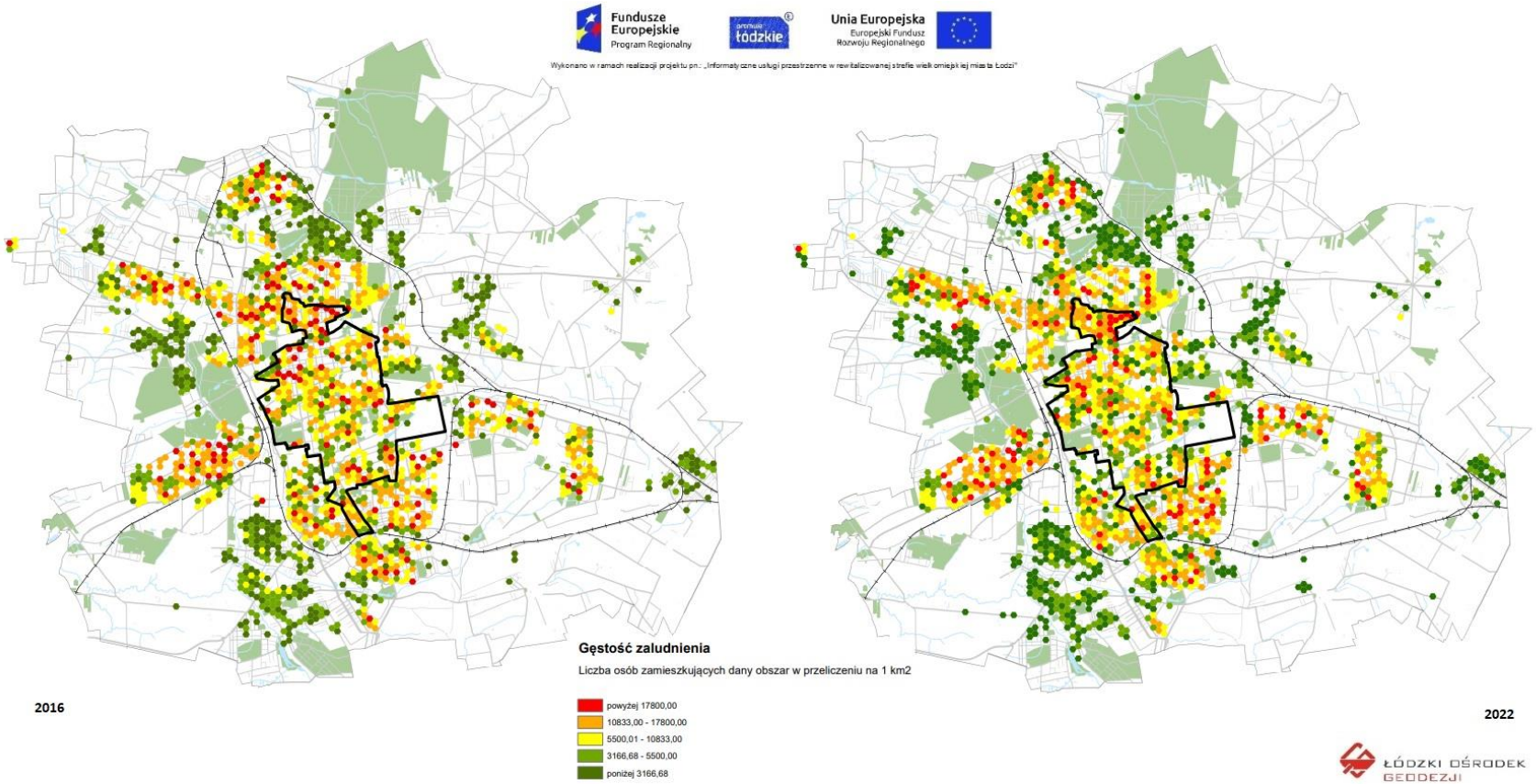

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Struktura wiekowa mieszkańców obszaru rewitalizacji

Mapa nr 4 „Nadreprezentacja grup wieku", prezentująca grupy wieku reprezentowane w populacji liczniej niż średnio w obszarze rewitalizacji, wskazuje na interesującą i ewidentną sytuację wyraźnie widoczną zarówno w 2016, jak i w latach 2019-22 r. Jak daje się bowiem zauważyć, obszar rewitalizacji można uznać za najmłodszy pod względem średniej wieku zamieszkujących go osób. Dominującą grupą wiekową są tu dzieci i młodzież oraz osoby w wieku średnim. Heksagony w kolorach symbolizujących te grupy mieszkańców, wydają się stanowić tło na opisywanym obszarze, na którym punktowo lub w niewielkich zespołach występują pola innych kolorów. Jednolita struktura wieku występuje na obszarach: „Starych Bałut", „Starego Polesia", „Centrum", „Starego Widzewa", „Górnej-Północ". Na pozostałych terenach obszaru rewitalizacji występowanie poszczególnych grup wieku układa się mozaikowo, jednak najbardziej wyróżniają się na nim obszary:

- okolic Parku Staromiejskiego, tworząc cienką linię heksów wskazującą na obszar, na terenie którego wśród mieszkańców dominują seniorzy,
- osi ul. Piotrkowskiej na odcinku od Tymienieckiego na południu do Struga/Tuwima na północy,
- Śródmieście-Wschód,
- wschodniej części „Górnej Północ".

Na większości ze wskazanych powyżej enklaw starą zabudowę wielkomiejską uzupełniają bloki budowane pomiędzy latami 50. a 70. XX wieku, a więc wskazana zależność zdaje się zachodzić również w tych przypadkach.

Podsumowując, okazuje się więc, że rejony o najstarszej zabudowie są najmłodsze pod względem wieku mieszkańców. Ciekawa zależność zachodzi pomiędzy obszarem rewitalizacji a obszarami wielkich osiedli mieszkaniowych. Te drugie bowiem stanowią przeciwieństwo obszaru rewitalizacji – są obecnie lokalizacjami o największym współczynniku mieszkających tam seniorów. Najprawdopodobniej sytuacja taka związana jest z faktem, iż beneficjentami programów budowy wielkich osiedli mieszkaniowych, których znaczne przyspieszenie miało miejsce w Łodzi w latach 70. XX wieku, po strajku włókniarek w 1971 r., a kontynuowane były w latach 80., były wówczas przede wszystkim osoby młode i w średnim wieku. Dziś osiedla te mają w zasadzie tych samych lokatorów lecz starszych o przeszło 40 lat, w związku z czym zamieszkane są często przez najstarszych mieszkańców Łodzi.

Opisywane zjawisko jest doskonałą wskazówką, jak lokalizować na terenie miasta rozmaite usługi społeczne, tak aby ich profil był zbieżny z charakterystyką wieku mieszkańców najbliższej okolicy. Dzięki temu będą one mogły znaleźć wśród nich możliwie dużo odbiorców, nie zmuszając ich jednocześnie do dalekich dojazdów (co jest szczególnie ważne w przypadku seniorów).

Opisaną powyżej sytuację potwierdzają dane zobrazowane na Mapie nr 5 „Natężenie osób w wieku powyżej 60, roku życia". Wskazuje ona, iż miejsca zamieszkane przez seniorów pokrywają się z lokacjami, które wskazane zostały na podstawie analizy Mapy nr 4 „Nadreprezentacja grup wieku".

Mapa 4. Nadreprezentacja grup wieku

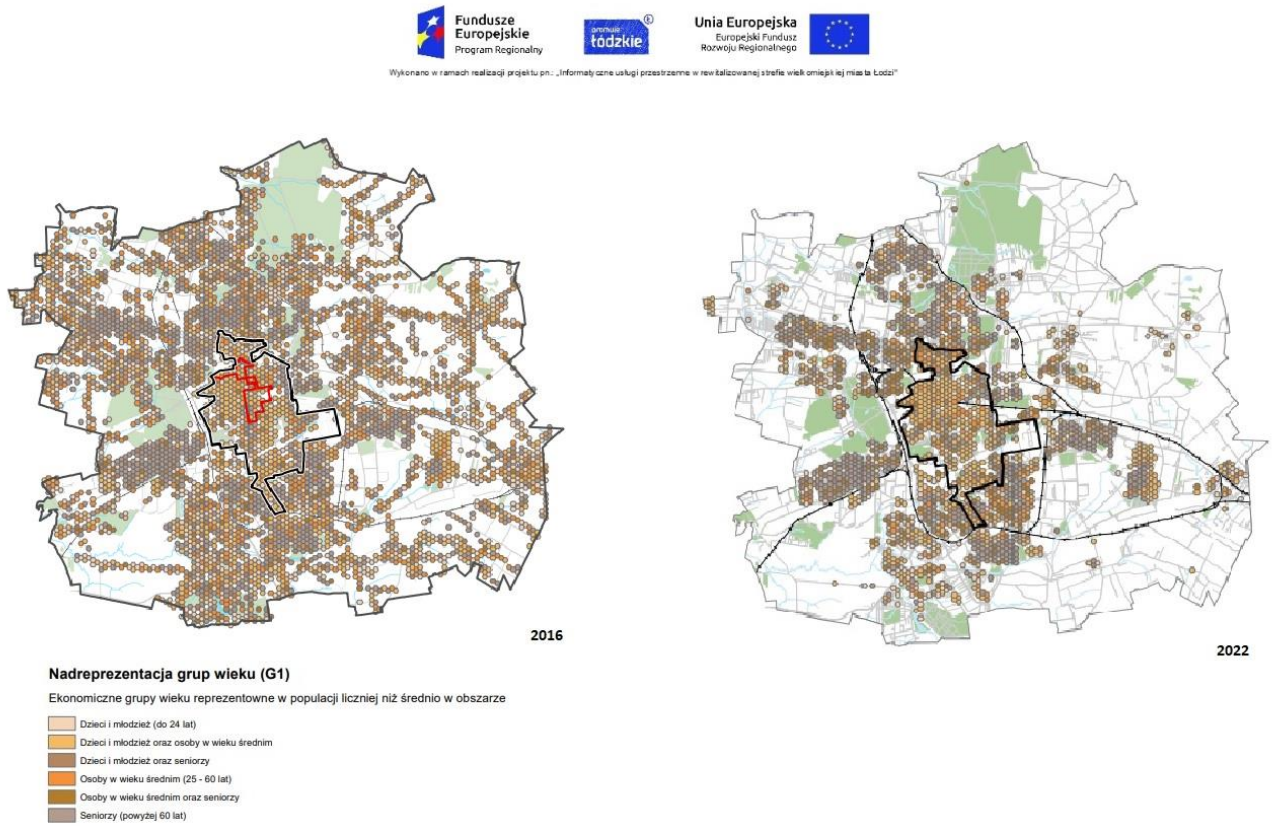

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Mapa 5. Natężenie osób w wieku powyżej 60 lat

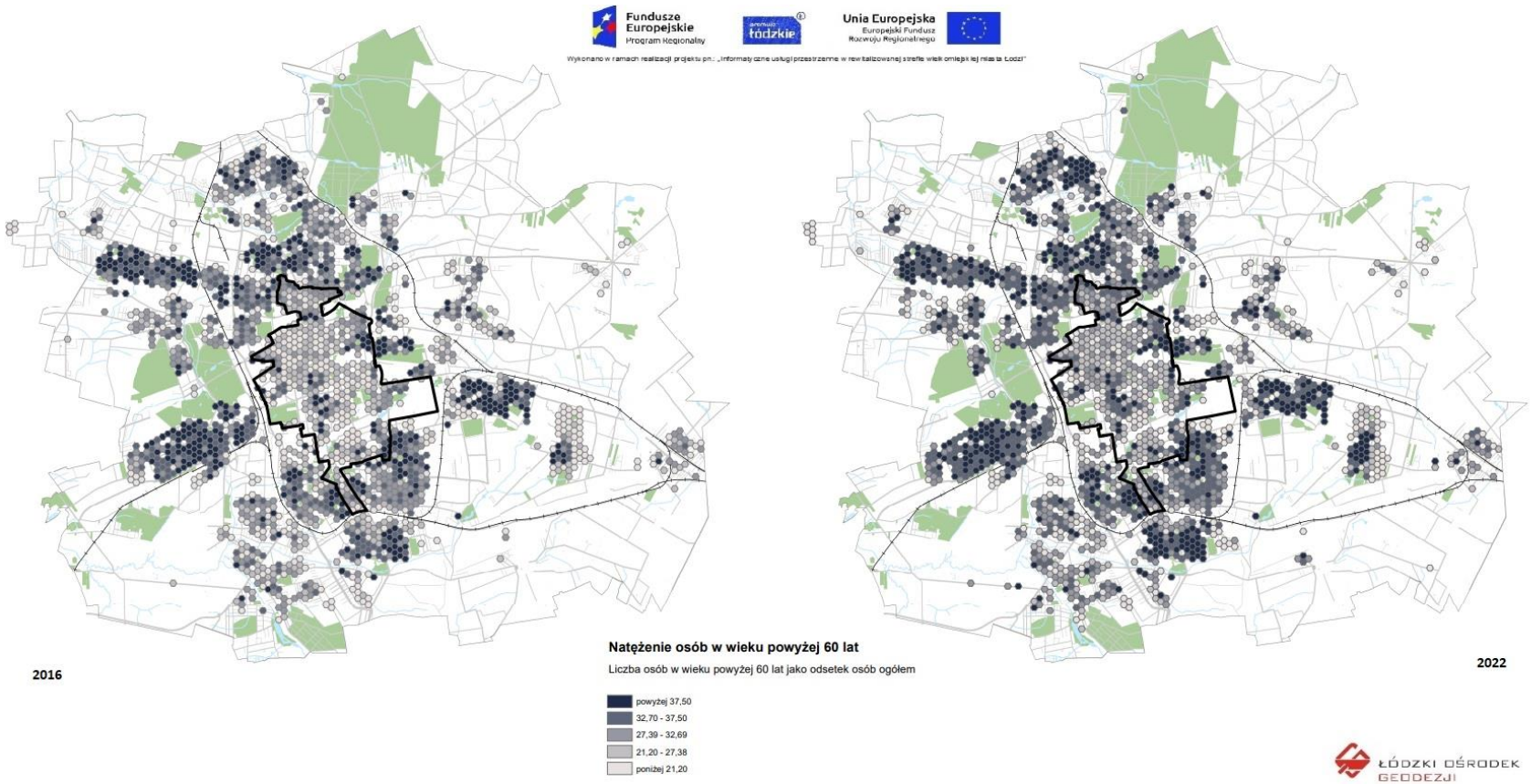

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Średnia wieku

Taki sam rozkład grup wiekowych na terenie miasta opisuje Mapa nr 6 pokazująca średnią wieku osób zamieszkujących dany obszar w liczbach bezwzględnych. Ewidentnie widać, że grupa wiekowa osób w wieku przekraczającym 47 rok życia dominuje na osiedlach zewnętrznych wobec centralnej części miasta. Najstarszymi pod względem wieku mieszkańców rejonami obszaru rewitalizacji są jego serce, zlokalizowane w okolicach skrzyżowania ulic Piotrkowskiej, Mickiewicza i Piłsudskiego. Szczególnie wyróżnia się tu teren łódzkiego Manhattanu. Ponadto wschodnia część obszaru problemowego „Śródmieście-Wschód" znajdująca się pomiędzy linią wyznaczoną przez ulicę Kamińskiego a wschodnią granicą obszaru rewitalizacji, jak również wschodnie, znajdujące się przy samej granicy obszaru rewitalizacji, części obszarów „Stary Widzew" oraz „Górna-Północ", gdzie znajdują się kompleksy bloków mieszkalnych, zbudowanych w latach 50., 60. i 70.

Tak więc najwyższe współczynniki wskaźnika w 2022 r. pozostają w tym samych miejscach, w których zauważalne były w poprzednich latach.

Mapa 6. Średnia wieku

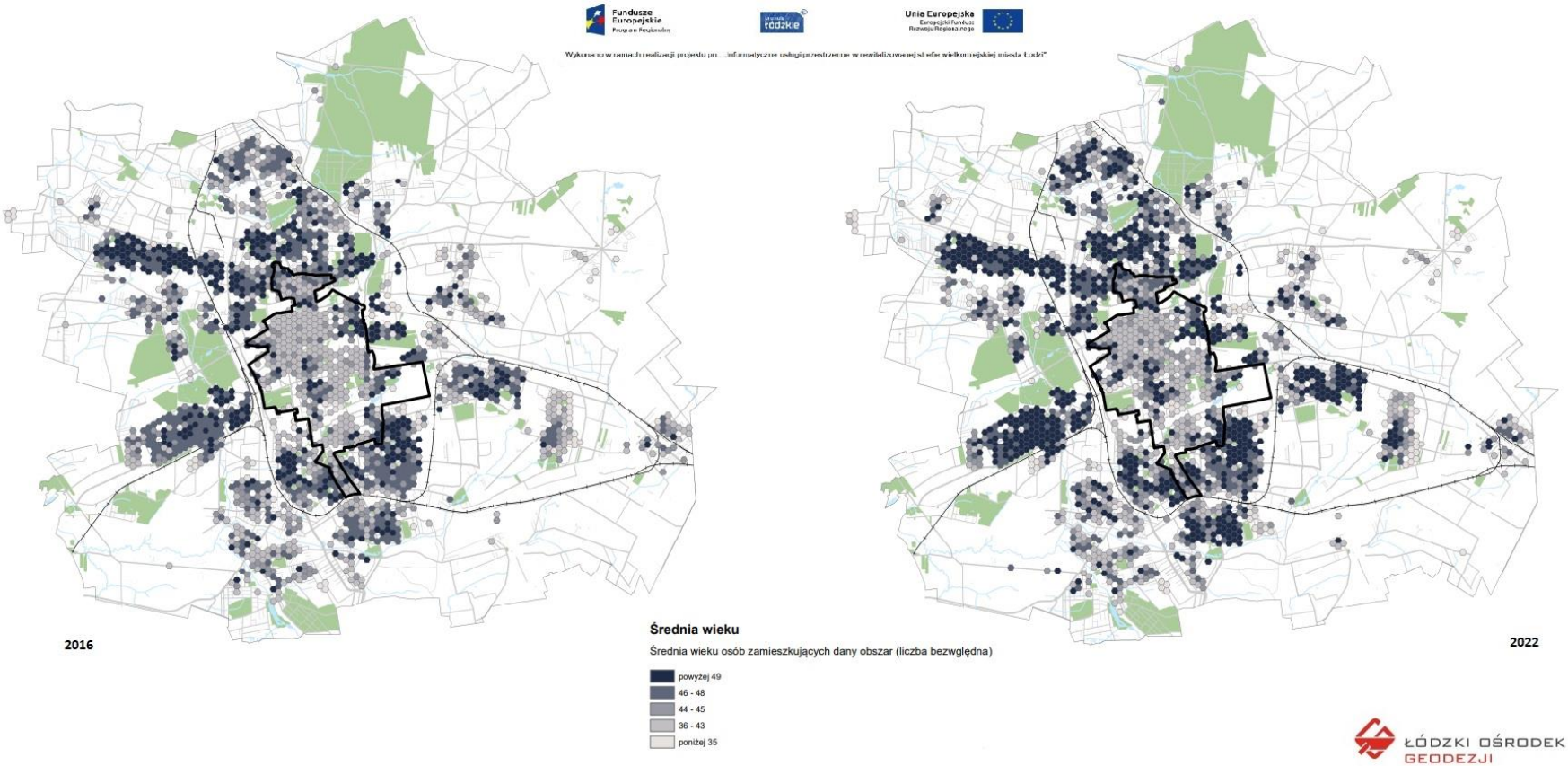

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wskaźniki problemów bezrobocia

Mimo pozytywnej koniunktury ekonomicznej ostatnich lat i systematycznie spadającego - do początku pandemii koronawirusa w Polsce w pierwszych miesiącach 2020 r. - odsetka osób bezrobotnych (w grudniu 2016 r. wynosił on 7,9%), stopa bezrobocia nadal była widocznie wyższa niż w pozostałych największych polskich miastach (Warszawa, Kraków, Wrocław, Poznań, Gdańsk). Główny Urząd Statystyczny wskazuje, iż w grudniu 2019 r. stopa bezrobocia w Łodzi wynosiła 4,8%, rok później wzrosła natomiast do poziomu 6,0%, aby w grudniu 2021 r. zanotować symboliczny spadek do 5,8%, a na przestrzeni kolejnego roku już wyraźniejszy do poziomu 4,4%. W tym samym okresie w Warszawie na koniec kolejnych lat było to: w 2019 r. 1,3%, w 2020 r. – 1,8%, w 2021 r. – 1,7%, a w 2022 r. – 1,4% a odpowiednio: w Krakowie - 2,0%, 3,1%, 2,8%, 2,3%, we Wrocławiu - 1,6%, 2,4%, 1,9%, 1,6% w Poznaniu - 1,1%, 2,0%, 1,6%, 1,0% a w Gdańsku - 2,4%, 3,5%, 2,9%, 2,3%.

W odniesieniu do powyższych danych zauważalny jest wzrost bezrobocia w każdym z największych polskich miast w 2020 r., a następnie delikatny spadek odsetka osób bezrobotnych w 2021 r. i powrót do niskiego odsetka pod koniec 2022 r. Przyczyną lekkiej zwyżki była najprawdopodobniej pandemia SARS-Cov-2 i związane z nią lock-downy, które negatywnie odbiły się na wskaźnikach krajowej gospodarki. Widać jednak, że obecnie sytuacja normalizuje się i odsetki osób bezrobotnych w największych miastach Polski ponownie systematycznie spadają.

Pogłębiona analiza danych statystycznych wskazuje, że wyższy poziom bezrobocia ogółem charakteryzuje stosunkowo wysoka stopa bezrobocia strukturalnego wśród łodzian pozostających bez zatrudnienia. Zauważalna jest nadreprezentacja w grupie bezrobotnych ogółem osób bezrobotnych w wieku 50+, pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy. Wyższa liczebność zarówno osób zarejestrowanych jako bezrobotne ogółem, jak i w pozostałych omawianych grupach, spowodowana może być relatywnie mniejszą atrakcyjnością łódzkiego rynku pracy w porównaniu z pozostałymi dużymi aglomeracjami w kraju, na skutek niższych wynagrodzeń[4]. Powyższe statystyki nie oddają jednak faktycznego stanu bezrobocia w mieście, ponieważ nie uwzględniają osób pracujących w tzw. „szarej strefie". Trudno ustalić, jak obecnie istotne jest to zagadnienie, które niegdyś było realnym problemem lokalnego rynku pracy. Od początku transformacji ustrojowej bowiem liczba pracowników szarej strefy była trudna do ustalenia, ale szacunki wskazują, że statystycznie znacząca grupa osób mogła decydować się na taki sposób zarobkowania. Powodem, dla którego nie podejmowali oni legalnego zatrudnienia jest fakt, iż nie wszystkim gwarantowało ono podobny poziom dochodów w porównaniu ze środkami, jakie daje otrzymanie wsparcia z instytucji pomocowych, w połączeniu z pracą nierejestrowaną w instytucjonalnych danych statystycznych.

Wspomniana poniżej sytuacja ponownego normalizowania się sytuacji na łódzkim rynku pracy przebija również w poniższych danych, zebranych przez łódzkie instytucje przeciwdziałające zjawisku bezrobocia. Wartości zarejestrowane przez Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi nieco dokładniej opisują zjawisko bezrobocia w stolicy regionu. Wskazują one, że zarejestrowanych bezrobotnych na koniec 2019 r. (przed okresem pandemicznym) było 16,9 tysiąca. To o ok. 10 tys. mniej niż w 2016 r., co było wypadkową dobrej koniunktury rynkowej oraz działań aktywizacyjnych podejmowanych przez samorząd. W 2020 r. wartość ta wzrosła jednak do 20,9 tys. osób, by pod koniec 2021 r. zmniejszyć się do 20,3 tys. W 2022 r. kontynuowała spadek do poziomu 15,4 tys. osób. Jak zostało wspomniane wcześniej, stopa bezrobocia w 2019 roku w Łodzi wyniosła 4,8%, co było najlepszym wynikiem od czasu

[4] Źródło: https://obserwatorgospodarczy.pl/2023/03/16/warszawiaku-juz-nie-zarabiasz-najwiecej-inne-miasto-na-prowadzeniu/

kryzysu gospodarczego pierwszej połowy lat 90. W 2020 r. wartość ta podniosła się do poziomu 6,0%, by rok później obniżyć się do 5,8%. A w 2022 r. spadła do 4,4%, a więc najlepszego od rozpoczęcia procesów rewitalizacyjnych. Dla porównania warto przypomnieć raz jeszcze, iż w momencie rozpoczęcia procesów rewitalizacyjnych 5 lat wcześniej bez pracy pozostawało 7,9% mieszkańców miasta znajdujących się w wieku produkcyjnym.

W strukturze bezrobotnych według poziomu wykształcenia zarówno w roku 2016, jak i 2019 najliczniejszą grupę stanowili bezrobotni z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym. W pierwszym przypadku było ich blisko 10,7 tys., w drugim 6,6 tys. Udział tej grupy w ogólnej liczbie bezrobotnych powoli zmniejszał się z poziomu 39,6% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych w 2016 r. do poziomu 39,0% w 2019 r. W 2020 r. wzrósł natomiast o blisko 2 punkty procentowe do poziomu 40,9% (liczebność tej grupy to blisko 8,6 tys. osób), by w 2021 r. wynieść niewiele ponad 44,0% (8 952 osób). W 2022 r. natomiast było to 6 262 osób (liczebność wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych to 15 420, a więc odsetek wyniósł 40,6%).

W 2022 r. najmniej liczną grupą pod względem poziomu wykształcenia wśród zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym i było to 1 892 osób, czyli 12,3%. W 2016 r. udział tych osób wynosił 11,7%. W 2020 r. natomiast podniósł się o 0,4 punktu procentowego do wartości 12,6%, a liczebność tej grupy osób pozostających bez zatrudnienia wyniosła niewiele ponad 2,6 tys. osób. Rok później również stanowili oni najmniejszą grupę bezrobotnych liczącą 2,4 tys. osób, a ich udział spadł do 12,0%.

Podobną tendencję obserwować możemy również w przypadku bezrobotnych z wykształceniem wyższym. Mimo, iż w liczbach bezwzględnych między opisywanymi latami ich liczba zmniejszyła się z 3,5 tys. osób w 2016 r. do 2,5 tys. w 2019 r., to wzrósł ich udział w grupie wszystkich bezrobotnych z 13,1% do 15,1% ogółu bezrobotnych. W 2020 r. odsetek ten spadł niewiele i wyniósł 14,9% (nieco ponad 3,1 tys. osób w liczbach bezwzględnych), a w kolejnym roku do blisko 2,8 tys., co stanowiło 13,8%. Rok 2022 to dalszy spadek liczebności tej grupy (2 446 osób), ale jednocześnie wzrost ich odsetka do poziomu 15,9%. Pokazuje to sytuację, w której przede wszystkim wzrosła liczba osób bezrobotnych wśród osób z wykształceniem innym niż wyższe, które to gwarantuje większą stabilność zatrudnienia w momencie zawirowań na rynku pracy.

Według stanu na koniec grudnia 2019 r. odsetek bezrobotnych bez stażu pracy oraz ze stażem poniżej 1 roku wyniósł 30,1% ogółu bezrobotnych. Trzy lata wcześniej było to 28,5%. Może to świadczyć o tym, że w badanym okresie rynek pracy stopniowo nasycał się i coraz trudniej było znaleźć pracę zarobkową osobom z najmniejszym doświadczeniu zawodowym. W 2020 r. 7,3% osób bezrobotnych nie posiadało żadnego stażu pracy (niewiele ponad 1,5 tys. osób), natomiast 25,8% ogólnej liczby bezrobotnych wykazywało staż pracy poniżej 1 roku (blisko 5,4 tys. osób). Tak więc wraz ze wzrostem ogólnej liczby bezrobotnych spadł w niej nieco udział osób z najmniejszym doświadczeniem zawodowym. W 2021 r. liczba osób bezrobotnych bez jakiegokolwiek stażu pracy ponownie wyniosła niewiele ponad 1,5 tys. osób (7,4%), natomiast staż pracy poniżej roku miało blisko 5,7 tys. (28,0%). Łącznie stanowili oni grupę 7,2 tys., co przekładało się na odsetek w wysokości (35,4%). Jak widać problemy rynku pracy odbijały się w pierwszej kolejności na liczebności tej grupy osób bezrobotnych. Natomiast w grudniu 2022 r. liczebność obu grup przedstawiała się następująco: osób bezrobotnych bez jakiegokolwiek stażu pracy było 1 324 (8,6%), a ze stażem poniżej 1 roku 4 089 (26,5%). Łącznie było to 5 413 osób, co stanowiło 35,1% wszystkich zarejestrowanych osób pozostających bez zatrudnienia.

W 2016 r. kobiety stanowiły 48,5% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, a ich udział na przestrzeni 3 lat wzrósł o 1 punkt procentowy. 2020 r. przyniósł natomiast spadek ich odsetka do poziomu 47,7%

(niemal 10 tys. osób) i dalszy rok później do poziomu 45,8% (9,3 tys.) i dalszy spadek liczby nominalnej w 2022 r. do poziomu 7 426. Tym samym jednak wzrósł ich odsetek do 48,2%.

Prawo do zasiłku w 2016 r. posiadało 3,3 tys. osób, co stanowiło 12,1% ogółu bezrobotnych. Dla porównania w 2019 r. było to 2,1 tys. osób (12,6%), a w 2020 r. 2,5 tys. osób (12,0%), w 2021 r. niemal 1,9 tys. osób, co stanowiło 9,1%, a w 2022 r. blisko 1,7 tys. – 11,0%.

Poniżej znajdują się mapy opisujące cztery aspekty problemu bezrobocia na obszarze miasta w 2022 r. będące wskaźnikami podstawowymi dla analizy stanu obszaru rewitalizacji i skuteczności realizacji GPR-u (natężenie bezrobocia ogółem, natężenie bezrobocia wśród młodych, natężenie bezrobocia długotrwałego, natężenie bezrobocia w grupie wiekowej 50+). Dla uporządkowania opisu map użyte będą, wspomniane na początku niniejszego rozdziału, umowne nazwy obszarów problemowych, które będą używane dla standaryzacji opisu zjawisk, zilustrowanych na poniższych grafikach, dzięki czemu powinny być one bardziej przejrzyste i czytelne.

Uzupełnieniem map są wykresu zmian poziomu wskaźników bezrobocia, w podziale na obszar rewitalizacji, obszar poza nim oraz dla całego miasta. Ilustrują one w sposób zagregowany różnice i zmiany poziomu bezrobocia między obszarem rewitalizacji i poza nim.

Natężenie bezrobocia ogółem

Zebrane dane, dotyczące natężenia bezrobocia ogółem (Mapa nr 7), wskazują, iż – w porównaniu z wynikami wstępnej diagnozy z 2016 r., służącej delimitacji obszaru rewitalizacji miasta Łodzi – obszar największego nasilenia występowania bezrobocia w kolejnych latach znacząco nie zmienił się, oraz iż nadal koncentruje się on w centralnej części miasta i tylko nieznacznie, punktowo jego większe nasilenie znajduje się poza wyznaczonymi granicami obszaru rewitalizacji (np. Ruda Pabianicka). Zmiany wskaźnika w latach, w podziale na obszar rewitalizacji i poza nim, ilustruje wykres nr 1.

W 2020 r. dostrzegalnym problemem stały się znaczne zespoły sąsiadujących pól analizy wskazujące na najwyższy poziom współczynnika, świadczące o pogorszeniu się sytuacji na rynku pracy. Zwiększyły one swoją powierzchnię, będąc jednak dalekimi od ich rozmiaru w 2016 r. Największe z nich istniały:

- w centrum „Starych Bałut” - wąskim pasem wzdłuż ul. Limanowskiego rozciągając się w kierunku zachodnim;
- w samym środku „Starego Polesia” - pomiędzy ul. Zieloną a Struga, a także 3 kolejne niewielkie konglomeraty heksagonów, ciągnące się liniowo wzdłuż ul. Ogrodowej, Wólczańskiej i Kopernika,
- w obszarze „Centrum” - na wschód od ul. Piotrkowskiej w kwadracie ulic wyznaczonym przez Piotrkowską i Nowomiejską, Północną , Sterlinga i Jaracza;
- w ramach wyraźnej, choć nieregularnej w kształcie „podkowy” istniejącej na „Starym Widzewie”, okalającej Park Źródliska i teren ŁSSE mozaiką z ciemnogranatowych i ciemnoszarych heksów;
- na „Górnej Północ” - pomiędzy ul. Piotrkowską, Milionową, Kilińskiego i Zarzewską,
- w południowym „ogonku” obszaru rewitalizacji.

W 2021 r. zaobserwowane rok wcześniej enklawy istniały nadal. Zmieniała się nieco sytuacja na „Starym Polesiu”, gdzie 3 niewielkie zespoły heksagonów, ciągnące się liniowo wzdłuż ul. Ogrodowej, Wólczańskiej i Kopernika, rozproszyły się, tworząc nieregularna mozaikę pól o wartości wskaźnika przekraczającej 114 bezrobotnych na 1000 mieszkańców i pól gdzie osoby bez pracy mieściły się w przedziale 79-114 osób. Widoczne było delikatne zagęszczanie się obszarów, gdzie współczynnik

przybierał najwyższą wartość skali w pozostałych rejonach obszaru rewitalizacji. Najbardziej zdawała się rzucać w oczy wyraźna enklawa, jaka powstała na północy obszaru „Stary Widzew" pomiędzy ulicami Targową, Tuwima, Kopcińskiego i Piłsudskiego. W innych miejscach również heksagony o najwyższej wartości współczynnika zaczynają zmieniać charakter z mozaikowatego w bardziej zwarte kompleksy.

Wskazywały one, iż w zakresie aktywizowania mieszkańców obszaru rewitalizacji i przywracania ich na rynek pracy, nadal było dużo do zrobienia. Pandemia koronawirusa i będący jej skutkiem wzrost bezrobocia o 1,2 punktu procentowego pogorszyły sytuację na łódzkim rynku pracy, co odzwierciedlała mapa dotycząca bezrobocia ogółem. Wzmiankowane rejony problemowe okazały się niezwykle wrażliwe nawet na tak niewielki zdawałoby się wzrost stopy bezrobocia.

Rok 2022 natomiast przyniósł wyraźną poprawę sytuacji. Ewidentnie na mapie widoczny jest spadek odsetka osób bezrobotnych do poziomu niższego niż ten sprzed pandemii koronawirusa. Mapa wskazywała, że najpowszechniej występującą wartością wskaźnika jest w mniej więcej równych proporcjach przedział 79-114 osób bezrobotnych na 1 tys. osób w wieku produkcyjnym i przedział 60-78. Na ich tle widoczne były luźno rozrzucone niewielkie grupki pól o najwyższej wartości współczynnika. Nieco tylko większe enklawy, gdzie sytuację uznawać mogliśmy za szczególnie niebezpieczną, występowały: w centrum „Starych Bałut", we fragmencie obszaru „Centrum", dla którego osią jest ul. Kilińskiego, na odcinku pomiędzy Północną a Jaracza, wydłużony zespół w kształcie litery „J" zaczynający się przy ul. Zielonej prowadzący na południe pomiędzy ulicami Żeromskiego i Pogonowskiego, a następnie skręcający na południowy zachód wzdłuż ul. Struga. Kolejny grupa to mozaika niewielkich zespołów takich heksagonów, tworząca zachodnie ramię „podkowy" „Starego Widzewa". Ostatnia natomiast to środkowa część obszaru „Górna-Północ" pomiędzy Piotrkowską, Milionowa, Kilińskiego a południowa granicą obszaru rewitalizacji. Podkreślić należy, że obszar ten nie był w 100% wypełniony heksagonami o najwyższej wartości współczynnika, przekraczającej 114 osób na 1 tysiąc ludności w wieku produkcyjnym, ale pola te stanowiły blisko połowę jego obszaru. Pozostałe to ciemnoszare heksagony również wskazujące na wysoką skalę problemu bezrobocia w tych kwartałach.

Mimo tego, że przestały być widoczne duże kompleksy ciemnogranatowych pól, to jednak nadal widoczna była gorsza sytuacja pod tym względem obszaru rewitalizacji w porównaniu z częściami miasta będącymi jego otoczeniem. Z tego względu nadal był on rejonem, którego mieszkańcom powinna być poświęcana szczególna uwaga w zakresie działań aktywizacji osób bezrobotnych.

Także porównanie danych ujęciu dynamicznym wskazuje na wyraźne spadki odsetka osób bezrobotnych w Łodzi – zarówno na obszarze rewitalizacji jak też poza nim. Nadal częściej osoby zamieszkujące obszar rewitalizacji borykają się z problemem bezrobocia ale przy systematycznym spadku występowania zjawiska zmniejsza się także nico dystans pomiędzy obserwowanymi obszarami.

Zaobserwowane podczas analizy poniższej mapy tendencje, przenoszą się również na sytuację osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, których sytuację opisują trzy kolejne mapy.

Mapa 7. Natężenie bezrobocia ogółem

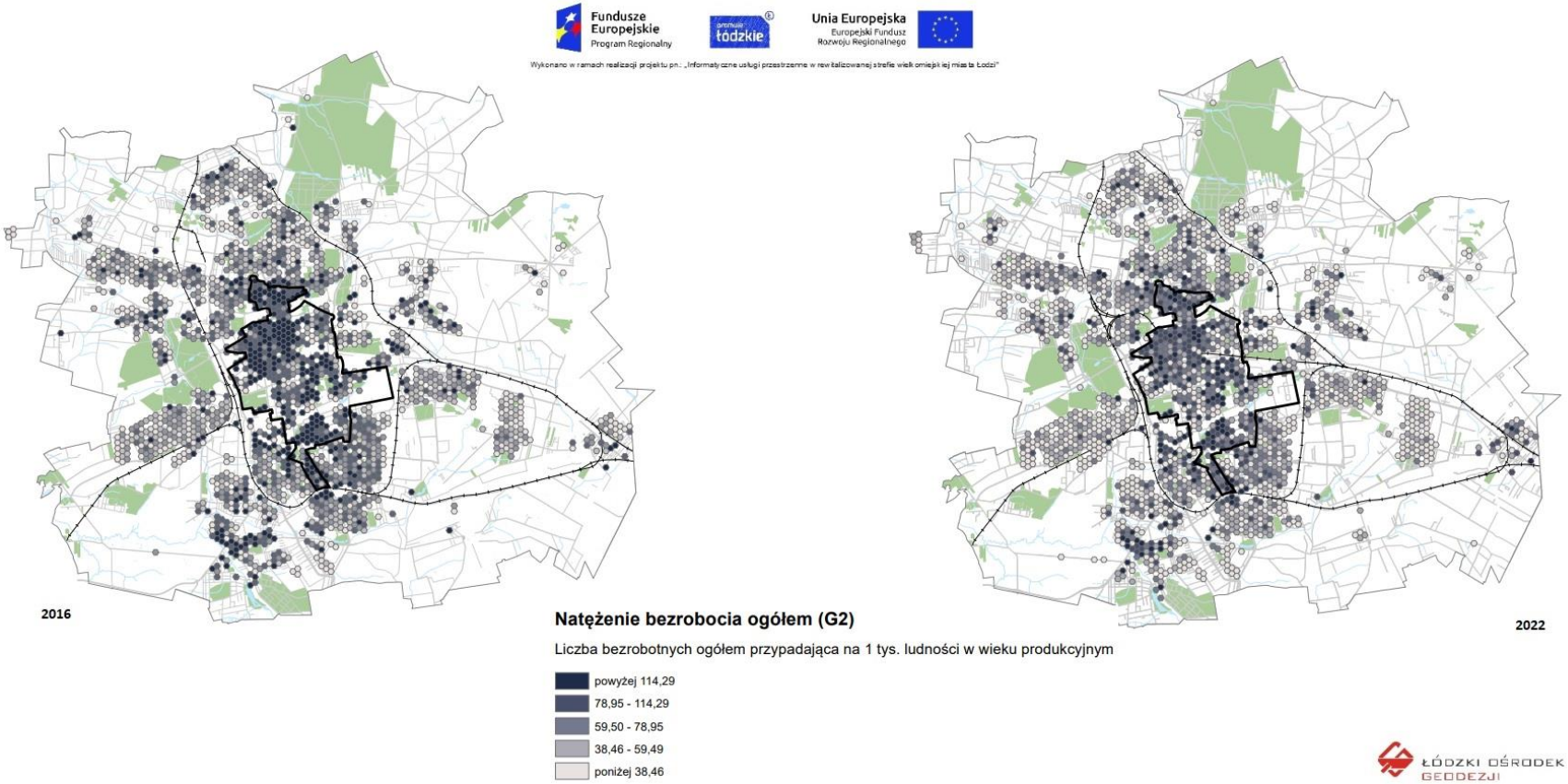

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 1. Natężenie bezrobocia ogółem (liczba bezrobotnych ogółem przypadająca na 1000 ludności w wieku produkcyjnym)

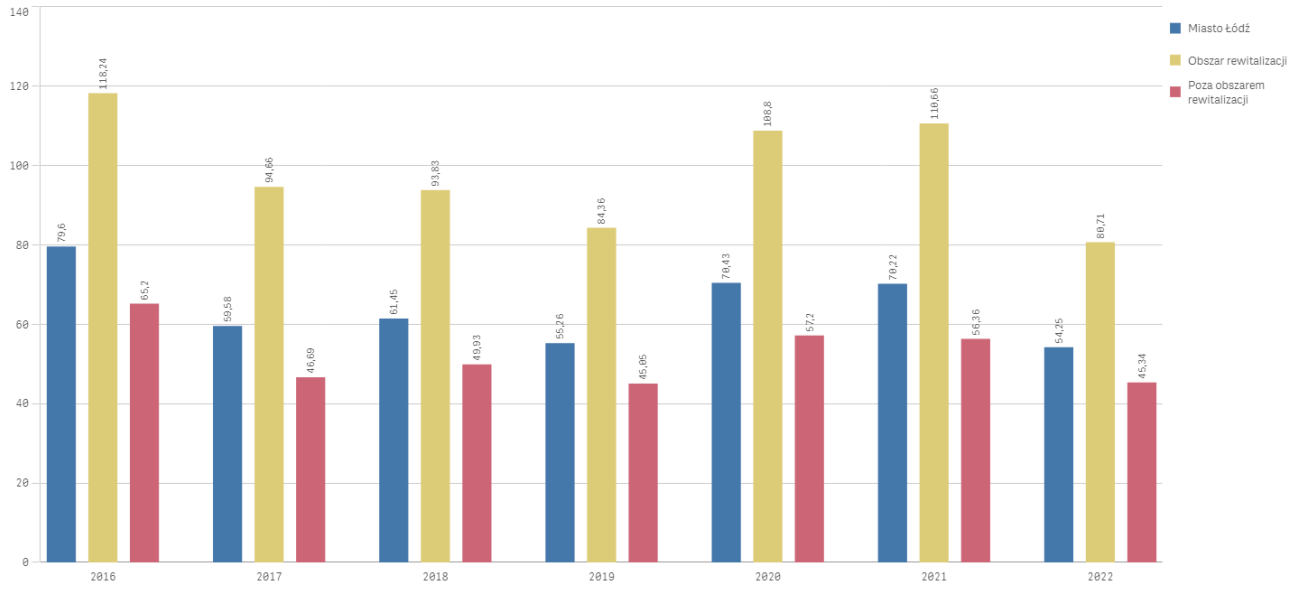

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych PUP

Natężenie bezrobocia długotrwałego (G5)

Zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy osoba długotrwale bezrobotna to osoba pozostająca w rejestrze PUP łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich dwóch lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych. Ich liczba w roku 2016 wynosiła 16 723 (co stanowiło 62,1 % wszystkich bezrobotnych), w roku 2019 spadła do 9 762 (57,7 % wszystkich bezrobotnych), natomiast w 2020 r. ich liczba wzrosła do wartości 11 362 osób (54,3%). W 2021 r. zauważalny był dalszy wzrost do poziomu 12 935 osób (63,6%), a w 2022 r. ewidentny spadek do poziomu 9 217 osób (59,8%). Porównanie tych danych z informacjami dotyczącymi pozostałych 5 największych miast Polski wskazuje, iż na łódzkim rynku pracy nadreprezentowana była grupa osób najbardziej oddalonych od rynku pracy. Była ona jednocześnie grupą najtrudniejszą z punktu widzenia efektywności działań aktywizacyjnych.

Obserwowany spadek ich udziału w grupie wszystkich bezrobotnych związany jest najprawdopodobniej z faktem zwiększenia się liczby osób bezrobotnych ogółem, która w 2020 r. wyniosła - jak wskazano już wcześniej - 20 927 osób. Natomiast w 2021 r. obserwowany był wzrost ich odsetka przy jednoczesnym spadku liczebności tej grupy do poziomu 20 325 osób. W 2022 r. wszystkich osób bezrobotnych było 15 420, a osoby długotrwale bezrobotne stanowiły 59,8% tej grupy.

Podobnie jak w przypadku pozostałych analizowanych zjawisk, związanych z bezrobociem mieszkańców Łodzi, również w zakresie bezrobocia długotrwałego w przestrzeni obszaru rewitalizacji od 2016 r. wyraźnie rysowało się 5 obszarów problemowych.

Niemal identycznie jak w przypadku map ilustrujących bezrobocie ogółem, tak samo tutaj obserwować można było rozległe obszary, na których dominowały heksagony w kolorze granatowym, symbolizujące znaczny udział osób bezrobotnych długotrwale na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym,

przekraczający 73 osoby. W 2019 r. natomiast zauważalna stała się pozytywna zmiana, ponieważ w granicach wskazanych powyżej obszarów problemowych najpowszechniej spotykana wartość opisywanego wskaźnika wahała się pomiędzy 48 a 73 osobami. Nadal była ona dość wysoka, lecz znamionowała kurczenie się obszarów problemowych. Każdy z 5 wzmiankowanych wcześniej rejonów miał na swoim terenie wyraźne ogniska problemowe, gdzie występowały alarmująco wysokie wartości omawianego zjawiska (powyżej 73 osób na 1000 mieszkańców zdolnych do pracy), pojawiające się w skupiskach. Nie miały one jednak takich rozmiarów, jak złożone kompleksy obserwowane na mapie dotyczącej 2016 r. Wciąż jednak najgorsza pod tym względem sytuacja była na „Starych Bałutach", a także w rejonie „Górna-Północ" oraz „Południe", gdzie wiele pól o najwyższej wartości wskaźnika umiejscowionych było również w styczności z granicą obszaru rewitalizacji, tworząc większą enklawę problemu. Dołączyć do tej grupy można było również zachodnią część „Starego Widzewa", gdzie co prawda mniejsze skupiska problemowe były nieco rozrzucone, ale tworzyły wyraźny pas zawierający się pomiędzy ulicami: Kilińskiego, Tuwima, Przędzalnianą, Tylną (z wyłączeniem obszaru Parku Źródliska i siedziby ŁSSE).

Charakterystyczną cechą łódzkiego bezrobocia jest wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych. Jest on znacząco wyższy niż w pozostałych pięciu największych miastach Polski. Grupa ta w Krakowie i Gdańsku, miastach zajmujących w 2019 r drugie i trzecie miejsce pod względem wysokości odsetka osób długotrwale bezrobotnych pośród największych gmin w kraju, była mniejsza o przeszło 10 punktów procentowych, a w Poznaniu, który mógł pochwalić się najlepszym wynikiem w kraju w tej statystyce, różnica w stosunku do Łodzi wyniosła aż 23,5 punktu procentowego. Jesteśmy tu niestety od lat liderem rankingu.

Tendencja ta nie zmieniła się w 2020 r. Nadal Gdańsk i Kraków zajmowały drugie i trzecie miejsce pod względem wartości tej cechy, i podobnie jak w 2019 r. różnica pomiędzy nimi a Łodzią przekraczała 10 punktów procentowych (a nawet wzrosła do poziomu 12,8 punktów procentowych w przypadku stolicy Pomorza i 14,8 punktu procentowego w przypadku stolicy Małopolski). Od Poznania, który utrzymywał najniższy odsetek osób długotrwale bezrobotnych w całej grupie osób pozostających bez zatrudnienia (29,9%) Łódź dzielił dystans aż 24,4 punktu procentowego.

Rok później nadal Kraków i Gdańsk były na drugim i trzecim miejscu za Łodzią, ale różnica nie była już tak znacząca i w przypadku pierwszego z wymienionych miast i wynosiła zaledwie 4,6 punktu procentowego, w drugim natomiast 4,8. Wzrósł za to w tej kategorii dystans do Poznania i wyniósł aż 35,5 punktu procentowego.

W 2022 r. liczba osób długotrwale bezrobotnych w Łodzi wynosiła 9 217 (59,8% wszystkich zarejestrowanych osób pozostających bez zatrudnienia). Podobnie jak w latach poprzednich nasze miasto wyprzedzało bezpośrednio pod tym względem Kraków (z liczba bezrobotnych zarejestrowanych na poziomie 12 112 osób, z czego 6 073 to osoby bezrobotne długotrwale - 50,1%) oraz Gdańsk – 5 866 bezrobotnych, w tym 2 876 bezrobotnych długotrwale (49,0%). Dalej w tej klasyfikacji znalazły się Warszawa (20 172 bezrobotnych, w tym 9 583 długotrwale - 47,5%), Wrocław (6 402 bezrobotnych, w tym 3 095 długotrwale - 48,3%) oraz Poznań (3 581 bezrobotnych, w tym 1 515 długotrwale - 42,3%).

To właśnie – w połączeniu z informacjami odnośnie wieku osób pozostających bez pracy – potwierdza obserwację na temat tego, iż w łódzkim bezrobociu nadal widoczne są skutki upadku branży włókienniczej z pierwszej połowy lat 90-tych i związanych z nim kolejnymi falami zwolnień pracowników. Wartość tego wskaźnika wpływa przede wszystkim na wyższą stopę bezrobocia w Łodzi w porównaniu z innymi dużymi miastami w Polsce.

Mapa nr 8 dotycząca sytuacji osób będących w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy z uwagi na czas pozostawania bez zatrudnienia w 2020 r. wskazuje na pogorszenie się sytuacji. Osoby te były i są największą grupą osób w tym zakresie, stanowiąc jednocześnie o charakterze łódzkiego bezrobocia. W ubiegłym roku zauważalny był wzrost ich liczby, co pokazuje również poniższa mapa, gdzie widocznie odbudowywały się kompleksy heksagonów w ciemnogranatowym kolorze, symbolizujące wartości przekraczające 73 na 1 tysiąc mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Na szczęście - tak jak miało to miejsce w przypadku poprzedniej mapy - nie są to kompleksy tak dużych rozmiarów, jakie obserwować można było na mapach dotyczących 2016 r.

Rozkład przestrzenny problemu wskazuje, iż istnieje zależność pomiędzy zjawiskiem bezrobocia ogółem a bezrobociem długotrwałym, bowiem największe skupiska osób długotrwale bezrobotnych lokują się w tych samych miejscach, co wskazane w opisie powyższej mapy, a więc: w centrum „Starych Bałut", w północnej części „Centrum", w „podkowie" „Starego Widzewa" oraz w dwóch południowych strefach obszaru rewitalizacji. Podkreślić należy sytuację Starego Polesia, gdzie co prawda nie odtworzyły się kompleksy heksagonów o najwyższym współczynniku, za to obszar pokryty kolorem ciemnoszarym, symbolizującym występowanie wśród 1 tys. mieszkańców pomiędzy 49 a 73 osób w wieku produkcyjnym, dotkniętych problem bezrobocia długotrwałego, wskazuje na niebezpieczne rozprzestrzenienie się problemu.

Zdawała się to potwierdzać mapa za 2021 r., na obraz której rzutuje wzrost udziału bezrobotnych długotrwale w grupie wszystkich bezrobotnych. W tym przypadku zwarte pola o najwyższej wartości współczynnika powyżej 73 osób na 1000 mieszkańców zdolnych do pracy rysowały się jeszcze mocniej. Ewidentnie widoczne były w centrum „Starych Bałut", północnej część obszaru „Centrum" i północnej części podkowy „Starego Widzewa". Podsumować można było, że ciemnoszare przestrzenie, symbolizujące drugi najwyższy przedział cechy, wydawały się zwiększać swój zasięg na całym obszarze rewitalizacji.

Rok później natomiast widoczne stało się blaknięcie i kurczenie ciemnoszarego tła, powstałego z heksagonów symbolizujących wartość z przedziału 49-73 osób bezrobotnych przypadających na 1 tysiąc osób w wieku produkcyjnym. Była to wartość występująca na obszarze rewitalizacji najpowszechniej. Enklawy najwyższego współczynnika cechy niemal przestały występować w zwartej formie. Do wyjątków w tym zakresie należały lokalizacje w centrum „Starych Bałut", zachodniej części „podkowy" „Starego Widzewa" oraz kilku kwartałów starej zabudowy, zawartych pomiędzy ul. Piotrkowską, Milionową, Kilińskiego oraz Sieradzką i Zarzewską. Na podstawie omawianej mapy wnioskować można było, iż w 2022 r. ubyło obszarów miasta gdzie więcej niż 73 osoby na 1000 mieszkańców pozostawały bez pracy w sposób długotrwały. Problem jednak nadal jest widoczny, z uwagi na występowanie bardzo rozbudowanych połaci miasta, przykrytych kolorem ciemnoszarym, gdzie pomiędzy 1/13 a 1/20 mieszkańców od dłuższego czasu pozostaje bez zatrudnienia.

Mapa 8. Natężenie bezrobocia długotrwałego

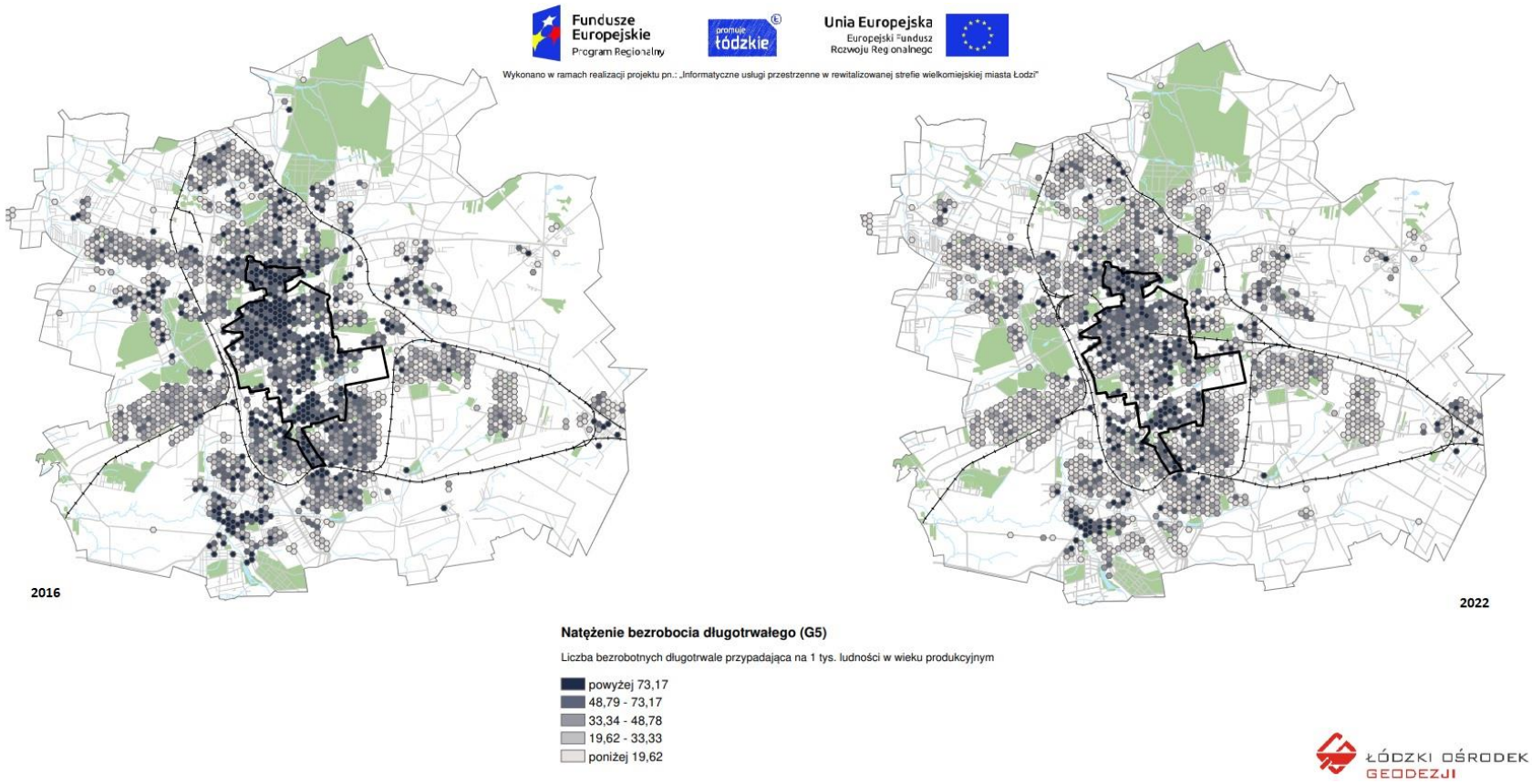

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 2. Natężenie bezrobocia długotrwałego (liczba bezrobotnych długotrwale przypadająca na 1000 ludności w wieku produkcyjnym)

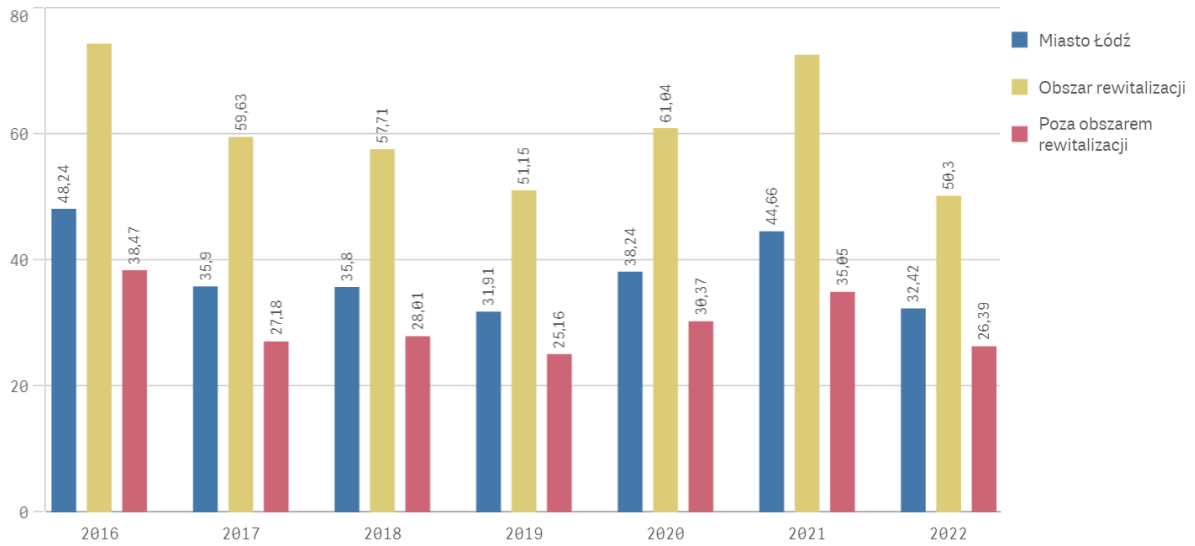

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych PUP

Natężenie bezrobocia w grupie 50+ (G4)

Jak zostało wspomniane powyżej w zbiorowości łódzkich bezrobotnych znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy przeważały osoby długotrwale bezrobotne. Do drugiej pod względem liczebności grupy problemowej należały osoby powyżej 50. roku życia, na co wskazywały dane zarówno z 2016 r. (10,3 tys. osób, co przekładało się na 38,3% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych) i 2019 r. (6,1 tys. osób, tj. 36,1% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych). Potwierdzały ją również informacje z 2020 r., które wykazały, iż osób takich było blisko 6,8 tys. Wzrost ich liczby przełożył się jednak paradoksalnie na spadek udziału ich liczby w rosnącej grupie osób bezrobotnych do poziomu 32,4%. Rok później liczebność tej grupy spadła niewiele do blisko 6,7 tys., ale odsetek wzrósł do 32,8% wszystkich bezrobotnych. W 2022 r. trend ten został podtrzymany ponieważ nominalna liczba osób spadła do 5 238 osób, ale ich udział w grupie wszystkich zarejestrowanych osób bezrobotnych wzrósł do 34,0%.

W przypadku tego wskaźnika przestrzenne zależności nasilenia problemu widoczne są w podobnych strefach obszaru rewitalizacji, jak w przypadku natężenia bezrobocia ogółem. Problem ponownie koncentrował się w 5 wspomnianych wcześniej lokalizacjach i szczególnie wyraźnie obserwowany był w 2016 r., gdzie licznie i w skupiskach występowały heksagony przyjmujące wartości powyżej 46,15 bezrobotnych po 50. roku życia przypadające na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym. Szczególnie niekorzystnie pod względem wielkości takiego ogniska prezentował się rejon pomiędzy Piotrkowską, Milionową, Kilińskiego, a Dąbrowskiego, który niemal w całości pokryty był heksami o najwyższej wartości wskaźnika. Istotnych interwencji aktywizacyjnych wymagały również wówczas rejony „Starych Bałut", „Starego Polesia" i „Centrum". W 2019 r. na ww. obszarach sytuacja zmieniła się na korzyść, ponieważ na mapie zaobserwować można było przeważające wartości cech na poziomie od 30 do 46 osób na 1 tysiąc mieszkańców będących w wieku produkcyjnym. Wartości najwyższe (powyżej 46 osób na 1000 mieszkańców) pojawiały się najczęściej w niewielkich, porozrzucanych mozaikowo skupiskach. Najsłabiej pod tym względem wypadały obszary „Górna-Północ" (choć dokonała się tu duża zmiana na

korzyść) oraz „Południe”, gdzie skupiska te występowały w większym zagęszczeniu. Były to bowiem rejony, w których również najwięcej było osób długotrwale bezrobotnych.

Rok 2020 przyniósł w ww. zakresie niekorzystną, choć nie tak drastyczna zmianę. Enklawy wykazujące najwyższy poziom analizowanego współczynnika nieznacznie zwiększyły swój rozmiar, jednak nadal nie tworzyły zwartych kompleksów o dużej powierzchni. Większą powierzchnię zajmowała natomiast połać ciemnoszarego koloru, symbolizujący udział bezrobotnych w wieku 50+ w grupie 1 tys. osób w wieku produkcyjnym na poziomie 20 do 30 osób i 31 do 46 osób.

Wyjątkiem w tym zakresie był obszar „Górnej-Północ”, gdzie odbudowała się duża enklawa heksagonów w kolorze ciemnogranatowym pomiędzy Piotrkowską, Milionową, Kilińskiego a Dąbrowskiego, co świadczy o bardzo niekorzystnej sytuacji i powinno być przyczynkiem do podjęcia intensywnych działań zaradczych.

W 2021 r. punktowo przybyło heksagonów o najwyższej wartości współczynnika, ale nie tworzyły one jeszcze dużych jednolitych skupisk, zachowując charakter mozaikowy. Na obszarach, które rok wcześniej wyglądały pod tym względem najgorzej zaobserwować można było natomiast „blaknięcie” sześciokątnych pól, co wskazuje na zmniejszanie się enklaw o najwyższej wartości wskaźnika.

Z kolei w 2022 r. (Mapa nr 9) również ewidentny stawał się spadek liczby osób w wieku przekraczającym 50 rok życia, pozostających bez pracy. Jedynie w kilku miejscach widoczne były bardziej koherentne zespoły heksagonów o ciemnoszarej barwie, symbolizującej pomiędzy 36 a 46 osób w ww. grupie bez zatrudnienia. Znajdowały się one w centrum „Starych Bałut”, w północno-zachodniej i centralnej części „Starego Polesia”, północnej części obszaru „Centrum”, północnej części „Starego Widzewa”. Największa enklawa widoczna była w centrum obszaru „Górna-Północ”. W każdej z nich widoczne było jedynie kilka połączonych ze sobą enklaw pół ciemnogranatowych przybierających najwyższą wartość współczynnika, przekraczającą 46 osób. Na pozostałych obszarach występowały one pojedynczo, a dominujące wartości wskaźnika przybierały wartości od 8 do 30 osób na 1000 osób. Obszar rewitalizacji w tym zakresie, jako całość, wcale znacząco nie różnił się od pozostałych części miasta.

Kluczem do właściwego rozpoznania zjawiska problemowego i sprawnego przeciwdziałania jest nałożenie na siebie obszarów największego zagęszczenia omawianego wskaźnika i natężenia występowania bezrobocia długotrwałego. Pokrywanie się tych obszarów w obserwowanych latach wskazuje, że problemy te współwystępują na tym samym terenie, a fakt ten ma szczególne znaczenie dla charakteru łódzkiego bezrobocia. Jak bowiem wspomniane zostało wcześniej, jego istotnym elementem jest występowanie bezrobocia strukturalnego.

Mapa 9. Natężenie bezrobocia w grupie 50+ (G4)

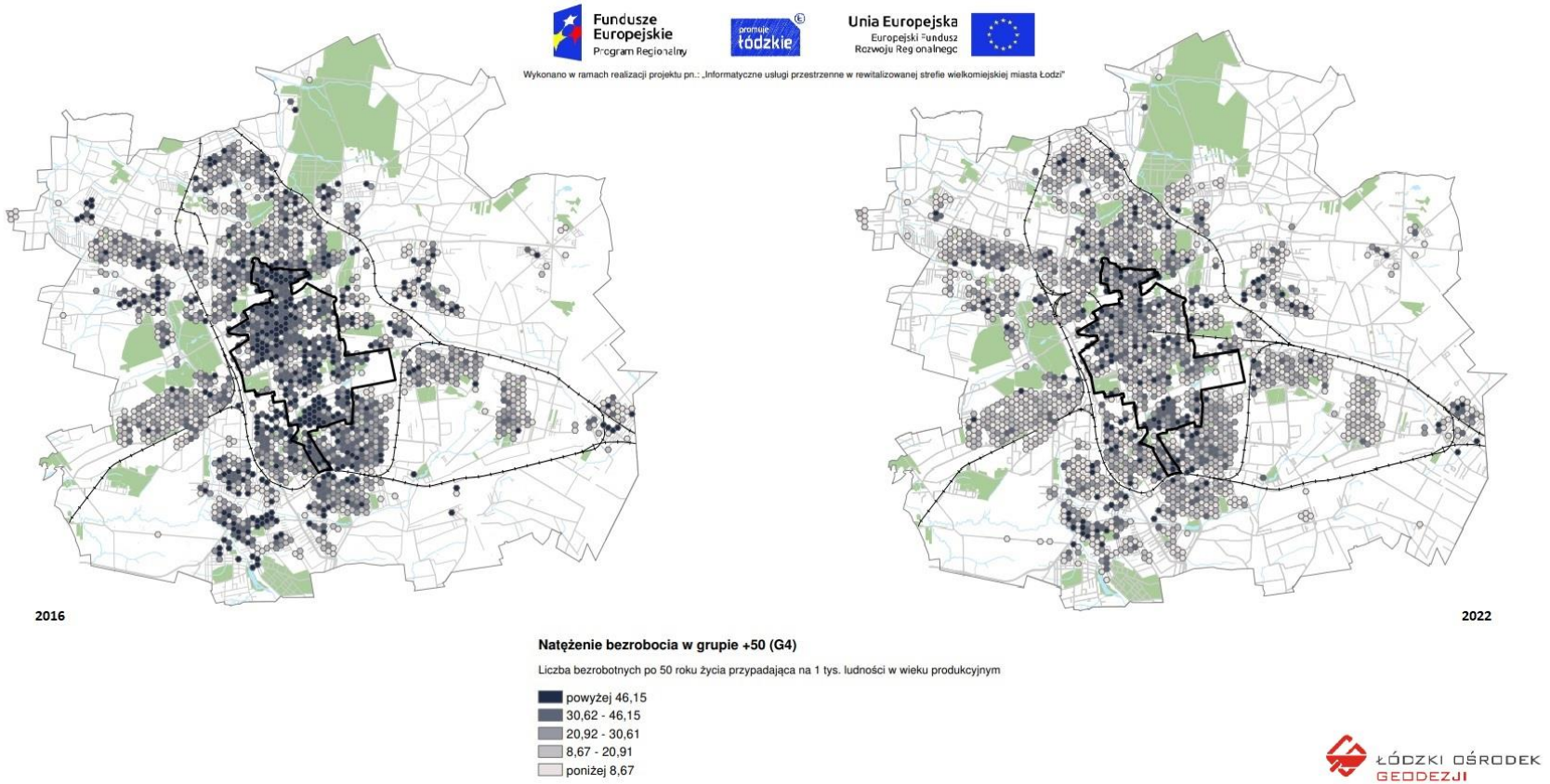

Źródło: **Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji**

Wykres 3. Natężenie bezrobocia w grupie 50+ (liczba bezrobotnych po 50. roku życia przypadająca na 1000 ludności w wieku produkcyjnym)

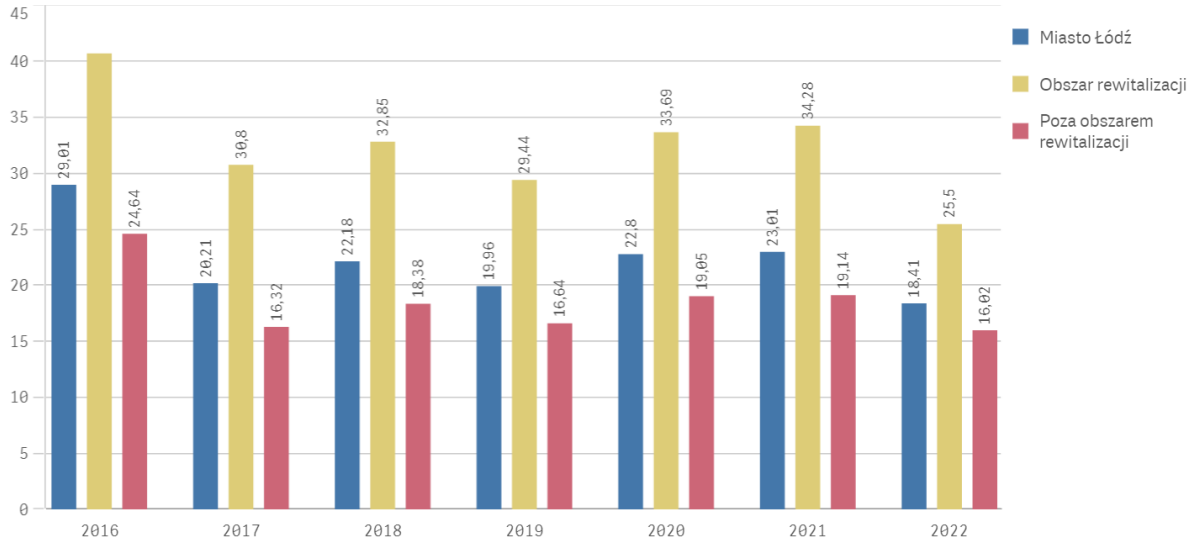

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych PUP

Natężenie bezrobocia wśród młodych (G3)

W oparciu o dane Powiatowego Urzędu Pracy w Łodzi, przygotowywane dla Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, według stanu na koniec grudnia 2016 r. najmłodsi zarejestrowani bezrobotni, czyli pochodzący z grup wiekowych 18-24 i 25-34 stanowili 26,8% wszystkich bezrobotnych (w liczbach bezwzględnych 7 225 osób spośród 26 921 wszystkich zarejestrowanych). Trzy lata później podobnie jak w przypadku innych wskaźników związanych ze zjawiskiem bezrobocia zaobserwować możemy spadek zarówno liczby bezwzględnej przedstawicieli najmłodszej grupy osób pozostających bez pracy, jak i jej odsetka stanowiącego 24,9% wszystkich bezrobotnych (w liczbach bezwzględnych 4 212 osób spośród 16 917 wszystkich zarejestrowanych). Podkreślić należy fakt, iż dane z PUP w Łodzi w 2020 r. dotyczą mieszkańców Łodzi do 30 roku życia, natomiast w pozostałych latach dotyczą osób do 35. roku życia. W oczywisty sposób wpłynęło to na zmniejszenie liczebności obserwowanej grupy bezrobotnych o osoby będące w wieku 31 do 35 roku życia. Trudno więc jest jednoznacznie stwierdzić w jakim stopniu zwiększyła się ta grupa osób za sprawą pandemii SARS-CoV-2. Dane pokazują, iż w 2020 r. statystyki Powiatowego Urzędu Pracy wykazywały 3 444 osoby bezrobotne w najmłodszej grupie wiekowej. W 2021 r. na podstawie danych przekazywanych Ministerstwu Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej liczbę osób z analizowanej grupy (18-34 lata) określono na 5 313. Rok później zmniejszyła się ona do 3 784 osób (24,5%).

Możemy przyjąć, że przestrzenny rozkład natężenia zjawiska bezrobocia ogółem będzie warunkował również umiejscowienie innych aspektów tego zjawiska. Dane dotyczące natężenia bezrobocia wśród młodych w latach 2016 i 2019 zdają się ten fakt potwierdzać, bowiem również w tym przypadku na obszarze rewitalizacji można było wyodrębnić 5 głównych rejonów problemowych. W 2016 r. widocznych było wiele rozrzuconych skupisk heksagonów o najwyższej wartości wskaźnika (powyżej 34,48 osób bezrobotnych w wieku do 35. roku życia na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym). Niektóre z nich o znacznej powierzchni, jak np. te zlokalizowane na „Starych Bałutach", czy też w rejonie dla którego sercem jest pl. Wolności lub na „Górnej-Północ". W 2019 r. zauważalne enklawy tworzone przez heksagony w kolorze granatowym zanikły. Szczególne nasilenie problemu cechowało pola o wartości

wskaźnika najczęściej zawierającego się w przedziale między 22 a 34 osoby (dominująca wartość) lub pomiędzy 14 a 22 osoby. Zaobserwować można było niekorzystny trend grupowania się w skupiska lokalizacji, w których wskaźnik jest wyższy niż 34 osoby na 1000 mieszkańców. Faktem jest jednak, że jego skala była mniejsza niż w 2016 r. W roku 2019 natomiast na obszarze „Starych Bałut" takie skupiska pokrywały się z rejonem najintensywniejszego występowania bezrobocia ogółem pomiędzy pl. Kościelnym a Rynkiem Bałuckim, ale zaznaczały się równie mocno w okolicach skrzyżowania ul. Wojska Polskiego i Franciszkańskiej. Na terenie „Starego Polesia" i „Centrum" wyróżnić można było dwie takie enklawy:

- pierwsza ciągnęła się równoleżnikowo pasem od północnej części Starego Polesia w okolicach Manufaktury, przez okolice Placu Wolności do rejonu Obszaru Priorytetowego nr 1 koncentrującego się wokół ul. Włókienniczej,
- drugą ograniczały ulice Łąkowa i Żeligowskiego, 6-ego Sierpnia, Żeromskiego, Kopernika.

Kolejny obszar ulokowany był na terenie „Starego Widzewa" i zawierał się w rejonie, którego północną granicę stanowiło Nowe Centrum Łodzi, południową zaś al. Piłsudskiego. Ostatni obszar to kwartały umiejscowione pomiędzy Parkiem im. Reymonta a Placem Niepodległości.

W 2020 r. obserwowaliśmy znaczne rozbudowanie się enklaw charakteryzujących się najwyższym współczynnikiem bezrobocia wśród osób do 35 roku życia, przyjmującego wartość przekraczającą 34 osoby na 1 tysiąc osób w wieku produkcyjnym. W porównaniu z 2019 r. mocno rozbudowały się obszary problemowe we wszystkich analizowanych rejonach obszaru rewitalizacji, osiągając rozmiary niewiele mniejsze od obserwowanych w 2016 r. Natomiast w 2021 r. punktowo przybyło pojedynczych heksagonów o najwyższej wartości współczynnika, co wpłynęło na powstanie wyraźniejszych skupisk problemowych, symbolizowanych przez kolor ciemnogranatowy. Najbardziej ewidentnym przykładem jest tutaj obszar widoczny w centrum obszaru „Stare Polesie". Duża enklawa widoczna w centrum obszaru „Górna-Północ" rozpadła się na dwie mniejsze, zaś w strefie „Południe" ubyło najciemniej zabarwionych heksagonów".

Mapa nr 10 dotycząca 2022 r. to podobnie jak w przypadku przedstawionych powyżej map analogiczne zanikanie najwyraźniejszych ognisk problemu, symbolizowanych przez ciemnogranatowe zespoły heksagonów. Najwyraźniej rzucała się w oczy enklawa, która znajdowała się w centrum „Starych Bałut". Wszystkie pozostałe były od niej mniejsze i nierównomiernie porozrzucane po obszarze rewitalizacji. Problem jednak nadal był widoczny, choć jego intensywność spadła. Symbolizowały go większe połacie miasta pokryte ciemnoszarym kolorem, wskazujące na występowanie pomiędzy 22 a 34 osoby bezrobotne w wieku do 35 roku życia, przypadające na 1 tysiąc osób w wieku produkcyjnym. Szczególnie poważnie sytuacja wyglądała na terenie „Starego Polesia", gdzie w zasadzie 80% jego powierzchni to pola w kolorze ciemnoszarym. Podobnie sytuacja wygląda na terenie „Centrum" oraz „Starych Bałut", gdzie mimo nienajlepszej sytuacji i tak zaobserwować można było poprawę w porównaniu z uwarunkowaniami z 2021 r. Zachodnia część „Starego Widzewa" była mozaiką wszystkich wartości omawianego współczynnika. Wskazać należy jego północną część, graniczącą z Nowym Centrum Łodzi, jako tę z najtrudniejszą sytuacją. Warto podkreślić zanik enklaw o najtrudniejszej sytuacji na obszarze „Górnej-Północ", gdzie co prawda dominował ciemnoszary kolor, ale układ heksagonów o różnych wartościach analizowanej cech stał się o wiele bardziej mozaikowy w porównaniu ze zobrazowaniem problemu w 2021 r.

Co ciekawe, wartość omawianego wskaźnika (13,6%) była w 2019 r. drugą najniższą wartością wśród 6 największych miast Polski. Niższy odsetek występował jedynie w Warszawie, której rynek pracy jest szczególnym magnesem również dla osób spoza stolicy i jej aglomeracji. Podobnie wyglądała sytuacja w 2020 r. w którym mimo zwiększenia się liczby młodych bezrobotnych do 3 444 osób Łódź nadal

posiadała drugi najniższy odsetek tych osób w grupie zarejestrowanych pozostających bez zatrudnienia, wynoszący 16,5% (w Warszawie było to 14,3% przy bezwzględnej liczbie 3 479 młodych bezrobotnych). Tendencja ta widoczna jest również w 2021 r. Spośród sześciu największych miast w kraju - Łódź z wartością 26,1% nadal zajmowała drugą pozycję za Warszawą. W pozostałych miastach (Kraków, Wrocław, Poznań i Gdańsk) odsetki młodych bezrobotnych przekraczają 30%. W 2022 r. tendencja nadal jest widoczna, aczkolwiek różnice pomiędzy miastami nie są już tak duże. Łódź nadal jest pod tym względem druga (24,5%), będąc wyprzedzaną przez stolicę (21,6%). Natomiast najwyższy udział osób do 34 roku życia wśród wszystkich bezrobotnych miał Gdańsk (29,9%). Generalnie potwierdza się więc, że kryzys spowodowany pandemią szczególnie mocno dotknął osoby młode, będące na początku swojej kariery zawodowej. Pocieszający jest jednak fakt, iż w momencie poprawy koniunktury, bardzo szybko znajdują one ponowne zatrudnienie.

Być może sytuacja warszawskiego rynku pracy również przekłada się w pewnym stopniu na niską wartość odsetka osób bezrobotnych do 30. roku życia w Łodzi. Młodzi, jako grupa najbardziej mobilna, mogą podejmować zatrudnienie w stolicy, pozostając formalnie mieszkańcami Łodzi. Istotnym aspektem może okazać się również emigracja zarobkowa osób młodych do innych dużych miast Polski, gdzie zarobki są wyższe niż w Łodzi, ale także za granicę. Inną przyczyną wystąpienia takiej prawidłowości jest większa liczebność grupy osób bezrobotnych w starszych grupach wiekowych, wpływająca automatycznie na zmniejszenie odsetka młodych bezrobotnych w całej grupie osób pozostających bez zatrudnienia.

Niepokojąca jest jednak liczebność grupy osób pozostających bez zatrudnienia w wieku do 35. roku życia, która wielkościowo jest zbliżona do analogicznej grupy zarejestrowanych w Warszawie, mieście trzykrotnie ludniejszym od Łodzi. W ubiegłym roku w Łodzi młodych bezrobotnych było 3 784, w Warszawie zaś 4 357 osoby. Rok wcześniej zauważalna był podobna tendencja: Łódź – 5 313 młodych bezrobotnych, Warszawa - 5 772. Warto jednak podkreślić, iż w 2019 r. liczba młodych bezrobotnych była wyższa w Łodzi niż w Warszawie.

Domniemywać możemy, że jedną z przyczyn tego niekorzystnego stanu rzeczy w Łodzi jest pokrywanie się obszarów występowania wysokiego odsetka bezrobocia (zarówno w kategorii ogółem, długotrwałego i osób w wieku 50+) i transmisja negatywnych wzorców funkcjonowania z grupy osób długotrwale bezrobotnych i bezrobotnych w wieku 50+ do grup osób młodych. Rodzi to konieczność przedsięwzięcia szerokiego spektrum działań, kierowanych do wszystkich grup osób bezrobotnych.

Mapa 10. Natężenie bezrobocia wśród młodych

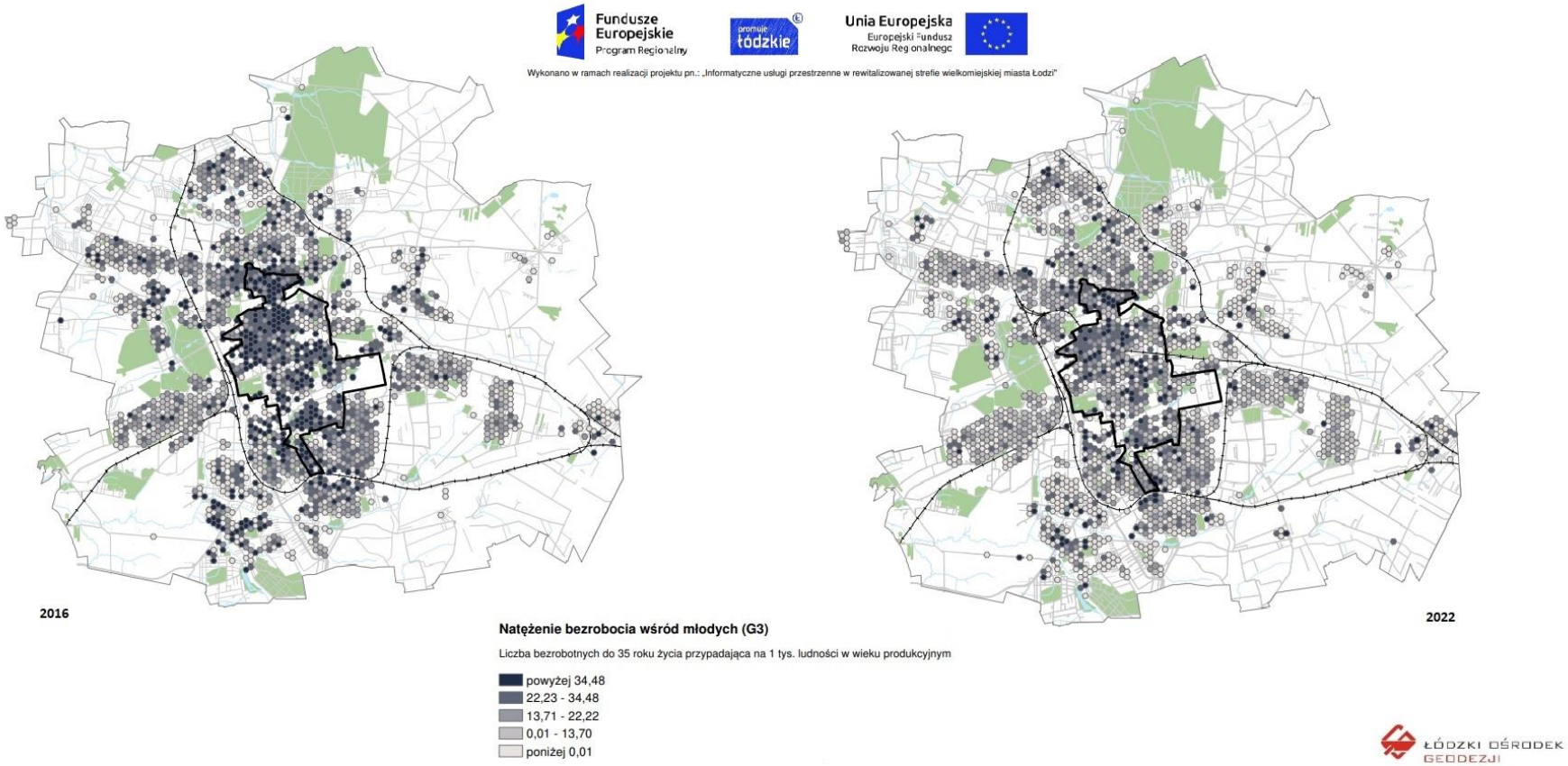

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 4. Natężenie bezrobocia młodzieży (liczba bezrobotnych do 35. roku życia przypadająca na 1000 ludności w wieku produkcyjnym)

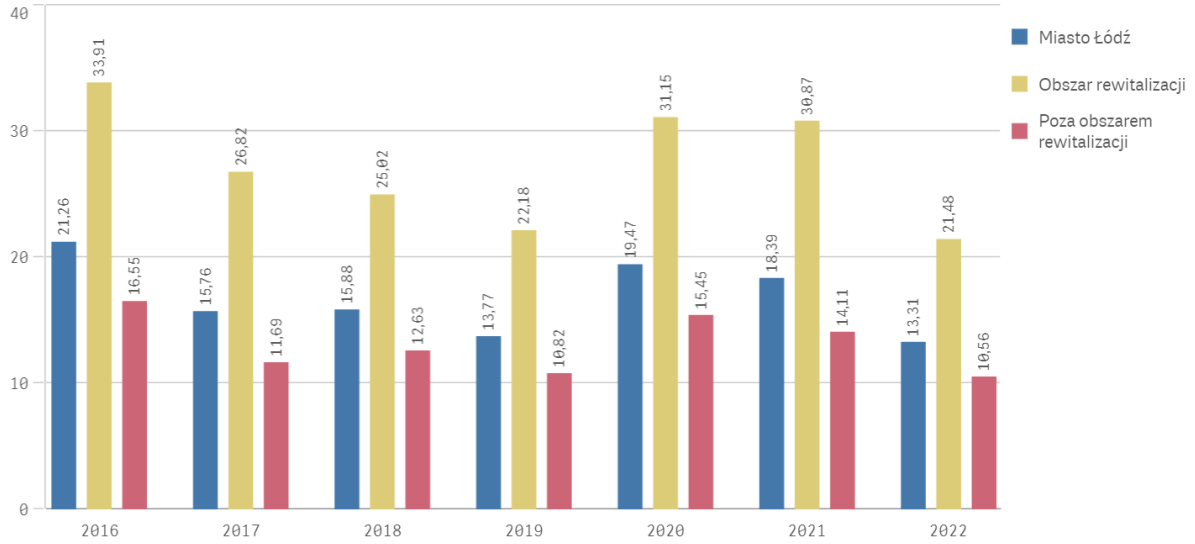

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych PUP

Beneficjenci zasiłków i pobierający pomoc na dożywienie dzieci na obszarze rewitalizacji

Mapy nr 11, 12, 13 i 14 – podobnie jak mapy dotyczące zjawiska bezrobocia – również warto analizować razem z uwagi na adresatów opisywanych form pomocy i miejsce ich zamieszkania. Takie podejście może pomóc uzyskać szerszy obraz dotyczący sytuacji na wybranych obszarach Łodzi, a także dostrzec możliwości i opracować sposoby wspierania ich mieszkańców.

W przypadku natężenia pobierania zasiłku stałego oraz pobierania pomocy na dożywianie dzieci analizę uzupełniono o ilustrację zmian wskaźników w czasie w podziale na obszar rewitalizacji i poza nim.

Poniższe tabele prezentują dane dotyczące dystrybucji świadczeń z pomocy społecznej w 2016 r. i zmianę ich wartości w odniesieniu do 2015 r., a także w 2022 r. w odniesieniu do 2021 r.

Tabela 1. Świadczenia pomocy społecznej w 2016 r.

Wyszczególnienie	**Styczeń – grudzień 2016**			
	liczba osób, którym przyznano świadczenia		**kwota udzielonych świadczeń**	
	razem	**I-XII 2015=100**	**w tys. zł**	**I-XII 2015=100**
OGÓŁEM	27 431	99,5	90 952,4	99,1
w tym:				

Zasiłki stałe	5 484	98,1	27 066,5	109,7
Zasiłki okresowe	14 168	91,7	31 752,8	95,7
Składka zdrowotna	4 729	98,5	2 220,0	109,8
Zasiłki celowe	15 832	92,1	12 518,4	87,0
Pomoc w formie posiłku	6 729	86,2	4 201,9	80,5
Usługi opiekuńcze	3 782	101,2	10 914,2	104,4
a - Liczba osób ogółem korzystających ze świadczeń nie jest sumą poszczególnych pozycji, ponieważ 1 osoba mogła korzystać kilkakrotnie z różnych rodzajów pomocy.				
Źródło: dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łodzi.				

Tabela 2. Świadczenia pomocy społecznej w 2022 r.

Wyszczególnienie	**Styczeń – grudzień 2022**			
	liczba osób, którym przyznano świadczenia		**kwota udzielonych świadczeń**	
	razem	**I-XII 2021=100**	**w tys. zł**	**I-XII 2021=100**
OGÓŁEM	13 701	90,6	72 387,30	101,5
w tym:				
Zasiłki stałe	3 840	93,5	22 948,20	105,9
Zasiłki okresowe	6 845	86,5	16 504,20	94,6
Składka zdrowotna	3 682	92,3	1 966,70	105,8
Zasiłki celowe	8 859	79,0	13 695,30	97,4
Pomoc w formie posiłku	2 292	93,7	1 940,80	116,8
Usługi opiekuńcze	2 353	98,7	13 380,90	107,0
a - Liczba osób ogółem korzystających ze świadczeń nie jest sumą poszczególnych pozycji, ponieważ 1 osoba mogła korzystać kilkakrotnie z różnych rodzajów pomocy.				
Źródło: dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łodzi.				

Poniższa charakterystyka odnosi się do czterech form wsparcia: pobierania zasiłków stałych, pobierania zasiłków okresowych, pobierania zasiłków celowych oraz pobierania pomocy na dożywanie dzieci, które są wskaźnikami stanu obszaru rewitalizacji.

UWAGA! Dane zawarte w powyższych tabelach, dotyczące pomocy w formie posiłku opisują nieco inny aspekt udzielanego wsparcia niż pomoc na dożywianie dzieci.

Zanim scharakteryzowana zostanie sytuacja na obszarze rewitalizacji pod względem pobierania przez zamieszkujące go osoby zasiłku stałego, krótko przypomnieć należy, komu zasiłek ten przysługuje i jakie wartości może on osiągać. Zasiłek przysługuje:

- pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej,
- pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Zasiłek stały ustala się w wysokości:

- w przypadku osoby samotnie gospodarującej - różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym że kwota zasiłku nie może być wyższa niż 719 zł miesięcznie,
- w przypadku osoby w rodzinie - różnicy między kryterium dochodowym na osobę w rodzinie a dochodem na osobę w rodzinie,
- kwota zasiłku stałego nie może być niższa niż 30 zł miesięcznie.

Opisując poniższe mapy, warto odnieść się do map, które ilustrują 4 aspekty zjawiska bezrobocia na obszarze rewitalizacji. Podobnie jak w ich przypadku, widocznych jest 6 zasadniczych stref, dokładnie tych samych, które widoczne były na załączonych wcześniej mapach i na mapach z ostatnich lat. Również na ich terenie – podobnie jak miało to miejsce w przypadku odsetka osób pozostających bez pracy – daje się zauważyć podwyższoną liczbę osób w rodzinach, którym wypłacany jest zasiłek stały na 1 tys. mieszkańców (pomiędzy 14,01 a 29 osoby). Wartość tę ilustrowały rozległe ciemnoszare plamy na mapie obszaru rewitalizacji, stanowiące swego rodzaju jednolite tło, na którym punktowo odróżniają się heksagony innych kolorów, symbolizujące inne wartości wskaźnika.

Odwołując się do wcześniejszych opisów, przyjęto takie same umowne nazwy dla rysujących się enklaw („Stare Bałuty", „Stare Polesie", „Centrum", „Stary Widzew", „Górna-Północ", „Południe"). Na ich obszarach występują heksagony w kolorze granatowym, symbolizującym rejony, gdzie na 1 tysiąc mieszkańców przeszło 29 osób pobiera zasiłek stały. Od 2016 r., będącego początkowym rokiem dla prowadzonych analiz – obserwowany jest systematyczny, niewielki spadek liczby tych heksagonów w okresie pomiędzy opisywanymi rocznikami. Najgorzej w tym zakresie w 2020 r. sytuacja przedstawiała się w samym centrum „Starych Bałut", gdzie widoczne było powiększające się skupisko pól o najwyższej wartości wskaźnika, a także na „Starym Widzewie", gdzie widoczne były zespoły kilku enklaw, oznaczonych na mapie na granatowo, otaczających swego rodzaju wianuszkiem obszar wolny od siatki heksagonalnej, w którym ulokowane są park Źródliska oraz siedziba Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Na „Górnej-Północ" większa enklawa występowała w kwadracie ulic Sosnowa, Milionowa, Kilińskiego, Przybyszewskiego. Jej powierzchnia od 2016 r. zmniejsza swoją powierzchnię. Ponadto towarzyszyła jej jeszcze jedna enklawa, zlokalizowana w bezpośrednim sąsiedztwie pl. Niepodległości, której zanikanie pokazuje, że w okresie czterech obserwowanych lat zachodziły tam procesy, pozytywnie wpływające na życie mieszkańców. W najmniejszym rejonie problemowym, charakterystycznym „ogonku" wyciągającym się w stronę Chojen, szczególnie jego południowy kraniec wydawał się w 2016 r. być miejscem najbardziej wymagający interwencji służb społecznych, jednak w 2020 r. enklawa problemowa uległa rozmyciu, potwierdzając tym samym poprawiającą się sytuację.

Większych stref na których wskaźnik przekracza 29 osób na 1 tysiąc mieszkańców brakowało na „Starym Polesiu" i w „Centrum", gdzie heksagony takie rozrzucone były pojedynczo po ich obszarach. Jednak z

uwagi na pokaźnych rozmiarów koncentrację pól w kolorze ciemnoszarym sytuacja z pewnością nadal wymagać będzie systematycznych oddziaływać w sferze społecznej, edukacyjnej i pomocowej.

W 2021 r. obserwowano zanikanie pól o najwyższej wartości wskaźnika powyżej 29 przypadków na 1000 osób. W zasadzie w porównaniu z rokiem poprzednim utrzymały się enklawy na „Starych Bałutach" i w centrum obszaru „Górnej-Północ". Nieregularnych kształtów enklawa utworzyła się w górnej części „podkowy" Starego Widzewa pomiędzy ulicami Targową, Tuwima, Nową a Piłsudskiego. Kolejny rok da odpowiedź, czy jest to faktycznie strefa problemowa, czy tymczasowe skupisko heksagonów o najwyższej wartości współczynnika. Pozostałe enklawy ulegały zanikaniu. Obserwowane jest również „blaknięcie" szarego tła dla ciemnogranatowych heksagonów, co świadczy o zmniejszającym się udziale osób korzystających z zasiłku stałego na obszarze rewitalizacji.

Rok 2022 (Mapa nr 11) natomiast to czas ciągłej, niewielkiej, ale systematycznej poprawy sytuacji, którą symbolizuje stopniowe blaknięcie pewnej liczby heksagonów w najciemniejszych odcieniach, symbolizujących najwyższe wartości analizowanego współczynnika, wynoszącego powyżej 14 osób w rodzinach, w których pobierany jest zasiłek stały na 1 tysiąc mieszkańców. Zmiana nie jest może spektakularna, ale po nieco dokładniejszym porównaniu map z 2021 r i 2022 r. widoczne jest stopniowe kurczenie się obszarów o najwyższym nasileniu analizowanego wskaźnika i stopniowa przemiana rozległych zespołów o ciemnoszarym kolorze w kierunku nieco bardziej mozaikowego układu w środkowej części obszaru rewitalizacji. Należy jednak zaznaczyć, iż sytuacja w zasadzie nie uległa poprawie w północnym i południowych obszarach. I tak: enklawa „Stare Bałuty" nadal zdominowana jest przez kolor ciemnoszary z podłużnym pasem ciemnogranatowego koloru w centrum. Podobnie sytuacja ma się z „Starym Widzewem", gdzie niestety wyodrębniła się wyraźna enklawa pomiędzy ulicami Sienkiewicza, Orlą, Targową, Pasażem Abramowskiego, gdzie wartość omawianej cechy przekracza 29 osób. Jednak charakter tego obszaru przypominał w ubiegłych latach i nadal przypomina nieregularny miks heksagonów symbolizujących różne wartości analizowanego wskaźnika. Stagnacja w tym zakresie widoczna była na obszarach „Górna-Północ" i „Południe".

Tabele z danymi pochodzącymi z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz mapy dotyczące 2016 i 2021 r. pokazują podtrzymywanie pozytywnego trendu spadku wartości udzielanej pomocy w postaci zasiłku stałego, jak również zmniejszania się liczby osób, które z niego korzystały. W 2022 r. niestety należy podkreślić fakt, iż mimo że liczba osób objętych tym typem pomocy spadła, to jej wartość wzrosła w porównaniu z 2021 r.

Mapa 11. Natężenie pobierania zasiłku stałego

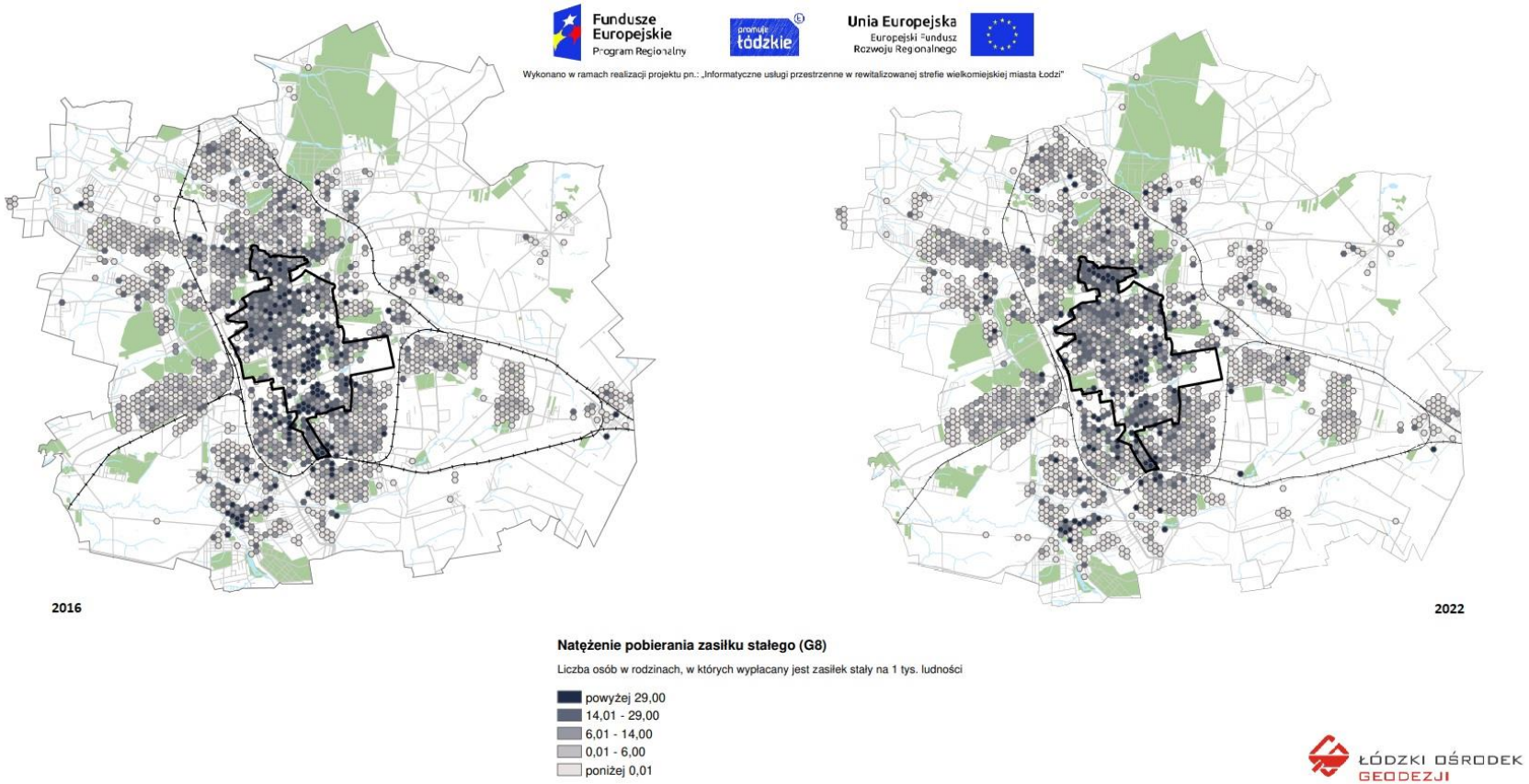

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 5. Natężenie pobierania zasiłków stałych (liczba osób w rodzinach, w których wypłacany jest zasiłek stały, w przeliczeniu na 1000 ludności)

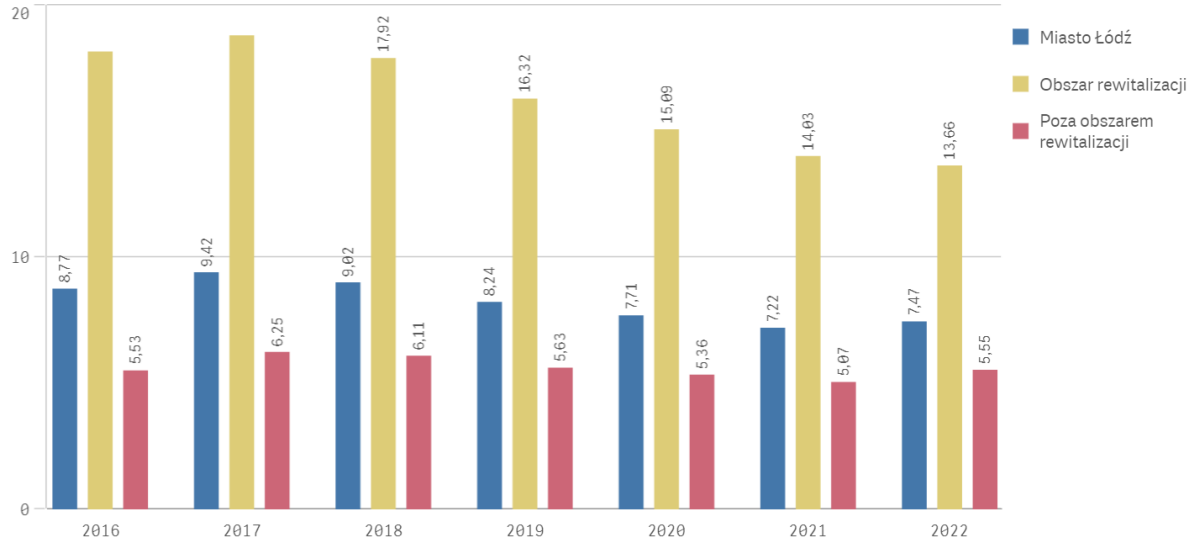

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych MOPS

Wsparcie poprzez udzielanie zasiłku stałego uzupełniane jest również poprzez wsparcie innymi typami świadczeń. Poniżej analizowane będzie udzielanie zasiłków okresowych, przysługujących w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego w 2022 r.:

- osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej,
- rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny.

Zasiłek okresowy ustalony jest na poziomie:

- w przypadku osoby samotnie gospodarującej - do wysokości 50% różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby,
- w przypadku rodziny - do wysokości 50% różnicy między kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny.

Kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 20 zł miesięcznie.

Rozkład przestrzenny udzielania zasiłków okresowych na terenie Łodzi prezentuje Mapa nr 12. Pokazuje ona, iż w granicach obszaru rewitalizacji widoczne były większe skupiska heksagonów, gdzie w rodzinach, w których wypłacany jest zasiłek okresowy na 1 tys. ludności liczba osób korzystających z niego, przekracza 60 osób.

W 2020 r. Widoczne były na obszarze rewitalizacji dużej powierzchni enklawy o ciemnogranatowym kolorze, symbolizującym najwyższą wartość wskaźnika. Znajdowały się one w centrum „Starych Bałut" oraz w sercu obszaru „Centrum", zajmującym kwartały wyznaczone przez ulice Piotrkowską, Północną, Sterlinga, Narutowicza. Sięgała ona na zachód, w głąb sąsiedniego obszaru, wąską odnogą wzdłuż ul. Legionów). Na „Starym Polesiu" obszary problemowe wydawały się układać wzdłuż jego granic odsłaniając tym samym w jego środku rozległy rejon ciemnoszarego koloru, na którym analizowany wskaźnik przyjął wartości od 24 do 60 osób na 1 tys. mieszkańców, korzystających z zasiłku okresowego. Rozmiar tej ciemnoszarej połaci również zmusza do uznania tego obszaru za problemowy. Ponadto trzy

nieregularnych kształtów enklawy oraz jedna, największa i najbardziej zwarta, pomiędzy ulicami Wodną, Rodziny Grohmanów, Nową i Piłsudskiego zawierała się w podkowie obszaru „Starego Widzewa". W granicach „Górnej-Północ" również znajdowały się dwa obszary o najwyższych wartościach współczynnika:

- jedna rozciągająca się w kształt leżącej litery „Y", której podstawa znajduje się w okolicach pl. Reymonta, ramiona natomiast kończą się w pobliżu skrzyżowań Kilińskiego i Milionowej (górne), Kilińskiego i Siedleckiej (dolne);
- druga natomiast pomiędzy Przędzalnianą, Milionową, Rydza-Śmigłego i Przybyszewskiego.

Obszar „Południe" niemal w całości pokryty jest heksagonami o wartościach 24 do 60 osób, a wzdłuż jego wschodniej granicy, którą stanowi ul. Rzgowska, ciągnie się pas rozrzuconych luźniej pól o najwyższej wartości wskaźnika.

W 2021 r. wszystkie wymienione powyżej enklawy zaczęły tracić swoja spoistość i rozpadać się lub dzielić na mniejsze formacje, na skutek zanikania heksagonów o najwyższej wartości wskaźnika. Najbardziej odporna na taką „erozję" była enklawa zajmująca środek obszaru „Stare Bałuty". Pozostałe wzmiankowane powyżej, występujące na ternie „Centrum", „Starego Widzewa" i „Górnej-Północ" obszary problemowe straciły swój charakter, tworząc obecnie bardziej postrzępione i nieregularne kształty lub układając się w mniejsze, podzielone formacje. Na „Starym Polesiu" widoczna wcześniej odnoga łącząca się z enklawą w okolicach pl. Wolności, oddzieliła się i obecnie ogranicza się do wąskiego paska, ciągnącego się pomiędzy ul. Legionów a Ogrodową. Pozostałe kompleksy o wydłużonych południkowo kształtach niemal zanikły. Pozostałością po nich są pojedyncze heksagony porozrzucane nieregularnie po tym obszarze. Również w tym przypadku rozległe ciemnoszare tło tworzone przez heksgony, gdzie pomiędzy 24 a 60 osób na 1000 mieszkańców korzystało ze wsparcia zasiłkami okresowymi, zostało rozcięte i nieco ograniczyło swoje zasięgi. Jednak istniejące rozległe kompleksy pól w tej barwie nadal powinny martwić i być obszarami specjalnego zainteresowania instytucji pomocowych.

W 2022 r. enklawy heksagonów o najwyższej wartości wskaźnika, gdzie liczba osób w rodzinach, w których wypłacany był zasiłek okresowy na 1 tysiąc mieszkańców przekraczał 60 osób, w zasadzie pozostały w tych samych miejscach i nie powiększały znacząco swoich zasięgów. Niepokojący jest jednak rozrost powierzchni, gdzie analizowany wskaźnik przyjmuje wartości od 24 do 60 osób. Zaczął on stanowić w zasadzie jednorodne tło, na którym widoczne są występujące w mniejszych proporcjach inne wartości wskaźnika na wszystkich obszarach. Wskazuje to na gorszą sytuację w porównaniu z poprzedzającym rokiem, mimo iż dane z Tabeli nr 2 zdają się tego nie pokazywać (nadal liczba osób objętych tym typem pomocy, jak i jej wartość maleją).

Mapa 12. Zasiłek okresowy

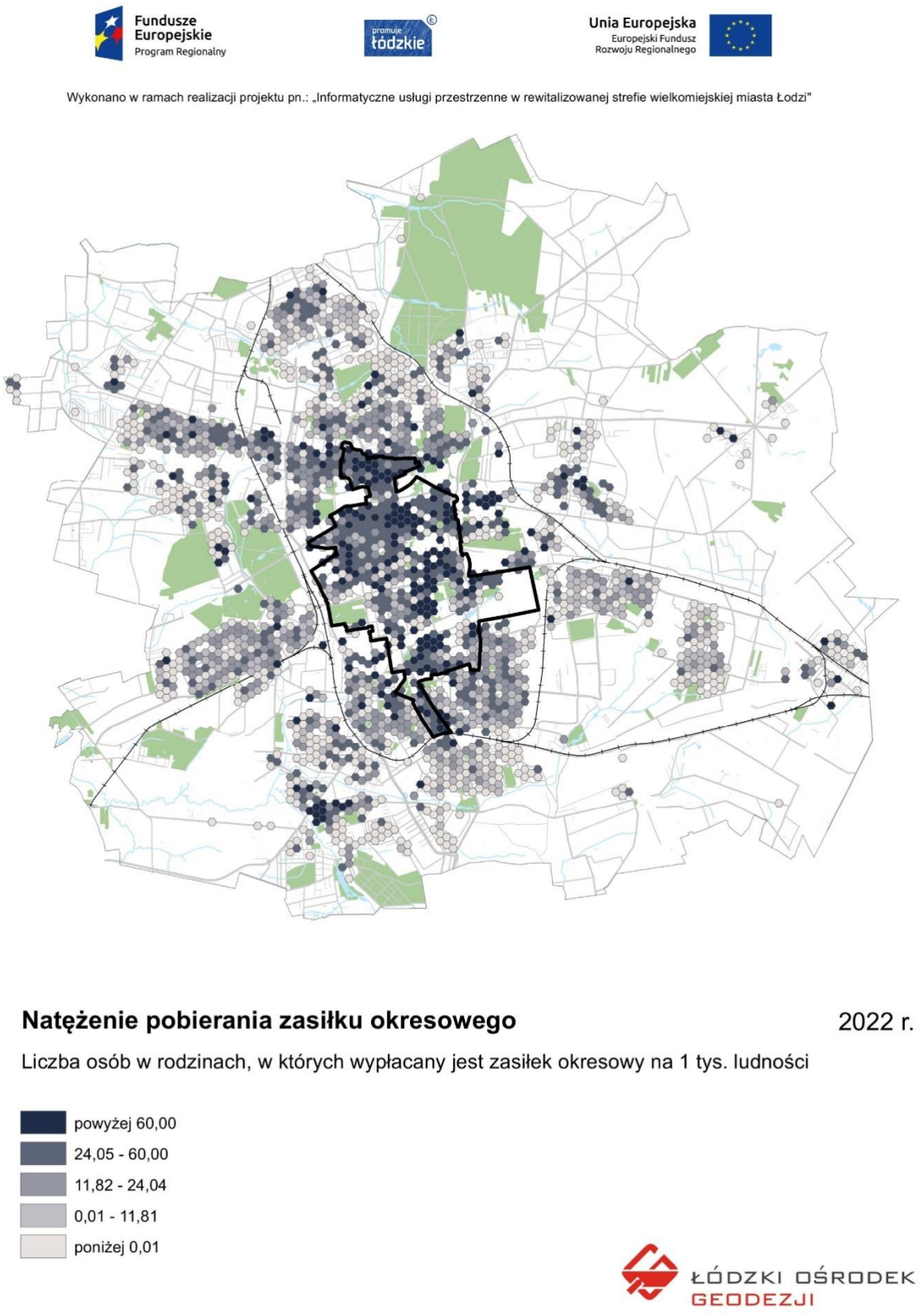

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Kolejnym ujętym w tabelach typem zasiłku jest zasiłek celowy. Może być przyznany w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej.

W 2022 r. Zasiłek celowy może być przyznany w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu.

Zasiłek celowy może być przyznany również osobie albo rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe może być przyznany specjalny zasiłek celowy w wysokości nie przekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny.

Najwyższa wartość wskaźnika przyjmująca wartość przynajmniej 42 osób, którym wypłacany był zasiłek celowy na 1 tys. mieszkańców, widoczna była w 2020 r. w licznych skupiskach na obszarze rewitalizacji. Podobnie jak w przypadku poprzednich map, pokazujących przestrzenny rozkład wsparcia potrzebujących mieszkańców Łodzi zasiłkami stałymi i okresowymi, również i w tym przypadku widoczna była, rozciągająca się na linii wschód-zachód, enklawa przecinająca centrum „Starych Bałut". Na „Starym Polesiu" koncentracje pól o najwyższej wartości wskaźnika ulokowane były: pierwsza w północnej części obszaru w pasie pomiędzy ulicami Ogrodową a Legionów, druga w centralnej części pomiędzy Łąkową i Żeligowskiego, Legionów, Pogonowskiego a Skłodowskiej-Curie, trzecia natomiast w południo-wschodnim narożniku obszaru „Starego Polesia". Na terenie rejonu „Centrum" obszar problemowy widoczny był pomiędzy Piotrkowską i Nowomiejską, Północną, Kilińskiego i Narutowicza. Charakterystyczny kształt podkowy „Starego Widzewa" w części zachodniej i północnej w przeważającej części pokryty był ciemnogranatowymi polami, które układały się w 3 enklawy o nieregularnych kształtach.

Strefa „Górna-Północ" w zakresie charakterystyki pobierania zasiłku celowego posiadała obszar problemowy układający się podobnie, jak w przypadku mapy pokazującej rozkład przestrzenny udzielania zasiłku okresowego. Ponownie więc pojawiał się kształt leżącej litery „Y" z podstawą umiejscowioną pomiędzy Parkiem Reymonta a pl. Niepodległości, której ramiona wyciągały się ku północnemu-wschodowi w okolice skrzyżowania ulic Kilińskiego i Milionowej oraz ku południowemu-wschodowi w stronę ulic Kilińskiego i Siedleckiej. Mniejszą enklawę problemową stanowi prostokąt zawarty wewnątrz ulic Przędzalnianej, Milionowej, Rydza-Śmigłego i Przybyszewskiego.

Obszar „Południe" w przeważającej części pokryty był układającymi się w 3 niewielkie enklawy haksagonami w kolorze ciemnogranatowym, świadczącym o najwyższej wartości omawianego wskaźnika.

W 2021 r. do ograniczania zasięgu wskazanych powyżej obszarów problemowych mają zastosowanie te same obserwacje, które poczyniono w przypadku charakterystyki występowania wspierania pomocą w postaci zasiłków okresowych. Również w tym przypadku enklawy ciemnogranatowego koloru, symbolizujące występowanie tego typu pomocy w skali przekraczającej 41 osób na 1000 mieszkańców, zdają się tracić swoja spoistość. Nadal jednak występują bardzo wyraźnie. W porównaniu z 2020 r. zanikły enklawy znajdujące się w południowej części „Starego Polesia", a także w zachodniej części podkowy „Starego Widzewa", zmieniając się w mozaikę heksagonów o różnych wartościach omawianej cechy. Swój dotychczasowy charakter enklaw straciły 3 formacje ciemnograntowych heksagonów,

występujące w zachodniej części obszaru „Górna-Północ". Również one stały się nieregularnymi konglomeratami heksagonów w kolorze ciemnogranatowym i ciemnoszarym.

W 2022 r. (Mapa nr 13) podobnie, jak miało to miejsce w przypadku wypłacania zasiłku okresowego widoczne były niewielkie ubytki heksagonów o najwyższej wartości wskaźnika. Jednak ciemnoszary kolor, symbolizujący przedział pomiędzy 14 a 41 osób w rodzinach, w których wypłacany jest zasiłek celowy na 1000 mieszkańców, rozlewa się niemal na wszystkie analizowane obszaru problemowe, stanowiąc jednorodne tło, na którym widoczne są heksagony innych odcieni. Nie do końca wydaje się to odzwierciedlać sytuację, zilustrowaną przez dane z tabeli wskazujące, że zarówno liczba osób, a wraz z nią wartość pomocy, spadają.

Podobnie jak miało to miejsce w przypadku analizy poprzedniego wskaźnika, istniejące rozległe kompleksy pól o wartości cechy pomiędzy 14 a 41 osób na 1000 mieszkańców nadal powinny być obszarami specjalnego oddziaływania instytucji pomocowych z uwagi na ciągle duże zapotrzebowanie na tego typu wsparcie.

Mapa 13. Zasiłek celowy

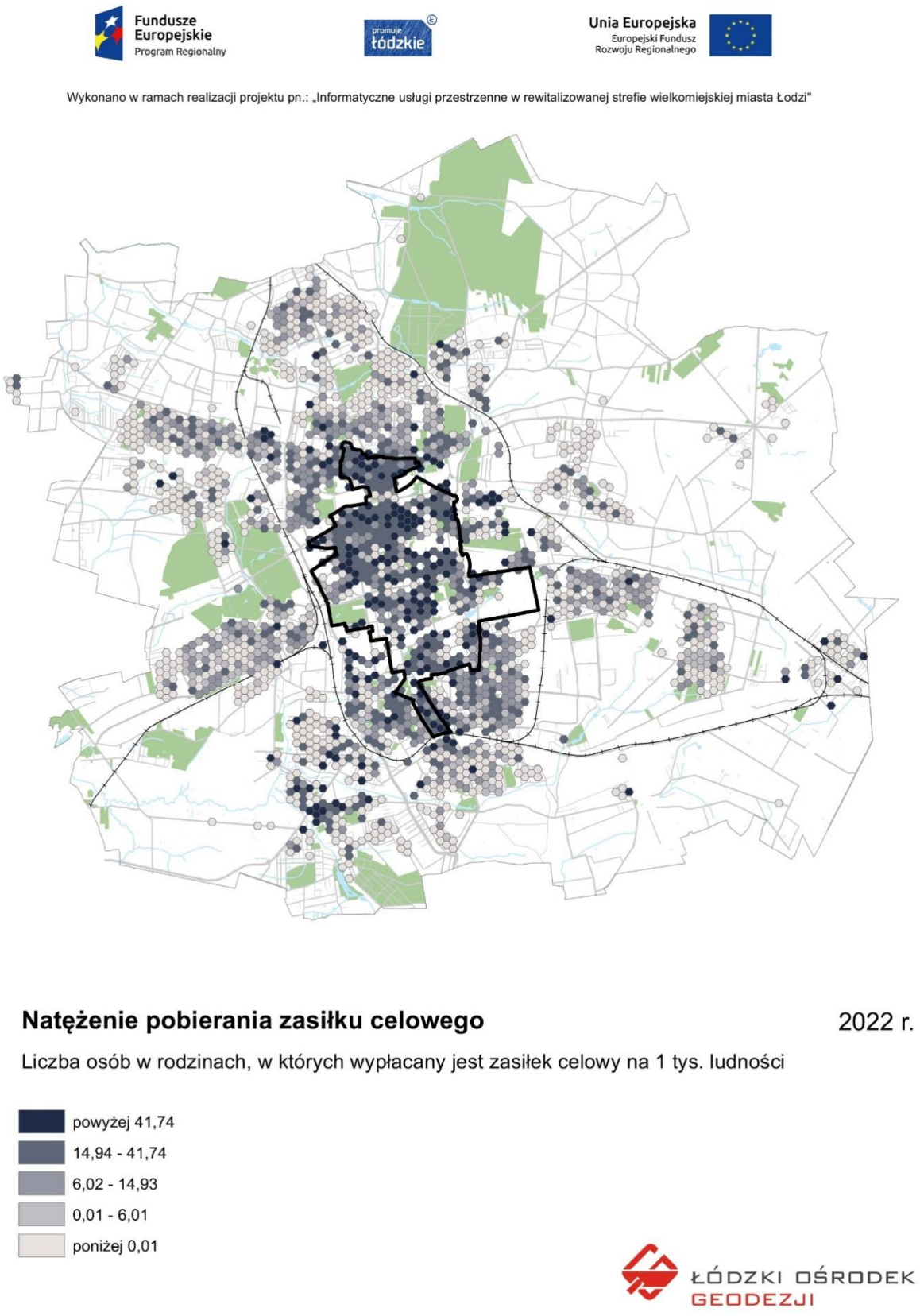

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Zanim przeanalizowana zostanie Mapa nr 14, opisująca natężenie pobierania pomocy na dożywianie dzieci, przyjrzeć należy się prawnym uwarunkowaniom jej udzielania. Przysługuje ona bowiem:

- dzieciom do 7 roku życia
- uczniom do czasu ukończenia szkoły ponadpodstawowej,
- osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacjach wymienionych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej

w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności.

Pomoc w zakresie dożywiania może być przyznana nieodpłatnie osobom i rodzinom, o których mowa powyżej, jeżeli dochód osoby samotnie gospodarującej lub dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 200% kryterium dochodowego, o którym mowa odpowiednio w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o pomocy społecznej.

Do udzielania pomocy w zakresie dożywiania mają zastosowanie odpowiednio przepisy ustawy o pomocy społecznej, dotyczące udzielania świadczeń z pomocy społecznej

Wsparcie w zakresie dożywiania organizowane jest w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności. Pomoc w zakresie dożywiania może być przyznana nieodpłatnie osobom i rodzinom, o których mowa powyżej, jeżeli dochód osoby samotnie gospodarującej lub dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 150% kryterium dochodowego, o którym mowa odpowiednio w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o pomocy społecznej.

Na Mapie nr 14 zaobserwować możemy niemal te same zależności, które zauważyć dało się na poprzednich planach, pokazujących natężenie udzielania zasiłku stałego. W 2020 r. (podobnie jak w roku poprzedzającym) w zasadzie w tych samych miejscach widoczne były enklawy, gdzie skupiały się heksagony o najwyższym współczynniku, wynoszącym więcej niż 83 osoby na 1 tys. mieszkańców. Różnice występują na obszarze „Centrum", gdzie swoją powierzchnię powiększyło skupisko w kwadracie ulic Piotrkowskiej, Północnej, Kilińskiego, Jaracza. Na Starym Widzewie odosobnione enklawy – występujące na mapie z 2019 r. w swego rodzaju „wianuszku" – rok później wydawały się łączyć w 2 większe skupiska: pierwsze zlokalizowane pomiędzy północną granicą obszaru problemowego a al. Piłsudskiego, która odgradza ją od drugiej podobnej wielkości enklawy pomiędzy ulicami Sienkiewicza, Piłsudskiego, Targową a Tymienieckiego.

Cztery lata wcześniej wszystkie wspomniane powyżej enklawy były wyraźniejsze, a widoczne na ich obszarach skupiska pól charakteryzujących się najwyższą wartością wskaźnika, były o wiele rozleglejsze. Na obszarze „Górnej-Północ" dwie wspomniane powyżej enklawy były połączone, tworząc jedną o większej powierzchni. Rozległe skupisko pól w kolorze granatowym o nieregularnym kształcie istniało w 2016 r. na terenie „Starego Polesia". W 2019 r. przekształciło się ono w jednolity pod względem natężenia cechy obszar o dominującej wartości pomiędzy 33 a 83 osoby w rodzinach, którym wypłacana jest pomoc na dożywianie dzieci na 1 tys. mieszkańców. Niestety w 2020 r. przybyło na tym obszarze nieco więcej heksagonów w kolorze ciemnogranatowym. Nadal niemal cały obszar „Południe" stanowił obszar problemowy. Stan zagadnienia pomiędzy 2016 r. a 2019 r. wskazywał, iż sytuacja poprawiła się, jednak nadal widoczne były rejony, gdzie codzienne funkcjonowanie zamieszkujących je rodzin wymusza udzielanie wsparcia na rzecz jego najmłodszych mieszkańców. Mapa dotycząca 2020 r. wskazywała na niewielkie pogorszenie się sytuacji, o czym świadczy powiększenie powierzchni obszarów, na których wyższa liczba osób musiała skorzystać ze wsparcia w postaci uzyskania pomocy na dożywianie dzieci.

Rok później sytuacja poprawiła się. Dane, które odczytać możemy na mapie pokazały, iż liczba heksagonów o najwyższej wartości wskaźnika zmniejszyła się. Strefy problemowe skurczyły się („Stare Bałuty"), zaczęły zanikać („Centrum", „Górna-Północ") lub uległy rozczłonkowaniu na kilka niewielkich skupisk ciemnogranatowych heksagonów (obie enklawy problemowe w „podkowie" „Starego Widzewa"). Co istotne nie zmniejszył się zasięg ciemnoszarego tła, symbolizującego przedział 33-83 osoby w rodzinach, w których wypłacana jest pomoc na dożywianie dzieci na 1 tys. mieszkańców. Świadczy to nadal o niemałej potrzebie korzystania z takiego wsparcia. Spadła jednak liczba rejonów miasta, gdzie wyjątkowo duża liczba osób potrzebowała wypłacania pomocy na dożywianie.

Na Mapie nr 14 prezentującej stan w 2022 r. widać, iż proces ten był kontynuowany i nadal systematycznie ubywało heksagonów w najciemniejszych odcieniach. Jednorodne obszary zabarwione ciemnoszarym kolorem były rozrywane na mniejsze enklawy, pomiędzy którymi zaczynały dominować heksy, gdzie poniżej 33 osób mieszka w rodzinach, którym wypłacana jest pomoc na dożywianie dzieci na 1000 mieszkańców. Stopniowo zmniejszała się liczba ciemnogranatowych heksagonów. Te, które były widoczne grupują się w niewielkich zespołach, rozsianych po całym obszarze rewitalizacji. Ich największa kumulacja znajduje się w zachodniej części „Starego Widzewa" pomiędzy ulicami Sienkiewicza, Tuwima, Targową, Tymienieckiego. Nie uległa poprawie sytuacja obszaru „Południe". Dane z Tabeli nr 2 pokazują, iż liczba osób korzystających z pomocy w formie posiłku pomiędzy 2021 rokiem a 2022 spadła, wzrosła za to wartość pomocy.

Pokrywanie się skupisk o najwyższej wartości wskaźnika dotyczącego udzielania zasiłku stałego, jak i pomocy na dożywianie dzieci, wskazują na rejony obszaru rewitalizacji, na których mieszkańcy muszą otrzymać wyjątkowo kompleksową ofertę pomocy. Powinna ona być również uzupełniona komponentem związanym z aktywizacją zawodową dla mieszkańców w wieku produkcyjnym oraz możliwością zapewnienie efektywnej opieki najmłodszym. Rozwiązanie takie potwierdza nakładanie się rejonów problemowych, dotyczących udziału osób bezrobotnych z rejonami najbardziej rozpowszechnionego wspierania mieszkańców zasiłkami i innymi formami pomocy.

Do 2020 r. pozytywnym zjawiskiem był fakt zmniejszania się liczby osób korzystających ze wsparcia. Zachodziła jednak obawa, iż pandemia koronawirusa Sars-CoV-2 wiosną i jesienią 2020 r. oraz na początku 2021 r., a także związane z nią problemy rynku pracy, mogą zaburzyć lub odwrócić ten trend. Okazało się jednak, iż liczba adresatów takiej pomocy systematycznie spadała kolejny rok z rzędu (zrosła natomiast wartość tej pomocy, jak wzmiankowano już powyżej).

Trudno powiedzieć, skąd wziął się widziany na mapach wzrost powszechności udzielanej pomocy (powiększenie zasięgu ciemnoszarego koloru), ale nie mający pełnego odzwierciedlenia w danych liczbowych dotyczących zasiłków, pozyskanych z Głównego Urzędu Statystycznego. Jaka jest relacja tych czynników z rosnącą dynamicznie w 2022 r. inflacją, która powinna przede wszystkim wpływać na zwiększenie udzielenia doraźnej i tymczasowej pomocy w formie zasiłków okresowych, celowych i pomocy w formie posiłku.

Mapa 14. Natężenie pobierania pomocy na dożywianie dzieci

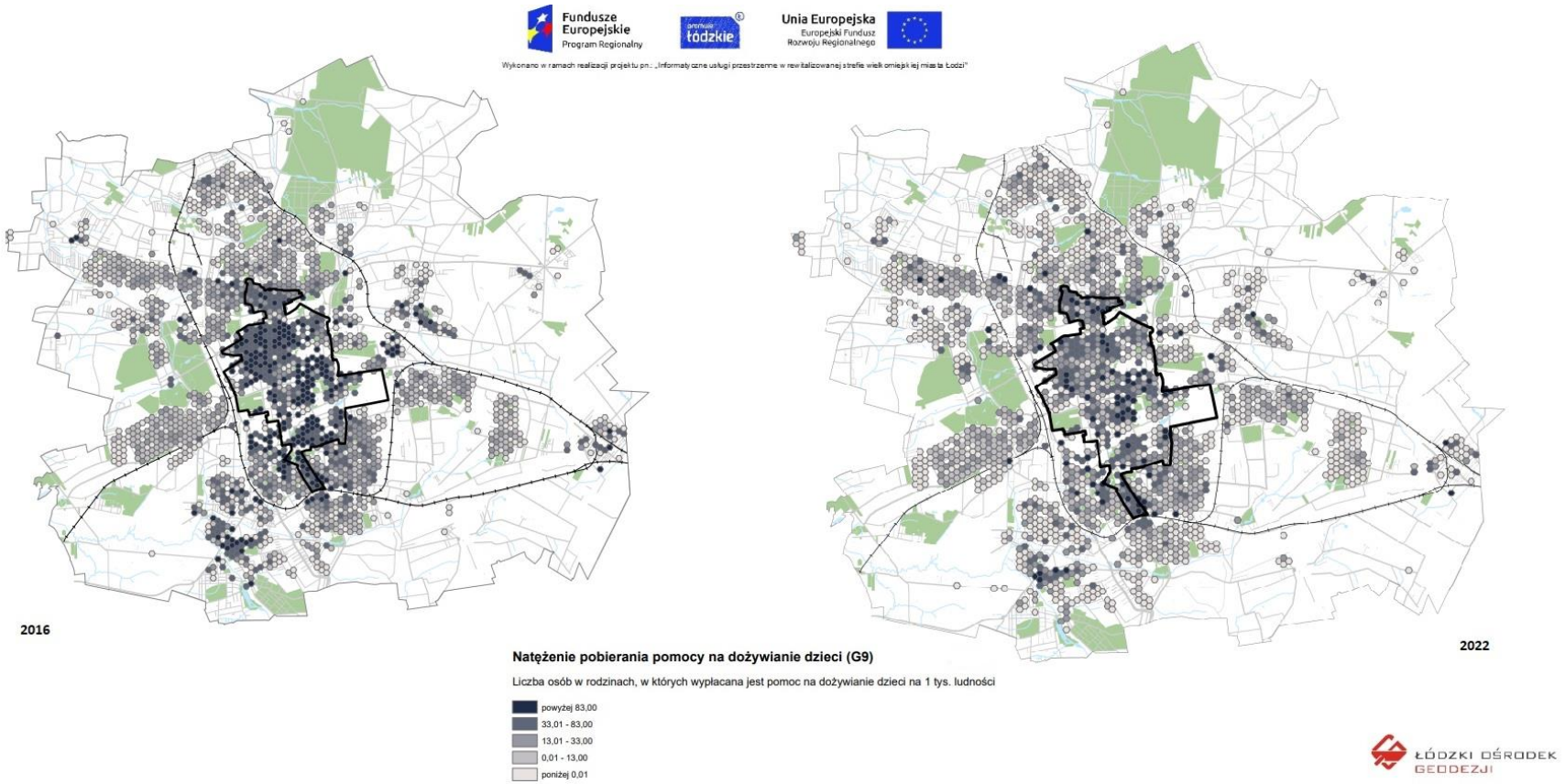

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 6. Natężenie pobierania pomocy na dożywianie dzieci (liczba osób w rodzinach, w których wypłacana jest pomoc na dożywianie dzieci, w przeliczeniu na 1 tys. ludności)

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych MOPS

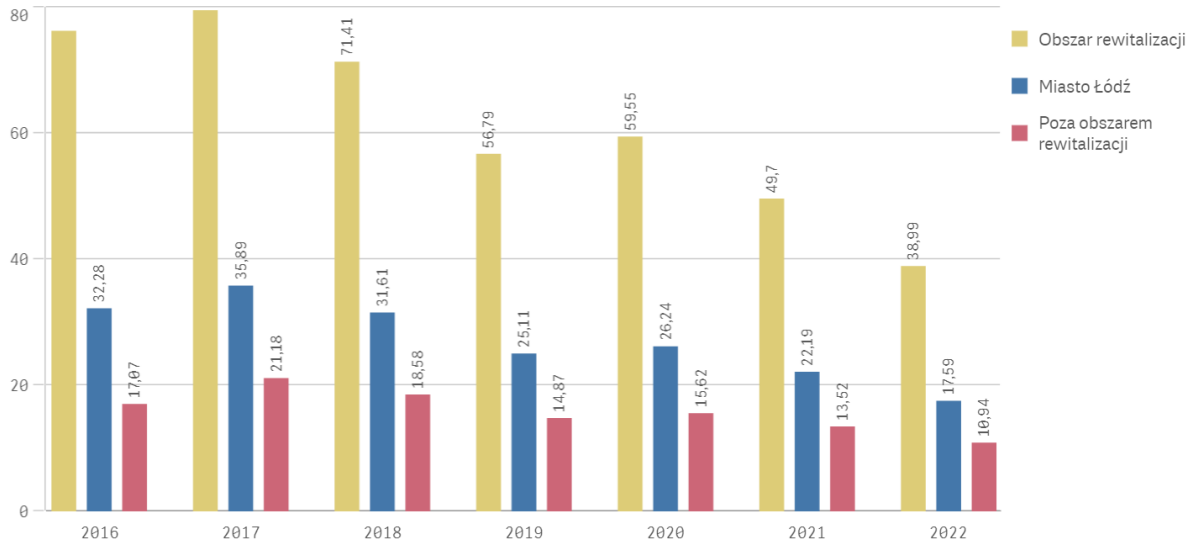

Natężenie problemów edukacyjnych

Dane Głównego Urzędu Statystycznego za rok szkolny 2019/20 wskazywały, iż w Łodzi były 152 szkoły podstawowe, w których uczyło się 46 268 dzieci. Z tej liczby w 2020 r. miasto Łódź prowadziło 8 zespołów szkolno-przedszkolnych, 85 szkół podstawowych, 9 szkół podstawowych specjalnych, 1 zespół szkół ogólnokształcących. Obowiązek szkolny w łódzkich podstawówkach i zespołach szkolno-przedszkolnych realizowało 40 771 uczniów. Ich liczba wzrosła o 301 w porównaniu z poprzednim rokiem. Średnia liczba dzieci w oddziale w roku szkolnych 2019/2020 wyniosła 21,7 i była wyższa o 0,2 w porównaniu z rokiem poprzedzającym. GUS opublikował dane za rok szkolny 2020/21 z opóźnieniem. Natomiast w roku szkolnym 2021/22 liczby te przedstawiały się następująco: 152 szkoły podstawowe, w których uczyło się 47 050 (rok wcześniej było to 46 665, a więc liczba ta wzrosła). Zespołów szkolno-przedszkolnych miasto prowadziło podobnie jak w poprzednich latach 8, szkół podstawowych samorządowych było 88, 27 liceów ogólnokształcących, 22 zespoły szkół ponadpodstawowych, 1 zespół szkół ogólnokształcących, 16 szkół specjalnych i specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych. Na obszarze rewitalizacji w 2022 r. funkcjonowało 19 szkół podstawowych, 3 zespoły szkolno-przedszkolne, 8 liceów ogólnokształcących, 7 zespołów szkół ponadgimnazjalnych, 2 szkoły specjalne.

Tabela 3. Liczba placówek edukacyjnych w Łodzi wg. danych GUS

Lp.	Wyszczególnienie	2015/16	2020/21	2021/22
1.	Szkoły podstawowe	136	151	152
2.	Gimnazja	88	-	-
3.	Specjalne przysposabiające do pracy	5	6	6

4.	Branżowe I stopnia	15	16	15
5.	Branżowe II stopnia	-	2	2
6.	Licea ogólnokształcące	54	57	57
7.	Technika	28	31	32
8.	Artystyczne ogólnokształcące	4	4	4
9.	Podstawowe dla dorosłych	-	3	3
10.	Gimnazja dla dorosłych	4	-	-
11.	Licea ogólnokształcące dla dorosłych	20	7	7
12.	Technika dla dorosłych	-	-	-
13.	policealne	59	38	35
14.	uczelnie	21	18	17

Do roku szkolnego 2015/16 zasadnicze szkoły zawodowe. b, c W roku szkolnym 2010/11 łącznie z: b – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi, c – technikami uzupełniającymi (w przypadku szkół dla dorosłych również w roku szkolnym 2015/16). d Dające uprawnienia zawodowe. Ponadto realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne w szkołach artystycznych – w roku szkolnym 2010/11 – 336 uczniów, 2015/16 – 236, 2020/21 – 185, 2021/22 – 254.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji i Nauki.

Tabela 4. Uczniowie i studenci wg. danych GUS

Lp.	Wyszczególnienie	2015/16	2020/21	2021/22
1	Szkoły podstawowe	37 510	46 665	47 050
2	Gimnazja	15 354	-	-
3	Specjalne przysposabiające do pracy	129	170	167
4	Branżowe I stopnia	1 401	1 656	1 727
5	Branżowe II stopnia	-	38	22
6	Licea ogólnokształcące	11 360	16 792	17 163
7	Technika	6 980	8 900	9 238
8	Artystyczne ogólnokształcące	662	574	549
9	Podstawowe dla dorosłych	-	215	149
10	Gimnazja dla dorosłych	452	-	-
11	Licea ogólnokształcące dla dorosłych	2 996	2 138	2 182
12	Technika dla dorosłych	-	-	-

13	policealne	6 672	4 824	6 072
14	uczelnie	76 353	65 325	66 002

Do roku szkolnego 2015/16 zasadnicze szkoły zawodowe. b, c W roku szkolnym 2010/11 łącznie z: b – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi, c – technikami uzupełniającymi (w przypadku szkół dla dorosłych również w roku szkolnym 2015/16). d Dające uprawnienia zawodowe. Ponadto realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne w szkołach artystycznych – w roku szkolnym 2010/11 – 336 uczniów, 2015/16 – 236, 2020/21 – 185, 2021/22 – 254.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji i Nauki.

Reforma edukacji z 2017 r. wymusiła zmiany, które objęły również przeprowadzane egzaminy. Wraz z wygaszeniem gimnazjów znikła również forma weryfikacji wiedzy i umiejętności uczniów, jaką był egzamin gimnazjalny. Po powrocie do rozwiązania przewidującego funkcjonowanie 8-letniej szkoły podstawowej, jego rolę przejął egzamin ósmoklasistów. W roku szkolnym 2018/2019 przeprowadzono go w formie pisemnej z trzech przedmiotów obowiązkowych, tj. języka polskiego, matematyki oraz języka obcego nowożytnego. Poniżej znajdują się średnie punktowe wyniki egzaminów dzieci uczęszczających do łódzkich szkół podstawowych w porównaniu ze średnimi wartościami punktowymi, uzyskanymi przez uczniów w całym kraju i przez uczniów z województwa łódzkiego w trakcie egzaminów przeprowadzonych w 2019, 2020, 2021 i w 2022 r. (informacja dotycząca wyników z egzaminu z języka obcego nowożytnego dotyczy wyłącznie języka angielskiego).

Tabela 5. Porównanie wyników egzaminu ósmoklasisty (w procentach) w latach 2019 - 2022 r.

Wyniki uczniów z:	język polski				matematyka				język angielski			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Łódź	65	59	59	59	49	50	51	61	66	61	72	73
województwo łódzkie	63	58	58	58	45	47	48	58	58	54	65	66
Polska	63	59	59	60	45	46	46	57	59	54	65	67

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi

Powyższe dane dotyczą uczniów (obywateli Polski) rozwiązujących zadania w arkuszach standardowych. Pamiętajmy, iż do egzaminów ósmoklasisty przystąpili również uczniowie z Ukrainy.

Zestawienie danych wskazuje, że młodzi łodzianie notują lepsze wyniki egzaminów z niemal każdego z ww. przedmiotów w porównaniu ze średnią regionalną i ogólnopolską. Świadczy to o dobrej jakości edukacji na tle kraju oraz województwa. W 2022 r. nastąpiła poprawa wyników w porównaniu do poprzedzającego roku, szczególnie widoczna w zakresie umiejętności matematycznych uczniów kończących szkołę podstawową.

W 2021 r. zarysowały się enklawy, na terenie których mieszkający ósmoklasiści na egzaminie osiągnęli najmniej zadowalające wyniki - poniżej 45%. Były one widoczne na obszarze Starego Miasta na obszarze „Starych Bałut", w północnej części „Starego Polesia" pomiędzy ulicami Żeligowskiego, Legionów, Zachodnia i 1-ego Maja, która dwoma „korytarzami" połączona była z enklawą w obszarze „Centrum", znajdującą się pomiędzy Piotrkowską, Północną, Kilińskiego i Rewolucji 1905 r. Dwie kolejne ulokowane były na terenie „Starego Widzewa": pierwsza w jego północnej części pomiędzy Targową, Tuwima, Kopcińskiego, Nawrot, druga pomiędzy ulicami Kilińskiego, Nawrot, Targową, Piłsudskiego. Pozostała

część tej enklawy – jeśli chodzi o nasycenie omawianego wskaźnika - utrzymywała charakter mozaikowy, lecz z kilkoma niewielkimi formacjami ciemnogranatowych heksagonów, nierównomiernie rozsianych po powierzchni obszaru. Ostatnią większą enklawę problemową zobaczyć można było na terenie „Górnej-Północ" pomiędzy Rzgowską, Przybyszewskiego, Kilińskiego a doliną dawnej rzeczki Dąbrówki, biegnącą po północnej stronie wzdłuż ul. Dąbrowskiego. Obszar „Południe" miał charakter mozaikowy, choć u jego nasady widoczna była niewielka koncentracja heksagonów o najniższej wartości wskaźnika.

Podobnie jak miało to miejsce w 2019 r., tak i rok później oraz w 2021 r. należy zwrócić uwagę, iż w zasadzie lokalizacja występowania powyższych enklaw pokrywa się z występowaniem wysokich współczynników bezrobocia we wszystkich wskaźnikowych aspektach. Niskie wyniki punktowe egzaminów mogą mieć zatem związek z ogólnymi trudnościami w zakresie funkcjonowania gospodarstw domowych (w tym również w aspekcie finansowym).

Charakterystyka ta nie zmienia się również w 2022 r. Tym jednak co należy szczególnie podkreślić jest zwiększenie się problemu w postaci nienajlepszych wyników z egzaminów na obszarach poza wskazanymi enklawami. Porównując mapę z 2021 r. widoczny stał się rozrost stref, w których dominuje szary kolor symbolizujący średnie wyniki uczniów kończących ósmą klasę szkoły podstawowej w przedziale 58-68 procent. Stał się on jakby tłem na którym pojawiały się rozbudowane enklawy gorszych wyników z egzaminów. Co warte podkreślenia obszar rewitalizacji nie wyróżniał się w tym zakresie szczególnie negatywnie w porównaniu z innymi częściami miasta. Nadal jego cechą charakterystyczną są rozbudowane obszary problemowe, gdzie uśrednione wyniki uczniów kończących ósmą klasę szkoły podstawowej nie przekraczają 45%. Trudno powiedzieć czy za taki stan rzeczy odpowiada reforma edukacji i zmiany programów nauczania, wielokrotnie podkreślany brak kadry nauczycielskiej, czy też jest to jeszcze echo pandemii. Pewien wpływ mogą mieć wszystkie wymienione czynniki.

Na wskazanych powyżej obszarach w szczególności zadbać należy o wzmocnienie oddziaływań edukacyjnych wobec uczniów szkół podstawowych. Warto z pewnością kontynuować trwające obecnie działania zmierzające docelowo do zaoferowania uczniom wysokiej jakości kształcenia oraz bardziej indywidualnej opieki edukacyjnej z wykorzystaniem nowoczesnych metod nauczania i pomocą nowoczesnego sprzętu dydaktycznego. Kroki takie należy przedsięwziąć w szczególności wobec dzieci z trudnościami, które czynią proces zdobywania wiedzy bardziej problematycznym oraz w odniesieniu do dzieci z niepełnosprawnościami. W efekcie powinno to przekładać się na nabywanie przez nie kompetencji opartych na indywidualnych predyspozycjach i rozwijanie umiejętności ułatwiających ich dostosowywanie do zmieniających się warunków i potrzeb.

Mapa 15. Natężenie problemów edukacyjnych

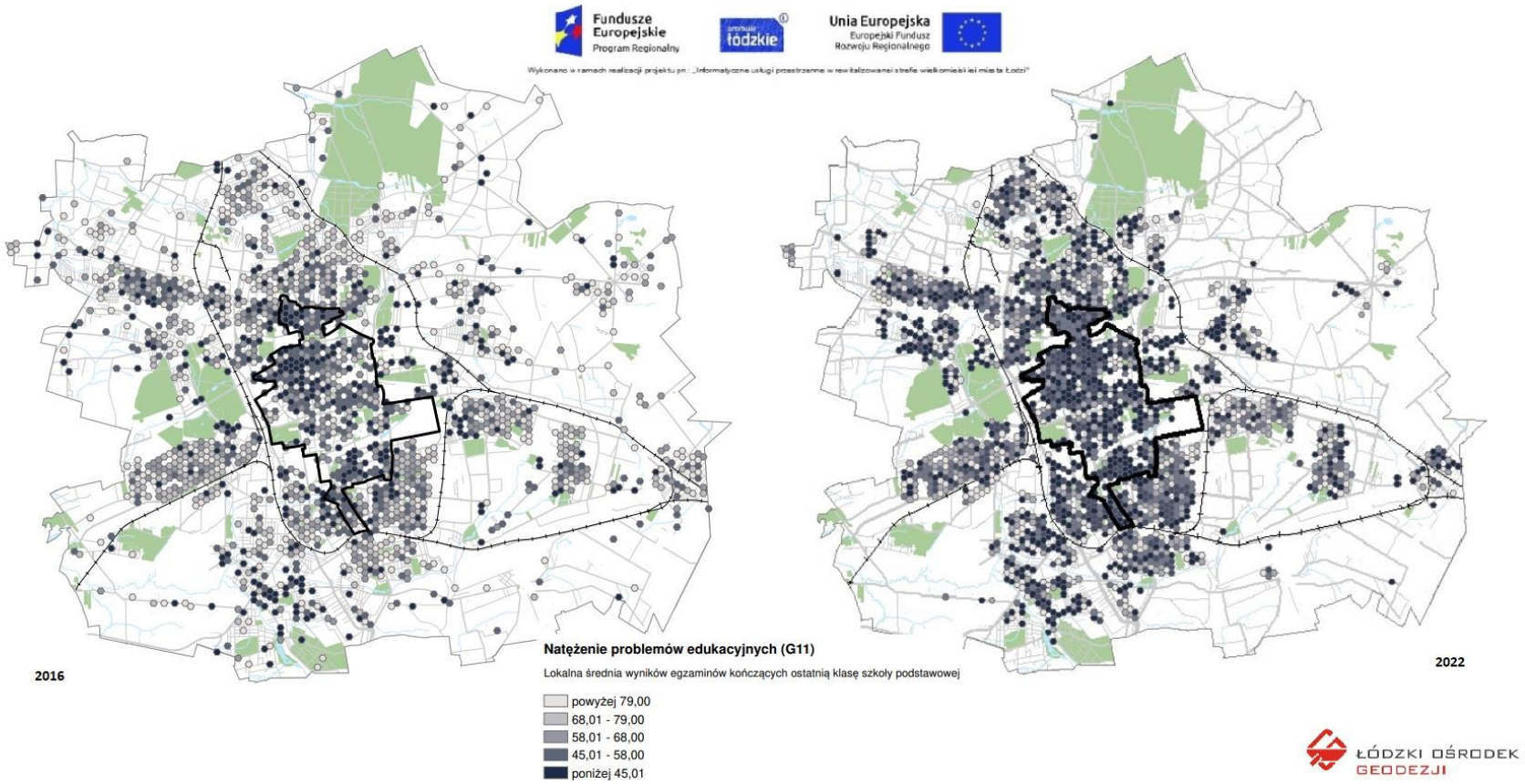

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 7. Natężenie problemów edukacyjnych (lokalna średnia wyników egzaminów kończących ostatnią klasę szkoły podstawowej)

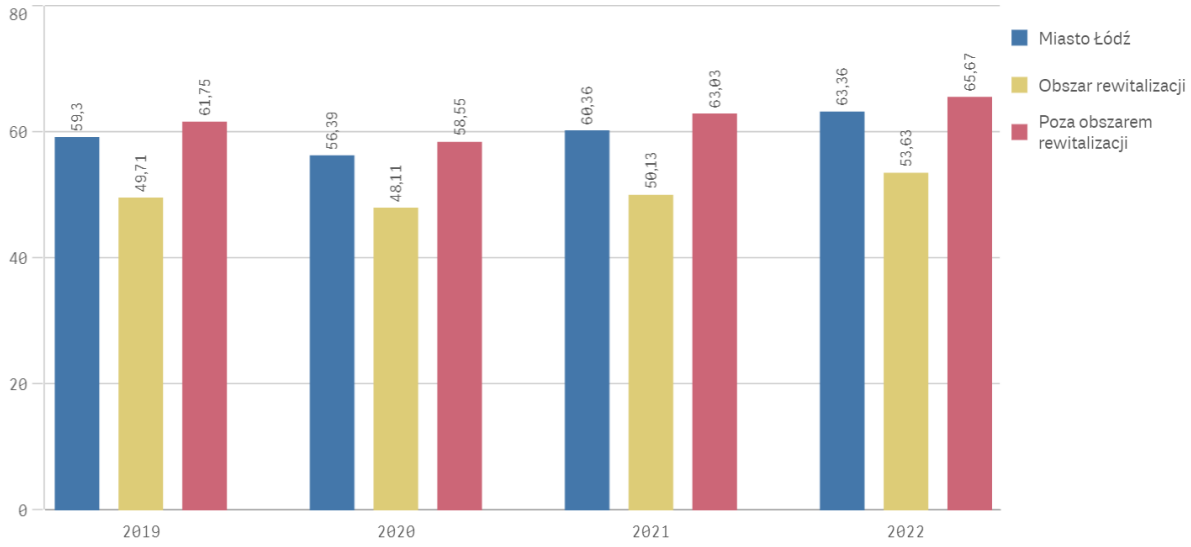

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych Wydziału Edukacji

Wyniki matur

Dla uzupełnienia informacji, dotyczących wyników egzaminu ósmoklasistów, poniżej zamieszczone zostały również dane dotyczące matur. Mimo, iż w przypadku szkolnictwa średniego nie obowiązuje rejonizacja, a więc wyników w poszczególnych szkołach nie da się powiązać z uczniami pochodzącymi z określonych kwartałów miasta, to z pewnością analiza poniższych danych da pełniejszy obraz stanu systemu edukacji na obszarze rewitalizacji.

Do egzaminów ze wszystkich przedmiotów obowiązkowych w części pisemnej egzaminu maturalnego w 2021 r. przystąpiło 5 675. Egzamin zdało 4 221 uczniów, co stanowi 74%. W 2020 roku przystąpiło w Łodzi 5 145 uczniów, egzamin zdało 3 825 uczniów (75%). Rok wcześniej było to 4 817 uczniów, z których egzamin dojrzałości zdało 3 957 uczniów - 82% uczniów. W 2022 r. liczby te prezentowały się następująco: przystąpiło 5 509, egzamin zdało 4 721 (86%). Dane wskazują, iż poziom zdawalności matur był wyższy w roku przedpandemicznym i popandemicznym.

Zdawalność matur w Łodzi w odniesieniu do wyników osiąganych przez wszystkich abiturientów w województwie oraz w kraju pokazuje Tabela nr 6. Wskazuje ona na fakt poprawiania się generalnej zdawalności egzaminu dojrzałości w 2022 r., kiedy uczniowie mogli powrócić do stacjonarnego trybu nauki, za czym poszedł również wzrost efektywności procesu dydaktycznego.

Tabela 6. Zestawienie zbiorcze zdawalności matury w Łodzi (nowa formuła matury, zdający po raz pierwszy, którzy byli obecni na 3 egzaminach pisemnych obowiązkowych i 1 egzaminie dodatkowym – stan na dzień: 4 lipca 2019 r. i 11 sierpnia 2020 r.)

Lp.	Rok	Łódź	Województwo	Kraj
1.	2019	82,1	79,8	-
2.	2020	74,6	72,5	74,0

3.	2021	74,4	72,7	82,5
4.	2022	85,7	77,0	77,4

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo we wcześniejszych latach, a w czerwcu 2022 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z nowego przedmiotu.

Wszyscy ubiegający się o świadectwo dojrzałości obowiązkowo zdawali egzamin pisemny z następujących przedmiotów: język polski, matematyka i wybrany język obcy nowożytny (angielski, niemiecki, rosyjski, francuski, hiszpański, włoski) oraz język mniejszości narodowej. Najczęściej wybieranym językiem obcym na egzaminie był język angielski, co pokazują poniższe dane: spośród ubiegłorocznych abiturientów w Łodzi język angielski, jako przedmiot obowiązkowy, zdawało 5 337 osób, język niemiecki – 89, język rosyjski – 73, język francuski – 23, język hiszpański – 11, język włoski – 3 osób.

Tegoroczni absolwenci obowiązkowo przystępowali do jednego przedmiotu dodatkowego na poziomie rozszerzonym. Ponadto mogli przystąpić do egzaminu z 5 kolejnych przedmiotów dodatkowych (poniżej znajdują się zaokrąglone odsetki uczniów w województwie łódzkim (nie w samej Łodzi, choć odzwierciedlają one najprawdopodobniej również tendencję wśród uczniów naszego miasta) w zależności od liczby egzaminów z dodatkowych przedmiotów):

- 32% uczniów przystąpiło do egzaminu z 1 przedmiotu dodatkowego,
- 30% uczniów przystąpiło do egzaminu z 2 przedmiotu dodatkowego,
- 30% uczniów przystąpiło do egzaminu z 3 przedmiotu dodatkowego,
- 6% uczniów przystąpiło do egzaminu z 4 i więcej przedmiotów dodatkowych.

Poniżej znajduje się zestawienie osiągniętych przez łódzkich maturzystów wyników. Jeśli chodzi o język obcy nowożytny to pod uwagę brany jest jedynie angielski, który na poziomie podstawowym zdawało – jak wspomniano powyżej – 5 337, natomiast z pozostałych języków obcych (francuskiego, hiszpańskiego, niemieckiego, rosyjskiego, włoskiego) 199, a więc jedynie 3,6%. Rok wcześniej proporcja wyglądała następująco: język angielski zdawało 5 437 uczniów, pozostałe wyżej wymienione języki nowożytne zdawało 246 abiturientów, co stanowiło 4,3%.

Dane porównujące wyniki egzaminu maturalnego w 2020, 2021 i 2022 r. zawarte zostały w Tabeli nr 7. Niestety odniesienie ich do wyjściowego dla prowadzonych analiz, dotyczących działań rewitalizacyjnych, roku 2016 jest niemożliwe z uwagi na wprowadzenie reformy systemu edukacji w 2017 r.

Tabela 7. Wyniki egzaminu maturalnego w Łodzi w 2020, 2021 i 2022 r.

Lp.	przedmiot	poziom	Matura w nowej formule					
			Średni wynik w 2020 r. (w %)	Liczba zdających w 2020 r.	Średni wynik w 2021 r. (w %)	Liczba zdających w 2021 r.	Średni wynik w 2022 r. (w %)	Liczba zdających w 2022 r.
1.	język polski	podstawowy	51	5 145	53	5695	54	5539
2.	język polski	rozszerzony	57	1 238	44	1200	53	1402
3.	matematyka	podstawowy	55	5 143	59	5687	60	5536
4.	matematyka	rozszerzony	41	1 726	38	1906	38	1854

5.	język angielski	podstawowy	77	4 917	81	5437	81	5337
6.	język angielski	rozszerzony	61	3 701	69	3943	67	4296
7.	Biologia	rozszerzony	48	968	36	996	45	1028
8.	Chemia	rozszerzony	42	642	38	728	40	659
9.	Filozofia	rozszerzony	28	45	22	21	42	23
10.	Fizyka	rozszerzony	40	570	43	648	46	555
11.	Geografia	rozszerzony	27	1 267	39	1070	45	1285
12.	Historia muzyki	rozszerzony	53	7	?	7	?	3
13.	Historia	rozszerzony	40	358	40	351	42	402
14.	Historia sztuki	rozszerzony	47	63	55	49	45	64
15.	informatyka	rozszerzony	37	100	35	122	42	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi

Porównując dane związane z wynikami matur w 2019 z danymi dotyczącymi 2020 r. zauważalne było obniżenie wyników osiąganych przez uczniów na egzaminie dojrzałości. Wyjątek stanowiły jedynie biologia, filozofia, historia i informatyka. Największy regres widoczny był w zakresie ocen z następujących przedmiotów: matematyki (zarówno na poziomie podstawowym, jak i rozszerzonym), fizyki i geografii, ale także historii muzyki na poziomie rozszerzonym. W 2021 r. spadek wyników dotyczył mniejszej liczby przedmiotów, jednak sytuację nadal trudno było nazywać satysfakcjonującą. Największy wzrost średnich wyników egzaminu maturalnego dotyczył geografii i historii sztuki.

Winę za taki stan rzeczy ponosi najprawdopodobniej pandemia SARS-CoV-2, która znacznie utrudniła bezpośredni kontakt uczniów z nauczycielami, ograniczyła liczbę zajęć umożliwiających poprawę i rozwinięcie kompetencji uczniów w zakresie danego przedmiotu i wymusiła położenie większego nacisku na pracę własną wykonywaną przez uczniów.

W 2022 r. widoczny był niewielki wzrost wyników z przedmiotów podstawowych: języka polskiego i matematyki. Z języka angielskiego utrzymał się na tym samym poziomie. W zakresie przedmiotów rozszerzonych zestawienie prezentuje duży wzrost wyników z języka polskiego, biologii, filozofii, geografii i informatyki. Większy spadek zanotowano jedynie w zakresie wyników egzaminu rozszerzonego z historii sztuki. Średnie wyniki z pozostałych przedmiotów utrzymały się w zasadzie na zbliżonych poziomach w porównaniu z 2021 r.

Mapa nr 16 pokazuje średnie wyniki egzaminów maturalnych kończących ostatnią klasę LO lub ZSP według szkół. Widoczne są wysokie słupki symbolizujące wyniki egzaminów dojrzałości w łódzkich liceach ogólnokształcących, znajdujących się na obszarze rewitalizacji: I im. Mikołaja Kopernika przy ul. Więckowskiego 41, III im. Tadeusza Kościuszki przy ul. Sienkiewicza 46, XII im. Stanisława Wyspiańskiego przy ul. Anstadta 7, XXI im. Bolesława Prusa przy ul. Kopernika 2, Salezjańskim Liceum Ogólnokształcące im. ks. Bosko przy ul. Wodnej 34. Niemal tak samo wykresy układają się zarówno w 2020, 2021 r., jak i w 2022 r.).

Mapa 16. Wyniki egzaminów maturalnych

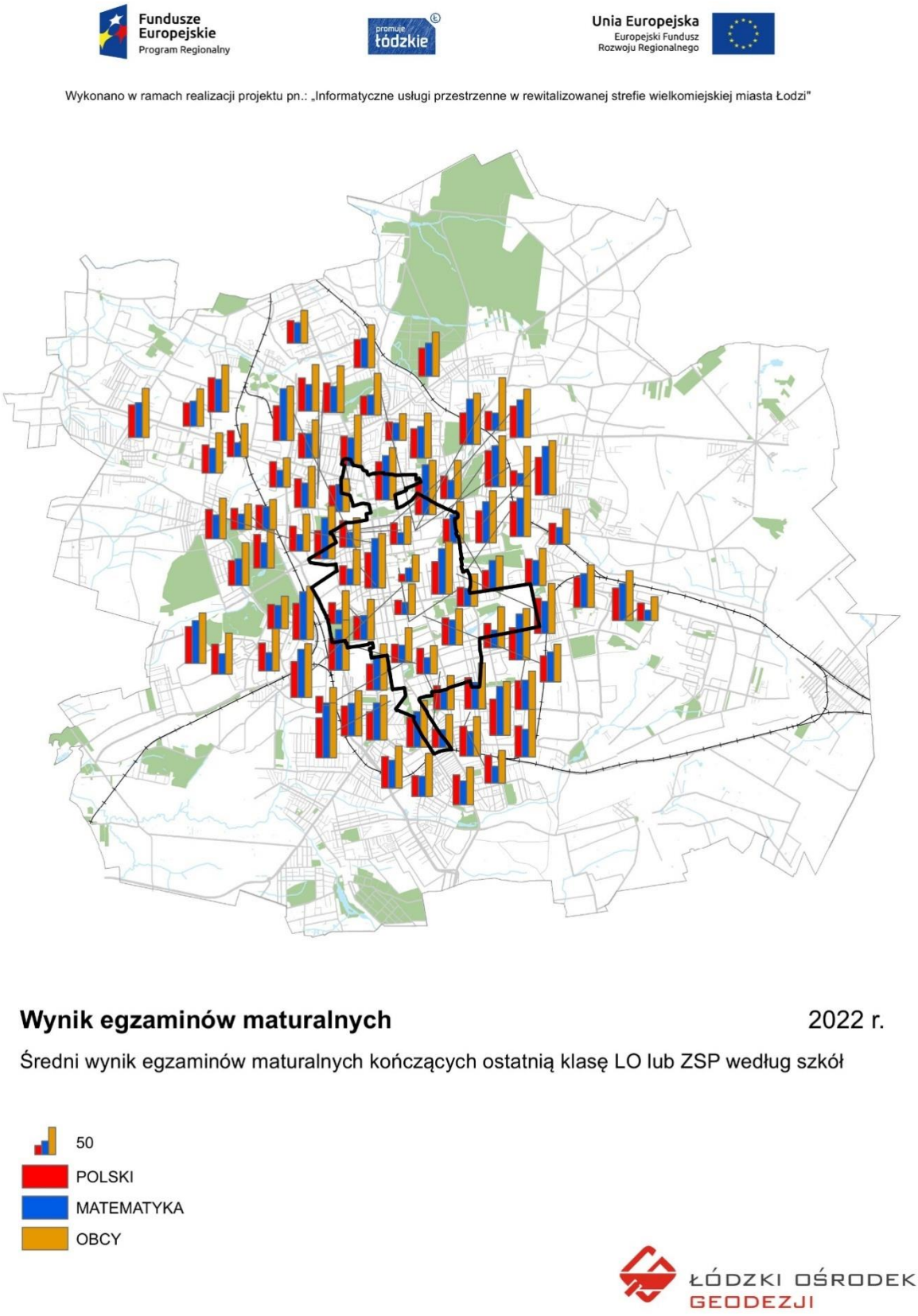

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Intensywność czytelnictwa w bibliotekach i filiach

Biblioteka Narodowa co roku przygotowuje raporty o stanie czytelnictwa w Polsce. Dane wskazują, iż w trakcie ostatniego roku wzrósł nieco wskaźnik czytelnictwa. W 2019 r. zaledwie jedną książkę w ciągu roku przeczytała w naszym kraju niewiele ponad 1/3 respondentów badania. Rok później na zadawane od blisko trzech dekad pytanie o czytanie w całości lub fragmencie co najmniej jednej książki w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie twierdząco odpowiedziało 42% respondentów. To najlepszy wynik od sześciu lat. Oznacza wzrost o 3% w skali roku i o 5% w skali dwóch lat. Można więc mówić o powodach do ostrożnego optymizmu, choć do poziomu wskaźników z początku XXI wieku jest nadal daleko. 10% ankietowanych przeczytało 7 lub więcej książek w trakcie roku. Wydaje się, że wzrost ten możemy powiązać z powodowanymi pandemią lockdownami, koniecznością odbywania kwarantanny przez liczną grupę Polaków.

Dane z kolejnych lat wskazują jednak, że nie mamy do czynienia z trwałym trendem wzrostowym. W raporcie „Stan czytelnictwa w Polsce w 2022" napisano, iż ograniczenia pandemiczne przyniosły w pierwszym roku trwania pandemii „nieco większe zainteresowanie czytaniem, a w drugim – zauważalne zmęczenie. Ta sytuacja trwa. Książki w postaci papierowej lub cyfrowej czytają przede wszystkim osoby najlepiej wykształcone i uczące się (58% absolwentów szkół wyższych, 14% osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym). Tak jak w poprzednich latach, kobiety czytają książki częściej niż mężczyźni, a różnica ta jest wciąż bardzo wyraźna (odpowiednio 42% i 26%). W jesiennym badaniu lekturę co najmniej jednej książki w ciągu ostatnich 12 miesięcy zadeklarowało 34% respondentów w wieku co najmniej 15 lat, co daje taki sam wynik jak w listopadzie roku 2021. W szerszej perspektywie odsetek czytelników książek nie zmienia się w sposób statystycznie istotny od 2015 roku.

Listopadowe badanie dokumentuje wzrost zainteresowania książkami wśród osób w wieku 15–18 lat, które wracają do czytelniczych praktyk sprzed pandemii: czytelnikami książek było 72% badanych nastolatków (60% w 2021 r.). 18% było intensywnymi czytelnikami, deklarowało czytanie 7 i więcej książek. Oznacza to duży wzrost z 5% w 2021 r."

Mimo ww. pozytywnej informacji nadal trudno nie oceniać sytuacji, jako niekorzystnej, aczkolwiek porównując mapy z 2021 r i 2022 r. widoczna jest poprawa sytuacji. W tym kontekście dane pochodzące z obszaru rewitalizacji mogą napawać umiarkowanym optymizmem. Już pierwszy rzut oka na mapę z 2021 r. pozwalał zauważyć wyraźny spadek czytelnictwa. W 2022 r. (Mapa nr 17) widoczny był wzrost liczby osób wypożyczających książki w filiach Biblioteki Miejskiej w Łodzi. Są one szczególnie widoczne w zachodniej i wschodniej części „Starego Widzewa", gdzie najczęściej występującą wartością jest przedział pomiędzy 50 a 121 osób, które wypożyczyło choć 1 wolumin w przeliczeniu na 1 tysiąc mieszkańców. Podobnie sytuacja wygląda w centrum strefy „Śródmieście-Zachód". Wysoką wartość czytelnictwa symbolizują pomarańczowe heksagony (przeszło 121 osób na 1000 mieszkańców) u zbiegu ulicy Legionów i Zielonej (charakterystyczny trójkąt na północnym zachodzie obszaru „Starego Polesia". Pomiędzy 50 a 80 osób wypożyczających choćby 1 wolumin na 100 mieszkańców to wartość najbardziej powszechna dla obszaru „Centrum" pokrywająca niemal całą jego powierzchnię. Na „Starym Widzewie" wyższe wartości czytelnictwa (83-121 osób) widoczne są przede wszystkim w południowej części ramion tej strefy w kształcie charakterystycznej podkowy. Wartość 50-83 dominuje na obszarze „Górnej-Północ". Najgorzej sytuacja z czytelnictwem wygląda na „Starym Polesiu" i „Południu" gdzie dominują wartości do 50 osób wypożyczających choćby 1 wolumin w ciągu 2022 r. na 1000 mieszkańców. Przede wszystkim przez kontrast tych właśnie obszernych zespołów heksagonów w blado

szarych barwach pomiędzy obszarem rewitalizacji a pozostałymi częściami miasta. Dodać należy, iż kontrast ten wskazuje mniej korzystną sytuację na obszarze rewitalizacji.

W 2021 r. tylko nieco wyższe wartości czytelnictwa widoczne były na mapie w zachodniej części „Starych Bałut", w okolicach Parku Staromiejskiego, we wschodniej części „Śródmieścia-Wschód", w południowej części obszaru „Katedralna", południowo-wschodnim krańcu „podkowy" Starego Widzewa. Na „Górnej-Północ" był to natomiast obszar zawarty pomiędzy Sosnową, Milionową, Kilińskiego a Przybyszewskiego. Kilka ognisk wyższego czytelnictwa wygasło, jak obszar w strefie „Górna-Północ", przyklejony do wschodniej granicy obszaru rewitalizacji, w trójkącie tworzonym u zbiegu ulic Zielonej i Legionów czy w środkowej części obszaru „Centrum". Nigdzie na obszarze rewitalizacji nie znalazł się ani jeden heksagon o najwyższej wartości omawianego wskaźnika.

Mapy z 2016 r. i 2019 r. wskazywały, że kolor siatki heksagonalnej zawartej w granicach obszaru rewitalizacji w obu obserwowanych rocznikach, w przeważającej części przybierał mniej wyrazistą kolorystykę w porównaniu z otaczającymi go obszarami, co znamionuje niższe wartości omawianego wskaźnika. W 2021 r. niemal wszędzie dominował bladołososiowy kolorowy, świadczący o obniżeniu wskaźnika czytelnictwa. Można przypuszczać, iż zjawisko to miało również związek z pandemią koronawirusa, lock-downami i przymusowymi ograniczeniami aktywności społecznych.

Powyższe wnioski potwierdza to wykres prezentujący zmiany wskaźnika intensywności czytelnictwa podziale na obszar rewitalizacji i poza nim.

W latach poprzedzających niniejszą analizę każdy z rejonów odznaczających się wyższym współczynnikiem czytelnictwa posiadał w swoim centrum lub bezpośredniej bliskości filię Biblioteki Miejskiej w Łodzi. Niektóre z nich zlokalizowane były poza granicami obszaru rewitalizacji, ale co oczywiste oddziaływały pozytywnie również na jego mieszkańców. Dlatego też starając się zaradzić niekorzystnemu zjawisku niskiej wartości czytelnictwa, obszar rewitalizacji powinien być odpowiednio nasycony placówkami bibliotecznymi lub innymi instytucjami, które zastępować lub uzupełniać będą ich funkcje. W tym celu w Gminnym Programie Rewitalizacji uwzględnione zostało przedsięwzięcie podstawowe nr 20 pn. „Modernizacja, rozszerzenie funkcji i wyposażenie bibliotek". Otwieranie filii bibliotecznych w nowej, atrakcyjnej odsłonie, o rozszerzonym wachlarzu działalności (Gdańska 8, Tuwima 46, Wschodnia 42, Moniuszki 5), są istotnymi krokami, które z biegiem lat mogą przyczynić się do zmiany prezentowanych trendów i odbudowy zjawiska korzystania z bibliotek przez łodzian.

Mapa 17. Intensywność czytelnictwa w bibliotekach i filiach

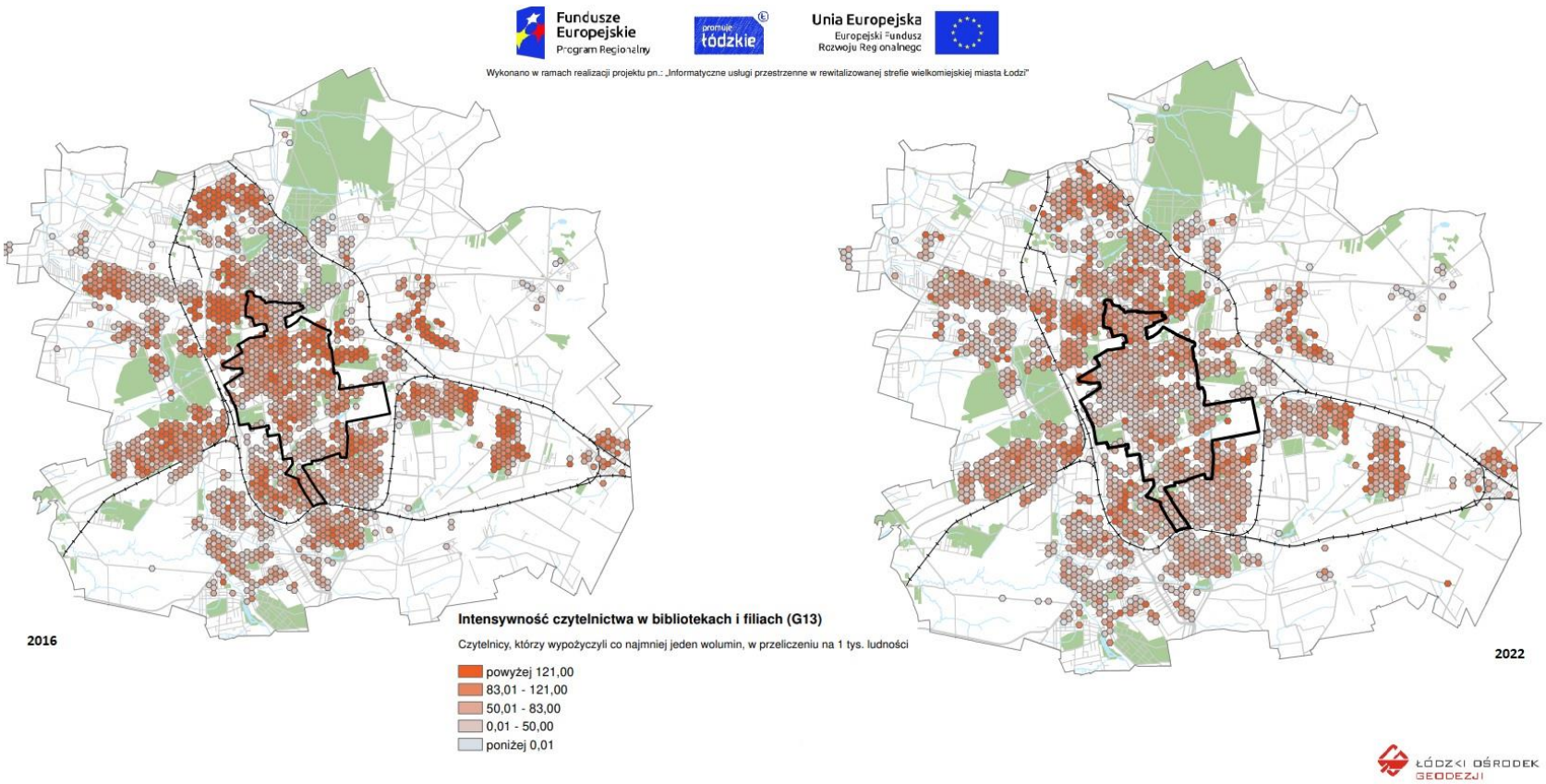

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 8. Intensywność czytelnictwa w bibliotekach i filiach (czytelnicy, którzy w danym roku wypożyczyli co najmniej jeden wolumin – w przeliczeniu na 1000 ludności

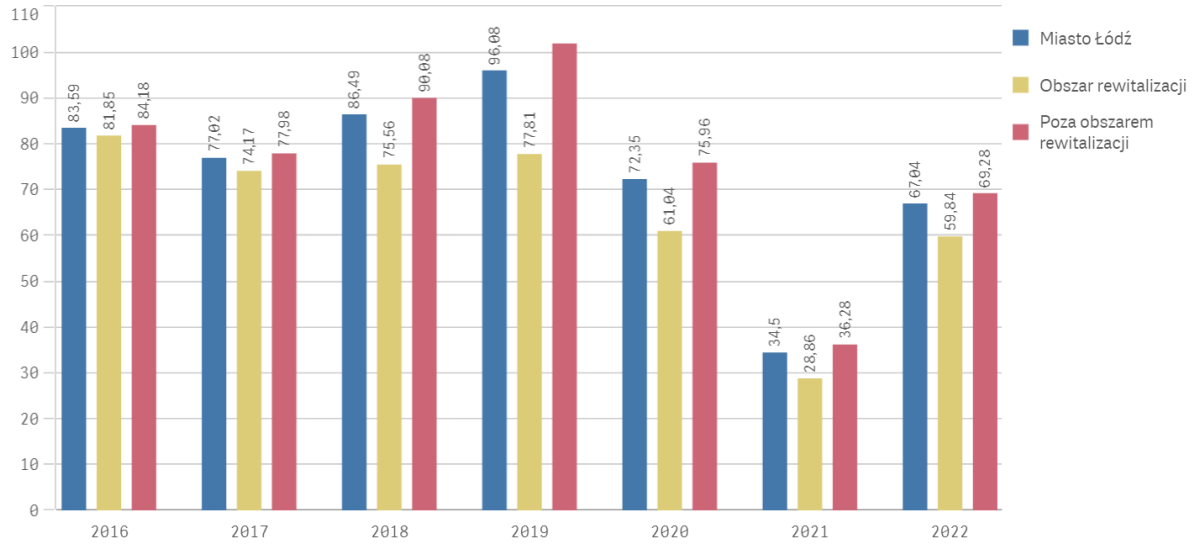

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych Biblioteki Miejskiej w Łodzi

Wykroczenia na obszarze rewitalizacji

Bezpieczeństwo mieszkańców jest dla każdego samorządu lokalnego jedną ze spraw priorytetowych. Miasta mające opinie niebezpiecznych mają o wiele mniejsze szanse na przyciągnięcie nowych mieszkańców, a znaczna część tych, którzy będą mogli sobie na to pozwolić, szukać będzie możliwości osiedlenia się w miejscach bezpieczniejszych, często poza granicami miasta. Takie same mechanizmy występują w przypadku elementów organizmów miejskich, jakimi są np. dzielnice lub osiedla. Podwyższone wskaźniki przestępczości w danym rejonie powodują odpływ mieszkańców, a co za tym idzie spadek atrakcyjności konkretnego miejsca, postępujące negatywne konsekwencje i nawarstwiające się problemy. Postrzeganie danej lokalizacji jako niebezpiecznej może więc rodzić negatywne konsekwencje utrudniające pełne wykorzystanie jej potencjału.

Tabela 8. Przestępstwa stwierdzone i wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstwa

Wyszczególnienie	Styczeń – grudzień 2019		Styczeń – grudzień 2020		Styczeń – grudzień 2021	
	w liczbach bezwzględnych	wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w %	w liczbach bezwzględnych	wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w %	w liczbach bezwzględnych	wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w %
OGÓŁEM	14 955	49,9	15 557	53,9	16 518	46,8
w tym przestępstwa:						
- o charakterze kryminalnym	10 689	39,1	10 423	41,9	11 628	39,1
- o charakterze gospodarczym	2 931	69,1	3 897	74,2	3 565	54,3
- drogowe	978	97,2	901	96,0	927	97,0
Z ogółem rodzaje przestępstw:						
- przeciwko życiu i zdrowiu	451	66,7	363	76,2	393	74,9
- przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji	1075	96,1	991	95,2	1 038	96,3
- przeciwko wolności i wolności sumienia	521	75,4	472	75,7	476	77,7
- przeciwko rodzinie i opiece	504	99,6	451	99,6	407	99,5
- przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego	802	97,4	1 501	94,6	909	64,1
- przeciwko wymiarowi sprawiedliwości	202	98	171	98,2	231	99,6

- przeciwko wiarygodności dokumentów	435	63,2	860	82,2	455	71,0
- przeciwko mieniu	9 377	32	9 014	33,0	11 099	33,5
- przeciwko obrotowi gospodarczemu[c]	145	91,2	196	94,4	96	78,1
- z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii	461	93,1	637	93,4	520	91,3

a. Bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich;

b. Łącznie z przestępstwami z art. 250a kodeksu karnego (korupcja wyborcza) oraz z art. 296a i 296b kodeksu karnego (korupcja na stanowisku kierowniczym i korupcja sportowa).

c. Z wyłączeniem przestępstw korupcyjnych z art. 296a i 296b kodeksu karnego.

U w a g a. Dane za 2021 r. zostały wygenerowane z Krajowego Systemu Informacyjnego Policji w dniu 28 lutego 2022 r.

Ź r ó d ł o: dane Komendy Głównej Policji.

Powyższa tabela (Tabela nr 8) pokazuje najpowszechniejsze kategorie przestępstw, ich liczbę na terenie Łodzi oraz ich wykrywalność w latach 2019-21. W porównaniu 2019 z 2020 r. wielu przypadkach zanotowano spadek liczby popełnianych przestępstw, na co z pewnością wpływ miała pandemia koronawirusa i apele o ograniczenia spotkań oraz korzystania z przestrzeni miejskich. Jednak w 2021 r. widoczne stały się wzrosty w takich kategoriach przestępstw jak: o charakterze kryminalnym, drogowe, przeciwko życiu i zdrowiu, przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji, przeciwko wolności i wolności sumienia, przeciwko wymiarowi sprawiedliwości, przeciwko mieniu.

Niestety w przeciwieństwie do tych kategorii przestępstw, których liczba wzrastała w ubiegłych latach (o charakterze gospodarczym, przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego, przeciwko wiarygodności dokumentów, przeciwko obrotowi gospodarczemu, z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii) wzrosty w 2021 r. odnotowano w tych kategoriach, które przeważającej części są tymi, które wpływają na postrzeganie poziomu bezpieczeństwa danej okolicy (z wyłączeniem tych dotyczących narkotyków naturalnie). Kolejnym niekorzystnym zjawiskiem był fakt, iż wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw również w większości przypadków spadł.

Dane z 2022 r. nie mogą być w pełni analizowane z uwagi na fakt, iż były one niepełne, pokazując jedynie sytuację w okresie od stycznia do września, a więc bez ostatniego kwartału roku. To co ewentualnie możemy porównywać to wykrywalność przestępstw. Trudno jednak powiedzieć czy dane te dadzą takie same wyniki, pod doliczeniu do nich ostatniego kwartału 2022 r. Generalnie odsetek wykrywalności wrósł. Zmalała wykrywalność przestępstw przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji (o 0,1 punktu procentowego), przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego (o 11,8 punktu procentowego – najwyższy spadek), - przeciwko wymiarowi sprawiedliwości (o 0,9 punktu procentowego).

Analiza map dotyczących wykroczeń na przestrzeni lat jest nieco utrudniona z uwagi na fakt, iż dane za 2019 r. pozyskano wyłącznie od łódzkiej Straży Miejskiej (na skutek dużego obciążenia Komendy Miejskiej Policji w Łodzi obowiązkami związanymi z przeciwdziałaniem pandemii koronawirusa nie udało się pozyskać analogicznych danych zbieranych przez Policję). A więc informacje o stanie wyjściowym nie są do końca pełne. Dane za 2020 r. były kompletne. Niestety te opisujące sytuację w 2021 r. ponownie zostały pozbawione informacji pochodzących z Komendy Miejskiej Policji w Łodzi. Tak samo stało się w 2022 r.

Zilustrowane na mapach 18 i 19 zjawiska, dotyczące wykroczeń zakłócania spokoju i porządku publicznego oraz wykroczeń spożywania alkoholu w miejscu zabronionym (dostępne dane za 2022 r. pochodzą, jak wspomniano powyżej, wyłącznie ze Straży Miejskiej), potwierdzają – podobnie jak w latach ubiegłych - że obszary o zwiększonych wartościach wskaźników pokrywają się z lokalizacjami przestrzeni publicznych, z których łodzianie oraz przyjezdni korzystają bardzo intensywnie, a także z ważniejszymi ciągami komunikacyjnymi. Pozyskane informacje wskazują, iż mapa prowadzonych interwencji niezmiennie nakłada się w sposób szczególny z niespełna dwukilometrowym odcinkiem ul. Piotrkowskiej, przekształconym w deptak, rozlewając się nieco na jej najbliższe sąsiedztwo. Przedłużeniem tej strefy ku północy do parku Staromiejskiego jest oś ul. Nowomiejskiej. Więcej wykroczeń notowanych było się również na odcinku ul. Piotrkowskiej pomiędzy Piłsudskiego i Radwańską oraz w jego najbliższej okolicy.

Jednak dane policji z 2016 r., jak i te z 2020 r. pokazywały o wiele rozleglejszy obszar problemowy, aczkolwiek odzwierciedlający również opisaną powyżej tendencję. To co było istotne to fakt, iż obszar ten jest o wiele szerszy, co pokazują dane dotyczące wykroczeń i zakłócania spokoju i porządku publicznego na 1 tysiąc mieszkańców, przyjmujący wartości pomiędzy 19 a 75 wykroczeń. Tak więc obszar ciemnoszarego koloru wypełniał obszar problemowy „Centrum" niemal w całości i z niego rozlewał się wzdłuż ważniejszych arterii komunikacyjnych śródmieścia na „Stare Polesie", „Stare Bałuty", „Katedralną", „Śródmieście-Wschód". Niekorzystnie wyglądała w tym kontekście również sytuacja obszarów „Starych Bałut", które niemal całe pokryte są wysoką wartością wskaźnika oraz „Górnej-Północ", której najgęściej zamieszkana część pomiędzy Piotrkowską, Milionową, Kilińskiego i Dąbrowskiego stanowiła jednolitą ciemnoszarą plamę. Obszary „Południa" i „Starego Widzewa" wydawały się jedynie nieco bezpieczniejsze z uwagi na bardziej mozaikowy charakter układania się heksagonów w różnych odcieniach symbolizujących nieco niższe wartości wskaźnika.

W 2022 r. obszary najwyższych wartości współczynnika nadal widoczne były w zasadzie w tych samych miejscach. Pojawiła się wyraźniejsza strefa, gdzie analizowany czynnik osiągał wartość przekraczającą 73 wykroczeń zakłócania spokoju i porządku publicznego na 1 tysiąc mieszkańców, zlokalizowana pomiędzy placem Kościelnym a Rynkiem Bałuckim w samym sercu „Starych Bałut". To co szczególnie może martwić to fakt, iż obszary, w których w 2021 r. notowane były wartości do niespełna 8 przypadków takich wykroczeń, rok później mieściły się w przedziale od 8 do 18 na 1000 mieszkańców, a więc widoczny stał się wzrost tego zjawiska. Szczególnie niepokojący jest fakt, iż heksagony z tą wartością pokrywały w przeważającej części obszar rewitalizacji (pozytywnym wyjątkiem mogły być tu „Śródmieście-Wschód" i północna część „Starego Widzewa"). Taka sama sytuacja widoczna była na terenie osiedli sąsiadujących z obszarem rewitalizacji, jak również osiedli bardziej oddalonych, jak Retkinia, Teofilów czy Widzew.

W przypadku wykroczeń spożywania alkoholu w miejscach zabronionych obserwowano podobne tendencje, jak w przypadku wykroczeń zakłócania spokoju i porządku publicznego. Największe zagęszczenie ujawnionych wykroczeń z tego tytułu występowało wzdłuż ul. Piotrkowskiej (a w szczególności w centralnej części przekształconej w deptak) i jej najbliższej okolicy rozszerzając się

wzdłuż najbardziej uczęszczanych ulic w kierunku wschodnim i zachodnim, a także na południe i na północ w stronę „Starych Bałut". Dane pochodzące z rejestrów Policji pokazywały znacznie szerszy zasięg problemu, a „Stare Bałuty" można było wskazać niemal w całości jako obszar problemowy, ze szczególnie wysokim nasileniem wysokich wartości analizowanego wskaźnika. Fakt ten wydaje się być dość zaskakującym ponieważ ta część północnej dzielnicy miasta jest rejonem nieco peryferyjnym w stosunku do osi ulicy Piotrkowskiej, więc ujawnione wykroczenia w znacznej części zdają się dotyczyć jego mieszkańców.

Dane Straży Miejskiej w 2022 r. pokazują w zasadzie niemal te same miejsca najwyższej wartości wskaźnika, co rok wcześniej. Mocniej zarysowała się problemowa enklawa na „Starych Bałutach" pomiędzy pl. Kościelnym a Rynkiem Bałuckim i w zachodniej części tego obszaru. Zaznaczyć należy, iż niemal na całym obszarze rewitalizacji przybyło pojedynczych heksagonów lub ich niewielkich zespołów wskazujących na niewielki, ale jednak wzrost zjawiska.

W związku z powyższymi obserwacjami, stawianymi na podstawie danych policyjnych, nieuprawnionym może okazać się twierdzenie, pochodzące z diagnoz wykorzystanych do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji, iż przestępczość nie jest problemem łódzkiego obszaru rewitalizacji. Szczególnie wobec obserwowanego rozlewania się analizowanych zjawisk szeroko poza rdzeń opisywanego obszaru, co pokazuje, że problem istnieje.

Konkludując, na podstawie posiadanych danych nie można wysnuwać jednoznacznych wniosków o skali popełniania wykroczeń przez mieszkańców obszaru rewitalizacji, ponieważ statystyki nie odnotowują, skąd pochodzą sprawcy czynów, a wskazane lokalizacje w pewnym zakresie są rejonami spędzania wolnego czasu, użytkowanymi chętnie zarówno przez mieszkańców całej Łodzi, jak również osoby przyjeżdżające spoza miasta i turystów. Konieczną staje się dalsza analiza sytuacji w oparciu o statystyki policyjne i dane Straży Miejskiej, a także dalsze rozwijanie infrastruktury w postaci oświetlenia ulic czy kamer monitoringu.

Mapa 18. Wykroczenia zakłócania spokoju i porządku publicznego

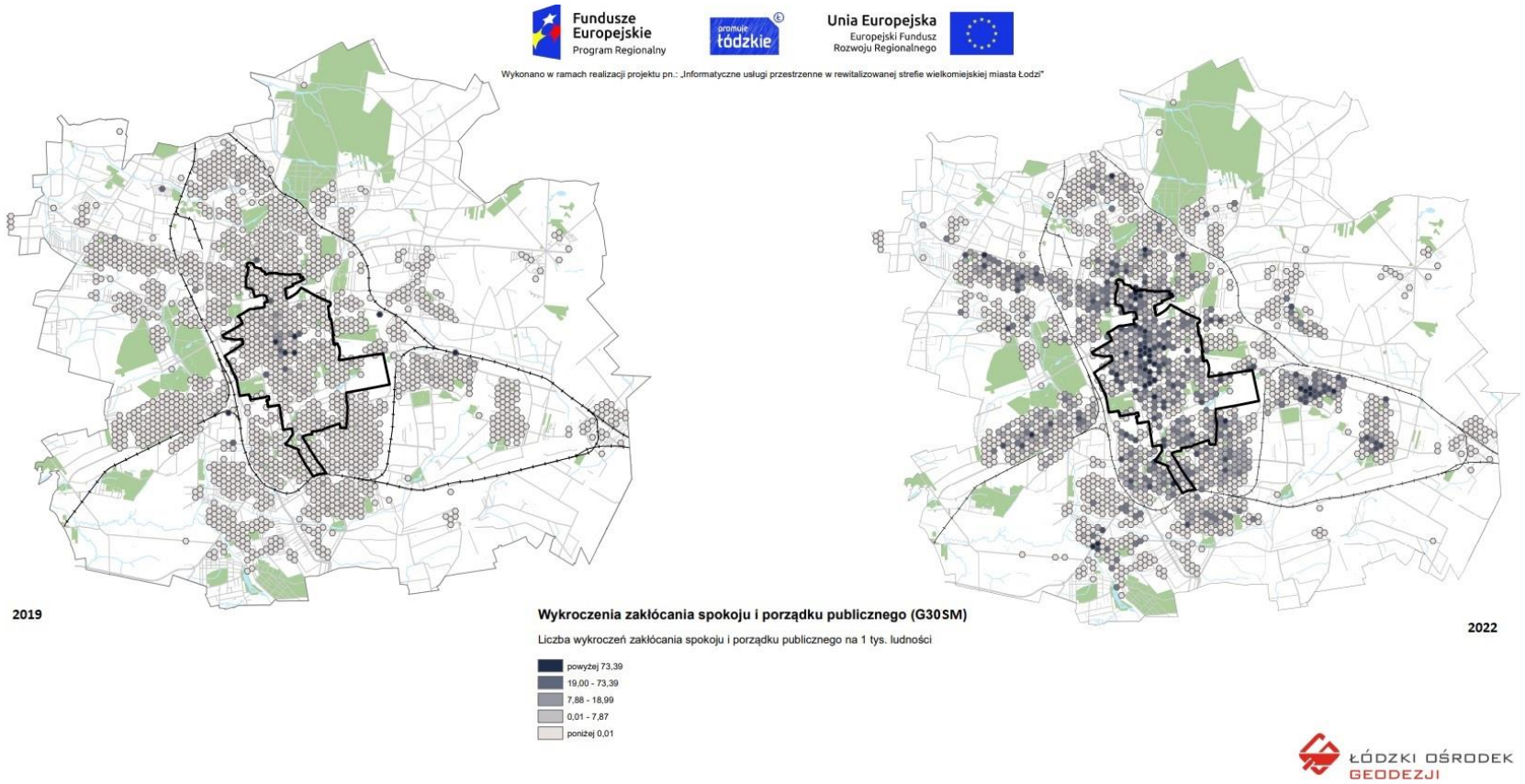

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 9. Wykroczenia zakłócania spokoju i porządku publicznego (liczba wykroczeń zakłócenia spokoju i porządku publicznego na 1 tys. ludności)

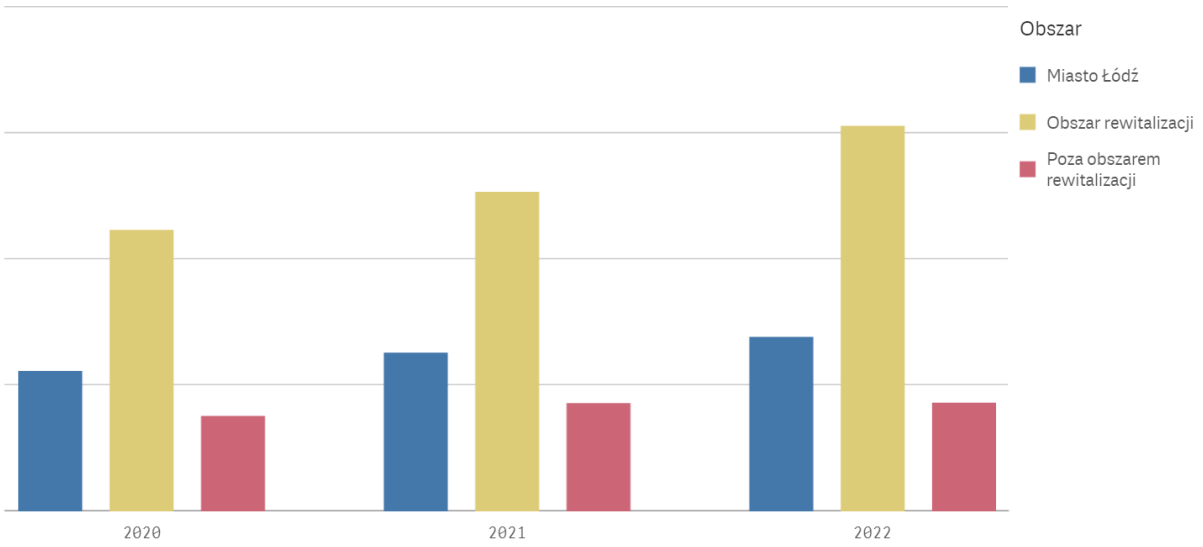

Źródło: Opracowanie ŁOG na podstawie danych Straży Miejskiej

Mapa 19. Wykroczenia spożywania alkoholu w miejscu zabronionym

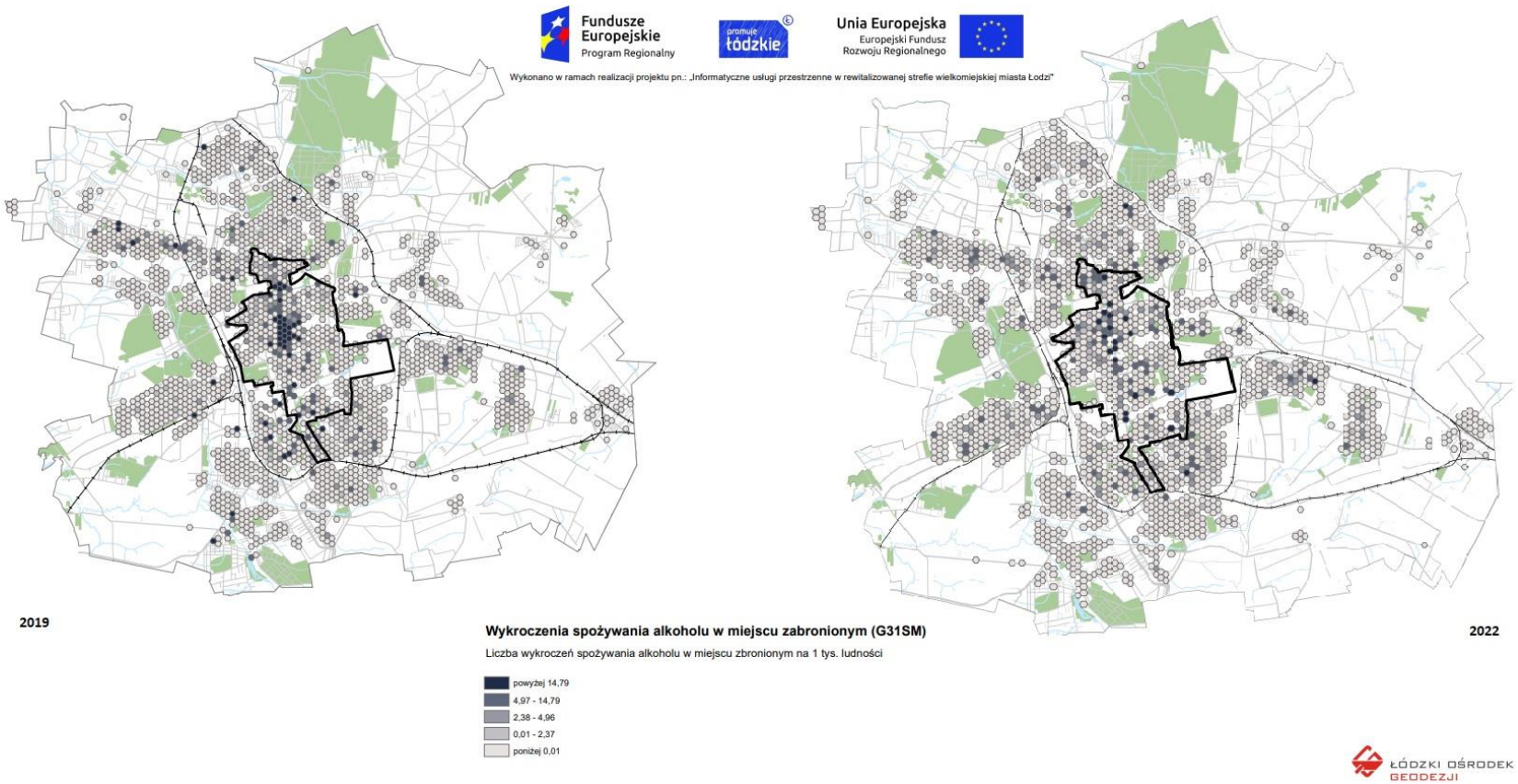

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 10. Wykroczenia spożycia alkoholu w miejscu zabronionym (liczba wykroczeń spożycia alkoholu w miejscu zabronionym na 1 tys. ludności)

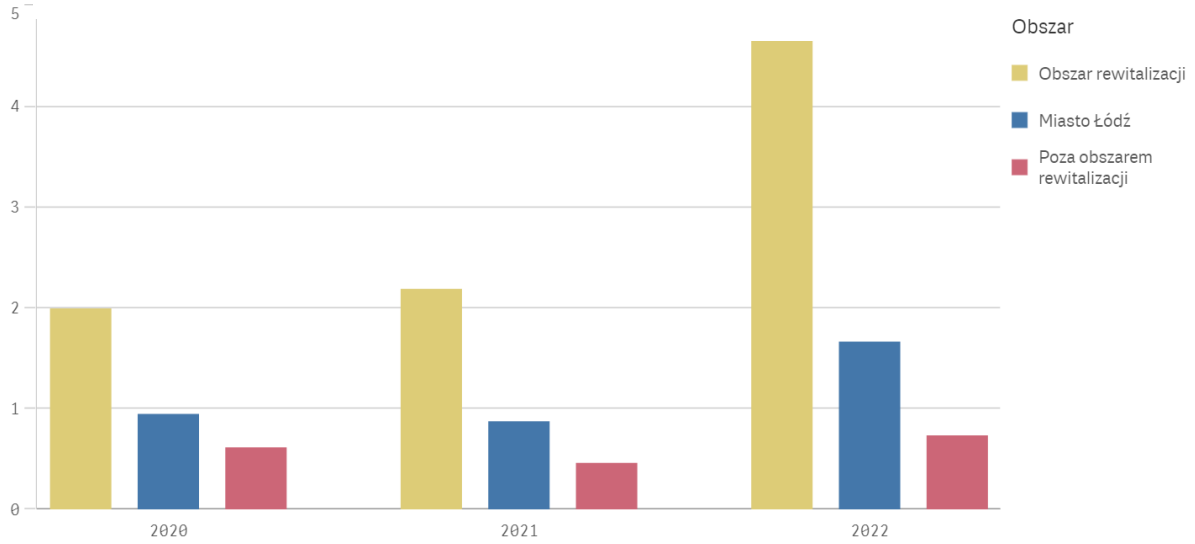

Źródło: Opracowanie ŁOG na podstawie danych Straży Miejskiej

Wskaźniki potencjałów obszaru

Intensywność zrzeszania się obywateli

Dane Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące podmiotów gospodarki narodowej według wybranych form prawnych, podregionów i powiatów w 2019 r. wskazywały, iż wówczas na obszarze miasta funkcjonowało 2 899 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz 142 spółdzielnie. Widoczny był zatem spadek ich liczby w porównaniu z 2016 r., kiedy liczby te przedstawiały się odpowiednio: 2 965 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz 249 spółdzielni. W 2020 r. liczba tych pierwszych niewiele wzrosła - do poziomu 2 921, nadal natomiast spadała liczba spółdzielni – zarejestrowanych było 130 tego typu podmiotów. W 2022 r. liczba omawianych podmiotów spadła. Zarejestrowanych było 1 975 stowarzyszeń i 125 spółdzielni.

Mapa nr 21 prezentuje liczbę zarejestrowanych organizacji pozarządowych na 10 tys. ludności. Nasycenie wartością wskaźnika zarówno w 2016, jak i 2019, a następnie w 2020, 2021 r. i w analizowanym 2022 r. wskazuje, iż z największym ich zagęszczeniem mamy do czynienia na obszarze rewitalizacji. Lokalizacjami, na których swoje siedziby znalazło najwięcej organizacji pozarządowych, jest niemal cały obszar dawnej dzielnicy Śródmieście (w kształcie odwróconej podstawą do góry litery L) oraz południowej części Starego Polesia. Wydaje się, że w 2020 r. coraz więcej pól znajdujących się w samym centrum obszaru rewitalizacji uzyskuje najbardziej nasycony kolor pomarańczowy, co świadczy o tym, iż wartość wskaźnika przekracza tam 323 zarejestrowane organizacje pozarządowe na 10 tys. mieszkańców. Niemal identycznie jak w latach poprzedzających sytuacja wyglądała zarówno w 2021, jaki 2022 r.

Natomiast wykres ilustruje poziom wskaźnika zagregowany dla obszaru rewitalizacji i poza nim. Widać wyraźną przewagę obszaru pod względem liczby zarejestrowanych organizacji, jak ich wzrost od 2020 r.

Opisywany obszar wyróżnia się zauważalnie pod względem rejestrowanej obecności siedzib NGO w porównaniu z terenami największych łódzkich osiedli mieszkalnych (i innych terenów o wysokiej

gęstości zaludnienia), znajdujących się poza strefą wielkomiejską. Sytuacja ta spowodowana jest najprawdopodobniej faktem, iż to na terenie centrum miasta zlokalizowanych jest najwięcej nieruchomości, wchodzących w skład zasobu gminnego, których wynajem lub dzierżawa kosztują stosunkowo mniej niż najem lokali użytkowych u właścicieli prywatnych. Ponadto Miasto stosuje w najmie dla organizacji pozarządowych preferencyjne stawki czynszu, a czasami, jako formę wsparcia organizacji pozarządowych, formułę użyczenia lokalu. Dla organizacji non-profit, zmuszonych zwykle szukać dla siebie lokalizacji niegenerujących wysokich kosztów utrzymania, jest to dodatkowy argument, aby umieszczać swoje siedziby w centrum. Warto również podkreślić, iż nie zawsze umiejscowienie siedziby pozostaje w związku z przedmiotem funkcjonowania organizacji, aczkolwiek w przypadku niektórych taka zależność zachodzi (np. świetlice środowiskowe).

Mapa 20. Intensywność zrzeszania się obywateli

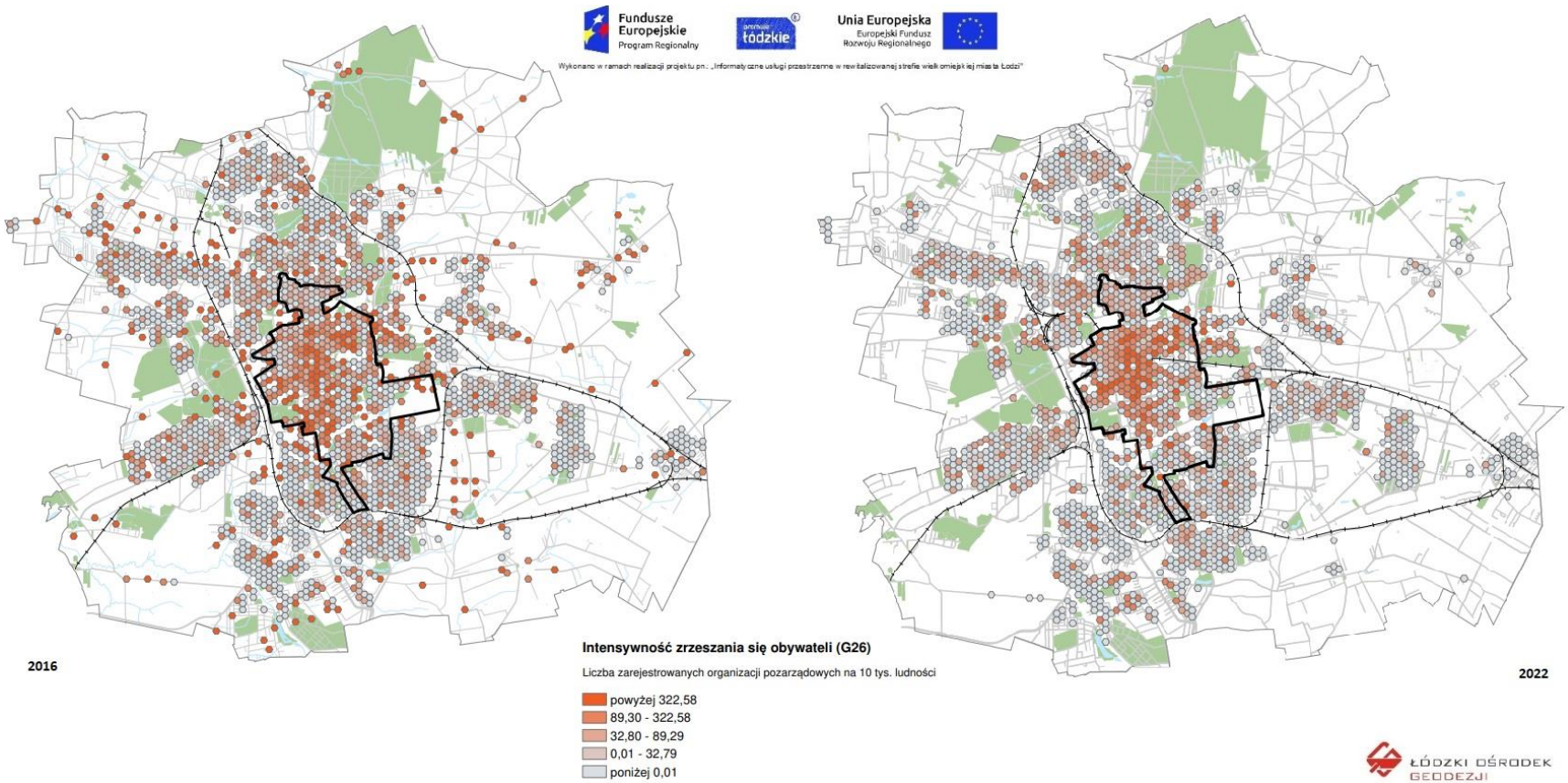

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 11. Intensywność zrzeszania się obywateli (liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych na 10 tys. ludności)

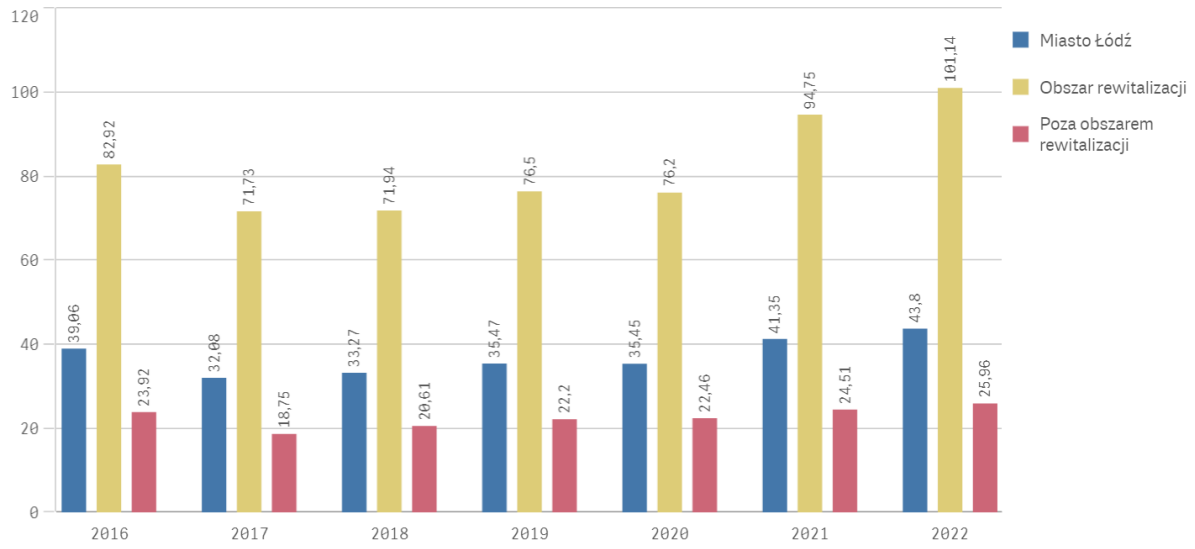

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych Biura Aktywności Miejskiej

Zaangażowanie obywateli w obszar

Jednym ze wskaźników obrazujących zaangażowanie obywateli w wygląd i życie ich najbliższej okolicy jest uczestnictwo w Łódzkim Budżecie Obywatelskim. To demokratyczny proces, w ramach którego mieszkańcy współdecydują o wydatkach publicznych w Łodzi w perspektywie kolejnego roku budżetowego. Stanowi on wydzieloną część budżetu miasta Łodzi, o której przeznaczeniu decydują mieszkańcy, co oznacza, że:

- mieszkańcy zgłaszają projekty, które następnie są analizowane przez urzędników pod kątem możliwości realizacji oraz opiniowane przez Komisję Budżetu Obywatelskiego Rady Miejskiej w Łodzi i Rady Osiedla;
- projekty, które zostały dopuszczone do fazy głosowania przez Komitet Koordynujący ds. ŁBO, poddaje się pod powszechne i bezpośrednie głosowanie; – projekty, które osiągnęły najlepszy wynik w głosowaniu, aż do wyczerpania puli środków, przeznacza się do realizacji, wpisując je do uchwały budżetowej. W trakcie pierwszych ośmiu edycji do realizacji wyłoniono 1 463 projekty (w 2013/14 – 107, w 2014/15 – 65, w 2015/16 – 87, w 2016/17 – 218, w 2017/18 – 233, w 2018/19 – 235, w 2019/20 – 261, w 2020/21 – 257), a w 2021/22 kolejne 257 z przedstawionych do głosowania 716.

Niestety braki danych nie pozwalają na stworzenie map dotyczących 2016 r., dlatego też diagnoza opiera się na danych z lat 2019 - 2022. W pierwszym analizowanym roku mapa wskazywała na największą koncentrację realizacji wniosków do ŁBO dla danego rejonu na obszarze rewitalizacji w kwadracie ulic Piotrkowska, Piłsudskiego, Kilińskiego, Tylna. Niestety nie znalazła się na opisywanym terenie żadna lokalizacja, w której zrealizowane zostałyby więcej niż 4 projekty obywatelskie. Pocieszającym jest jednak fakt, iż dokładniej przypatrując się mapie, zauważyć możemy, że po całym

terenie obszaru rewitalizacji rozsiane są niewielkie skupiska pól, w których zrealizowano pojedyncze projekty.

W 2020 r. natomiast rejon, którego dotyczyło najwięcej wniosków BO znajdował się na obszarze „Śródmieście-Wschód", przy samej granicy obszaru rewitalizacji, ponadto w północnej części „Starego Polesia" w okolicach północnego odcinka ul. Gdańskiej, zachodniej części obszaru „Katedralna" w bezpośrednim sąsiedztwie obiektów Politechniki Łódzkiej oraz południowo-wschodnej części „Starego Widzewa".

W 2021 r. na obszarze rewitalizacji widocznych było wiele, rozrzucony po całym jego terenie pól o wartościach symbolizujących 1 wniosek złożony dla danego obszaru w Łódzkim Budżecie Obywatelskim. Większe przestrzenie na, których takie pola się nie znalazły, widoczne były w południowo-wschodniej i wschodniej części „Starego Polesia", północnej części „Starego Widzewa" oraz ogonku enklawy „Południe". Obszary dla których złożono 2 projekty występowały jedynie punktowo na 3 heksagonach „Śródmieścia-Wschód", 2 polach zlokalizowanych w południowej części „Starego Polesia", 3 heksagonach znajdujących się na przeciwległych końcach „Starego Widzewa" i 1 w obszarze „Katedralna". 3 lub 4 projekty złożone zostały jedynie dla jednej lokalizacji znajdującej się na terenie parku „Nad Jasieniem".

Podobnie sytuacja wyglądała w 2022 r. (Mapa nr 22). Nadal za lidera w tym aspekcie możemy uznać mieszkańców „Śródmieścia-Wschód". Całkiem pokaźne skupisko heksagonów, gdzie realizowane były pomiędzy 2-3 projekty budżetu obywatelskiego, widoczne było na południu obszaru „Centrum" pomiędzy Piotrkowską, Tuwima, Kilińskiego a Nawrot. Coraz więcej pól wskazujących na to, że w trakcie roku realizowane były choćby pojedyncze projekty BO, znajdowało się w północnej i środkowej części „Starego Polesia". Również w południowo-zachodniej części „Starych Bałut" uwidoczniła się niewielka enklawa, gdzie realizowanych było 4-5 zadań finansowanych z budżetu partycypacyjnego (zlokalizowana jest ona w pobliżu skrzyżowania ulic Zachodniej i Lutomierskiej).

W 2022 r. widoczne były pojedyncze pola lub niewielkie ich skupiska porozrzucane po całym terenie obszaru rewitalizacji, świadczące o realizacji pojedynczych projektów w danym rejonie. Niestety na obszarze rewitalizacji nie znalazł się ani jeden heksagon symbolizujący najwyższą wartość wskaźnika.

Wydaje się więc, iż warto prowadzić działania promocyjne i edukacyjne, mające na celu zaktywizowanie mieszkańców tych obszarów, dla których żadne projekty nie zostały złożone. Pozytywnym zjawiskiem jest to, że przebyło na obszarze rewitalizacji heksagonów symbolizujących choćby 1 projekt złożony w ŁBO.

Jednak, co ilustruje Wykres nr 11, obszar rewitalizacji charakteryzuje się mniejszym zaangażowaniem obywateli. Widać wyraźną tendencję powrotu poziomu wskaźnika do stanu przed pandemią COVID.

Mapa 21. Zaangażowanie obywateli w obszar

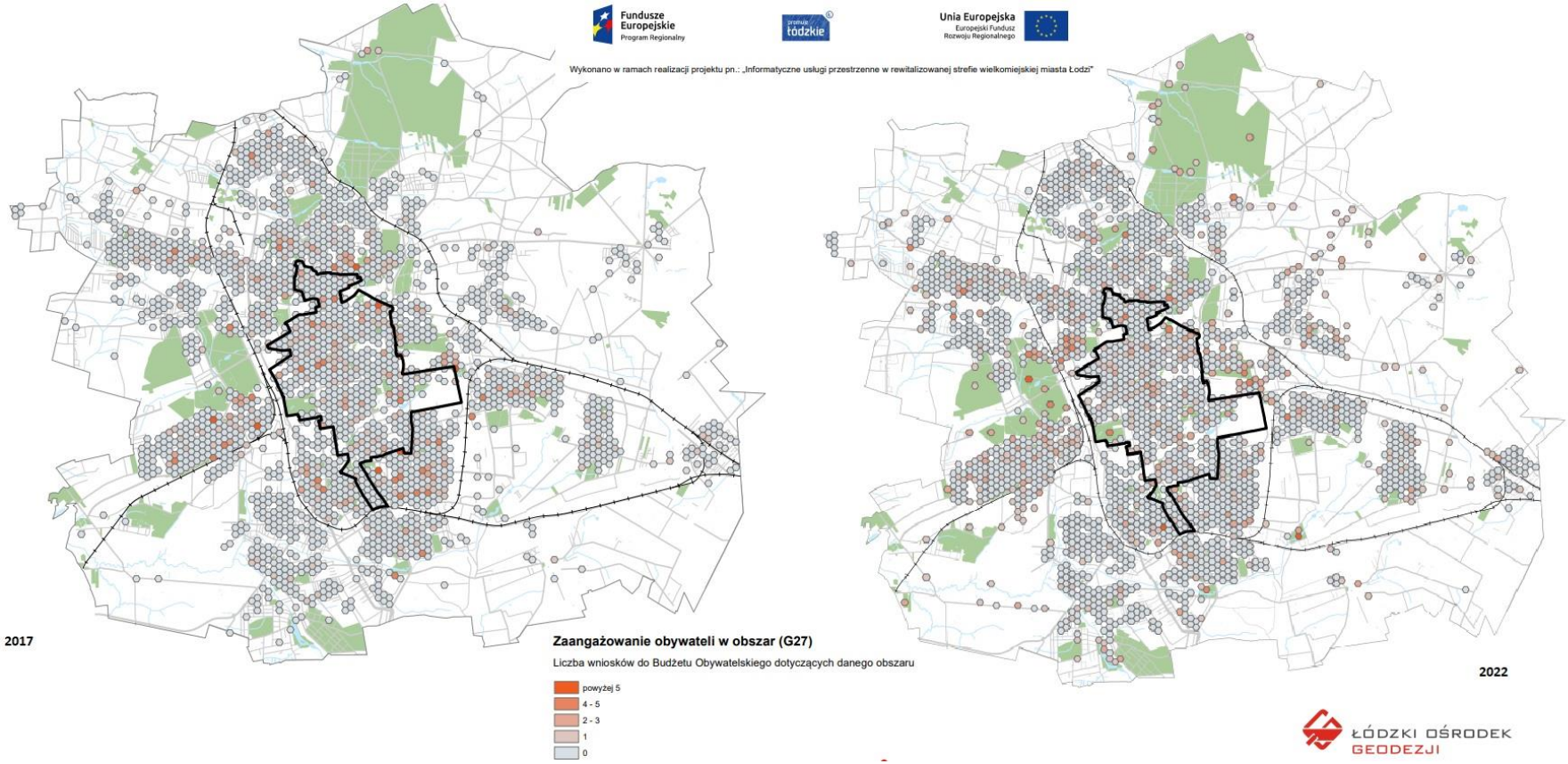

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 12. Zaangażowanie obywateli w obszar (liczba wniosków do Budżetu Obywatelskiego dotyczących danego obszaru na 10 000 mieszkańców)

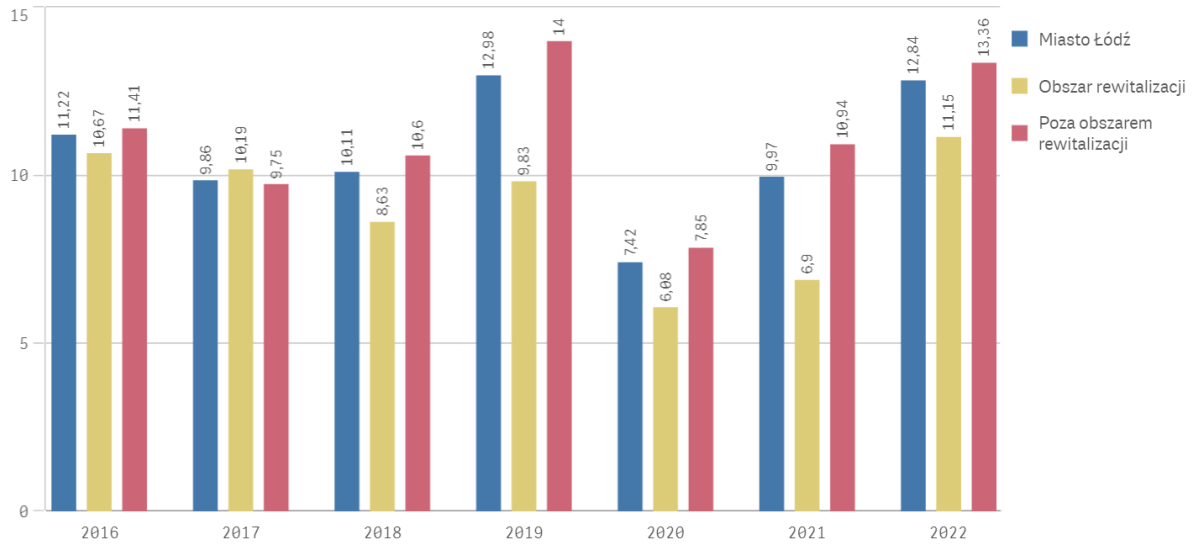

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych Biura Aktywności Miejskiej

Frekwencja wyborcza

Wskaźnikiem zaangażowania mieszkańców w istotne kwestie społeczne, związane z miejscem zamieszkania (zarówno najbliższym – gmina, czy też postrzeganym szeroko – państwo) jest udział w wyborach prezydenckich, parlamentarnych, samorządowych, referendach. Jest to również wyznacznik tego jak rozwija się i jak funkcjonuje społeczeństwo obywatelskie. Nie jest w tym przypadku istotne, kto został wybrany w wyborach czy też jaka decyzja referendalna została podjęta, ale to jak przedstawia się frekwencja wyborcza, świadcząca o tym ilu mieszkańców uprawnionych do głosowania, wzięło w nim udział. W tym przypadku 2022 r. (podobnie jak poprzedzający go rok) nie został poddany analizie, gdyż wówczas nie miały miejsca żadne wybory czy referenda, umożliwiające analizowanie frekwencji.

W latach ubiegłych natomiast Łódź charakteryzuje (w tym przypadku opieramy się na informacjach dotyczących wyborów parlamentarnych w 2015 i 2019 r. oraz dwóch turach wyborów prezydenckich w 2020 r.) frekwencja wyborcza wyższa niż ogólnopolska, co pokazują dane zebrane w Tabeli nr 9. Zauważalny jest również wyraźny wzrost odsetka osób, który wzięły udział w wyborach na przestrzeni 5 lat dzielących wybory parlamentarne w 2015 od wyborów prezydenckich w 2020 r. o przeszło 10 punktów procentowych, co jest bardzo pozytywnym zjawiskiem.

Tabela 9. Frekwencja wyborcza w Łodzi i w Polsce w wybranych latach

Lp.	Wybory	Frekwencja w Łodzi	Frekwencja w Polsce
1.	parlamentarne w 2015 r.	57,21%	50,92%
2.	parlamentarne w 2019 r.	68,66%	61,74%

3.	prezydenckie w 2020 r. (I tura)	67,35%	64,51%
4.	prezydenckie w 2020 r. (II tura)	70,29%	68,18%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z Państwowej Komisji Wyborczej

Dla porządku jedynie wspomnieć należy, iż mapa z 2020 r. (ostatnie przeprowadzone wybory) obrazowała sytuację na podstawie danych dotyczących frekwencji w poszczególnych obwodach wyborczych. Wskazywała ona wyraźnie, iż była ona zdecydowanie niższa na centralnym obszarze miasta, wpisującym się w granice obszaru rewitalizacji. Symbolizowały to wyraźnie bledsze odcienie koloru pomarańczowego, w porównaniu z obszarem wskazującym na udział mieszkańców w wyborach na poziomie przekraczającym 64,32%, pokrywającym gros obszaru miasta. Jasne plamy widoczne były w szczególności: w centralnej części „Starych Bałut", północnej części „Starego Polesia" i obszaru problemowego „Centrum", podkowy „Starego Widzewa" z wyłączeniem prostokąta zawartego pomiędzy ulicami Przędzalnianą, Piłsudskiego, Niciarnianą a Milionową oraz w zachodniej i środkowej części „Górnej-Północ".

2.2. Sfera gospodarcza

Natężenie zadłużenia lokali użytkowych

Jedną z bardzo istotnych kwestii do zrealizowania przez łódzki samorząd jest stworzenie i prowadzenie efektywnej polityki wobec miejskiego zasobu mieszkaniowego i użytkowego, które przystosowane powinny zostać do wymogów XXI wieku. W pierwszej kolejności wysiłki należy skoncentrować na uporządkowaniu i zreformowaniu działań wobec zasobu komunalnego, znajdującego się w kluczowym, centralnym obszarze Miasta, którego większą część stanowi obszar rewitalizacji. Dowodem na konieczność realizacji tego typu działań są choćby dane na temat zadłużenia komunalnych lokali użytkowych prezentowanych jako odsetek lokali ogółem.

Mapa nr 23 przedstawia ulokowanie na obszarze Łodzi użytkowego zasobu komunalnego oraz rozkład na obszarze miasta charakterystyki opłacania czynszu za najmowaną powierzchnię wygląda najgorzej (rejestrowany jest brak opłat powyżej 2 miesięcy). Lokale użytkowe z udziałem miasta umiejscowione są niezmiennie przede wszystkim na centralnym jego obszarze, a ich największe kompleksy w zasadzie w całości swymi granicami obejmują obszar rewitalizacji. Rozkład zjawiska w ostatnich latach kształtował się następująco: w 2016 r. pola o wartości pomiędzy 52% a 80% tworzyły zwarte zespoły, które trzy lata później (w 2019 r.) zmieniły odcień na symbolizujący nasycenie badaną cechą na niższym poziomie (37,5% a 52%). W 2021 r. największe zespoły stanowiły rejony symbolizowane przez kolor jasnoszary (wskaźnik przybiera tam wartość do 37,5%). Pola ciemnogranatowe, prezentujące najwyższą wartość wskaźnika przekraczającą 80% zadłużonych lokali należących do miasta, występowały jedynie punktowo (i na całym obszarze rewitalizacji jest ich 15). Zjawiska te świadczyć mogły o poprawiającej się sytuacji najemców. W 2019 r. miejsca, gdzie zadłużonych było pomiędzy 37,5% a 52% wszystkich lokali użytkowych, nie tworzyły już zwartych kompleksów, stanowiących swego rodzaju „tło" dla występujących pojedynczo lub w niewielkich skupiskach lokalizacji znajdujących się w jeszcze bardziej niekorzystnej sytuacji (gdzie zadłużenie lokali zawierało się w przedziale pomiędzy 52% a 80%). Obszary takie widoczne były przede wszystkim na „Starym Polesiu", gdzie w 2020 r. tworzyły dość złożoną

mozaikę, a ponadto na „Starych Bałutach" na zachód od ul. Zachodniej i w okolicy skrzyżowania ul. Wojska Polskiego i Franciszkańskiej. Zmierzając w kierunku południowym, w zasadzie zniknęła ich nieco większa liczba występująca w okolicy kwartałów otaczających pl. Wolności. Rozmyła się również enklawa niemal w samym sercu obszaru rewitalizacji, ciągnąca się równoleżnikowo na obszarze, którego osią były ul. Struga i ul. Tuwima pomiędzy Wólczańską a Targową. Kolejny rejon (tym razem rozciągnięty południkowo), zlokalizowany był wzdłuż ul. Piotrkowskiej pomiędzy Nawrot a Radwańską, przybrał bardziej blade odcienie szarości. Ostatni rejon skupiony był wokół pl. Niepodległości (w 2016 r. sięgał on dalej wzdłuż ul. Rzgowskiej) niemal zniknął. Pozostał z niego jedynie niewielki wycinek zlokalizowany w obszarze „Południe" w okolicach skrzyżowania ul. Bednarskiej i Rzgowskiej. Jak wspomniane zostało wcześniej heksagony wskazujące najwyższy odsetek zadłużonych lokali użytkowych (przekraczający 80%) występowały punktowo i rozrzucone były po terenie całego miasta.

Mapy wskazywały, iż w ciągu lat 2016-2021 sytuacja zmieniała się na korzyść, jednak tym, co budzić może uzasadnione wątpliwości względem kondycji ekonomicznej lokalnych biznesów, jest fakt, iż w granicach obszaru rewitalizacji było niewiele pól wykazujących odsetek zadłużenia na poziomie poniżej 0,01%. Może to wskazywać na generalnie nienajlepszą kondycję finansową najemców lokali użytkowych. Faktem jest również, że lock-downy związane z pandemią SAR-CoV-2 mocno uderzyły w wielu przedsiębiorców, ale mapy dotyczące 2020 r. i 2021 r. zdawały się tego nie pokazywać. Można więc domniemywać, że dobrym posunięciem władz miasta było obniżenie czynszu za lokale użytkowe do 1 zł, co pozwoliło najemcom nie zadłużać wynajmowanych lokali w trudnym dla nich okresie.

Prawdopodobnie dopiero 2022 r. pokazuje nieco większy problem w ww. zakresie. Paradoksalnie zanikały heksagony z najwyższą wartością wskaźnika (i tak występujące w ostatnich latach akcydentalnie). Wzrosła jednak liczba heksagonów o zabarwieniu symbolizującym 38-50 procent lokali użytkowych, które były lokalami zadłużonymi. Pola te grupowały się w niewielkie enklawy rozsiane po całym obszarze rewitalizacji. Trudniejsza sytuacja widoczna była natomiast na obszarze „Starych Bałut", gdzie dostrzec można było koncentrację pól wskazujących na zadłużenie na poziomie 50-80% wszystkich funkcjonujących tam lokali użytkowych, których właścicielem było miasto. Nieco więcej takich lokalizacji pojawiło się również w południowej części „Starego Polesia".

Mapa 22. Natężenie zadłużenia lokali użytkowych

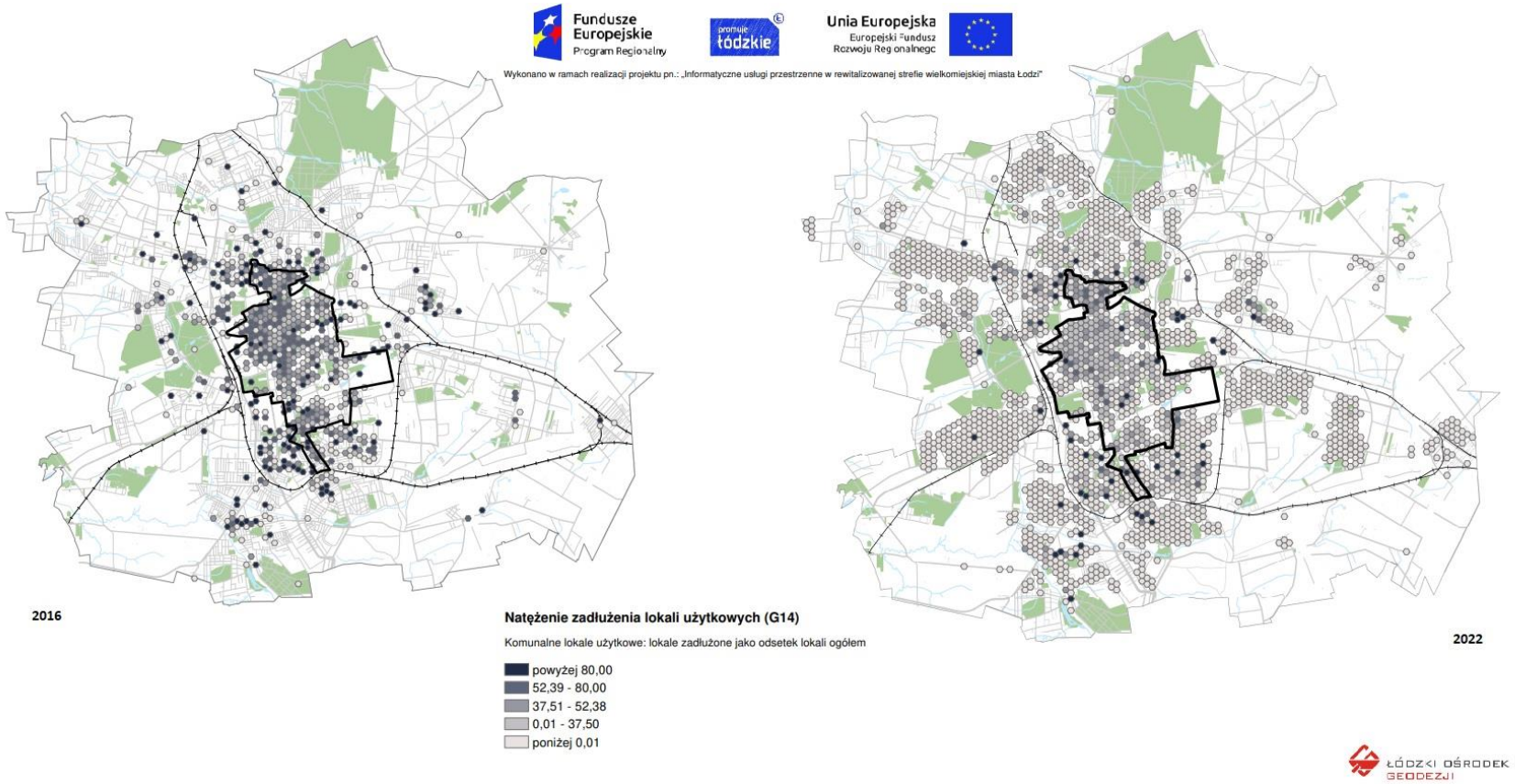

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 13. Natężenie zadłużenia lokali użytkowych (komunalne lokale użytkowe: lokale zadłużone jako odsetek lokali ogółem)

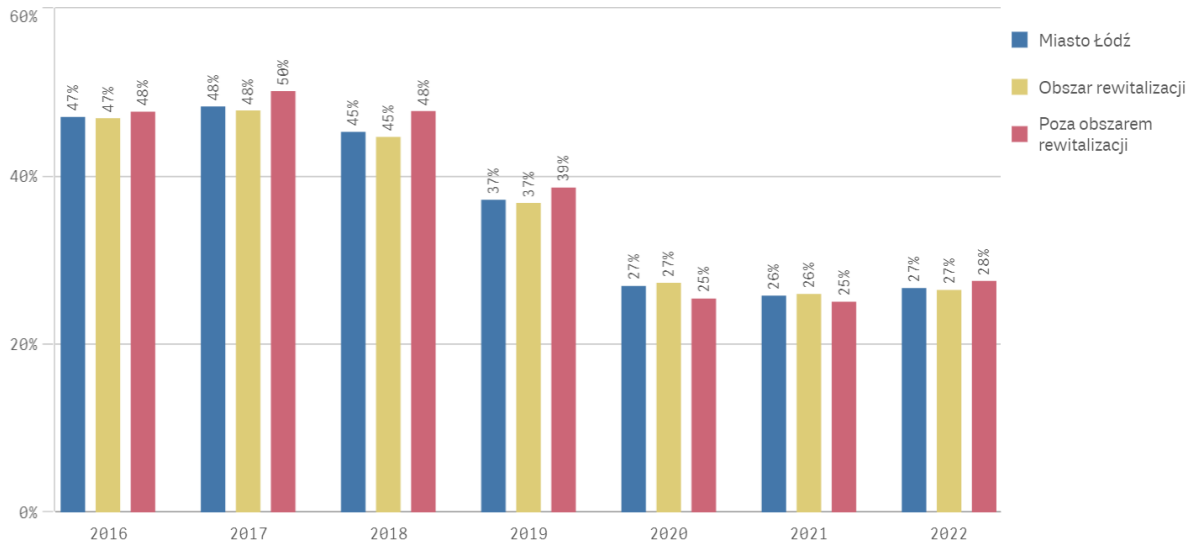

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych Zarządu Lokali Miejskich

Natężenie problemu słabnięcia firm

Dzięki danym pozyskanym z Głównego Urzędu Statystycznego możliwe jest zarysowanie tła dla informacji związanych ze zmianami liczby firm funkcjonujących w granicach łódzkiego obszaru rewitalizacji. Niestety Główny Urząd Statystyczny w momencie aktualizowania niniejszej analizy nie udostępnił jeszcze wszystkich niezbędnych danych za 2022 r. Wskazują one, iż w 2016 r. w Łodzi zarejestrowanych było 92,7 tys. podmiotów gospodarczych, w 2019 r. liczba ta wzrosła do 94,1 tys. podmiotów gospodarczych, w 2020 r. do 96,1 tys., w 2021 r. do 99,2 tys., a w 2022 r. 102,2 tys. (w ujęciu terytorialnym w 2016 r. było to 38,1% ogólnej ich liczby na terenie województwa, trzy lata później odsetek spadł do 37,0%, w 2020 r. i 2021 r. było to 36,8%, a w 2022 r. 36,9%). W 2019 r. w skali roku wzrost liczby podmiotów odnotowano we wszystkich powiatach województwa, warto jednak zaznaczyć, iż w miastach na prawach powiatu był on najniższy – w Łodzi zwiększył się zaledwie o 1,7%. W 2020 r. Łódź nadal należała do grupy powiatów, gdzie wskaźnik ten należał do najniższych, choć wzrósł niewiele w porównaniu z rokiem poprzedzającym (o 2,1%). W 2016 r. zarejestrowano 20,4 tys. nowych podmiotów gospodarczych (o 0,2% więcej niż rok wcześniej). W 2019 r. w regionie odnotowano o 1,0% mniej ww. podmiotów niż w roku poprzednim (zarejestrowano 21,5 tys. nowych podmiotów gospodarczych). W 2020 r. w województwie łódzkim zarejestrowano 18,3 tys. nowych podmiotów gospodarczych, czyli o 14,7% mniej niż w roku poprzednim. Z kolei w 2021 r. liczba ta wynosiła 20,2 tys. i było to o 10,6% więcej niż w roku 2020. Widoczny jest tutaj wpływ pandemii.

Spośród wszystkich nowo powstałych jednostek w województwie w roku 2016 najwięcej nowych podmiotów - 37,6% wszystkich nowo powstałych jednostek w województwie, zarejestrowano w Łodzi (7,7 tys.). W 2020 r. spośród wszystkich nowo powstałych firm w województwie 35,4% (6,5 tys.) zarejestrowano w Łodzi. W 2021 r. było to 38,8%, czyli 7,9 tys.

W ciągu 2016 r. z rejestru REGON wyrejestrowanych zostało 18,1 tys. podmiotów (o 1,1% więcej niż w 2015 r.), w 2019 r. natomiast 35,0% (7,5 tys.) to firmy zarejestrowane w Łodzi. W opisywanym roku

spośród wszystkich podmiotów wyrejestrowanych z rejestru REGON z terenu województwa łódzkiego najwięcej – 39,1%, pochodziło z Łodzi (4,1 tys. jednostek). Natomiast w 2019 r. z rejestru REGON dotyczącego województwa wyrejestrowanych zostało 13,9 tys. podmiotów (o 28,1% mniej niż na przestrzeni 2018 r.), co dawało obraz pozytywnej koniunktury rynkowej. W ciągu 2020 r. z rejestru REGON wykreślono 10,5 tys. podmiotów (o 24,0% mniej niż na przestrzeni 2019 r., co mimo okoliczności związanych z pandemią było pozytywną informacją). W 2021 r. było to już 11,5 tys., czyli o 9,4% więcej niż w 2020 r. W 2016 r. spośród wszystkich podmiotów wyrejestrowanych z terenu województwa łódzkiego najwięcej – 37,8%, pochodziło z Łodzi (6,9 tys. jednostek). W 2019 r. najwięcej – 40,6% pochodziło z Łodzi (5,6 tys. jednostek), w 2020 r. było to 39,1% (4,1 tys. jednostek), a w 2021 r. 37,8% (4,4 tys. jednostek).

Powyższe informacje wskazują na niezłą sytuację na lokalnym rynku, który w 2019 r. był wciąż w fazie wzrostowej, tworząc warunki dla zaistnienia i rozwoju na nim kolejnym firmom. Korzystnie wyglądał również bilans nowo powstałych w Łodzi firm, do podmiotów wykreślanych ze statystyk, który wyniósł 0,8 tys. „na plusie" w 2016 r., 1,9 tysiąca podmiotów w 2019 r., w 2020 r. w Łodzi różnica ta wyniosła 2,4 tys. podmiotów na korzyść firm nowo powstałych (zarejestrowano 6,5 tys. podmiotów, a wykreślono 4,1 tys.), a w 2021 r. bilans ten zwiększył się do 3,5 tys.

Uzupełnieniem powyższych informacji mogą być dane, dotyczące liczby podmiotów z zawieszoną działalnością na koniec grudnia 2020 r., która wyniosła 29,0 tys., i była o 12,3% wyższa niż przed rokiem. Zdecydowaną większość tych podmiotów (27,5 tys. tj., 95,1% ogółu) stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Informacja ta może wskazywać, że reakcją przedsiębiorców na trudności ekonomiczne spowodowane pandemią SARS-CoV-2 było raczej dążenie do zawieszenia działalności, a nie likwidacja firmy i wyrejestrowanie działalności. W 2021 r. tendencja ta utrzymywała się. Liczba podmiotów z zawieszoną działalnością wynosiła 31,5 tys. i była o 8,6% wyższa niż przed rokiem. W 2022 r. wyniosła 37,0 tys., i była o 17,4% wyższa niż przed rokiem. Zdecydowaną większość tych podmiotów (35,1 tys. tj. 95,0% ogółu) stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Analizując sekcje PKD, największy wzrost w ujęciu rocznym podmiotów z zawieszoną działalnością odnotowano m. in. w obsłudze rynku nieruchomości (o 31,1%) oraz budownictwie (o 25,1%).

Główny Urząd Statystyczny informuje, iż w ciągu 2022 r. z rejestru REGON wykreślono 12,6 tys. podmiotów (o 9,6% więcej niż na przestrzeni 2021 r.), w tym 11,5 tys. osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (o 13,3% więcej niż rok wcześniej) oraz 293 spółki cywilne (wobec 243 w roku poprzednim). Znaczący spadek liczby podmiotów wyrejestrowanych dotyczył spółek handlowych (o 26,4%, do poziomu 592 jednostek). Najwięcej zlikwidowanych podmiotów należało do sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych – 3,7 tys. (29,5% ogółu wyrejestrowanych), budownictwo – 1,8 tys. (14,1%) oraz przetwórstwo przemysłowe – 1,3 tys. (10,2%). Te trzy sekcje skupiały łącznie ponad połowę (53,8%) ogółu wyrejestrowanych podmiotów.

Spośród wszystkich podmiotów wyrejestrowanych z rejestru REGON z terenu województwa łódzkiego najwięcej – 37,1% pochodziło z Łodzi (4,7 tys. jednostek). Relatywnie wysoka liczba podmiotów, tj. 7,0% została wykreślona z powiatu zgierskiego (0,9 tys. jednostek), a także z powiatu pabianickiego – 5,4% ogółu wyrejestrowanych (0,7 tys. jednostek). Najmniej podmiotów wyrejestrowano w powiecie skierniewickim – 1,0% (127 jednostek) oraz łęczyckim i poddębickim – po 1,3% (odpowiednio 158 i 162 jednostki).

Bardziej szczegółowych informacji o udziale łódzkich podmiotów gospodarczych w odniesieniu do potencjału całego województwa dostarcza poniższa tabela.

Tabela 10. Podmioty gospodarki narodowej według wybranych form prawnych w 2016, 2019, 2020 i 2021 r. (stan w dniu 31 grudnia)

wyszczególnienie	ogółem	osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej					osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
		razem	w tym				
			spółki		spółdzielnie	fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	
			handlowe	cywilne			
województwo łódzkie w 2016 r.	243 280	63 585	21 771	16 912	1 028	8 584	179 695
województwo łódzkie w 2019 r.	254 322	64 061	22 000	17 141	679	8 660	190 261
województwo łódzkie w 2020 r.	261 498	65 411	23 005	17 237	653	8795	196 087
województwo łódzkie w 2021 r.	269 581	brak danych	24 635	17 333	637	8997	201 929
województwo łódzkie w 2022 r.	277 299	brak danych	26 486	17 270	brak danych	9 307	207 235
Łódź w 2016 r.	92 711	29 092	12 783	7 705	249	2 965	63 619
Łódź w 2019 r.	94 115	28 923	12 796	7 720	142	2 899	65 192
Łódź w 2020 r.	96 130	29 533	13 331	7 727	130	2 921	66 597
Łódź w 2021 r.	99 238	brak danych	14 325	7 746	125	1 924	68 530
Łódź w 2022 r.	102 184	brak danych	15 291	7708	122	1 975	70 329

Źródło: Opracowanie własne na podst.: Główny Urząd Statystyczny w Łodzi

Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w województwie łódzkim w 2016 r., 2019 r., 2020 r i 2021 r.[5]

[5]https://lodz.stat.gov.pl/files/gfx/lodz/pl/defaultaktualnosci/749/2/15/1/202102_s_podmioty_gosp_narod_regon_lodz.pdf

Przedstawione powyżej dane pozytywnie korespondują z niskim odsetkiem osób bezrobotnych, który w grudniu 2022 r. wyniósł rekordowo niskie 4,6% (dla przypomnienia w 2016 r. było to - 7,9%, w 2019 r. odsetek wyniósł 4,7%, w 2020 r. było to 5,9%, a w 2021 r. 5,7%).

Mapy z 2019 r. wskazywały, iż obszar rewitalizacji miasta Łodzi w przeważającej części pokryty był heksagonami, które symbolizowały dodatni wskaźnik podmiotów ekonomicznych zarejestrowanych w stosunku do wyrejestrowanych przypadających na 100 firm istniejących. W 2020 r. proporcje wyglądały już inaczej, ponieważ znacznie przybyło heksagonów w kolorze ciemnoszarym, symbolizującym przewagę firm wyrejestrowanych nad zarejestrowanymi. W 2021 r. sytuacja ponownie uległa odwróceniu, ponieważ kolor ciemnoszary został zastąpiony przez jasnoszary i pomarańczowy, co oznacza dodatni bilans zarejestrowanych minus wyrejestrowanych firm przypadających na 100 firm istniejących.

W 2019 r. obszary oznaczone kolorem ciemnoszarym występowały nielicznie (nieco gęściej w 2016 r.) i można było je zaobserwować w centrum Starych Bałut, w bezpośrednim sąsiedztwie Nowego Centrum Łodzi (zmniejszenie liczby takich pól w tej okolicy w 2019 r. mogło być spowodowane trwającymi tam wówczas pracami budowlanymi, m.in. na ul. Traugutta, przy Bramie Miasta lub przygotowywaniem kolejnych inwestycji), w obrębie ulic Sienkiewicza, Nawrot, Targowa, Tylna oraz w południowym „ogonku" obszaru rewitalizacji. Ponadto w pierwszym z analizowanych roczników kompleksy pól w kolorze szarym widoczne były na Starym Polesiu. Trzy lata później niemal zanikły. Z wyjątkiem wspomnianej części NCŁ w pozostałych trzech wzmiankowanych rejonach przeważają często mocno zużyte budynki, a ponadto miejsca te przewijają się w opisach, dotyczących innych wskaźników, w tym między innymi tych związanych z wyższym odsetkiem bezrobocia. Najprawdopodobniej więc nie zapewniały one optymalnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej.

Ponadto warto zwrócić uwagę na 2 lokalizacje, gdzie w 2019 r. widoczne były zespoły heksagonów o wartości wskaźnika pomiędzy 0,00 a 0,75. Pierwszy z nich znajdował się wzdłuż ul. Ogrodowej w bezpośrednim sąsiedztwie Manufaktury, drugi natomiast w okolicy ul. Włókienniczej. Były to miejsca, gdzie trwały intensywne prace budowlane związane z procesem rewitalizacji, w związku z czym działające tam firmy natrafiały na pewne niedogodności w funkcjonowaniu. Jednak perspektywa ich zakończenia dawała szanse na dynamiczny rozwój przedsiębiorczości w tych rejonach już w niedalekiej przyszłości.

W roku 2021 najlepszymi rejonami dla rozwoju i prowadzenia działalności gospodarczej okazywały się być kwartały skoncentrowane w centrum obszaru rewitalizacji, dla którego osią jest ul. Piotrkowska. Wyższe wartości opisywanego wskaźnika rozciągały się na zachód, dochodząc aż do granicy obszaru rewitalizacji na al. Włókniarzy pomiędzy ul. Struga a Mickiewicza.

W 2022 r. na Mapie nr 24 widocznymi stały się, niemal na całym obszarze rewitalizacji (ale nie różni się on pod tym względem od pozostałych części miasta), liczne ciemnoszare heksagony symbolizujące pola, gdzie liczba zamkniętych firm przekraczała liczbę firm zarejestrowanych. W porównaniu z poprzednimi latami była to sytuacja nowa i podkreślić należy, że nie ograniczała się wyłącznie do obszaru rewitalizacji. Trudno było wskazać konkretne rejony, gdzie koncentrowały się symbolizujące taki stan rzeczy pola, ponieważ na terenie całego miasta niewielkie enklawy ciemnoszarych pól układały się w nieregularną mozaikę. Można za to wskazać miejsca, gdzie sytuacja wygląda szczególnie niekorzystnie. Są to strefy „Górnej-Północ", południowej części „Starego-Widzewa" i obszaru „Południe".

Podsumowując, do 2021 r. obszar rewitalizacji był miejscem dość ożywionego życia gospodarczego. Dane statystyczne wskazują, iż mimo pandemii nadal więcej firm powstawało niż było zamykanych. Przedsiębiorcy znajdowali również rozwiązanie problemów powodowanych przez lock-downy w zawieszeniu swojej działalności, aby móc przeczekać najtrudniejszy okres. Widoczny jest jednak fakt wymuszonego ograniczenia działalności gospodarczej w trakcie trwania pandemii przez wiele firm w 2021 r., dla niektórych skutkujący zamknięciem. Precyzyjne dane dotyczące firm zarejestrowanych i wyrejestrowanych w 2022 r. dadzą nam odpowiedź na pytanie, jak faktycznie na prowadzenie biznesów wpłynęła rosnąca inflacja i rosnące ceny energii.

Mapa 23. Natężenie problemu słabnięcia firm

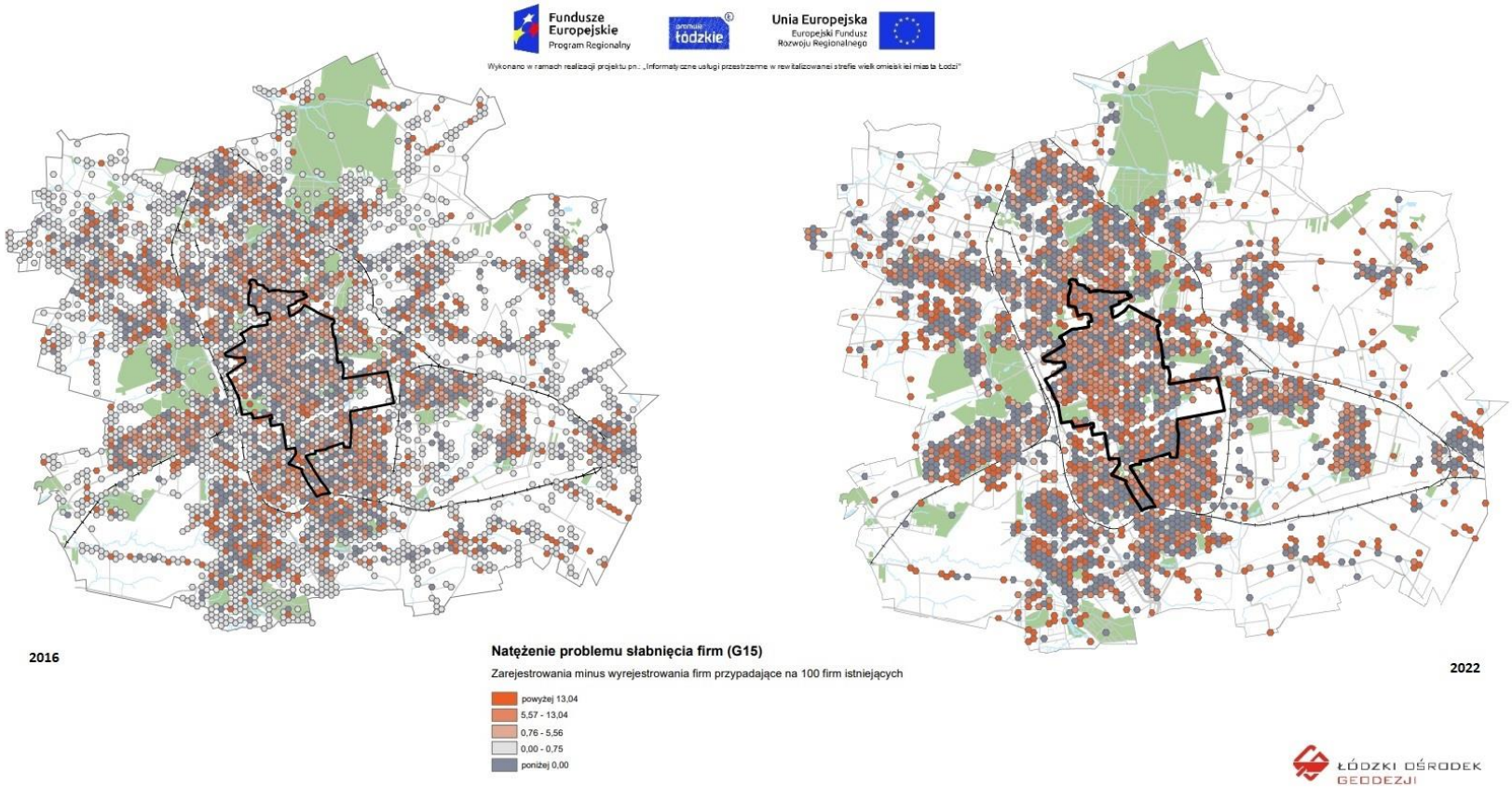

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 14. Natężenie problemu słabnięcia firm saldo przyrostu/ubytku firm (zarejestrowania minus wyrejestrowania) na 100 firm istniejących

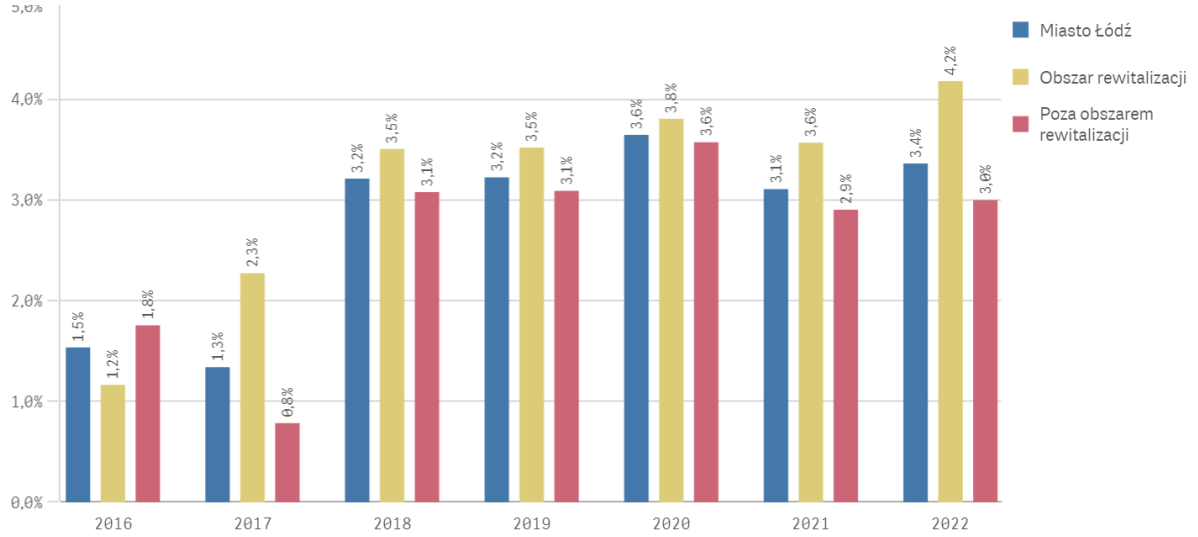

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych BPZiODG oraz GUS

Podobnie jak w przypadku powyższej Mapy nr 24, dotyczącej natężenia problemu słabnięcia firm, pokazującej zarejestrowania minus wyrejestrowania firm przypadających na 100 firm istniejących, również w tym przypadku warto wesprzeć się dostępnymi danymi z Głównego Urzędu Statystycznego pokazującymi skalę i trendy związane z liczbą nowych podmiotów gospodarczych rejestrowanych w Łodzi i regionie. W 2016 r. w województwie łódzkim zarejestrowano 20,4 tys. nowych podmiotów gospodarczych (o 0,2% więcej niż rok wcześniej), w tym 17,0 tys. osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (o 1,7% mniej niż w 2015 r.), 2 034 spółki handlowe (o 14,8% więcej niż w roku poprzednim) oraz 412 spółek cywilnych (o 1,0% mniej niż w 2015 r.). Najwięcej podmiotów podjęło działalność w ramach sekcji: „Handel; naprawa pojazdów samochodowych" (4,9 tys. podmiotów, tj. 24,1% jednostek nowo powstałych), „Budownictwo" (2,9 tys., tj. 14,2%) oraz „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna" (2,0 tys., tj. 10,0%). 37,6% wszystkich nowo powstałych jednostek w województwie, zarejestrowano w Łodzi (7,7 tys.).

Dla porównania w 2019 r. w województwie łódzkim zarejestrowano 21,5 tys. nowych podmiotów gospodarczych, co było liczbą o 1,0% mniejszą niż w roku poprzednim. Wśród nich 17,7 tys. to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (o 1,5% mniej niż w 2018 r.), 2,1 tys. to spółki handlowe (wzrost o 6,8%) oraz 0,4 tys. to spółki cywilne (spadek o 6,0%). Najwięcej podmiotów podjęło działalność w ramach sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych (4,3 tys. podmiotów, co stanowi 19,9% jednostek nowo powstałych), budownictwo (3,8 tys., tj. 17,9%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (2,1 tys., tj. 9,7%). Spośród wszystkich nowo powstałych jednostek w województwie 35,0% (7,5 tys.) zarejestrowano w Łodzi.

W 2020 r. natomiast w województwie łódzkim zarejestrowano 18,3 tys. nowych podmiotów gospodarczych, co jednak było liczbą o 14,7% mniejszą niż w roku poprzednim. Wśród nich 15,1 tys. to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (o 14,8% mniej niż w 2019 r.), 2,2 tys. to spółki handlowe (wzrost o 4,3%) oraz 0,3 tys. to spółki cywilne (spadek o 16,9%). Najwięcej podmiotów podjęło działalność w ramach sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych (4,0 tys. podmiotów,

co stanowi 21,6% jednostek nowo powstałych), budownictwo (3,3 tys., tj. 17,8%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (1,7 tys., tj. 9,5%). Spośród wszystkich nowo powstałych jednostek w województwie 35,4% (6,5 tys.) zarejestrowano w Łodzi.

Z kolei w 2021 r. w województwie łódzkim zarejestrowano 20,2 tys. nowych podmiotów gospodarczych (o 10,6% więcej niż w roku poprzednim). Wśród nich 16,7 tys. stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (o 10,4% więcej niż w 2020 r.), 2,4 tys. były to spółki handlowe (o 11,6% więcej niż rok wcześniej) oraz 0,4 tys. stanowiły spółki cywilne (o 14,2% więcej niż w 2020 r.). Ponownie najwięcej podmiotów podjęło działalność w ramach sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych (4,1 tys. podmiotów, co stanowi 20,2% jednostek nowo powstałych), budownictwo (3,5 tys., tj. 17,5%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (2,1 tys., tj. 10,5%). Spośród wszystkich nowo powstałych jednostek w województwie 38,8% (7,9 tys.) zarejestrowano w Łodzi.

W 2022 r. w województwie łódzkim zarejestrowano 21,1 tys. nowych podmiotów gospodarczych (o 4,5% więcej niż w roku poprzednim). Wśród nich 17,7 tys. to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (o 5,9% więcej niż w 2021 r.), 2,4 tys. to spółki handlowe (o 2,6% mniej niż rok wcześniej) oraz 0,3 tys. to spółki cywilne (o 22,3% mniej). Najwięcej podmiotów podjęło działalność w ramach sekcji handel; naprawa pojazdów samochodowych (4,1 tys. podmiotów, tj. 19,4% jednostek nowo powstałych), budownictwo (3,4 tys., tj. 16,1%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (2,1 tys., tj. 10,0%). Spośród wszystkich nowo powstałych jednostek w województwie 38,8% (8,2 tys.) zarejestrowano w Łodzi. Znaczące udziały zanotowano również w powiecie zgierskim 6,5% ogółu nowych podmiotów (1,4 tys. jednostek), a także w powiecie pabianickim 5,2% (1,1 tys. jednostek).Najmniej nowych podmiotów zarejestrowano w powiatach brzezińskim i skierniewickim (po 1,1%, odpowiednio 232 i 243 jednostki)

Mimo wszystkich niekorzystnych zjawisk, występujących w 2022 r. liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w województwie łódzkim kolejny rok przewyższała liczbę wyrejestrowanych. Na każde 100 nowo zarejestrowanych podmiotów przypadało 60 wyrejestrowanych. W grupie spółek handlowych wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 25 (w tym dla spółek z ograniczona odpowiedzialnością – 19), a wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wyniósł 65. W przekroju terytorialnym najkorzystniejszą relację odnotowano w powiecie opoczyńskim, gdzie na 100 podmiotów nowo zarejestrowanych przypadały 44 jednostki wyrejestrowane, a także w powiecie skierniewickim (52) i piotrkowskim (53). Najwięcej podmiotów wyrejestrowanych na 100 nowo zarejestrowanych odnotowano w Piotrkowie Trybunalskim (83) oraz w powiecie brzezińskim (74) i kutnowskim (70). Pełny obraz sytuacji zaprezentują nam jednak dopiero dane dotyczące sytuacji Łodzi w 2022 r., które opublikować ma GUS, a które podczas tworzenia niniejszej analizy nie były jeszcze dostępne.

Mapa nr 25 ilustruje optymizm gospodarczy, pokazując liczbę nowo zarejestrowanych firm na 1 tys. ludności. Wobec prezentowanych danych obszar rewitalizacji niezmiennie pozostaje miejscem, w którym intensywnie powstają nowe firmy.

W latach 2016 – 2019 największa liczba takich firm lokowała się wzdłuż osi wschód-zachód, wyznaczonej przez ul. Mickiewicza i Piłsudskiego na odcinku pomiędzy ul. Żeromskiego a Kilińskiego. Rejon ten widocznie rozlewał się ku północy wzdłuż ul. Kościuszki, Piotrkowskiej i Sienkiewicza (w obu obserwowanych rocznikach przeważająca wartość wskaźnika w tym rejonie to 12,21–26,32 firmy na 1 tys. mieszkańców), mniej więcej aż do wysokości linii ulic Zielonej i Narutowicza. Ponadto,

zauważalnych było kilka innych odosobnionych enklaw, również grupujących pola o najwyższej wartości wskaźnika, a wokół siebie te o wartościach nieco niższych. Były one zlokalizowane:

1. w południowo-zachodniej części Starego Polesia w rejonie wyznaczonym przebiegiem ul. Włókniarzy, Struga, Żeromskiego, Mickiewicza,
2. w północnej części Nowego Centrum Łodzi, a więc w okolicy dobrze skomunikowanej dzięki dworcowi multimodalnemu, znajdującemu się w sąsiedztwie licznie rozsianych jednostek Uniwersytetu Łódzkiego i systematycznie wzbogacanej o kolejne, nowoczesne obiekty biurowe,
3. na obszarze kwartałów sąsiadujących z Białą Fabryką (której centralnymi punktami w najbliższej przyszłości mogą stać się takie inwestycje jak Ogrody Geyera oraz Fuzja).

W 2020 r. tendencja zmieniła się, gdyż najwięcej nowych podmiotów gospodarczych pojawiło się na kierunku północ-południe, wzdłuż osi ul. Piotrkowskiej na odcinku pomiędzy Radwańską/Brzeźną, a Więckowskiego/Jaracza. W swojej środkowej części rejon rozlewa się szerzej z delikatną tendencją na korzyść Starego Polesia.

W 2021 r. najbardziej widoczne pozostały enklawy z wysoką wartością wskaźnik w okolicach Białej Fabryki oraz na terenie Księżego Młyna. Wyraźna przestała być oś północ-południe, wzdłuż ul. Piotrkowskiej.

W 2022 r. natomiast widoczny jest powrót do lokowania się firm wzdłuż kręgosłupa obszaru rewitalizacji, czyli ulicy Piotrkowskiej ze szczególnym uwzględnieniem jej przecięcia się z ulicami Mickiewicza i Piłsudskiego. Wart podkreślenia jest fakt, iż obszar ten nie ogranicza się jedynie do ul. Piotrkowskiej i przyległych do niej posesji, ale rozciąga się szerzej i zawiera w prostokącie ulic: Żeromskiego, Zielona, Sienkiewicza, Radwańska. W wielu rejonach tego obszaru miasta na 1000 mieszkańców rejestrowanych jest przeszło 26 nowych firm. Na południe od niego widoczne są również enklawy wskazujące na podobny rozkwit przedsiębiorczości, a znajdują się one na obszarze i w pobliżu Art_Inkubatora i nowopowstającego kompleksu „Fuzja", pomiędzy pl. Katedralnym a Białą Fabryką.

Konkludując, przede wszystkim dzięki centralnej części, w której lokuje się wiele nowych firm, obszar rewitalizacji pozytywnie wyróżnia się na tle pozostałych rejonów, prezentowanych na mapie przez większe, zwarte skupiska siatki heksagonalnej (jak np. tereny osiedli Retkinia, Teofilów, Dąbrowa, Widzew). Świadczy to o tym, że prowadzone w centrum inwestycje, mające na celu tworzenie jak największej liczby atrakcyjnych, zadbanych przestrzeni miejskich, rzeczywiście skłaniają ludzi do częstszych odwiedzin, a także spędzania tam wolnego czasu. To natomiast stwarza dobrą koniunkturę dla lokowania się w okolicy firm o różnych profilach działalności gospodarczej i różnych wielkościach, adresujących swoją działalność do klienta o zróżnicowanych potrzebach i oczekiwaniach.

Mapa 24. Optymizm gospodarczy

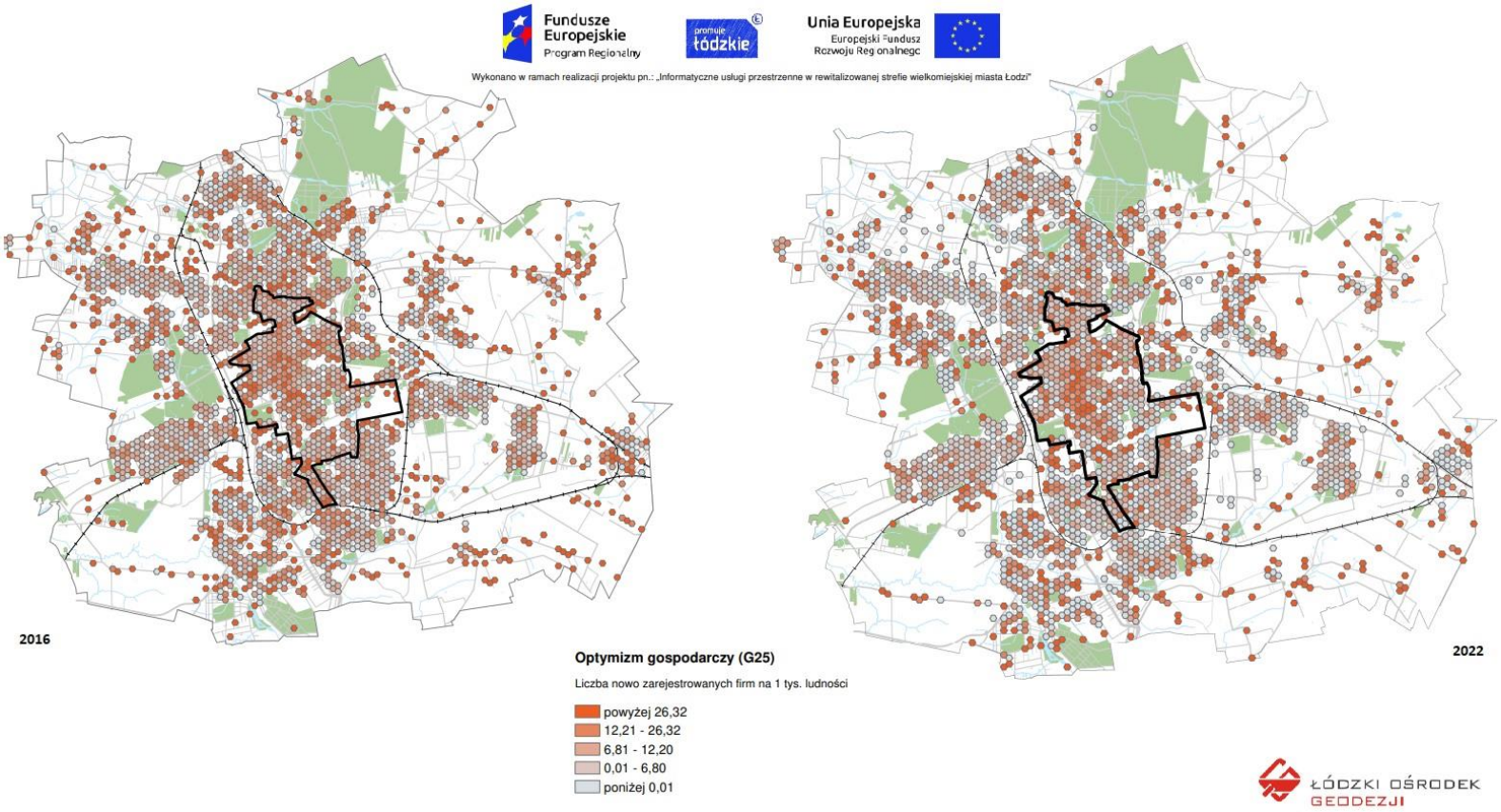

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 15. Optymizm gospodarczy (liczba nowo zarejestrowanych firm na 1000 ludności

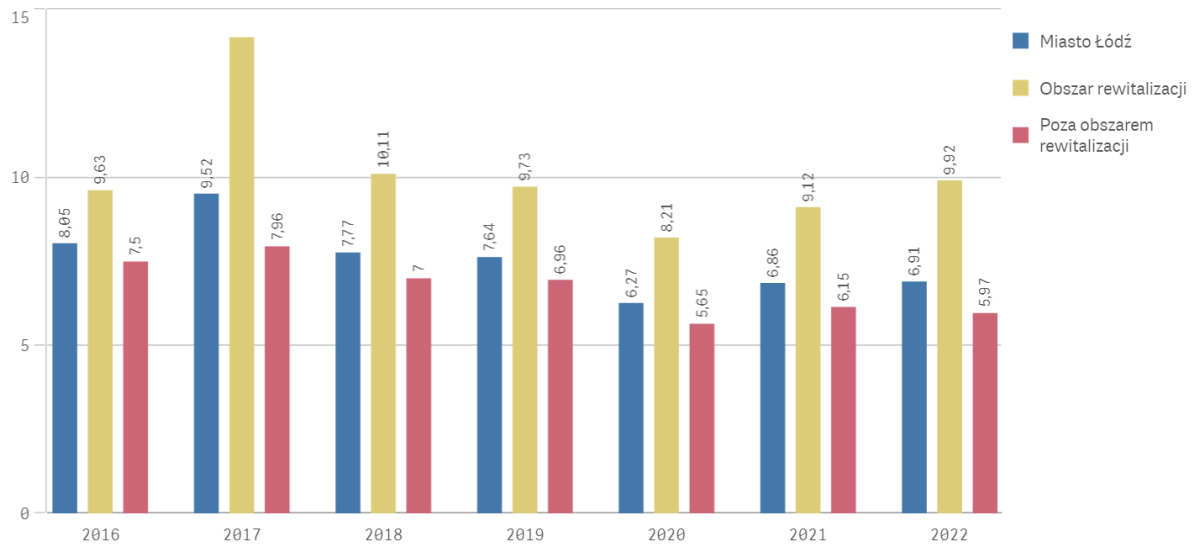

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych Biura Promocji Zatrudnienia i Obsługi Działalności Gospodarczej i GUS.

2.3. Sfera techniczna

Natężenie problemu niskiej emisji

Istotną przyczyną zgonów w Polsce jest niska emisja, czyli emisja pyłów i szkodliwych gazów na wysokości do 40 m. Zanieczyszczenia te pochodzą głównie z domowych pieców grzewczych i lokalnych kotłowni węglowych, w których spalanie węgla odbywa się w nieefektywny sposób, a także z transportu spalinowego.

Niska emisja powoduje częstsze występowanie chorób alergicznych, zapalenia spojówek, astmy, poronień i niższej wagi urodzeniowej noworodków, POChP (przewlekłej, obturacyjnej choroby płuc), nowotworów (w tym raka płuc). Ponadto obserwacje wskaźników umieralności wskazują na korelację wyższych odsetków zgonów w okresach o odnotowanych podwyższonych poziomach zanieczyszczenia powietrza pyłami.

Nie tylko zdrowie pojedynczych ludzi jest narażone w wyniku ekspozycji na niską emisję. Powoduje ona także m.in. zmiany klimatyczne, kwaśne deszcze, przenikanie zanieczyszczeń do wód i gleb, niszczenie zabytków i fasad budynków (w wyniku osadzania się na nich dwutlenku siarki).

Cechą charakterystyczną niskiej emisji jest to, że powodowana jest przez liczne źródła wprowadzające zanieczyszczenia do powietrza. Niestety niska innowacyjność polskiej energetyki nadal wymusza stosowanie przestarzałych i nieekologicznych rozwiązań, co jest szczególnie odczuwalne w Łodzi, która nigdy nie została wsparta systemowym rozwiązaniem, umożliwiającym podłączenie całego centrum

miasta oraz wszystkich rozbudowujących się przedmieść do miejskiej sieci ciepłowniczej. Z tego powodu cały obszar rewitalizacji stał się miejscem występowania wysokiego natężenia szkodliwej niskiej emisji. Składa się na nią produkcja własna zanieczyszczeń, ale również nawiewanie ich z innych rejonów miasta, a także z otaczających Łódź miejscowości. Dodatkowym aspektem miejscowo pogarszającym sytuację jest gęsta zabudowa śródmiejska utrudniająca przewietrzanie tych lokalizacji. Niestety braki danych nie pozwalają na stworzenie map dotyczących 2016 r., dlatego też monitorowanie sytuacji w tym zakresie opiera się na danych z 2019, 2020 i 2021 r. oraz 2022 r. Wysoce prawdopodobne jest jednak, że sytuacja w porównaniu z 2016 r. ulega niewielkiej, ale systematycznej poprawie, co jest skutkiem prowadzonych już w obserwowanym okresie remontów oraz realizacji cieszącego się rosnącą popularnością gminnego programu bezzwrotnych dopłat do wymiany nieekologicznych pieców. Ponadto dostępne są inne źródła współfinansowania wymiany źródeł ciepła na bardziej ekologiczne i inwestycji termomodernizacyjnych poprawiających charakterystykę energetyczną budynków, także tych w zasobie prywatnym.

Warto wspomnieć, że do końca czerwca 2022 utworzona miała zostać ogólnopolska baza - Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków. Obowiązek przekazania szczegółowych danych o sposobie ogrzewania dotyczy wszystkich budynków, bez względu na ich strukturę własności. Dane te powinny pozwolić na szczegółowe analizy dotyczące źródeł niskiej emisji na terenie całego miasta. Obecnie wskaźniki podlegające monitorowaniu pozwalają jedynie na zilustrowanie sytuacji w lokalach komunalnych. Dzięki temu zniesiona zostanie także niedoskonałość stosowanego wskaźnika polegająca na „znikaniu" z map lokali komunalnych, które uległy przekształceniu własnościowemu (najczęściej w wyniku wykupu przez najemców) a nie tylko tych, w których nastąpiła wymiana źródeł ciepła.

Mieszkania komunalne ogrzewane indywidualnymi paleniskami, których lokalizację ilustruje poniższa mapa znajdują się w przeważającej większości w granicach obszaru rewitalizacji. Wynika to z faktu, że większość zasobu komunalnego skumulowane jest w części centralnej Łodzi. Są to jednocześnie rejony, gdzie występuje najstarsza zabudowa miejska, często mocno zdekapitalizowana, a na znacznej części 3-hektarowych heksagonów znaleźć możemy więcej niż 20 lokali komunalnych, ogrzewanych paliwami stałymi. Dokładnie te same rejony wspominane były również w kontekście innych analizowanych w niniejszym opracowaniu map, a są to: „Stare Bałuty", „Stare Polesie i Centrum", zachodnio - północna część „Starego Widzewa", południowa część „Górnej-Północ" i część obszaru rewitalizacji wyodrębniona w opisach tej analizy jako „Południe". Sytuacja ta potwierdza nakładanie i przeplatanie się na tych obszarach licznych problemów społecznych i techniczno-przestrzennych, wymuszając złożone, kompleksowe i dopasowane do potrzeb podejście, które będzie w stanie doprowadzić do zmiany charakteru całych kompleksów kwartałów centralnej części miasta, zarówno na płaszczyźnie społecznej, jak i infrastrukturalnej.

Warto także odnotować spadek liczby mieszkań komunalnych z tzw. „kopciuchami" także poza obszarem rewitalizacji, szczególnie na obszarze dawnej dzielnicy Górna oraz na obszarze Bałut, co z uwagi na charakter opisywanego zjawiska ma znaczenie dla wszystkich mieszkanek i mieszkańców Łodzi.

Miejsca najpowszechniejszego występowania lokali komunalnych ogrzewanych indywidualnymi źródłami ciepła na paliwa stałe w 2022 r. pokazuje Mapa nr 26. Należą do nich niemal całe strefy problemowe „Stare Bałuty", „Stare Polesie", „Centrum" (przede wszystkim jej północna część), "Stary

Widzew", „Górna-Północ" i „Południe". Ewidentnie zarysowują się granice pomiędzy poszczególnymi strefami, wskazując na fakt, iż podział na poszczególne obszary ma również wymiar infrastrukturalny.

Mapa nr 27 dotycząca 2022 r. wskazuje na największe nasilenie problemu niskiej emisji w niemal tych samych miejscach co mapa z roku poprzedzającego. Szczególnie zła sytuacja widoczna jest na obszarze „Starych Bałut" i na obszarze „Południa", gdzie wiele pól symbolizuje odsetek lokali komunalnych ogrzewanych paliwami stałymi na poziomie 29-40% lub przekraczającym 40%. Kłopotliwa jest równieżsytuacja widoczna w północno-zachodniej części „Starego Polesia" i północnej części „Starego Widzewa".

Wykres 16 ilustruje natężenie problemu w podziale na obszar rewitalizacji i poza nim. Dane zagregowane pokazują niewielkie różnice między obszarami oraz otrzymywanie się wskaźnika na podobnym poziomie.

Proces rewitalizacji, w jego wymiarze inwestycji remontowych, jest więc olbrzymią szansą, aby odwracać negatywne trendy i niwelować infrastrukturalne niedostatki Łodzi. Od rozpoczęcia realizacji wdrażana są szeroko rozwiązania mające na celu przeciwdziałanie niekorzystnemu zjawisku „niskiej emisji", które dotyka niemal wszystkich Łodzian (nie tylko tych mieszkających na obszarze rewitalizacji):

- remonty budynków mieszkalnych mające na celu ograniczenie utraty energii w procesie ogrzewania (koniecznym staje się podkreślenie faktu, iż nie zawsze stosowanie ociepleń murów budynków jest możliwe, z uwagi na ich obecność w ewidencji lub rejestrze zabytków);
- podłączanie remontowanych budynków do miejskiej sieci ciepłowniczej i gazowej, umożliwiające eliminację punktowych, nieekologicznych źródeł ciepła;
- wdrożenie programu wymiany pieców dla nieruchomości nie znajdujących się w zasobie komunalnym zarówno dla wspólnot mieszkaniowych, jak i właścicieli indywidualnych (mogą z niego korzystać mieszkańcy całej Łodzi),
- ograniczenie emisji komunikacyjnej, pochodzącej z ruchu samochodowego, poprzez uspokajanie ruchu na śródmiejskich ulicach oraz unowocześnianie transportu publicznego.

Mając na uwadze powyższe oraz politykę UE w zakresie tzw. „Zielonego Ładu", warto dalej wdrażać i upowszechniać działania, które mają na celu redukcję szkód związanych z niską emisją, przede wszystkim poprzez rozwój zieleni miejskiej, która będzie w stanie pochłaniać dwutlenek węgla i szkodliwe związki, a także magazynować wilgoć zmniejszającą zapylenie obszarów miejskich, wspierając interwencje tam, gdzie to możliwe, instalacjami z zakresu małej retencji[6].

[6] Por: Raport NFZ „Analiza przyczyn wzrostu liczby zgonów w Polsce 2017 w roku" https://zdrowedane.nfz.gov.pl/course/view.php?id=10 oraz "Morowe powietrze" - wywiad z prof. Tadeuszem Zielonką, Polityka nr 23 z2020 roku (3264) str. 21

Mapa 25. Lokale mieszkalne ogrzewane indywidualnymi paleniskami na paliwa stałe (w liczbach bezwzględnych)

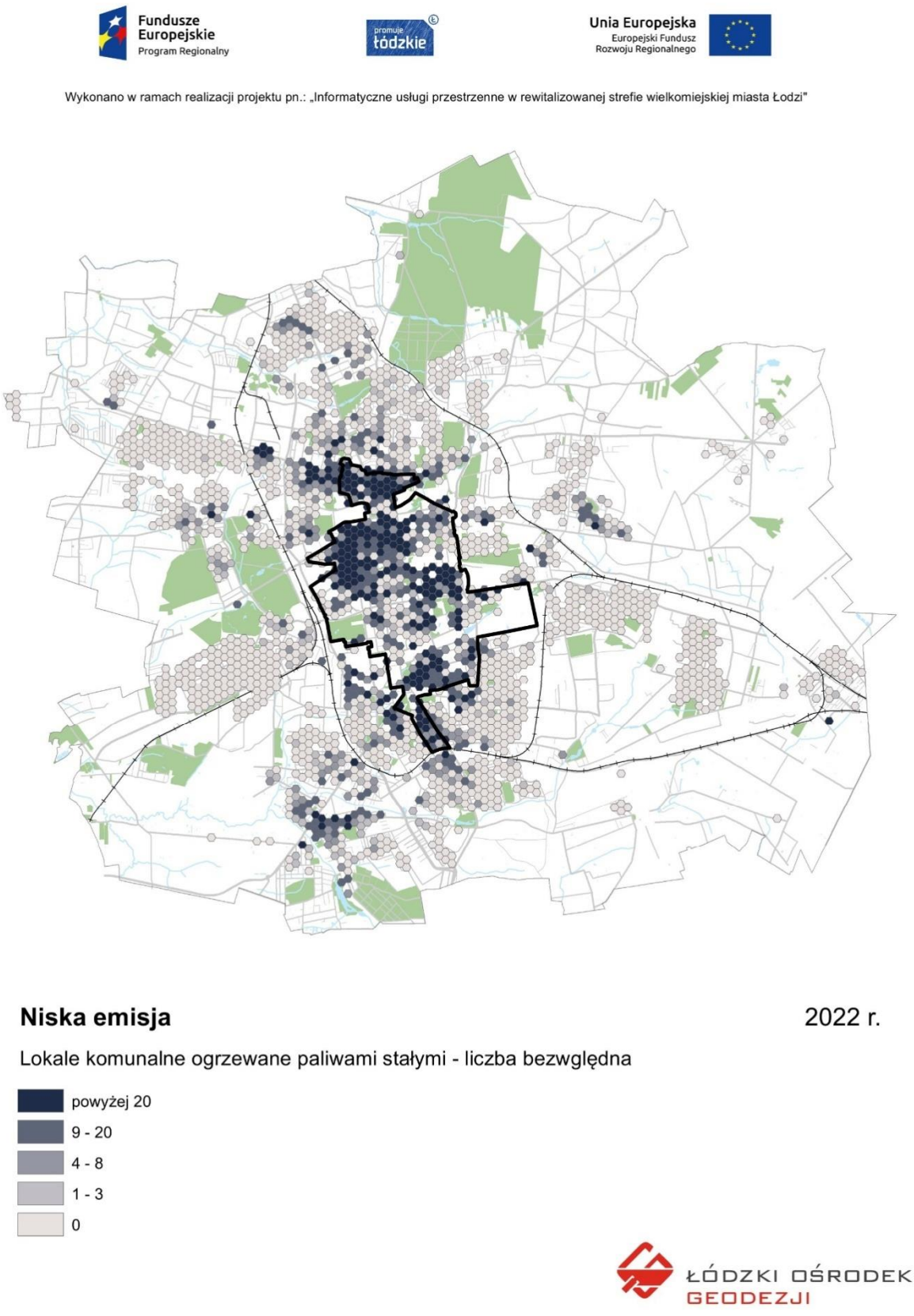

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Mapa 26. Natężenie problemu niskiej emisji

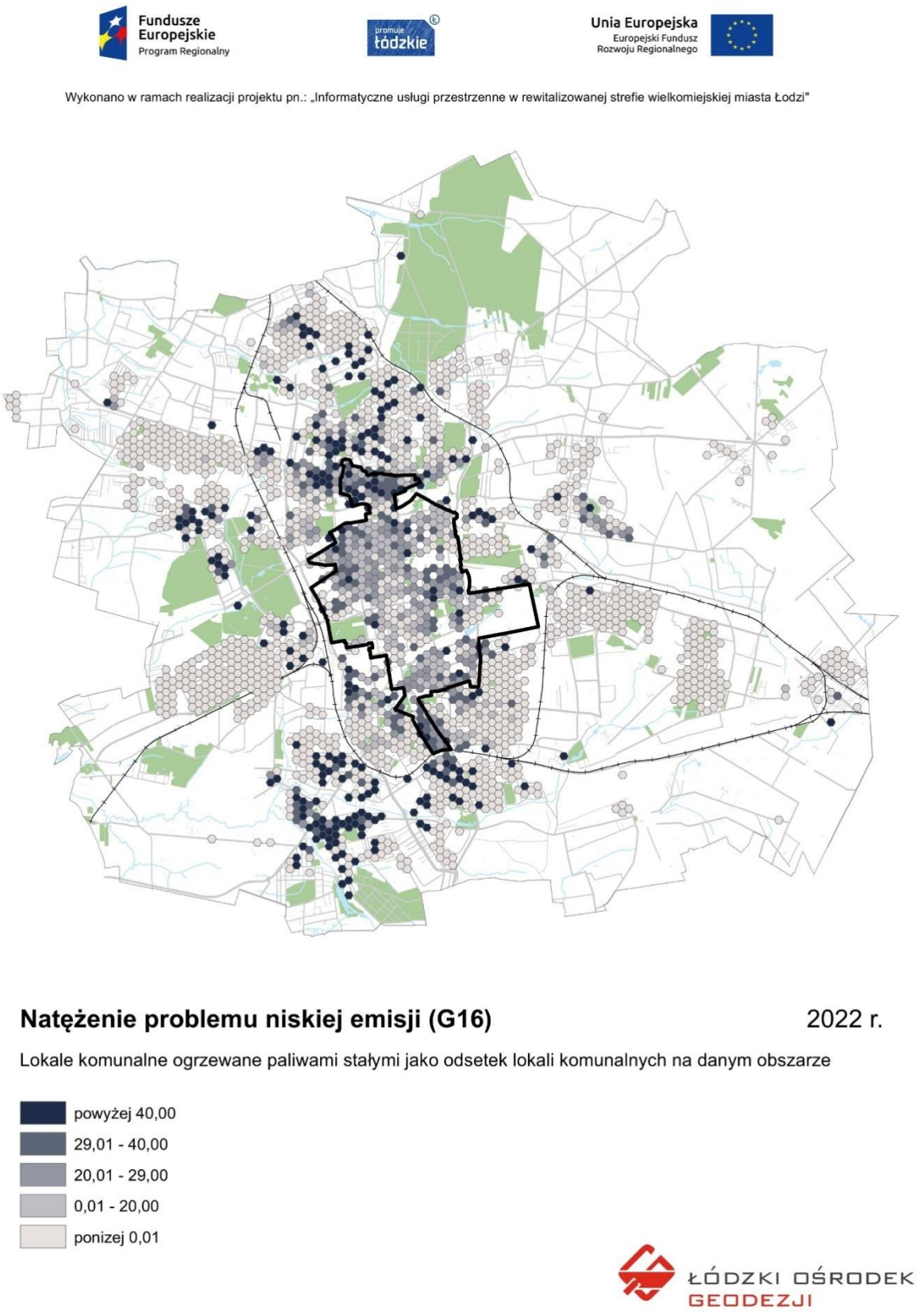

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 16. Natężenie problemu niskiej emisji (lokale komunalne ogrzewane indywidualnymi paleniskami na paliwa stałe jako odsetek lokali komunalnych ogółem)

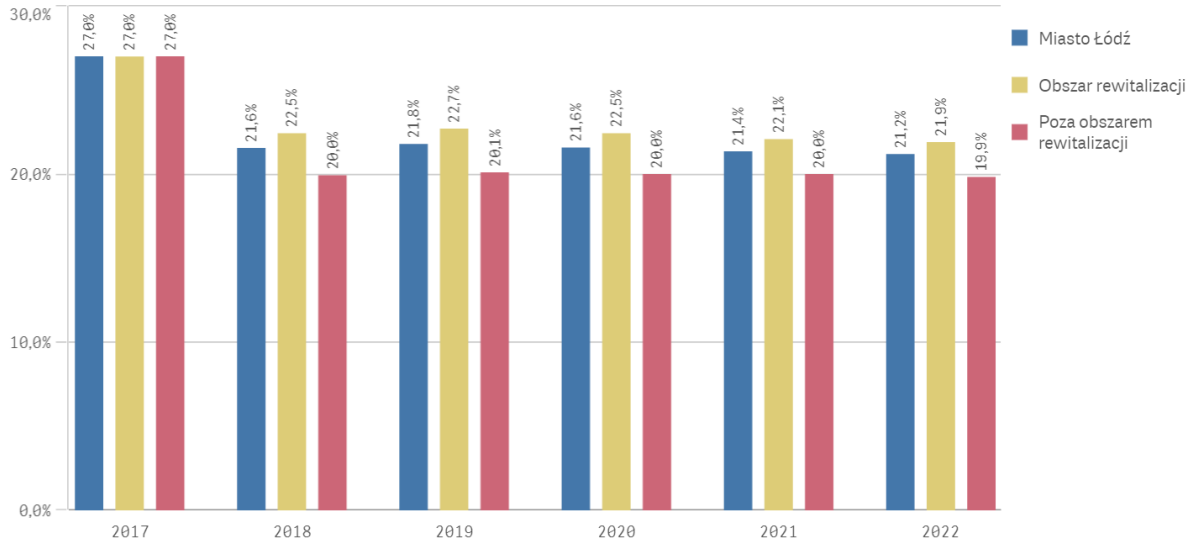

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych Zarządu Lokali Miejskich

Stan budynków znajdujących się w ewidencji i rejestrze zabytków

W materiale „Amazing city. Łódź – ostatnie nieodkryte miasto", opracowanym przez Biuro Architekta Miasta, Łódź scharakteryzowana została jako miasto bardzo podobne „do innych wielkich miast Europy takich jak Paryż czy Barcelona, posiadając wszystkie niezbędne składniki prawidłowo funkcjonującej strefy wielkomiejskiej (tj. kamienice, wille, pałace, ulice, place, jednolita struktura przestrzenna oraz, co najważniejsze, unikalne zespoły fabryczne). Strefa wielkomiejska jest centralną i najstarszą strukturą miejską Łodzi, najlepiej ukształtowaną urbanistycznie, zawierającą najwięcej okazałych budynków mieszkalnych i fabrycznych oraz regularnie i najpełniej zabudowane kwartały. Obszar tej strefy jest zdecydowanie największy spośród wszystkich polskich miast – to aż 1400 hektarów. Strefa wielkomiejska Łodzi jest również największa pod względem liczby obiektów powstałych przed II wojną światową – jest tu ich ponad 10 tysięcy. W Strefie Wielkomiejskiej mamy aż 3800 frontowych kamienic. W większości to bardzo dobra i zróżnicowana XIX-wieczna architektura, rzadziej pochodząca z początków XX wieku. Wiele ze wspomnianych powyżej budynków ma status zabytków, wpisanych do rejestru lub ewidencji zabytków.

Mapa Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków i gminnej ewidencji zabytków

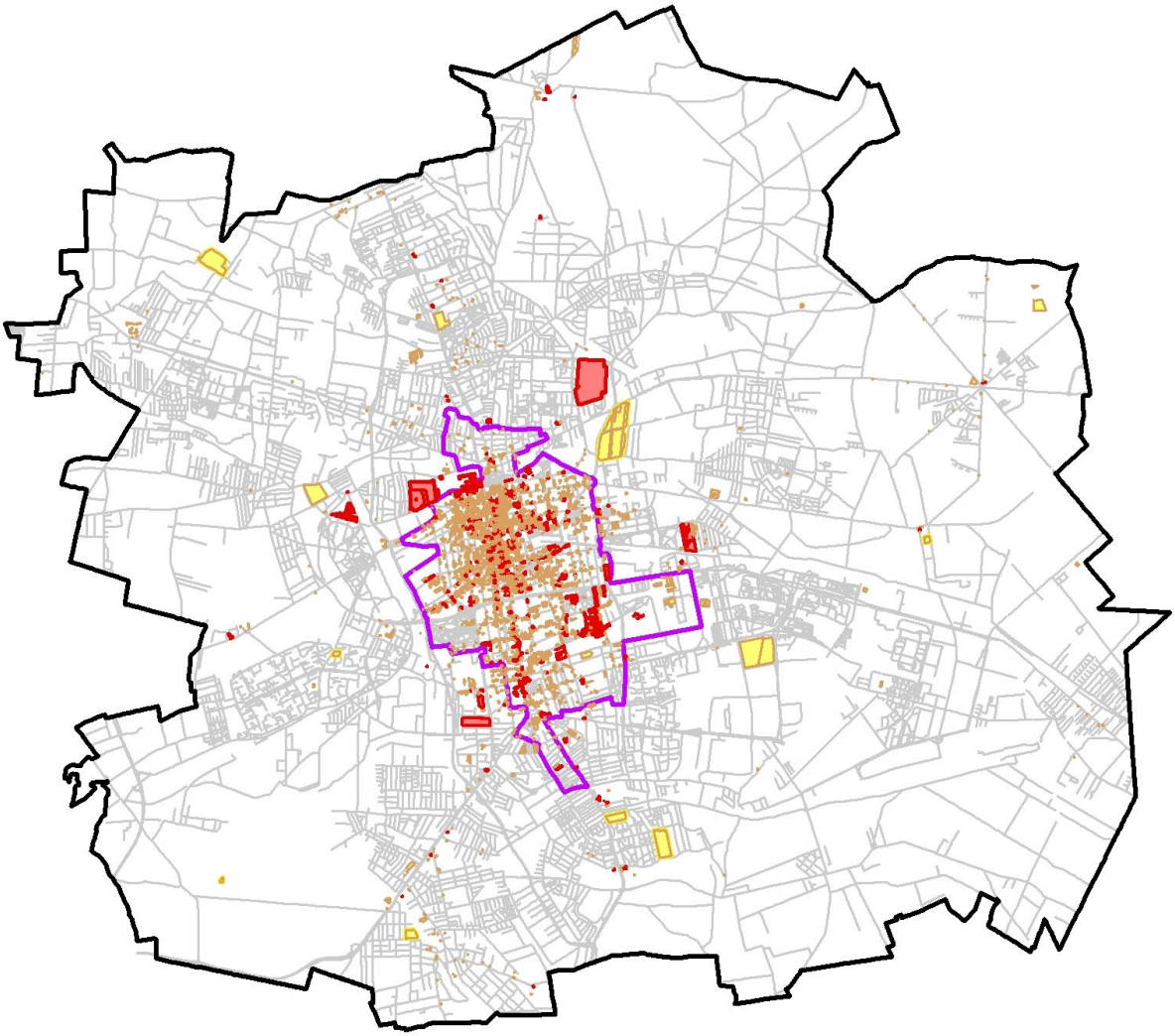

Legenda

Obiekty zabytkowe

Rodzaj

Gminna ewidencja zabytków

Rejestr zabytków

Mapy nr 27 i 28 opisują odpowiednio wskaźniki dotyczące:

- odsetka budynków wpisanych do gminnej ewidencji zabytków niewymagających remontu,
- odsetka budynków wpisanych do rejestru zabytków niewymagających remontu.

Niestety braki danych nie pozwalają na stworzenie map dotyczących 2016 r., dlatego też diagnoza opiera się na danych z 2019, 2020 i 2022 r. W roku 2021 nie prowadzono oceny stanu budynków zabytkowych wobec czego dane te nie były raportowane. W 2022 r. zaktualizowano dane dotyczące tylko rdzenia obszaru rewitalizacji (kwartałów Rewitalizacji Obszarowej dla projektów 1-20). Dane spoza terenu przyjmują wartość z 2021 r.

Jak wspomniane zostało powyżej budynki zabytkowe w przeważającej części występują w łódzkiej strefie wielkomiejskiej, którą swoimi granicami obejmuje w całości obszar rewitalizacji miasta Łodzi, dlatego też największe zagęszczenie heksagonów opisujących poziom wskaźników występuje właśnie na jego terenie. Mapa, obrazująca odsetek budynków niewymagających remontu znajdujących się w ewidencji, jest mocniej wypełniona siatką heksagonalną, z uwagi na fakt, iż dużo więcej budynków znajduje się właśnie w ewidencji zabytków niż w rejestrze. Na przeważającej części opisywanego obszaru zdecydowana mniejszość budynków nie wymaga remontu.

Nie da się ukryć, iż dla stworzenia na centralnym obszarze miasta warunków, będących w stanie przyciągać nowych mieszkańców i większą liczbę inwestorów, którzy pozytywnie ocenią stan lokalnej tkanki miejskiej, niezbędnym będzie przeprowadzenie licznych inwestycji w budynkach będących zabytkami, zarówno przez lokalny samorząd, jak i właścicieli prywatnych.

Mapy z 2019 r., 2020 r. i 2022 r., szczegółowo analizujące opisywane zagadnienie, były do siebie dość podobne. Porównując je, dawało się zauważyć, że różnice pomiędzy nimi, ograniczały się do przesunięcia ku wschodowi większego zagęszczenia heksagonów o kolorze ciemnopomarańczowym, symbolizującym wysoki udział budynków będących w najlepszym stanie technicznym wśród obiektów wpisanych do ewidencji zabytków (Mapa nr 27). Szczególnie duże ich zagęszczeni występowało na obszarze „Śródmieścia-Wschód", pomiędzy umowną linią wyznaczaną przez Składową, pl. Dąbrowskiego, Sterlinga a Pomorską, Wierzbową i al. Rodziny Grohmanów. Wyraźne skupisko heksagonów o najwyższej wartości współczynnika było widoczne również pomiędzy ulicami Wodną, Nawrot, Kopcińskiego i Piłsudskiego. Na południe od osi trasy W-Z zagęszczenie ciemnopomarańczowych pól widoczne było w okolicach przystanku Piotrkowska Centrum, powszechnie znanego jako „Stajnia Jednorożców" i poprzez zespoły heksagonów o nieco bledszej barwie wyciągało się w stronę nowej Hali Expo i placu katedralnego. Najgorzej pod względem stanu budynków wpisanych do ewidencji zabytków przedstawiały się rejony Starych Bałut, Starego Widzewa oraz południowej części obszaru rewitalizacji, odgraniczonego od reszty obszaru rewitalizacji dawną doliną rzeki Jasień.

Potwierdzenia tego stanu rzeczy można doszukiwać się na mapie dotyczącej odsetka budynków niewymagających remontu wpisanych do rejestru zabytków jak odsetka w odniesieniu budynków zabytkowych ogółem (Mapa nr 28). Zwrócić należy uwagę na to, iż mapa ta ma siatkę heksagonalną nieco mniej rozbudowaną. Jest tak dlatego, że ilustruje ona wyłącznie sytuację budynków otoczonych najściślejszą opieką konserwatorską. Jednak heksagony o wartości współczynnika powyżej 90% grupowały się na niej gęściej niż na mapie dotyczącej ewidencji tworząc niewielki zespoły w pasie sięgającym wzdłuż osi ul. Piotrkowskiej od jej skrzyżowania z ul. Stanisława Kostki i Tymienieckiego, przez popularny łódzki deptak, aż do skrzyżowania Piotrkowskiej z Narutowicza, a następnie wzdłuż tej ulicy „wężykiem" heksagonów od zachodniej i północnej strony obejmując Nowe Centrum Łodzi, ciągnący się wzdłuż ul. Narutowicza, skręcający potem ku północy ul. Uniwersytecką i Kamińskiego).

Ponadto widoczne były jeszcze 2 enklawy: pierwsza - na południe od Manufaktury pomiędzy ulicami Gdańską, Legionów, Zachodnią i Więckowskiego i druga w sercu południowej części „Starego Polesia". Niemal identycznie jak w przypadku map z 2019 i 2020 r.

Wykresy 17 i 18 prezentują odsetek zabytków niewymagających remontu, agregowany dla obszaru rewitalizacji i poza. Przy analizie map należy pamiętać, że tylko niewielka część zabytków Łodzi jest zlokalizowana poza obszarem.

Należy podkreślić wagę prowadzenia prac budowlanych realizowanych w ramach prac rewitalizacyjnych dla podwyższania wartości wskaźnika w kolejnych latach oraz powstrzymania dekapitalizacji budynków, będących w najgorszym stanie technicznym. Remonty kolejnych budynków – póki co realizowanych głównie na terenie priorytetowych 8 obszarów – systematycznie zmieniają sytuację prezentowaną na obu mapach. Jednak wobec istotnej skali wyzwania, choćby z uwagi na dużą liczbę zabytkowych nieruchomości, prace należałoby zintensyfikować, np. poprzez pozyskiwanie innych środków zewnętrznych. Pozytywną rolę pełnić mogą również działania dodatkowe, jak udzielanie dotacji lub wsparcie w ich pozyskaniu właścicieli budynków, nie wchodzących w skład zasobu gminnego, mających na celu pomoc w realizacji potrzebnych remontów.

Mapa. 27 Potencjał kulturowy zabytków wpisanych do gminnej ewidencji

Fundusze Europejskie Program Regionalny
promuje łódzkie
Unia Europejska Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi"

Potencjał kulturowy zabytków wpisanych do gminnej ewidencji (G24) 2022 r.

Budynki niewymagające remontu jako odsetek budynków ewidencji zabytków ogółem

- powyżej 88,89
- 50,01 - 88,89
- 33,34 - 50,00
- 7,69 - 33,33
- poniżej 7,69

ŁÓDZKI OŚRODEK GEODEZJI

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Mapa. 28 Potencjał kulturowy zabytków wpisanych do gminnej ewidencji

Fundusze Europejskie Program Regionalny
promuje łódzkie
Unia Europejska Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
Wykonano w ramach realizacji projektu pn.: „Informatyczne usługi przestrzenne w rewitalizowanej strefie wielkomiejskiej miasta Łodzi"

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

Wykres 17. Potencjał kulturowy zabytków wpisanych do gminnej ewidencji (budynki zabytkowe indywidualnie wpisane do gminnej ewidencji zabytków niewymagające remontu jako odsetek budynków zabytkowych ogółem)

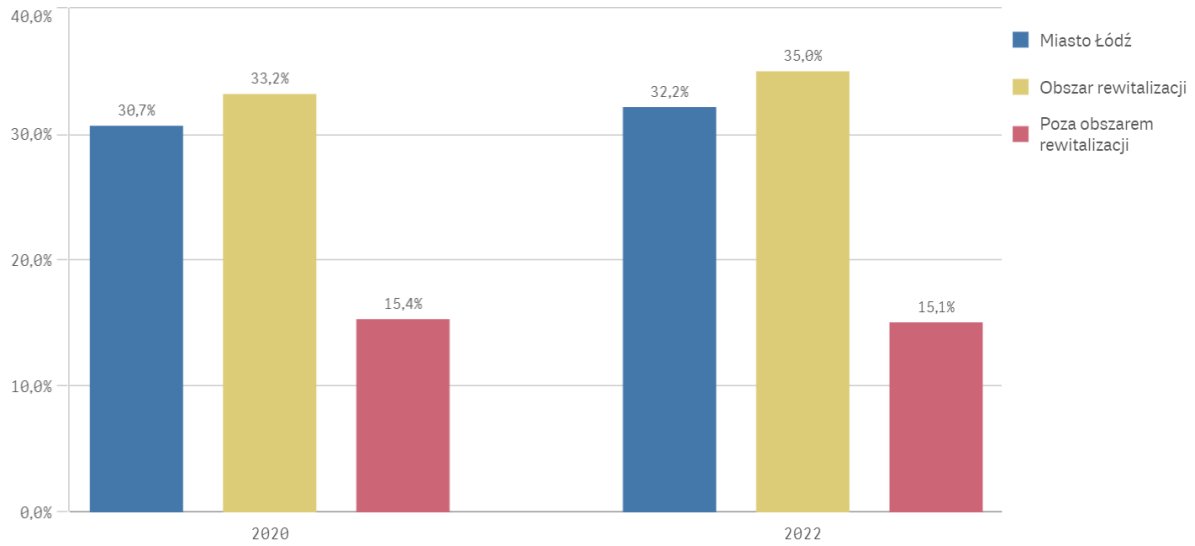

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych Biura Architekta Miasta

Wykres 18. Potencjał kulturowy zabytków rejestrowych (budynki zabytkowe indywidualnie wpisane do rejestru niewymagające remontu jako odsetek budynków zabytkowych ogółem)

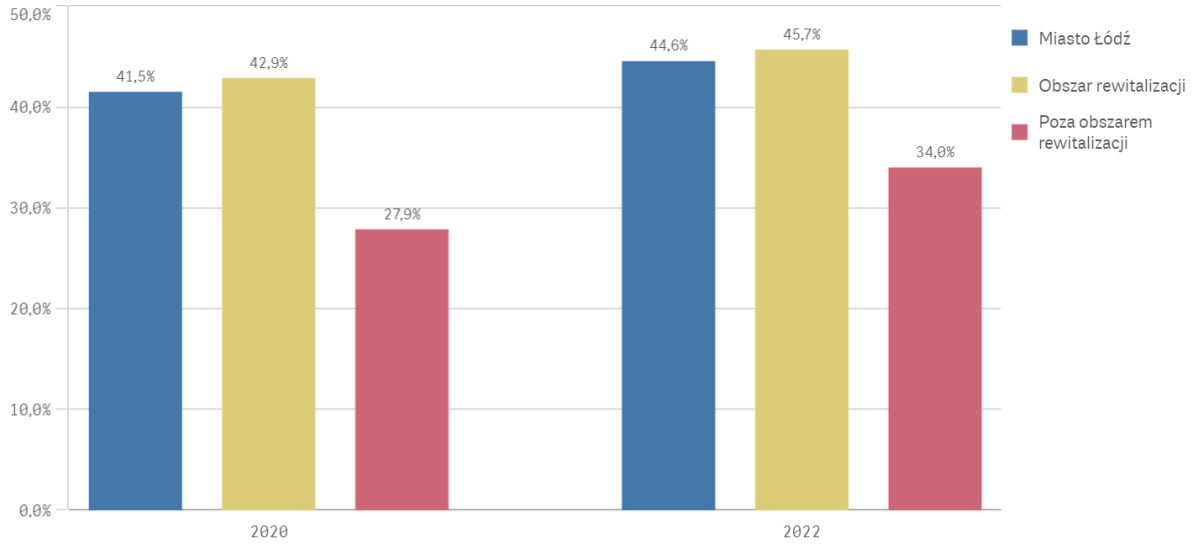

Źródło: Opracowanie ŁOG i BRiM na podstawie danych Biura Architekta Miasta

2.4. Sfera środowiskowa

Zieleń miejska na obszarze rewitalizacji

Mało która aglomeracja w Polsce może pochwalić się tak wieloma parkami i terenami zieleni co Łódź. Na terenie miasta funkcjonuje ponad 30 miejskich parków o łącznej powierzchni blisko 500 ha z czego 13 z nich stanowią parki zabytkowe objęte ochroną konserwatorską. Zlokalizowane są w przeważającej części na obszarze zamkniętym linią kolei obwodowej. Dodatkowo do terenów o charakterze parkowym zaliczyć możemy: Ogród Botaniczny, Miejski Ogród Zoologiczny, kilka ośrodków sportu i rekreacji oraz liczne skwery i zieleńce. Jednym z ulubionych miejsc spacerowych mieszkańców Łodzi jest największy kompleks leśny w granicach miasta, czyli Las Łagiewnicki o powierzchni ok. 1250 hektarów.

Łodzianie coraz bardziej cenią bliskość obszarów zielonych w pobliżu miejsca ich zamieszkania. Jest to istotny argument decydujący o zamieszkaniu w konkretnym miejscu. Z tego też powodu, chcąc zwiększyć atrakcyjność centralnej części naszego miasta i zachęcić Łodzian do osiedlania się na obszarze rewitalizacji, niezwykle ważną kwestią jest zazielenianie obszarów, które oddalone są od miejskich parków i w sąsiedztwie których brakuje lokalizacji sprzyjających wypoczynkowi oraz rekreacji w cieniu drzew, krzewów, pośród schludnie utrzymanych trawników lub łąk miejskich.

Zgodnie z zapisami Gminnego Programu Rewitalizacji, jednym z jego celów strategicznych jest ożywienie obszarów zamieszkania, co realizowane jest również poprzez: tworzenie dostępu do zieleni, miejsc zacienionych i przewietrzanych oraz – o ile w danej lokalizacji jest to możliwe – wyposażonych w źródła wody w formie m.in. fontann płaskich, zdrojów ulicznych itp. Istotnym wskazaniem w tym zakresie jest również dbałość o inne sposoby dostosowania obszaru rewitalizacji do zachodzących zmian klimatycznych.

Działania te podejmowane są w ramach realizowanych inwestycji, prowadzonych w istniejących już parkach, ale przewidujących również tworzenie nowych zielonych przestrzeni (parki kieszonkowe, zielone ulice, skwery) na terenach, gdzie do tej pory drzew i krzewów nie było, lub rosły tam w sposób dziki, nieuporządkowany. Elementami kluczowymi wielu inwestycji kubaturowych, jak również tych prowadzonych w pasach drogowych, stał się „zielony” komponent, wprowadzający zadbaną, odporną na trudne miejskie warunki roślinność tam, gdzie to tylko możliwe.

Poniżej znajdują się 2 mapy, które ilustrują nasadzenia i usunięcia zieleni urządzonej na terenie miasta ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji. Co istotne dla ich analizy, biorąc pod uwagę wartości oznaczone na skalach obu map, należy zwrócić uwagę na to, iż poszczególne przedziały mapy przyrostu potencjału zieleni urządzonej, mają wyższe wartości, niż te widniejące na mapie ubytków. Bardzo prawdopodobnym jest więc, że w miejsce usunięć drzew i krzewów w danej lokalizacji pojawiała się większa powierzchnia aktywna biologicznie. Ponadto pewnym jest, że jest to powierzchnia wyższej jakości, bardziej zadbana, pod względem estetyki i doboru gatunków roślin.

Mapa nr 28 pokazuje przyrost potencjału zieleni urządzonej mierzony nasadzeniami drzew i krzewów w metrach kwadratowych. Należy jednak podkreślić, że w tej analizie nie uwzględnia się nasadzeń realizowanych przez prywatne osoby czy podmioty z własnej inicjatywy (brak tego typu danych), a jedynie te realizowane przez jednostki miejskie oraz nasadzenia zastępcze. Wynika to z faktu, że źródłem informacji są dane gromadzone przez jednostki miejskie prowadzące takie prace oraz nadzorujące wykonywanie nasadzeń zastępczych (głównie Zarząd Inwestycji Miejskich, Zarząd Zieleni

Miejskiej, Wydział Kształtowania Środowiska oraz Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa Urzędu Miasta). W 2022 r. obszary nasadzeń natomiast koncentrowały się w zachodniej części „Starego Polesia", na obszarze „Śródmieścia-Wschód" oraz w centralnej części obszaru rewitalizacji wzdłuż osi ul. Piłsudskiego wewnątrz prostokąta ulic Piotrkowska, Piłsudskiego, Targowa, Wigury.

Mapa nr 29 pokazuje ubytki potencjału zieleni urządzonej (usunięcia drzew i krzewów w metrach kwadratowych). Obejmują one zarówno zieleń żywą, jak i obumarłą/suchą. W statystykach wycinek uwzględniane są zarówno te prowadzone przez jednostki miejskie, jak też pozwolenia wydawane dla zewnętrznych pomiotów – głównie spółdzielni mieszkaniowych i dotyczące usuwania drzew i krzewów na ich terenach. Warto tu dodać, że Zarząd Zieleni Miejskiej w Łodzi usuwa tylko i wyłącznie drzewa oraz krzewy znajdujące się w złym stanie fitosanitarnym tj. drzewa i krzewy suche bądź zamierające. Wycinki drzew i krzewów żywych na terenach należących do gminy dokonywane są w przypadku kolizji z prowadzonymi inwestycjami, w szczególności drogowymi. W 2022 r. wycinki prowadzone były punktowo na całym obszarze rewitalizacji, a ich skala była mniejsza niż w wielu rejonach pozostałej części miasta. Najwięcej heksagonów symbolizujących usunięcia zieleni pojawia się szczególnie w miejskich parkach, ale także wzdłuż ulic Starego Polesia, wzdłuż ul. Narutowicza. Wycinki widoczne były również w zachodniej części „Starych Bałut" oraz na wielu ulicach „Górnej-Północ".

Wykresy 19 i 20 obrazują zmianę wskaźników w latach w sposób zagregowany dla obszaru rewitalizacji i poza.

Podsumowując podkreślić należy fakt, iż w 2022 r. wycinki prowadzone na terenach zielonych nie do końca pokrywały się z nowymi nasadzeniami, co było charakterystyczne w latach ubiegłych.

Mapa 29. Przyrost potencjału zieleni urządzonej

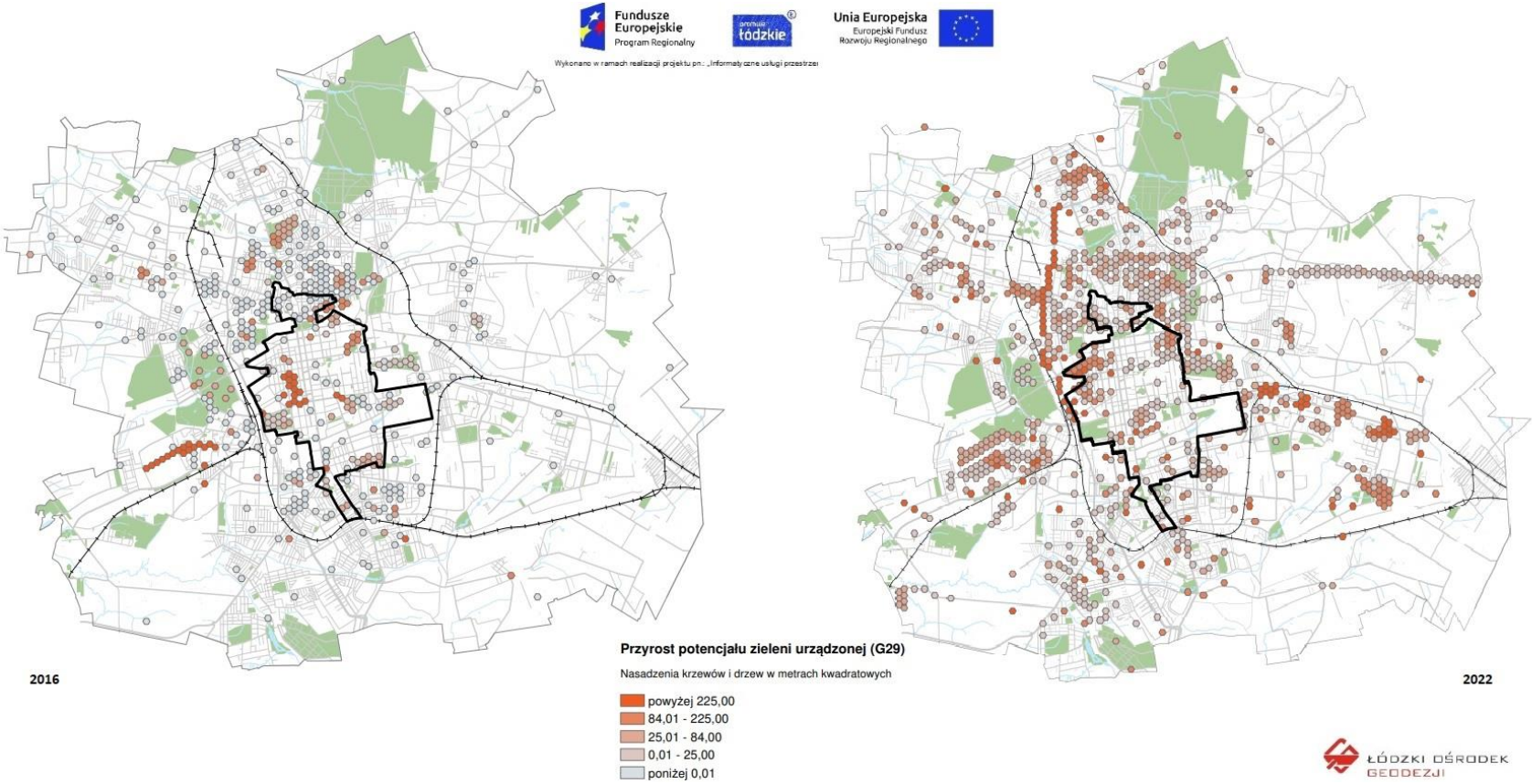

Wykres 19. Przyrost potencjału zieleni urządzonej (nasadzenia krzewów i drzew w metrach kwadratowych */przeliczeniowo – jedno drzewo = 25 m²/* na heksagon */o powierzchni 3 ha/*)

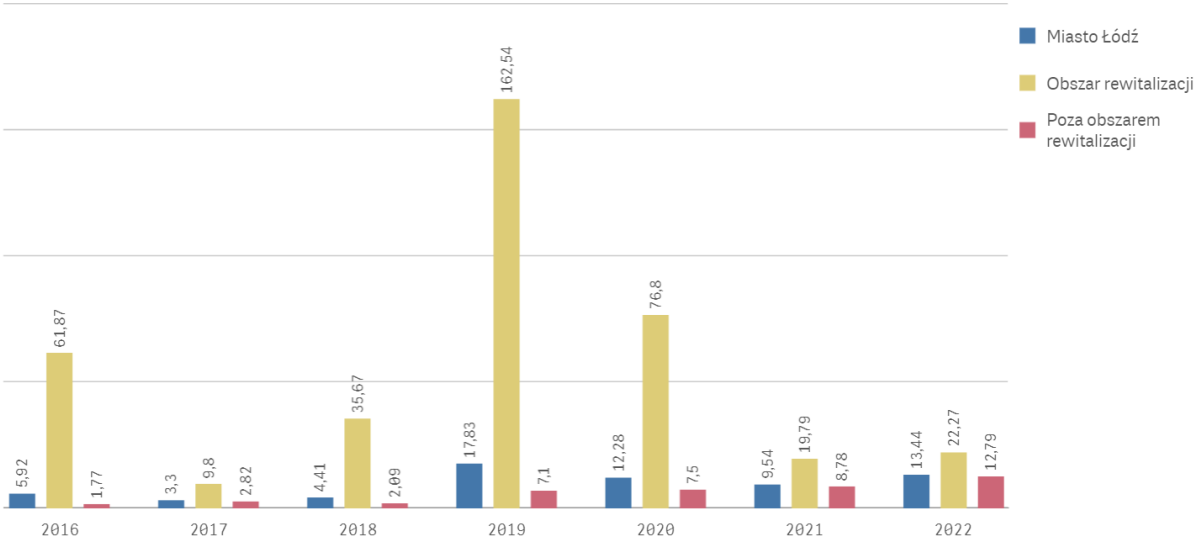

Źródło: Opracowanie ŁOG i BR na podstawie danych Zarządu Zieleni Miejskiej

Mapa 30. Ubytki potencjału zieleni urządzonej

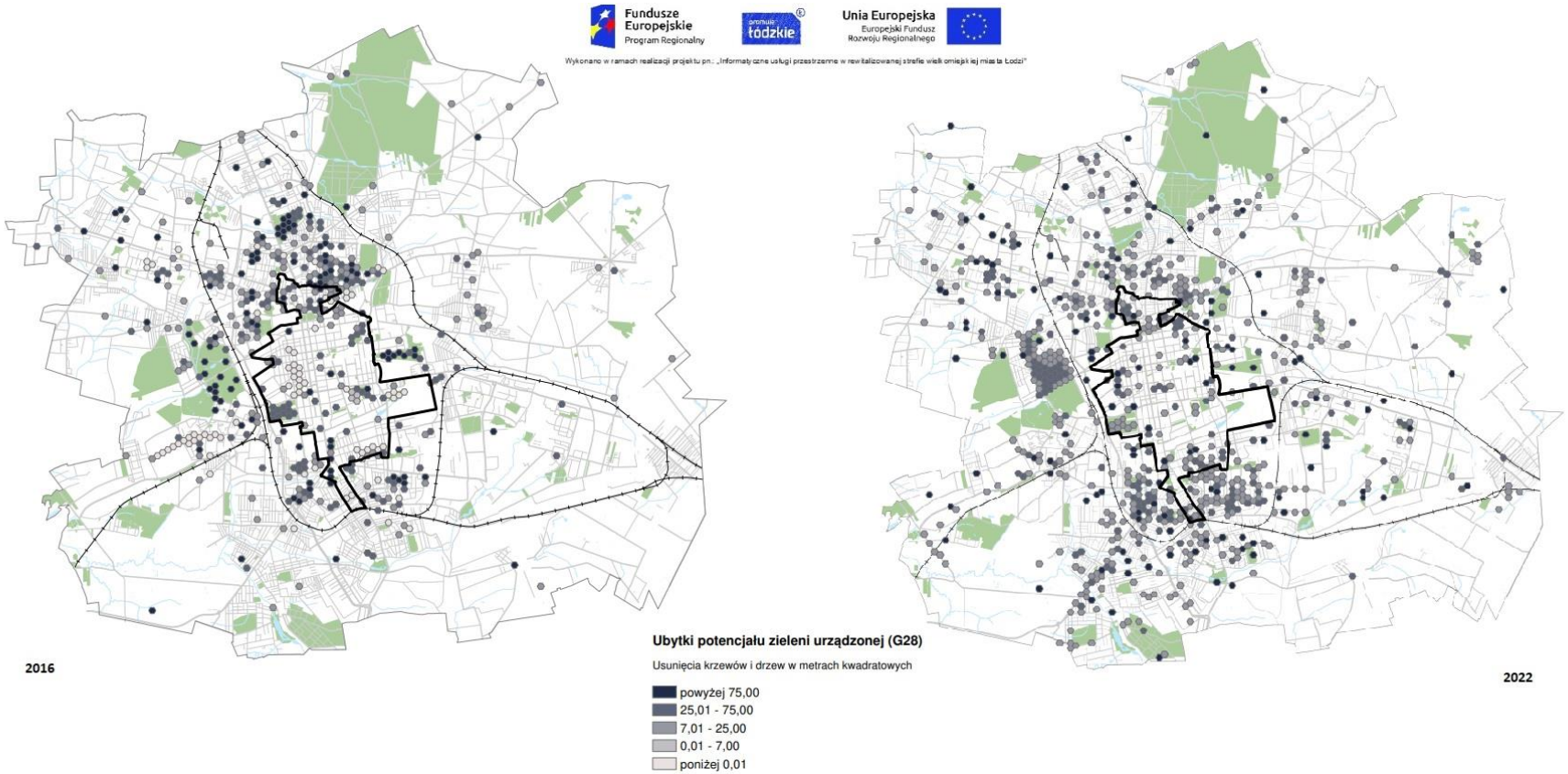

Wykres 20. Ubytki potencjału zieleni urządzonej (usunięcia krzewów i drzew w metrach kwadratowych */przeliczeniowo – jedno drzewo = 25 m²/* na heksagon */o powierzchni 3 ha/*)

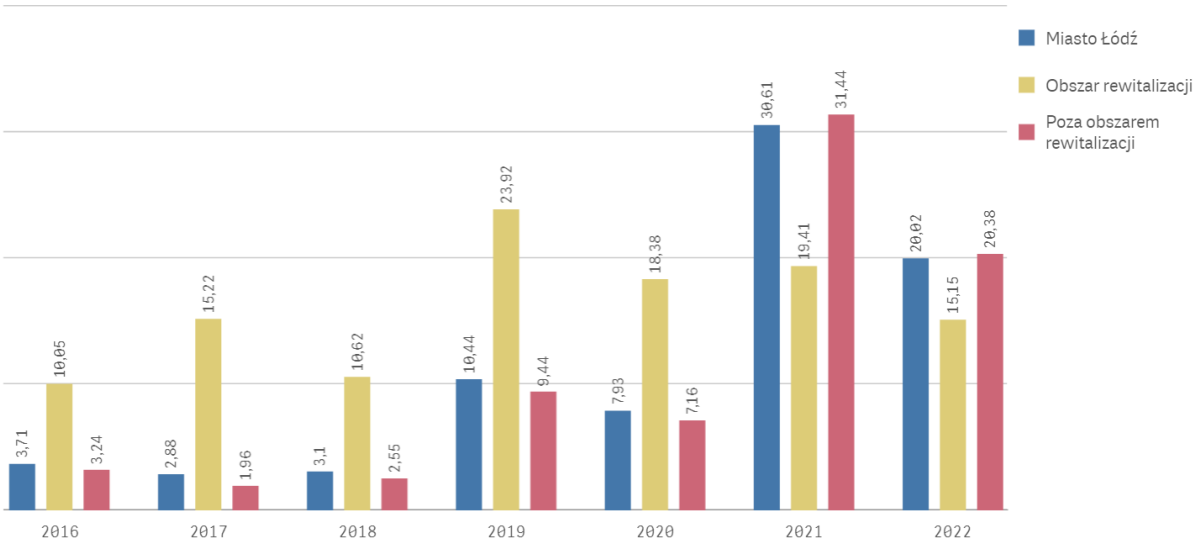

Źródło: Opracowanie ŁOG i BR na podstawie danych Zarządu Zieleni Miejskiej

2.5. Sfera przestrzenno–funkcjonalna

Deficyt dostępu do transportu publicznego

System lokalnego transportu zbiorowego przeszedł gruntowną reformę dotycząca układu linii w 2017 roku i nadal jest optymalizowany i poprawiany, aby odpowiedzieć na zapotrzebowania mieszkańców Łodzi. Pandemia koronawirusa miała wpływ na funkcjonowanie komunikacji publicznej (choćby poprzez ograniczenia liczby pasażerów mogących przebywać w jednym pojeździe lub wagonie).

Niestety braki danych nie pozwalają na stworzenie mapy dotyczącej 2016 r., dlatego też diagnoza opiera się wyłącznie na danych z 2019 i 2020 r. Warto zauważyć, że jeśli idzie o bliskość przystanków komunikacji zbiorowej sytuacji mamy do czynienia z sytuacją, w której wykluczenie komunikacyjne mieszkańców obszaru rewitalizacji niemal nie występuje. Pokazuje to mapa obrazująca liczbę mieszkańców zamieszkujących ponad 280 m od przystanku MPK i dalej niż 350 m od najbliższego węzła sieci transportu miejskiego jako odsetek mieszkańców ogółem. W 2021 r. pola o wskaźniku na poziomie 0,01 i wyższym występowały jedynie incydentalnie, a wskaźnik o najwyższym poziomie - powyżej 99,64 obserwowany jest jedynie na 1 polu, na terenie którego zbudowano niewielkie osiedle mieszkaniowe przy ul. Do Folwarku. Identycznie sytuacja wygląda w 2022 r. (Mapa nr 30). Jest to dowodem, iż wykluczenie komunikacyjne na obszarze rewitalizacji w zasadzie nie występuje. Sytuacja, gdy najbliższym przystanek znajduje się daje niż 350 m od miejsca zamieszkania znacznie częściej dotyczy obszarów Łodzi poza obszarem rewitalizacji. Niestety prowadzone na potrzeby monitoringu GPR analizy nie obejmują częstotliwości kursów ani liczby linii obsługujących poszczególne węzły transportowe, co ma decydujący wpływ na atrakcyjność komunikacji publicznej dla mieszkanek i mieszkańców. Na jej ocenę wpływają również korki na ulicach powodowane przez liczne remonty, a tych na obszarze

rewitalizacji czy też na istotnych dla funkcjonowania transportu na terenie miasta arterii, będących jednocześnie jego granicami, nie brakuje.

Mapa 31. Deficyt dostępu do transportu publicznego

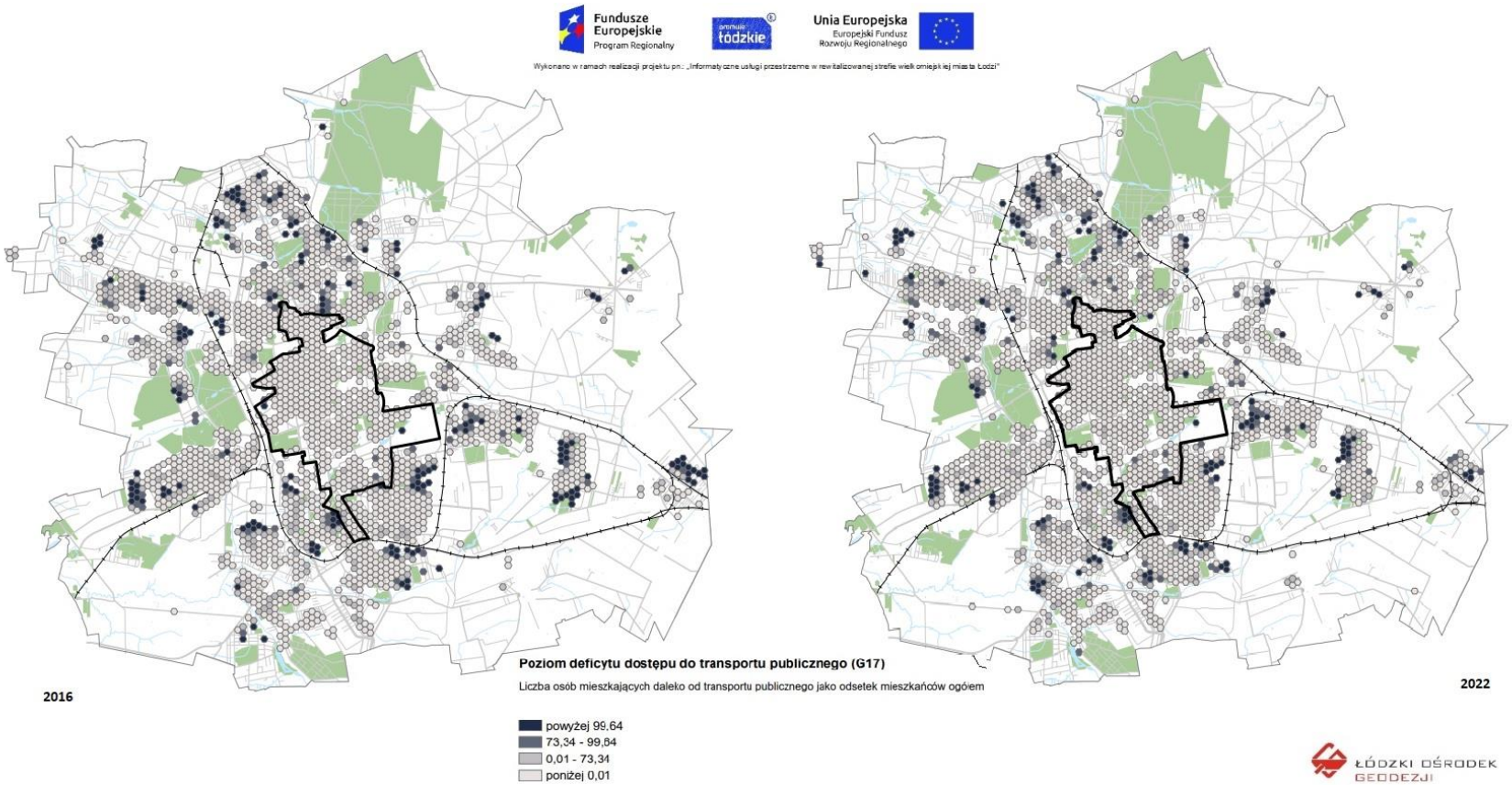

Źródło: Opracowanie Łódzkiego Ośrodka Geodezji

OCENA DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH PRZEZ MIESZKAŃCÓW

1. Metodologia badania

W 2021 r. przeprowadzono badanie ewaluacyjne Gminnego Programu Rewitalizacji miasta Łodzi na podstawie opinii mieszkańców co do osiągnięcia jego celów.[7]

Badanie obejmowało między innymi 300 wywiadów kwestionariuszowych z mieszkańcami obszaru rewitalizacji. Badanie bezpośrednie z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety jest najbardziej popularną techniką zbierania danych wśród metod ilościowych. Polega na zbieraniu informacji przy pomocy standaryzowanego kwestionariusza ankiety. Pytania zawarte w kwestionariuszu są opracowane na podstawie problemów badawczych.

Populacją badaną w tym komponencie byli mieszkańcy obszaru rewitalizacji, ze szczególnym uwzględnieniem:

- środowisk, które zamieszkały w zmodernizowanych budynkach w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych (Księży Młyn, projekty ROCŁ) – liczebność próby 60 osób;
- środowisk, które zamieszkują w budynkach niepodlegających działaniom rewitalizacyjnym, zlokalizowanych w bliskim sąsiedztwie budynków rewitalizowanych – liczebność próby 160 osób;
- środowisk, które przeprowadziły się z budynków podlegających działaniom rewitalizacyjnym (baza danych w dyspozycji Zamawiającego) – liczebność próby 80 osób.

Liczebność próby to 300 ankiet (obszar rewitalizacji zamieszkały jest przez 139 174 osoby, wobec czego przyjęta próba była reprezentatywna przy założeniu poziomu błędu maksymalnego na poziomie 5%, poziomie ufności 95% i frakcji 0,8 (wielkość frakcji podyktowana została niewystępowaniem wszystkich wymaganych cech u wszystkich mieszkańców obszaru, tj. ze względu na potrzebę szczególnego uwzględnienia w badaniu środowisk, które zamieszkały w zmodernizowanych budynkach, które zamieszkują w budynkach niepodlegających działaniom rewitalizacyjnym oraz które przeprowadziły się z budynków podlegających działaniom rewitalizacyjnym).

2. Wybrane wyniki badania ilościowego.

Uczestnicy badań ilościowych poddali ocenie zmiany zachodzące na obszarze zamieszkania, w tym w najbliższym sąsiedztwie i na obszarze rewitalizacji. Zachodzące przekształcenia najczęściej oceniane są korzystnie przez znaczną część uczestników badania (39% dla zmian zachodzących w najbliższym sąsiedztwie i 53,66% dla zmian zachodzących na obszarze rewitalizacji). Kolejno, często określanym poglądem była ocena przeciętnie (47,67% dla zmian zachodzących w najbliższym sąsiedztwie i 42% dla zmian zachodzących na obszarze rewitalizacji).

[7] Wykonawca badania: „EU-CONSULT” Sp. z o.o. na zlecenie Urzędu Miasta Łodzi

Wykres 1. Jak postrzega Pan/Pani zmiany zachodzące na obszarze zamieszkania?

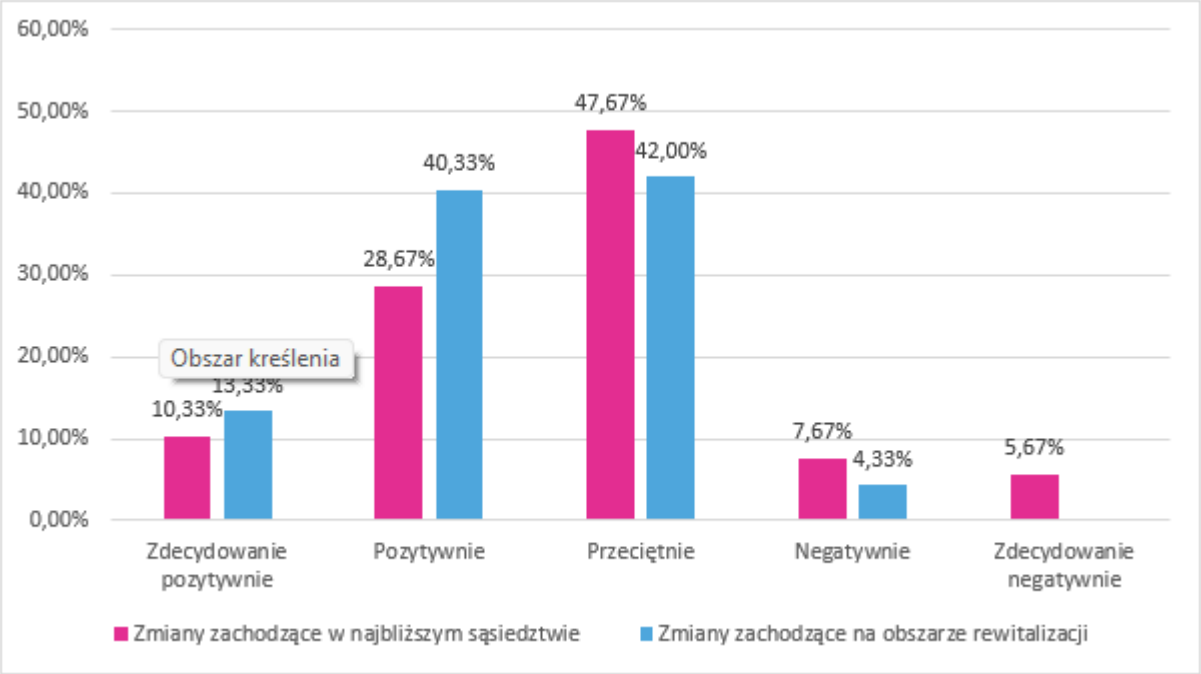

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego metodą PAPI (n=300)

Ze wsparcia realizowanego w ramach działań rewitalizacji skorzystało (wedle własnych deklaracji) łącznie 68% uczestników badania PAPI, w tym w szczególności osoby, które zamieszkały w zmodernizowanych budynkach w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych (90%) oraz osoby, które przeprowadziły się z budynków podlegających działaniom rewitalizacyjnym (83,75%).

Wykres 2. Czy skorzystał/a Pani/Pan ze wsparcia realizowanego w ramach działań rewitalizacji? – rozkład odpowiedzi „Tak" wśród poszczególnych środowisk biorących udział w badaniu

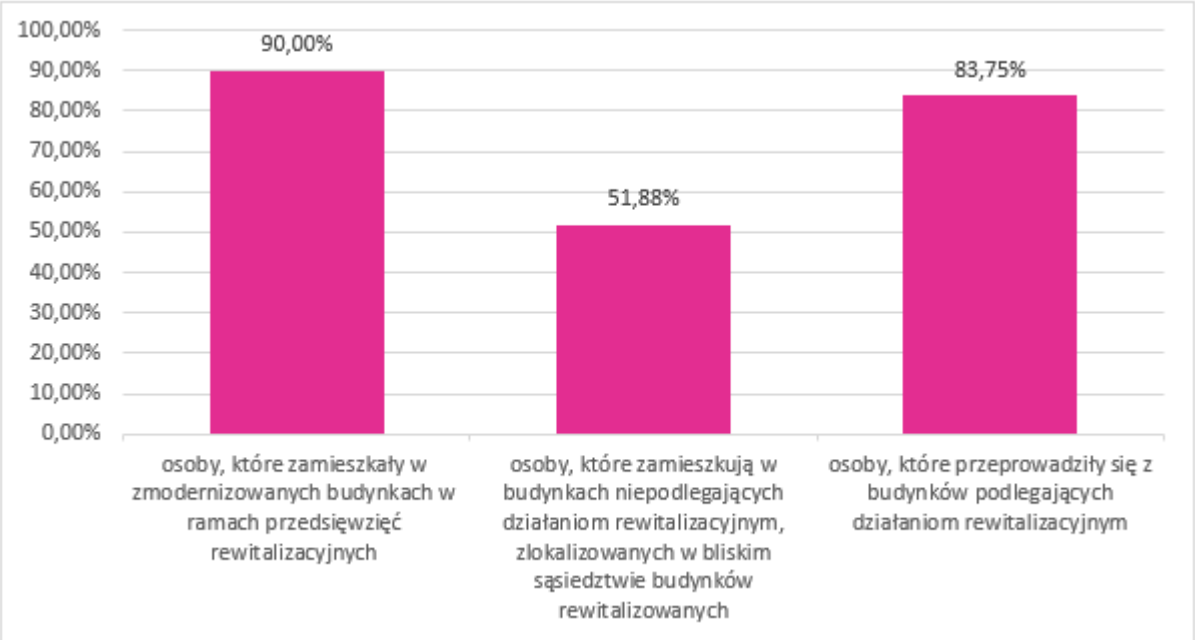

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego metodą PAPI (n=204)

Mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w przeprowadzonym badaniu kwestionariuszowym, zostali poproszeni o wskazanie pozytywnych zmian jakie ich zdaniem zaszły w miejscu ich zamieszkania od momentu rozpoczęcia procesu rewitalizacji, tj. od 2017 r.

Osoby, które zamieszkały w zmodernizowanych budynkach w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz te, które przeprowadziły się z budynków podlegających działaniom rewitalizacyjnym najczęściej wskazywały polepszenie warunków mieszkaniowych oraz powiększenie się terenów zieleni w okolicy miejsca zamieszkania. Natomiast osoby, które zamieszkują w budynkach niepodlegających działaniom rewitalizacyjnym, zlokalizowanym w bliskim sąsiedztwie budynków rewitalizowanych w szczególności doświadczają zwiększenia atrakcyjności przestrzeni publicznej, a także jak w przypadku powyższych grup, powiększenia się terenów zieleni w okolicy miejsca zamieszkania.

Wykres 3. Jakie pozytywne zmiany zaszły w Pani/Pana sytuacji od momentu rozpoczęcia rewitalizacji tj. od 2017r.? – na podstawie odpowiedzi osób, które zamieszkały w zmodernizowanych budynkach w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych (Księży Młyn, projekty ROCŁ)

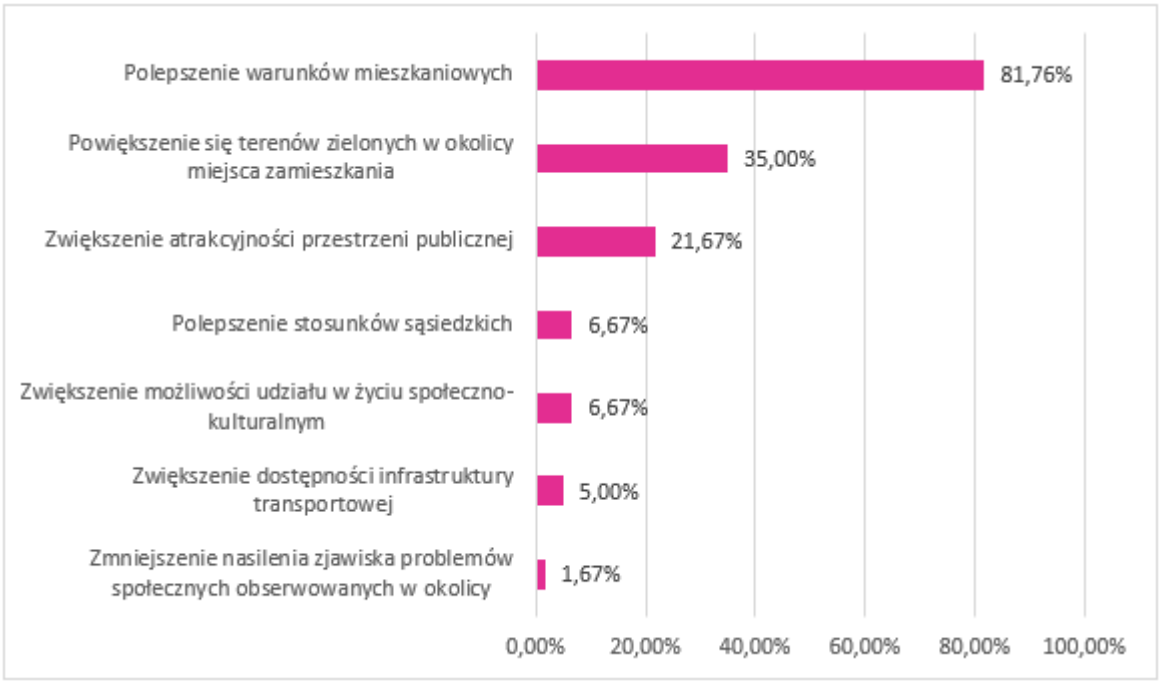

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego metodą PAPI (n=60)

Wykres 4. Jakie pozytywne zmiany zaszły w Pani/Pana sytuacji od momentu rozpoczęcia rewitalizacji tj. od 2017r.? – na podstawie odpowiedzi osób, które zamieszkują w budynkach niepodlegających działaniom rewitalizacyjnym, zlokalizowanych w bliskim sąsiedztwie budynków rewitalizowanych

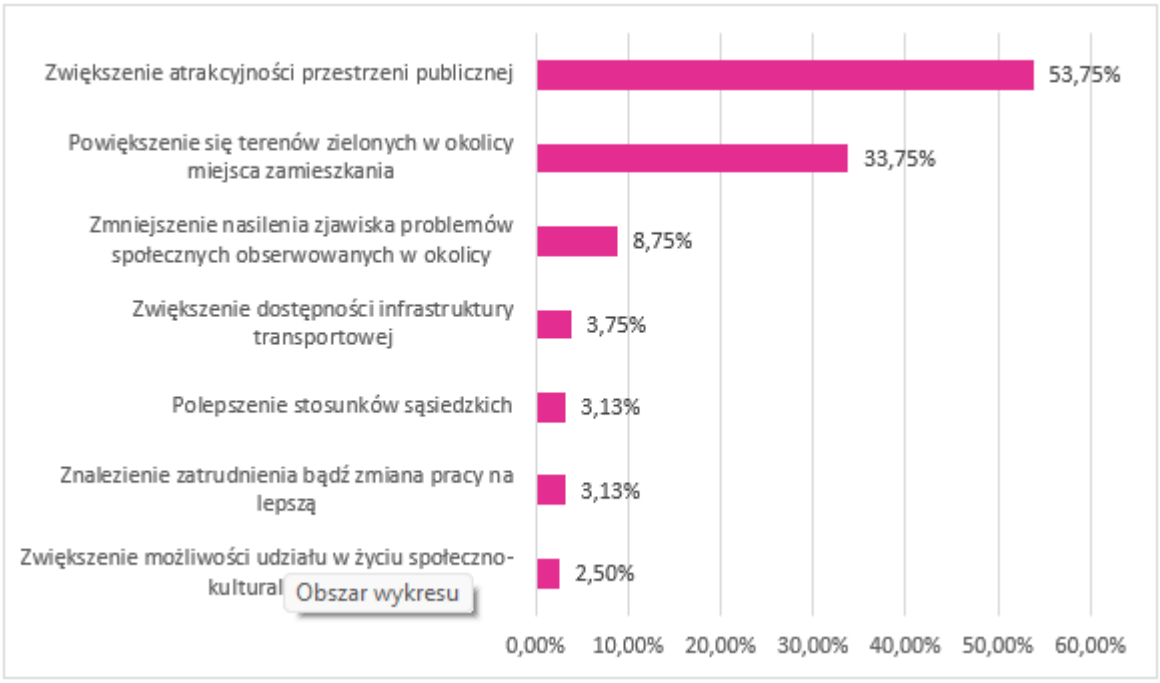

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego metodą PAPI (n=160)

Wykres 5. Jakie pozytywne zmiany zaszły w Pani/Pana sytuacji od momentu rozpoczęcia rewitalizacji tj. od 2017 r.? - na podstawie wypowiedzi osób, które przeprowadziły się z budynków podlegających działaniom rewitalizacyjnym

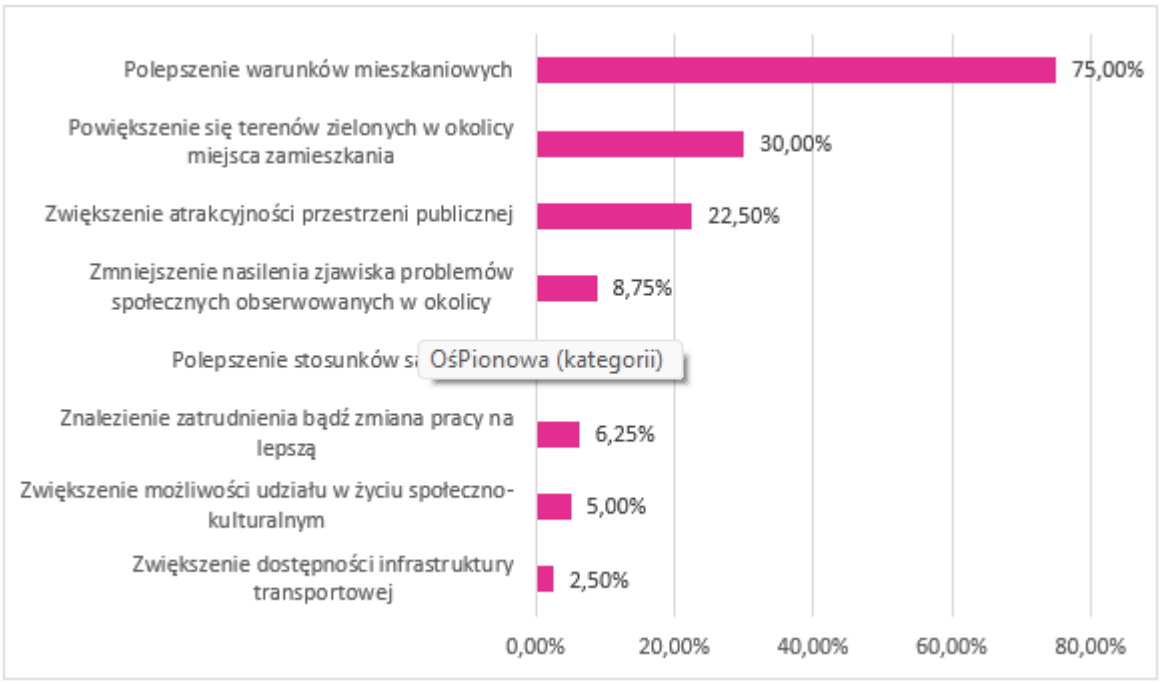

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego metodą PAPI (n=80)

Czterech na pięciu uczestników badania kwestionariuszowego, którzy wprowadzili się do zmodernizowanego w ramach rewitalizacji budynku doświadczyła w związku z tym pozytywnych sytuacji (80,73%). Jako takie najczęściej podawali m.in.:

- zapewnienie im bezpieczeństwa w postaci mieszkania z centralnym ogrzewaniem, bieżącą i ciepłą wodą, w lepszej i bezpieczniejszej okolicy;
- lepsze samopoczucie wynikające z zamieszkania w zadbanym obiekcie;
- mieszkanie w lepszej okolicy wśród ludzi, którzy chętnie się integrują i podejmują wspólne inicjatywy;
- zamieszkanie w obiekcie o większym niż wcześniej metrażu, wyposażonym w łazienkę, toaletę;
- dostosowanie mieszkania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Wykres 6. Czy dzięki wprowadzeniu się do zmodernizowanego w ramach rewitalizacji budynku doświadczył/a Pan/Pani jakichś szczególnych pozytywnych sytuacji?

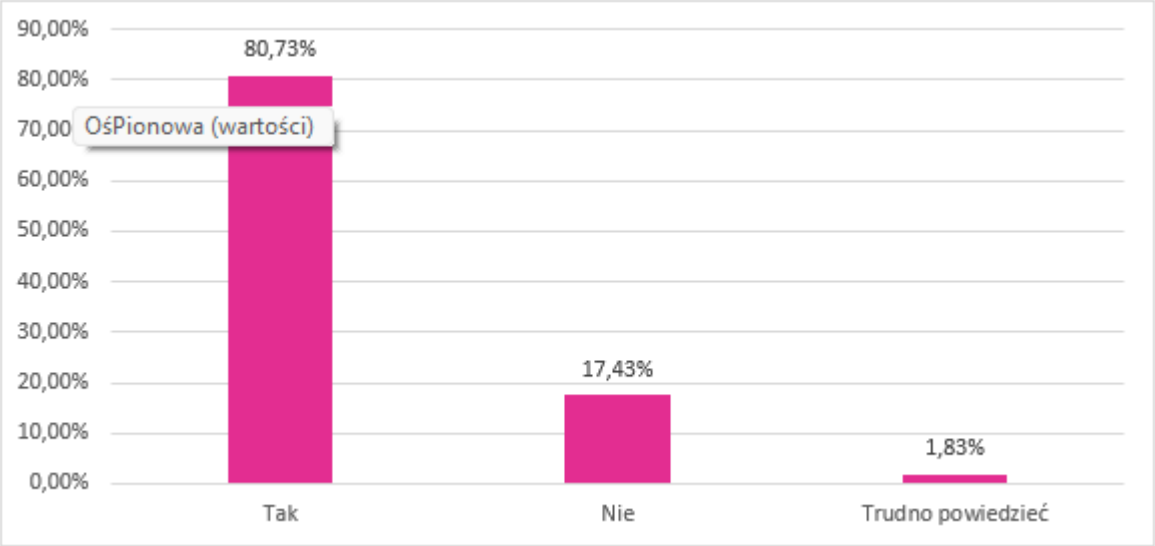

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego metodą PAPI (n=109)

Uczestnicy badania kwestionariuszowego zostali poproszeni o wskazanie przykrych/rozczarowujących doświadczeń związanych z wprowadzeniem się do zmodernizowanego w ramach rewitalizacji budynku. Niemal trzech na czterech badanych wskazało, że doświadczyli negatywnych sytuacji (70%). Najczęściej były to pojawiające się problemy związane z jakością wykonanych prac rewitalizacyjnych, mające wpływ na pogarszający się stan techniczny mieszkania (41,56%).

Wykres 7. Czy dzięki wprowadzeniu się do zmodernizowanego w ramach rewitalizacji budynku doświadczył/a Pan/Pani jakichś negatywnych sytuacji?

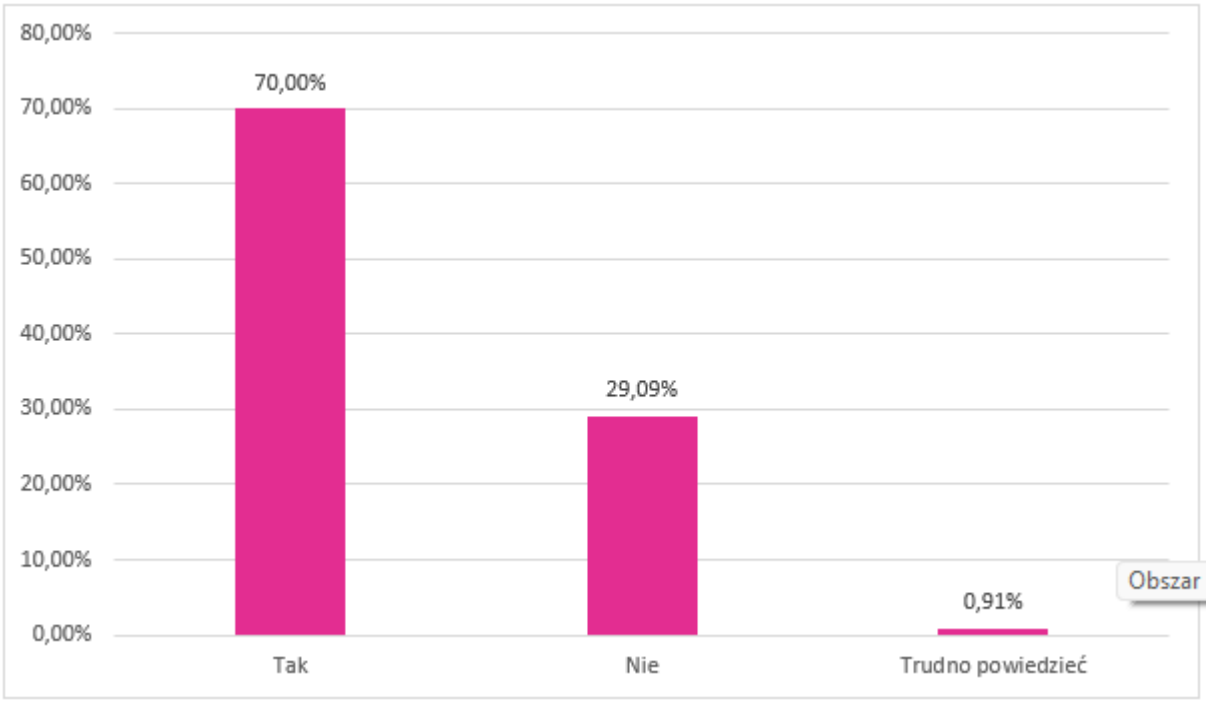

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego metodą PAPI (n=110)

Wykres 8. Lista negatywnych sytuacji, których doświadczyły osoby po wprowadzeniu się do zmodernizowanego w ramach rewitalizacji budynku

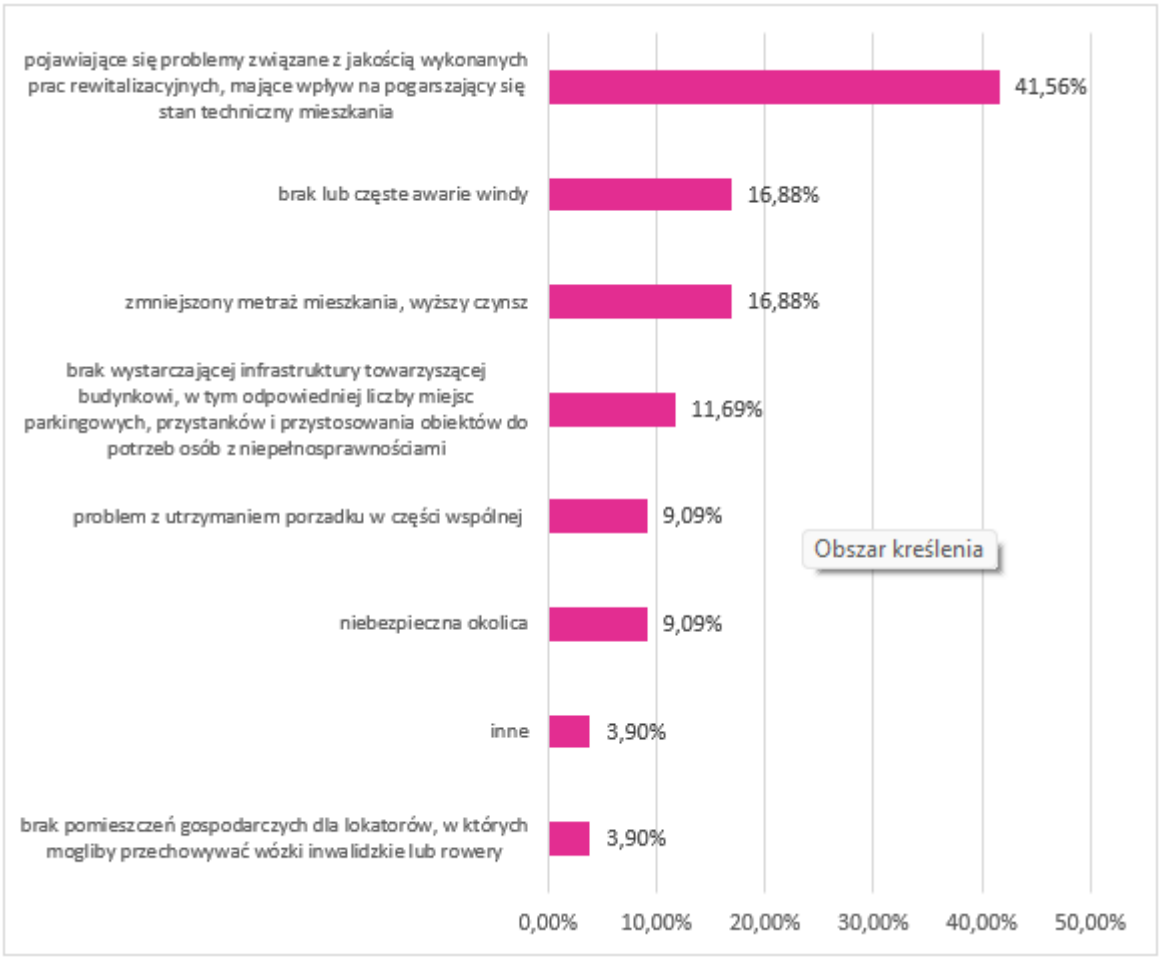

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego metodą PAPI (n=77)

Znaczna część uczestników badania, bo aż 97,67% zauważa potrzebę realizacji kolejnych projektów na obszarze rewitalizacji.

Wykres 9. Czy Pani/Pan zauważa potrzebę realizacji kolejnych projektów na obszarze rewitalizacji?

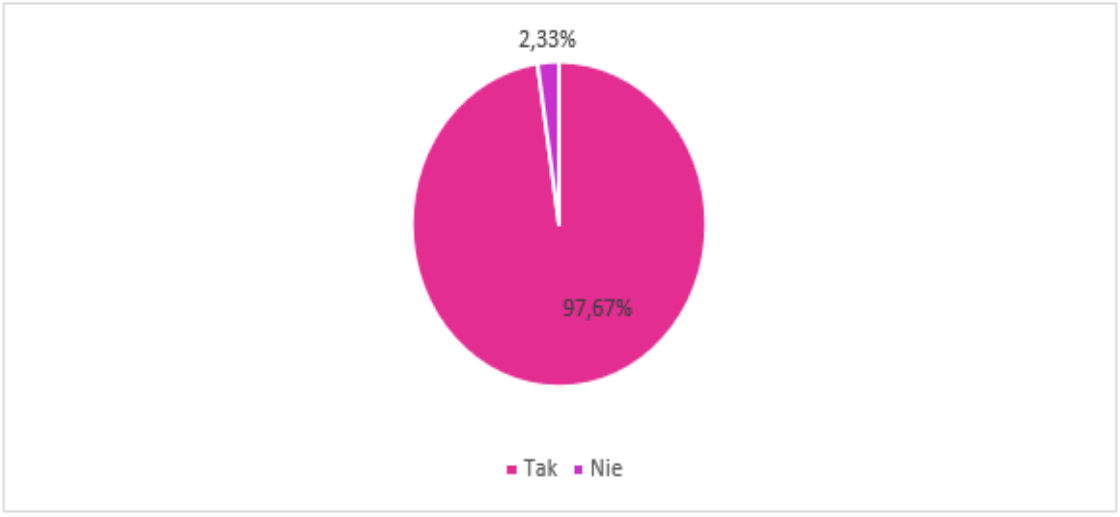

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego metodą PAPI (n=300)

3. Wnioski

W opinii przeważającej części mieszkańców miasta i interesariuszy procesu rewitalizacji Łodzi, działania naprawcze opisane w dokumencie GPR, w tym w szczególności cele strategiczne i przedsięwzięcia rewitalizacyjne mają charakter trwały i w sposób adekwatny odpowiadają na zjawiska zdiagnozowane na obszarze miasta.

Analiza wyników badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji wykazała, że istnieje zapotrzebowanie na realizację dalszych działań przede wszystkim w zakresie: wsparcia kierowanego do osób starszych ze względu na zwiększającą się liczbę seniorów i kierowanie działań na walkę z uzależnieniami. Dodatkowo zasadne jest przeciwdziałanie aktom wandalizmu na obszarze rewitalizacji, w tym w szczególności w miejscach, które zostały odnowione i przystosowane do potrzeb mieszkańców, zwiększenia zaangażowania mieszkańców w wydarzenia sportowo-rekreacyjne i kulturalne realizowane na obszarze rewitalizacji oraz zwiększenie dostępności miejsc parkingowych.

Analiza wyników badania ankietowego wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji wykazała, że istnieje zapotrzebowanie na realizację dalszych działań przede wszystkim w zakresie:

1. wsparcia kierowanego do osób starszych ze względu na zwiększającą się liczbę seniorów;
2. kierowania działań na walkę z uzależnieniami i przeciwdziałanie aktom wandalizmu na obszarze rewitalizacji w tym w szczególności w miejscach, które zostały odnowione i przystosowane do potrzeb mieszkańców;
3. zwiększenia zaangażowania mieszkańców w wydarzenia sportowo-rekreacyjne i kulturalne realizowane na obszarze rewitalizacji;
4. zwiększenie dostępności miejsc parkingowych.

Dla osiągania celów wskazanych w GPR konieczne jest konsekwentne kontynuowanie prac na całym obszarze rewitalizacji (w tym w szczególności w miejscach w dalszym ciągu dotkniętych negatywnymi zjawiskami społecznymi). Warto zwrócić uwagę, że znaczna część mieszkańców biorących udział w badaniu dostrzega pozytywne zmiany związane z procesem rewitalizacji miasta. W toku badań niejednokrotnie podkreślone zostało nasycenie obszaru problemami społecznymi, w tym w szczególności mieszkańcy zwrócili uwagę na problemy uzależnienia i ubóstwa oraz akty wandalizmu. Należy także regularnie weryfikować potrzeby mieszkańców i problemy występujące na obszarze rewitalizacji, a także weryfikować wartości wskaźników.

Załącznik 2
Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

ARKUSZ 1

OBSZARY

- Granica Obszaru Rewitalizacji pokrywająca się z granicami Obszaru Zdegradowanego oraz Specjalnej Strefy Rewitalizacji
- Granice Strefy Wielkomiejskiej
- Granice Rdzenia Strefy Wielkomiejskiej
- Granice priorytetowych obszarów rewitalizacji
- Granice priorytetowych obszarów rewitalizacji - zakończone

PODSTAWOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

- Lokalizacja i nr podstawowego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego - zadanie punktowe
- Lokalizacja i nr podstawowego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego - zadanie liniowe
- Przedsięwzięcia Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi
- Pozostałe przedsięwzięcia o charakterze obszarowym

PODSTAWOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE - ZAKOŃCZONE

- Lokalizacja i nr zakończonego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego - zadanie punktowe
- Lokalizacja i nr zakończonego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego - zadanie liniowe
- Lokalizacja i nr zakończonego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego - obszar

PLANY MIEJSCOWE

- Obszary objęte Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego MPZP - OBOWIĄZUJĄCE

ATRAKCYJNE PRZESTRZENIE MIEJSKIE (APM)

- Kluczowe place
- Kluczowe zielone przestrzenie publiczne

ELEMENTY STRUKTURY KOMUNIKACYJNEJ

Węzły przesiadkowe

- Główny
- Aglomeracyjny
- Miejski
- Stacja tunelu
- Tor kolejowy
- Trasa tunelu średnicowego - przybliżona

DZIEDZICTWO KULTUROWE

- Pomnik Historii

ARKUSZ 1

ARKUSZ 2

[m]
0 100 200 300 400

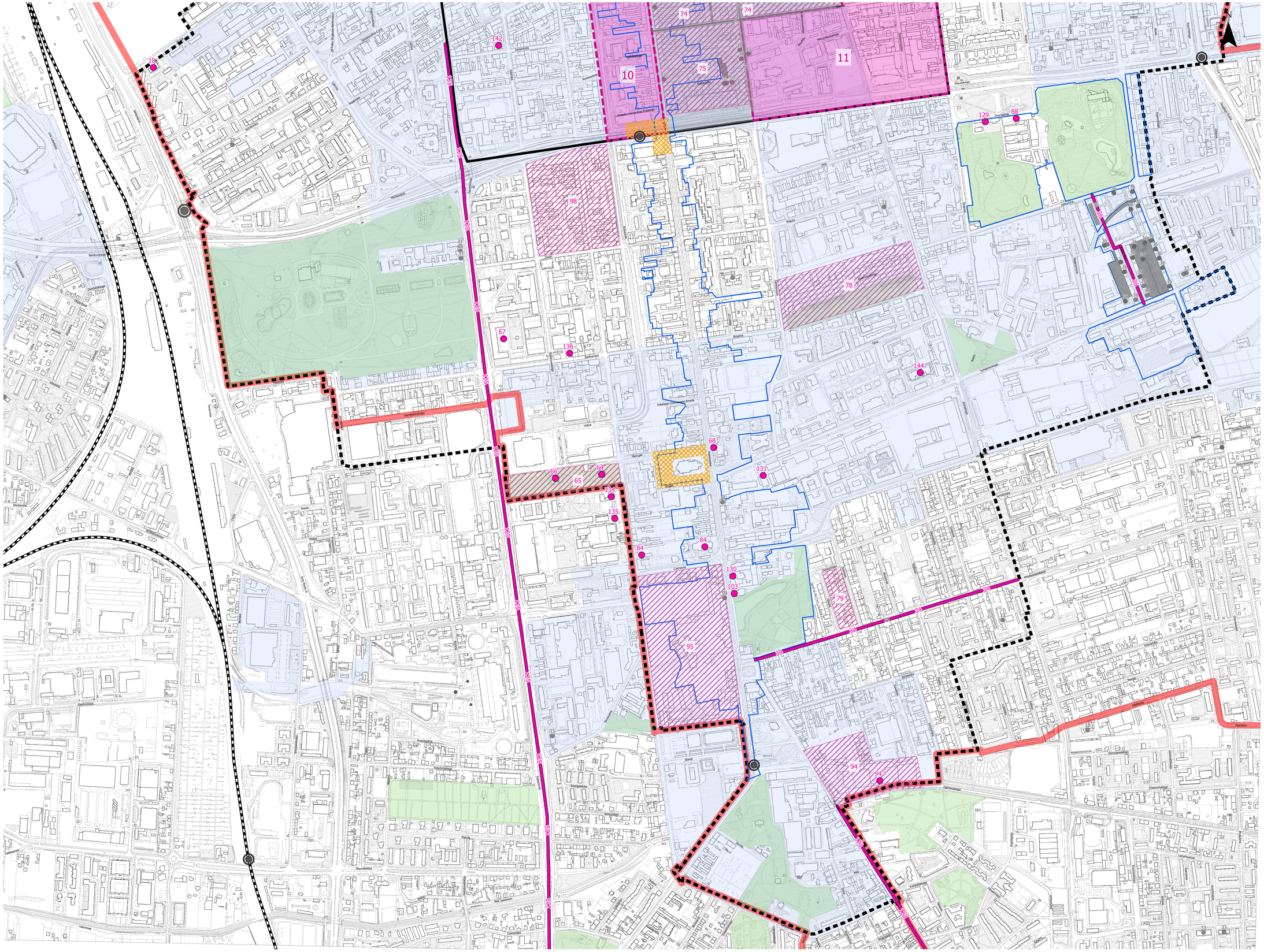

Załącznik 2
Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

ARKUSZ 1

OBSZARY

- Granica Obszaru Rewitalizacji pokrywająca się z granicami Obszaru Zdegradowanego oraz Specjalnej Strefy Rewitalizacji
- Granice Strefy Wielkomiejskiej
- Granice Rdzenia Strefy Wielkomiejskiej
- Granice priorytetowych obszarów rewitalizacji
- Granice priorytetowych obszarów rewitalizacji - zakończone

PODSTAWOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

- Lokalizacja i nr podstawowego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego - zadanie punktowe
- Lokalizacja i nr podstawowego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego - zadanie liniowe
- Przedsięwzięcia Rewitalizacji Obszarowej Centrum Łodzi
- Pozostałe przedsięwzięcia o charakterze obszarowym

PODSTAWOWE PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE - ZAKOŃCZONE

- Lokalizacja i nr zakończonego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego - zadanie punktowe
- Lokalizacja i nr zakończonego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego - zadanie liniowe
- Lokalizacja i nr zakończonego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego - obszar

PLANY MIEJSCOWE

- Obszary objęte Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego MPZP - OBOWIĄZUJĄCE

ATRAKCYJNE PRZESTRZENIE MIEJSKIE (APM)

- Kluczowe place
- Kluczowe zielone przestrzenie publiczne

ELEMENTY STRUKTURY KOMUNIKACYJNEJ

Węzły przesiadkowe

- Główny
- Aglomeracyjny
- Miejski
- Stacja tunelu
- Tor kolejowy
- Trasa tunelu średnicowego - przybliżona

DZIEDZICTWO KULTUROWE

- Pomnik Historii

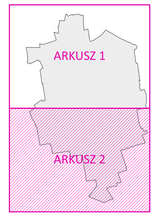

[m]
0 100 200 300 400